

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
(ESKİ TÜRK EDEBİYATI)

HAYRÎ
(HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ, DÎVÂNÎ'NİN TENKİTLİ METNİ)

DOKTORA TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Zülfü GÜLER

HAZIRLAYAN
Hasan ŞENER

T 89130

ELAZIĞ-1999
T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
(ESKİ TÜRK EDEBİYATI)

HAYRÎ
(HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ, DÎVÂNI'NIN TENKİTLİ METNİ)

DOKTORA TEZİ

Bu tez. ~~07/06/1999~~ tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile kabul edilmiştir.

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Zülfiye Güler

Üye

Doç. Dr. Halim Kavruk

Üye

Yrd. Doç. Dr. Ali YILDIRIM

Yukarıdaki Jüri üyelerinin İmzaları Tasdik Olunur

Enstitü Müdürü

Y.Ö. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
BOKÜMANTASYON MERKEZİ

**SUMMARY
A DOCTORATE THESIS**

**HAYRÎ (HİS LIFE, LITERARY PERSONALITY
AND THE CRITICAL TEXT OF DIVAN'S)**

HASAN ŞENER

**FIRAT UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
THE DEPARTMENT OF
CLASSICAL TURKISH LITERATURE**

1999, Page LXI – 330

In this work, the written copies of the Divan of Hayri have been procured and compared in accordance with the textual criticism techniques, and the work has been attempted to put forth through the correction of the lacking points and errors of the Divan.

Through the information, acquired either by sanning the Divan or by the present Sources related with the poet, the life, personality, artistic and literary aspect and the influence of the eighteenth century poet Hayri, have been determined. In the examination part Hayri's religious, mystic and social life have been searched.

With this work; a work, which shall be deemed as one of cultural heritage and a poet has been clarified through evaluation.

Key words: Eighteenth Century, Hayri, Divan, Critical Text, Style of Hikemî, Mysticism.

ÖZET
DOKTORA TEZİ

**HAYRİ (HAYATI, EDEBİ ŞAHSİYETİ
VE DİVANI'NIN TENKİDLİ METNİ)**

HASAN ŞENER

FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ESKİ TÜRK EDEBİYATI ANABİLİM DALI

1999, Sayfa LXI – 330

Bu çalışmada Hayrî Divanı'nın yazma nüshaları temin edilip metin tenkidi tekniklerine uygun olarak karşılaştırılmış, Divan'daki eksik ve yanlışlıklar giderilmek suretiyle eser en doğru şekilde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Gerek şairle ilgili kaynaklardan, gerekse Divanı'nın taranmasından elde edilen bilgilerle 18. yüzyıl şairi olan Hayrî'nin, hayatı, kişiliği, sanatkarlık yönü, ait olduğu dönemdeki edebî yeri ve etki alanı belirlenmiştir. İnceleme bölümünde Hayrî'nin dinî tasavvufî ve toplumsal yönü araştırılmıştır.

Bu çalışmayla kültür mirasımız olan bir eser ve şairi daha değerlendirmeye tabi tutulmak suretiyle gün ışığına çıkarılmış olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: 18. yüzyıl, Hayrî, Divan, Tenkitli Metin, Hikemî üslup, Tasavvuf.

ÖNSÖZ

Edebi eserler, sanatçılar tarafından ortaya konduğu devrin birer aynası vazifesi gördüğünden, geçmiş ile gelecek arasında kültür bağı kuracak en önemli unsurların başında yer almaktadırlar. Edebiyat, Tarih, Sosyoloji ve Halk bilimi gibi bir çok ilim dalında araştırma yapan araştırmacılar, edebi eserlerin kültür taşıyıcılığı vasfından istifade etmektedirler. Bu araştırmacıların doğru ve isabetli hükümler verebilmeleri için eldeki malzemenin sağlam olması gerekmektedir ki bu da, Eski edebiyatta, tenkitli metinlerin yapılmasıyla mümkündür. Bu amaçla Divan edebiyatımızın birçok ürünü tenkitli basım şeklinde araştırmacılarımızın istifâdelerine sunulmasına rağmen bu çalışmalar, aşağı yukarı altıyüz yıllık geçmişe sahip Divan edebiyatı ürünlerinin ancak bir kısmını karşılamış durumdadır. Bilim alemine kazandırılacak bir çok eserimiz hâlâ kütüphanelerimizde araştırmacılarımızı beklemektedir.

Biz de çalışmamızda 18. yüzyılın önemli şahsiyetlerinden biri olduğuna kanaat ettiğimiz şair, âlim ve devlet adamı Hayrî'nin hayatı ve edebi şahsiyeti hakkında bilgi verip İstanbul Kütüphanelerinde beş nüshasına ulaştığımız divanının tenkitli metnini oluşturmaya çalıştık. Çalışmamızda görülecek eksiklik ve hatalar için şimdiden hoşgörünüze sığınırım.

Özellikle beni bu çalışmaya sevk eden ve tezin başlangıcından son aşamasına kadar her sayfasında emeği geçen sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Zülfü GÜLER'e, bilgi ve tecrübelerinden faydalandığım sayın Prof. Dr. Sabahattin KÜÇÜK'e, görüşlerine başvurduğum Yrd. Doç. Dr. Ali YILDIRIM'a, sürekli olarak beni çalışmaya motive eden Yrd. Doç. Dr. İsmail DOĞAN'a, Tezin Bilgisayar yazımında yardımlarını esirgemeyen Emire DOĞAN'a, manevi desteğini sürekli yanımda hissettiğim eşim Fatma ŞENER'e ve maddî-manevî emeği geçen tüm dostlarıma şükranlarımı sunarım.

Hasan ŞENER

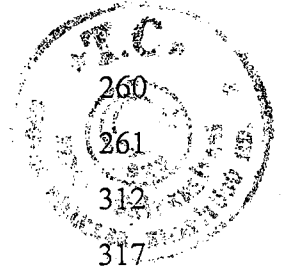
Elazığ 1998

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
İÇİNDEKİLER	II
GİRİŞ	IV
1. HAYATI VE EDEBİ ŞAHSİYETİ	IV
1.1. Hayatı	IV
1.2. Edebi Şahsiyeti	XI
1.2.1. Hayrî'nin Şiirlerinde Din ve Tasavvuf	XXIII
1.2.2. Hayrî'nin Şiirlerinde Mana	XXIX
1.2.3. Hayrî'nin Şiirlerinde Sosyal Hayat	XXX
1.2.4. Dil ve Üslûb	XXXI
1.2.5. Hayrî'nin Şiirlerinde Bahsettiği Şairler	XXXVII
1.2.6. Şiirinin Şekil Özellikleri	XLI
1.2.6.1. Vezin	XLII
1.2.6.2. Kafiye	XLIV
1.3. Eserleri	XLVI
2. METNİN OLUŞTURULMASI ve NÜSHA FARKLARININ BELİRTİLMESİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR	XLVII
3. NÜSHALARDA GÖRÜLEN BAZI İMLA HUSUSİYETLERİ VE FARKLILIKLARI İLE İLGİLİ HUSUSLAR	LIII
4. NÜSHA TAVSİFLER	LIV
KISALTMALAR	LVIII
TRANSKRİPSYON İŞARETLERİ	LXI
BİBLİYOGRAFYA	LX
METİNLER	1
KASİDELER	2
MUSAMMATLAR	41
KITÂLAR	79
GAZELLER	82
TARİHLER	241
RUBAİLER	258

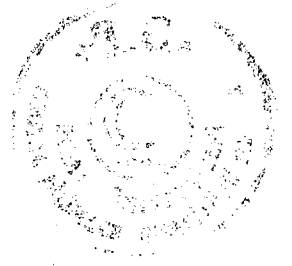
BEYİT	
FARSCA ŞİRLER	
ÖZEL ADLAR İNDEKİ	
EKLER	
Mukaddime	
Haltercümesi	
Divânın Ü ₁ Nüşası	

317
318
320
331

GİRİŞ

1. HAYATI ve EDEBİ ŞAHSİYETİ

1.1. Hayatı:

Hayrî hakkında, kaynaklarda bilgi yok denecek kadar azdır. Osmanlı Müellifleri, Kâmûsü'l-a'lâm, Sicill-i Osmânî, Fâtin, Râmiz gibi kaynaklarda Hayrî hakkında verilmiş olan bilgiler, kısa olmakla birlikte hemen hemen aynı hususları içermektedirler. Bu kaynakların haricinde elimizdeki Hayrî Dîvânı nüshalarında kayıtlı olan haltercümesi¹, şairimiz hakkında az da olsa biraz daha detaylı bilgi vermektedir. Bu kaynaklardan hareket ederek Hayrî'nin hayatı hakkında şunları söylememiz mümkündür:

Hayrî'nin asıl adı için kaynaklarda fazla çelişki yoktur. Büyük Larousse², Meydan Larousse³, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi⁴, Türk Ansiklopedisi'nde⁵ Hayrî için Hayrî Mehmed adı kullanılmaktadır. Ayrıca Sicill-i Osmânî'yi eski yazıdan yeni yazıya aktaran Seyit Ali Kahraman⁶ ve Agah Sırrı Levend⁷ de Hayrî'nin ismini Mehmed olarak zikretmektedirler. Râmiz'in Âdâb-ı Zurafâ'sını günümüz alfabesine çeviren Sadık Erdem ise Hayrî'nin ismini Seyyid Mehmed Hayreddin⁸ şeklinde okumuştur. Buna mukabil Osmanlı Müellifleri'nde Hayrî Muhammed⁹ olarak zikredilmiştir.

Bu rivayetlerden, Mehmed ile Muhammed kelimesinin Osmanlıca yazımının aynı olmasından kaynaklanan farkın haricinde pek bir ayrılık görülmemektedir. Ancak Ramiz tezkiresindeki Hayreddin kaydını diğer kaynaklarda görememekteyiz. Kaynakların çoğunda Mehmed şekli zikredildiği için biz de bu rivayetlerden Hayrî'nin asıl isminin Seyyid Mehmed Hayreddin olduğu ve Hayrî mahlâsının Hayreddin'den geldiği kanısına varıyoruz.

1. Hayrî'nin elimizde bulunan divan nüshalarından Ü4 nüshası hariç diğer dört nüshada haltercümesi kayıtlıdır. Hayrî'nin hayatından bahsederken, çalışmamıza aldığımız bu hal tercümesinden zaman zaman faydalanıp alıntılar yaptık. Bu alıntılar için dipnotlarda sadece "Haltercümesi" ifadesini kullandık. Haltercümesinin transkripsiyonlu metnini çalışmamızın sonuna ekledik.
2. Büyük Larousse, Gelişim Yayınları, C. IX, İstanbul, 1986, s. 5136.
3. Meydan Larousse, Meydan Yayınevi, C. I, s. 727
4. Atilla Özkırımlı, Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, Cem Yayınevi, C. III, s. 623.
5. Türk Ansiklopedisi, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C. XIX, Ankara, 1973, s. 126.
6. Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî, (Eski yazıdan aktaran: Seyit Ali Kahraman, haz: Nuri Akbayar), Tarih vakfı Yurt Yayınları, C.II, İstanbul, 1996, s.663.
7. Agah Sırrı Levend, Türk Edebiyatı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1984, s.334.
8. Râmiz, Âdâb-ı Zurafâ, (haz: Sadık Erdem) Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994, s.93.
9. Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri, (haz: A. Fikri Yavuz, İsmail Özen), C.II, İstanbul 1972, s.175.

Hayrî'nin doğum tarihi hususunda kaynaklarda birkaç farklı rivayet yer almaktadır: Kâmûsu'l-A'lâm¹⁰ ve Fâtîn Tezkiresi¹¹ şairin doğum tarihini 1140/1727 olarak vermektedir. Şairin haltercümesi ve Sicill-i Osmânî'de ise 1147/1734 tarihi gösterilmektedir.¹² Büyük Larousse ve Türk Ansiklopedisi'nde de 1147/1734 yılı doğum tarihi olarak kaydedilmiştir. Hayrî'nin kaynaklardaki hayat kronolojisini takip ettiğimizde doğum tarihinin 1147/1734 olduğunu görüyoruz. Şöyle ki, Âdâb-ı Zurâfâ,¹³ Şefkat Tezkiresi¹⁴ ve Sicill-i Osmânî¹⁵ Hayrî'nin İstanbul'a geliş tarihini 1168/1754 olarak göstermektedirler. Haltercümesinde ise "sinnî 'akd-i 'işrîne müntehî oldıkda"¹⁶ yani yirmi yaşını bitirdikten sonra İstanbul'a geldiği söyleniyor ki aynı rivayet Türk Ansiklopedisinde de zikrediliyor. Yirmi yaşını bitirdikten sonra İstanbul'a geldiğine göre, en az yirmibir yaşında gelmiş olmalı. İstanbul'a geliş yılı olan 1168/1754'den yirmi bir yaşını çıkardığımızda Hayrî'nin doğum tarihi olan 1147/1734 yılını buluyoruz.

Hayrî'nin doğum yeri hakkında elimizdeki bütün kaynaklar aynı bilgiyi vermektedirler ki buna göre Hayrî, Bolu'nun Viranşehir kazasına bağlı Ömerli köyünde dünyaya gelmiştir.¹⁷ Aynı kaynaklara göre şairin babası, "Kastamonu mütesellimi" ismiyle anılan Seyyid Yahyâ Ağa'dır. Kaynaklarda, Hayrî'nin babasından başka hiçbir akrabasından bahsedilmemektedir. Sadece Râmiz tezkiresinde geçen "...Vezîr Viranşehrî Kara İbrahim Pâşâ'nın akreb-i akribâlarından es-Seyyid Yahyâ Efendî nâm fâzıl-ı ma'mûrun devhâ-i sulbünden rihte-i sâha-i şühûd ve kasaba-i mezbürede kasab-pûş-i vücûd olup..."¹⁸ ifadesinden, babasının, Vezir Kara İbrahim Paşa'nın yakın akrabalarından olduğunu anlamaktayız. Bunun haricinde, kaynaklarda, Hayrî'nin ne akrabalarından ne çocuklarından ne de ailesinden bahsedilmektedir.

Hayrî, ilk eğitimini memleketinde, babasının yanında almış ve aynı zamanda çevresindeki kişilerden de ilim konusunda elinden geldiği kadar faydalanmaya çalışmıştır. Hayrî'nin şiir merakı bu yıllarında başlamış ve genç yaşta büyük bir anlama kabiliyetine ve güzel sözler söyleme yeteneğine sahip olmuştur. Bu özellikleri ile

10. Şemseddin Sâmî, *Kâmusu'l-A'lâm*, (Tıpkıbasım) Kaşgar Neşriyat, C.III, Ankara 1996, s.2075

11. Fatin Davud, *Hâtimetü'l-eş'âr*, Süleymaniye Kütüphanesi (Rauf Yekta Böl.) No:310, s.87.

12. Mehmed Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663.

13. Râmiz, a.g.e., s.94.

14. Şefkat-ı Bağdâdî, *Tezkire-i Şu'arâ*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 3916, v. 22a

15. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663

16. Haltercümesi.

17. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663; Mehmet Tahir, a.g.e., C. II, s.175; Fatin Davud, a.g.e., s.87

18. Râmiz, a.g.e., s.93.

çevresinde parmakla gösterilir duruma gelmiştir. Hayrî'nin eğitimi ve şiire olan meyli haltercümesinde, "hacr-i terbiye-i pederde derece-i fark ü temyîze tesâ'ud eyledikde... ve ol havâlîde kâ'in ba'zı kavâbilden tahsîl-i 'ilm-i yesîr eylediği hinde semt-i şi'r ü inşâyâ 'atf-ı 'inân ve unfuvân-ı şebâbında cevdet-i karîha ve selîka-i sabîha ile müşârün-ileyh bi'l-benân olup..."¹⁹ şeklinde dile getirilirken, Râmiz, "... vâlidlerinin fûrûğ-ı âftâb-ı terbiyelerinde nemâ-yâb ve sûku'l-'Ukâz dâniş ü ma'ârifde h'âcegiyân-ı bender-i kemâlât ü hünerden dest-mâye-i mukaddemât-ı 'ilmiyyeyi tahsîl ü iktisâb itmekle zirve-i a'âlâ-yı 'irfâna su'ûd itmegin..."²⁰ ifadelerini kullanmıştır. Bu iki ifadenin haricinde kaynaklarda, şairimizin eğitimi ile ilgili bilgi verilmemektedir. Şiir alanındaki becerisi çevresi tarafından beğenilen Hayrî, bir yandan da bu yeteneğini geliştirmek ve kullanılabilir hâle getirmek için İstanbul'a gitmenin yollarını aramıştır. Çünkü o, bu sahada ilerlemenin, İstanbul'a gitmekle mümkün olacağını biliyordu. Râmiz, şairimizin bu isteğini;

"Sitanbula o denlü ârzû var dilde ey Vecdî

Uçardum bulsam ammâ neyleyem bâl ü pertim yokdur

beytinin me'âli karîn-i hâli ve şu'arânın bâlâ-nisâbı merhum ü mağfur Nâbî Efendinin kıt'a:

Var ki âstâne-i şâha

Yüzünü sür o ulu dergâha

Anda 'âlî-cenâblar bulunur

Âsumân gibi bâblar bulunur

kıt'asının makâli nigârîde-i sahîfe-i zebân-ı ihlâs ü kemâlî olup menbit-i ezhâr-ı me'ârib ve menşe-i husûl-ı makâsîd ü metâlib olan gülşen-i gülzâr hemîşe bahâr-ı devlet-i 'aliyye-i ebediyyü'l-istimrâr cânibine tayarâna 'andelîb-misâl neşr-i cenâh-ı isti'câl üzre iken..."²¹ satırları ile dile getirmektedir

Hayrî yirmi yaşını bitirdiğinde bu arzusunu gerçekleştirmek için önüne bir fisat çıkmıştır: Hakîm-zâde Ali Pâşâ, sadaret için Trabzon'dan İstanbul'a giderken Viranşehir kasabasına uğramıştır. Bunu duyan Hayrî, haltercümesine göre Hakîm-zâde

19. Haltercümesi.

20. Râmiz, a.g.e., s.93.

21. Râmiz, a.g.e., s.93-94.

Ali Pâşâ'nın kethüdâsı Veliyüddin Efendî'ye,²² Râmiz'e göre de Hakîm-zâde Ali Pâşâ'ya²³ güzel bir kaside sunarak şiir sahasındaki kabiliyetini gösterip varlığını ispatlamıştır. Sicill-i Osmânî²⁴ ve Türk Ansiklopedisi²⁵ de Hayrî'nin, şiirini Veliyüddin Efendî'ye takdim ettiğini söylemektedir.

Takdim edilen bu şiiri beğenen Veliyüddin Efendi, Hayrî'nin gelecek va'd eden bir genç olduğunu anlar, iltifat ederek bağışta bulunup himayesine alır. Veliyüddin Efendî vasıtasıyla Hakîm-zâde Alî Pâşâ'ya intisap eden Hayrî'ye, İstanbul'a gelmesi tavsiye edildiğinde Hayrî hiç çekinmeden teklifi kabul eder ve derhâl akrabalarıyla vedalaşarak memleketinden ayrılıp İstanbul'a gelir ve daha önceden kethüdâ kalemine giren Kânî'ye arkadaş olur.²⁶ Hayrî'nin İstanbul'a geliş tarihini Sicill-i Osmânî²⁷ ve Râmiz tezkiresi²⁸ 1168/1754 senesi olarak vermektedirler.

Hayrî, İstanbul'a gelince kısa bir süre de olsa rahat bir hayata kavuşmuş, fakat bu durumu pek uzun sürmemiştir. Çünkü şâirimizin, intisap edip yanında İstanbul'a geldiği Hakîm-zâde Ali Paşa, devlet adamlarını sık sık değiştirmekle ve kararsız bir kişiliğe sahip olduğundan etrafındakilerin etkisiyle hükümet işlerine daimî surette müdahale etmekle bilinen III. Osman tarafından²⁹ sadrazamlık vazifesinden azledilir.³⁰ Hakîm-zâde Ali Pâşâ azledilince Hayrî de dayanaksız kalır ve kısa bir süre perişan bir duruma düşer.³¹ Fakat Hayrî'nin bu durumu uzun sürmez ve araya giren bazı kadirşinas şahsiyetlerin de vasıtasıyla dönemin sadrazam mektubcusu olan Vezir Hâmid Hamza Pâşâ'ya yakınlaşarak Kethüdâ kalemine girip hâcegân arasına katılır.³² Hayrî'nin hâcegân arasına katılması tarihi hususunda kaynaklarda değişik rivayetler mevcuttur: Hayrî'nin kethüdâ kalemine girişi, Es'ad Tezkiresi, Sicill-i Osmânî ve haltercümesi'nin kayıtlarına göre şevvâl 1178/Mart-Nisan 1765³³ olarak gösterilirken Şefkat tezkiresinde

22. Haltercümesi.

23. Râmiz, a.g.e., s.94.

24. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663.

25. Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126.

26. Haltercümesi.

27. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663.

28. Râmiz, a.g.e., s.94.

29. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Osmanlı Târîhi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.IV, I. Kısım, Ankara 1995, s.338; Büyük Türk Klâsikleri, Ötügen-Söğüt Yayınları, C.VI, İstanbul 1987, s.133.

30. Râmiz, a.g.e., s.94; Haltercümesi.

31. Râmiz, a.g.e., s.94; Haltercümesi.

32. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.663-664; Râmiz, a.g.e., s.94; Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s. 126; Haltercümesi.

33. Es'ad, Bahçe-i Safâ-endûz, İstanbul Üniv. Kütüp. TY 2095 v. 67a; Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C.II, s. 664.

1180/1766,³⁴ Türk Ansiklopedisinde ise 1178/1764 yılı³⁵ zikredilmiştir. Hâcegân arasına katılan Hayrî'nin kethüdâ kaleminde başhalifelğe kadar yükseldiği Sicill-i Osmânî'de kayıtlıdır.³⁶ Hayrî, Cemâziyelevvel 1183/1769'de kethüdâ kâtibi, Recep 1185/1771'de divân-ı hümâyûn beğlikcisi olur.³⁷ Fatin ve Kafile-i Şu'arâ tezkirelerinde ise 1185/1771'de kethüdâ katibi, 1188/1774'de beğlikçi³⁸ olduğu söylenmektedir ki bu rivayetlerin yanlış olduğu kanısındayız. Çünkü aşağıda söyleyeceğimiz gibi Hayrî, 1185-86/1772 yılında, yani Fatin ve Kafile-i şuara tezkirelerinin beğlikçi vazifesine geldiğini söyledikleri tarihten önce, beğlikçi vazifesi ile Bükreşe gönderilmiştir.

Hayrî, beğlikçi vazifesinde iken, 1185-86/1772 yılında, Osmanlı ile Rusya arasında yapılacak olan Bükreş andlaşmasını görüşmek üzere Bükreş'e gönderilen heyetin içinde yer almıştır. Uzunçarşılı, Bükreş'e gönderilen heyet içerisinde Hayrî'nin sadece ismini zikrederken³⁹ Hammer, "... Beylikçi (yani Reifendi'nin muavini) Seyyid Mehmed Hayrî Efendi murahas katibi, Vâsîf Efendi ise konferans kâtibi olarak görev aldılar. Bunlara da sadâret kâtiplerinden iki kişi yardımcı olacaklardı. ... Hayrî ve Vâsîf Efendiler aralarında iş bölümü yapmışlardı: Hayrî Efendî Rus konuşmacıların, Vâsîf Efendî ise Osmanlı murahaslarının konuşmalarını kaleme alacaklardı" diyerek Hayrî'nin bu görüşmelerdeki vazifesine de açıklık getiriyor.⁴⁰

Hayrî, Şumnu vakasında, ordunun Edirne'ye kadar çekileceğini düşünerek Edirne'ye gelmiş, fakat ordu Şumnu'da kalınca bu davranışından dolayı azledilmiş ve Samaku kasabasına sürgün edilmesine karar verilmişse de daha sonra affedilerek ordu ile birlikte İstanbul'a dönmüş ve 1188/1774 yılında ikinci kez beğlikçi görevine atanmış ve bu görevde yedi sene müddetince hizmet vermiştir.⁴¹ Hayrî, bu görevde iken "1193/1779 yılında Aynalıkavak tenkihnâmesini⁴² müzâkereye memur edilen Abdurrezzak Bâhir Pâşâ'nın maiyetinde mükâleme kâtibi olarak bulunmuştur".⁴³

34. Şefkat-ı Bağdâdî, a.g.e., v. 22a

35. Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126.

36. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664; Haltercümesi.

37. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664; Es'ad, a.g.e., v. 67a; Haltercümesi; Türk Ansiklopedisi, s.126.

38. Fatin Davud, a.g.e., s.87

39. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C. IV, I. Kısım, s.416.

40. Hammer, Büyük Osmanlı Tarihi, İkra-Okusan Yayınları, C.VIII, İstanbul 1991, s.500.

41. Fatin Davud, a.g.e., s.87; Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126; Haltercümesi

42. "Tenkih" gözden geçirip düzeltme, daha derli toplu hale getirme demektir. Uzunçarşılı, Aynalıkavak tenkihnâmesi için, "Kaynarca muahedesinde ihtilâfi mücib olan maddeler iki devlet murahası tarafından gözden geçirilerek tadil ve izah olunup dokuz madde üzerine tesbit olunan senede Osmanlı tarihlerinde Aynalıkavak tenkihnâmesi denilir..." demektir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., s.452. Aynalıkavak ismi bu müzakerelerin Aynalıkavak sarayında yapılmasından kaynaklanmaktadır.

43. Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126.

Hayrî, beğlikçilikten sonra 1195/1781 yılında reisülküttâb ve 1197/1783 yılında sadâret kethüdâsı makamına tayin edilmiş,⁴⁴ 4 Recep 1199/13 Mayıs 1785'de azledilmiştir.⁴⁵ Râmiz tezkiresinde Hayrî'nin bu görevlere atanma tarihi sırası ile 1196/1781 ve 1198/1783-84 olarak verilmektedir.⁴⁶

1199/1784-85 yılında çavuşbaşılık, ve aynı yıl tersâne emânetine atanan Hayrî, 1200/1785-86 yılında ikinci kez reisülküttab ve aynı yıl (Fatin tezkiresine ve haltercümesinin bazı nüshalarına göre 1201/1786-87 yılında) tekrar sadâret kethüdâsı olmuştur.⁴⁷

1201/1786'da Ruslara karşı⁴⁸ bir savaşın açılacağını ve bunun için öncü kuvvetlerin hazırlandığını hisseden Hayrî, "savaşa en az iki sene önceden hazırlanmak gereklidir" dediği için bu sözleri padişahın fermanına aykırıdır denilerek ikinci kez geldiği sadaret kethüdalığı görevinden tekrar azledilir.⁴⁹ Sicill-i Osmânî'de Hayrî'nin, sadaret kethüdalığı görevinden azledilme tarihi 6 Sefer 1202/17 Kasım 1787 olarak verilmektedir.⁵⁰ Tecrübeli bir devlet adamı olan Hayrî'nin devlet lehine beyan ettiği görüşünden dolayı azledilmesini bazı devlet adamları içlerine sindirememiş olmalı ki "devletlerin ve milletlerin sırlarına vakıfdır" diyerek ordu ile birlikte sefere çıkmasında fayda olacağı yönünde görüş belirttikleri⁵¹ için Hayrî nişancılık görevine atanır ve ordu ile birlikte sefere çıkmasına izin verilir.⁵² Daha sonra 1203/1788-89 yılında üçüncü kez reisülküttablık makamına yükselerek⁵³ herkese nasip olmayan bu yüce devlet hizmetinde görev yapma şerefine nail olmuştur. 1204/1789-90 yılında, Hayrî'nin de içinde bulunduğu Osmanlı ordusu, Fokşan kasabası yakınlarında Ruslarla savaş halinde iken bozguna uğramış ve geri çekilen ordu Boza nehrini geçerken çıkan kargaşada Hayrî, Boza nehrine düşmüş ve boğularak ölmüştür.⁵⁴ Tarih yazmada usta olan Surûrî

44. Fatin Davud, a.g.e., s.87; Es'ad, a.g.e., v.67a; Haltercümesi.

45. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664.

46. Râmiz, a.g.e., s.95.

47. Haltercümesi; Mehmet Süreyyâ, C. II, a.g.e., s.664; Fatin Davud, a.g.e., s.87; Türk Ansiklopedisi, C.XIX, s.126

48. Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126

49. Mehmet Tahir, a.g.e., C. II, s.175; Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126; Haltercümesi.

50. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., s.664.

51. Haltercümesi.

52. Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126. Haltercümesi.

53. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664; Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126; Haltercümesi; Fatin Davud, a.g.e., s.87.

54. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, a.g.e., C. IV, I. Kısım, s.553; Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664; Türk Ansiklopedisi, C. XIX, s.126; Haltercümesi; Fatin Davud, a.g.e., s.87; Mehmet Tahir, a.g.e., C. II, s.175.

Efendî, Hayrî'nin vefatı için;

Söyledim târîh-i menkût eyleyüp bezl-i vücûd
Basdı seylâb-ı adem Hayrî-i sâfi tıyneti

beytini kaleme almıştır.⁵⁵ Haltercümesinde ise Hayrî'nin ölüm tarihi için Ali Râ'ik Efendî'nin şu beyti yer almaktadır:

Hayf oldu nehr-i Boza'da
Hayrî-i dâna da şehîd

Divanındaki haltercümesinde Hayrî'nin şahsiyetinden bahsedilirken, onun sadakatli bir devlet adamı, sûfi tabiatlı, çok okuması hasebiyle değişik ilimlere vâkıf, özellikle tarih ilminde çok geniş bilgiye sahip, diğer ilimlerde de dirayetli, şiir ve inşada maharetli, dinin yasak ettiği şeylerden tamamen elini eteğini çekmiş, gece namazlarına ve nâfile ibadetlere devam eden bir kişiliğe sahip olduğu ve bazı tarikat ehli insanlara yaklaşmakla öğrendiği evrad ve ezkara dikkat ettiği, istek ehlinin maksat ve taleplerini yanından reddetmediği, meclisinde bir tek kişinin dahi ümitsiz ve mahrum çıkmadığı, evinin genellikle fakirlerin dergahı, vecd ve fenâ ehlinin yurdu olduğu, kıskançlık ve kin şaibesinden uzak, marifet erbabını istahdam ve birçok kabiliyetli ve ehil sahibi insanı teşvik ve gerekli yerlere gereğince anlatarak onların şahsiyetlerinin ortaya çıkmasına sebep olduğu, dünya hadiselerinden yaralanmış bir çok insanın yarasına merhem olduğu, dünyada eşi ve benzeri nadir bulunan akıllı, faziletli ve güzel eserler bırakan bir şahsiyet olduğu anlatılmaktadır.⁵⁶ Sicill-i Osmânî'de ise Hayrî, "âlim, usta kâtip ve şâir olup erbâb-ı sülûkdan el tutarak evini fukarâ tekkesi eyledi. İstenileni yerine getirir, yetenekli gençleri eğitmeye çalışır, iş için başvurulara biraz da yalan söylediler"⁵⁷ şeklinde tanıtılmaktadır. Bu iki kaynağın bildirdiği ortak özellik Hayrî'nin tarikat ehline yakın olması ve evinin bir tekke haline gelmesidir. Tarikat ehline yakın olan Hayrî, yetenekli gençlerin elinden tutmayı da ihmal etmiyor ve onların eğitimi ile yakından ilgileniyor, kabiliyetli gençlerin bir yerlere gelebilmesini sağlıyor.

55. Fatin Davud, a.g.e., s.87; Mehmet Tahir, a.g.e., C. II, s.175.

56. Haltercümesi.

Hayrî'nin damadı Sâid Efendî'nin Hayrî için yazmış olduğu mersiyyede şairimizin Halvetî tarikatine mensub olduğunu anlıyoruz.

Teferrüd etmiş idi Halvetî tarîkide
İderdi tekye-i kalbinde zikr ile devrân

Mersiye-24

Yine aynı mersiyyede geçen;
Ezelde terk-i vücûd eylemiş mücerred idi
°Aceb mi olmasa rûh-ı latîfe kabr ü mekân

Mersiye-31

beytinden, Boza nehrinde boğulan Hayrî'nin cesedinin bulunmadığını ve kabrinin olmadığını düşünebiliriz

1.2. Edebî Şahsiyeti:

Onyedinci yüzyılda yetişen ve "hikemî tarz"ın büyük temsilcisi olan Nâbî'nin onsekizinci yüzyıl şairleri üzerindeki etkisi inkar edilemez bir gerçektir. Onsekizinci yüzyıl şairlerinden Dürri, Kâmî, Seyyid Vehbî, Koca Râğıb Paşa, Fıtnat Hanım gibi şairler Nâbî'yi usta olarak biliyor, düşünce ve hikmet tarzını benimsiyor ve onun şiir anlayışında birleşiyorlardı. Onsekizinci yüzyılda Nedim ortaya çıkıp üzüntü ve düşünceden uzak, neşeli ve coşkun söyleyişiyle kendini kabul ettirince Kâmî, İzzet Ali Paşa, Seyyid Vehbî, Neylî, Fıtnat Hanım gibi şairler Nâbî yanında Nedim tarzında da şiirler söylemeye başladılar. Onsekizinci yüzyılın ikinci yarısında ismi Şeyh Gâlib kendine özgü söyleyişi ile divan edebiyatına ayrı bir renk kazandırmış ve bu yüzyılın hatta divan edebiyatının en büyük şairleri arasına girmeyi başarmıştır. Özetle onsekizinci yüzyıl şairleri Nâbî, Nedim ve Şeyh Gâlib'in etkisi ve gölgesi altında kalmışlardır.⁵⁸

Hayrî, Nâbî ve Nedim'in şairler üzerinde etkin olduğu bu dönemde ortaya çıkmış ve ileride de bahsedeceğimiz gibi gerek Nâbî'nin gerekse dönemin diğer büyük şairlerinin etkisinde kalmış; şiirlerinde, zaman zaman etkilendiği şairlerin isimlerini zikreden usta ve alim bir şairimizdir.

57. Mehmet Süreyyâ, a.g.e., C. II, s.664

58. Büyük Türk Klâsikleri, C.VI, s.195-196.

Şimdi Hayrî'nin, dönem üzerinde etkili olan şairlerden ne derece etkilendiğini belirtmeden önce kaynaklarda Hayrî'nin edebi şahsiyeti için neler söylenmiş ve Hayrî kendi şiirini nasıl değerlendirmiş, ona bakalım.

Kaynaklar Hayrî'nin edebi şahsiyeti için şunları söylemektedirler:

Fatîn, "... nazm ü inşâya kadîr, fûnûn-ı sâ'ireye ıttılâ'ı zâhir bir şâir-i mâhir olup..."⁵⁹ demekle yetinirken, Mehmet Süreyyâ, "âlîm, usta kâtip ve şâir olup" gibi kısa ifadeler kullanmaktadır. Râmiz ise, "şu'ârâ-yı 'asrımızdan elsine-i selâse üzre eş'âr-ı âbdâra pür-iktidâr ve inşâ-yı letâfet-ârâları reşk-endâz-ı rûh-ı Veysî ve güftâr-ı fazîlet-âsârları hıyre-zen-i çeşm-i Nergisî bir şâ'ir-i mâhir-i celîlül-mikdâr olmalarıyla..."⁶⁰ ifadeleri ile şairimizi tanıtır ve onun özellikle üç dilde (Arapça, Farsça ve Türkçe) şiir yazmakta kabiliyetli olduğunu söylüyor. Hayrî'nin nesir alanında Veysî ve Nergisi ile mukayese edilmesi onun nesir alanında da başarılı olduğunu göstermektedir. Biz her ne kadar Hayrî'nin, divanında yer alan bir mektup müsveddesinden başka nesirle yazılmış bir eserine rastlamadıysak da onun kalem katipleri arasına girmesini nesir sahasındaki kabiliyetine bağlayabiliriz.

Hayatında olduğu gibi Hayrî'nin edebi şahsiyeti hususunda en geniş bilgiyi yine haltercümesinde bulabilmekteyiz. Haltercümesinde Hayrî'nin şiirleri için şu ifadeler kullanılmaktadır: "Manzûme-i mu'cizât bahresi zîver-i mecâmi'-i iştihâr ve beytül-kasîd sitâyîşi ile'l-ebed mukayyed-i butûn-ı mehârik-i ahbârdur ve dahî âl ü ashâbı üzerlerine olsun ki her biri şîrâze-i mecmu'a-i diyânet ve nokta-i tahsîn-i beyt-i fazîletdür. Amma ba'd ma'lûm ola ki kelâm-ı mevzûn ve nazm-ı gûn-a-gûn fenn-i mine'l-fûnûn ... mukaffâ ve müsecca' güftâr ü mazâmîn ve nûktî müştemel eş'âr-ı semîr-i meclis-i erbâb-ı fazl ü 'irfan ve nedîm-i hâsül-hâs bezm-i ashâb-ı fehm ü îkân olmağla Binâberîn tercemesi zîrde muharrer kalem-i kelîlül-beyân ya'ni ser-âmed-i şu'ârâ-yı devrân ve hâ'iz-i kasabû's-sabk-ı meydân-ı 'irfân olan es-Seyyid Muhammed Hayrî Efendî merhûmun Fârisi ve Türkî eş'âr-ı dilârâsı egerçi mütefâvit-i râdde-i ihsâ olup..."

Bu ifadelerde Hayrî'nin şiiri "mucizeler manzumesi, diyanet mecmuasının şîrazesi, düzgün kelimeler, renkli şiir, kafiyeli ve secili söz ve mefhumlar, nükte içerikli, gönül okşayıcı şiirler..." olarak nitelenmekte ve övülmektedir.

Kaynaklarda nakledilen bu ifadelerden sonra Hayrî'nin şiire hangi gözle baktığına

59. Fatîn Davud, a.g.e., s.87.

60. Râmiz, a.g.e., s.95

ve kendi şiirlerini nasıl değerlendirdiğine bakalım.

Her bir varak-ı nusha-i endîşe-i tab^cum
Enmûzec-i mecmû^a-i eltâf-ı Hüdâdur

K-11/37

Kemâl-ı feyz-i Hüdâ-dâddur meger Hayrî
Zemîn-i tâze ile nev-şinîdelik sende

G-199/5

gibi beyitlerle, kendi düşüncelerinin, Alâhın lutuflarının bir numunesi olduğunu; "tâze zemîn ve nev-şinîde" olarak değerlendirdiği şiir tarzının kendisine Allah vergisi olduğunu söyleyen Hayrî'nin, aşağıdaki beyitte, şiire kutsîlik kazandırdığı görülmektedir:

Ashâb-ı cehle şi^r okuyan şâ^cir-i ^cacîb
İblîse karşı eyledi Kur'ân tilâveti

G-217/5

"Cahil insanlara karşı şiir okuyan garip şair, şeytana karşı Kur'an okumuş gibidir" diyen Hayrî, şiiri Kur'an'a, şiirden anlamayanı da şeytana benzeterek şiir anlayışını ifade etmiştir.

Hayrî, kendi şiiri için "şi^r-i ter", "mu^cciz-edâ", "eş^câr-ı rengîn", "ter-zebân", "şi^r-i şekkerîn", "tâze-gûyân", "nev-edâ", "şîrîn-suhan", "lezzet-nümâ", "nazm-ı cedîd", "şi^r-i tâze", "dürr-i bî-bedel", "tavr-ı tâze", "nâzik-edâ", "şi^c-i rengîn", "nev-gazel", "zemîn-i tâze", "nev-şinîde", "pâkize-edâ", "tâze gû" gibi divan şairlerinin klâsik ifadelerini kullanmaktadır.

Hayrî sevâd-ı şi^r-i terüm sürme-reng iken
Bülbül figân ile nice enbâz olur baña
G-7/5

Meşhûr-ı dil-güşâlık ile rûzgârda
Mânend-i nazm-ı Hayrî-i mu^cciz-edâ sabâ
G-14/9

Lâ^l-i yâr evsâfı memlû olduğundan Hayriyâ
Nusha-i eş^câr-ı rengînüm efâzıl bûs ider
G-54/7

Açılsa defter-i hoş-dânişân hoş-gûyân
Geline güfte-i Hayriye ter-zebân okunur
G-64/5

Lezzet-ârâdur bu şîr-i şekkerînüm Hayriyâ
Zâg-1 kilkim tûti-i şîrin-edâ-yı rûhdur

G-66/5

Nev-bahâr eyyâmudur bülbül-sıfat ol Hayriyâ
Tâze-gûyân nev-edâ şîrin-suhan güftâr ter

G-67/5

Bu şîr-i tâzeyi mengûş-i gûş it her zamân Hayrî
Yem-i pür-çûş tab'un böyle dürr-i bî-bedel virmez

G-93/5

Hayrî'nin şiirlerinde buna benzer beyit örneklerini çoğaltmamız mümkündür.

Hayrî, bir şiirinde şairliğinden bahsederken şiirini "tâze gû tâze edâ tâze cevâb" olarak nitelendirmekte ve kendini Hz. Ali'ye, kalemini de Hz. Ali'n meşhur iki başlı, çatal kılıcına benzetmektedir ki kalemin de ucunun iki başlı olmasının bu benzetmede rolü vardır.

Şâir-i Haydar-neseb mîr-i diyâr-ı fitnatum

Tâze gû tâze edâ tâze cevâb-ı rûzgâr

.....

Haydar-ı karrâr-ı nazmem Zülfekâr-ı kilik ile

Çok mı reşk itse baña her kâm-yâb-ı rûzgâr

K-4/35,37

Yine başka bir beyitte kendini Hz. Aliye, şiirde hedeflediği manayı meşhur Hayber kalesine, şairlik yaradılışını da Hz. Ali'nin atı Düldül'e benzetmektedir:

Haydar-ı kerrâr-ı nazmuz Hayriyâ bassun kadem

Hayber-i ma'nâya rahş-ı tab'imuz Düldül gibi

G-205/5

Hayrî, "Haydar-neseb" bir şair olduğunu dile getirirken Düldül yaradılışının Allahdan kendisine bir bağış olduğunu söylemektedir.

Benüm ol şâir-i Haydar-neseb kim Düldül-i tab'um

Baña ıstabl-ı eltâf-ı İlâhîden hibâ geldi

T-10/22

Hayrî bir beytinde şii irfan meyvesine benzeterek kalemin kuru fidanından böyle bir irfan meyvesi yetiştirdiği için şairlik yaradılışını tebrik etmektedir.

Meyve-i ʿirfân bitürdü nahl-ı huşk-ı hâmeden

Tabʿuña Hayrî senüñ şâbâş şâbâş üstüne

G-174/5

Hayrî, sözü ve nükteyi yerinde kullanma, nükteden anlama konusunda kendisi gibi bir nazik hayalli şair görememekte ve bu alanda rakip tanımamaktadır.

Vahîd-i nükte-sence hem-nesak tabʿuñ gibi Hayrî

ʿÂceb bir şâʿir-i nâzik-tahayyül var mıdur yokdur

G-50/5

Hayrî, kendi kaleminden dökülen damlaların hüner bezminde şarap gibi kalpleri neşelendirdiğini ifade etmektedir.

Her zaman itmede bezm-i hüner içre Hayrî

Reşehât-ı kalemüñ mey gibi tenşît-i kulûb

G-23/5

Yukarıda bu dönemin bazı şairleri gibi Hayrî'nin de Nâbî etkisinde kaldığını söylemiştik. Gerçekten de Nâbî, XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren şiirimize yeni bir üslup kazandırmıştır ki bu, hakîmâne söyleyiş tarzıdır. Bu tarz, Nâbî'den önce İran edebiyatında görülmektedir. Düşünce ve tefekkür ağırlıklı bir anlayışa dayanan bu tarzın ilk temsilcileri Şevket-î Buhârî ve Sâ'ib-i Tebrîzî'dir. Bizde ise bu anlayışın başını Nâbî çekmiş ve Sâbit, Seyyid Vehbî, Tarihci Râşid, Arpaemînzâde Sâmi, Çelebîzâde Âsım, Antakyalı Münîf, Diyarbakirli Hâmî, Koca Râgıb Paşa, Haşmet, Fıtnat Hanım, Sünbülzâde Vehbî, Sürûrî, Keçecizâde İzzet Molla gibi bir çok şairi etkilemiştir.⁶¹ Hayrî de Nâbî'den etkilenen ve zaman zaman hikemi tarzda şiirler yazan bir şairimizdir. Hayrî, Nâbî'den etkilendiğini bazı beyitlerinde açıkca dile getirmektedir. Bir beytinde kendini Nâbî'nin manevi oğlu olarak düşünmekte ve onu taklid etmekte olduğunu söylemektedir.

61. Hüseyin Yorulmaz, *Dîvân Edebiyatında Nâbî Ekolü -Eski Şiirde Hikemiyat-* İstanbul, 1996, s.11-

Püser-i ma'nevî-i zâtı mısın ey Hayrî

Semt-i Nâbî-i suhan-pervere taklîd nedür

G-61/5

Yine bir diğér beytinde kendini Nâbî'nin halefî olarak görmekte ve halef-selef münasebetinden dolayı Nâbî'nin şöhretini yakaladığını ve buna şaşılmaması gerektiğini dile getirmektedir.

Bulsak 'aceb mi şöhret-i Nâbî'yi Hayriyâ

Kesb itse çok mı câh-ı selefden halef şeref

G-118/5

Hayrî, Nâbî'yi taklid etme konusunda sözde kalmamış, bu tarzda şiirler kaleme almaya çalışmış ve bir ölçüde başarılı da olmuştur diyebiliriz. Bir beytinde hikmet üstüne yazdığı gazelinden dolayı Eflatun gibi olan düşüncesine tebrikler yağdırmaktadır.

Hayrî sad âferîn Felâtûn fikrüne

Tarh eyledi bu nev-gazeli hikmet üstüne

G-175/7

Diğér bir beytinde hüner ülkesine hakim olan şiirinin her mısramını ahlak ve eşya güzelliğini konu alan bilgiler denizinin dalgası olarak nitelemektedir.

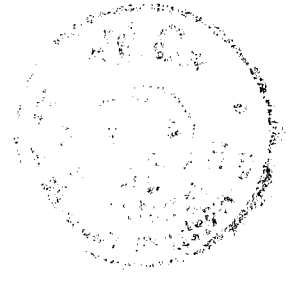
Gazel-i hâkim-i mülk-i hünerüñ ey Hayrî

Mevci her mısra'ı deryâ-yı 'ulûm-ı hikemüñ

G-138/5

Mine Mengi, Nâbî'nin ekol sahibi olmasını, düşünmeye ve düşündürmeye ağırlık veren sanat anlayışına bağlar ve "İnsan, hayat ve toplumla ilgili görüşlerini, çağının sükûn ve huzurdan yoksun insanına doğru yolu göstermeyi, öğüt vermeyi amaç edinmiş düşüncelerini, Nâbî şiirinde vermeye çalışmıştır"⁶² der. Hayrî de şiirlerinde bir nasihatçi gibi okuyucusuna öğütler vermekte ve okuyucusunu düşünmeye sevk etmektedir. Bunu yaparken de irsâl-ı mesel sanatından oldukça sık faydalanmaktadır. Aşağıya aldığımız beyitler Hayrî'nin bu tür beyitlerinden birkaç örnektir

62. Mine Mengi, *Divan Şiirinde Hikemi Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*, Atatürk Kültür Merkezi Yay., Ankara 1991, s. 131

Râst kec-tynet ile ülfet idermiş seyr it
Hâtem engüşt ile cânâ biribirine girer

Düşürür birbirine nâsı suhan serd olsa
Bâddan sebze-i sahrâ biribirine girer

G-49/4-5

Suhan-ı serd virür tab^e-ı hünermende keder
Varak-ı mushafı bir katre-i şeb-nem zedeler

G-78/4

°Unf ile cûyân-ı lutf ol zâlim-i mağrûrdan
Dûd-ı âteşle alurlar şehdi hep zenbûrdan

G-168/1

Kelâm-ı serdden dillerde sad endûh olur peydâ
Kalur hâr-ı siyeh Hayrî şita geldükde gülşende

G-193/5

Yine Hayrî'nin aşağıdaki beyitleri gibi birçok beyti bize Nâbî'nin öğretici ve ahlakî söyleyişlerini hatırlatmaktadır:

Âdem ider mi hiç zen-i sad-şevheri kabûl
Olmaz harîs merdum olan devlet üstüne

G-175/5

İtmem °arûs devlet-i sad-şevheri kabûl
Düşmez benim bu kâr-ı denî °izz ü şânuma

G-200/3

İstemem keşmekeş-i tûl-ı emelle devlet
Kayd-ı endûh-ı belâ ile giriftâr olamam

Baňa ser-mâye-i ikbâl tehî-destîdür
Nakd-ı şöhret kazanup mâlik-i dinâr olamam

G-147/2-3

Nâbî'nin en belirgin özelliklerinden biri geleneğin dışına çıkıp Divan şiirine yeni bir üslûp kazandırmasıdır. Mustafa İsen bir makalesinde "Verdiği eserlerle alışılmışı

değiştirmeye çalışan Nâbî, zaman zaman geleneğin olumsuz taraflarına hücumdan da geri kalmamıştır" diyerek Nâbî'nin:

Bir devlet için çerhe temennâdan usanduk
Bir vasl için ağyâra müdârâdan usanduk

matla ile başlayan gazelini, geleneğin alışlagelmiş ifade tarzının dışında, yeni bir anlayışın eseri olarak nitelemiştir.⁶³

Nâbî'nin bu ifade tarzının izlerini Hayrî'de de görmekteyiz. Hayrî, Nâbî'nin yukarıda zikrettiğimiz beytini;

Telhî-i bâdeye bir neş'e için sabr idemem
Vasl için derhde minnet-keş-i ağyâr olamam

G-147/4

şeklinde dile getiriyor ki bu durum, Divan şiiri geleneğinin alışlagelmiş ifade tarzının dışında yeni bir anlayışın ürünüdür.

Yine başka bir beytinde Hayrî, Nâbî'nin,

Siz esîr-i °aşk-ı zenstüz diyü itdüm serzeniş
Gördüğümde h'âbda Ferhâd'a da Mecnûn'a da⁶⁴

G-661/4

beytini;

Biz cevân düstlaruz Kays ise bir zen-pâre
°Âşık olmuş °Arabun duhter-i fettânesine

G-181/3

biçiminde ifade ederek kendisini divan şiirinde, büyük aşkıyla sıkça zikredilen bir efsanevî âşık olan Kays (Mecnûn) ile mukayese ediyor ve Mecnûn'u "zen-pâre" olarak suçluyor. Aslında Divan şairlerinin kendilerini mesnevi kahramanlarıyla mukayese etmeleri yeni değildir. Fuzûlî'nin;

Bende Mecnûndan füzûn °âşıklık istidâdı var
°Âşık-ı sâdik menem Mecnûn'un ancak adı var

63. Mustafa İsen, *Ötelerden Bir Ses*, Akçağ Yay. Ankara 1997, s.246.

64. Ali Fuat Bilkan, *Nâbî Dîvânı*, C. II, Milli Eğitim Bakanlığı Yay. İstanbul 1997, s. 957

beytinde de görüldüğü gibi Divan şairleri zaman zaman kendilerini efsanevi aşıklarla mukayese etmektedirler ki bu mukayese genellikle en az onlar kadar büyük aşık olduklarını belirtmek içindir. Ama Nâbî'nin ve Hayrî'nin yukarıdaki beyitlerinde de görüldüğü gibi XVII. yy'dan sonra bu kıyaslama, biraz da yeni ve farklı bir üslubun arayışı sonucu olarak, efsanevi aşıkları suçlamaya yöneliktir.

Hayrî'nin;

Mâye yok rişte-i pür-tâb-ı nefesden gayrî
Sana ey Yûsuf-ı gül-çehre harîdâr olamam

G-147/5

beyti de geleneğe aykırı beyitler arasında sayılabilir.

Hayrî Dîvânı'nda Nâbî'nin beyitlerine benzer beyit sayısını çoğaltmamız mümkündür. Çalışmamız esnasında, beyit benzerliklerinin haricinde Nâbî'nin şiirlerine nazire olarak yazılmış intibamı veren yirminin üzerinde şiir tesbit ettik. Bu şiirlerden bir-ikisinin beyit sayıları farklı olsa da çoğunun beyit sayısı aynı olup vezin, kafiye ve muhtevaları açısından aynıdır. Örnek olması açısından bunlardan sadece birkaçının matla beyitlerini buraya alıyoruz.⁶⁵

Nâbî: Ruhunda bâdeden yârûñ ki âb ü tâb olur peydâ
Derûnumda benüm bir ma'den-i sîm-âb olur peydâ
G-8

Hayrî: Fezâ-yı sînede deryâ-yı sûz ü tâb olur peydâ
O yemde halka-i dâgumla sad gird-âb olur peydâ
G-4

Nâbî: Sipih-r-i himmete devr-i kamerdür halka-i tevhîd
Riyâz-ı cennete havz-ı şekerdür halka-i tevhîd
G-48

Hayrî: Misâl-ı subha-i dest-i kaderdür halka-i tevhîd
Medâr-ı zikr-i ashâb-ı nazardur halka-i tevhîd
G-34

65. Nâbî'nin buraya aldığımız beyitleri için şu eser esas alınmıştır: Ali Fuat Bilkan, a.g.e. C. I-II.

Nâbî: Nâme yazsam yâre destümde kalem nâ-bûd olur
Harf âteş nâme hâkister mürekkeb dûd olur

G-102

Hayrî: Âh kılsam hecr-i rûyuñla felek pür-dûd olur
Girye itsem hasretüñle hâk hûn-âlûd olur

G-51

Nâbî: Dil gerçi zevk-i vaslına yârûñ heveslenür
Ammâ fedâ-yı câna gelince nekeslenür

G-202

Hayrî: Cân bûs-ı la'î-i dil-keş-i yâre heveslenür
°Ankâ dahî o şehd-i visâle megeslenür

G-39

Hayrî, zaman zaman onsekizinci yüzyıl şairleri üzerinde etkin olan Nedim tarzında da beyitler kaleme almıştır. Şiirlerinde genellikle tasavvufî ve hikemî unsurlar görülmesine rağmen Hayrî'nin şiirlerinde, sayısı az da olsa, Nedim gibi şühâne söylenmiş beyitlere rastlamak da mümkündür.

Hecr-i ruhsârûñla pîşem âh ü kârum nâledür
Gel efendüm şeh-levendüm dil-pesendüm hasretüm

G-154/2

Eli kan hançeri kan bir beli pinyâllinüñ
Âh kurban olayum tarz-ı levendânesine

G-181/2

Bir nihâl-ı tâze-i bâğ-ı edebsin dûstum
Gonca-peyker sîb-ğabğab piste-lebsin dûstum

G-150/1

Çeküp âğûşa yâri zevk-i vuslat n'oldığın görsek
Cihânda neyl-i ümmîd-i muhabbet n'oldığın görsek

G-134/1

Be-dest itsek yine sahn-ı çemende câm-ı sahbâyı
Güşâd-ı lâle-i bâğ-ı terâvet n'oldığın görsek

G-134/2

Varup ser-meclis-i mey-hâne-i iclâle girsek de
Neşât-ı bâde-i ikbâl ü devlet n'olduğın görsek

G-134/4

gibi beyitler bize Nedîm'in şühâne söyleyişlerini hatırlatmaktadır.

Hayrî'nin Nedîm'den etkilendiğini göstermek için bu beyitler elbette ki yetersizdir. Biz Hayrî Dîvânı'nı incelediğimizde bu etkilenmenin sadece beyitlerle sınırlı kalmadığını, Hayrî'nin Nedîm'e nazireler yazdığını da tespit ettik. Hayrî, Nedîm'in;

Nice teşbîh olunsun ergavâna rûy-ı gül-gûnuñ

Anın hüsnü sebük-rev rengi amma dâimî bunun ⁶⁶

matlaı ile başlayan gazeline yazdığı bir naziresinde Nedîm'in bir mısraını, anlamı değiştirmeyen bir kelime farklılığıyla, aynen almıştır.

Nedîm'in;

Kalır âlemde ehl-i aşkdan bir yâd-gâr elbet

Ser-i jûlîde mûyından nişândur bîd Mecnûn'un

beytini Hayrî;

Başı üstünde murgân âşiyân tutmuş bu deşt içre

Ser-i jûlîde mûyından eserdür bîdi Mecnûn'un

G-137/7

şeklinde ifade ederek ikinci mısrada hemen hemen hiç değişiklik yapmamıştır.

Hayrî Dîvânı'nda Nedîm'in şiirlerine nazire niteliği taşıyan birkaç şiir tespit ettik. Buraya, bu şiirlerden iki tanesinin matla beyitlerini Nedîm-Hayrî sırasına göre alıyoruz:

Nedîm: Dile muhabbet-i gîsû-yı yâr olur peydâ

Garîbe hâhiş-i dâr ü diyâr olur peydâ

G-6

Hayrî: İzâruñ üzre hatt-ı müşg-bâr olur peydâ

Aceb ki âteş içinde bahâr olur peydâ

G-3

Nedîm: Gamzen füsûn ile sühan eyler nezâketi

Çeşmin nigâh şekline kor nâz ü nahveti

G-146

66. Nedimden aldığımız beyitler için şu eser esas alınmıştır: Abdülbâki Gölpinarlı, Nedem Dîvânı, İnkılap ve Aka Kitabevleri Koll. Şti., İstanbul 1972.

Hayrî: La'lüfde buldı ehl-i tasavvur nezâketi
Rûyuñda gördi dîde-i 'âlem sabâhati
G-217

Hayrî Dîvânı'nda, Nedim'in şiirleriyle vezin, kafiye, konu bütünlüğü sağlayan 7-8 şiir tespit ettik. Fakat bu şiirlerin gerçekten nazire mi yoksa tesadüfî bir benzerlik mi olduğu hususunda kesin bir şey söylemek yanlış olur kanısındayım. Hayrî ile Nedîm'in şiirlerini karşılaştırdığımızda vezni veya kafiyesi aynı olmadığı halde ifade tarzı ve muhteva açısından birbirine benzeyen şiirlere de rastlamaktayız. Hayrî'nin;

Gülşen-i dilde ezel reng ile bûlar var idi
Bezmdde turfe mey ü turfe sebûlar var idi

G-216

matlaı ile başlayan gazeli bize Nedîm'in;

Sînede evvel ne mutrık ârzûlar var idi
Lebde ser-keş âhlar âteşli hûlar var idi

G-161

matlaı ile başlayan gazelini, veya;

Çeküp âgûşa yâri zevk-i vuslat n'oldığın görsek
Cihânda neyl-i ümmîd-i muhabbet n'oldığın görsek

G-134

matlaı ile başlayan gazeli bize Nedîm'in;

Hele 'îd oldı ol gül-gonca handân oldığın gördük
Dimâg-ı telh-kâmın şekkeristân oldığın gördük

G-58

matlaı ile başlayan gazelini hatırlatmaktadır. Bu gazellerden birincisinin vezinleri, ikincisinin kafiyeleri birbirini tutmamaktadır; ama ifade edilişleri bir ağızdan çıkmış gibidir.

Buraya kadar kaynaklarda Hayrî'nin edebî şahsiyeti için neler söylendiğini; Hayrî'nin kendi şiirini nasıl değerlendirdiğini; Nâbî'nin Hayrî üzerindeki etkisini ve şairimizdeki hikemî üslûp; Hayrî'nin, Nedîm'den ne derece etkilendiği hususunda bilgi vermeye çalıştık. Bundan sonrta Hayrî'nin şiirlerindeki diğer hususlara değinmek istiyoruz.

1.2.1. Hayrî'nin Şiirlerinde Din ve Tasavvuf:

Hayatı başlığı altında Hayrî'nin, tasavvuf ehli ile yakından ilgilendiğini, onların talep ve isteklerini reddetmediğini, evini adeta bir tekke haline getirdiğini söylemişler. Divanını incelediğimizde, Hayrî'nin tasavvufa olan ilgisinin şiirlerine de aksettığını görmekteyiz.

Hayrî Dîvânı, rübâî nazım şekliyle yazılmış bir münâcât ile başlamaktadır. Bunu üç tane Türkçe iki tane Farsça na't takip etmektedir. Devlet büyüklerine yazılan kasidelerden sonra başta Mevlânâ olmak üzere Şeyh Abdullah Kaşgarî ve Şeyh Bâlî vasıflarında din büyüklerine yazılmış kasideler yer almaktadır.

Divanında zaman zaman Mevlânâ'yı öven beyitlerin bulunması, Mevlânâ redifli bir gazelinin olması ve Mevlânâ'ya kaside yazmasından hareketle Hayrî'nin Mevlevî tarikatına yakın olduğunu söyleyebiliriz. Hatta Mevlânâ ve Mevlevîlik ile ilgili şiirleri ihtivâ eden bir mecmûada⁶⁷ Hayrî'nin de şiirlerinin bulunması bu düşüncemizi kuvvetlendirmektedir. Hayrî'nin, bu mecmuada, bir kaside bir tahmis ve bir gazel olmak üzere toplam üç şiiri yer almaktadır.⁶⁸

Hayrî, Mevlânâ redifli gazelinde, Mevlânâ'nın bakışlarını bağış güneşinin ışınlarına benzetirken, kapısının toprağını gönül gözüne çekilen sürme olarak nitelemektedir. Özellikle gazelin son iki mısrasında Hayrî'nin, Mevlânâ'dan ne derece etkilendiği açıkça görülmektedir. Gönül denizinin coşmasının sebebini Mevlânâ'nın nefesinin rüzgarının eseri olduğunu söyleyen Hayrî, son beyitte Mevlânâ'nın dostu olmayı arzuladığını dile getirmektedir. Bu ifadeler Hayrî'nin Mevlânâ'yı beğendiğini, onu takip etmek istediğini göstermektedir:

Pertev-i mihr-i 'atâdur nazar-ı Mevlânâ
Kuhldür çeşm-i dile hâk-ı der-i Mevlânâ

Bâd-ı enfâsı olur bâ'is-i cûş-ı yem-i dil
Neymiş bende nazar kıl eser-i Mevlânâ

67. Vâsîf, *Mecmû'a*, Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, Envanter No: 2163

68. Bu şiirlerin Hayrî Dîvânı'ndaki manzume numaraları ve mecmuadaki varak numaraları şunlardır: 7. Kaside v.79a (Mecmuada Neş'et tarafından tahmis edilmiş şekli ile yer almaktadır); 3. Tahmis, v.95a; 1. Gazel v.10b.

Ol hevâdârı anuñ zerre sıfat ey Hayrî
Pertev-i mihr-i ʿatâdur nazar-ı Mevlânâ

G-1/1,6,7

Yine Mevlânâ vâsfinda yazmış olduđu "Kasîde der-sitâyiş-i Hazret-i Mollâ-yı Rûm kuddise sırrahu'l-ʿazîz" başlıklı 18 beyitlik kasidesinde şu beyitler ile Mevlânâ'yı övmektedir:

.....

Hakîkat dîdesiyle bak yürütmüş sikkesin anda
Vücûd iklîminüñ sultân-ı cem-câh-ı ʿatâ-kârı

Şehenşâh-ı kerâmet-sikke Mevlânâ-yı Rûmî kim
Husâm-ı nutkı kesmişdür gönülden ʿirk-ı inkârı

O şems-i maşrık-ı sırr-ı hüviyyet kim açılmışdur
Yed-i feyziyle rûy-ı dehre bâb-ı hikmet-i Bârî

O bürhân-ı muhakkık-pîşe kim sırr-ı kemâlinden
Salâh-ı himmeti âlân-ı mülk-i Rûma der-sârî

Bahâ'-ı dîn ü devlet haşre dek feyziyle sâbitdür
Tutup sît-i kudûmı ser-be-ser âfâk ü aktârı

Bu meydân erleri reh-bürde-i eyvân-ı vahdetdür
Bu cemʿüñ sümme vechu'llâhdur meclâ-yı enzârı

Bu cânlar şâh-bâzân-ı matâr-ı lâ-mekânîdür
İderler sayd-ı kebg-i küh-sâr-ı mülk-i envârı

Melâmet hırkasın dîbâ-yı zer-dûza değışmezler
Soyarlar kâmet-i cândan libâs-ı ʿucb ü pindârı

Felek tennûre-pûş abdâlıdur bu bezm-i ʿirfânüñ
Usûl-ı ʿâşıkân-ı Mevlevîye uymuş etvârı

Ney inler def döger gögsin rübâbîñ sînesi sürâh

Nümâyân her birinde sûziş-i °uşşâkuñ âsârı

K-7/6-15

Görüldüğü gibi Hayrî, kasidesinde Mevlânâdan övgüyle bahsetmekte ve hayranlığını dile getirmektedir. Hatta Ahmet Talat Onay'ın, Hayrî'nin bu kasidesinden naklettiği

Erenler dergehinde bir kalender bende-i hâs ol

Tırâş it çâr-darb ile gönülde fikr-i ağıârı

beytinin altına koymuş olduğu "Mevlevî Hayrî" ibaresini gözönüne alırsak Hayrî'ye bir Mevlevî şâiridir de diyebiliriz.⁶⁹

Hayrî için mutasavvıf bir şâirdir dense yanlış olmaz. Çünkü şiirlerinde tasavvufî terimleri çokça kullanan, tasavvufî konuları sıkça işleyen Hayrî'nin, bir bütün olarak vahdet-i vücûd görüşünü açıklayan şiirleri dahi vardır. Aşağıya aldığımız beyitler Hayrî'nin vahdet-i vücûd görüşünü anlatan bir gazelindedir.

Sırr-ı vahdet cilve-engiz-i mezâhirdür bütün

Nokta-i merkez celî-sâz-ı devâ'irdür bütün

Lafz-ı nâzîkdür viren ma'ânâya hüsn-i işihâr

Gösteren a'râzı enzâra cevâhirdür bütün

İhtilâfât-ı şu'ûnuñ gâyeti tevhîddür

Gösteren ecsâmı azdâd-ı °anâsırdur bütün

Pertev-i nûr-ı ahaddür zîr-i kesretde nihân

°Ârız-ı cânâne mestûr-ı gadâ'irdür bütün

G-170/1,3,7,8

Yine vahdet-i vücûd görüşünü anlatan diğer bir gazelinde Hayrî, işlediği konuya uygun olan "birdür" redifini kullanarak mükemmel bir konu-redif uygunluğu sağlamıştır. Bu gazel için kenarda bulunan "vahdet-i vücûda müte°allık merhûmun

69. Ahmet Talat Onay, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar, Türkiye Diyanet Vakfı Yay. Ankara 1993, s. 237.

gazel-i meşhûr⁷⁰ şeklindeki müstensih kaydı, bu şiirin o dönemde çok bilindiğini ve beğenildiğini göstermektedir. Gazelde "dalgalar her ne kadar çok ise de deniz birdir, gerçi şeriatde şahid ikidir amma dava birdir" gibi vahdeti ispatlamak için getirilen deliller gerçekten güzel ve orijinaldir.

Gazelin ilk beytinde vahdeti ispatlamak için denizi ve denizdeki dalgaları örnek göstermektedir. Denizdeki dalgaların çok olması denizin tekligine tesir etmez. Çünkü dalgalar denizden doğmakta ve denizin bir parçası olmaktan öteye gidememektedir. Yani denizden ayrı değil, denizin kendisidir. Bunun gibi eşyanın çok olması da vahdeti etkilememekte, bilakis vahdeti ispatlamaktadır.

Vahdete nisbet ile kesret-i eşyâ birdür
Mevcler her ne kadar çok ise deryâ birdür

Diğer bir beyitte vahdetin, kesret ile ispatlanacağını söyleyerek dava ve şahitleri örnek göstermektedir.

Ma'nî-i vahdet-i Hak kesret ile sâbit olur
Gerçi şâhid ikidir şer' de da'vâ birdür

Başka bir beyitte akarsuları ve denizi örnek göstermektedir. Akarsular birçoktur ve hepsi farklı yerlerden doğmaktadır. Buna rağmen hepsinin yöneldiği bir yer vardır; o da denizdir. Hadiselerin ayrılıkları da buna benzer. Hadiseler farklı görünse de hepsinin yönü birdir; hepsi tevhid denizine akar.

İhtilâfât-ı şu'unât cedâvil gibidür
Bahr-ı tevhîde akar cümlesi mecrâ birdür

Son beyitte Kâbe'yi örnek göstermektedir: "Yeryüzündeki müslümanların yöneldiği kible olan Kâbe birdir."

Cümlenüñ vechesi bir dergehedür ey Hayrî
Kible-i âlem olan Ka'be-i ulyâ birdür

G-38/1,5,6,7

70. Hayrî Dîvânı, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 5528, v.49b

Gazelin buraya almadığımız beyitlerinde de güzel örnekler ele alınmış ve işlenmiştir.

Hayrî Dîvânı'nda bir bütün olarak tasavvufu konu alan gazellerin haricinde vahdet-i vücûdu ele alan birçok beyit yer almaktadır. Bu beyitlerden birinde kesreti, vahdet aynası olarak düşünmektedir ki mutasavvıflar da kainatı, Allâh'ın adem (yokluk) aynasında yansıması olarak görmektedirler. Buna göre gerçek varlıklar yok, sadece Allahın hayat, ilim, semi, basar, irade, kudret, kelim, tekvin gibi sübutî sıfatlarının aynadaki tecellisi vardır.⁷¹ Hayrî de kesreti, bir vahdet aynası olarak görmek gerektiğini ifade etmektedir

Her kim ki görür kesreti âyîne-i vahdet
Tahkîk-i merâyâ-yı 'ukûs-ı süver eyler

K-8/2

Aşağıdaki beyitte de Hayrî, Allâh'ın birliğini ispatlamak için bir tabiat olayından faydalanarak "Ey vahdet arifi, gökyüzünde güneşin şirkten ayrı olması Allâh'ın birliğini izah eder" demektedir. Bu beyitteki tabiat olayı şudur: Dünya güneşten, aydan ve yıldızlardan ışık almaktadır. Fakat bu ışığın tek kaynağı vardır ve o da güneştir. Ay ve yıldızlar güneşten aldıkları ışıkları yeryüzüne yansıtırlar. Dolayısıyla gökyüzünde ışık kaynağı olarak sadece güneş vardır ve ortağı yoktur. Ay ve yıldızların ışıkları bir yansımadan ibarettir. Hayrî, bu tabiat olayını delil göstererek Allâh'ın birliğini ispatlamak istemektedir ki bu düşünce bizi, bu dünyadaki varlıkların gerçek varlıklar olmadığı, yukarıda söylemiş olduğumuz Allâh'ın sübutî sıfatlarının birer tecellisi olduğu fikrine, yani vahdet-i vücûd düşüncesine götürmektedir.

Felekde âftâbuñ olduğı teşrîkden ârî
Anı izâh ider ey ârif-i vahdet Hüdâ birdür

G-70/3

Diğer bir beyitte, resme (gerçekte olmayan varlığa) benzeyen vücut (varlık, var olma) sınırını geçen kişinin, gök aynalarını birer birer geçeceğini söylemektedir.

Mânende-i timsâl geçen hadd-i vücûdı
Eflâk merâyâsını bir bir güzer eyler

K-8/10

71. Ahmet Kırkkılıç, *Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf*, Erzurum 1994, s. 90.

Kesrete vahdet aynası gözüyle bakan Hayrî, insan vücudunu da eşyanın akislerinin toplandığı yer olarak görmektedir. Hayrî'ye göre insan yüzüyle, gözüyle, yanağıyla, sinesiyle eşyanın aksettiği bir aynadır. Bu da âlem-i sugra (küçük âlem)dir. Mutasavvıflara göre Allâh kendi güzelliğini temaşa ve başkaları tarafından da övülmek ve beğenilmek için kesret aynasından tecelli etmek isteyerek âlem-i kübra (büyük âlem) olan kainatı ve âlem-i sugra (küçük âlem) olan insanı yarattı.⁷² Hayrî bu beyitte, "insanın vücudu, eşyanın akislerinin toplandığı yerdir" derken insan vücudunun âlem-i sugrâ olduğunu söylemek istemiştir.

Tengnâ-yı °aks-i eşyâdur vücûd-ı âdemî
Cebhe vü ruhsâr ü çeşm ü rûy ü ber âyînedür

G-53/6

Şiirlerinde "hırka-i fenâ", "fenâ bezmi", "melâmet hırkası", "gül-i tevhîd", "erenler dergehi", "kalender bende", "insân-ı kâmil" gibi birçok tasavvufî terimi sıkça kullanan Hayrî, bir beytinde "çâr-darb" ifadesini kullanmıştır ki bu mazmûna, divan edebiyatında açık bir şekilde tesâdüf edilmediğini; ancak sakal ve ihâm sûretiyle bıyık tıraşlarına işaret eden beyitlere tesadüf edildiğini Ahmet Talat Onay söylemekte ve çâr-dârb için "bâtinî tarikatlere mensub olanlarca saç, sakal, bıyık ve kaşların tıraş edilmesinin adıdır. Bâtinî tarikatlere mensup olanlara göre saç ve sakal gibi tüyler kara bulut, insanın yüzü ise güneştir, güneşi bu kara bulutlardan arındırıp ortaya çıkarmak gereklidir".⁷³ demektedir.

Gül-i tevhîde şeb-nem eyle °âşık eşk-i esrârî
Açup dâğ-ı dilüñden gonca-i gülzâr-ı ebrârî

Erenler dergehinde bir kalender bende-i hâs ol
Tırâş it çâr-darb ile gönülden fikr-i ağyârî

Fenâ bezminde ser-gerdânlığı gerdûn gibi kâr it
Tolaş mânend-i mihr ü mâh gird-i kutb-ı edvârî

72. Ahmet Kırkkılıç, a.g.e., s. 86.

73. Ahmet Talat ONAY, a.g.e., s.101.

Meded noksâna düşme hıdmet-i insân-ı kâmilde
Bırakma dest-i zıkr ü fikrden mizân-ı ikrârı
K-7/1, 2, 3, 4

Hayrî, bu dünyaya gelişini de tasavvufî bir düşünceyle güzel bir şekilde dile getirmiştir. Bir beytinde "eğer cünûn (delilik) zenciri, yüz sitem ve kuvvetle çekmezseydi, ben yokluk aleminden varlık alemine gelmezdim" derken bu aleme geliş sebebini aşka ve aşkın üstün gelmesine bağlamaktadır. Çünkü "cünûn" tasavvufda aşkın galip gelmesi anlamındadır.⁷⁴

Zencîr-i cünûn çekmese sad zûr ü sitemle
Ben gelmez idim °âlem-i hestîye °ademden
G-171/2

1.2.2. Hayrî'nin Şiirlerinde Mana

Şiirlerinde anlama büyük önem veren Hayrî, "ma°nâ" redifli bir gazelinde dili bir su yoluna benzetmiş ve manayı da bu su yolundan kalem buşluğuna akan bir su olarak düşünmüştür. Devam eden beyitlerde mananın, düşünce cedvelinden şiir denizine seri bir şekilde akan bir su olduğunu söyler ve manayı, şiirinin kumaşından renkli elbiseler giyinip gönül haremindedir cilve yapan puta benzetir:

Nâvdân-ı kaleme âb-ı revândur ma°nâ
Cevf-i mizâb-ı zebândan güzerândur ma°nâ

Bu bentim sözlerüme rûh viren hep oldur
Şübhesiz kâlib-ı elfâza revândur ma°nâ

Bahr-ı eş°ara akar cedvel-i endişemden
Böyle bir âb-ı seri°ül-cereyândur ma°nâ

Giyinüp kâle-i şi°rümle libâs-ı rengîn
Harem-i dilde büt-i cilve-künândur ma°nâ

G-2/1,2,3,5

74. Ferit DEVELLİOĞLU, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, Ankara 1993, s.148.

Diğer bir beytinde mana askerinin, divanına saf saf geldiğini zikreden Hayrî, insanoğlu için dünyada irfandan daha kutlu bir şey olmadığını söyleyerek bilgiye dayanan ilimden ziyade sezgiye dayanan irfanı tercih ettiğini belirtiyor ki, bu tasavvuf ehlinin tercihidir:

Geldi dîvânımıza leşker-i ma[°]nâ saf saf
Âdeme dehrde [°]irfân gibi devlet yokdur
G-73/6

1.2.3. Hayrî'nin Şiirlerinde Sosyal Hayat:

Hayrî'nin şiirlerinde sosyal hayata yönelik beytlere sık sık rastlamaktayız. Özellikle toplumda görülen aksaklıkları şiirine alan Hayrî, iyi bir gözlemci gözüyle bunları hikmetli bir üslûbla şiirlerinde işlemiştir.

Hayrî'nin en çok rahatsız olduğu husus dönemin insanların vefasız olması, insanlardan hak ettiği değeri görmemesidir. Dönemin insanların himmetsiz olmasını, tuz madeninden şekerin çıkmaması olayına benzetmiştir.

Çıkmış mı hiç derûn-ı nemekzârdan şeker
Tab[°]-ı ricâl-i [°]asrda himmet mi görmüşüz
G-88/5

Bir beytinde bilgili insanı yağmura, kötü ve cahil insanı ateş dumanına benzeterek yağmurun yere düşmesi, dumanın göğe yükselmesi gibi bilgili insana değer verilmediğini, kötü insanların yükseltildiğini ifade etmektedir.

Düşer bârân zemîne dûd-ı âteş ser çeker çarha
Degül dânyâ rîf[°]at merdüm-i bed-kîşedür şimdi
G-210/2

Diğer bir beytinde alçak insanın kadrinin yüksek, kerim insanın yeri ise gam meclisidir demekte ve bu durumu gül yerine dikenin vazolara süs olarak işlenmesine benzetmektedir.

Le[°]îmün kadri [°]âlidür kerîmün câyı bezm-i gam
Fütâde gül be-hâk ü hâr zîb-i şîşedür şimdi
G-210/3

Hayrî'nin toplumda gördüğü aksaklıklardan biri de insanların dünya malına değer vermesidir. Toplumda maneviyatın bozulduğunu insanların maddî şeylere değer verdiğini gören Hayrî, bu toplumsal yarayı şiirlerinde sıkça eleştirmiştir.

Aşağıya aldığımız beyitler Hayrî'nin bu konuda ifade ettiği beyitlerden sadece bir kaçıdır.

Bir beytinde hür yardımlı insanların mal yükü altına giremeyeceğini söyleyen Hayrî, maldan, varlıktan uzak insanları serviye, mal-mülk sevdalısı insanları da meyveli, eğri fidana benzetmiştir.

Hilkat-i âzâdegân tutmaz gîrân-bârân-ı mâl
Benzemez serv-i çemene nahl-ı kec-şâh ü tebâh

G-184/2

Aşağıdaki beyitlerinde de devleti, yüz kocalı kadına benzeten Hayrî, izzetli olan, mert olan insanın bu yüz kocalı kadını kabul edemeyeceğini ifade etmektedir.

İtmem 'arûs-ı devlet-i sad-şevheri kabûl
Düşmez benüm bu kâr-ı denî 'izz ü şânuma

G-200/3

Âdem ider mi hîç zen-i sad-şevheri kabûl
Olmaz harîs merdüm olan devlet üstüne

G-175/5

1.2.4. Dil ve Üslûb:

Kaynaklarda Hayrî için "şu'ârâ-yı 'asrımızdan elsine-i selâse üzre eş'âr-ı âb-dâra pür-iktidâr ve inşâ-yı letâfet-ârâları reşk-endâz-ı rûh-ı Veysî ve güftâr-ı fazîlet-âsârları hıyre-zen-i çeşm-i Nergisî bir şâ'ir-i mâhir-i celîlü'l-mikdâr olmalarıyla..."⁷⁵ ifadeleri kullanılmaktadır ki "elsine-i selâse" ifadesinden Hayrî'nin üç dile (Arapça, Farsça ve Türkçe) şiir yazacak seviyede vakıf olduğunu anlıyoruz. Yine nesir alanında Veysî ve Nergisî ile kıyaslanması bize Hayrî'nin dilinin ağır olduğunu göstermektedir.

Gerçekten de Hayrî'nin divanına baktığımızda, Farsça gazeller kısmının haricinde Türkçe gazeller arasında elli tane Farsça gazelin bulunması Hayrî'nin Farsça'yı çok iyi bildiğini gösterir. Farsça gazellerinin dışında Türkçe yazdığı şiirlerde de Hayrî, Farsça ve Arapça kelimeleri oldukça çok kullanmıştır. Özellikle Farsça kelimeleri bolca kullanan Hayrî terkipli ifadeler de kullanarak şiirinin dilini oldukça girift hale sokmuştur.

Hayrî'nin şiirlerinde "mîhr-i şîşe-i mey-i hamrâ" "çeşm-i baht-ı 'âşık-ı şeydâ"

75. Râmiz, a.g.e., s.95.

"mânend-i gonca-i gül-i ra'nâ" "ey bâb-ı saht-ı bend-i temennâ" "kufl-ı genc-i sır-ı süveydâ" "mir'ât-ı tab'ı Hayrî-i nâlânde" "nikâb-ı rûy-ı dil-ârâ" "neşvedâr-ı câm-ı bezm-i derd" "tâb-ı nev-bahâr-ı vasl-ı dûst" "sedd-i râh-ı mevc-i yemm" "nakş-ı rûy-ı sikke-i hâtem" "nihâl-ı tâze-i bâğ-ı edeb" "neş'e-i minâ-yı sahbâ-yı tarab" "bûlbûl-i hoş-nağme-i gülzâr-ı tab'a" gibi üçlü terkiplerin yanında dörtlü hatta beşli terkipler de vardır:

"nûr-ı çeşm-i Hazret-i Hayrî'n-nisâ"

Mt-1/ III / 4b

"hûn-ı nûr-ı çeşm-i Fahr-i 'âlem"

Mt-1/ I / 3b

"ser-i zencîr-i eşk-i dîde-i hûn-bâr"

G-211/7b

"şu'â-ı şem'î-i şâm-i bezm-i hasret"

G-134/ 5b

"şu'â-ı dil-keş-i nûr-ı cemâl-ı Mustafâ"

G-70/ 4b

"rûşen-çerâğ-ı dâğ-ı dil-sûz-ı şeb-i 'aşk"

G-158/ 2a

Bununla birlikte Hayrî'nin şiirlerinde tamamen terkiplerden oluşan mısralara da rastlamak kûmkündür:

"Nüzûl-ı leşker-i fikr-i hayâl-ı şûr-bahşuñla"

G-107/ 2a

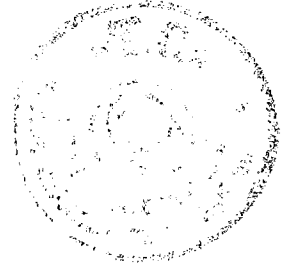
"Şeh-per-güşâ-yı cevvi-i hevâ-yı tevekkülüm"

G-151/ 1a

Hayrî'nin dili ağır olmasına rağmen Türkçe'ye ayrı bir önem vermiştir. Şiirlerinde, "el vermek, yüz sürmek, başdan çıkmak, yüz bulmak, ah almak, eğri bakmak, kan ağlamak, dağ yakmak, göz yaşı dökmek, yüz karası, kan dökmek, kan yutmak, ayağa düşmek, anadan doğma, gözden çıkma" gibi Türkçemizin güzel ve anlamlı deyimlerini kullanarak şiirlerine ayrı bir renk ve zevk katmıştır. Yine, "söyünmek, döğmek, oñulmak, çapmak, öğlenmek, yanbaşı gelmek" gibi öz Türkçe kelimeleri şiirlerinde kullandığını görebilmekteyiz. Ayrıca;

Göñülde başka perîşânlığıñ var ey Hayrî
Tokundı añladığıum turre-i nigâra sabâ

G-15/5

Sîneden bir gün olur ol da geçer çok sürmez

G-99/4b

Hayriyâ ney gibi te'sîr ider çok sürmez"

G-99/5b

gibi sade ve terkipsiz mısralara veya beyitlere de rastlamak mümkündür.

Hayrî'nin Türkçe kelimelerle sanat yaptığı da görülmektedir. Bir beytinde "gönül kuşu saçlarının tuzağına düşerek kanadını yanağının parlaklığında döğer" diyerek "döğmek" fiilini "çırpmak" ve "yakmak" anlamlarında tevriyeli olarak kullanmıştır.

Murğ-ı dil dâm-ı dü-gîsûña düşer çok sürmez

Şeh-perin tâb-ı 'izârufîda döger çok sürmez

G-99/1

Hayrî'nin şiirlerinde özellikle "beğim, efendim, güzelim" gibi günlük konuşma dilinden alınmış kelimelere sıkça rastlamaktayız. Aşağıya aldığımız beyitler hem sade hem de günlük konuşma diline yakın ifadelerden oluşmaktadır.

Sen şehr-i hüsn ü nâz fedâyîsisin begüm

Kurbânıñ oldığıum ser ü cânım fedâ saña

G-10/3

Hayrî'den itme lutf ile ihsânufî dirîg

Şâhân kabûl iderler efendüm dilekleri

G-208/6

Tir-i gamzeñ ucıdur dilde karâr itmişdür

Sanma mûdur güzelüm baş çıkarar sînemden

G-169/3

Onsekizinci yüzyıl şiirinin en belirgin özelliklerinden biri mahallileşme akımıdır. Özellikle Nedim'de kendini gösteren bu akım devrin diğer şairleri tarafından da uygulanmaya çalışılmıştır. Bu dönem şairleri, şiirlerinde yerel konulara, halkın yaşayışına, adetlerine, kullandığı atasözleri ve deyimlere çokca yer vermişlerdir.

Hayrî'nin de şiirlerinde özellikle deyimlere sıkca yer vermesi bu akımın etkisiyle olabilir. Deyimlerin yanında şiirlerinde zaman zaman sosyal hayata ait izler de bulabilmekteyiz. Divanında yer alan ramazaniye mesnevisindeki bir tasvirinden o dönemin İstanbul'unda yaşanan ramazanlar hakkında izler bulmaktayız.

Kubbesi revnak-şiken-i nüh-felek
Sâhası bâğ-ı İreme müşterek

Encüm-i rahşân gibi kandiller
Nâzırına vermede nûr-ı basar

Ya o minârât-ı me'âlf nişân
Zercebelü her biri bir nev-civân

Zeyn olıcak re'si kenâdil ile
Döndi şehe sırmalı mendil ile

Mt-12/27-30

Yine sade söylenmiş başka bir beytinde "Çizmeci Meyhanesi" olarak zikrettiği bir mekan ismi bize dönemin uğrak yerlerinden birini vermesi açısından önemlidir.

Sûfi-i a'reci gördüm bu gice mahfice
Girdi ayak kakarak Çizmeci Mey-hânesine

G-181/4

"Kibârdan birine sâ'at talebiyle virilmiştir" başlıklı on beyitlik bir kasidesinde Hayrî, Divan Şiiri'nde pek görülmeyen bir konuyu işleyerek dönemin teknolojik gelişmelerini şiire sokmuştur.

Kibârdan birine sâ'at talebiyle virilmiştir

Eyâ dakîka-şinâs-ı hakâyık-ı ihsân
Senâ-yı zâtuñı yazmakda hâme her sâ'at

Degüldür °akreb efendüm zebân-ı cevdetdür
Du°â-yı devlet ü câhuñ edâ ider sâ°at

Derüñde hıdmete bel bağlamış °abîdüñdür
Takup miyânına bir sîmden kemer sâ°at

Şümâr-ı lutfuñ evkâtın eyleyüp mahsûr
Benân-ı dikkat ile sübhâsın çeker sâ°at

Ger olmasa nazâr-ı iltifâtuñ mazhar
Olur mıdı kef-i °izzetde mu°teber sâ°at

Şu°â-ı bâsıra-i lutfuñ karîn oldı
Olursa çok mı meh ü mihre ta°never sâ°at

Der-i °inâyetüñe °arz-ı hâl ider Hayrî
Yazup bu nazm-ı dil-ârâ-yı pâki der sâ°at

Kenâr-ı bâm-ı felekde nücûmı gördükce
Bakup hezâr tahassürle zan ider sâ°at

Bu gice koynuma rü'yâda girdi bir kevkeb
Ümîddür ola ta°bîr-i h°âb zer sâ°at

°Adâd-ı °ömrini efzûn eyliye Allâh
Kef-i kibârda oldukca müstakirr sâ°at

K-13

Şiirlerinde edebi sanatların hemen hemen hepsini kullanan Hayrî mecaza dayalı sanatları saymazsak özellikle leff ü neşr, hüsn-i talil, tevriye, ve irsal-ı mesel gibi anlamla ilgili sanatlara daha sık başvurmuştur. Bununla birlikte kalb ve iştikak gibi sözle ilgili sanatları da şiirlerinde zevkle işlemiştir. Bir gazelinin üç beytinde kalb sanatını -özellikle belirterek- kullanmıştır. Aşağıya aldığımız beyitlerden birincisinde "kerem lafzının maktûbunu merg buldum" diyerek merg-kerem kelimelerinde,

ikincisinde "direm lafzını kalb ile merd tahrir idelim" diyerek merd-direm kelimelerinde kalb sanatının var olduğunu belirtmektedir. Aynı durum üçüncü beyitte mîş-şiyem kelimeleri arasında mevcuttur.

İn°idâmına delîl olduğı pek vâzıhdür
Merg buldum hele maktûbını lafz-ı keremün

Gördigin Rüstem-i °asruñ o görür bi'l-kuvve
Merd tahrîr idelüm kalb ile lafzın diremün

Olayum dirsefi eger gürg-i kazâdan eymen
Hulk-ı mîş ile tesâvîde bir eyle şiyemün

G-138/2,3,4

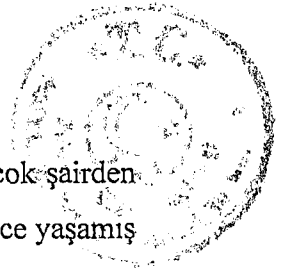
Sevgilinin ağzından şiir söylenmesi -mesneviler hariç tutulacak olursa- Divan edebiyatında pek karşılaşılmayan bir durumdur. Hayrî Dîvânı'nda sevgilinin ağzından söylenmiş iki gazel mevcuttur. Bu gazellerle Hayrî, bize sevgiliyi sevgilinin ağzından tanıtmıştır. Bu gazeller Divan edebiyatındaki sevgilinin kendine bakış açısını göstermesi bakımından önemlidir. Bu durumu Hayrî'yi diğer Divan şairlerinden ayıran bir üslub özelliği olarak kabul edebiliriz. Divan edebiyatındaki sevgilinin nazlı olması, cefa etmesi ve aşık öldürmesi bilinen bir özelliktir. Hayrî bunu ve sevgilinin buna benzer birçok özelliğini sevgiliye söyletmiştir. Sevgilinin ağzından söylenmiş bu gazellerin matla beyitlerini buraya almakla yetiniyoruz:

Mest-i nâzüm cefâ şarâbumdur
°Aşık öldürmek irtikâbumdur

G-56

Ben şeh-süvâr-ı mülket-i hüsnüm cemâl ile
Şâh-ı Habeş denilse sezâ cünd-i hâl ile

G-187

1.2.5. Şiirlerinde Bahsettiği Şairler:

Hayrî, divanında başta şiirlerini tahmis ettiği şairler olmak üzere bir çok şairden övgüyle bahsetmektedir. Bu şairler arasında Nabî ve Nefî gibi kendinden önce yaşamış olanların yanında çağdaşı olanlar da vardır.

Divan edebiyatında tahmis yazmak adeta bir gelenek haline gelmiştir. Bir çok Divan şairi kendinden önceki veya çağdaşı oldukları şairlerin şiirlerini tahmis etmişlerdir. Hayrî de bu geleneğe uymuş ve Münîf, Riyâzî, Neylî, Fıtnat Hanım, Râğıp Paşa ve Fasih Efendi gibi şairlerin birer gazellerini, Nefî'nin bir kasidesini tahmis etmiştir. Yine Fars şairlerinden °Ürfî, Sâ'ib ve Hâfız Şirâzî'nin gazellerini Farsça tahmis ederken; Şevket ve Kelîm'in Farsça gazellerini Türkçe, Nâbî'nin Türkçe bir gazelini Farsça tahmis etmiştir. Tahmislerin dışında divanında bahsettiği şairler hakkında şunları söyleyebiliriz:

Hayrî, bir kaç beytinde bahsettiği Hâkim Efendi'ye;

Rakkâs-ı şûhına kefi sînem nakâredür
Sûrâh-ı dest-i gamla göñül çâr pâredür

matla'ı ile başlayan gazelini nazire olarak yazmıştır. Bilindiği gibi Divan edebiyatında bir şairin şiirini tanzir etmek, ona karşı bir saygı duyulduğunu ve onun şiirinin ve üslûbunun beğenildiğini göstermek içindir. Hayrî'nin de Hâkim Efendi'yi tanzir etmesi ve birkaç beytinde adını zikretmesi onu beğendiğini gösterir. Nazirenin son iki beytinde Hâkim Efendi'nin, utarid vakarlı bir şair ve nazım ikliminin hakimi olduğunu belirten Hayrî, kendisini de onun izinde yürüdüğünü dile getirmiştir:

Hayrî bu tarza pey-revi-i rahş-ı hâmemüz

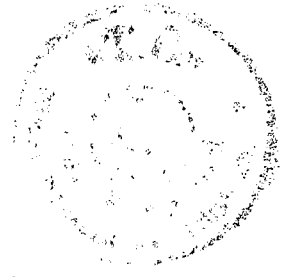
Bir şâ'ir-i güzîn-i °Utârid-vakâredür

Zât-ı şerifi Hâkim-ı iklîm-i nazmda

Zîr-i kalem-revî-i hikem isti°âredür

G-63/6,7

Diğer bir beytinde Hayrî, söz konusunda izinde yürümek için Hâkim Efendi'nin kalem atını bulmak amacıyla nazım arsasını aradığını, araştırdığını söylemektedir ki beyitte kalem ata, şiir ise arsaya benzetilmiştir.

Pey-revî-i kelâmda edhem-i kilik-i Hâkimi
Bulmağa kıldı Hayrîyâ 'arsa-i nazmı cüst ü cû

G-172/6

Hayrî, Hâkim Efendî'nin üslûbunu çok beyenmiş olmalı ki bir beytinde onun cevher saçan kaleminden düşen her taze katreyi alem bahasında bir inci olarak değerlendirmektedir:

Dür-i 'âlem-bahâdur Hayriyâ Hâkim Efendî'nüñ
Düşen her katre-i ter hâme-i gûher-feşânından

G-161/7

Yine başka bir beytinde Hâkim Efendiye adeta şiire değer biçen bir şahsiyet hüviyeti kazandırarak "eğer ricamızı kabul ederse bu taze şiirimize rağbetle baksın" diyerek ricada bulunuyor:

Baksun bu şi'r-i tâzeye rağbetle Hayriyâ
Gûş eyler ise Hâkim Efendî ricâmızı

G-202/5

Hayrî'nin, şiirlerinde özellikle bahsettiği şairlerden biri de bir çok şair üzerinde etki bırakan onyedinci yüzyılın en büyük şairlerinden ve "hikemî" üslûbun en büyük şairlerinden Nâbî'dir. Edebi şahsiyeti kısmında da bahsettiğimiz gibi Hayrî bir beytinde kendisini Nâbî'nin manevi oğlu olarak görmekte ve onu taklit ettiğini dile getirmektedir. Diğer bir beyitte ise kendisini Nâbînin halefi olarak görmektedir.

Püser-i ma'nevi-i zâtı mısın ey Hayrî
Semt-i Nâbî-i suhan-pervere taklîd nedür

G-61/5

Bulsak 'aceb mi şöhret-i Nâbî'yi Hayriyâ
Kesb itse çok mı câh-ı seلفden halef şeref

G-118/5

Hayrî'nin överek bahsettiği şairlerden bir diğeri ise Tıflî Efendî'dir. Tıflî'nin şiirini hüner denizindeki belağat dalgasına benzeten Hayrî, bir beytinde de onu üstad olarak nitelendirmektedir.

Her mısra^e-ı Tıflî'yi görenler didi Hayrî
Bahr-ı hünerüñ mevc-i belâgat var içinde

G-194/6

Eyledim Tıflî-i ^eüstâd için ihdâ Hayrî
Böyle bir gül koparup bâğçe-i ma^enâdan

G-166/7

Başka bir beytinde ise kendi şiirini kumaşa benzeten Hayrî, Tıflî Efendî'nin irfan kapısına varıp bu şiire verilecek değerin belirlenmesi gerektiğini söyleyerek Hâkîm Efendî'de olduğu gibi Tıflî'ye de şiire değer biçen bir şahsiyet hüviyeti kazandırmış bulunmaktadır:

Kumâş-ı şî'rüñe bir nakd-ı tahsîn iste ey Hayrî
Varup Tıflî Efendinüñ der-i ^eirfân-me^eâbından

G-167/7

Hayrî, Nâmık isminde bir şaire de nazire yazmıştır. Nâmık'ın hangi gazeline yazılmış olduğunu şu an bilemediğimiz nazire

Bûs-ı leb-i yâre hat-ı ruhsâr ne mâni^e
^eAyş eylemege hiç şeb-i târ ne mâni^e

G-114/1

matla'ı ile başlamaktadır. Bu gazelin nazire olduğunu son beyitten anlamaktayız. Hayrî, gazelin son beytinde "temiz, lekesiz, saf, halis edalı Nâmık'a bu taze şiiri tanzir için göstersek ne mani" diyerek Nâmık'a nazire yazdığını belirtmiştir kanaatini taşıyoruz:

Tanzîr için Nâmık-ı pâkîze-edâya
Bu şî'r-i teri eylesek izhâr ne mâni^e

G-114/8

Hayrî, bir beytinde hüner ehli topluluğu hesaba gelirse benim gözdem Sıdkî Efendî'dir diyerek Sıdkî Efendî'yi övmektedir:

Canâb-ı Sıdkî Efendi ki zâtı müntahabumdur
Gürüh-ı ehl-i hüner şehrde şümâra gelince

G-180/6

Hayrî'nin, şiirlerinde bahsettiği Vahîd, Rahmî ve Hıfzî gibi birkaç şair daha vardır. Vahîd'i nükteyi yerinde kullanan, nükteden anlayan olarak değerlendiren Hayrî, Rahmî'yi de şiir alanında süratli olmakla anmaktadır. Hıfzî'nin de şiir güneşinin doğuşunu, kendi yaradılışının, tabiatının penceresi olarak görmektedir:

Vahîd-i nükte-sence hem-nesak tab^cuñ gibi Hayrî
 °Aceb bir şâ'ir-i nâzûk-tahayyül var mıdur yokdur

G-50/5

Semend-i tab^c-ı Rahmîveş şitâbân olsak ey Hayrî
 Diyâr-ı nazmı çapsak râh-ı sür^cat n'oldığın görsek

G-134/7

Hıfzî'nuñ itdi matla^c-ı hürşîd-i nazmını
 Hayrî bu hâme hâne-i tab^cunda revzenüñ

G-126/5

Zârî Efend'yi de şu beyit vesilesi ile zikretmiştir ki, hüner gülistanında, onun şiirlerinin satırlarını, kendi kaleminin fidanının püskülü olarak değerlendirmiştir:

Gülîstân-ı hünerde Hayriyâ Zârî Efendî'nüñ
 Nihâl-ı hâmememe her satr-ı nazmı rîşedür şimdi

G-210/5

Hayrî'nin bahsettiği bu şairlerden ne derece etkilendiğini tesbit etmek için evvela bunların da şiirlerinin incelenmesi ve Hayrî'nin şiirleriyle mukayese edilmesi gerekir. Biz şu aşamada bu örnekleri Hayrî'nin kimden ne derece etkilendiğini öğrenmekten ziyade, bu şairler hakkında verilen bilgiler açısından önemli buluyoruz.

Hayrî'nin bu şahsiyetler hakkındaki değerlendirmelerinin edebiyat tarihi açısından bir kıymetinin var olduğu kaçınılmazdır. Fakat bu görüşlerin ne derece sağlıklı olduğu adı geçen şairlerin şiirleri görülmeden bilinemez. Yine de Hayrî'nin okuduğu veya tanıdığı şairlerin sanatı ve şiiri hakkında bilgi aktarması, bizi bu şairler ile ilgili biraz da olsa bilgi sahibi etmesi önemli bir hususiyettir.

1.2.6. Şiirinin Şekil Özellikleri:

Hayrî, Divan edebiyatı nazım şekillerinden kaside, gazel, tahmis, terkeb-i bend, kıta, mesnevî, tarih, rubai türlerinde şiirler kaleme almıştır. Divanındaki kasidelerin beyit sayıları 10 ile 54 arasında değişmektedir.

Hayrî'nin gazelleri genellikle 5 ve 7 beyitten oluşmaktadır. Bunun haricinde 6, 8, 9 ve 10 beyitlik gazelleri de vardır. Hayrî, bir gazelini 14 beyitten oluşturmuştur.⁷⁶ Divandaki gazellerden altı tanesi müzeyyel gazeldir.⁷⁷ Beş gazelinde mahlas kullanmayan⁷⁸ Hayrî, on gazelde redd-i matla yaparak⁷⁹ bu gazellerdeki ahengi ve anlamı sağlamlaştırmıştır. Buraya redd-i matla yapılan iki gazelin matla ve makta beyitlerini alıyoruz:

Benüm çeşmüm midür şeb-nem gibi giryân olan her şeb

Sentiñ la°lüñ midür gül-goncaveş handân olan her şeb

.....
Temâşâ-yı °izâr-ı gül-ruhân şevkiyle ey Hayrî

Benim çeşmim midür şeb-nem gibi giryân olan her şeb

G-19

La°lün hayâl-i °âşık-ı bîmârı mest ider

Meclisde sanma câm-ı neşâtı be-dest ider

.....
Hayrî hayâl-ı rûyuñ ile elde gül tutar

Meclisde sanma câm-ı neşâtı be-dest ider

G-48

Hayrî divanında 6'sı Farsça toplam 16 tahmis mevcut olup bunlardan biri Neffî'nin 18 beyitlik bir kasidesine, diğerleri ise değişik şairlerin gazellerine yapılmış olan tahmislerdir. Gazel tahmislerinden biri "tahmis-i mutarraf" olup mısralar beytin arasına eklenmiştir.

Divanda dikkatimizi çeken özelliklerden biri de "kıta" başlığı altındaki şiirlerin rubai kalıplarıyla yazılmış olması, "rubai" başlığı altındaki şiirlerden birinin de rubai kalıplarıyla yazılmış olmamasıdır. Bunun haricinde şiirinin şekil özelliği olarak vezin ve kafiye hakkında şunları söyleyebiliriz:

76. G-34.

77. G-52, G-63, G-114, G-125, G-180, G-185.

78. G-95, G-117, G-122, G-130, G-185.

79. G-1, G-2, G-19, G-47, G-48, G-121, G-133, G-141, G-146, G-215.

1.2.6.1. Vezin:

Hayrî, şiirlerinde, Türk Edebiyatı'nda kullanılan 14 bahirden 8'ini ve bu sekiz bahirden de 13 kalıb kullanarak toplam 264 şiir kaleme almıştır. Şiirlerde kullanılan aruz bahirleri ve bu bahirlerde kullanılan kalıplar şunlardır:

Bahr-i remel:

Hayrî'nin şiirlerinde en çok kullandığı bahir remel bahridir. Hayrî, remel bahrinin fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün ve fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün olmak üzere sadece iki kalıbını kullanmıştır. Bunlardan fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbı ile 53, fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün kalıbı ile 41 olmak üzere toplam 94 şiir kaleme almıştır. Bu kalıpların nazım şekillerine göre dağılımı ise şöyledir:

	K.	G.	Mt.	T.	Kt.	B.	Top.
Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün	2	42	2	6	1	-	53
Fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilâtün fe'ilün	2	35	1	2	-	1	41
Toplam	4	77	3	8	1	1	94

Bahr-i hecez:

Remel bahrinden sonra en çok kullanılan bahir hecez bahridir. Remel bahrinde olduğu gibi bu bahirde de iki kalıp kullanılmış ve mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıbı ile 60, mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ûlün kalıbı ile 13 olmak üzere toplam 73 şiir yazılmıştır. Bahr-i heceze ait bu iki kalıbın nazım şekillerine göre dağılımı ise şöyledir:

	K.	G.	Mst	Mt.	T.	Trk B.	Top.
mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün	5	49	-	4	1	1	60
mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fa'ûlün	2	10	1	-	-	-	13
Toplam	7	59	1	4	1	1	73

Bahr-i muzârî:

Hayrî Dîvânı'ndaki şiirlerin 59 tanesi muzârî bahri kalıpları ile yazılmıştır. Remel ve hecez bahirlerinde olduğu gibi bu bahirde de iki kalıp kullanılmıştır. Muzârî bahrine

ait mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün kalıbı ile 58, müstef'ilün fa'ülün müstef'ilün fa'ülün (mef'ûlü fâ'ilâtün mef'ûlü fâ'ilâtün) kalıbı ile 1 olmak üzere toplam 59 şiir yazılmıştır.

Bu kalıpların nazım şekillerine göre dağılımı ise şöyledir:

	K.	G.	Mt.	T.	Kt.	Top.
mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün	2	52	2	1	1	58
Müstef'ilün fa'ülün müstef'ilün fa'ülün	-	-	-	1	-	1
Toplam	2	52	2	2	1	59

Bahr-i müctes:

Hayrî, yukarıdaki bahirlerde olduğu gibi bu bahirde de sadece iki kalıp kullanılmıştır. Otuz bir şiirin yazıldığı mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün kalıbı bu bahrin en çok kullanılan kalıbıdır. Hayrî'nin müctes bahrinde kullandığı ikinci kalıp mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün'dür ki bu aruz kalıbı Türk edebiyatında pek kullanılmamıştır. Haluk İpekten, bu kalıbın şiirimizde çok az kullanıldığını, bir kaç gazel haricinde pek kullanılmayan bu kalıbın XVII. yüzyıldan sonra ise tamamen bırakıldığını söylemektedir.⁸⁰ Hayrî de edebiyatımızda pek kullanılmayan bu kalıp ile sadece bir gazel yazmıştır. Müctes bahrinde kullanılan kalıpların nazım şekillerine göre dağılımı şöyledir:

	K.	G.	Mt.	Top.
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün	2	28	1	31
mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilâtün	-	1	-	1
Toplam	2	29	1	32

Bahr-i recez:

Hayrî, recez bahrinden de iki kalıp kullanmış olup müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün kalıbı ile bir târih, müfte'ilün mefâ'ilün müfte'ilün mefâ'ilün kalıbı ile bir gazel olmak üzere toplam iki şiir yazmıştır.

Bahr-ı seri°:

Bahr-ı seri° kalıplarından sadece müfte'ilün müfte'ilün fâ'ilün kalıbı kullanılmış

80. Haluk İPEKTEN, Eski Türk Edebiyatı-Nazım Şekilleri ve Aruz, Dergah Yayınları, İstanbul 1994 s.243.

olup bir gazel bir mesnevi olmak üzere toplam iki şiir kaleme alınmıştır.

Bahr-ı cedîd:

Bahr-ı cedîde ait fe'îlâtün mefâ'ilün fe'îlün kalıbı sadece bir gazelde kullanılmıştır.

Bahr-ı kâmil:

Bu bahre ait mütefâ'ilün fa'ûlün mütefâ'ilün fa'ûlün kalıbı ile bir gazel yazılmıştır.

Bunların haricinde rubainin ahreb kalıpları ile altı rubai yazılmıştır.

1.2.6.2. Kafiye:

Arap alfabesinin tı (ط) ve zı (ظ) harfleri hariç diğer bütün harfleri ile gazel yazan Hayrî, şiirlerinde genellikle Farsça ve Arapça kelimelerle kafiye yapmış, redifleri ise genellikle Türkçe kelimelerle oluşturmuştur. Hayrî Dîvânı'nda kafiyesi tamamen Türkçe kelimelerle yazılan iki gazel vardır:

gör / bur / sür / tur / dür / sor (G-75)

bak / bırak / ak / yak / kak / tak (G-162)

Bunun haricinde kafiye kelimelerinin çoğu Türkçe olan veya Türkçeleşmiş kelimelerle kafiyesi oluşturulan birkaç gazel mevcuttur:

düşer / döğer / nazar / şerer / geçer / ider (G-99)

ben / ten / esen / diken / şen / râh-zen (G-192)

melek / felek / yelek / çiçek / merdümek / kürek / dilek (G-208)

Şiirlerinde genellikle redifli kafiye kullanan Hayrî, bazen Arapça-Farsça-Türkçe kelimelerle kafiye oluştururken bazen de Türkçe eklerle Arapça-Farsça kelimeler arasında kafiye meydana getirmiştir:

dil-ber / kevser / efser / ahmer / efzûn-ter / söyler / hançer / ahter (G-6)

ter / seher / şerer / çeker / geçer / yer (G-36)

ateşler / ter / ahmer / hançer / berter / sükker (G-40)

yer / der / kârger / zer / ber / ter (G-67)

çimen / diken / şen / resen / ben / pîrehen / yâsemen (G-107)

miyân / dehân / nişân / hazân / imtinân / âşiyân / sürmedân / yan (G-159)

dağ / ocağ / çerağ / ayağ / kulağ / bağ (G-176)

Hayrî, bir gazelinde "h" ünsüzü ile biten bir kelimeyi uzun "a" ünlüsü ile biten kelimelerle kafiyelendirerek kafiye hatası yapmıştır:

safâ / havâ / giyâh / şifâ / fezâ / gedâ (G-21)

Ayrıca beyit sayısı fazla olduğu için kaside ve mesnevilerde rastlanan fakat gazelerde olmaması gereken kafiye tekrarına da rastlamaktayız. Bir gazelinde matla beytinde geçen kafiye kelimelerinden birini ikinci beyitte tekrar kafiye olarak kullanmış, aynı kelimeyi redd-i matlada da kullanmak zorunda kaldığı için bir kelimeyi bir gazelde üç sefer kafiye olarak tekrarlamıştır. Redd-i matladaki tekrarı saymazsak da bir kelimenin bir gazelde iki sefer kafiye olarak kullanılması hata sayılmaktadır:

revân / güzerân / revân / cereyân / nihân / leme^eân / sinân / künân / feşân / revân(G-2)

Başka bir gazelinde yine redd-i matladaki tekrar hariç "handân" kelimesini iki kez kafiye olarak kullanmıştır:

giryân / pûyân / handân / cânân / sûzân / gerdân / handân / giryân (G-19)

Yine bir gazelinde "hem-râz" ifadesini iki beyitte kafiye olarak kullandığı için kafiye hatası yapmıştır:

hem-râz / âvâz / hem-râz / şeh-bâz / bâz / enbâz (G-7)

Yukarıda verdiğimiz birkaç hatanın dışında Hayrî'nin şiirlerindeki kafiyeler sağlam olup hem göze hem de kulağa hitap eder türdendir.

Hayrî Divanında zû-kâfiyeteyn (iki uyaklı) gazel veya beyitlere rastlamak da mümkündür. Aşağıya aldığımız gazel zû-kâfiyeteyn ile yazılmıştır:

Meclisinde 'âşika virmezse ger ol yâr yer
Dâr-ı hicrân içre bekler 'âşık-ı dîdâr der

Giryemüz göflünde te'sir eylemezse ğam degül
Katre-i bârân olur mı seng-i sahte kârger

Nâz ile seyr-i çemen kıldukca ol serv-i revân
Berg-i gülden pâyna îsâr ider gülzâr zer

Kim dimiş kim ravza-i vaslında ol gül-âruzûñ
Olmadı nahl-ı ter-i ümmîd üzre bâr ber

Nev-bahâr eyyâmudur bülbül-sıfat ol Hayriyâ
Tâze-güyân nev-edâ şirin-suhan güftâr ter

G-67

1.3. Eserleri

Hayrî'nin ulaşabildiğimiz tek eseri, Muhammed Râşid Efendî'nin isteği üzerine Ahmed Vâsîf tarafından tertib edilen divanıdır. Şairin divanını Ahmed Vâsîf'in tertib ettiğini, Divânın başında bulunan küçük mukaddimeden anlamaktayız.⁸¹

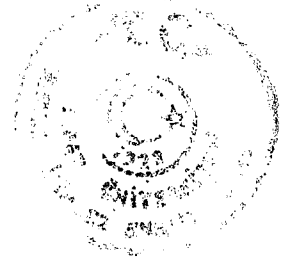
Araştırmalarımız esnasında, İstanbul Kütüphaneleri Yazma Divanlar Katalogu'nda Hayrî adına dört divanın zikredildiğini gördük. Yaptığımız incelemelerde bu nüshalardan, Süleymaniye Kütüphanesi (Esad Efendi) 3474 numarada kayıtlı olan nüshada bulunan şiirlerin, elimizdeki diğer nüshalarla uyuşmadığını gördük ve bu nüshanın başka bir Hayrî'ye ait olabileceğini düşünerek çalışmamıza almadık. Böylece Yazma Divanlar Katalogu'ndaki nüsha sayısı üçe inmiş oldu. Kütüphanelerdeki fiş kataloglarından yaptığımız araştırma sonucu Hayrî Divanı'nın iki nüshasına daha ulaştık ve nüsha sayısını beşe çıkardık. Tenkitli metin çalışmamızı, nüsha tavsifleri kısmında detaylı olarak tanıtılan bu beş nüsha üzerinde yaptık.

Hayrî'nin, divanından başka Hayr-âbâd isminde manzum bir tarihinin var olduğu söyleniyorsa da⁸² araştırmalarımızda bu tarih manzumesine ulaşamadık.

Bunların haricinde XIX. yüzyıl şairlerinden olan Rüsûmat Emaneti muavin refiki Hayrî Bey'e ait olan

81. Haltercümesi

82. Mehmed Tahir, Osmanlı Müellifleri, Matbaa-i Âmire, İstanbul, 1333, s.165-166

- 1- Manzum Mesnevî-i Şerîf Tercümesi
- 2- Levha-i Kavâid-i Fârisiyye
- 3- Güvâh-ı Dil
- 4- Adâbu'l-mülûk
- 5- Adâbu'l-udebâ
- 6- Bahrü'l-kâfiye
- 7- Se-Zebân Hayrî'l-lügat

isimli eserler⁸³ şairimiz Hayrî'ye atfedilmiştir⁸⁴ ki bunda isim benzerliğinin etkili olduğunu sanıyoruz.

2. METNİN OLUŞTURULMASI ve NÜSHA FARKLARININ BELİRTİLMESİ İLE İLGİLİ HUSUSLAR

Metin tenkidi, edebiyat tarihimize ışık tutacak edebi eserlerin ortaya çıkması açısından önemlidir. Metin tenkidinde amaç eserin asıl nüshasına veya aslına en yakın nüshasına ulaşmaktır. Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda nüsha sayısı fazla olan eserlerin bir elemeye tabi tutulduğu görülmektedir. Yine istinsah kaydı ve tarihi bulunan eserlerden bir soyağacı çıkarılarak metin tenkidine gidildiği vakidir. Biz Hayrî Divanı üzerinde yaptığımız çalışmada gerek nüsha sayısının az olması gerekse istinsah kayıtlarının bulunmamasından dolayı nüsha elemesi ve soyağacı çıkarma yoluna başvurmadık. Ayrıca Hayrî Divanının şu aşamada ulaşabildiğimiz beş nüshası arasında müellif hattı da bulunmamaktadır ki bunu divanı tertib eden Ahmet Vasıfın kaleme aldığı mukaddimeden anlamaktayız. Ahmed Vasıf Efendi, mukaddimesinde Hayrî'nin dağınık olan şiirlerini toplaması ve tertip etmesi için dönemin reisülküttabı olan Muhammed Raşid Efendi'nin kendisine teklifte bulunduğunu söylemektedir. Elimizde müellif hattı da bulunmadığından, çalışmamızda öncelikle anlamı esas alıp gerek şekil gerekse muhteva yönlerinden Divan Edebiyatı kurallarına ters düşmeyen bir metin ortaya kuymayı uygun bulduk ama müstensihin bilerek veya bilmeyerek yapmış olduğu muhtemel hataları da gözardı etmedik. Müstensihden kaynaklandığını anladığımız hataları aparatı fark olarak gösterdik.

83. Mehmed Tahir, a.g.e., C. II, s.167

84. Ayşegül KARA, *Divân-ı Hayrî (Tenkitli Metin)*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Yüksek Lisans tezi). s. XXII, Malatya 1998. (Bu çalışmada, Hayrî Bey'in türbesi de şairimiz Hayrî'nin mezarı olarak gösterilmiştir).

Değerlendirmemizde müstensihden kaynaklanan hataları şöyle sıralayabiliriz:

1. Müstensihin bazen yanlış yazdığı bir kelimedenden dolayı, bu kelimenin çağrışımıyla da olsa gerek, ikinci bir hata yaptığını görmekteyiz. Bir beyitte müstensih istinsah edilen nüshadan "mû" kelimesini "su" şeklinde okuduğu için daha sonra gelen "baş" kelimesini de "yaş" şeklinde okumuş ve kaydetmiştir.

Tîr-i ğamzen ucıdur dilde karar itmişdür

Sanma mûdur güzelim baş çıkarın sînemden

mûdur : sudur Ü₁ / baş : yaş Ü₁ G-169/3

2. İncelememizde karşımıza çıkan hatalardan biri terkiplerde yapılan yanlışlıklardır. İzafet terkibi olması gereken yerde şahıs veya hal ekleri ile karşılaştığımız gibi bunun tam tersi durumların olduğu da görülmektedir.

iktibâs-ı : iktibâsı Ü4 (G-8/7b)

ğubâr-ı ğubârı Ü4 (G-21/2a)

nakş-ı : nakşı Ü4 (G-86/5b)

firâk-ı rûyuñ : firâkuñ rûyuñ Ü4 (G-35/3b)

çeşm-i : çeşmim Ü4 (G-56/5b)

âyîneye : âyîne-i Ü4 (G-22/1b)

nakde : nakd-ı Ü4 (G-27/5b)

Bu gibi örnekler genellikle Ü4 nüshasında görülüp tek nüsha ile sınırlı kalmaktadır ki özellikle izafet terkibi yerine belirtme halinin kullanılması bizde müstensihin görerek değil de dinleyerek istinsah ettiği intibamı bırakmaktadır.

2. Nüsha değerlendirmesinde karşımıza çıkan hatalardan biri de kelimelerin yer değiştirmesidir. Bu durum bazen vezni etkilemese de bazen beytin anlamını bazen de akışını bozmaktadır.

Miyân-ı mey-keşânda bûs olundukca leb-i mînâ

Kızardı ğayretinden bâde sanma ğabğab-ı mînâ

ğayretinden bâde sanma : bâde sanma ğayretinden Ü4 (G-8/1b)

N'ola her reşhası bir zerre-i hürşîd-ı feyz olsa

Zebân-ı hâme ol şûhuñ medîh-i tal'atin söyler

reşhası bir zerre-i : zerresi bir reşha-i Ü4 (G-52/4a)

Seyl-i fitenle ide Hüdâ anı hâksâr
 Kasr-ı fenâda izzet ü rif'at mi görmüşüz
 ide Hüdâ anı : anı Hüdâ ide Ü4 Ü5 (G-88/6a)

3. Müstensihin bazen mısranın kelimelerinden birini yazmadığını görmekteyiz. Dalgınlıktan kaynaklandığını sandığımız bu hatalar genellikle tek nüsha ile sınırlı kalmaktadır.

ile : -Ü4 (G-1/3b)

âbdâr : -Ü4 (G-3/5b)

dil-i dânyâ : dânyâ -Ü4 (G-8/4a)

Buna mukabil müstensihin bazen de mısra içerisinde hece veya kelime arttırdığını görüyoruz:

Hayrî : Hayriyâ Ü1 (G-50/5b)

Hayrî : sen Hayriyâ Ü5 (G-57/5b)

4. Nüshalar arasındaki farklardan biri de kelime içerisindeki harflerin fazla veya eksik olmasıdır. Kanaatimizce müstensih, istinsah edilen nüshadan kelimeyi doğru okumasına rağmen dikkatsizlik sonucu metne farklı kaydetmiştir. Bu yanlışlıkların veznin yanında anlamı da etkilediğini görüyoruz.

Gîsûlarından olmağa nûkhet-rübâ sabâ

Kûyuñ benim gibi tolaşur dâ'imâ sabâ

olmağa : olmağla Ü4 (G-14/1b)

örneğinde "olmağla" kelimesi de beyte anlam vermesine rağmen vezin bozulduğu için tercihimiz "olmağa" şeklinde oldu. Buna benzer yanlışlıklardan bir kaç tanesini aşağıya alıyoruz:

hâne-zâd : hân-zâd Ü2 Ü5 (G-5/3a)

hattından : hattında Ü4 (G-17/6b)

çeşmim midür : çeşmimdür Ü2 (G-19/7b)

hısnından : hısnında Ü4 (G-23/3a)

sâf : sâfi Ü4 (G-68/7b)

5. Nüsha karşılaştırmasında karşımıza çıkan hatalardan biri de kelime içerisinde bir harfin yerini değiştirerek aynı harflerle yazılan başka bir kelimenin ortaya çıkarılmasıdır. Osmanlı alfabesiyle "çeker" ve "geçer" kelimelerinin aynı harflerle yazıldığını biliyoruz. Müstensih "çeker" kelimesindeki "çe" ve "kef" harflerinin yerini değiştirerek "geçer" şeklinde yazmıştır:

Sütür için anı mıstar-keşide fehm itme
Derûn-ı çâkişine rişteler geçer kâğıt
geçer : çeker Ü4 (G-36/4b)

örneğinde ilk bakışta "çeker" kelimesi daha uygunmuş gibi görünse de bu mısradaki "geçer" kelimesi hem mana hem de şekil itibarıyla daha doğrudur. Şekil itibarıyla diyoruz, çünkü bir önceki mısradaki "çeker" kelimesi kafiye olarak kullanılmıştır. Şairin aynı kelimeyi bir manzumede, özellikle de ard arda gelen beyitlerde, iki sefer kullanması uzak bir ihtimal olur kanısındayız.

Yine başka bir örnekte aynı durum "şenlikde" kelimesinde görülmektedir. Müellif "şenlikde" kelimesindeki nazal nun okunan "kef" ile "lam" harfinin yerlerini değiştirerek "şenlikde" kelimesini "şeklinde" biçiminde yazmıştır.

şenlikde : şeklinde Ü1 (G-192/4b)

6. Nüshalar arasında, başta ikinci ve üçüncü sahus ekleri olmak üzere eklerde karışıklıkların olduğu görülmektedir.

lebün : lebin Ü4 (G-6/5a)

ayşın : ayşuñ Ü4 (G-19/5a)

hattından : hattında Ü4 (G-17/6a)

tîguñ : tîgim Ü3 (G-40/2a)

7. Manzume içerisindeki beyitlerin yer değiştiği de nüshalar arasında görülen farklardandır. Bu farklarda eğer yeri değiştirilen beyitlerden biri şairin mahlasını kullandığı makta beyti ise bunu esas alıp diğerini fark olarak gösterdik. Yeri değiştirilen beyitler arasında matla ve makta beyitleri gibi bize ipucu verecek bir durum yok ise kaç nüshada hangi şekilde kaydedildiğine baktık ve rivayeti az olan nüshayı aparatla fark olarak gösterdik.

8. Nüshalar arasında en çok görülen farklılıklardan biri de müstensihlerin yanlış okumalarından kaynaklanan hatalardır.

sürme-pîş : ser-beh-pîş Ü1 ser-pîş Ü4 (G-9/1b)

dürrinüfi : dürrün Ü4 (G-20/2a)

pâk : bak Ü1 Ü4 Ü5 (G-21/4a)

semend-i : semender Ü1 (G-17/5a)

türâba : tüvâne Ü4 (G-14/8a)

zerrin kafes : zeyn kafesi Ü4 (G-16/4a)

serv-i sehî : serv-i seher Ü1 Ü2 Ü3 Ü5 (G-16/3a)

tasdîr : tasvîr Ü4 Ü5 (G-30/2a)

°urbâna : °uryâna Ü2 Ü3 (G-30/2b)

dil-sâfi-i : dil-sufret-i Ü4 (G-31/7b)

sûz : şûr Ü4 Ü5 (G-34/9a)

sâbit : zâhir Ü4 Ü5 (G-38/5a)

nev-bâve : nev-bâde Ü2 Ü5 (G-45/10a)

9. Metinde yakın anlamlı kelimelerin birbirlerinin yerlerine yazılması da karşılaştığımız hatalardan biridir. Bilindiği gibi "tafsîl" etraflı olarak anlatmak, uzun uzadıya anlatma, açıklama anlamına gelirken "tasvîr" yazı ile tarif etmek demektir. Anlam açısından birbirlerine yakın olan bu kelimelerin bir beyitte nüsha farkı olarak karşımıza çıktığını görüyoruz.

Eşyâda gören ma'ni-i âyât-ı kemâli

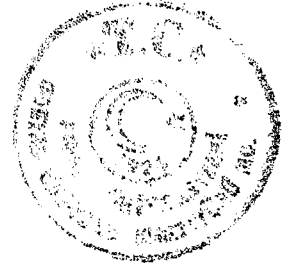
Bir harf ile tafsîl-i °umûm-ı süver eyler

tafsîl : tasvîr Ü3 (K-8/11b)

Yine başka bir beyitte tenasüb halinde bulunan firkat ve hasret kelimeleri fark olarak karşımıza çıkmaktadır:

firkatde : hasrete Ü2 Ü3 Ü4 (G-19/4a)

10. Metni oluştururken aparata aldığımız hususlardan biri de kenarlarda yer alan açıklamalar olmuştur. Nüshaların kenarlarında zaman zaman beyit içerisinde geçen bir kelimeyi veya ifadeyi açıklayan cümlelerle karşılaştık. Kenarda bulunan bu açıklamaları, açıklamasını yapmış olduğu kelimenin beyit numarasını vererek aparata aldık.

1 Bu bâğa ser-âverde olan nahl-ı terâsâ
Sad seng-i melâmetle olur çîde berâsâ

.....

3 Bir berberüñ âyîne-i sîmîn-berinde
Nakd-ı dil ü cân kaldı düşüp sîm ü zerâsâ

G-3/1,3

Bu beyitlerde geçen "ber" kelimeleri için Ü1 nüshasındaki açıklamaları aparata şu şekilde aldık:

- 1 (b) Ü1 kenarda "ber, bâr lafzından tahfif olunmuşdur, meyve ma'nâsına
3 (a) Ü1 kenarda "ber bu mahalde sîne ma'nâsına, ancak ma'nâ-yı mevzû'î fi'l-
asl etrâf-ı sînedür."

Bazen kenarlarda beyitlere de rastlamaktayız. Dördüncü kasidenin dokuzuncu beyti hiçbir nüshada olmadığı halde Ü1 nüshasının kenarında yazılıdır. Bu beyti metnimize aldık ve aparata;

"9 Bu beyit Ü1 nüshasının kenarında yazılı olup diğer nüshalarda yoktur" şeklinde açıklama yazdık. Metinde var olan bir beyit herhangi bir nüshada kenarda yer alıyorsa aparata;

"4 Ü3'de kenarda"
örneğinde olduğu gibi aldık.

Metni oluştururken mümkün mertebe elimizdeki nüshaların düzenini bozmamaya çalıştık. Elimizdeki nüshalar (Ü4 nüshası hariç) Muhammed Râşid Efendi'nin tavsiyesi ile divanı tertib eden Ahmed Vâsıf'ın bir mukaddimesi ile başlamaktadır. Ü2 Ü3 Ü5 nüshalarında, Hayrî'nin haltercümesi bu mukaddimenin devamında yer alırken Ü1 nüshasında 94a'da bulunmaktadır. Mukaddime ile haltercümesini bir araya getirip çalışmamızın sonuna ekledik. Nazım şekillerini, Ü1 nüshasındaki Kasideler, Musammatlar, Kıt'alar, Gazeller, Târihler, Rubâ'iler şeklindeki düzene göre sıraladık. Manzumelerin kendi içerisindeki sıralamasında, aksi bir durum çıkmadığı müddetce, manzume sayısı itibariyle hacimli olanı esas almaya çalıştık. Yalnız kasideler içerisinde yer alan ve terkiib-i bend şeklinde yazılmış bir muharremiyeyi musammatlar kısmına aldık. Yine kasideler içerisinde yer alan bir kıt'ayı da kıt'alar kısmına aldık. Tamamen

Farsça olan manzumeleri metnin sonuna, "Farsça Şiirler" kısmına aldık ve bu bölümde de Türkçe manzumeler kısmındaki gibi aynı düzeni takip ettik. Nüshaların sonunda bulunan ve Hayri ile direk ilgisi bulunmayan bazı nesir parçalarını metne almadık. Bunlardan birincisi bahardan ve kışdan bahseden, yarım kalmış bir nesir parçası ki sadece Ü2 ve Ü3 nüshalarında mevcuttur. İkincisi, yine sadece Ü2 ve Ü3 nüshalarında olan, kim tarafından kaleme alındığı ve Hayrî ile ilgisinin bulunup bulunmadığı belli olmayan, boğaza nâzır bir yalı alımından dolayı ortaya çıkan bir borç senedini konu alan nesir parçasıdır. Üçüncüsü, Hayrî'nin kaleme aldığı bir mektup müsveddesinden alınmış bir nesirdir ki bu da yarım kalmıştır. Mektub, askerleri din uğruna savaşa davet etme konusunu ele almaktadır. Bu mektup parçası sadece Ü2 nüshasında bulunmaktadır. Nüshalarda Hayrî'nin damadı Said Efendi tarafından Hayrî'nin ölümü üzerine yazılmış bir mersiye bulunmaktadır. Hayrî'ye ait olmayan bu mersiye, çalışmamız esnasında faydalandığımız için çalışmamızın sonuna, ekler kısmına aldık.

3. NÜSHALARDA GÖRÜLEN BAZI İMLÂ HUSUSİYETLERİ ve FARKLILIKLARI İLE İLGİLİ HUSUSLAR

İmla konusu metin tenkidinde karşımıza çıkan önemli sorunlarından biridir. Dilin zaman içerisinde gelişmesi ve bazı değişikliklere uğraması bu problemi biraz daha arttırmaktadır. Kullanılan alfabenin de bu hususta önemli rolü vardır. Arapçada vokaller hareke ile karşılanırken Türkçe'de aynı durum söz konusu değildir. Osmanlı Türkçesinde kelimelerdeki vokaller Arap alfabesindeki "elif", "vav" ve "ye" harfleri ile belirtilmektedir ki bu durum zaman zaman karışıklıklara neden olmaktadır. Bu sebepten ki üzerinde çalıştığımız metinde zaman zaman harekeli kelimelerle karşılaşırız. Bu kelimelerin çoğu Türkçe olsa da bazen Arapça ve Farsça kelimelerin de harekelendiğini görmekteyiz. Türkçe kelimeler genellikle sesdaşı olan kelimelerle karıştırılmamak için harekelenmiş olmasına rağmen bazen vezin icabı hece düşmesine uğrumuş kelimelerde de görülmektedir. Metnimizde gördüğümüz "ilmez" kelimesi bunlardan biridir. Şairimiz ilişmez kelimesini ilmez şeklinde kullanmıştır.

Sîne-i mecrûhuma ilmez geçer
Her müjesi hançer-i kirmânîdür
ilmez : Ü1'de harekeli

Metnimizde, Türkçe kelimelerde yazılması gereken bazı vokallerin bazen yazılmadığını görüyoruz. Buna mukabil yazılmaması gereken vokallerin kullanıldığı durumlar da var. İncelememiz esnasında bir çok kelimenin bazı nüshalarda vokalli bazı nüshalarda vokalsiz yazıldığını gördük:

اويدرن : اويدران	Ü1 Ü2	G-191/4b
بكره مز : بكرمز	Ü5	G-184/2b
صنه : صانه	Ü1	K-5/7a
قونله : قونلله	Ü1	G-37/5b
ذائيسن : ذائيسن	Ü1	G-61/5a
ندكلو : نه دكلو	Ü1	G-4/4

Vokallerin düzlük-yuvarlaklık bakımlarından da nüshalar arasında bazen uyumsuzluğun olduğu görülmektedir.

pinyâlı : pinyâlu Ü1 Ü2 Ü3

kanlı : kanlu Ü1 Ü2 Ü3

Nüshalar arasında "ile" bağlacının da farklılık gösterdiği dikkatimizi çeken hususlardan biri oldu. Bazı nüshalarda bir önceki kelime ile bitişik yazılan "ile" bağlacı bazı nüshalarda ayrı yazılmaktadır. Metni oluştururken vezin açısından hangisi uygun ise onu tercih ettik.

yâr ile : yârla Ü3 (G-89/1a)

hecr ile : hecrle Ü3 (G-88/1a)

4. NÜSHA TAVSİFLERİ

I- Ü₁: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 5528 numarada kayıtlıdır.

Bu nüshada divanı tertib eden Ahmed Vasıf Efendî'nin mensur bir mukaddimesi, rübai tarzında bir münâcât, 2'si Farsça 5 na't, terkiib-i bend tarzında bir muharremiye, 9 kaside, 6'sı Farsça 16 tahmis, 1 mesnevi, 58'i Farsça 270 gazel (biri müstezat), 8 tarih, 4 kıt'a, 1 beyit bulunmaktadır.

Baş: Hamd-ı firâvân ü şükr-i bî- pâyân cenâb-ı Yezdâna şâyândur ki ...

Son: İrâde idecek sultân-ı devrân

Sakîmiken sahîh oldı bu dîvân

Eser, yıldız şemseli, salbekli, zencirekli, şirâzeli, lâke cilt içinde 98 varak olup 225 x 140 (165 x 90) mm. ebâdında aharlı, filigranlı sarımtırak ince kağıt üzerine kenarları siyah çizgili yıldız cedvel içinde çift sütun halinde 17 satır çok güzel bir nesihle yazılmıştır. Kasîde başları müzehhebdir. 1b ve 31b varaklarında müzehheb birer serlevha vardır. 1b ve 2a sayfa kenarları yıldız halkarlıdır. 94a-97b varakları arasında Terceme-i es-Seyyid Muhammed Hayrî Efendî vardır.

II- Ü₂: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 2814 numarada kayıtlıdır.

Bu nüshada divanı tertib eden Ahmed Vasıf Efendî'nin mensur bir mukaddimesi ve haltercümesi, rûbai tarzında bir münâcât, 2'si Farsça 5 na't, terkiib-i bend tarzında bir muharremiye, 12 kaside, 6'sı Farsça 16 tahmis, 1 mesnevi, 58'i Farsça 279 gazel (biri müstezat), 12 tarih, 4 rubâi, 1'i Arapça 4 kıt'a, 1 beyit, birkaç makale müsveddesi, damadı Said Efendî'nin Hayrî hakkında 1 mersiyesi bulunmaktadır.

Baş: Hamd-ı firâvân ü şükr-i bî- pâyân cenâb-ı Yezdâna şâyândur ki ...

Son: Der-i murâdını feth it be-hakk-ı sûre-i feth

İlâhi rûhına her kim olursa fâtihâ-h'ân

Eser, yıldız köşebentli, zencirekli, şirâzeli, koyu vişne çürüğü rengi meşin bir cilt içinde 134 varak olup 237 x 147 (170 x 80) mm. ebadında aharlı, filigranlı, orta kalınlıkta nohudî renk kâğıt üzerine kenarları siyah çizgili yıldız cedvel içinde 15 satır güzel ve okunaklı bir talikle yazılmıştır. Başlıklar ve mahlaslar kırmızı mürekkeble yazılmıştır. 1b, 46b ve 113b varaklarında müzehheb birer serlevha vardır. Ünvan sayfasında Orman ve Me'âdin Meclisi Reisi Derviş Muhammed Şerefuddin'e ait bir temellük kaydına rastlanmaktadır. Aralarda sonradan yazılmak üzere beyaz sayfalar bırakılmıştır. Sonradan cilt tamiri gören eserin 11a- 24a varakları ters bir şekilde ciltlenmiştir.

III- Ü₃: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 1588 numarada kayıtlıdır.

Bu nüshada divanı tertib eden Ahmed Vasıf Efendî'nin mensur bir mukaddimesi ve haltercümesi, rûbai tarzında bir münâcât, 2'si Farsça 5 na't, terkiib-i bend tarzında bir muharremiye, 12 kaside, 6'sı Farsça 16 tahmis, 1 mesnevi, 58'i Farsça 279 gazel (biri

müstezat), 12 tarih, 4 rubâi, 1'i Arapça 4 kıt'a, 1 beyit, birkaç makale müsveddesi, damadı Said Efendî'nin Hayrî hakkında 1 mersiyesi bulunmaktadır.

Baş: Hamd-ı firâvân ü şükr-i bî- pâyân cenâb-ı Yezdâna şâyândur ki ...

Son: Şehr-i rebû'l-evvelâ bâreke'l-mevlâ.

Eser, yaldız zencirekli, miklepli, şîrâzeli koyu vişne çürüğü renginde meşin bir cilt içinde 130 varak olup 245 x 142 (175 x 80) mm. ebadında az aharlı, nohudî renk, ince kağıt üzerine, kenarları siyah çizgili yaldız cedvel içinde 15 satır okunaklı talikle yazılmıştır. Başlıklar ve şiir sonundaki mahlaslar kırmızı mürekkeble yazılmıştır. 1b varağında müzehheb bir serlevha vardır. Eser, şîrâzesi dağılmış ve kurt tahribatına uğramıştır. Ünvan sayfasında temellük kaydı veya başka bir mühür ve kayda rastlanmamıştır. Ancak kim tarafından söylendiği belli olmayan birkaç beyit bulunmaktadır.

IV-Ü₄: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 565 numarada kayıtlıdır.

Eksik olan bu nüshada 1 na't, 1 muharremiye, 1 ramazaniye, 181 gazel vardır.

Baş: Mâyedâr-ı sırr-ı mâ evhâ Habîb-i kibriyâ

Kâm-yâb-ı kurb-ı ev ednâ Habîb-i kibriyâ

Son: Kapa sanduka-i 'îrfân kapâğın ey Hayrî

Kim alursun cihân içre metâ⁶-ı suhanı

Eser, şîrâzeli, sırtı kahverengi meşin, üzeri kavuniçi renk lâke kâğıt kaplı mukavva bir cilt içinde 1b-41b varakları arasında 40 varak olup 206 x 135 (142 x 81) mm. ebadında aharlı, filigranlı, pembe renk ince kağıt üzerine 19 satır rika ile yazılmıştır. Ünvan sayfasında Ali Rıza'ya ait 1184 H. tarihli temellük kaydı bulunmaktadır. Aynı ciltte 42b-84a varakları arasında Râğıb Paşa, 85b-135a varakları arasında Pertev Paşa, 136b-157a varakları arasında Sünbülzâde Vehbî Eferdî'nin divanları bulunmaktadır. Mahlasların üstünde kırmızı çizgi vardır. Başlıklar siyah mürekkeblidir. İstinsah kaydına rastlanmadı.

V-Ü₅: İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 9640 numarada kayıtlıdır.

Bu nüshada divanı tertib eden Ahmed Vasıf Efendî'nin mensur bir mukaddimesi ve haltercümesi, rubai tarzında bir münâcât, 2'si Farsça 5 na't, terkiib-i bend tarzında bir

muharremiye, 12 kaside, 6'sı Farsça 16 tahmis, 1 mesnevi, 58'i Farsça 279 gazel (biri müstezat), 10 tarih, 4 rubâi, 1'i Arapça 4 kıt'a, 1 beyit, bir makale müsveddesi bulunmaktadır.

Baş: Hamd-ı firâvân ü şükr-i bî- pâyân cenâb-ı Yezdâna şâyândur ki ...

Son: İntizâr-ı kûdûm-ı nev-rûz ile senûñ emrine râm ü îstâde olalar diyü.

Eser, yıldız zencirekli, sırtı koyu kahverengi meşin, üzeri süet deri kaplı meşin bir cilt içinde 100 varak olup 235 x 140 (175 x 75) mm. ebadında aharlı, filigranlı, nohudî renk ince kâğıt üzerine 19 satır okunaklı bir talikle yazılmıştır. Başlıklar kırmızı mürekkeble yazılmıştır. 1b, 7b, 37b ve 92b varaklarında birer müzehheb barok stili serlevha vardır.

KISALTMALAR

G : Gazel

K : Kaside

T : Tarih

Mt : Musammat

Kt : Kıta

B : Beyit

Mst : Müstezat

Trk B : Terkib-i bend

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

š	ش
h	ح
ḥ	خ
z	ذ
s	ص
ž, d	ض
t	ط
ẓ	ظ
‘	ع
ġ	غ
ḳ	ق
ñ	ك

vav-ı ma‘dule (h‘âb) örneğinde olduğu gibi gösterilmiştir.

Çeviriyazıda yazım birliğinin sağlanması açısından, İsmail Ünver'in makalesi* esas alınmıştır. Dipnotlarda beyitlerin birinci mısraına (a), ikinci mısraına (b) denilmiş olup, bir mısradaki farklı dipnotlar arasına (/) işareti, tercih ile aparat arasına (:) noktalama konulmuştur. Birden fazla aparatlar için araya herhangi bir işaret ve noktalama konulmamıştır. Mevcut olmayan kelime, mısra ve beyitler için (-) işareti konulmuştur. Çok farklı olan mısralar, mısra numarası ve harfinden sonra direkt aparata alınmıştır.

* İsmail Ünver, "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" Türkoloji Dergisi, C. XI, S. I, s. 51-90.

BİBLİYOGRAFYA

- A. T. Onay, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara, 1993.
- Ateş, A., "Metin Tenkidi Hakkında", *Türkiyat Mecmuası*, C. VIII, s. 253-267.
- Banarlı, N.S., **Resimli Türk Edebiyatı Tarihi**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1983.
- Bilgegil, M. K., **Edebiyat Bilgi ve Teorileri**, Ankara, 1980.
- Bilkan, A. F., **Nâbî (Hikmet-Şiir-Tarih)**, Akçağ Yay., Ankara 1998.
- Bilkan, A. F., **Nâbî Dîvânı C. I-II**, Milli Eğitim Bakanlığı Yay., İstanbul, 1997.
- Büyük Larousse**, Gelişim Yayınları, C. IX, İstanbul, 1986.
- Büyük Türk Klâsikleri**, Ötüken-Söğüt Yayınları, C.VI, İstanbul 1987.
- Devellioğlu, F., **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Ankara 1993.
- Diriöz, M., **Nâbî Dîvânı (Eserlerine Göre Nâbî)**, Fey Vakfı, İstanbul, 1994.
- Erdem, S., **Râmîz ve Âdâb-ı Zurfâşî**, Atatürk Kültür Merkezi Yayını, Ankara 1994.
- Es'âd, **Bahçe-i Safâ-endûz**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 2095.
- Fatin Davud, **Hâtîmetü'l-eşâr**, Süleymaniye Kütüphanesi (Rauf Yekta Böl.) No:310.
- Gölpınarlı, A., **Nedim Dîvânı**, İnkılap ve Aka Yay., İstanbul, 1972.
- Hammer, **Büyük Osmanlı Tarihi**, İkra-Okusan Yayınları, C.VIII, İstanbul 1991.
- Hayrî, **Dîvân**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY 5528.
- İpekten, H., **Eski Türk Edebiyatı-Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergah Yayınları, İstanbul 1994.
- İsen, M., **Ötelerden Bir Ses**, Akçağ Yay., Ankara, 1997.
- Kara, A., **Dîvân-ı Hayrî (Tenkitli Metin)**, İnönü Üniv. Sosyal Bilimler Enst. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Malatya, 1998.
- Karahan, A., **Nefî Divanından Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1992.
- Kırkılıç, A., **Başlangıçtan Günümüze Tasavvuf**, Erzurum, 1994.
- Levend, A.S., **Divan Edebiyatı (Kelimeler ve Renizler-Mazmunlar ve Mefhumlar)**, Enderun Yayınları, İstanbul, 1984.
- Levend, A.S., **Türk Edebiyatı Tarihi (Giriş)**, TTK. Basımevi, Ankara, 1998

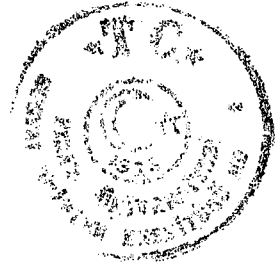

- Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmânî**, (Eski yazıdan aktaran: Seyit Ali KAHİRAMAN, Yayına hazırlayan: Nuri AKBAYAR), Tarih vakfı Yurt Yayınları, C.II, İstanbul, 1996.
- Mehmed Tevfik, **Kafile-i Şu'arâ**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi No: 1485.
- Mehmet Tahir, **Osmanlı Müellifleri**, (yayına hazırlayanlar: A. Fikri YAVUZ, İsmail ÖZEN), C.II, İstanbul 1972.
- Mengi, M., **Divan Şiirinde Hikemî Tarzın BüyükTemsilcisi Nâbî**, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurulu Yayınları, Ankara, 1987.
- Meydan Larousse, Meydan Yayınevi, C. I, İstanbul, 1986
- Onay, A.T., **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar**, Ankara 1992, s.101.
- Özkırımlı, A., **Türk Edebiyatı Ansiklopedisi**, Cem Yayınevi, C. III
- Pakalın, M.Z., **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü**, C.I-II, İstanbul, 1983
- Pala, İ., **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1989.
- Şefkat-ı Bağdâdî, **Tezkire-i Şu'arâ**, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 3916.
- Şemseddin Sâmî, **Kâmusu'l-A'lâm**, (Tıpkıbasım), Kaşgar Neşriyat, C.III, Ankara 1996.
- Türk Ansiklopedisi**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, C. XIX, Ankara, 1973.
- Unat, F.R., **Hicri Tarihleri Miladi Tarihe Çevirme Klavuzu**, TTK. Basımevi, Ankara, 1988.
- Uzunçarşılı, İ.H., **Osmanlı Târîhi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.IV, I. Kısım, Ankara 1995,
- Ünver, İ., "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler", **Türkoloji Dergisi**, C.XI, S.1, Ankara, 1993, s. 51-89.
- Vâsif, **Mecmuâ**, Konya Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi, Envanter No: 2163.
- Yorulmaz, H., **Dîvân Edebiyatında Nâbî Ekolü –Eski Şiirde Hikemiyat-** İstanbul, 1996.

METİN

KASİDELER

1

Münâcât*

- 1 Ey hâme-i şun^cufla cihân pür ziver
- 2 Tezhîbüñ ile kevn ü mekân pür zîver
- 3 Mecmû^ca-i a^cmâlümi kilik-i keremüñle
- 4 Kıl ey şeh-i hallâk-ı zamân pür zîver

2

Na^ct-ı Resûl*Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

- 1 Mâyedâr-ı sırr-ı mâ-evhâ Habîb-i kibriyâ
Kâm-yâb-ı kurb-ı ev-ednâ Habîb-i kibriyâ
- 2 Pâdişâh-ı âsmân-dîhîm-i istiğnâ-sipâh
Tâcdâr-ı kişver-i ma^cnâ Habîb-i kibriyâ
- 3 Atlas-ı çarh oldı pây-endâz raşş-ı devleti
Şeh-süvâr-ı istivâ-peymâ Habîb-i kibriyâ
- 4 Hüsrev-i mülk-i şefâ^cat âstân-ı izzeti
Müznibîne melce' ü me'vâ Habîb-i kibriyâ
- 5 Câmi^cü'l-esrâr-ı esmâ vü şifât-ı zât-ı Hakk
Dest-gîr-i Hayrî-i şeydâ Habîb-i kibriyâ

1. Ü₁.2b, Ü₂.7b, Ü₃.7b, Ü₅.7b.

* Rubai vezniyle yazılmıştır

2. Ü₁.2b, Ü₂.7b (kenarda), Ü₃.7b, Ü₄.1b, Ü₅.7b.

Başlık: *Ü₁. Na^ct-ı Şerîf-i Hazret-i Resûl-i Ekrem Ü₄ -Ü₂ -Ü₃ -Ü₅ / Ü₄ nüshasının 1b varakı
"Dîvân-ı Hayrî, Bismi'llâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm" ifâdesi ile başlıyor.

4 (b) ü : -Ü₂

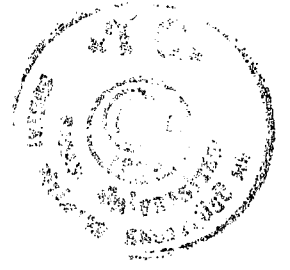
Na't-ı Resûl*

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilü

- 1 Mihr-i sipihr zerre-i hûrşîd-i tal'atüñ
Encüm felekde şeb-nem-i bâg-ı melâhatüñ
- 2 Berg-i giyâh yirine serv-i revân biter
Düşse zemîne sâyesi ol nahl-kâmetüñ
- 3 Lâle ocağı gibi olur reşk-i gülsitân
Sînem o deñlü menba°-ı dâg itdi hasretüñ
- 4 Ey nev-nihâl-ı gülşen-i devlet Hüdâ kıla
Âsûde-i hazân-ı elem bâg-ı fıtratüñ
- 5 Olmaz ruhuñ hayâli ile beste yek-nefes
Âyîne gibi dîdesi ehl-i maħabbetüñ
- 6 Olsun siyeh zebânı anuñ mîl-i sürmeveş
Ey ğamze kim alursa dehâna şikâyetüñ
- 7 Berg-i riyâz-ı °aşqdurur kılma pâ-y-mâl
Ruħ kim olur fütâde-i ħâk-ı mezelletüñ
- 8 Ey gül ğamuñla °âlemi gezdüm nesîmveş
Bâg-ı vişâle girmeğe yok mı icâzetüñ
- 9 Müjĝanuña dinilse senüñ ey perî revâ
Şemşîr-i pâdişâh-ı diyâr-ı nübüvvetüñ

3 . Ü₁.2b, Ü₂.7b, Ü₃.7b, Ü₅.7b.

Başlık: * Ü₂ Ü₃. Diger Ü₁ Na't-ı şerîf-i Ĥazret-i Resûl-ı Ekrem şalla'llâhü ta'âla °aleyhi ve sellem
Ü₅

10 Na¹-i semendi dâğ urur cebhe-i mehe
Ol şeh-şüvâr-ı deşt-i vesî^c-i şerî^catüñ

11 Berg-i hazân gibi ruḥ-ı zerd ile Ḥayriyâ
Sür bâbına yüzüñ şeh-i mülk-i risâletüñ

4

Diger*

Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

1 Merḥabâ ey şem^c-i tāk-ı nüh-ķıbâb-ı rûzgâr
Feyz-i enfâsuñ medâr-ı iştîâb-ı rûzgâr

2 Katre-i cûduñla nâbit toḥm-ı rızķ-ı kâ'inât
Cûy-ı iḥsânuñla gerdân âsyâb-ı rûzgâr

3 Şarşar-ı ķahruñ vezân olsa vücûd-ı düşmene
İzṫrâb eyler mişâl-ı izṫrâb-ı rûzgâr

4 Olmasa ger kuḥl-ı ḥâk-ı maḳdemüñ hem-çün şerer
Kör olurdu dîde-i güm-geşte ḥ^vâb-ı rûzgâr

5 Âftâb-ı ^cadl ü dâduñ pişgâhında senüñ
Zerreden kemter cefâ-yı bî-ḥesâb-ı rûzgâr

6 Sür^cat eyler pây-ı raḥş-ı ^cazmüñe yüz sürmege
Kalmadı refârdan pây-ı şitâb-ı rûzgâr

7 İstikâmet neydigin öğrendi tîrûñden senüñ
Sâḥa-i ^câlemde ṫavr-ı nâ-şavâb-ı rûzgâr

4 . Ü₁.3a, Ü₂.8a, Ü₃.8a, Ü₅.8a.
Başlık: * Ü₁. -Ü₂ -Ü₃ -Ü₅

- 8 Dest-i şer'üñ kuvveti taklîb-i a'yân itmese
Muttaşıl olmazdı böyle inqılâb-ı rûzgâr
- 9 Söndi emtâr-ı sehâb-ı dest-i luţfuñla senüñ
Âteş-i cân-sûz-ı pür-teff ü 'azâb-ı rûzgâr
- 10 Câm-ı şer'üñden mey-i tevhîd içen ehl-i dile
Şerbet-i şîrîn olur zehr-i 'itâb-ı rûzgâr
- 11 Nağd-ı nuţkum kâle-i evşâfına şarf eyleyüp
Tab'um oldu h'âce-i mâlik-nişâb-ı rûzgar
- 12 Ben degül ey hüsrev-i taht-ı risâlet vaşfuñı
Böyle eyler her hıdv-i Cem-cenâb-ı rûzgâr
- 13 Neyyir-i burc-ı nübüvvet mihr-i çarh-ı 'âtıfet
Pertev-efrûz-ı çerâğ-ı âftâb-ı rûzgâr
- 14 Dergeh-i câhına nisbet pây-ı ham-ı mûrdur
Tâk-ı eyvân-ı bülend-i nüh-kıbâb-ı rûzgâr
- 15 Şafha-i rûy-ı münîri nüşha-i sırr-ı Hüdâ
Cevher-i nâm-ı şerîfi intihâb-ı rûzgâr
- 16 Ol şehensâh-ı kader-ı kudret ki cârî olmada
Böyle şân-ı pâkine dâ'im hitâb-ı rûzgâr
- 17 Bâ'ış-ı halk-ı milel maşşûd-ı esbâb ü 'ilel
Şâhib-i mülk ü düvel re'fet-me'âb-ı rûzgâr

9 Bu beyit Ü₁ nüshasının kenarında yazılı olup diğer nüshalarda yoktur.

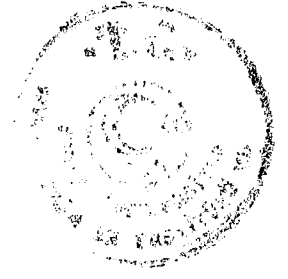
14 (a) ham : hâmm Ü₁ /Ü₁ kenarda "bir vezn-i cem, egri ve münheni ma'nâsına, müşedded ityânı zarûret içündür."

- 18 Râfi°-i gerd-i zulem ma°nâyı elfâz-ı himem
Dâfi°-i şekk ü zünûn ü irtiyâb-ı rûzgâr
- 19 Faḥr-ı °âlem seyyidü'l-kevneyn serdâr-ı rüsûl
Nîme-sâz-ı levḥ-i sîm-i mâh-tâb-ı rûzgâr
- 20 Görse bî-şübhe olurdu mûy-ı âteş-dîdeveş
Şu°le-i şemşîrini Efrâsiyâb-ı rûzgâr
- 21 Târ-ı °aḫd ü ḥall şer°-i pâkine vâ-bestedür
Gerden-i eşḥâş ü a°yân ü riḫâb-ı rûzgâr
- 22 Himmet-i mi°mâr-ı °adl ü dâdını seyr eyle kim
Reşk-i firdevs olmada ḫaşr-ı ḫarâb-ı rûzgâr
- 23 Olmasa luḫfi ḫarâb ü ḫarḫa ḫaşr-ı °âlemi
Berḫ ile seyl-âb olurdu âb ü tâb-ı rûzgâr
- 24 Kilk-i ḫudret mekteb-i mebbe'de nûr-ı °ârızın
Eyledi zer-ḫall-i ser-levḥ-i kitâb-ı rûzgâr
- 25 Cevher-i tîḡi cebîn-i düşmene çîn-i helâk
Nâvek-i peykânıdur miftâḫ-ı bâb-ı rûzgâr
- 26 Bûy-ı ḫulḫî ârzûsuyla tek ü pû itmede
Eksik olmaz ol sebebden pîç ü tâb-ı rûzgâr
- 27 Raḫş ider dâ'im şafâsından degüldür gird-bâd
Ḥâk-ı pâyına olaldan intisâb-ı rûzgâr

19 (a) seyyidü'l-kevneyn : seyyid-i kevneyn Ü₁

23 (b) âb ü tâb : âb tâb Ü₂ Ü₅

- 28 Şehriyârâ menba^c-1 feyzâ şefi^cu'l-müzni^{bâ}
Ey hıdîv-i a^czam-1 vâlâ cenâb-1 rûzgâr
- 29 Tâli^cüm âyînesin pür jeng-i naḥs itdi felek
Baḥt ise cevr itmede nâ'ib-menâb-1 rûzgâr
- 30 Dâd ey şâh-1 cihân teşhîr tutdı dâmenüm
Nefs ü şeytân ya^cni bir iki kilâb-1 rûzgâr
- 31 Âh efendüm n'işleyüm mecmû^a-i sâmânımı
Pek perîşân eyledi dest-i ^citâb-1 rûzgâr
- 32 Ben sülâleñden sentüñ bir şâ'ir-i mu^cciz-demüm
Oldum evşâfuñla i^ccâz iktisâb-1 rûzgâr
- 33 İktibâs eyler fûrûğ-1 dânişümden Enverî
Tab^cuma bende Zâhîr-i Fâryâb-1 rûzgâr
- 34 Kilk-i Hindû-peykeri meşşâta-i fikrüm ider
Bir arûs-1 dil-keş-i müşgîn niķâb-1 rûzgâr
- 35 Şâ'ir-i Ḥaydar-neseb mîr-i diyâr-1 fiṭnatum
Tâze gû tâze edâ tâze cevâb-1 rûzgâr
- 36 Hâdimem olsa n'ola zühre benüm Zehrâ-neseb
Kim şarîr-i kilk-i şî^crümdür rebâb-1 rûzgâr
- 37 Ḥaydar-1 kerrâr-1 nazmum Zülfekâr-1 kilk ile
Çok mı reşk itse baña her kâm-yâb-1 rûzgâr

28 (b) cenâb : ḥabâb Ü₂ Ü₃

29 (a) jeng : zeng Ü₁ Ü₅

- 38 Terk-i da[°]vâ eyle Hayrî [°]arz-ı hâl it bâbına
Tâbe-key lâf-ı suhan ey bî-hicâb-ı rûzgâr
- 39 Ey şeh-i mülk-i risâlet lütfuñ olmazsa eger
Hande eyler hâlûme her şeyh ü şâbb-ı rûzgâr
- 40 Dâmen-i ihsânufı tutdum yed-i ümmîd ile
Cânuma kâr eyledi tîr-i [°]ikâb-ı rûzgâr
- 41 Eyleme ben hâkden bu hâkdân içre dirig
Zerre-i lütfuñ meded ey âftâb-ı rûzgâr
- 42 Gonca-i kâmnı güşâd itdükce bâd-ı himmetüñ
Ravzâña olsun dürûd-ı bî-hisâb-ı rûzgâr

5

Kaşide der-sitâyiş-i Sultân Muştafa*

Mefâ[°]ilün / Mefâ[°]ilün / Mefâ[°]ilün / Mefâ[°]ilün

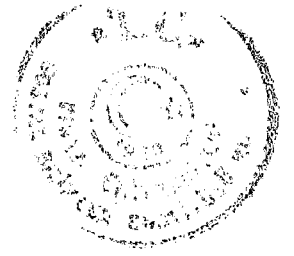
- 1 Cihânuñ çeşmini mâh-ı muharrem kıldı nûrânî
Aña teşbîh mümkindür [°]izâr-ı pâk-ı cânânı
- 2 Degül reng-i şafağ yer yer ufukda böyle humretle
Felek kan aklamış yâd eyleyüp hâl-ı şehîdânı
- 3 Degül bu güre-i mâh-ı muharrem câmi[°]-i çarhuñ
Fürûzân dest-i kudretle gümüş kandîl-i raşşânı

40 (b) [°]ikâb : [°]itâb Ü₁

41 (a) Ü₁ kenarda "hâk-dân lafzı hâk ile dândan mürekkebdür ki ism-i câmiddür. Zarf-ı mekân ma[°]nâsına câmedân ve hâmedân gibi murâd topraklı yir dimekdür. İştîlâhen dünyâyâ hâk-dân dirler."

5 . Ü₁.9a, Ü₂.14b, Ü₃.14b, Ü₅.13a.

Başlık: * Ü₁. Kasîde -i muharremiyye der-sitâyiş-i merhûm Sultân Muştafâ Hân Ü₃ -Ü₃

- 4 Ne ğurre cevherîn-şemşîr-i tîz-i Zâl-ı gerdûndur
İder tedmîr anufla düşmenân-ı şîr-i Yezdânı
- 5 Ne ğurre nevk-i ebrû-yı büt-i Ferhâr-ı memnûnı
Ne ğurre °urve-i vuşķâ-yı mesrûrî vü handânî
- 6 Feraĥlar münteşirdür °âleme nûr ü fîrûğından
Bu mâha eylesem teşbîh çok mi câm-ı mestânı
- 7 Meh-i nev şanma bâzû-yı kaderle Rüstem-i kudret
Çeker a°dâ-yı Âl-i Aĥmed'e şemşîr-i °uryânı
- 8 Ne meh bir sîmden âyînedür kaşr-ı sipîhr üzre
Büt-ı Ferhâr-ı şun°un manzar-ı rûy-ı dirahşânı
- 9 Ne meh bir pâlehang-i dil-keşi bektâşî-i çarĥuñ
Anufla devr ider dehri ĥîrâmânî ĥîrâmânî
- 10 Kûdûm-ı sâl-ı nevle başka bir şûr el virtîp tab°a
İdersem çok mı vaķt-ı neş'emendidür gazel-ĥ°ânı
- 11 Şabâ tahrîk idünce turre-i ğîsû-yı cânânı
Dile sünbül gibi el virdi âşâr-ı perîşânı
- 12 Vişâlûñ devlet-i dünyâya virmem ey gül-endâmum
Çerâ kârî kuned °âķıl ki bâz-âyed peşîmânî
- 13 Dirâze-i ser-i engüşt-i cevr ü gadri var şem°üñ
N'ola pervânenüñ çâķ olsa dest-i ğamla dâmânı

5 (a) Ü₁ kenarda "Ferhâr, Türkistân'da maĥbûbı çok bir şehîrün ismidür ve bir meşhûr büt-
hâneye itlâķ olunduğı şâyî°dür."

12 (b) bâz-âyed peşîmânî : bâzâr ü peşîmânî Ü₂ bâzâred peşîmânî Ü₃ Ü₅

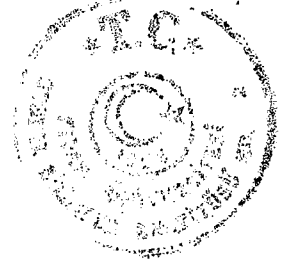
13 - Ü₁

- 14 Kıyas eyler ki °aks-i mâhdur âb üzre üftâde
Gören âyîne içre pertev-i ruhsâr-ı tâbânı
- 15 Gülistân-ı suhande bülbül-i hoş-lehceyüm Hıyırî
Baña gülşen yeter hâk-i der-i pâk-i cihânbanı
- 16 Hıdıv-i °arş-rütbet pâdişâh-ı âsmân-ref°et
Cihânunî şâni°-i İskenderi devrün Süleymânı
- 17 Şeh-i kişver-güşâ hâkân-ı Dârâ şavlet-i vâlâ
Meh-i burc-ı veğâ mihr-i sipihr-i kişveristânı
- 18 Cenâb-ı Muştafâ Hân-ı felek-çâker ki devrinde
Mişâl-ı cism-i °anķâ kim vücûd-ı nâbe-sâmânı
- 19 O sultân-ı serîr-ârâ-yı dârâ-luĢ kim olmuş
°Uyûn-ı encüme mikĢel °asâ-yı dest-i derbânı
- 20 Görelden rûyını ol pâdişâh-ı mihr-girdâruñ
Henüz âyinenünî çeşminde müzmer naķş-ı Ģayrânî
- 21 Olaldan pertev-efgen rûy-ı dehre şule-i tîĢi
Mişâl-ı Ģâr ü Ģas yandurdu cism-i ehl-i °udvânı
- 22 Kılur reng-i nigâh-ı raĢmı rûy-ı baĢtı berg-i gül
Tef-i Ģahrı olur a°dâ-yı dînünî âteş-i cânı
- 23 Arada eylese şâkinligin tevcîh-i himmetle
Kılurdu devrden âsûde Ģükmi çarĢ-ı gerdânı

18 (a) çâker : câker Ü₃

19 (a) dârâ : dâver Ü₁

- 24 Olur kuhl-i cilâ-yı dîdesi şâh-ı Şıfâhân'ıñ
Gubâr-ı pây-ı refâtâr-ı semend-i şurfe-cevlânı
- 25 Bu şâhuñ eyler idi kuvvet-i bahtından istinşâr
Zamân-ı devletinden hayy olaydı Naşr-ı Sâmânî
- 26 İderdi kendisin mülk-i Yemînî ol şehensâhuñ
Yemînü'd-devle Maḥmûd olsa ger bâbında derbânı
- 27 Olup Tâtâr-ı çâbü-k-rev geleydi °ahd-i °adlinde
İderdi nâme birlik hıdmetin Çingîz Hânânı
- 28 Kemâl-ı °avn-ı Hakkla tîğ-i °adli oldur ümmîdüm
Kılıc tîmârı eyler merzbûm-ı mülk-i İrân'ı
- 29 Eger taḥrîk iderse nevk-i şemşîr-i cihân-gîrin
Şaçar hûn-ı °adûdan rûy-ı hâke la°l-i rümmânî
- 30 Nice vaşfin edâ haḫ üzre kâbil zâtıdur zîrâ
Güzîn-i zümre-i şâhân-ı ırq-ı Âl-i °Osmânı
- 31 Şehensâhâ hıdîvâ °arş-ı ref°et âsmân-ḫadrâ
Eyâ zîb-i serîr-i devlet ü iḫbâl-ı hâḫânî
- 32 Benüm °ahd-i hümâyûnuñda bir şâ°ir ki güftârum
İder dermânde-i °acz-i suḫan çok nükte-sencânı
- 33 Ḳalem destümde bir miftâḫdur gencîne-i nazma
İdersem dürc-i ḫab°umdan °aceb mi gevher-efşânı

26 (b) Ü₁ kenarda "Yemînü'd-devle, Maḥmud Sebüktekin'ün lâḫâbıdur."
27 (a) çâbü-k-rev : çâpük-rev Ü₁ Ü₃
28 (b) Ü₁ kenarda "merzübüm, serhad ü vatan ma°nâsına."
32 (b) suḫan : seḫun Ü₁ (harekelenmiş)

- 34 Ben ol sultân-ı ʿaşrum kim benüm memdûhumuñ bâbın
Bulaydı kıblegâh eyler idi hânân-ı İlhânî
- 35 Zahîr olur ise lütfuñ Zahîr-i Fâryâb'uñ da
Olur zâhir baña nisbet suhanda rüşd ü izʿânı
- 36 Ğaraz ʿarz-ı suhandan bâbuña şevketlü hünkârum
Hemân tebrîkdür sâl-ı cedîd-i meymenet-şânı
- 37 Bu sâluñ oldı târîhi sürûr-ı hânde ez dilhâ
Mübârek eyliye şâh-ı cihâna luṭf-ı Rabbânî
- 38 Cedîd oldukca mâh-ı sâl-ı ʿömrüñ eyleyüp efzûn
Saña ʿömr-i tabîʿi eyliye Allâh ihsânı

6

Der-Sitâyiş-i Şıdkî Efendî Emîn-i Tersâne*

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

- 1 Yine pür-gevher-i eşk eyledüm ben târ-ı müjgânı
Şadefveş pür kılp luʿlû-yı terle ṭurfe dâmânı
- 2 Yine mûy-ı tenüm kılsun neyâsâ nâleler zîrâ
ʿAceb bir ʿaksdür rakḳâs-ı çarḫuñ şimdi cevlânı
- 3 Nice ben hîre-çeşm-i zulmet-i baḫt olmayam ey dil
Ğubâr-ı râh-ı ḫasretdür baña kuḫl-ı Şıfâhânî

37 Beyitdeki târih, 1759 olarak çıkıyor.

37 (a) sürûr-ı hânde : sürûr ü hânde Ü₂ Ü₅ (Bu nüsha farkına göre târih 1765 olarak çıkmaktadır).

6 . Ü₁.13a, Ü₂.16a, Ü₃.16a, Ü₅.14a.

Başlık: *Ü₁. (Ü₂ve Ü₃ nüshalarında başlık yeri boş bırakılmış, Ü₅ nüshasında başlık yok ve bir önceki kasidenin devamı gibi yazılmış).

1 (a) pür : bir Ü₁ Ü₂

3 (a) ben : bir Ü₂ Ü₃ Ü₅

- 4 Sipihr itdi beni bir gevher-i yek-tâdan âvâre
N'ola eylerse çeşmüm ebr-i nîsân gibi giryânı
- 5 O defilü eyledüm hasretle çarh-ı dûna nezzâre
Baña âyîne-i hayret göründi mâh-ı tâbânî
- 6 Gülistân-ı ümîdüm hâr-ı zâr-ı ye's olmuşdur
İdersem sürme-i âvâz-ı bülbül çok mı efgânı
- 7 Tezelzül viridi bünyâd-ı merâma pençe-i gâdri
Degüldür maqşadı i^cmâr çarhuñ tab^c-ı vîrânî
- 8 Sitemdür eyleme ta^ctîr kânum ey şabâ tursun
Baña h^vâb-ı veleh viridi bu bâguñ bûy-ı reyhânı
- 9 Anı ol rütbe kıldum mümtezic hûn-ı taḥassürle
Sirişküm buldı reng-i sûde-i yâküt-ı rümmânî
- 10 Biraz meşrebce mey virmişdi sâkî-i sipihr-i dûn
Yine sem şundi izhâr eyleyüp rûy-ı peşîmânı
- 11 Ten-i Ḥayrî'yi eyler tevsen-i çarh-ı denî pâ-mâl
Elin tutmazsa ger üstâd-ı vâlâ-ḳadr-i zî-şânî
- 12 Me^cârif-şîme şefḳatkâr kân-ı luḫ ü iḫsân kim
Sedâb-ı baḫr-ı ^cirfân oldu kilik-i gevher-efşânı
- 13 Cenâb-ı Ḥâzret-i Şıdkî Efendî-i suḫanver kim
Benüm ḫabli'l-metîn-i maḫlabumdur ḫarf-ı dâmânı
- 14 Anuñçün kıldılar zâtın emîn-i emr-i tersâne
Odur keşti-süvâr-ı ḳulzum-ı eltâf-ı Yezdânî

- 15 O genc-i pâk-ı gevherhâ-yı fazl ü feyz-i cûdı kim
Çanâğ-ı dest-i sâ'il °add ider aşdâf-ı °ummânı
- 16 O sâhib-ı kuvvet-i meydân-ı hüsn-i re'y ü dâniş kim
Kebûd eyler kef-i hâmeyle rûy-ı ehl-i °idvânı
- 17 Sipîhr-i âstânın eyler idi lâ-cerem taqdîm
Derinde itseler derbân eger bir kerre keyvânı
- 18 °Inâyet-perverâ çâker-nevâzâ menba°-ı luţfâ
Eyâ şîrâzedâr-ı luţf iden şab°-ı perîşânı
- 19 Ğaraż taşdı°den dergâh-ı pâkuñ melce' itmekdür
Görüp bu şavr-ı nâ-ber-cây-ı raşş-ı çarh-ı gerdânı
- 20 Ğarib itme bu hâristân-ı gamda °andelîbâsâ
Kıl istîşhâb luţf it Hâyri-i bergeşte sâmânı

7

Kaşide der-sitâyiş-i Hazret-i Mollâ-yı Rûm kıddise sırrahu'l-°azîz*

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

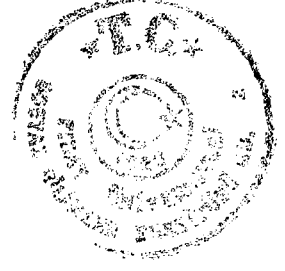
- 1 Gül-i tevḥîde şeb-nem eyle °âşîk eşk-i esrârı
Açup dâğ-ı dilüñden gonca-i gülzâr-ı ebrârı
- 2 Erenler dergehinde bir kalender bende-i ḥâş ol
Tırâş it çâr-ḍarb ile göñüldeñ fikr-i ağyârı
- 3 Fenâ bezminde ser-gerdânlığı gerdûn gibi kâr it
Tolaş mânend-i mihr ü mâh gird-i kûṭb-ı edvârı

17 (a) sipîhr-i : sipîhre Ü₂ Ü₅

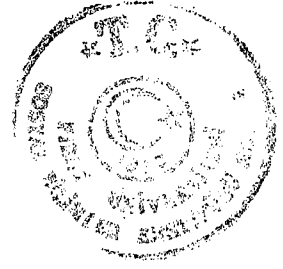
18 (a) çâker-nevâzâ : çâker-nevâz Ü₁

7 . Ü₂.16b, Ü₃.16b, Ü₅.14b.

Başlık: *Ü₅. (Ü₂ ve Ü₃ nüshalarında başlık yeri boş bırakılmış).

- 4 Meded noķşâna düşme hıdmet-i insân-ı kâmilde
Bıraķma dest-i zıkr ü fikrden mîzân-ı iķrârı
- 5 Tecerrüd  alemi p r m  aceb v si  vil yetd r
O kiŗver Őhlerid r v riŗ n-ı t c-ı h nk r 
- 6 H k k t d desiyle baķ y r tm ŗ sikkessin anda
V c d  kl min fi sult n-ı Cem-c h-ı  a  -k r 
- 7 Őehens h-ı ker met-sikke Mevl n -y  R m  kim
H s m-ı nu ķı kesmiŗd r g n l den  ırķ-ı ink r 
- 8 O Őems-i maŗrıķ-ı sırr-ı h viyyet kim a ılmıŗdur
Yed-i feyziyle r y-ı dehre b b-ı hiķmet-i B r 
- 9 O b rh n-ı muħaķķıķ-piŗe kim sırr-ı kem linden
Őal h-ı himmeti  l n-ı m lk-i R ma der-s r 
- 10 Bah -ı d n   devlet haŗre dek feyziyle Ő bitd r
Tutup Ő t-i ķud mı ser-be-ser  f ķ   a t r 
- 11 Bu meyd n erleri reh-b rde-i eyv n-ı vaħdetd r
Bu cem u  s mme vechu'll hdur mecl -y  enz r 
- 12 Bu c nlar Ő h-b z n-ı maŗ r-ı l -mek n d r
İderler Őayd-ı kebg-i k hs r-ı m lk-i env r 
- 13 Mel met hıŗkasın d b -y  zer-d za deĝiŗmezler
Soyarlar ķ met-i c ndan lib s-ı  ucb   pind r 
- 14 Felek tenn re-p ŗ abd l dur bu bezm-i  irf nu 
Uŗ l-ı  aŗıķ n-ı Mevleviye uymuŗ eŗv r 

- 15 Ney inler def döger gögsin rübâbuñ sînesi sûrâh
Nümâyân her birinde sûziş-i °uşşâkuñ âşârı
- 16 Emîrül-°aşıkñüñ çâker-i dirînesi Hayrî
Zülâl-ı na°tın itdi nâvdân-ı hâmeden cârî
- 17 Temennâ vü ricâsı oldur °uşşâk-ı İlâhîden
İrişdükde huzûr-ı Hâkka vakt-i celb ü ihzârî
- 18 Du°â-yı hâliş-i sâdât-ı ihvân-ı tarîkatla
Kıla ol bî-kese esrâr-ı Mevlânâ meded-kârı

8

Der-sitâyîş-i Hâzret-i Şeyh °Abdullâh Kaşgarî quddise sirrahu'l-

°azîz *

Mef°ûlü / Mefâ°ilü / Mefâ°ilü / Fa°ûlün

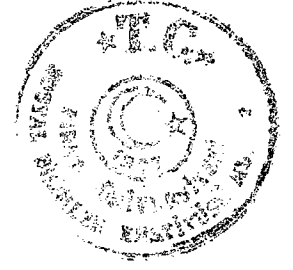
- 1 Her dîde ki mecmû°a-i kevne nazâr eyler
Mir'âtını ser-levha-i nakş-ı °iber eyler
- 2 Her kim ki görür keşreti âyîne-i vaḥdet
Taḥkîk-i merâyâ-yı °ukûs-ı şuver eyler
- 3 Kevneyn eleminden mütecerred olan °aşık
Tiğ-i dü-dümi merhem-i zaḥm-ı ciger eyler
- 4 Hâsret-keş-i ruḥsâre-i gül-gûn-ı şehâdet
Âğûşını şemşîr-i kazâyâ siper eyler

15 (b) birinde : bedende Ü₂ Ü₅18 (b) kıla : ola Ü₂8 . Ü₁.16b, Ü₂.17a, Ü₃.17b, Ü₅.15a.*Başlık: Ü₅. Kasîde-i diger Ü₁-Ü₂-Ü₃

- 5 Pervâne-i şem^c-i şeb-i yeldâ-yı haqîkat
Tâb u tef-i nâr-ı sitemi bâl ü per eyler
- 6 Âlûde-i hâk-ı ğamuñ iksîr-i maħabbet
Her zerre-i nâçîzini şems ü kamer eyler
- 7 Teh-cür^caveş ayakda kılan maħv-ı cemâlûñ
Her kaṭresi peymâne-i ḳurbetde yer eyler
- 8 Ḥam-geşte-i ṭâ^câti olan ehl-i derûnuñ
Ḳaddin der-i eyvân-ı vüsûle kemer eyler
- 9 Teslîm-i tevâzu^cda olur mâye-i rıf^cat
Haḳḳ zîr-i zemîn içre nevâtı şecer eyler
- 10 Mânende-i timşâl geçen haḍḍ-i vücûdı
Eflâk merâyâsını bir bir güzer eyler
- 11 Eşyâda gören ma^cnî-i âyât-ı kemâli
Bir harf ile tafşîl-i ^cumûm-ı süver eyler
- 12 Bir cezbesi ehl-i nazaruñ bezm-i şafâda
Seng-i siyeh-i saḥtı cilâ-yı başar eyler
- 13 Mebde'de bulan menzil-i maḳşûd-ı me^câdı
Miḥver gibi dâ'im vaṭanında sefer eyler
- 14 Her kim ki görür kendüyi meclâ-yı haḳâyık
Âyîne-i zâhr-ı kıdem üzre nazar eyler

5 (b) nâr-ı : târ-ı Ü₂ Ü₃
7 (a) kılan : ḳalan Ü₂
8 (b) ḳaddin : ḳaddûñ Ü₁
11 (b) tafşîl : taşvîr Ü₃

- 15 Merbûṭ kılan ıṣbı^c-i ḳalbe reg-i cânın
Târ-ı nefesin ^cıḳd-ı nefis-i güher eyler
- 16 Cûyende-i tevḳî^c-i ḥalâṣ-ı gam-ı maḥşer
^cAzm-ı der-i iḳbâl-i şeh-i Kâşğar eyler
- 17 Ey ḳuṭb-ı medâr-ı felek-i şems-i velâyet
Bir zerre-i lüṭfuñ beni necm-i zafer eyler
- 18 Naḥl-ı emel-i Ḥayrî-i bî-çâreyi feyzüñ
Bârân-ı bahârî gibi pür bâr ü ber eyler

9

Ḳaşıde der-sitâyiş-i ^cİzzet Pâşâ*

Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün

- 1 Sevâd-ı baḥtıdur târîk iden şâm-ı garîbânı
Ġarîbe dâğ-ı ḥasretdür sipihrüñ mihr-i raḥşânı
- 2 Naşîbin herkesüñ bir gûne yazmış ḥâme-i ḳudret
Baña çîn-i cebîn-i derd ü ġamdur naḳş-ı pîşânî
- 3 Hüner ^câlemde maḥz-ı rû-siyâhî oldıġın añlar
Ġılâf-ı esved içre seyr iden şemşîr-i bürrânî
- 4 Cihânda istikâmet bâ^cis-i naḳş oldıġın bildüm
Görünce kûtehî-i câme-i serv-i ḥırâmânî
- 5 Nigû-ḥulḳân degül âzâde dehrüñ ızırâbindan
Gül-i hoş-bûya baḳdum ḥâr elinde ṭarf-ı dâmânı

9 . Ü₂.18a, Ü₃.18a, Ü₅.15b.

Başlık: *Ü₅. (Ü₂ ve Ü₃ nüshalarında başlık yeri boş bırakılmış).

- 6 Terâzû gibi hâk-ı zillet ü kahr üzre kalmışdur
İdenler °âdet-i hulk ü tabî°at cebr-i noqşânı
- 7 Bulunmaz dest-i cevr-i devrden bir sâye-i râhat
Dolaşdum cedvel-i pâ gibi aqıtâr-ı gülistânı
- 8 Bu bâğûñi goncasında zerrece bûy-ı vefâ yoqdur
°Abeşdür bülbülüñi gülzârda feryâd ü efgânı
- 9 Ser-â-pâ ehl-i şafvet mazhar-ı kayd-ı keş-â-keşdür
İhâtâ eylemiş zencîr-i mevc efrâf-ı °ummânı
- 10 Bu zulmet-hânede hep tâli°-i nâ-sâzkârumdur
Gözümde mîl-i âteş gösteren şem°-i şebistânı
- 11 Mişâl-ı turre-i âteş-ruhân te'sîr-i bahtumdan
Baña ser-mâye-i cem°iyyet olmuşdur perîşânî
- 12 Tekellüfsüz şikest itmekde ihvân-ı zamân şimdi
Şanurlar şişe-i kalb-i fakîrân °ahd ü peymânı
- 13 Hayât-ı câvidânî halk-ı memdûh-ı mürüvvetdür
Değişmem tûl-ı °ömre medd-i bâ°-ı lutf ü ihsânı
- 14 Yaқан ehl-i dili envâr-ı isti°dâd-ı zâtidür
Ziyâdur her gice sûzân iden şem°-i şebistânı
- 15 Şikest-i kalbini gördükce eşhâb-ı kemâlâtüñi
Nümâyân dâ'ima âyînenüñi çeşminde hayrânı
- 16 Çekerler kavv-ı âğûşa atarlar tîri °âdetdür
Şafâdur kec-revişlik toğruluk mahz-ı peşîmânî

- 17 Yapışmazsam n'ola zeyl-i ümîde elde hâzîrdur
Dil-i âteş bisâmânüñ kemend-i âh-ı pîçânı
- 18 Za'ife °aciz olur bahşende-i nîrû-yı istîlâ
İder endek şerer deryâ-yı âteş-zâ neyistânı
- 19 Senüñ ey tâli°-i nâ-sâz çekmem gayri bî-dâduñ
Baña Hâk mültecâ kıldı o destûr-ı felek-şânı
- 20 Der-i °âlem-penâhında şikâyet eylerüm senden
Cihâna münkeşif dervâze-i iltâf ü ihsânı
- 21 Vücûd-ı şadre °izzet âşaf-ı Hâydar-mehâbet kim
Tesâbuk itdi hüsni-i hulk ile ihvân ü akrânı
- 22 Vezîr-i dâd-ı haşlet âftâb-ı meşriq-i himmet
°Umûd-ı şubha fâ'ik bezminüñ şem°-i fîrûzânı
- 23 Aşâletle muqaddem cümleye a°yân ü erkânda
Emânetle müselleme tavrıdır da°vâya bürhânı
- 24 Odur beytü'l-kaşîd-i levha-i mecmû°a-i şevket
Vücûdıyla şeref kesb eyledi dîvân-ı Hâkânî
- 25 Çekerdî orduvân-ı dir°-pûş-ı çarhı zencîre
Delibaşı ideydi dergehinde pûr-ı destânî
- 26 Nümâyândur ser-â-pâ cilve-i Bürhân-ı Kâti°ves
Hüsâm-ı fitnatında cevher-i tahkîk-i Kirmânî
- 27 İmâle itmeyüp enzârını havrâ-yı zevrâya
Anuñ evşâfını tedvîn iderdi bulsa Devânı

- 28 O düstûr-ı vüfûr-ı kâmilüñ her re'yi mutkandır
Muhabbatdur aña nisbetle Usyûfî'nüñ itkânı
- 29 Felâfün-ı hakâyık-pîşe cebr-i hikmet-endîşe
Pür itdi şît-i °adliyle ham-ı gerdün-ı gerdânı
- 30 Hünerde seyr ideydi sebkatın emşâline bî-şekk
Kıalurdı tengnâ-yı kûçe-i hayretde meydânı
- 31 Kerem-kârâ hıdvâ böyle mi eylerdüm evşâfuñ
Alaydum zîr-i râna rahş-ı tab°-ı turfe cevânı
- 32 Elüm tutmaz °inân-ı himmeti za°f-ı mizâcumdan
Beni dil-ğaste kıldı şadme-i bergeşte sâ mânı
- 33 Belâ-yı gayret-i akrân cefâ-yı satvet-i ihvân
Binâ-yı hâne-i kalbüñ olup seyl-i hurûşânî
- 34 Tezelzül geldi bünyân-ı şebât ü şabra sulţânım
Yapup ma°mûr kılduñ himmetüñle niçe vîrânı
- 35 Hârâb-âbâd-ı kalb-i Hayrî-i nâlânı i°mâr it
Seni Hağ eylemiş çün devletüñ mi°mâr-ı erkânı
- 36 Kemâlât ehlini ihyâ iden ibkâ ider nâmın
Mülûk âşârın ihyâ itdi her °aşruñ suhan-dânı
- 37 Fütûh-ı seyfi hâvî olmasa şîr-i Ebi't-Ṭayyib
Lisâna kim alurdı serverân-ı âl-i Hemdânî
- 38 Zâmân-ı hıfza idhâl itmese inşâ-yı bed-lîsi
Añılmazdı fütûhât-ı şehân-ı nesl-i °Osmânî

- 39 Budur âyîn-i eslâf-ı vezîrân-ı hüner-perver
Türâbâsâ ayaklarda kımazlar ehl-i ʿirfânı
- 40 Diyânet şâhibi bir âşaf-ı deryâ mevâhibsin
Şıyânet kıl velîd-i mehbiţ-i âyât-ı Kurʿânı
- 41 Şeffʿüñ Hâzret-i Zehrâ olur rûz-ı kıyâmetde
Unutmaz ehl-i beyte itdigüñ inʿâm ü ihsânı
- 42 Duʿâmı al efendüm şübhesiz iksîr-i maşşûddur
Bulurlar ehl-i kalb-i münkesirde sırr-ı Sübhânı
- 43 Giyâh-ı sebzîdür gülzâr-ı vird-i zâtıñıñ Hayrî
Muhaqqak mañz-ı îmandur dimişler hubb-i evfânı

10

Sitâyiş-i der-hakk-ı Hâzret-i Şeyh Bâlî kudûse sırrahu*

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

- 1 İtse bir kalbi Hüdâ feyz-i ezelden mâlî
Mañzen-i şadı olur fikr-i sivâdan hâlî
- 2 Gitse bir sâlik-i meczûb reh-i tañkîke
Bırağur bir tarafa meslek-i kıl ü kâlî
- 3 Şart-ı ihlâs ile püyân-ı tarîk-i talebi
Hakk kılur rehber-i tevfiķe muqaddem tâlî
- 4 Şübhesiz işte bu daʿvâya delîl istersen
Kuţb-ı vaktuñ yetişür pertev-i nûr-ı hâlî

43 (b) muhaqqak : muhiqq Ü₂ Ü₅

10 . Ü₂.19b, Ü₃.19b, Ü₅.98a.

Başlık: * Ü₅. (Ü₂ ve Ü₃ nüshalarında başlık yeri boş bırakılmış).

- 5 Yüz süren dergehine vâsıl olur maşûda
°Ayn-ı gencîne-i esrâr-ı Hüdâ'dur bâlı
- 6 Himmet ehli hele pîrüm yine sûfiyyededür
Olamaz ğayri maħalden emel istihsâlı
- 7 Hâkim-i kuṭr-ı velâyet ḳapusından gitmem
Bunda oldukça aña °arz iderüm aḫvâli
- 8 Gevher-i tâc-ı şeref faşş-ı nigîn-i vaḫdet
Ferş ider vechini Fazlı ḳapusında ḳâli
- 9 Ḳudsiyân üstüne zenbûr gibi düşmez idi
Olmasa feyz ile kendüsi ḫaḳîkat balı
- 10 Sensin ey vâris-i °ilm-i nebevî bî-şübhe
Evliyâ zümresi müşkillerinüñ ḫallâli
- 11 Ḫall it ey kuṭb-ı cihân mes'elesin Ḫayrî'nüñ
Ḳoma ḫayretde o ḫâk-ı ḳadem-i abdâli
- 12 Geldi keckûl-ı be-kef pâyına iḫsân ister
Bir nazardur keremüñden naḫab-ı âmâli

11

Ḳaşîde der-sitâyîş-i Muhammed Pâşâ**Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fa'ûlün*

- 1 Ol mışra^c-ı ber-ceste ki şeh-beyt-i vefâdur
Ebrû-yı büt-i dil-şiken-i mâh-likâdur

11 . Ü₁.10a, Ü₂.20a, Ü₃.20a, Ü₅.17a.

Başlık: * Ü₁ Ü₂ Ü₃ Kasîde der-sitâyîş-i Muhammed Pâşâ rahîmu'llâh Ü₃

- 2 Ol hâtt ki ruḥ-ı yârdan olmaḡda nümâyân
Reyhân-ı fezâ-yı çemen-i sırr-ı Hüdâ'dur
- 3 Ol dâğ ki °aşq ateşinüñ sûzı degüldür
Bir lâle-i pejmürde-i gülzâr-ı hevâdur
- 4 Ol dil ki ola ḥübb-i sivâdan müte°arri
Meclâ-yı şafâ âyine-i rûy-ı hüdâdur
- 5 Ol sâlike kim olmaya rehber heves-i °aşq
Râh-ı ḥarem-i vaşldan elbette cüdâdur
- 6 Zâhirde ḡadeḡ-nûşlaruz bâtınımızda
Mest-i mey-i Ḥaḡḡuz bu da bir başḡa edâdur
- 7 Mâhuz ruḥ-ı zerd ile gönül çarḡ-ı cünûna
Kim hâle bize ḡalka-i zencîr-i belâdur
- 8 Her cür°a ki rîzân iderüz sâğarımızdan
Seyl-âb-ı cidâr-efken-i eyvân-ı riyâdur
- 9 Endişemüzüñ neşvesi bezm-i suḡan içre
Keyfiyyet-i şaḡbâya bedel şevḡ-fezâdur
- 10 Ez-cümle benüm çeşme-i kilkümlü reşehâtı
Şûyende-i levş ü vesah-ı sehv ü ḡatâdur
- 11 Elde ḡalemüm vaşf-ı °izârından alur tâb
Her ḡatresi çün cür°a-i mey hõş-ribâdur
- 12 Bir ḡamzesi ḡûn-rîz beni eyledi rüsvâ
Müjḡânları perde-der-i şerm ü ḡayâdur

- 13 Mest itdi iki câm ile dünyâyı ser-â-ser
Kim dîdeleri sâkî-i şahbâ-yı cefâdur
- 14 Ser-menzil-i makşûda yetişdi başa çıkdı
Râhında o kim zülfveş üftâde be-pâdur
- 15 Koymaz harem-i vuslatına °aşık-ı zârı
Bâbında anuñ halka-şifat kaddi dü tâdur
- 16 Nakş-ı deheni şafha-i kalbümde yer itdi
Şan hâtem-i engüşt-i re'isü'l-vüzerâdur
- 17 Ol âşaf-ı Cem-câh ki mânend-i rikâbı
Meh maqdemine bûse-zen ü nâşiye-sâdur
- 18 Ol rütbede °âlî-çemen-i menziletî kim
Encüm gül-i câhına disem jâle sezâdur
- 19 Ebr-i kef-i tahtında anuñ şu°le-i tîgi
Cevv-i felek-i ma°rekeye berç-i vegâdur
- 20 Pâşâ-yı felek-mertebe hem-nâm-ı Muhammed
Gerd-i qadem-i sürme-i çeşm-i fuçalâdur
- 21 Bir şem° durur zâtı şebistân-ı °atâya
Fânûsı anuñ dest-i du°â-yı fuqarâdur
- 22 Ger âteş-i qahrı şereri çıksa semâya
Encüm gibi gülmîh-i zer-i saqf-ı semâdur
- 23 Cûd eylemede pey-rev-i ihsân-ı İlâhî
Dâd itmede fermân-dih-i ahkâm-ı kazâdur

- 24 Eyvân-ı celâlindeki her tâk-ı mu^cazzam
Gûyâ ki habâb-ı yem-i bî-ka^r-ı sa^hâdur
- 25 Mirrîh silahdârı Kamer hâdimesidür
Hindû-yı felek dergehine h^vâce-serâdur
- 26 Elde kâlemi lûle-i ser-çeşme-i ihsân
Keff-i keremi berg-i gül-i bâg-ı ^ca^tâdur
- 27 Her kim ki ku^cûd eyliye h^vân-ı ni^camında
Lâyık disem üftâde-i gird-âb-ı ğınâdur
- 28 Menşûr-ı ^ca^tâsı ke^f-i erbâb-ı ricâda
Tûmâr-ı hisâb-ı kâlem-i rûz-ı cezâdur
- 29 Deryûzeger-i lu^tfi bürehne-ser olup çar^h
Seyr eyle hilâli aña keckûl-ı gedâdur
- 30 Gerdûn-ı mehâbet ki anuñ gurre-i ra^hşı
Revnaç-şiken-i şa^cşâ^ca-i şems-i du^hâdur
- 31 Kân-ı hikemüñ zîveridür cevher-i rüşdi
Re'yi ru^h-ı mir'ât-ı me^cânîye cilâdur
- 32 Hülkî çemen-i ma^crifete feyz-i bahârî
Dest-i keremi şâne-keş-i zülf-i şabâdur
- 33 Ey hâme-i hûş-lehce şakın şâhid-i fikrin
Taşvîr-i büt-i Çine şebîh itme ha^tâdur
- 34 Ey dâver-i hürşîd-şiyem midhat-i zatuñ
Nev-reste gül-i gülşen-i ta^b-ı şu^carâdur

- 35 Fânûs-ı dehânumda benüm şem^c-i zebânım
Envâr-ı şenâfî ile senüfî mihr-i ziyâdur
- 36 Ben âyineyüm rûy-ı me^cânî vü nikâta
Hürşîd bafîa mışkale-i jeng-zidâdur
- 37 Her bir varak-ı nuşha-i endîşe-i şab^cum
Enmûzec-i mecmû^c-a-i elţâf-ı Hüdâ'dur
- 38 Mağv olmada âşâr-ı selef nazmuma nisbet
Hâmem haţ-ı butlân-ı kelâm-ı kudemâdur
- 39 Ben şâ'ir-i ^cadnân-nesebüm nuţk-ı belîgüm
İ^ccâz-res-i derk-i ^cuķûl-ı hükemâdur
- 40 Hayyâl-ı reh-i ma^crifetüm edhem-i şab^cum
Her ma^crekede sebkat ile cilve-nümâdur
- 41 Endîşem o şeh-bâz durur evc-i hünerde
Kim şaydı anuñ murğ-ı hayâl-ı fuşahâdur
- 42 Ben mâşıta-i dil-keş-i ebkâr-ı hayâlüm
Nevk-i kalemüm şaykal-ı mir^cât-ı şafâdur
- 43 Şi^c-i terüm erbâb-ı dile feyz-resândur
Her mışra^cı fark-ı hünere bâl-ı hümâdur
- 44 Sihir itmede iħrâc-ı devâtum çeh-i Bâbil
Da^cvî iderüm mu^ccize-gûyâna şalâdur

36 (b) Ü₁ kenarda "zeng, pas ma^cnâsına ^câmmme tahrîf idüp jeng dirler."

43 (b) hünere : hüner Ü₁

- 45 Hayrî kuluñuñ bâbuña ey âşaf-ı emced
Mühdâsı kumâş-ı suhan ü hüsni edâdur

12

Kaşide-i şayfiyye der-sitâyiş-i Emîn Pâşâ

Mefâ'ilün / Fe'elâtün / Mefâ'ilün / Fe'elün

- 1 Tef-i temûz olup dehrde hamîm-nazîr
Tenûr-ı çarhda mâh oldı hem-çü germ-feñîr
- 2 Habâb şanma ten-i yem pür oldı âbileden
Bu âteş °unşur-ı mâ'ıye eyleyüp te'sîr
- 3 °Aceb mi degmese el táb-ı nâr-ı germâdan
Dil-i şadefde güher pişdi hem-çü beyze beşîr
- 4 Yazup şahîfe-i deryâya şimdi satır-be-satır
Zebân-ı mevc °azâb âyetin ider tefsîr
- 5 Harâret itdi tef-âlûde dûd-ı külhanveş
Şerâr dökse n'ola gülsitâna ebr-i mañîr
- 6 Şabâ sümûma bedel olsa itme hiç °aceb
Hemîşe yağmada şeb-nem yerine gülşene kır
- 7 Medîh-i âteş-i ruhsâra düşdiler şu'arâ
Kalem bütün gâzel-i sûznâk ider tañrîr
- 8 Başında yanmada âteş sipihr-i gerdânuñ
Olan felekde dirahşende şanma mihr-i münîr

12 . Ü₁.11b, Ü₂.21b, Ü₃.21b, Ü₅.18a.

1 (a) temûz : kelimenin aslı "temmûz" olduğu halde vezin gereği "temûz" şeklinde okundu.
(b) tenûr : kelimenin aslı "tennûr" olduğu halde vezin gereği "tenûr" şeklinde okundu.

4 (a) şimdi : -Ü₂ -Ü₃ -Ü₅

- 9 Kebâb olursa °aceb mi efendi hût-ı felek
Şebîh-i tâbe-i tefsîde oldu çarh eşîr
- 10 Mişâl-ı dîg görüp heft bahri cûşîde
Elinde zâl-ı felek mâhdan tutar kef-gîr
- 11 Şikeste görmek ile gûşvâre-i mâhı
Çü zerger âteş içinde sipihîr ider ta°mîr
- 12 Eşî°°a dîdesine mîl-i âteşîn oldu
°Aceb mi mihr görünse mişâl-ı çeşm-i darîr
- 13 Fürûğ-ı mihri şu°â-ı mehi yed-i kudret
Eşî°°a-i tef-i âteşle eyledi taħmîr
- 14 O deñlü eyledi baħr ü bere eşer huşkî
Göründi çeşmüme emvâc-ı âb mevc-i haşîr
- 15 Zebân hamîde olur hem-çü müy-ı der-âteş
Cihânuñ eylesem andañ harâretin taħrîr
- 16 Kızardı cevî-i felek hem-çü pûte-i zerger
O deñlü oldu harâret ser-â-ser °âlem-gîr
- 17 Degül kevâkib-i beyzâ harâret-i germâ
Ruh-ı felekden ider âteşîn °arak tefcîr
- 18 Tef-i harâret-i şems ile sûsen ü ğonca
Olur miyâne-i âteşde kızmış âhen tîr
- 19 Reşâşe-i kalemîdür nücûm zann itme
°Uñarîd eylemiş âteş kaşîdesin tanzîr

10 (a) Üı kenarda" dîg, imâle ile çömlük ma°nâsına ism-i °âmdur."

- 20 Degül bu nâire illâ cihânı tutmuşdur
Şu[°]â-1 tîğ-i Tehemten-küş-i cenâb-1 vezîr
- 21 O şeh-süvâr-1 fezâ-yı celâdet ü cevdet
Bu resme vaşfını kilik-i cevâd ider taşîr
- 22 Fürûğ-1 çehre-i devlet zülâl-1 çeşme-i cûd
Suhan-şinâs ü hüner-perver ü kerîm ü dilîr
- 23 Semiyî-yi seyyid-i [°]âlem Nişâncı Pâşâ kim
Nişîmen-i kereme zât-1 kâmkârî emîr
- 24 Yırıyla kende ider bîh-i [°]ömr-i a[°]dâyı
Veğâda itdügi dem tîgi sâ[°]idin teşmîr
- 25 Düşerse hürmen-i [°]ömr-i [°]adûya kül eyler
Şehâb-1 kefi kerîminde berkdür şemşîr
- 26 Kılinsa nisbet eger zûr-1 dest-i savletine
Olur numûne-i keffû'l-^hadîb pençe-i şîr
- 27 Besâ'it-i felege eyler idi hark işbât
Şahîfe-i mehe şemşîrin itseler taşvîr
- 28 Süvâr-1 rahş-1 sa[°]âdet olunca devlet ile
Kıtâsı olmağı ister felekde mihr-i münîr
- 29 Ne rahş sür[°]at ider isti[°]âre şarsardan
Nesîmi cümbüşî refîardan ider te'hîr

20 (a) illâ cihânı : âlân-1 cihânı Ü₂ Ü₃

21 (a) ü : - Ü₁

22 (b) suhan-şinâs ü hüner-perver ü : suhan-şinâs hüner-perver Ü₂ Ü₅

26 (b) Ü₁ kenarda "keffû'l-^hadîb, istilâhda bir kevkebün ismi olup bu mahalde ma[°]nâ-yı lağvîsi irâde olunmuştur."

- 30 Cebîni üzre o müşgîn külâle sünböldür
Meşâmm-1 Döldül ü Şeb-dîzi itmede ta^çfîr
- 31 Ğubâr-1 râhı olup tûtüyâ-yı çeşm-i nücûm
Şerâr-1 na^çli ider dîde-i mehi tenvîr
- 32 O şehriyâr-1 diyâr-1 mekârimüñ kalemi
Mişâl-1 çeşme-i kevşer cihânı itmede sîr
- 33 °Ale'l-ħuşûş o serdâr-1 mülk-i °irfânuñ
Kılup tab^çati ıqlîm-i dânişi teşhîr
- 34 Riyâz-1 fitnatınuñ meyve-çinidür aħtal
İder derinden anuñ cerr-i nağd-1 nuğk-1 cerîr
- 35 Çekeydi dîdesine kuhl-1 mirved-i kâlemin
Görürdi sûzeni yemde Ebû'l-°Alâ-yı çarîr
- 36 Olunsa ger hikemiyyât-1 tab^çına nisbet
Çü cüz'-i lâ-yetecezzâ kalurdi fazl-1 Naşîr
- 37 Keremverâ şadef-i baħr-1 cevdet ü feyzâ
Eyâ nümûne-i tevfiğ-i Kırdğâr-1 çadîr
- 38 O şem^ç-i bezm-i kerem senge ibn-i ma^çn olur
Şi^çâ-1 mekremetün dâğ-1 cebhe-i taksîr
- 39 Sicâl-1 ka^çr-1 hıyâz-1 füyûzdur kâlemüñ
Zülâl-1 cûd ile kıldı °itâş-1 °âlemi sîr
- 40 °Ale'l-ħuşûş bu leb-teşne-i teb-i eleme
Sipihîr kılmış iken dâğdâr-1 tâb-1 hecîr

- 41 Sen eyledüñ anı dil-sîr-i cûy-bâr-ı merâm
Riyâz-ı feyzde mâ'ül-hayât idüp tefcîr
- 42 Nihâl-ı hamem iken sırr-ı keyf-i meddü'z-zıll
Edâ-yı şükürüñi yazmakta çok mı olsa kaçır
- 43 Saḥâ yazarlar idi levḥa-i mehe evvel
Görem ne olduğunu çarḥa itseler taşvîr
- 44 Eyâ nesîm-i bahâr-ı ḥadîka-i devlet
Mişâl-ı gönca beni eyledüñ şüküfte zamîr
- 45 Şadâsı sürme-i âvâz-ı bülbülân oldı
Sentüñ şenâñi olalı °andelîb-ṭab°a şafîr
- 46 Nuḳûd-ı ḥâliş-i nuṭkum cihânda râ'ic olur
İzâfe eyler iseñ iltifâtdan iksîr
- 47 Semend-i maṭlabuma deşt-i pehn-i re'fetüñi
Cenâb-ı Ḥâlîk-ı kevn ü mekân kıldı mesîr
- 48 Degül mi hep eşer-i °avn-ı bâzû-yı lüṭfuñ
Sihâm-ı nazm-ı belîgümde kuvvet-i te'sîr
- 49 Odur ümîdimüz Allâh'dan ki zâtuñi ola
Mişâl-ı kuṭb me'ârib devâ'irini müdîr
- 50 Şu°ûd-ı mertebe-i feyze hiç şüphem yok
Seni çün eyledi Mevlâ baña mu°în ü zahîr
- 51 Eşer mi kalsa gerek dilde zulmet-i ğamdan
Hele fûrûĝ-ı meh-i °izzüñi olsun °âlem-ĝîr

- 52 Efendimüñ keremiyle sipihr-i bed-^cahduñ
 Kalur mı yanına Hayrî'yi itdügi tekdîr
- 53 Aña neler ideyüm piş-gâh-ı adlüfide
 O dem ki gelse gerek i^ctizâra çarh-ı esîr
- 54 Vücûduñ eyleyüp ^câhât-ı dehrden me'mûn
 Cenâb-ı Hâk ide a^cdâ-yı câhuñı tedmîr

13

Kibârdan birine sâ^cat talebiyle virilmişdür

Mefâ^cilün / Fe^cilâtün / Mefâ^cilün / Fe^cilün

- 1 Eyâ daķıķa-şinâs-ı haķâyıķ-ı ihsân
 Senâ-yı zâtuñı yazmaķda hâme her sâ^cat
- 2 Degüldür ^caķreb efendüm zebân-ı cevdetdür
 Du^câ-yı devlet ü câhuñ edâ ider sâ^cat
- 3 Derüfide hıdmete bel baęlamış ^cabîdüñdür
 Taķup miyânına bir sîmden kemer sâ^cat
- 4 Şümâr-ı luţfuña evķâtın eyleyüp maħşûr
 Benân-ı diķķat ile sübhasın çeker sâ^cat
- 5 Ger olmasa naķar-ı iltifâtuña mazħar
 Olur mıdı kef-i ^cizzetde mu^cteber sâ^cat
- 6 Şu^câ-ı bâşıra-i luţfuña qarîn oldı
 Olursa çok mı meh ü mihre ta^cnever sâ^cat

13 . Ü₁.14a, Ü₂.24a, Ü₃.24a, Ü₅.20a.

6 (b) Ü₁ kenarda "ver, edât-ı nisbetdür. Türkîde lu, ^cArabîde zü ile edâ olunur, pişe-ver ü behre-ver gibi san'atlı ve nasiblü dimekdür. Harf-i şart dahî olur, eger ma^cnâsma. Lâkin bu makâma münâsib degüldür."

- 7 Der-i °inâyetüñe °arz-ı hâl ider Hıyırî
Yazup bu nazm-ı dil-ârâ-yı pâki der sâ°at
- 8 Kenâr-ı bâm-ı felekde nüçümü gördükce
Bağup hezâr tahassürle zann ider sâ°at
- 9 Bu gice koynuma rü'yâda girdi bir kevkeb
Ümîddür ola ta°bîr-i h°âb zer sâ°at
- 10 °Adâd-ı °ömrüñi efzûn eyliye Allâh
Kef-i kibârda oldukça müstakîrr sâ°at

14

Kaşide-i Diger*

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Yine dil bir °aceb fikr-i tebehkâr ile hayrândur
Der ü dîvâre düşmüş gûyiyâ taşvîr-i bî-cândur
- 2 Yine bir gûne âteş düşdi şahn-ı hürmen-i câna
Vücûdum çüb-ı bî-endâmveş lertzân ü sûzândur
- 3 Yine bir cünbüş-i seyl-âb var eşk-i derûnumda
Meger başumdaki sevdâ-yı ebr-i zülf-i cânândur
- 4 Düşer eşk-i dü-çesmüm zerreveş rahşende rahşende
Silen dîdem meger ser-pençe-i hürşîd-i rahşândur
- 5 Derûnumdan yine bir âh-ı °âlem-sûz çekdüm kim
Anuñ ednâ şerârı sâha-gird-i mâh-ı tâbândur

14 . Ü₁.14b, Ü₂.117a, Ü₃.121a, Ü₅.96a.

Başlık * Ü₁ Kaşide Ü₂ Ü₃ Ü₅

1 (a) fikr-i tebeh-kâr : fikrine hemvâr Ü₁ (Ü₂ kenarda "fikr-i tebeh-kâr").

- 6 Ten-i zerdümde her pehlû-yı bârîküm ki gösterdüm
Bu çeng-i kıadd-i hamyâzemde gûyâ rişte-cünbândur
- 7 Dil-i Mecnûna râmişger olur mı kıayd-ı endîşe
O kim şahrâ-yı bî-pâyân-ı hasretde gürîzândur
- 8 Reh-i sevdâya kaç^{câ} a^cakl-ı küllî reh-nümâ olmaz
Benüm harc itdigüm bir bir bu yolda naqd-ı sâmândur
- 9 Felek başumdaki her mûyı tîr-i tîze döndürdi
Şikâf-ı dâğ-ı ten sûrâh-ı nevk-i dest-i hicrândur
- 10 Yine ben penbe-i dâğum düşürdüm bâd-ı şubh almış
Çemende lâlenüñ haddinde görmüşler nümâyândur
- 11 Beni böyle hazîn ü zâr iden künc-i melâmetde
Şikâyet dâd ü feryâd işte bir baht-ı perîşândur
- 12 Eger tutmazsa destüm çıkmazam çâh-ı nedâmetden
O kim kef-i ^catâsı delv-i bâr-ı mülk-i Ken^cândur
- 13 Semiyî-yi fahr-ı ^câlem sermed-i tavır-ı benî âdem
O zât-ı muhterem hâlâ re'îs-i ehl-i ^cirfândur
- 14 Aristö mekteb-i re'yinde bir tıfl-ı sebek-h^vânı
Edâ vü dânişinde fikret-i ^callâme hayrandur
- 15 Kemîne raşha-i kilik-i sahası gevher-i nâ-yâb
Kef-i lutf u ^catâsı ta^cnedâr-ı baht-ı ^cummândur

7 (a) dil-i Mecnûna : dil-i mecnûnına Ü₂ Ü₅ dil mecnûnıma Ü₃ / olur mı : oldu Ü₂ Ü₃ Ü₅
10 (b) haddinde : zahtımında Ü₁ (Ü₂ kenarda "haddinde")
12 (b) bâr : ber Ü₂ Ü₃ Ü₅
14 (a) re'yinde : fikrinde Ü₃

- 16 Felek bezminde bir fânûs-ı mînâ mihr-i °âlem-tâb
Derûnında anuñ kâfûri bir şem^c-i fûrûzândur
- 17 Yegâne merd-i meydân-ı me°ârif dest-i feyzinde
Kalem bir tîre-i dil-dûz-ı Sührâb ü Nerîmândur
- 18 Sarây-ı kadrine nisbetle kaşr-ı küngür-i mînâ
Nişîb-i nâbe-hem-vâr üzre mebnî köhne eyvândur
- 19 Aña bir rîgdândur aq gümüşden zanbağ-ı ebyâz
Kalem-şûy-i devâtı gonca-i şad-berg-i handândur
- 20 Çemende berg-i sûsen destinüñ mıkraz-ı kırtası
Pür olmuş al varaklarla gül-i eşküfte cüzdândur
- 21 Derûnı nûr ile pür bir devât-ı zer-nişân lâle
Ögünde sünbül-i ter hâme-i tuğrâ-yı fermândur
- 22 Eli mektûb ile gelmiş başında h^vâce destârı
Dinürse kîsedârı zanbağ-ı ter dest-i şâyândur
- 23 Hâç-ı nev şanma noğşandâr-ı tâb-ı rûy-ı cânândur
Fürûğ-ı meh zülâm-ı şebde efzûn-ter nümâyândur
- 24 Fezâ-yı meclisinde bülbül-i şûrîde-ser şimdi
Terennüm-sâz olup eş°âr-ı Hâyri'den ğazel-h^vândur

17 (b) Sührâb ü : Sührâb-ı Ü₂ Ü₃ Ü₅

21 (a) nûr ile : müşg ile Ü₁ (Ü₂ kenarda "nûr ile")

15

Kaşide der-sitâyiş-i Re'îs Hamza Efendi*Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün*

- 1 Bezm-i çemende sebz-i kabâ-pûş iken çenâr
°Uryân kıldı dest-i °adû kîş-i rûzgâr
- 2 Şeh-bender-i bahâra girüp leşker-i hazân
Kâlâ-yı sûk-ı gülşeni hep kıldı târ ü mâr
- 3 Zencîrlerle bağladı servüñ ayagını
Yağ şanma şahne-i şih-i dey oldı âşkâr
- 4 Gömgök kesildi sünbül-i ter berd-i bâddan
Kıldı şikâf hayret ile bir ten-i nizâr
- 5 Benzüñde kan mı koydı gülüñ heybet-i şitâ
Endâmı içre lerze düşüp oldı hâksâr
- 6 Pür berf sanma nañl-ı semen nev cevân iken
Çarñ itdi aq şakalluca bir merd-i ihtiyâr
- 7 Pervîzen-i felek yere saçdı dañkîkini
Gördi tenûr-ı çarñ degül germ ü tâbdâr
- 8 Aklar giyindi serv-i sehî pîre-zen gibi
Başın şalur elinde °aşâ-yı °acîbi var
- 9 Zâbı eyleyince cünd-i şitâ mülk-i gülşeni
Tahtından indi lâle-i Cem câm-ı tâcdâr

15 . Ü₁.15b, Ü₂.118a, Ü₃.122a, Ü₅.97a.

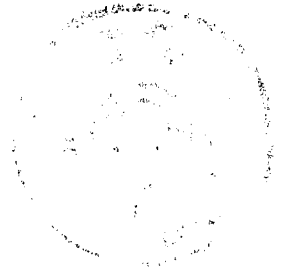
1 (a) sebz-i : sebze Ü₅

7 (a) Ü₁ kenarda "pervîzen, elek, °Arabîde munhul dirler."

- 10 Yağ dalkılıc kesüp reh-i âb-ı revânı dün
Nâ-h^vâh nakd-ı sîm virüp eyledi firâr
- 11 Sildi süpürdi reh-güzer-i gülşeni nesîm
Tâ dâmenine şâh-ı deyûñ degmesün gubâr
- 12 Eşcâr aķ °imâmelü bir top cemâ°ati
Naħl-ı şanevber oldu imâm-ı şafi-veķâr
- 13 Tağyîr-i âb ü tâbını gördükde gülşenüñ
Bir şî°r okıdı mest-i mey-i hecr olup hezâr
- 14 Çün reft-i vaķt-ı gülşen ü eyyâm ü nev-bahâr
Sâķî be-cây lâle be-men câm-ı mey be-yâr
- 15 Ey şeh-süvâr-ı nâz kocâyî kocâ revî
Vaķtî beyâddâr men-i bî-ķarâr ü zâr
- 16 Muṭrib be-zen be-sâz muğannî terâne kün
Bülbül be-nâl-ı eşk be-rîz ü figân-ı zâr
- 17 Pâ der-gül-i reh-i elem ü ten be-ħâk-ı gam
Der-dil tef-i firâķ be-ser-i tâbiş-i ħumâr
- 18 Ħayrî tü nîz bülbül-i şâhib-terâne şev
Der-bâğ-ı vaşf-ı ħ^vâce-i dâna-yı kâm-kâr
- 19 Zât-ı kerîm ü mekremet °ünvân-ı °âṭifet
Zü'l-fazl zü'l-°aṭâ vü züyu'l-°izz ü i°tibâr

11 (b) Ü₁ kenarda "dey, mey ve key vezinde evvel-i şitâya itlâk olunur." / degmesün : gelmesün Ü₃

- 20 Ya[°]ni Re[°]is Hamza Efendî ki dergehi
Cây-1 penâh-1 melce'-1 erbâb-1 iftîhâr
- 21 Dîvân-hâne-i felek içre °Utâridi
Kıldı lehîb pertev-i efdâlî şermsâr
- 22 Ol Haydar-1 yegâne-i meydân-1 dânişüñ
A[°]dâsı üzre hâmesi destinde Zülfikâr
- 23 Ol yekke-rân-1 rezm-i fezâ'il ki esbinüñ
Gerd-i rehini kıldı felek kuhl-i ibtişâr
- 24 Ol feylesof-1 nâdiredân kim vücûdını
Kıldı fûrûğ-1 feyz ile Hâk mihr-1 tâbdâr
- 25 Emvâc-1 baħr dâmen-i ihsânın añmasa
Sürmezdi sâhil-i yeme sađ rûy-1 i[°]tizâr
- 26 Gördüñ mi kef-i kılzümü gevher-nişâr iken
Keff-i °atâsına ideyor °arz-1 iftikâr
- 27 Bir nâvdân-1 âb-1 saħâ cevfi hâmesi
Sîr-âb olur anuñla °ıtâş-1 cihân hezâr
- 28 Ka[°]r-1 devâtı çeşme-i mâ'ül-hayâtdur
Revhân olur anuñla o kilik-i kerem-nişâr
- 29 Engüştü içre kilik-i siyeh-çerde kim тұrur
Gûyâ ki kıldı tîğ ile teshîr-i zengibâr
- 30 Şahh-1 şerifi gülşen-i emrûñ benefşesi
Üstünde rîg dânesidür şeb-nem-i bahâr
- 31 Tuğrâsınuñ elifleri şan seyfi gâziyân
Her bir sûtûnı şekli-i hadeng-i °adû-şikâr

MUSAMMATLAR

Muharremiyye**Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*

-I-

- 1 °Aceb mi giryeler itsem gelen mâh-ı muharremdür
Benüm müjgân-ı çeşmüm ebr-i bârân-rîz-i mâtemdür
- 2 Baña hûn-ı ciger vir sâkiyâ şahbâyı °arz itme
Bu gün câm-ı dilüm ser-şâr-ı derd ü miñnet ü ğamdur
- 3 Nücûm-ı çarh eşk-i °âşıkânveş yirlere geçsün
Düşen hâk üzre hûn-ı nûr-ı çeşm-i Fahr-i °âlemdür
- 4 Bu günlerde cilâ-yı rûh yanmağdur yağılmağdur
Vücûduñ yağ gönül mir'âtine hâkister it demdür
- 5 Dökülmüş kudsiyânüñ ağlamakdan merdüm-i çeşmi
Nümâyân baħrde şanma habâb-ı safha-i yemmdür
- 6 Bu bâr-ı hasreti çekmez felekler işte seyr eyle
Taħammül eylemez âdem sipihrüñ kâmeti ğamdur
- 7 Felekler dâğ-ı ber-dıldür bu âteşden degül encüm
Ki zîrâ mâtem-i Âl-i °Abâ emr-i mu°azzamdur
- 8 Şehîd oldı bu mâh içre Resûlüñ kurretü'l-°aynı
Fırâk âteşlerine yağıdı °arş ü ferş-i kevneyni

1 . Ü₁.7a, Ü₂.12a, Ü₃.12b, Ü₄.1b, Ü₅.11b.Başlık: * Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₄ Nazm-ı Muharremiyye-i Hasret-engîz Ü₄

-I-

- 1 (b) çeşmim : çeşm Ü₂ Ü₄
- 2 (b) derd ü : derd-i Ü₁ Ü₂ Ü₅

-II-

- 1 Bu mâtemde çemende sînesin çâk eyledi güller
Pür itti bâğ-ı dehri âh ü feryâd ile bülbüller
- 2 °Amâ geldi gözine nergisüfî farç-ı bükâsından
Perîşân eyleyüp zülfüñ gülistân içre sünbüller
- 3 Geçilmez oldı seyl-âb-ı sirişk-i kıdsiyândan gör
Çekildi keh-keşândan âsmânuñ tâkına püller
- 4 Görüp hûn-ı Hüseyni şahñ-ı hâk-i Kerbelâ üzre
Pür itdi penbe-i hûnîn ile cismin karanfiller
- 5 Mezâk-ı câna semdür neş'e-i şahbâ-yı gam-fersâ
Dökülsün cur^ca-i eşküm gibi hâk üstüne müller
- 6 İdüp her mâh-peyker gâze-i ruhsârını hûndan
Libâs-ı mâtem olsun dûş-ı hûbân üzre kâküller
- 7 Ney-i hâmeñ tutuşsun nâra yansun şafha destinde
Zebân-ı âteşinüñden nedür ey dil te^cammüller
- 8 Bu günlerde gurûb itdi o mihr-i mañla^c-ı devlet
Bu demlerde cihânı kapladı ser-tâbe-ser zulmet

-II-

- 1 (a) mâtemde : mâtemle Ü₁ / çâk : hâk Ü₂ Ü₃
- 2 (b) zülfüñ : zülfîn Ü₃
- 4 Ü₄'de 5. beyitle yer değıştirmiş
- 4 (a) şahñ-ı hâk-ı : şimdi şahñ-ı Ü₄
- 5 (a) mezâk-ı câne semdür neş'e-i : görüp hûn-ı Hüseyni şimdi Ü₄
- 6 (b) hûbân : hûn-âb Ü₄
- 7 (a) nâra : tâze Ü₄
- 8 (b) kapladı : kapla Ü₄

-III-

- 1 Düşen hûn-ı Hüseyn-i müctebâdur Kerbelâ üzre
Çıkan dûd-ı derûn-ı ehl-i îmândur semâ üzre
- 2 Yezîde la^cn-ı peykânuñ urur tîr-i zebânından
Görün bu zulm ü gadri zümre-i Âl-i °Abâ üzre
- 3 Güneş gördüm diyü rûy-ı Yezîd'i i^ctizâr eyler
Sürüp ruhsârını kabr-i Resûl-i kibriyâ üzre
- 4 Şafağ şanma °arûs-ı çarh âl pûşîdesin atdı
Görüp dem nûr-ı çeşm-i Hazret-i Hayrû'n-nisâ üzre
- 5 Revâ mı goncaâsâ düşmemek hañcerlere ey dil
Görüp re's-i şerîfüñ ol gülüñ hâr-ı cidâ üzre
- 6 Kim urdıysa o nev-res şehriyâra nîze-i gadri
Ser-i mûyını yarup şeh-per it tîr-i belâ üzre
- 7 Yezîd'tün rûhına la^cn eylemekden olmasun hâli
Bu vâcibdür zebân-ı hâme-i sihr-âzmâ üzre
- 8 Niçün üftâde olmaz rûy-ı hâka hayme-i gerdûn
Niçün dökmez bu hasretle zemîne çeşm-i encûm hûn

-III-

- 1 (a) Hüseyn-i : Hüseynî Ü₄
- 2 (a) peykânuñ : peykânın Ü₃
- 4 (b) Ü₁ kenarda "hayrû'n-nisâdan murâd bint-i Resûlullâh olan Hz. Fâtîma'dur."
- 5 (b) ol : o Ü₁ / Ü₁ kenarda "lafz-ı cidâ Türki'dür, mızrak ma^cnâsına" / şerîfüñ : şerîfin Ü₁Ü₃
- 6 (b) şeh-per it tîr-i : şeh-perîz-i Ü₄
- 7 (a) Yezîd'üñ : Yezîd'in Ü₄ / la^cn : la^cl Ü₄
- (b) zebân-ı : zebân zebân-ı Ü₄

-IV-

- 1 Cüdâ olduklarıyçün Kerbelânuñ teşnegânından
Cihân toľmağda âlân-cûlaruñ şît-i figânından
- 2 Hırâmân oldılar hep sâye-i Tûbâ-yı cennetde
Anuñ ayrılmayanlar sâyeveş serv-i revânından
- 3 Yetişdi bir kademde oğ gibi gûlzâr-ı mînûya
Yolunda ol şehûñ bir kez atan tîrin kemânından
- 4 Sûvâr-ı esb-i gufrân oldı meydân-ı bihişt içre
Reh-i şıdk ü vefâda gitmeyen zîr-i °inânından
- 5 Olurlar dest-res-i gencîne-i ikbâl-ı câvîde
Rehinde ol şehûñ destin çekenler nağd-ı cânından
- 6 Ser-â-ser buldılar zer-efser-i rahmetle ârâyış
Geçenler reh-güzârında ser-i nâz âşiyânından
- 7 Tef-i nâr-ı cehîm içre ola hasretle leb-teşne
Dirîg-i âb iden zâlim leb-i sükker- feşânından
- 8 Dem-â-dem girye eyler topraga yüzler sürüp ifiler
Geçilmez hiç Fıratuñ cûşış-i eşk-i revânından
- 9 Bu hasretle çemende gonca çâk itdi girîbânın
İdüp şad-pâre güller pençe-i hâr ile dâmânın

-IV-

- 3 (b) kemânından : kânından Ü₄
- 4 (b) şıdk ü : şıdk-ı Ü₁ Ü₂ Ü₅
- 7 (b) sükker : şükker Ü₂ Ü₃ Ü₅
- 8 (a) girye : giye Ü₄
- 9 (b) sad-pâre güller : sad-pâre pâre Ü₄ / dâmânın : dâmânı Ü₄

-V-

- 1 Kim itdiyse cüdâ ol serveri yekrân-ı devletden
Ser-âver olmasun  uqbâda da hâk-ı mezelletden
- 2 Zevâl irdi o mihr-i burc-ı ikbâle diyü ey dil
Gözin yummaz felekde mâh ile encüm bu hayretten
- 3 Şehâdet râyetiyle  arsa-i haşre kudûmında
Ola cârûb-râhı turre-i hûrân cennetden
- 4 İden ol gül- izâruñ gerdenin hûn ile âlûde
İlâhî olmasun vâreste-gerden tavk-ı la netden
- 5 Eyâ şâh-ı sarîr-i mülk-i cennet Hayrî-i zârı
Ferâmuş eyleme rûz-ı kıyâmetde şefâ atden
- 6 Karîrül- ayn vaşl it rûz-ı  uqbâda pür olmuşdur
Fırâk ü hasretinle dîdesi hûn-âb miñnetden
- 7 Sülâlerden senüñ bir sînesi mecrûh bendeñdür
Anı ta dâd eyle zümre-i ehl-i şehâdetden
- 8 Hümâ-yı rûhuñ olsun tâ'ir-i gülzâr-ı kurb-ı Hâk 
 Aduñı ka r-ı nâra mülhâk itsün Kâdir-i mu lak

-VI-

- 1 Senüñ hecrüñle itmekde zemîn ü âsmân girye
İderler kudsiyân feryâd ü nâle hâkiyân girye

-V-

- 2 (b) bu : nev Ü₄
- 3 (b) ola : olup Ü₄
- 4 (a) gül- izâruñ : gül- izârın Ü₄ / gerdenin : gerdenüñ Ü₄ Ü₅
- 6 (b) fırâk ü : fırâk-ı Ü₁ Ü₄ / miñnetden : hasretten Ü₄

-VI-

- 2 Görüp hûn ile gül-gûn dâmenüñ gül-berg-i ra^cnâveş
Degül şeb-nem gül üzre eylemekde gülsitân girye
- 3 Tezekkür eyledükce ehl-i beytüñ çeşm-i giryânın
Degül bârân ider ebr-i bahârî her zamân girye
- 4 Çü kumrî şavk-ı mâtem eyleyüp gîsû-yı müşğînin
İderler haclegâh-ı cennet içre hûriyân girye
- 5 O cevherden cüdâ düşdüñ diyü şanma cevâhirdür
Dökerler eşk-i hûnîn eyledükce bahr ü kân girye
- 6 Degül emvâc eşk-i telh-i zehr-âmîz-i deryâdur
Senüñçün itmede ey gevher-i yek-tâ-yı cân girye
- 7 Görüp gül-berg-i ruhsâr-ı münîrüñ hâk-âlûde
İder ezhâr-ı bûyâ-yı riyâz-ı bûstân girye
- 8 Fezâ-yı Kerbelâ kim mecma^c-i renc ü meşâ'ibdür
Anuñ her bir giyâhı sîneye şemşîr-i kâzîbdür

-VII-

- 1 Degüldür ra^cd gerdûn hasretüñle itmede zârı
Görüp sen gül-ruha ^cârız olan seylî-i âzârı
- 2 Firâkuñ âteşine oldı sûzân sîne-i gerdûn
Feleklerde o âteşden eşerdür ^cunşur-ı nârı

4 Ü₁ kenarda "hacle-serâ perde-i ^carûs maⁿâsına, aslı muharrekdür lâkin kesreti isti^cmâl sebebi ile âvâm cîmi sâkin kılmışdur, siyâb ile müzeyyen olan mahalle dahî itlâk olunur."

5 (a) cevâhirdür : cevâhirden Ü₄

7 (b) ezhâr : ezhâ Ü₄ / riyâz-ı : yâz-ı Ü₄

-VII-

2 (b) eşerdür : eşer var Ü₄

- 3 Dü nîm oldu şadefveş gayretinden mihr-i °âlem-tâb
Görüp hâk-ı siyâha düşdigin sen dürr-i şehvârı
- 4 Zirih-pûş oldu a°dañ ile peygâr itmege cûlar
Degül emvâc ihâta eyleyen ser-tâ-ser enhârı
- 5 Senüñ düşmenlerüñ a°nâkıñı kaç° eylemek ister
Zemîn âmâde itmiş çarha tutmuş tîg-i kühsârı
- 6 Nihâde eylemekçün gerden-i rûh-ı Yezîd üzre
Felek kılmış tahiyye hâleden gîll-ı giriftârı
- 7 Hüdâ bed-h°âhuñı pâ-mâl-ı süm-i rahş-ı gadr itsün
Eyâ cünd-i şehîdânuñ şehi sulţânı serdârı

- 8 Zülâl-ı re'fetüñ vir Hâyri-i bîmâr ü nâlâna
Înâyet eyledükce cur°a-i lütfuñla °atşâna

2

Taḥmis-i Gazel-i Merḥûm Münif

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

I

- 1 Kemend-i cezbe-i sırr-ı kaderdür halka-i tevḥîd
- 2 Vişâhü's-şadr °aşk u tavk-ı zerdür halka-i tevḥîd
- 3 Sihâm-ı savlet-i nefse siperdür halka-i tevḥîd
- 4 Sipihri-i vaḥdete gûyâ kamerdür halka-i tevḥîd
- 5 Perend-i °aşka tamgâ-yı eşerdür halka-i tevḥîd

4 (a) zirih-pûş : zirih-pûş pûş Ü₄

(b) ser-tâ-ser : ser-te-ser Ü₄

8 (a) nâlâna : nâlâye Ü₂

II

- 1 İder diyü recîmüñ renc-i âsîbinden âsûde
- 2 Kılur baḡş-ı şifâ tab^c-ı alîl-i miḡnet-âlûde
- 3 Anı hırz-ı tevaḡḡî eyliyen bâzû-yı maḡşûda
- 4 N'ola bûs eyleyüp pîşinde olsa hâka ruḡ-sûde
- 5 Gülû-yı câna ta^cvîz-i ḡaḡardur ḡalka-i tevḡîd

III

- 1 Görünse n'ola kec-tab^câne mâr sırr-ı behem-dâda
- 2 Olur pâ-yı adûya fi'l-meşel zencîr âmâde
- 3 Odur bir ḡışn-ı nev-bünyâd-ı gird-i genc-i ma^cnâda
- 4 Bu hey'âtle olur şûret-nümâ çeşm-i temâşâda
- 5 Tılsım-ı dahme-i râz-ı beşerdür ḡalka-i tevḡîd

IV

- 1 Ya aks-i gerdiş-i çeşm-i ḡazâl-ı deşt-i vahdetdür
- 2 Yahûd ḡavḡ-ı gülû-yı düşmen-i bed-ḡ^vâh-ı şehvetdür
- 3 Sezâdur ger dînîlse ḡalka-i bezm-i ḡaḡîḡatdür
- 4 Ya halka halka dûd-ı anber ü üd-ı muḡabbetdür
- 5 Yahûd bir nâfe-i pür-müşg-i terdür ḡalka-i tevḡîd

V

- 1 Miyân-ı teng ebdâl-ı fenâya ḡûn eşkiyle
- 2 Müzeyyen bir kemerdür gevher-i meknûn eşkiyle
- 3 Yahûd peymânedür pür bâde-i gülgûn eşkiyle
- 4 Muḡaşşıl gevher-i deryâ-yı mevc efzûn eşkiyle
- 5 Muraşşâ^c pâlehang-i pür güherdür ḡalka-i tevḡîd

VI

- 1 İder saḡrâ-yı dilden ḡâr-ı ḡuşk-ı nefsi berkende
- 2 Bu cünbüşle kılur emvâc-ı seyl-i deşti şermende
- 3 Ruḡ-ı ma^cnâya olmuşdur güşâde bir fem-i ḡande

- 4 Hevâ-yı  aşk ile deřt-i fenâda olsa gerdende
- 5  u gird-i b d-ı b h-end z-ı řerd r  alka-i tev id

VII

- 1 Se h b-ı feyzde  aks-i řu  -ı mihr-i ma n dan
- 2 K lur řahn-ı der nı řem -der-f n sveř r řen
- 3 Riy z-ı  aşkda oldur m sevver ger i bir g lřen
- 4 Vel kin hoř deg l mi  ar -ı teřb h i re disem ben
- 5  u  avs-ı  sm n  cilvegerd r  alka-i tev id

VIII

- 1 Olur g ř eyliyenler l -cerem p -k b dest-efř n
- 2 G list n-ı fen da b lb l-i dil eylese el n
- 3 Nev -yı  aşkdan rak  -ı gerd n olmada rakř n
- 4 Anı derk itmege  arif gerek fehm eylemez n d n
- 5 Uř l-ı cenber-i nařř-ı  iberd r  alka-i tev id

IX

- 1 Rev c-eng z olursa n'ola na d-i kalb  uřř ka
- 2 İder  r s-ı iks r-i ta ayyun  aşk  f ka
- 3 Mes m r-i zeheble  ıl nazar bu n l-g n t ka
- 4 Mu  arin olduėuy n k my -yı feyz  all ka
- 5 Niř n-ı sikke-i ř hib-nazardur  alka-i tev id

X

- 1 M n f  mu tev d r m lk-i feyzi k h-ı  af s 
- 2 Mu  t-i merkez-i  aşk   mu abbetd r disem ahr 
- 3 Miř l-i nok a anda m ndericd r m cmel-i eřy 

VII.

VII  ₃'de VIII. bend ile yer deėiřtirmiř.

VIII.

1  ₁ kenarda "p -k p, vasf terkibid r, k p, mutlaka darb ma n sına."

- 4 Muḥâṭ olmuş aña Ḥayrî ser-â-ser kişver-i ma'ânâ
5 Muḥîṭ-i 'âlem-i kevn-i digerdür halka-i tevḥîd

3

Tahmis-i kaşîde-i merḥum Nef'î**Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

I

- 1 Merḥabâ ey nazm-ı sırr-ı vaḥdete harf-i revî
2 Saṭḥ-ı endîşeñ sipihr-i 'aql-ı külle müstevî
3 Tîğ-i kahruñla müdemmer düşmen-i nefis-i ğavî
4 Merḥabâ ey ḥazret-i şâhib-ķırân-ı ma'nevî
5 Nâzım-ı manzûme-i silk-i le'âl-ı Meşnevî

II

- 1 Meşnevîdür cevher-i esrâra kân-ı ma'rifet
2 Meşnevîdür ni'met-i tevḥîde ḥ'ân-ı ma'rifet
3 Meşnevîdür levḥ-i 'arş-ı âsmân-ı ma'rifet
4 Meşnevî ammâ ki her beyti cihân-ı ma'rifet
5 Zerresiyle âftâbinuñ berâber pertevi

III

- 1 Anda emvâc-ı me'ânî cûş ider deryâ gibi
2 Fi'l-mesel her noḳtası bir gevher-i yek-tâ gibi

3 . Ü₁.18a, Ü₂.25b, Ü₃.25b, Ü₅.25b.

Başlık: * Ü₅. Tahmis-i gazel-i Nef'î-i mu'ciz-dem Ü₁ Ü₂ Ü₃

I.

1 Ü₁ kenarda "revî harf-ı kaffiyedür, 'aql-ı küll ve 'aql-ı evvel 'arş-ı mecîd ma'nâsınadır, hükemânın kavli başkadur."

5 le'âl-ı Mesnevî : le'âlî Mesnevî Ü₂ Ü₅

II.

4 beyti : Nef'î Divânında "beyt-i" şeklinde yazılıdır (Abdulkadir KARAHAN, Nef'î Divânından Seçmeler, Kültür Bakanlığı Yayınları Ankara 1992, s. 28).

- 3 Kiblegâh-ı ehl-i dildür Ka[°]be-i [°]ülyâ gibi
- 4 [°]Âlem-i ma[°]nâ ki hûrşîd-i cihân-ârâ gibi
- 5 Devr ider girmiş semâ[°]a anda rûh-ı Mevlevî

IV

- 1 Kutb-ı gerdûn-ı hakîkat matla[°]-ı mihr-i [°]ulûm
- 2 Sâgar-ı şâhbâ-yı [°]irfân şaykal-ı jeng-i hümûm
- 3 Âstânı âsmânveş melşem-i mâh ü nücûm
- 4 Ya[°]ni sırru'llâh-ı a[°]zam hazret-i Mollâ-yı Rûm
- 5 Kim odur ma[°]nide şâhib-mesned-i Keyhüsrevî

V

- 1 Hınk-ı çarhı mihr ider ihdâ aña tazyîn ile
- 2 Yüz sürer dergâhına meh efser-i zerrîn ile
- 3 Dil yazar vaşfin bu beyt-i dil-keşi tazmîn ile
- 4 Hüsrev-i endîşe kim [°]aşk-ı Hüsâmeddin ile
- 5 Oldı tîğ-ı bâtinî dünyâya bürhân-ı kavî

VI

- 1 Cümle eşât-ı umûr-ı kevnî nâzım feyzidür
- 2 Cûd-ı Haqq ü luţf-ı Mevlâya mülâzım feyzidür
- 3 Kışver-i ma[°]mûre-i irşâda hâkim feyzidür
- 4 Ol hüdâvend-i serîr-i ma[°]rifet kim feyzidür
- 5 Sâlik-i bî-tûşe-i güm-râha zâd-ı uşrevî

IV.

- 2 jeng : zeng Ü₁

V.

- 1 hınk-ı : çeng-i Ü₅

VII

- 1 Zâtı hâkân-ı serîr-i i^ctilâ-yı sermedî
- 2 Kâse-lîs-i ma^tba^h-ı ih^sânıdur rû^h-ı ^cadî
- 3 Lem^ca-i mişbâ^h-ı sırru'llâ^h vech-i es^cadı
- 4 ^cAklı nûr-ı cevher-i zât-ı şerîf-i A^hmedî
- 5 Nut^kı mağz-ı rû^h-ı enfâs-ı latîf-i ^cİsevi

VIII

- 1 Mülket-i ma^cnâda serdâr-ı gürû^h-ı aşfiyâ
- 2 Râ^h-ı irşâd-ı be^kâda reh-nümâ-yı et^kıyâ
- 3 Şafha-i kalb-i münîri nuş^ha-i sırr-ı H^udâ
- 4 ^cİlm-i vahdetde seba^k-dâşı imâm-ı evliyâ
- 5 Mekteb-i ma^cnîde şâkirdi Hâkîm-i Gaznevî

IX

- 1 Rişte-i da^cvâyı eyler tîg-ı nut^kı minhasım
- 2 Müşt-i dest-i sa^tvetinden za^hr-ı şeytân munkaşım
- 3 Bâg-ı ma^cnâdur ki olmaz nev-bahârı mun^cadim
- 4 Bir gülistân-ı müferri^hdür dil-i pür-feyzi kim
- 5 A^fia ru^h-ı Gülşenîdür bâgbân-ı ma^cnevî

X

- 1 Kenz-i sırr-ı Hâk^kı ihrâca zebânı tîşedür
- 2 ^cAkl-ı küll bezminde bir şâkird-i bâliğ-pîşedür

VIII.

- 1 hâkân-ı : hâkânı Ü₂ Ü₃ Ü₅
- 5 rû^h-ı : - Ü₂ -Ü₅ (Ü₂ kenarda "nutk-ı pâkî") nut^k-ı pâkî mağz-ı enfâs-ı latîf-i ^cİsevi

IX.

- 1 da^cvâyı : da^cvâsı Ü₁
- 2 Ü₁ kenarda "munkasım münkesir ma^cnâsına."

- 3 Bâde-i tevhîde tab^c-1 pâkî yâhûd şîşedür
- 4 Dürr-güşâde yâ hazîne-hâne-i endîşedür
- 5 Anda çeşm-i Rûşenîdür dîdebân-1 münzevî

XI

- 1 Kâle-i ihsânınuñ cân müşterî-i müflisi
- 2 Cân degül a^cyân ü ekvân müşterî-i müflisi
- 3 Belki mâh ü mihr-i rahşân müşterî-i müflisi
- 4 Gevher-i güftârınuñ kân müşterî-i müflisi
- 5 Kûçe-i esrârınuñ hürşîd-i düzd-i şeb-revi

XII

- 1 Hâşm iderse nazm-1 evşâfında tab^cumla cedel
- 2 Rişte-i ^cömrin keser imdâdı çün tîğ-i ecel
- 3 Dest-i lutf-1 ma^cnevîsi ^cukdeler itmekde hâl
- 4 Feyz-i isti^cdâd-1 zâtın gör kim itmiş tâ ezel
- 5 Cezbesi hürşîd ü mâh-1 âsmân-1 Mevlevî

XIII

- 1 Hâyri-i âteş-zebânüm zübde-i ebnâ-yı Rûm
- 2 Mazhar-1 enfâs-1 feyz-i cûd-1 Mevlânâ-yı Rûm
- 3 Hüsrev-i endîšemüñ mahkûmıdur incâ-yı Rûm

XI.

- 4 gevher-i : gevheri Ü₂ Ü₅

XII .

- 1 tab^cımla : tab^cıma Ü₂ Ü₅
- 5 âsmânı : âsmân-1 Ü₂ Ü₅ / mâh-1 âsmânı : Nef'î divânında "mâh ü âsmânı" olarak yazılıdır (Abdulkadir KARAHAN, a.g.e., s. 30).

XIII.

- 1 Hâyri-i : şâ'ir-i Ü₅
- 2 feyz-i cûd : feyz ü cûd Ü₁
- 3 incâ : enhâ Ü₃ Ü₅

- 4 Nef'î-i mu'ciz-zebânüm bende-i Monlâ-yı Rum
5 Ne Hâkîm-i Gaznevî'yüm ne Emîr-i Dihlevî

XIV

- 1 Ser-te-ser tîğ-i zebânüm açdı mülk-i hikmeti
2 Emrûme maḥḳûm itdüm her Aristo-fiḩnatı
3 Dehri ta'ḩîr itse çok mı müşğ-i fikrüm nûkheti
4 Hâk-i pâ-y-ı şeyḩ Attâr'um ki oldı himmeti
5 ḩab'uma üstâd-ı ders-i mûşkilât-ı Meşnevî

XV

- 1 Şûd arûs-ı ḩab'-ı men mağbût-ı ḩûbân-ı Çigil
2 Bîkr-i fikr-i hasem şod ez zîver-i nazm-ı hacel
3 Çün nihâl-ı ḩab'-ı men naḩlî nerest ez âb-gil
4 Tahm-ı mihreş-i mişândem ber zemîn-i cân ü dil
5 Çün meşel bâşed ki her çîzî ki kârî bidrevi

XVI

- 1 ḩab'umı gülzâr-ı gülhâ-yı şenâ itsem n'ola
2 Her demüm reşk-âver-i bâd-ı şabâ itsem n'ola
3 Nuḩḩ-ı tevḩîka zebânüm âşinâ itsem n'ola
4 Kâfiye teng oldı âgâz-ı du'â itsem n'ola
5 Gerçi zabḩ itmek ne mümkün ḩâme-i çâptük-revî

4 mu'ciz-zebânüm : Nef'î Divânında, "mu'ciz-beyânım" olarak yazılıdır (Abdulkadir KARAHAN, a.g.e., s. 30).

XV.

1 Ü1 kenarda "Çigil, Türkistanda mahbûbı çok bir şehrin adıdır"
5 çîzî : ḩayrî Ü5 / Ü1 kenarda "kâr, kârîden lafzından ism-i masdardur, zirâ'at ma'nasına, direvîden biçmekdür, Arabîde hasâd dinilür, evvelinde olan bâ-tahsin lafz-ı vav zarûret-i vezn içtündür."

XVI.

2 demüm : demi Ü2 Ü3 Ü5

XVII

- 1 Tâ döne bezm-i cihân içre bu câm-ı ser-nigûn
- 2 Tâ ola mest-i mey-i tevḥîd erbâb-ı derûn
- 3 Tâ sipihr-i bî-ḳarâra olmaya °arız sükûn
- 4 Tâ ḥisâb-ı mâh ü sâl-ı °âlemi taḥḳîḳ için
- 5 Bedr ide mihr-i cihan-tâb-ı felek mâh-ı nevi

XVIII

- 1 Dergeh-i vâlâsına her kim iderse intisâb
- 2 Feyz-i rûḥâniyyet-i zâtıyla olsun kâm-yâb
- 3 Ravza-i Rıdvdândan açsun Ḥüdâ ḳabrine bâb
- 4 Her dem olsun rûḥ-ı pâkına du°â-yı müstecâb
- 5 Evliyâdan tâ ki ḥâlî olmaya dünyâ evi

4

Tahmis Gazel-i Merḥûm Fıtnat Hanım**Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün*

I

- 1 Zülfine âşüfte °âlem mûriş-i âlâm iken
- 2 La°l-i yâre cân virürler maşdar-ı düş-nâm iken
- 3 Sâgarı bâlâya ḳorlar bî-mey-i gül-fâm iken
- 4 Mu°teberdür şâf gevher dehrde nâ-kâm iken
- 5 Her güherden kadri olmasuñ füzûn bî-nâm iken

5 çâpük-revî : çâbük-revî Ü₅

XVIII .

2 rûḥâniyyet-i : rûḥâniyyeti Ü₂ Ü₅

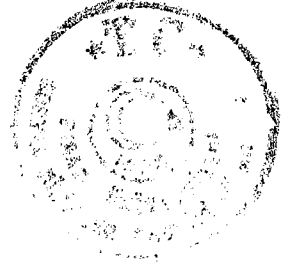
4 müstecâb : Nef'î Dîvânında "bî-hisâb" yazılıdır (Abdulkadir KARAHAN, a. g. e., s. 30).

4 . Ü₁.19b, Ü₂.27b, Ü₃.27b, Ü₅.27a.

Başlık : Ü₅ Tahmis Gazel-i Fıtnat Hanım Ü₁ Ü₂ Ü₃

I.

5 olmasufî : olmasım Ü₁ (harekeli)

II

- 1 Bir °arûs-ı tâzedür iqbâl-ı °âlem lâle-ḥadd
- 2 Ğâze-i ruḥsârıdur ḥûn-ı dil-i ehl-i ḥased
- 3 Qand-i bûs-ı la°li semdür eyle ey dil keff-i yed
- 4 Neşve-yâb olmaz mey-i mansıbla erbâb-ı ḥıred
- 5 Câm-ı iqbâl-i cihan câm-ı ḥumâr-ı encâm iken

III

- 1 Olma ey men ey süvâr-ı keştî-i nâz ü vaqar
- 2 Menzilüñ olmuş iken lîmân-ı baḥr-ı i°tîbar
- 3 Qorkarum bir gün olursun mevc-i âlâma düçâr
- 4 Bezme gel kim her zaman olmaz müsâ°id rûzgâr
- 5 Zevrak-ı şahbâyı kullan sâkiyâ eyyâm iken

IV

- 1 Bûy-ı zülfüñ itdi ṭab°um micmer-i bezm-i yaqîn
- 2 Dûd-ı müşg-efşân ü nûkhetbârı âh-ı âteşîn
- 3 Aḥker-i sûzanıdur âh-ı dil-i ḥayret-rehin
- 4 Ârzû-yı gerden-i sîmîn ü ḥâl-i °anberîn
- 5 Ḥâtîrumdan bir nefes çıkmaz ḥayâl-ı ḥâm iken

V

- 1 Bîkr-i tab°uñ ḥaclegâh-ı nazma virmişdür şafâ
- 2 Kilk-i mânî cevdetüñ meşşâta-i ḥüsn-i edâ
- 3 Oldı şî°rüñ dil-pesend-i Ḥayrî-i siḥr-âzmâ
- 4 Şâ°ir-i mu°ciz şî°âr olsañ °aceb mi Fıtnatâ
- 5 Nev-be-nev feyz-i İlâhî ṭab°uñia ilhâm iken

5

Tahmis-i Ğazel-i Riyâzî Efendi*Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün*

I

- 1 Mey istemem selâfe-i şevk-i füzûn yeter
- 2 Ney dinlemem bu nâle-i ğasret-nümûn yeter
- 3 Ser-mest-i câm-1 dîdesiyüm bâde hûn yeter
- 4 Nâ-şâd-1 °aşka mestî-i hûn-1 derûn yeter
- 5 Şâgar gerekse serdeki dâĝ-1 derûn yeter

II

- 1 Âhı ol âfete geđer isterse ehl-i °aşk
- 2 Mânend-i mûm olur ğacer isterse ehl-i °aşk
- 3 Feryâdı senge kâr ider isterse ehl-i °aşk
- 4 Ferhâd-1 zârdan eşer isterse ehl-i °aşk
- 5 Nakş ü nigâr-1 seng-i ser-i Bî-sütûn yeter

III

- 1 Naĥl-1 riyâz-1 fazl olur elbette ğâksâr
- 2 Virmez nihâl-1 ğülşen-i °arif cihânda bâr
- 3 Eyler ğül-i ümmîdini pejmürde rûzgâr
- 4 Sen girme hiç zaĥmete ey çarĥ-1 nâbe-kâr
- 5 Ehl-i kemâle ğaşmî-i baĥt-1 zebûn yeter

5 . Ü₁.20a, Ü₂.34a, Ü₃.33a, Ü₅.27a.

II.

- 3 feryâdı : feryâd Ü₂ Ü₃ Ü₅
- 5 nakş ü nigâr-1 seng : nakş-1 nigâr ü seng Ü₅

III.

- 3 ümmîdini : ümmîdini Ü₁ (şeddeli)

IV

- 1 Cellâd-ı ğadr-ı pîşe misin ey felek amân
- 2 Kılduñ fezâ-yı sînemi tîr-i gama nişân
- 3 Çâk eyledüñ derûnumı ben açmadum dehân
- 4 İtdün tamâm havşala-i şabri imtiyhân
- 5 İnsâfdur yeter meded ey çarh-ı dñn yeter

V

- 1 Tâ key derûn-hâne-i teng içre inzivâ
- 2 Rûsvâyılık fezâsını geşt eyle Hıyriyâ
- 3 Bu beyt-i dil-güşâ ile mutrib ider nevâ
- 4 Şimden gerû cünûna şalâdur Riyâziyâ
- 5 Bu deñlü ruşsat-ı hıred-i pür-füsûn yeter

6

Taħmis-i Ğazel-i Neylî Efendi

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

I

- 1 Bu zaħm-ı hûn-feşân kim kâr-ı dest-i şivekârûñdur
- 2 Sifâl-ı tende muzmer tâze gül-berg-i bahârûñdur
- 3 Bu dâĝ-ı nev-nebûd dilde çerâĝ-ı şu'lebârûñdur
- 4 Hıdengüñi cây-gîr-i hâtır-ı uşşâk-ı zârûñdur
- 5 N'ola cânım gibi sînemde tıtsam yâdigârûñdur

V.

1 Ü₁ kenarda "tâ key, zamân-ı meçhûle mevzu" bir lafızdur, kaçan ve ne zamana dek ma'nasına"

2 fezâsını : kazâsını Ü₅

6 . Ü₁.20b, Ü₂.34b, Ü₃.33b, Ü₅.27b.

I.

3 nev-be-nev : nev-benûd Ü₁

II

- 1 Girîbân-çâk olup gül maqdemüñ şevkiyle gülzâra
- 2 Gülistân oldu teng ü târ çeşm-i bülbül-i zâra
- 3 Sen inşâf eyle hâl-i °aşık-ı nâlân ü bîmâra
- 4 Olup âşüfte ol la°l-i lebe ol çeşm-i ruhsâra
- 5 Çemende lâleler hep haşretüñle dâgdâruñdur

III

- 1 Ne gam ger hâksâr-ı râh-ı °aşk olduñsa da ey dil
- 2 Olursan şeb-nemâsâ rütbe-i hürşide dek vâşıl
- 3 Murâd-ı sâlik-ı °aşkı ider üftâdelük hâşıl
- 4 Türâb-ı maqдеми olmaqlığa kıl kendüñi mâ'il
- 5 Seni pâ-mâl iden esb-i cefâya şeh-süvâruñdur

IV

- 1 Ne hâcet murğ-ı câna nâvek-endâz-ı nigâh olmak
- 2 Beni dâm-ı belâya târ-ı turre eyledi mülhak
- 3 Sirişki eylemişken âşiyânın seyle mustagrağ
- 4 °Aceb sayyâdsın °ankâ-yı dil ey meh-likâ el-hakğ
- 5 Giriftâr-ı kemend-i zülfüñ olmuş bir şikâruñdur

V

- 1 N'ola nağş-ı hayâlüñ reşk-i mânî olsa ey Neylî

II.
4 çeşm ü : çeşm-i Ü₁ Ü₂ Ü₃

III.
3 murâd-ı : merâm-ı Ü₂ Ü₃ Ü₅

IV.
3 âşiyânın : âşiyânüñ Ü₂ Ü₃ Ü₅

V Ü₅'de bu bendin mısra' sıralaması 3, 4, 2, 1, 5 şeklindedir.

- 2 Senüñ taşvîr-i kîlk-i nazmuña Hayrî ider meyli
- 3 Koparduñ çehre-perdâzân-ı ʿirfân içre vâveyli
- 4 Olursa nâl-ı hâmen çok mı târ-ı turre-i Leyli
- 5 Viren maʿnâya sûret hâme-i muʿciz-nigârûñdur

7

Tahmis-i Gazel-i Şevket

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿilü / Fâʿilün

I

- 1 Minnet-keş olma hûn-ı cigerle kıl intiʿâş
- 2 Mânend-i gönca açma sipihre kef-i maʿâş
- 3 Râz-ı derûnuñ eyleme zinhâr gayra fâş

- 4 آینه سنانه نظر باله سئویش بائش
- 5 آتش پرست شعله ادر آخویش بائش

II

- 1 Bulsun tarâvet âb-ı sirişkûñle nahl-ı cân
- 2 Gûl-nahl-ı zâtuñ eyliyegör sebz-i câvidân
- 3 Mirʾât-ı rûhuñ itme gubâr-ı kudûre kân

- 4 از گریه کرد همستی خود را فرو نشان
- 5 یعنی که مشت آب کف خاله خویش بائش

III

- 1 Pây-ı sebâtı eyle çü pergâr-ı ber-çarâr
- 2 Gerdân-ı kerd-i hıvîşten ol âsyâbvar
- 3 Her râhdan çü cedvel-i âb eyleme güzâr

4 بیرونه زجاده خو پای زنها
5 چون می روا شو بره تا خویش باش

IV

1 Âyîne-i derûnı kılup âb-ı meyle pâk
2 Zeng-i kederden eylerüm elbette infikâk
3 Rû ber-zemîn olup çü meh ü mihr tâb-nâk

4 من شیم جواب روا سربای تاك
5 زاهد برو بسایه مسوا خویش باش

V

1 Hâyri sen olma vuşlat-ı cânâna bü'l-heves
2 Mümkün mi şehd-i la^o-i leb-i yâra dest-res
3 Za^f eyledi vücûdufı kem-ğadr çün meges

4 شوکت زلا نری نشاد صید هیجک
5 زردام چشم حلقه فخر آخویش باش

8

Taḥmis-i Gâzel-i Râgıb Paşa

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

I

1 Esîr-i bend-i zülfüñ her zamân nâ-şâd-ı ğamzeñdür
2 Siyâsetgâh-ı ğamda dil sitem mu'ṭâd-ı ğamzeñdür
3 Metâ^c-ı şabr ü sâmân ser-be-ser ber-bâd-ı ğamzeñdür
4 Mesîhâ sûz-ı merg-i şevk olan cellâd-ı ğamzeñdür
5 Hâyâtı mevt ile taşvîr iden Behzâd-ı ğamzeñdür

II

- 1 Dem-â-dem hârzâr-ı ğamda murġ-ı dil ider ŧıven
- 2 Senüñ ŧeh-bâz çeŧmüñden degüldür bir nefes eymen
- 3 Bu gülŧende sen inŧâf eyle ey ŧûĥ-ı vefâ-düŧmen
- 4 Giriftâr olmaduĥ ħalmıŧsa bir dil dâm-ı zülfüñden
- 5 Olup gird-i ser-i çeŧmüñi o da âzâd-ı ğemzeñdür

III

- 1 Dilüñ menzilgehî dârü'l-emân-ı ğûŧe-i çeŧmüñ
- 2 Ne ĥoŧ me'men olur genc-i nihân-ı ğûŧe-i çeŧmüñ
- 3 Mekânı murġ-ı cânüñ âŧıyan-ı ğûŧe-i çeŧmüñ
- 4 °Aceb âsüdedür âzurdekân-ı ğûŧe-i çeŧmüñ
- 5 Cihân-ı fitnede râĥat meġer icâd-ı ğamzeñdür

IV

- 1 ŧehîdân-ı muĥabbet itmesün mi terk-i cân ü ser
- 2 İderken tıĥ-ı gamzen ħatl-i ehl-i °aŧĥa cünbiŧler
- 3 ŧunar dest-i nigâha ey perî müjġânlaruñ ĥançer
- 4 ŧaf-ı çîn-i cebîne böyle tâb-âver midür diller
- 5 Cesâretle tekellüf ber-ĥaraf imdâd-ı ğamzeñdür

V

- 1 Saña te'sîr ider feryâd ü âh-ı mübtelâ bir ğün
- 2 Olur ebr-i figândan mihr-i ĥüsnüñ bî-bahâ bir ğün
- 3 Tutar mir'ât-i rûyuñ âh ey mâh-ı liĥâ bir ğün
- 4 Olur çün ĥândân-ı zâlimân zulmet-serâ bir ğün
- 5 Siyeh-rûzî-i ĥüsnüñ bâ'isi bî-dâd-ı ğamzeñdür

VI

- 1 Esâsı hâne-i endûhumuñdur seng-i miñnetden
- 2 Tılâ-yı sađfı kâh-ı hâtuñ hûn-âb-ı hasretten
- 3 Hârâb-âbâd-ı dil ma'mûrdur dest-i felâketden
- 4 Yıkılmaz degme bir tûfân-ı seyl-âb-ı meserretten
- 5 Binâ-yı kâfirîdür kaçır-ı ğam bünyâd-ı ğamzeñden

VII

- 1 Senüñ ğamzeñdür ey şûh-ı cihân hem mest hem sâhir
- 2 Füsûniyla hezârân mülk-i dil teşhîrine kâdir
- 3 Delîl-i kavli Hâyırñüñ bu beyt-i dil-keş-i fâhir
- 4 Hirâsân olmasun mı Râğıb-ı işkeste-bâl âhir
- 5 Dil-i Cibrîl hem rem-hûrde-i şayyâd-ı ğamzeñdür

9

Taħmis-i Ğazel-i Kelim

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

I

- 1 Ey şabâ eyleme 'aşıklara billâh meded
- 2 Râh-ı vuşlatda bize raşş-ı nesîm itdi ğased
- 3 Ârzûmuz rehine bâd gibi yokdur sed

- 4 كشتش او دست که ما را بسر کابرد
- 5 بیل از نکبت کل راه بکلزاو برد

II

- 1 Şahn-ı sînemde olur lâle-i şad-rîş bedîd
- 2 Cûy-ı şemşîrûñ iderse anı sir-âb-ı ümîd

3 Nahl-1 tende açılır gonca-i zaḥm-1 câvîd

4 استخوانم نشو پیش خدنگ تو سفید
5 کز زخم کوه خنده ز سوز فابرد

III

1 Hûn olur reşk-i lebûñle dehen-i şâgar-1 mül

2 Bûy-1 turreñle perîşânluk eyler sünbül

3 El-ḥased-gûy olup şahn-1 çemende bülbül

4 یکچن آب خورد از عرق نجات کل
5 نکت زلف تو کرباد بکلز ابرد

IV

1 Munḳatî° olsa da şemşîr ile târ-1 nefesi

2 °Add ider şavt-i meges heybet-i bang-1 megesi

3 Olsa ger küşte-i şemşîr-i gamuñ nâle-resi

4 نشو بچیم شهید ابا و کاس کسی
5 استخوانها منو انسو میخوار ابرد

V

1 Dûd-1 âhın felege eyleyüp °âşîḳ mümtedd

2 Ne kadar kıldı ise âh ü figânın ezyed

3 Kimseden olmadı Ḥayrî dil-i bî-tâba meded

4 تابت و داد و کایم این همه چو می آید
5 کردندل میدرد شرانکه دل از کابرد

10

Tahmis-i Gâzel-i Faşîh Efendi*

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

I

- 1 Yıkılmış hâne-i tab^c-i harâb-âbâduñ ey bülbül
- 2 Cefâ-yı hârdan gûş eyledüm bî-dâduñ ey bülbül
- 3 Güli pür dâğ kılmış şîven-i vaqqâduñ ey bülbül
- 4 Tenüñ hâkister itmiş âh-ı âteş-zâduñ ey bülbül
- 5 °Acebdür hârı sûzân itmek feryâduñ ey bülbül

II

- 1 Cefâdur kârı ehl-i °aşka hep gerdûn-ı gaddârüñ
- 2 Sakın mevķûf-ı şîhhat bilme tab^c-ı zâr ü bîmârüñ
- 3 Hele rencûr-ı tîğ-i cevrisin hâr-ı dil-âzârüñ
- 4 Görürken gonca-i şâd-âbı efgân itmedür kârüñ
- 5 N'olur faşl-ı hazân hâl-i dil-i nâ-şâduñ ey bülbül

III

- 1 Olup zâ'il gülistân içre °aql ü hûş güllerle
- 2 Seni câm-ı muhabbet eyleyüp medhûş güllerle
- 3 °Aceb olmuşsun ey şûh-ı çemen pür cûş güllerle
- 4 Şehen-şâh-ı bahâr olmuş ser-â-pâ gûş güllerle
- 5 Pesend itmiş nevâ-yı naķş-ı nev-îcâduñ ey bülbül

10 . Ü₁.22b, Ü₂.36b, Ü₃.36a, Ü₅.29b.

Başlık: * Ü₁ Ü₂ Ü₃ Tahmis-i gâzel-i Faşîh Ü₅

II.

4 itmedür : itmede Ü₂ Ü₃ Ü₅

III.

3 şûh : şûr Ü₁ Ü₂ Ü₅

IV

- 1 Sipihrüñ herkese şâmil cefâ vü gâdr ü âzârı
- 2 İder °uşşâkı nâlân dil-bere yâr eyler agyârı
- 3 Kılup gülşende hem-dem gonca-i ra°nâya her hârı
- 4 Bu gülzâr-ı fenânuñ °aks-i h°âhiş olmasa kârı
- 5 Seni itmezdi mañbûs-ı kafes feryâduñ ey bülbül

V

- 1 Şarîr-i hâme-i Hayrî'de başka şûr-ı hâlet var
- 2 Olur gûş eyliyen h°âb-ı elemden gül gibi bî-dâr
- 3 Zebân-ı şu°le-i âteş midür yâhud ser-i minkâr
- 4 Suhen-sâzî idince tûtî-i tab°-ı Faşîh-i zâr
- 5 Sükût idüp ferâmuş eyledüñ evrâduñ ey bülbül

11

Tahmis-i Pervâzî Gazel-i Râ'ik Efendi**Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün*

I

- 1 Göñül dolaşdı cihân kişverin hişâr hişâr
- 2 O serv kıddi der-âgûş için kenâr kenâr
- 3 Revâhil-i gamı der-pîş idüp mehâr mehâr
- 4 Çeküb bu kâfile-i firqati katâr katâr
- 5 Hevâ-yı vaşl ile gurbetdeyüz diyâr diyâr

11 . Ü₁.27b, Ü₂.42a, Ü₃.41b, Ü₅.33b.Başlık: * Ü₁ Ü₂ Ü₃ Tahmis-i gazel-i °Alî Râ'ik Efendi Ü₅

I.

1 kişverin : kişvere Ü₁ Ü₅

II

- 1 Dilümde tâb ü tef-i âteş-i muhabbet var
- 2 Tenümde süz-ı teb-i ızırâb ü miñnet var
- 3 Benüm letâfet-i tab^cumda bir kesâfet var
- 4 Mişâl-ı lâle derûnumda dâğ-ı hasret var
- 5 Tağılsam açılamm gül gibi ızâr ızâr

III

- 1 İlişdi kaldı gönül pîç-i zülf-i pür-ğamda
- 2 Bu cezbe hiç görülmüş mi nev'i âdemde
- 3 Şafâ-yı  arızı yok ne çemen ne şeb-nemde
- 4 Gül-i ızârına hem-bû bulunmaz  alemde
- 5 Riyâz-ı dehrinde geşt eylesek bahâr bahâr

IV

- 1 Şerâre dinse sezâ murğ-ı aşğ çinesine
- 2 Sihâm-ı ğam tokunur ehl-i derd sînesine
- 3 Biz ülfet eylemişüz çarhuñ eski kînesine
- 4 Hâyât çeşmesinüñ nazra-i kemînesine
- 5 Akıtdı dîdelerümden felek pıfâr pıfâr

V

- 1 Şafâsı kubğ-ı  anâdur tecemmülüñ sensiz
- 2 Gözümde d d-ı sitem zülf-i s nb l ñ sensiz
- 3 Şarardı zerd olup rengi her g l ñ sensiz
- 4 Sadâsı şayha-ı zâğ oldı b lb l ñ sensiz
- 5 Seherde n lelerin dinled m hez r hez r

VI

- 1 Kıyâm-ı hâme-i Hayrî şaf-ı belâgatde
- 2 İmâmet-i suhan itsün mağâm-ı vaḥdetde
- 3 Neşîd-i hûbı okunsun zebân-ı rağbetde
- 4 Olursa Râ'ik eger ma' rız-ı maḥabbetde
- 5 Bu nazmı tuḥfe-i bezm idelüm kibâr kibâr

12

Ramazaniyye-i Meşnevî Gûne*Müfte^cilün / Müfte^cilün / Fâ^cilün*

- 1 Şeb ki olup câlis-i bezm-i ḥayâl
Elde kadeh cânda ferah dilde bâl
- 2 Kec-küleḥ ü bâde-keş ü câm-nûş
Eyliyerek mey gibi cûş ü ḥurûş
- 3 Gâḥ çeküp na^cra-i mestânegî
Gâḥ kılup nâle-i dîvânegî
- 4 Bir yañadan ḳulḳul-ı sadr-ı sebû
Zemzeme-i şîşe-i şîrin-gelû
- 5 Bir yañadan sâkî-i gül-gûn-^cizâr
Şîveler itdi o ḳadar bî-şümâr
- 6 Gâret idüp şabr ile sâmânumı
Dest-i elem çekdi giribânumı

12 . Ü₁.28a, Ü₂.42b, Ü₃.42a, Ü₄.3b, Ü₅.34a.

1 (b) Ü₁ kenarda "bâl, hoş dil ü pervâsız olmak."
2 (a) câm-nûş : câm ü nûş Ü₄
(b) cûş ü hurûş : cûş-ı hurûş Ü₂ Ü₄

- 7 Çeng gibi nâle-i cângâh idüp
Dâ'ireveş sîne döğüp âh idüp
- 8 Sâķî-i gül-çehreye kıldum °itâb
Didüm eyâ ruh-şiken-i âftâb
- 9 Bâde getür serde humârum kıatı
Böyle midür mestligüñ °âdeti
- 10 Şâ°id-i sîmînüñi teşmîr kııl
Tâb-ı ruhuñla dili tenvîr kııl
- 11 Gûş idicek ol büt-i âzer-şiken
Sundi baña bir kıadeh-i gam-figen
- 12 Destüme aldum anı cânım gibi
Dilde tutup dâğ-ı nihânım gibi
- 13 Şevķ ü țarabla olıcaķ leb-nihâd
Didi baña °âfiyet ü nûş-bâd
- 14 Ben de didüm ey gül-i bâğ-ı neşât
Bülbül-i şîrîn-suĥan-ı inbisât
- 15 Bir daĥi şun dest-i keremle baña
Ol meyi kim cânâ meserret-fezâ
- 16 Döndi didi ġonc ile ġüftâr idüp
Ĥande kııup şîve-i refât idüp

8 (a) °itâb : hitâb Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

13 (a) şevķ ü : şevķ-i Ü₄

14 (b) şîrîn-suĥan-ı : şîrîn-suĥan ü Ü₃

16 (a) Ü₁ kenarda "ġonc, nâz ü şîve ma°nâsına °Arabî ve Farisî'de müsta°meldür."

(b) şîve-i : şîve vü Ü₁ Ü₄ Ü₅

- 17 Aç gözüñi şâkı-i bezm-i felek
Câ'e bi-ke'sin veleked kâne lek
- 18 Ancıleyin ke's-i ferağ-perveri
Yılda bir ancak görür ins ü peri
- 19 Neş'esi dâñaları bî-hûş ider
Cür'ası zâhidleri ser-hoş ider
- 20 Sem^ca girüp bu suhan-i bü'l-^caceb
Niçe suhan düşmen-i şevk ü tarab
- 21 Dîdem açup aslını kıldum su'âl
Didi biri şavm-ı sa^câdet-me'âl
- 22 Müjde ki mâh-ı ramazân âmedest
Rağmet-i Yezdân be-cihân âmedest
- 23 Gûş idicek bu sözi ol mâhdan
Ağız açup âh-ı cigergâhdan
- 24 Hûn-ı te'essüfle dehen-şûy olup
Beste-dehen ^cazm-i mesâcid kıilup
- 25 Sâye-i dîvâr gibi bî-mecâl
Za^cf-ı sıyâm ile tenüm çün hilâl
- 26 Büsbütün esvâkı gezüp tâbe-şâm
Oldı eyâ şûfiye cây-ı kıyâm

18 (b) yılda : biñde Ü₄

22 (a-b)âmedest : âmede est Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

23 (a) ol mâhdan : efvâhdan Ü₁ Ü₂ (Ü₂ kenârda "bu sözi ol mâhdan").

- 27 Kubbesi revnağ-şiken-i nüh-felek
Sâhası bâğ-1 İreme müşterek
- 28 Encüm-i rahşân gibi kandîller
Nâzırına vermede nûr-1 başar
- 29 Ya o minârât-1 me^câlî nişân
Zercebelü her biri bir nev-civân
- 30 Zeyn olıcağ re'si kenâdil ile
Döndi şehe şırmalu mendil ile
- 31 Mihr ile mehdür aña iki fenâr
Biri seher birisi aḥşam yanar
- 32 Hâşılı ol me^cbed ü illâ şeref
Vaşf-1 kalemle olamaz muttaşif
- 33 Ben de bu hâletle kılup pîç ü tâb
Kılmış idüm bir yeri cây-1 me^câb
- 34 Başda da destâr-1 kec-i şâ^ciri
Hem daḥi eṭvâr-1 kec-i şâ^ciri
- 35 Eyler iken cânib-i bâba nigâh
Âh amân âh amân âh âh

-
- 29 (a) yâ : tâ Ü₄
30 (b) sırmalı : sırmalı Ü₄ Ü₅
32 Bu beyit Ü₃ nüshasında ve Ü₂ nüshasının kenarında şu şekildedir:
"Hasılı ol ma^cbed-i kudsfî mutâf
Hâme ile mûmteni^cül-ittisâf"
32 (b) vaşf-1 : vaşf ü Ü₄
33 (b) yeri : yerini Ü₄
34 (a) başda da : başda Ü₁ Ü₂ Ü₄ Ü₅
34 (a-b)şâ^ciri : şâğarı Ü₁

- 36 Zâhir olup bir büt-i gül-gûn-[°]izâr
Ey niçe büt bir şanem-i cân-figâr
- 37 Ğamzesi gâretger-i şabr ü şekîb
Turreşi dil-beste-i [°]aql-1 [°]acîb
- 38 Her revîşi ser-şiken-i naħl-1 serv
Şîve ber-endâz-1 hırâm-1 tezerv
- 39 Ğonca gibi câme-i gül-gûn ile
[°]Âşıkınıñ bađrı tolu ħûn ile
- 40 Ruħlarınuñ tâbişi gülden güzel
Turreleri sünbül-i bâĝ-1 emel
- 41 Gûşe-i çeşminde ĝazabla [°]itâb
Birisî ħâcib biri derbân-1 bâb
- 42 Göz dikenüñ dîde-i evbâşına
Erre-i derd ü ĝam urur bâşına
- 43 Ğamze ile âh o iki ebruvân
Tîr-i ecel kıavs-i ecelden nişân
- 44 [°]Arbede-cû nergis-i mestânesi
Ma[°]reke-gû dîde-i fettânesi
- 45 Sıklet-i rûzeyle olup çün hilâl
Mûy-miyân inceden ince ħayâl

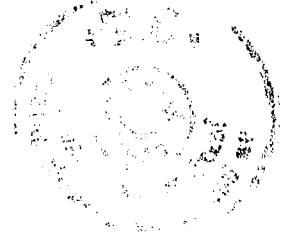
36 (a) zâhir olup : gördüm anı Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅
(b) nice : bence Ü₄

38 (b) tezerv : tiz-rev Ü₄ tez-rev Ü₂ Ü₃ Ü₅

41 (b) ħâcib : câcib Ü₄

42 (a) göz dikenüñ : gördiğünüñ Ü₂ Ü₄ Ü₅

43 - Ü₄

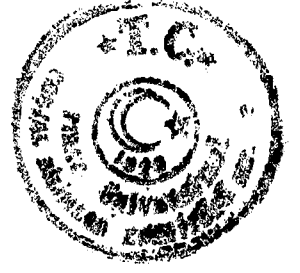
- 46 Sübhası destinde hırâm eyleyüp
Murg-ı dile dâne vü dâm eyleyüp
- 47 Hınçerine eyliyerek ittikâ
Bir geliş ammâ ne geliş Hayriyâ
- 48 Dâhil-i mescîd olıcağ ol şanem
Tâklar âgûşın açup oldu ham
- 49 Nâz ü te'eddüble virince selâm
Kıldı ser-i tâk egilüp ihtirâm
- 50 Halk kıyâm eylediler serserî
Oldı Ayâsûfya maşşer yeri
- 51 Şanma şanâdil ile mescid tolu
Hep şerer-i nâ'ire-i hây ü hû
- 52 Cânib-i mihrâba tutunca yüzün
Tâk egilüp öpdî ayağı tozın
- 53 Sâha-i maşşûrede kıldı karar
Dîde-i °uşşâka cihân oldu târ
- 54 Ben daği düzdâne nigâh eyleyüp
Girye-künân gizlüce âh eylüyüp
- 55 Gizlü temâşâda iken nâ-gehân
Tîr-i kazâyâ gönül oldu nişân

49 (b) kıldı ser-i tâk : eyledi mihrâb Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅
 51 (b) hây ü hû : hây hüy Ü₁ hây hû Ü₂ Ü₃ Ü₅
 52 (b) tâk : çâk Ü₁
 53 (b) °uşşâka : °uşşâk Ü₄

- 56 Bir nıgeh-i ğamzesine oldu duş
Aldı naşîbin göñül olsun ħamûş
- 57 Dîde-i ser-mestine âhû didüm
Şabr ile sâ mânuma yâ Hû didüm
- 58 Murğ-ı dili bir be-lebânî hümâ
Eyledi naĥcîr-i kemend-i belâ
- 59 Pençe-i sîmurğ-ı kazâya bu iş
Çarpılış ammâ ne yaman çarpılış
- 60 Müzde saña ey dil-i şûrîde-ĥâl
Restegî-i miñnete yokdur mecâl
- 61 Düşüm o ĥâletle figân eyleyüp
Âh-ı derûn-ı dil ü cânım diyüp
- 62 Eyler iken cânib-i yâra nigâh
Gördüm anı ol şeh-i âşık-sipâh
- 63 Şundi elin gûşe-i destârına
Bir varaĥ aldı kef-i ĥunĥârına
- 64 Okuyup ol şukĥayı âh eyledi
Birisine döndi nigâh eyledi
- 65 Didi bu kırtas-ı bedîc'ül-mişâl
İtdi beni derd ile âşüfte-ĥâl

56 (b) olsun : oldu Ü₄
58 (a) belebânî : belebân-ı Ü₄
(b) nahcir : tahcir Ü₄ / kemend : yekend Ü₄
59 (b) ne yamañ : nice bir Ü₄
61 (b) cânım diyüp: cân eyleyüp Ü₄

- 66 Bunda olan bir iki beyt-i °acîb
İtdi beni vâdi°-i şabr ü şekîb
- 67 Didi o da mûcidi kimdür °aceb
Tâ bu kadar bahş ide şevķ ü tarab
- 68 Didi o bir şa°ir-i seḥḥâr imiş
Şi°rde bir mu°cize-gütfâr imiş
- 69 Şimdi Sitanbulda o mevcûd imiş
Sözleri cümle hikem-âlûd imiş
- 70 Dün gice bir meclis-i nâ-yâbda
Şadr-ı çemen şuffe-i aḥbâbda
- 71 Bu bir iki beyti bir ehl-i kemâl
Okıdı ol bezmde bülbül misâl
- 72 Baña eser eyledi çün tîr-i tîz
İşte bu ebyât-ı menâzır-gürîz
- 73 Men be-ser-i çeşm-i tu ḳurbân şudem
Muḳterin-i şâh-ı şehîdân şudem
- 74 Tard mekun nâle-kunân sine-kûp
Ber-der-i tû ger men-i giryân şudem
- 75 Zümre-i °irfânda aña ḥâliyâ
Dirler imiş ehl-i suḥan Ḥayriyâ

68 (b) şîrde : şîre de Ü₄

69 - Ü₁

69 (b) o : - Ü₂ Ü₃

73 Ü₁ nüshasının kenarında "nazâir" yazılıdır.

73 (b) şâh-ı : şân-ı Ü₂

- 76 Togrısı ol şâ'ir-i şîrîn-suhan
Mazhar-ı feyz-i kerem-i Zül-minen
- 77 Mişli bulunmaz güher-i feyzdür
Merdüm-i sâhib nazâr-ı feyzdür
- 78 Lîk o şeb cân ile kıldum du'a
Eyliye Hâk ânı baña mübtelâ
- 79 Bend ola hem zülf-i siyehkâruma
Bende geçe şive vü refâtuma
- 80 Ğamze-i gaddâruma meftûn ola
Eyler isem cevr aña memnûn ola
- 81 Vâşîf olup ruhlarımı gül gibi
Âh ü figân eyleye bülbül gibi
- 82 Bâde içerse lebümi yâd ide
Neş'e-i la'lüm aña feryâd ide
- 83 Âşîkum olursa o kân-ı hüner
Efser-i fahrüm ser-i çarha irer
- 84 Hûblar içre beni sultân ider
Hâkquma evşâf-ı ferâvân ider
- 85 Gûş idicek bu sözi ben bî-şikîb
Didüm eyâ dil-şiken ü dil-firîb

76 (b) feyz-i : feyz ü Ü₃
79 (a) hem : - Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅
(b) geçe : gice Ü₂ Ü₄
81 (b) ü : - Ü₄

- 86 Yolıña Hıyırî gibi şad bendeler
Ola fedâ terk ide cân ile ser
- 87 Şimdi bu sözler ki didüñ yek-be-yek
Aña da kılmışdur eser itme şekk
- 88 Didi o yokdur bu maħalde kanı
Şâ°irüñ öz meykededür meskeni
- 89 Ben de didüm işte benüm Hıyriyâ
Kıoç başıña cân ü ser itdüm fedâ
- 90 Güş idicek nâmumı ol bî-vefâ
Mest-i mey-i nâz olup muṭlakâ
- 91 Didi saña seyr-i cemâlüm ħarâm
Böyle durur kâ°ide-i ehl-i kâm
- 92 Çekmeyicek cevr ü cefâ vü ta°ab
Olmıyasın na°il-i şevk ü tarab
- 93 Bunu diyüp serv-i ħırâmân gibi
Kıldı ħırâm oldu nihân cân gibi
- 94 İşte budur mâ-vaķa° ü ħasb-i ħâl
Bilmem °aceb vâķı°a mı yâ ħayâl

87 (a) yek-be-yek : yek yek Ü₄

89 (b) kıoç : kıoc Ü₁ / cân ü : cân-ı Ü₂

91 (a) saña : baña Ü₄ / ħarâm : ħırâm Ü₂ Ü₃ Ü₄

92 (a) cefâ vü : cefâyı Ü₄

KIT'ALAR

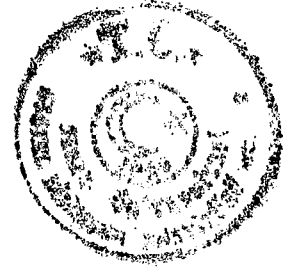
Re'isül-küttâb Emîn Efendi'ye H^vâcelik İstid'âsına virilen sitâyîşdür

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Ey keremkâr-ı felek-rütbe haţâlardan Hâķ
Zâtuñı eyliye nâmuñ gibi ^câlemde emîn
- 2 Sen o fermân-dih-i ıķlîm-i hünersin ki sezâ
Cevher-i mihr-i münîr olsa safa faşş-ı nigîn
- 3 Eşer-i pâkuñı gördükce şaşkın sanma şarîr
Hâmeden şâdır olur savt-i bülend-i taşsîn
- 4 Mekteb-i feyzde tullâb-ı ^culûm ü edebe
Rüşd ü fażl itmede sebbâbe-i kilküñ telķîn
- 5 Nazm-ı rengînüñi ketb itmek için meh sanma
Sîmden hoķķaya iklîl komuş çarķ-ı berîn
- 6 Defter-i re'fete Hâyri ķulunuñ ismini yaz
Ketbe şâyeste olur şafhaya beyt-i rengîn
- 7 Kâfes ile hoş olur bûlbûl-i nâzûk-elhân
Kâfesiyle anı ķıl meclis-i feyzüñde megîn
- 8 Dest-i luţfuñla güzel başuñ için sultânım
Farķumı efser-i iķbâl ile eyle tezyîn
- 9 Erre-i naķl-ı vücûdı ola bed-h^vâhlaruñ
İsm-i pâkuñdaki dendâne-i mektûbe-i sîn

1 . Ü₁.14a, Ü₂.23b, Ü₃.23b, Ü₅.20a.

9 (a) Ü₁ kerarda "errenüñ harf-i sîne meşâbeheti şâyî^cdür. Vech-i şebeh dendândur. Erre, bıķkıdur, ^cArabîde miñşâr dirler."

2*

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Ey şeh-süvâr-î °arşa-i lutf-î kerem-veri
Viy yekke-tâz-î pûye-geh-i bende perveri
- 2 Hÿayrî hemîşe sâha-i vaşfinda eylesün
Tayy-i tarîk-î dûr ü dırâz-î suhan-veri
- 3 Lîkün Cenâb-î devletüñe °arz-î hâl idüp
İster semend-i tab°ına bir raht-î haydarı

3**

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Ğamze gûyâ şâ'ir-î mu°ciz-beyân-î cilvedür
Elde her müjgânı bir kilk-î benân-î cilvedür
- 2 Al eteklikle gören ol âfet-î raqqâsı der
Şu°le-i cevvalé-i âteş-feşân-î cilvedür
- 3 Hâl ü gîsû çeşm ü ebrû işve vü nâz ü sitem
Kahramân-î hüsñ ü âna heft-h°ân-î cilvedür

2 . Ü₁.31a, Ü₂.119a, Ü₃.123b, Ü₅.98b.

* Ü₁ kenarda "Sıdkî Mustafâ Efendî'ye virilmiştir"

3 . Ü₂.119b, Ü₃.124a, Ü₅.99a.

** Rubâî başlığı altında ama rubâî değil

GAZELLER

Gazeliyât-ı Türki

1

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Pertev-i mihr-i 'atâdur nazar-ı Mevlânâ
Kuhldür çeşm-i dile hâk-ı der-i Mevlânâ
- 2 Kırta-i gûş-ı melek gevher-i tîcân-ı felek
Kıta'ât-ı hacet-i reh-güzer-i Mevlânâ
- 3 Şerer-i şem'î-i tecellî dimege lâyıkdur
Sûziş-i 'aşk ile her eşk-i ter-i Mevlânâ
- 4 Tîgdür dest-i ehibbâda vücûh-ı haşma
Mısrâ'ı mesnevi-i mu'teber-i Mevlânâ
- 5 Kîmyâ-yı nazar-ı hâsına mazhar ruḥ-ı zerd
Sikke-i feyz ile meskûk zer-i Mevlânâ
- 6 Bâd-ı enfâsı olur bâ'îş-i cûş-ı yem-i dil
Neyimiş bende nazar kıl eşer-i Mevlânâ
- 7 Ol hevâdârı anuñ zerre-sıfat ey Hayrî
Pertev-i mihr-i 'atâdur nazar-ı Mevlânâ

2

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Nâvdân-ı kaleme âb-ı revândur ma'nâ
Cevf-i mizâb-ı zebândan güzerândur ma'nâ

1. Ü₁.34a, Ü₂.49b, Ü₃.48b, Ü₄.6b, Ü₅.40a.
3 (b) ile : -Ü₄

2. Ü₁.34b, Ü₂.49b, Ü₃.49a, Ü₄.6b, Ü₅.40a.

- 2 Bu benüm sözlerüme rûh viren hep oldur
Şübhesiz kâlib-1 elfâza revândur ma^cnâ
- 3 Baħr-1 eş^câra aħar cedvel-i endîşemden
Böyle bir âb-1 seri^cül-cereyândur ma^cnâ
- 4 Şâhib-i şâmme-i ma^crifet idrâk eyler
Bû gibi berg-i zebânumda nihândur ma^cnâ
- 5 Reşehât-i kalemümde nuqat-i şi^crümde
Âb-1 gevher gibi şâhib-leme^cândur ma^cnâ
- 6 Dil degül sîne degül canlara te'sîr eyler
Dest-i endîşede gûyâ ki sinândur ma^cnâ
- 7 Giyinüp kâle-i şi^crümle libâs-1 rengîn
Harem-i dilde büt-i cilve-künândur ma^cnâ
- 8 Câm-1 dilden ider işrâb-1 raħîķ-i ^cirfân
Rûy-1 mest-i suħane cur^ca-feşândur ma^cnâ
- 9 Teşnegân-1 hünleri itmege iskâ Ĥayri
Nâvdân-1 kâleme âb-1 revândur ma^cnâ

3

Mefâ^cilün / Fe^cilâtün / Mefâ^cilün / Fe^cilün

- 1 ^cİzârun üzre ĥatt-1 müşg-bâr olur peydâ
^cAceb ki âteş içinde bahâr olur peyd

2 (a) viren hep oldur : virendir ma^cnâ Ü₄

3. Ü₁.35a, Ü₂.50a, Ü₃.49b, Ü₄.7a, Ü₅.40b.

- 2 Ne pest-fitrat olur mâyedâr-ı feyz-i ezel
Ne hâk içinde dür-i şâhvâr olur peyda
- 3 Gözümde °aks-i ruḥ-ı âteşini eşküm aḳar
Miyân-ı şu°lede bir çeşmesâr olur peydâ
- 4 Fezâ-yı meclisi gülzâra virmem ey sâkî
Ne dem ki ol şanem-i gül-°izâr olur peydâ
- 5 Le'âl-i nazmuña olmaz şebîh ey Ḥayrî
Egerçi çok güher-i âbdâr olur peydâ

4

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Fezâ-yı sînde deryâ-yı sûz ü tâb olur peydâ
O yemde ḥalka-i dâḡumla şad gird-âb olur peydâ
- 2 İdersem kûyuñ içre girye farḫ-ı ıztırâbumdan
Düşüp eşk-i dü çeşmüm ma°den-i sîm-âb olur peydâ
- 3 Sentüñ hecr-i lebüfile sîne-i mecrûḥuma ursam
Derûn-ı seng-i ḥârâ içre la°l-i nâb olur peydâ
- 4 Ne deñlü girye eylersem ḥurûş-ı dil olur efzûn
Sukûḫ-ı katre-i bârândan seyl-âb olur peydâ
- 5 Degüldür zaḥmlar Ḥayrî ḥayâl-i ebruvânından
Perestişgâh-ı dilde sû-be-sû mihrâb olur peyd

5 (b) âb-dâr : -Ü₄

4 . Ü₁.35a, Ü₂.50b, Ü₃.49b, Ü₄.7a, Ü₅.40b

2 (a) ıztırâbumdan : ıztırabumdan Ü₁

5

Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün

- 1 Hıyâl-i tâb-ı rûyun dilde kim nâ-gâh olur peydâ
Fezâ-yı sînedede her dâğdan bir mâh olur peydâ
- 2 Girer dil mülki bir gün kabza-i teşhîr-i cânâne
O iklim-i vesî'a lâ-cerem bir şâh olur peydâ
- 3 Le'im-i bî-mürüvvet hâne-zâd-ı cûd ü re'fettür
Ne hâletdür künâm-ı şîrden rûbâh olur peydâ
- 4 Çekildi târ-ı zülfi dest-i dilden hayli demlerdür
Hemîşe rişte-i ümmîdimüz kütâh olur peydâ
- 5 Nesîm-i âh-ı serdüm hecr-i rûyufla vezân olsa
Miyân-ı tâbiş-i temmûzda dey-mâh olur peydâ
- 6 O dem kim mevc ura âb-ı revân-ı tîğ-i bürrânüñ
Anı cezb itmege sûrâh-ı dilden çâh olur peydâ
- 7 Beyâbân-ı suhanda Hayriyâ Nüzhet Efendî'nüñ
Sevâd-ı nazma nâl-ı hâmesinden râh olur peydâ

6

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

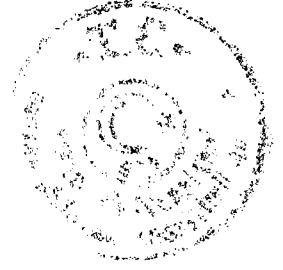
- 1 Mest-i aşkum câm-ı Cemdür dîde-i dil-ber baña
Neşve virmez lâ'l-i cânân olmasa kevşer baña
- 2 Tâc-ı lâ'lîn istemem hâkân-ı mülk-i miñnetüm
Zahm-ı seng-i yârdur zîb-i ser ü efser baña

5. Ü₁.35a, Ü₂.50b, Ü₃.49b, Ü₄.7b, Ü₅.40b.

1 (b) sînedede her dâğdan : sînededen her dâğda Ü₄

3 (a) hâne-zâd : hân-zâd Ü₂ Ü₅ / cûd ü : cûd-ı Ü₂ Ü₅

6. Ü₁.35b, Ü₂.50b, Ü₃.50a, Ü₄.7b, Ü₅.41a.

- 3 Gerdiş-i çeşmüñ beni maḥmûr ü medhûş eyledi
Kâse-i gird-âbdan lâzım mey-i aḥmer baña
- 4 Rind-i °âlî-meşrebüm gencînedâr-ı şafvetüm
Ḥoş gelür bir kaṭre mey gevherden efzûnter baña
- 5 Geh lebüñ evşâfin eyler geh dehânuñ midḥatin
Bilseñ ey meh kulḳul-ı mînâ neler söyler baña
- 6 Ben şehîd-i cünbüş-i müjgânyum o âfetüñ
Çekmesün ḥâcet degül bî-hûdedür ḥançer baña
- 7 Bir şerâr-ı âh ile âfâkı leb-rîz eyledüm
Kec bakarsa çok mı Ḥayri dîde-i aḥter baña

7

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Her şâm fikr-i zülfi ki hem-râz olur baña
Âhum sevâd-ı sürme-i âvâz olur baña
- 2 Çeşmânıñuñ ḥayâli ile eylesem sefer
Düzdân-ı fitne hem-reh ü hem-râz olur baña
- 3 Bir mürg-i per-şikesteğe döndüm bu bagda
Her bir giyâh çengel-i şeh-bâz olur baña
- 4 Cân virmesem ḥadengiñe tâ'n eylemek için
Her zaḥm-ı sîne bir dehen-i bâz olur baña

- 3 (a) maḥmûr ü : maḥmûr-ı Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₄
4 (b) gevherden : gevher Ü₄
5 (a) lebüñ : lebin Ü₅

7. Ü₂.51a (kenârda), Ü₃.50a, Ü₄.7b, Ü₅.41a.

- 2 (a) çeşmânıñuñ : çeşmânıñuñ Ü₄
4 (a) ḥadengiñe : ḥadengle Ü₄

- 5 Hayrî sevâd-ı şîr-i terüm sürme-reng iken
Bülbül figân ile nice enbâz olur baña

8

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Miyân-ı mey-keşânda bûs olunduğca leb-i mînâ
Kızardı gayretinden bâde şanma ğabğab-ı mînâ
- 2 Degüldür bi's-sebeb kesbî gerekdür feyz-i isti'dâd
Türâb ü sengdür ben bildigüm ümm ü eb-i mînâ
- 3 Olur rûşen-güher keştî-süvâr-ı kulzüm-i izzet
Degül mi âlem-i âb içre destüñ merkeb-i mînâ
- 4 Tehî-desti dîl-i dânyaya bâdî-i güşâyışdür
Pür olsa meyle şafvetden berîdür meşreb-i mînâ
- 5 °Aceb mi merd-i bî-dânîş kalursa hâk-ı zilletde
Tehî kalsa alınmaz deste meyden kâlib-ı mînâ
- 6 Ne sihr itdüñ meded ey sâki-i sâhir ki gösterdüñ
Habâb-ı bâdeden şad mâh-ı çâh-ı Nahşeb-i mînâ
- 7 Olur maşsûd mihr ü meh fûrûğ-ı tab^c-ı Hıyriden
İderse iktibâs-ı nûr-ı fıtrat kevkeb-i mînâ

5 (b) enbâz : enbâr Ü₄

8. Ü₁.35b, Ü₂.51a, Ü₃.50b, Ü₄.8a, Ü₅.41b.

1 (b) kızardı : kızır Ü₁ / gayretinden bâde şanma : bâde şanma gayretinden Ü₄

2 (b) türâb ü sengdür : türâb-ı sengdür Ü₁ Ü₂ Ü₅

3 (b) degül mi : degüldür Ü₄

4 (a) dîl-i dânyaya : dânyaya Ü₄

6 (b) şad mâh-ı : şad pâre Ü₄ / Ü₁ kenarda "çâh-ı Nahşeb, izâfetle meşhur olan İbn Muknî^c (Mukanna^c) nâm hekimün Nesef memleketinde sihr ile yaptığı çâhun ismidür. Tafsîli bu ki merkûm tağda bir quyu kazub eşer-i sihr ile bir ay göstermiş ki mâh-ı âsmân tulû^c eyledükde aksinden zemînde dahi bir ay görölür idi. Ba^czıları şu^câ^cı dört fersah mahalli ihâta ider idi didiler. Nahşeb'ün ma^{nâ}-yı aslîsi tâbân olmağla °alâ tarîkû'l-isti'âre rûy-ı dilbere ve her berrak ü müşa^cşa^c olan şeylere teşbîh olunur".

7 (b) iktibâs-ı : iktibâsı Ü₄

9

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Serfürûluk °arz idelden ol ser-i ebrû baña
Ser-be-pîş efgendelik el virdi ey meh-rû baña
- 2 Ol kemân-ebrûlaruñ kılmış hedefgâh-ı sihâm
Tîr-i ser-tîz-i kazâdur başda her mû baña
- 3 Seyre °azm itdükce ol eşheb-süvâr-ı nâzı gör
Reh-güzâr içre düçâr olsam dimez yâ-hû baña
- 4 Ben günâh itdümse ta'zîb itdi nâr-ı firkatüñ
Olmadı gülşen-serâ-yı vuşlatuñ mînû baña
- 5 Bûy-ı zülfünde nesîm-i hoş-nefes virmez haber
Çok perîşanlık virür Hâyırî meded kim bû baña

10

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mef'ûlü / Fâ'îlün

- 1 Tefhîme derd-i °aşkı °alâ-mâ-cerâ saña
Eşküm yeter muqaddime-i mâ-cerâ saña
- 2 Deşt-i elemde ey dil-i ser-geşte bir zaman
Âhum olurdu sâye-i ebr-i belâ saña
- 3 Sen şehr-i hüsn ü nâz fedâyîsisin begüm
Kurbânuñ olduğum ser ü cânım fedâ saña

9. Ü₁.36a, Ü₂.51b, Ü₃.50b, Ü₄.8a, Ü₅.41b.

- 1 (a) ol : o Ü₁
(b) ser be pîş : sürme pîş Ü₂ Ü₃ Ü₅ ser pîş Ü₄
- 3 (b) içre : üzre Ü₄
- 4 (a) itdimse : itdi Ü₄

10. Ü₁.36a, Ü₂.51b, Ü₃.51a, Ü₄.8b, Ü₅.41b.

- 1 (a) tefhîme : tefhîm-i Ü₄
- 3 (a) nâz fedâyîsisin : nâz ü fedâyîsin ey Ü₄

- 4 Sâ mân ü şabrum eyledi sûzân bu nagmeler
Pek dil-rübûde oldum amân mu'tribâ saña
- 5 İncitme zülf-i yâre tükünma şakın şakın
Hayrî şikeste-hâtır olur ey şabâ saña

11

Mefâ'ilün / Fe' ilâtün / Mefâ'ilün / Fe' ilün

- 1 Dinür diyâr-ı melâhatde pâdişâh saña
Füsûn ü fitne yeter sevdiğüm sipâh saña
- 2 Nigeh halîde olurmuş 'izâr-ı nâzüküfîe
Günâh imiş güzelüm eylemek nigâh saña
- 3 Derûnuñ olsa gerek cilvegâh-ı şâhid-i vaşl
Gelürse âyineveş çeşm-i intibâh saña
- 4 'Aceb mi mâh-ı neve dest-res olursa muhâl
Yetişmedi elüm ey şûh-ı kec-külâh saña
- 5 Gürîze leşker-i endûh ü ğamdan ey Hayrî
Der-i 'inâyet-i Bârî yeter penâh saña

12

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Derûnum pertev-i hüsünüle bir âyinedür cânâ
Libâsum bir nemedle hırka-i peşmînedür cânâ

4 (a) sâ mân ü şabrum : sâ mân-ı şabrum Ü₁ Ü₂ Ü₃

11 . Ü₁.36a, Ü₂.51b, Ü₃.51a, Ü₄.8b, Ü₅.42a.

2 (a) nâzüküfîe : nâzufla Ü₄

4 (b) yetişmedi : yetişdi Ü₄

5 (a) endûh ü ğamdan : endûh-ı ğamdan Ü₂ Ü₃

12. Ü₁.36b, Ü₂.52a, Ü₃.51b, Ü₄.8b, Ü₅.42a.

- 2 Düşürdi gönlümi kayd-ı belâya dâne-i hâlûñ
İden üftâde tavk-ı dâma murgı çinedür cânâ
- 3 Degül sînemde dâğum penbe-i zaħm ile ser-beste
Maħabbet gülşeninde ğonca ter beyyinedür cânâ
- 4 Hemân tîr ur müzehheb zer-nişân-ı dağ-ı ħasretle
Hedef sehm-ı cefâ vü cevre şaħn-ı sînedür cânâ
- 5 Şehîd-i tîg-i miħnet Ĥayriyânüñ kâtilin sorma
Aña bî-dâd iden hep ğamze-i pür-kînedür cânâ

13

Meḡûlü / Meḡâ'îlü / Meḡâ'îlü / Fa'ûlün

- 1 Bu bâğa ser-âverde olan naħl-ı terâsâ
Şad seng-i melâmetle olur çide berâsâ
- 2 Yârüñ ħat-ı şeb-rengi hevâsına düşersen
Rûşen-dil olursun yine ey dil seħerâsâ
- 3 Bir berberüñ âyîne-i sîmîn-berinde
Naħd-ı dil ü cân kaldı düşüp sîm ü zerâsâ
- 4 Buldı arayup yolda ğubâr-ı süm-i esbüñ
Bir peyk-i sebük-rev bulunur mı nazarâsâ
- 5 Ey Ĥayrî-i bîmârî yaħan nâr-ı firâħa
Ser-keşligi terk it söyünürsün şererâsâ

3 (a) zaħm ile : zaħmımla Ü₁

13. Ü₁.36b, Ü₂.52a, Ü₃.51b, Ü₄.8b, Ü₅.42a.

1 (b) Ü₁ kenarda "ber, bâr lafzından tahfif olunmuşdur, meyve ma'nasına."

3 (a) Ü₁ kenarda "ber bu maħalde sîne ma'nâsına, ancaħ ma'nâ-yı mevzû'ı fi'l-asl eḡrâf-ı sînedür."

5 (b) söyünürsün : söyütürsün Ü₁ sürintürsün Ü₄

14

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Gîsûlarından olmağa nûkhet-rübâ şabâ
Kûyuñ benüm gibi tolaşur dâ'imâ şabâ
- 2 Güller nukûd-ı feyzine olmazdı keff-güşâ
Mülk-i çemende olmasa şâhib-sahâ şabâ
- 3 Ebķâr-ı ğoncanuñ ne °aceb açdı yüzlerüñ
İtmez mi °andelîb-i çemenden hayâ şabâ
- 4 Zülf-i siyâhuna toķunup derhem eyledi
Tel kırdı bezm-i yârda itdi hâţâ şabâ
- 5 Meşşâta-i çemen dimem ol hâk-i pâydan
Olmazsa nergisüñ gözine sürme-sâ şabâ
- 6 Kıldı derîde perde-i °arz-ı hezârı hayf
Gül-peykerinden eyledi keşf-i ğitâ şabâ
- 7 Ta°lîm-i secde eyledi ol serv-ķâmete
Ķadd-i nihâl-i ğülşeni itdi dü-tâ şabâ
- 8 Âb ü tûrâba ħükmüni cârî ider midi
Baħr ile berre olmasa fermân-revâ şabâ
- 9 Meşhûr-ı dil-güşâlık ile rûzgârda
Mânend-i nazm-ı Ħayrî-i mu°ciz-edâ şabâ

14. Ü₁.37a, Ü₂.52b, Ü₃.51b, Ü₄.9a, Ü₅.42a.

1 (a) olmağa : olmağla Ü₄

3 (a) ğoncenüñ : ğonce teg Ü₃ / yüzlerüñ : yüzlerin Ü₅

4 (a) Ü₁ kenarda "derhem dürlüp cem° olmak ve incinmekden kinâye idüp rûy-ı derhem keşfd dirler"

8 (a) tûrâba : tûvâne Ü₄

(b) olmasa : -Ü₄

15

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 İdince dâmen-i gül-bergi pâre pâre şabâ
Ne zaḥm-ı tâzeler açdı dil-i hezâre şabâ
- 2 Getürdi şanma niçe berg-i zerd nergis-i ter
Döker fezâ-yı gülistâna şad-şerâre şabâ
- 3 Ben eyledükce figân ḥatt-ı yâr olur efzûn
Virür tezâyüd-i fer revnaḳ-ı bahâra şabâ
- 4 Şikeste eyledi dün zanbaḳuñ şurâḥîsin
Yazuḳ ki olmadadur mazhar inkisâra şaba
- 5 Göñülde başka perîşânlıḡuñ var ey Ḥayrî
Ṭoḳundı añladıgum ṭurre-i nigâra şabâ

16

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Dâḡ-ı derûnum 'ârız-ı dildârdan cüdâ
Gül-berge döndi sâḡa-i gülzârdan cüdâ
- 2 Olmaz ġarîb şâh-ı cihândâr olursa da
Yâd-ı vaṭanla derd-i dil-efġârdan cüdâ
- 3 Mevzûn olurdı bâḡda serv-i sehî gibi
Naḡl-ı sanevber olmasa kühsârdan cüdâ

15. Ü₁.36b, Ü₂.52b, Ü₃.52a, Ü₄.9a, Ü₅.42b.

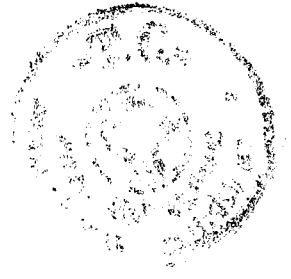
2 (a) berg-i zerd : berg-i zinde Ü₄

4 (a) dtün : çün Ü₂ Ü₃

16. Ü₁.37a, Ü₂.53a, Ü₃.52a, Ü₄.9b, Ü₅.42b.

3 (a) serv-i sehî : serv-i seher Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

- 4 Zerrîn kâfes o bî-kese nâr-ı elîm olur
Bülbül ki olsa lâne-i pür-hârdan cüdâ
- 5 Kâdur ayakda hûn-ı dil-i Hâriyâ gibi
Mey kim olursa şîşe-i ser-şârdan cüdâ

17

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Muhill-i kâm-ı şafâdur şarâb-ı istiğnâ
Sem-i katîl-i belâdur lu'âb-ı istiğnâ
- 2 Biraz da dest-i vefâi eylesün dili i'câr
Ben oldum işte efendüm harâb-ı istiğnâ
- 3 Bütün mübâhase-i nâzdan açar cânân
Okunsa şafha-be-şafha kitâb-ı istiğnâ
- 4 Su'âle yer mi kodı yârdan vefâ semtin
Amân o gamze-i hâzır-cevâb-ı istiğnâ
- 5 Semend-i nâzunuñ ey serv-ı kadd 'inânın çek
Nedür bu sendeki pâ-yı şitâb-ı istiğnâ
- 6 Sevâd-ı defter-i hattıñda ey perî-peyker
Dün oldı nokta-şümâr-ı hisâb-ı istiğnâ
- 7 Sezâ bu meclis-i 'irfânda hâme-i Hâri
Olursa muṭrib-i nazm-ı rübâb-ı istiğnâ

4 (a) zerrîn kâfes : zeyn kâfesi Ü₄

17. Ü₁,37b, Ü₂,53a, Ü₃,52b, Ü₄,9b, Ü₅,43a.

1 (a) Ü₁ kenarda "kâm, damâğ ma'nasına, kâf-ı 'Acemî ile dir."
3 (a) cânân : cânâ Ü₁ Ü₂ Ü₃
5 (a) semend-i : semender Ü₁ / nâzunuñ : pâklık Ü₄ / 'inânın : 'inâyet Ü₄
6 (a) hattıñda ey : hattıñdan ol Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

Harfû'l-Bâ'**18***Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

- 1 Bûs-1 lâ'l-i yâr için âmâde bir ben bir habâb
Didesi peymâne vü şahbâda bir ben bir habâb
- 2 Geh hevâ-yı turre geh sevdâ-yı hâl ü zülf ile
Hırmen-i sâ mânı virmiş bâda bir ben bir habâb
- 3 Rûz ü şeb ser-geşte-i deryâ-yı endûh ü gamuz
Kayd-1 hestîden olup âzâde bir ben bir habâb
- 4 Ey perfî bir pîrehenle eylerüz geşt ü güzâr
Dâ'imâ sermâda vü germâda bir ben bir habâb
- 5 Zümre-i mestân-ı bezm-i dehr içinde Hâyriyâ
Tab^c-1 pâki gîll ü gışşdan sâde bir ben bir habâb

19*Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün*

- 1 Bentüm çeşmüm midür şeb-nem gibi giryân olan her şeb
Senüñ la^clüñ midür gül-ğoncaveş handân olan her şeb
- 2 Döker hâk üstüne encüm-şifat eşk-i ferâvânın
Ser-i kûyında bir meh-peykerüñ gerdân olan her şeb
- 3 Ser-â-ser maşriq-1 envâr ider ceyb-i girîbânın
Misâl-1 şem^c-i meclis şubha dek sûzân olan her şeb

18. Ü₁.38a, Ü₂.53b, Ü₃.53a, Ü₄.9b, Ü₅.44a.

3 (a) endûh ü : endûh-1 Ü₁ Ü₄

19. Ü₂.54a (kenarda), Ü₃.53b, Ü₄.10a, Ü₅.44a.

1 (a) çeşmüm midür : çeşmümdür Ü₂

3 (a) maşriq-1 envâr ider : maşriq ider Ü₄ / girîbânın : girîbânüñ Ü₄

- 4 Sevâd-ı leyle-i firkatde °ömr-i câvidân bolsun
Giriftâr-ı kemend-i turre-i cânân olan her şeb
- 5 Şikest itmek mukarrer gül gibi peymâne-i °aysın
Bu bâğ-ı bî-beğâda goncaveş handân olan her şeb
- 6 Reh-i gülşende ey serv-i revân sevdâ-yı kıddüfle
Benümle bir nesîm-i şubhdur pûyân olan her şeb
- 7 Temâşâ-yı °izâr-ı gül-ruhân şevkıyle ey Hayrî
Benüm çeşmüm midür şeb-nem gibi giryân olan her şeb

20

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Düşünce şahñ-ı dile nûr-ı âftâb-ı şarâb
Şu°ürümü tağıdur zerre zerre tâb-ı şarâb
- 2 Bilûr hoğkasıdur neş'e dürrinüñ sâkı
Hazîne-hâne-i şâğardaki habâb-ı şarâb
- 3 Misâl-i şîşe-i işkeste haste-i la°lüñ
Yıkıldı kaldı bezimde olup harâb-ı şarâb
- 4 Nuğûd-ı hûş u hîred bezl ider dil-i müflis
Görürse pîr-i mugân ile ger hisâb-ı şarâb
- 5 Gelürse bezme °ases reng-i çehre-i mestân
Olur bu meykdede Hayrîye niğâb-ı şarâb

-
- 4 (a) firkatde : hasretde Ü₂ Ü₃ Ü₄
 - 5 (a) °aysın : ayşufi Ü₄
 - 7 (b) çeşmüm midür : çeşmümdür Ü₂

20. Ü₁.39a, Ü₂.54b, Ü₃.54b, Ü₄.10a, Ü₅.44b.

- 2 (a) dürrinüñ : dürrün Ü₄
- 3 (a) işkeste : şikeste Ü₄
- 5 (a) bezme : bezm Ü₄

21

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Olursa bî-ruh-ı dil-ber şafâ-yı °âlem-i âb
Baña semûm-ı sitemdür hevâ-yı °âlem-i âb
- 2 Ğubâr-ı gerd-i kederden eser kıomaz dilde
Mişâl-ı mişķale berg-i giyâh-ı °âlem-i âb
- 3 İder selâsil-i emvâc-ı meyle ser-beste
Cünûn-ı miñneti dârü's-şifâ-yı °âlem-i âb
- 4 Gül-i şüküfteleri eylemez ĥazândan pâk
Nezîr-i bâĝ-ı cinândur fezâ-yı °âlem-i âb
- 5 Deĝişmez efser-i şâhiye câm-ı şahbâyı
Ĥıdıv-i mülket-i Cem'dür gedâ-yı °âlem-i âb
- 6 Nümûnedür gül-i ruhsâr-ı pâk-ı cânândan
Alınsa deste eger lâlehâ-yı °âlem-i âb
- 7 Şarîr-i ĥâme-i Ĥayrî virür bu meclisde
Şımâh-ı cânâ ĝinâ-yı nevâ-yı °âlem-i âb

22

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Rû'yet-i °ârız-ı pür-tâbını ister meşreb
Düşdi âyîneye dil oldı Sikender-meşreb

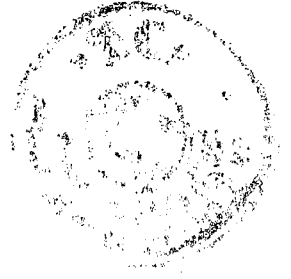
21. Ü₁.39a, Ü₂.55a, Ü₃.54b, Ü₄.10a, Ü₅.44b.

2 (a) ĝubâr-ı : ĝubârı Ü₄
3 (b) miñneti : miñnet-i Ü₄
4 (a) pâk : bâk Ü₁ Ü₄ Ü₅
5 (a) câm-ı : câm ü Ü₄

22. Ü₁.39a, Ü₂.55a, Ü₃.55a, Ü₄.10b, Ü₅.44b.

1 (b) âyîneye : âyîne-i Ü₄

- 2 Bulmadum ülfet-i dilden kederi def^c eyler
Şâgar-ı mey gibi hem-râz münevver-meşreb
- 3 Dilde şaklar mıdı hiç aḥker-i dâğ-ı ^caşkı
Olmasa ^câşık-ı şûrîde semender-meşreb
- 4 Pâleheng oldu aña mihr ü meh-i nev keçkûl
Derd-i ^caşq eyledi gerdûnı kalender-meşreb
- 5 Şu gibi alçağa aḳ sâf-dil ol ey Ḥayrî
Ebrveş ser-keş olup olma mükedder-meşreb

23

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Naḳş-ı dâğ olmayıcaḳ levḥ-i dil olmaz mergûb
Ḡayr-i ma^cmûl olur olsa mühürsüz mektûb
- 2 ^cAks-ı ruḥsârı nihândur dil-i târîkümde
Mihr-i raḥşende ider mağrib-i çâh içre gurûb
- 3 Ḳal^ca-i ^cömrüñi tahrîbe ḳader ḥışnından
Mihr şanma atılır her seḫer âteşden ṭob
- 4 Ḥâmil-i bârı ider ^cavn-ı İlâhî maḥmûl
Baḫrda keşfîye baḳ olmada râkib merkûb
- 5 Her zaman itmede bezm-i hüner içre Ḥayrî
Reşehât-ı ḳalemüñ mey gibi tenşît-i ḳulûb

4 (a) keçkûl : keçlûl Ü₁

23. Ü₁.39b, Ü₂.55b, Ü₃.55a, Ü₄.11a, Ü₅.45a.

3 (a) ḥışnından : ḥışnında Ü₄

5 (a) bezm-i : baḫr-i Ü₄

24

Mefâ'ilün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Degüldür nûr sîmîn-kâsesin pür-şîr ider meh-tâb
Ki eţfâl-1 nücûmı şîr ile dil-sîr ider meh-tâb
- 2 Degül °aksi fezâ-yı şâf-1 cûda rûy-1 deryâda
Ki mevc-i sîm-i naqş-1 °arızuñ taşvîr ider meh-tâb
- 3 Hilâli elde keh-gil-keş kılup zırnîğ-i pertevle
Cidâr-1 kaşr-1 çarhı sû-be-sû ta°mîr ider meh-tâb
- 4 Atar tîr-i şihâbı bâri-i kavş-1 celâdetde
Zemîni pûte tavk-1 hâleyi zih-gîr ider meh-tâb
- 5 Giceyle şehr içinde şeb-rev olmuş münhasif şanma
Çeküp bürka° yüzine hey'etin tağyîr ider meh-tâb
- 6 Sevâd-1 şeb degüldür micmer-i zerrîn tutup elde
Cihâmı dûd-1 °anber neşr idüp ta°îr ider meh-tâb
- 7 Tecerrüd-pîşegân-1 encüme kürsî-i gerdûnda
Ki Bedrû'd-dîn-i Şâmî kışşasın taqrîr ider meh-tâb
- 8 Fûrûğ-1 °arızuñ rûşen-dilânı sîne-şâf eyler
Ki âb-1 şâf-1 cûyı dâ'imâ tenvîr ider meh-tâb
- 9 O deñlü za°f-1 âlûd-1 cefâ-yı çarhum ey Hıyırî
Ten-i °ûryânuma âteş gibi te'sîr ider meh-tâb

24. Ü₁.39b, Ü₂.55b, Ü₃.55a, Ü₄.10b, Ü₅.45a.

3 (a) zırnîğ : ser-tîğ Ü₄ / Ü₁ kenarda "keh-gil samanlı balçık"

4 (a) celâdetde : celâdetdür Ü₁

5 (b) çeküp : çıkup Ü₁ Ü₂

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

- 1 Bilürsün oldığın ey dil gınâ-yı ʿâlem-i âb
Sürûd-ı dil-keş-i her bî-nevâ-yı ʿâlem-i âb
- 2 Olur mıdı mütenâhî bu devrûfi endûhı
Teselsül eylemese mâ-cerâ-yı ʿâlem-i âb
- 3 Medfih-i turrede bir beste bağlamış muṭrib
Getürdi nûkhet-i zülfin hevâ-yı ʿâlem-i âb
- 4 Görülse ʿibret ile ʿayn-ı sâğar-ı Cemdür
Sifâl-ı köhne-i kemter-gedâ-yı ʿâlem-i âb
- 5 Yoluyla seyr-i maḳâmâta başlasun neyzen
Kümeyt-i bâde iken bâd-pây-ı ʿâlem-i âb
- 6 Şaṭ-ı mecerreyi geçmek ayakla ḳâbil idi
Ger olmasa ḳaṭ-ı câm intihâ-yı ʿâlem-i âb
- 7 Nihâl-ı ḳâme-i Ḳayrî'ye eylemişdür eser
Riyâz-ı nazmda neşv ü nemâ-yı ʿâlem-i âb

25. Ü₁.40a, Ü₂.56a, Ü₃.55b, Ü₄.11a, Ü₅.45a.

5 (b) Ü₁ kenarda "bâd-pây, sür'at-i seyreden kinâyedür, ekser şıfat-ı esb vâkı' olur "

6 (a) Ü₁ kenarda "mecerre, Fâris'de keḳeşân dînilür, gice ile âsümânda rakık bulut gibi görilür, râh-ı hâciyân dahî dirler, fi'l-asl bulut degüldür, belki nücûmdur, birbirine karîb olduğından bulut gibi görilür, devri vardur lâkin âsiyâb gibi devr ider"

7 (b) neşv ü : neşv-i Ü₂ Ü₄

Harfû't-Tâ'

26

Müstezât^(*)*Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fa'ûlün**Mef'ûlü / Fa'ûlün*

- 1 Gül-pîrehenüm bülbül-i nâlânuñı yâd it
Bir gonca dehânsın
Ben fâhte-i bî-ser ü sâmanuñı yâd it
Bir serv-i revânsın
- 2 Feryâdum irişdi şüref-i sidreye cânâ
Kaddün hevesiyle
Ben °âciz ü dermânde vü üftânuñı yâd it
Bir nañl-ı çemânsın
- 3 Lâyık mı baña hem-ser iken şimdi efendüm
Bî-gânelik itmek
Evvelki olan ahd ile peymânuñı yâd it
Şöhretle fülânsın
- 4 Dil zülmet-i zülfünde ne hâletlere düşdi
Bu şûre-i gâmda
Toğ °âlem-i vaşla şeb-i hicrânuñı yâd it
Meh-tâb-ı cihânsın
- 5 Ey Hayrî-i bîmârı iden cevri ile meftûn
Şâyed eşer eyler
Âhından anuñ hüsni-i gül-efşânuñı yâd it
Bir tâze cevânsın

26. Ü₁.40b, Ü₂.57a, Ü₃.57a, Ü₄.11a, Ü₅.47a.^(*) "Müstezât" başlığı sadece Ü₄ nüshasında var.1 (b) Ü₂ kenârda "fâhte, ügeyik" açıklaması var.2 (a) şüref : şürüf Ü₁ (harekeli)(b) °âciz ü : °âciz-i Ü₄ / vü : - Ü₁ Ü₂ Ü₃

Ḥarfü's-Sâ'

27

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Benüm fiğânuma hep haṭ-ı yârdur bâ'îṣ
Zuhûr-ı ra'ca seḥâb-ı bahârdur bâ'îṣ
- 2 Bu eşk-i germüme dûd-ı derûnuma cümle
O şu'le-peyker ü âteş-îzârdur bâ'îṣ
- 3 Taḥammül eyle cefâya şa'âdet ister iseñ
Vüfûr-ı şöhret-i Manşûr'a dârdur bâ'îṣ
- 4 Bu gülsitânda ser-efrâz olur hünermendân
Hemîşe terbiye-i naḥle bârdur bâ'îṣ
- 5 Suḥan ki nâzik ola lâ-cerem nüfûz bulur
Revâc-ı naḳde hülûs-ı 'ayârdur bâ'îṣ
- 6 Mişâl-ı sâye bizüm ḥâksâr olmamuza
Ḥırâm-ı dil-keş-i ḳadd-i nigârdur bâ'îṣ
- 7 Bu nutḳ-ı tâze-i tûtî-i ṭab'-ı Ḥayriye
Hevâ-yı ḳand-ı leb-i hoş-güvârdur bâ'îṣ

Ḥarfü'l-Cîm

28

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Nümâyân oldı dilde rişte-i efkâr pîç-â-pîç
Zuhûr itdi ḥayâl-ı ṭurre-i dildâr pîç-â-pîç

27. Ü₁.42b, Ü₂.58b, Ü₃.58b, Ü₄.11b, Ü₅.47b.

2 (a) dûd-ı derûnıma : derd-i derûnıma Ü₄

4 Ü₃'de kenarda

5 (b) naḳde : naḳd-ı Ü₄

28. Ü₁.42b, Ü₂.59a, Ü₃.58b, Ü₄.11b, Ü₅.47b.

- 2 Şaķın kec-tıynetândan istikâmet eyleme ümmîd
Miyân-ı berhemende bestedür zünnâr pîç-â-pîç
- 3 Dil-i dâna bulur şad-çîn-i naķvet izz ü rifâtden
Olur bâlâya çıkdukca duhân-ı nâr pîç-â-pîç
- 4 Hamîde-kadd ider kâdrüñ bülend eylerse de gerdün
Ser üzre oldıgın seyr eyledüm destâr pîç-â-pîç
- 5 İder rüşen-dilân refâr-ı çarķuñ tavr-ı devrinde
Yürür ber-muktezâ-yı reh-güzêr enhâr pîç-â-pîç
- 6 Nola ebrûsını pür-çîn kılsa ol büt-i dil-cû
Kılur üstâd tıķuñ cevherin izhâr pîç-â-pîç
- 7 Tekâpûlar ider şâhib-mezâlim nâsa dârında
Künâmında olur elbette kadd-i mâr pîç-â-pîç
- 8 Bu mürvârîd-i nazm-ı dil-keşün billâh ey Hayrî
İder çok tab^c-ı mevzûnı misâl-ı târ pîç-â-pîç

29

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mef'â'ilü / Fâ'ilün

- 1 İtmez mey-i rezîn ile eşk-i ğam imtizâc
Kılmaz şu^{câ}-ı neyyir ile şeb-nem imtizâc

2 (b) Ü₁ kenârda "berhemen, kalemzen ve gergedan vezninde büt-perest ve zünnâr bendlere itlâķ olunur ve büt-perestlerin hükemâ ve dânişmendlerine ve Hind'ün asıl ve necîblerine dahi dirler."

3 (a) dil-i dâna : dil-i nâlân Ü₄ dil-i nâdân Ü₅ (Ü₂ metinde "dil-i dâna", kenarda "dil-i nâdân").

5 (b) reh-güzêr : reh-güzâr Ü₄

6 (b) kılur : kılup Ü₄

8 (b) târ : mâr Ü₄

29. Ü₁,43a, Ü₂,59a, Ü₃,59a, Ü₄,12a, Ü₅,48a.

1 (a) rezin: zerin Ü₃

- 2 Bulmaz nemekle şehd taḥallutda vefk ta^cm
Me'lûf-ı hüzn ile tutamaz hürrem imtizâc
- 3 Dil pend-i ehl-i zühd ile ser-germ olur eger
Eylerse seng-i saht ile câm-ı Cem imtizâc
- 4 Cânâ enîs-i bezm-i raqîb itme kendiñi
Dîv-i recîm ile idemez âdem imtizâc
- 5 La^clûñ o şûḥ bâdeye vaz^c itdi Ḥayriyâ
Ḳand-i elezle eyledi şân zemzem imtizâc

Ḥarfü'l-Ḥa

30

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 İtmege cevriñi ta^cdâd ile yârüñ taşrîḥ
Viridi eşküm kef-i müjgâna bir incü tesbîḥ
- 2 Ḥâlini ḥattına taşdır iderüm rûyında
Hindu'yı Kâ^cbe'de ^curbâna iderler tercîḥ
- 3 Telḥ-i düşnâmı dile viridi feraḥlar yârüñ
Ṭab^c-ı bîmârı ider şerbet-i leymûn tefrîḥ
- 4 Ḥatt-ı rûyın n'ola iderse sûtürreyle tırâş
Nüşhayı nâvek-i gezlikle iderler taşḥîḥ

30. Ü₁.43a, Ü₂.59b, Ü₃.59a, Ü₄.12a, Ü₅.48a.

- 1 (a) yârüñ: târûñ Ü₄
- 2 (a) taşdır: taşvîr Ü₄ Ü₅
(b) Kâ^cbede: Ka^cbeye Ü₄ / ^curbâna: ^curyâna Ü₂ Ü₃
- 3 (a) telḥ-i düşnâmı: telḥ-i düşnâm Ü₄
(b) tefrîḥ: tefrîc Ü₄
- 4 (a) iderse: eyler ise Ü₄ / sûtürreyle: sûtürreyle Ü₄ / "gezlik" kelimesi Ü₁ nüshasında "gezlek" şeklinde harekelenmiş.

- 5 H ayli  usret-keş-i tanz r olurdu H ayr 
G rse bu nev-gazel-i p aku n  Y sr -i Faş h

31

Mef ul  / F  il t  / Mef  il  / F  il n

- 1 Şadr-ı sipihre baş koyıcağ d aver-i sab h
R y-ı cih na oldu g ş de der-i sab h
- 2 H rs d şanma fet  idicek  al a-i Őebi
Efl ke irdi  arf-ı ser-i efser-i sab h
- 3 Oldı ter k m-i Őeb-i deyc ra raş -r n
G y  ki girdi z lmete İskender-i sab h
- 4 Tasd ka m dde asımı haşm  zre d n gece
Geldi h t m-ı enc m ile mahzar-ı sab h
- 5 K l ce-i sefid ile bu  etr-i zer-keşi
Şad dest-i Őa y ile d şedi mihter-i Őab h
- 6   r blarla sildi s p rdi nes m-i Őub 
Toldı gub r-ı Őeble diy  ma ber-i sab h
- 7 H ayr  der nu  eyle muşaff  v c h ile
Dil-ş fi-i şad kat imiř z ver-i sab h

32

Mef ul  / F  il t  / Mef  il  / F  il n

- 1 Olduğca cilve-senc-i  in n edhem-i Őab h
Raş -ı sipihre  ifte urur ma dem-i Őab h

31.   .43a,   .59b,   .59b,   .12a,   .48a.

7 (b) dil-ş fi-i : dil-sufret-i   

32 .   .43b,   .60a,   .59b,   . 12b,   .48b.

- 2 Çâk-1 derûnına bu sipîhr-i cefâ-fürûş
VaZ° eylemekde penbe ile merhem-i şabâh
- 3 Bâr-1 gamuñla kaddi ham oldı meh-i nevüñ
Ağardı hecr-i rûyuñ ile perçem-i şabâh
- 4 Ben eyledükçe çâk-1 girîbân-ı ibtilâ
Üşkûfte zaħm-ı sînem olur tev'em-i şabâh
- 5 Eyler bu sebz-keşti-i teh-bâdbâmı garķ
Gird-âb-ı şevķa cünbüş-i mevc-i yem-i şabâh
- 6 İsfendiyâr-ı şeble muhâkât idüp murâd
Sîmîn zirih giyindi yine Rüstem-i şabâh
- 7 Dehri ğarîķ-i pertev-i luţf itdi Ğayriyâ
Ğurşîd her dem olmağ ile maħrem-i şabâh

Ğarfü'l-Ğâ

33

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Ğızdırup bir tās-ı cellâd-ı Tehemten tâb-ı çarķ
Mîhrden resm-i siyâset gösterür Dârâb-ı çarķ
- 2 Pertev-i meh-tâb ü encüm şanma her şeb geymede
Sîmden bir dır° altun kaçmalu Sührâb-ı çarķ

2 (b) eylemekde:eylemde Ü₄

5 (a) teh : nüh Ü2 Ü5 (Bu nüshalarda "nüh" şeklinde okuduk)

33. Ü₁.43b, Ü₂.60a, Ü₃.60a, Ü₄.12b, Ü₅.48b.

1 (a) Ü₁ kenârda "tehemten kalemzen vezinde Rüstem-i zâl ve Behmenün elkâblarındandır. Kavî cüsse ve secâ'e dahi itlâk olunur. Bu lügatin ma'nâ-i terkîbi bî-hemtâten olub ten-i bî-'adîl ü nazîr ma'nasına"

2 (b) "sîmden resm bir dır° altun kaçma sührab-ı çarķ" Ü₄ / "sührab" Ü₃ harekeli

- 3 Nev-hilâli anda °aks-i ebruvânuñ zann idüp
Secdegâh-1 cebhe-i hürşiddür mihrâb-1 çarḥ
- 4 Sanma encüm levḥ-i gerdûna ḳomuş şekk noḳtası
Ketb ü imlâda dehânuñ vaşfinı küttâb-1 çarḥ
- 5 Altun üsküf zer °aşâ ile olur mıydı bedîd
Âftâb-1 °âlem-ârâ olsa ger bevvâb-1 çarḥ
- 6 Meh ṭutulmuş şehri içinde bir zer-i mağşûş ile
Yüz ḳarasın eyledi ezhâr ol ḳallâb-1 çarḥ
- 7 Nâvdân-1 kilik-i Ḥayrî'den olur cûyâ-yı âb
Devr idüp gülzâr-1 dehri rûz ü şeb dolâb-1 çarḥ

Ḥarfü'd-Dâl

34

Mefâ 'ilün / Mefâ 'ilün / Mefâ 'ilün / Mefâ 'ilün

- 1 Mişâl-1 şübḥa-i dest-i ḳaderdür ḥalḳa-i tevḥîd
Medâr-1 zikr-i aşḥâb-1 nazardur ḥalḳa-i tevḥîd
- 2 Anuñ miftâḥıdur kefi zebânda lâ ile illâ
Behişt-i feyz-i sırr-1 °aşḳa derdür ḥalḳa-i tevḥîd
- 3 Revân olmaḳda gird-i gülsitân-1 bâğ-1 ma°nâda
Ki °ayn-1 cûy-1 pür-cûş-1 eserdür ḥalḳa-i tevḥîd

5 (b) olsa ger: olmasa Ü₂ Ü₃ Ü₄ (Ü₂ "ger" silinmiş)

6 (a) mağşûş: ma'şûş Ü₂ Ü₅

34. Ü₁.48a, Ü₂.65a, Ü₃.64b, Ü₄.13a, Ü₅.52b.

3 (a) olmaḳda: olmaḳdadır Ü₄

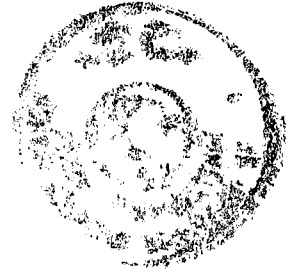
(b) cûy : cûş Ü₄ Ü₅

- 4 °Arûs-ı rûha zîbâ haclegâh-ı nâzdür ammâ
°Adû-yı nefse çâh-ı pür-ğatardür halka-i tevîd
- 5 Mu°addel oldığıyçün âsmân-ı °aşk-ı Mevlâya
Meh ü mihr-i tecellîye memerrdür halka-i tevîd
- 6 Sülûk erbâbını ser-menzil-i maksûda îsâle
°Aceb gerdûne-i seyr ü seferdür halka-i tevîd
- 7 Güzergâhı odur hısn-ı füyûzât-ı İlâhînüñ
Der-i dervâze-i °aşka kemerdür halka-i tevîd
- 8 Pür olmuş âb-şâr-ı eşkden deşt-i mağabbetde
Nazar kıl bir gadîr-i mu°teberdür halka-i tevîd
- 9 Mişâl-ı şu°le-i cevvalê sûz-ı °aşk ü hasretle
Bu meclâ-yı emelde cilvegerdür halka-i tevîd
- 10 Güşâd itmiş anı hasret-keşân-ı dâye-i vuslat
°Arûs-ı şevka âgûş ü mağardür halka-i tevîd
- 11 Bu zindân-ı muzîk-i renc ü âsîb ü felâketden
Riyâz-ı kudse sûrâh-ı meferdür halka-i tevîd
- 12 Suhan-fehmân-ı tecrîd-i sülûke bezm-i ma°nâda
Güşâde bir dehân-ı handeverdür halka-i tevîd
- 13 Nazargâh-ı kadeh-nûşân-ı şahbâ-yı hakîkatde
Ğat-ı peymâne-i bezm-i fikirdür halka-i tevîd

4 Ü₄'de5. beyit ile yer değıştirmiş.
9 (a) sûz: şûr Ü₄ Ü₅
10 Ü₁'de kenârda -Ü₂ -Ü₃ -Ü₄ -Ü₅
11 Ü₁'de kenârda -Ü₂ -Ü₃ -Ü₄ -Ü₅
12 (b) ħande-verdür : ħandedür Ü₂ ħande-gerdür Ü₅

- 14 Anuñ üstüdedür devrânı Hıyırî çarh-ı esrâruñ
Muhaşşal kutb-ı gerdûn-ı °ıberdür halka-i tevhd

35

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Zırh-püş oldı altundan örülmüş bî-bedel hürşid
İder İsfendiyâr-ı şeble Rüstemveş cedel hürşid
- 2 Degüldür zerre bîmâr-ı firâk-ı rûyuñ olmakdan
Ruğ-ı zerdinde peydâ eyledi bir bir °ilel hürşid
- 3 °Aceb beñzetdi kendin pertev-i ruhsâr-ı cânâna
Tağinsun başına varsun cihân turdukça tel hürşid
- 4 Gümüş şâneyle çıkmış suffe-i germâbe-i çarha
Ulaşdurmak için ser-turre-i cânâna el hürşid
- 5 °İzâr-ı yâri tavşif eylemek kaşdıyla ey Hıyırî
Yazar altun kalemle levh-i gerdûna gâzel hürşid

36

Mefâ'ilün / Fe°ilâtün / Mefâ'ilün / Fe°ilün

- 1 Elümde kaatre-i eşkümle oldı ter kâğıd
Yazarken ol gül-i ra°nâya dün seher kâğıd
- 2 Ğam-ı °izârüñ ile zer-feşân zann itme
Yanup yakılmağ ile °arz ider şerer kâğıd

35. Ü₁.48b, Ü₂.65a, Ü₃.65a, Ü₄.13b, Ü₅.52b.

1 (a) bî-bedel : bî-dil Ü₁
2 (a) firâk-ı rûyuñ : firâkuñ rûyuñ Ü₄
3 (b) varsun : ursun Ü₄

36. Ü₁.48b, Ü₂.65b, Ü₃.65a, Ü₄.13b, Ü₅.53a.

2 (a) °izârüñ ile zer-feşân : ğaddârüñ ile zer-feşânde Ü₁

- 3 Hıfıt sanma yüzüm görmesün diyü nâdân
Cebîni üzre siyeh perdeler çeker kâğıd
- 4 Sütür için anı maşâr-keşide fehm itme
Derûn-ı çâkişine riştelere geçer kâğıd
- 5 Cihânda şâf-zamîr olmasaydı ey Hıyırî
Bulur mıdı bu kadar eller üzre yer kâğıd

Harfî'l-zâl

37

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Lebinden °aşıkâ yârûnı gelür °itâb lezîz
Mezâk-ı meste olur telhî-i şarâb lezîz
- 2 Göñül bulur tef-i dâğ-ı cünûndan revnağ
Ne deñlü nârda tursa olur kebâb lezîz
- 3 °Aceb mi ğafleti efzûn iderse rîş-i sefid
Ki vakt-ı şubh olur dîdelerde h'âb lezîz
- 4 Vişâl-ı yâri kıılır hûsn-i hulkı şîrinter
Dağî ziyâde ider şerbeti gül-âb lezîz
- 5 Ne deñlü şâf da olsa göñül gerek °irfân
Konulmasa şeker olmaz cihânda âb lezîz
- 6 Sitem kerem yerine kâ'im oldığı vardur
Şitâda lâ-büd olur tâb-ı âftâb lezîz

4 (b) geçer : çeker Ü₄

37 Ü₁.49a, Ü₂.66a, Ü₃.65b, Ü₄.13b, Ü₅.53a.

1 (b) meste : mesti Ü₄

4 (a) vişâl-i yâri kıılır hûsn-i : vişâli yâri kıılup hûsn ü Ü₄

- 7 Elinde hâme senüfi ney-şeker midür Hayrî
Mişâl-ı sükker olur yazdığı cevâb leziz

Harfû'l-Râ

38

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Vaĥdete nisbet ile keşret-i eşyâ birdür
Mevcler her ne kadar çok ise deryâ birdür
- 2 Diĥkat aşhâbı gerek ańlamaga mefhûmun
Nuşa-i câmi^ca-i kevnde ma^cnâ birdür
- 3 Kesb-i neşveyse garâz meclis-i işretten eger
Andaki sâķi vü peymâne vü şahbâ birdür
- 4 Dîde-i aĥvele vâĥid müde^caddid görünür
^cAks iden âyine-i kevnde ammâ birdür
- 5 Ma^cnî-i vaĥdet-i Ĥaķ keşret ile şâbit olur
Gerçi şâhid ikidür şer^cde da^cvâ birdür
- 6 İĥtilâfât-ı şu'ûnât cedâvil gibidür
Baĥr-ı tevĥîde aķar cümlesi mecrâ birdür
- 7 Cümleñüñ vechesi bir dergehedür ey Ĥayrî
Kıble-i ^câlem olan Ka^cbe-i ^culyâ birdür

38 . Ü₁.49b, Ü₂.66b, Ü₃.66a, Ü₄.14a, Ü₅.53b.

38 Ü₁ kenârda "Vaĥdet-i vücûda müte^callık merĥûmun ġazel-i meşĥûridur"

3 (a) ġaraz : araz Ü₄

5 (a) şâbit : zâhir Ü₄ Ü₅

39

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Cân bûs-ı la'î-i dil-keş-i yâre heveslenür
°Ankâ dahî o şehd-i vişâle megeslenür
- 2 Gîsû-yı yâr gerden-i ağıyâra bend olur
Zencir ile o kelb-i mu°allem mereslenür
- 3 Âlûde-i humâr-ı mey-i °aşka cevri ider
Ser-mest iken o ğamzeyi gör kim °aseslenür
- 4 Emvâcî geçdi haddini aşdı kenârdan
Cûy-ı sirişk-i °âşık-ı şeydâ Araslanur
- 5 Ben ağladuğca hatt-ı ruhı ser-nümâ olur
Seylâb düşse sâha-i gülzâr haslanur
- 6 Sebkat irâde eyler imiş °âşıkı rakîb
Râh-ı vefâda ol harı seyr it fereslenür
- 7 Hıyırî hemîşe zâde-i ebkâr-ı tab°umuz
Helvâ-yı nutk ile harem-i dilde beslenür

40

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Sûzişüm şerh eylesem hâmemden âteşler düşer
Giryeye kılsam rîziş-i eşkümle gerdûn ter düşer

39. Ü₁.49b, Ü₂.66b, Ü₃.66b, Ü₄.14a, Ü₅.53b.

2 (b) Ü₁ kenarda "meres °Arabî'de ceres vezninde rîsmân-ı bârik ma°nasına ki Türkî'de sicim dirler."

4 (b) Ü₁ kenarda "Aras Tiflis kenârından ve Azerbaycan ile Erran miyânından geçen meşhûr ırmakdur ve Aras rânun sükûnıyla eşk-i çeşm ma°nasına dahî gelür"

6 (b) vefâda : fenâda Ü₄

40. Ü₁.50a, Ü₂.67a, Ü₃.66b, Ü₄.14a, Ü₅.54a.

- 2 Tîğüñ üzre katre-i hûnum ki cârîdür senüñ
Âb-ı cûya gûyiyâ berg-i gül-i aħmer düşer
- 3 Şanmañuz zîr-i ufukdan ser-fürû kılmış hilâl
Dest-i Behrâm-ı felekden yerlere ħaçer düşer
- 4 Zevrağ-ı mey bir muħîti bî-kerândur kim anuñ
Gâh olur ednâ ħabâbı çarğdan berter düşer
- 5 Ħayriyâ zâğ-ı siyeh minğâr-ı ħâmemden benüm
Hemçü tûñî böyle şîrîn nazm ile sükker düşer

41

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Ħatıñ yüzüñde ra'yet-i dâmen siyâh açar
Cünd-i belâya ħamze bu sînemde râh açar
- 2 Şayd-ı dile o pençe-i şeh-bâz-ı ħamzesi
Evc-i hevâ-yı nâzda perr-i nigâh açar
- 3 Bilmem ki müşterî ile mağsad cefâ mıdur
Dükkân-ı ħüsni ħâh ħapar yâr ħâh açar
- 4 Sen ey gül-i terüm baña pûşîdelenme kim
Çâpük-vezîdedür seni bu bâd-i âh açar
- 5 Sünbül ne rütbedür gör o müşğîn turrezin
Ol ħonca-fem seħer saña ħarf-ı külâh açar

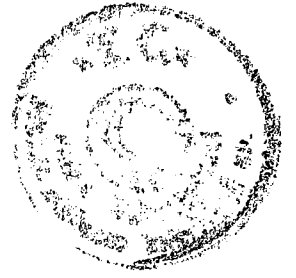
2 (a) tîğüñ : tîğim Ü₃

3 (b) Ü₁ kenarda "behrâm-ı felek settâre-i merrihdür ki mekânı âsmân-ı ħâmisdür ve üçüncü iğlim bu kevkebe mensubdur."

41. Ü₁.50a, Ü₂.67a, Ü₃.67a, Ü₄.14b, Ü₅.54a

3 (a) müşteri : meşrebi Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

(b) yâr : yâre Ü₁

- 6 Gülzâr-ı ma^crifetde nesîm-i tahayyülüm
Böyle giderse çok gül-i gülşen-penâh açar
- 7 Hıyırî güşâyîş-i gül-i şab^cum bu mertebe
Hep himmet-i velî-ni^cam-ı destgâh açar

42

Mef^cûlü / Mefâ^cilü / Mefâ^cilü / Fa^cûlün

- 1 Zîb-i ruḥ-ı dil-ber ḥaṭ-ı nezzâre-şikendür
Ârâyîş iden şahn-ı gülîstânı çemendür
- 2 Zevrakçe-i ümmîd ile deryâ-yı merâmı
Geçmek niçe mümkin öñi gird-âb-ı mihendür
- 3 Yaş yirine göz dökdi şerer^caks-i ḥaṭuñla
Gördün şeb-i târikde seyyâre-figendür
- 4 Ser-pençe-i efsûs degül mûcib-i zaḥmum
Vallâhi ser-i ğamze-i pür-mekr ü fitendür
- 5 Hıyırîye yakîn olur idi cân gibi cânân
Olsun dilerüm ḥâk-ı fenâ perdelü tendür

43

Mef^cûlü / Fâ^cilâtü / Mefâ^cilü / Fâ^cilün

- 1 Uyma gurûr-ı ḥüsnüñe ey nâzenîn yeter
Âyineveş derûna nigâh-ı pesîn yeter

7 (b) velî-ni^cam : veliyyü'n-ni^cam Ü₄

42. Ü₁.50b, Ü₂.67b, Ü₃.67b, Ü₄.14b, Ü₅.54b.

2 (b) öñi : o ki Ü₃

5 (b) perdelü : perdeli Ü₄

43. Ü₁.50b, Ü₂.68a, Ü₃.67b, Ü₄.14b, Ü₅.54b.

- 2 Reşk-i cenân olursa eger gülşen-i cemâl
Ey gül şakın ki bir nefes-i âteşin yeter
- 3 Ben gevher-i vişâlûñe el şunmazam senüñ
Gösterme yemm gibi baña çîn-i cebîn yeter
- 4 Pûlâd iseñ de ey siper-i çarh-ı kînedâr
Bir kez derûñ itdigüm âh ü enîn yeter
- 5 Hüşn-i edâ-yı nazmum añıldukça Hıyriyâ
Meclisde gûş-ı cânuma şad âferin yeter

44

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Bir dil ki târ-ı perçem-i hûbâna bend olur
Kem-ğadr iken ser-âmed olur ser-bülend olur
- 2 Her riştesi o turre-i ham-der-hamuñ göñül
Şîrân-ı kûhsâr-ı cünûna kemend olur
- 3 Mest-i şarâb-ı la°linüñ ol şeh-süvârimuñ
Câm-ı neşâtı kâse-i süm-i semend olur
- 4 Yârüñ cefâsı °aşıkça mihr ü vefâ gelür
Telh-âbe nûş-ı hasrete zehr-âb-ı kand olur
- 5 İş°âl iderse şem°-i ruhuñ yâr Hıyriyâ
Nâr-ı °izâra merdüm-i çeşmüm sipend olur

4 (a) pûlâd : bûlâd Ü₂ fûlâ Ü₄ fûlâd Ü₅

5 (a) hüşn-i : hüşn ü Ü₄

44. Ü₁.51b, Ü₂.68a, Ü₃.67b, Ü₄.15a, Ü₅.54b.

3 (a) ol : o Ü₂ Ü₃ Ü₅ / şeh-süvârimuñ : şeh-süvâr-ı mülk Ü₄

(b) süm-i semend : semm-i semend Ü₄ (mim şeddeli)

4 (a) mihr ü vefâ : mihr-i vefâ Ü₁ Ü₂ Ü₅

5 (a) iş°âl : iş°âr Ü₄

°Abdullah Mollâ Efendî Hâzretlerine °Arz Olunan Suhandur

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Safîa revnağ-şiken-i mihr-i dirahşân dirler
Baña âyîne-şifat sînesi °üryân dirler
- 2 Hâṭ-ı nev-hâste vü °ârız-ı gül-rengüñ için
Cedvel-i sebz ile bir tuhfe gülistân dirler
- 3 Cümlesi kân-ı kamer-tal°at ü meh-rûlardur
Kışver-i hüsne begüm hıtta-i mâhân dirler
- 4 Sürme-i çeşm-i emel şimdi sevâd-ı ğamdan
Bu siyeh bahtluña şâm-ı ğarîbân dirler
- 5 Sûz-ı sînemdür iden böyle sirişküm cârî
Dâğdan hâşıl olur seyl-i firâvân dirler
- 6 O sehî-serve şarıldukca ten-i zerd ü nizâr
Ma°ni-i °aşkı bilüp °âşık-ı bî-cân dirler
- 7 Niçe Hüsrev niçe Âsaf niçe Cem yazmışlar
°Aşk mecmû°asına defter-i dîvân dirler

45. Ü₁.51a, Ü₂.68b, Ü₃.68a, Ü₄.15a, Ü₅.55a.

Başlık: * Abdullah Monla Efendiye °arz olunan suhandır Ü₁ Tatarcık-zâde Abdullah Monla Efendi Ordı Kazısı iken ana °arz itmiştir Ü₄ °Abdullah Efendi Hazretleri Ordı-yı Hümâyûn Kazısı iken ana °arz itmiştir Ü₅

1 (a) mihr-i dirahşân : mihr üdirahşân Ü₁

(b) baña : saña Ü₄

2 (a) gül-rengüñ : gül-reng Ü₄

3 (a) cümlesi kân-ı : cümle sükkân Ü₄ Ü₅ / ü : - Ü₅

(b) Ü₁ kenarda "mâh ü kamer münâsebetiyle zikrolunmuştur, Mâhân, kîrmân müzâfâtından bir kasabanın ismidir."

4 (a) ğamdan : ğamdur Ü₄

6 (a) o : ol Ü₁ Ü₂ Ü₃

(b) bî-cân : piçân Ü₁

7 (b) defter-i : defter ü Ü₃ Ü₄

- 8 K̇âdı-i fâzıl-i ıklîm-i hüner dergehine
Zümre-i şâf-dilân kasr-ı °azîzân dirler
- 9 Aña tahkîk-i mezâyâ-yı suhan vebîdür
Zâtına °örfde °allâme-i devrân dirler
- 10 İş bu nev-bâve-i nahl-ı kalem-i Ḣayrî'ye
K̇ıla °atıf-ı nazâr dîde-i iḣsân dirler

46

Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün

- 1 Bezimde °ânızı kim bî-nikâb kalmışdur
Gidüp şehâb-ı bahâr âftâb kalmışdur
- 2 Gül-i hayâl-i cemâli olup pür-efgende
Sifâl-ı dîdede reyhân-ı ḣvâb kalmışdur
- 3 Gözümden °aks-i ruhı mahv olup aqar eşküm
Bu şîşenüñ güli gitmiş gül-âb kalmışdur
- 4 Hemân benüm nîgehüm gibi la°l-i dil-berde
Mey üzre dîde-i bâz-ı habâb kalmışdur
- 5 Dükendi kalmadı dilde hevâ-yı bûs-ı lebüñ
Bizüm de sâgarımız bî-şarâb kalmışdur
- 6 Ne nâgme kaldı ne neşve bu köhne meclisde
Şikeste kâse-i çeng ü rübâb kalmışdur

10 (a) nev-bâve : nev-bâde Ü₂ Ü₃
(b) kıla : ider Ü₄

46. Ü₁.50b, Ü₂.68b, Ü₃.68b, Ü₄.15b, Ü₅.55a.
3 (a) gözümden : gözümde Ü₄

- 7 Ümîd-i vaşl gidüp kaldı dilde ye's-i vişâl
Zülâl-ı şâf yerinde serâb kalmışdur
- 8 Döküldi bâde hemân büyü kaldı şâgarda
Göñül de fikr-i zamân-ı şebâb kalmışdur
- 9 Ne dilde fikr-i °izâr-ı bütân var ey Hâyri
Ne sîne de eser-i sûz ü tâb kalmışdur

47

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ' ilü / Fâ' ilün

- 1 Dil câna naqş-ı ebrû-yı yârî yazar bozar
Şeh-beyt-i nazm-ı hüsni-nigârî yazar bozar
- 2 Tesvîd-i vaşf-ı kâmetin itdükce hâmemüz
Zann eylerüm ki metn-i menârî yazar bozar
- 3 Ol şeh cerîde-i kereme luğ ü °unfile
Biñ kerre nâm-ı °âşık-ı zârî yazar bozar
- 4 İtsem hadîs-i hecri tezekkür sevâd-ı âh
Levh-i sipihre şerh-i nicârî yazar bozar
- 5 Cünd-i şitâyî hüsrev-i gül-gün kabâ-yı gül
Mülk-i çemende ceş-i bahârî yazar bozar
- 6 °Aks-i hañın o saht-dilüñ cânda naqş iden
San meşk-i hañ-ı Kârahisârî yazar bozar

-
- 7 (a) ye's-i vişâl : ye's-i firâk Ü₄
8 (a) bâde : yire Ü₁
(b) göñül de : gönlümde Ü₅ / şebâb : şitâb Ü₄

47. Ü₁.51b, Ü₂.69a, Ü₃.68b, Ü₄.15b, Ü₅.55b.

- 2 (a) kâmetin : kâmetüñ Ü₄
5 (a) cünd-i şitâyî : cünd-i şitâbı Ü₂ Ü₃ Ü₅

- 7 Beytül-kaşid-i Hayrî-i nâzik-edâ gibi
Dil câna nakş-ı ebrû-yı yâri yazar bozar

48

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 La'lüñ hayâl-i 'aşık-ı bîmârı mest ider
Meclisde şanma câm-ı neşâtı be-dest ider
- 2 Fikr-i şarâb-ı la'lüñ ile dil harâb olur
Mînâmuzı telâtum-ı şahbâ şikest ider
- 3 Ol âteşin-izâr-ı büt-i berhemen-şikâr
Hindû-yı hâlives beni âteş-perest ider
- 4 Feryâd-ı çeşm-i mesti o hûn-rîz âfetün
Çanum mişâl-ı cür'a döker hâke pest ider
- 5 Hayrî hayâl-ı rüyufîle elde gül tutar
Meclisde şanma câm-ı neşâtı be-dest ider

49

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

- 1 Şaff-ı müjgân-ı dil-ârâ biribirine girer
Leşker-i fitne vü gavğa biribirine girer
- 2 İttihâda nazar it şûret-i cinsiyetde
Leb-i yâr ü leb-i mînâ biribirine girer

48. Ü₁.52a, Ü₂.69b, Ü₃.69a, Ü₄.16a, Ü₅.55b.

2 (a) şarâb-ı : harâb-ı Ü₁

49. Ü₁.52a, Ü₂.69b, Ü₃.69a, Ü₄.16a, Ü₅. 56a.

1 (b) fitne vü : fitne-i Ü₁

- 3 Şıfat-ı tab^cuñ idüp farı-ı lüzûmın işrâb
Ne güzel câm ile şahbâ biribirine girer
- 4 Râst kec-tıynet ile ülfet idermiş seyr it
Hâtem engüşt ile cânâ biribirine girer
- 5 Düşürtür birbirine nâsı suhan serd olsa
Bâddan sebze-i şahrâ biribirine girer
- 6 Seyr idüp ol şanemi çekdigümüz âgûşa
Hâle vü mâh-ı şeb-ârâ biribirine girer
- 7 Bâd-ı âhı tokunup bülbül-i zârufı Hıyırî
Berghâ-yı gül-i ra^cnâ biribirine girer

50

Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün

- 1 Dil-i zâhidde fikr-i zülf ü kâkül var mıdur yokdur
Zemîn-i şürede reyhan ü sünbül var mıdur yokdur
- 2 Şikem-h^vârân suhanver olmaz erbâb-ı başîretveş
Şurâhîveş hum-ı şahbâda kulkul var mıdur yokdur
- 3 Sebük-magzân derûnında bulunmaz neş'e-i °irfân
Teh-i mînâ-yı taşvîr içre hiç mül var mıdur yokdur
- 4 Ümîd-i bûse-çîni kıılma her şûh-ı sehî-ğadden
Nihâl-ı servde gül-bün-şıfat gül var mıdur yokdur

50. Ü₁.52a, Ü₂.69b, Ü₃.69b, Ü₄.16a, Ü₅.56a.

1 (a) zülf ü : zülf-i Ü₁ Ü₂

3 (b) teh-i : tih-i Ü₁ (harekeli)

- 5 Vahîd-i nükte-sence hem-nesak tab^cuñ gibi Hayrî
 °Aceb bir şâ'ir-i nâzük-tehayyül var mıdur yokdur

51

Fâ'ilâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Âh kılsam hecr-i rûyuñla felek pür dûd olur
 Girye itsem hasretüñle hâk hûn-âlûd olur
- 2 Âftâb-ı hüsnüñi setr eyledükce ebr-i hatt
 Eşkümüñ her katresi cûş eyleyüp bir rûd olur
- 3 Çek elüñ kesb-i me'ârifden sevâd-ı ma'rifet
 Rûzgâr içre niğâb-ı çehre-i maşşûd olur
- 4 Sâf dillerdür yine gâlib gelen ezdâdına
 Reşş-i mâdan şu'le-i ser der-hevâ nâ-bûd olur
- 5 Bir nigâh itse eger gencînedâr-ı feyz-i Hakk
 Cevf-i keçkûl-i gedâ bî-şübhe dest-i cûd olur
- 6 Hâkdân-ı ye'sden pervâze evc-i matlaba
 Hâsidüñ dest-i du'âsı şeh-per-i maşşûd olur
- 7 Mümkün olmaz eylemek ta'dâd emvâc-ı yemi
 Her ves'ul- himmetüñ ihsânı nâ-ma'dûd olur
- 8 Deşt-i °irfân ü hünerde şahş-ı ma'nâ-yı ba'îd
 Dûr-bîn-i hâme-i Hayrî ile meşhûd olur

5 (a) Hayrî : Hayriyâ Ü₁

51 . Ü₁.52b, Ü₂.70a, Ü₃.69b, Ü₄.16b, Ü₅.56a.

8 (a) °irfân : erbâb Ü₄

52

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Dil-i mehcûr-ı °âşık leblerün keyfiyyetin söyler
Gürisne müflis-i bî-mâye helvâ şoḫbetin söyler
- 2 Şafâ-yı °ârızuñ vaşf eylemiş beyhûde bir şâ'ir
°Aceb dîvânedür mihr-i sipihrüñ şafvetün söyler
- 3 Gül üzre naḡme eyler bülbül ammâ °âşık-ı maḫzûn
Sipihrüñ dildeki zaḫm-ı ḫadeng-i miḫnetin söyler
- 4 N'ola her reşhası bir zerre-i ḫürşid-i feyz olsa
Zebân-ı ḫâme ol şûḫuñ medîḫ-i tal'atin söyler
- 5 Olur gûyâ zebân-ı ḫâl ile vaşf-ı ḫaḫ-ı rûyın
Işıkdur şem°-i Bedrû'd-din-i Şâmî medḫetin söyler
- 6 Reh-i ma°nâda şimdi peyrevüm bir zâta kim ḫayrî
Melâ'ik çarḫda evşâf-ı şân ü şevketin söyler
- 7 Hıdîv-i dâd-perver âşaf-ı sultân-ı bahr ü berr
Ki behrâm-ı felek şemsîr-i dest-i şavletin söyler

53

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Cilvegâh-ı ḫüsn-i dil-berdür naḫar âyinedür
Anda da muzmer ḫayâli çeşm-i ter âyinedür

52. Ü₁.52b, Ü₂.70a, Ü₃.70a, Ü₄.16b, Ü₅.56b.

4 (a) reşhası bir zerre-i : zerresi bir reşhe-i Ü₄

53. Ü₁.53a, Ü₂.70b, Ü₃.70a, Ü₄.17a, Ü₅.56b.

- 2 Dîde-i Hakk-bîne çok şûret temâşâ itdürür
Sağfi bu miñnet-serânuñ ser-be-ser âyînedür
- 3 Şâhid-i şun^c-i İlâhî'nüñ tecellîgâhidur
Çeşm-i ^cibretle nazâr kıl ser-te-ser âyînedür
- 4 Olmasun âzürde-dil dest-i ^citâbuñdan senüñ
Eyleme işkeste-dil bir mu^cteber âyînedür
- 5 Günde bir hürşîd-ruḥ tâb-ı ^cizârın gösterür
Tâk-ı kaşr-ı çarḥda levḥ-i seher âyînedür
- 6 Tengnâ-yı ^caks-i eşyâdur vücûd-ı âdemî
Cebhe vü ruḥsâr ü çeşm ü rûy ü ber âyînedür
- 7 Nev^c-arûs-ı sırr-ı Hakkın Ḥayriyâ meclâsıdur
Kubbe-i gerdûnda şems ü kamer âyînedür

54

Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

- 1 Küşte olsam ḥâk-ı kabrüm tîg-i kâtil bûs ider
Geh çeker âgûşına geh mevci sâhil bûs ider
- 2 Dil-siyâh-ı cehl olan İncîli de muşhaf şanur
Dâmen ü dest-i riyâkârânı câhil bûs ider
- 3 Sîne-çâk ü girye-nâk olmaḥ nedendür bilmezüm
Gıpta kıl-k-i yâre kim dâ'im enâmil bûs ider
- 4 Nâlemi meclisde gûş-ı yâre irgürdüñi diyü
Mütribüñ destin def üstünde celâcil bûs ider

54. Ü₁.53a, Ü₂.71a, Ü₃.70b, Ü₄.17a, Ü₅.57a.

3 (a) çâk : ḥâk Ü₄

4 (b) Ü₁ kenarda "cülclül, ceres-i sağır ma^cnasına, cem^ci celâcil gelür, istiâre tarîkiyle defde olan zillere itlâk olunur ve zikr-i cüzv ü irâde-i küll kâ'idesi üzre nefsi-def ü dâ'ire ma^cnasına dahî gelür."

- 5 Pâyına yüz sürsem ol şûhuñ n'ola cevri eyledi
Mağdem-i şâhî olanlar câha nâil bûs ider
- 6 Ben n'ola tûmâr-ı °ömrüm çâk idersem reşk ile
Sînesin ol gül-ruhuñ dâ'im hamâ'il bûs ider
- 7 La°l-i yâr evşâfî memlû olduğından Hayriyâ
Nuşha-i eş°âr-ı rengînüm efâzıl bûs ider

55

Müfte°ilün / Müfte°ilün / Fâ°ilün

- 1 Kânum içen ğamze-i bürrânıdır
°Aqlum alan dîde-i fettânıdır
- 2 °Âşıkı dil-beste-i âlâm iden
Ol şanemüñ şübhelü peymânıdır
- 3 Böyle şoğağ başlarını bekleden
Ehl-i dile ğadd-i ğırâmânıdır
- 4 Sîne-i mecrûhuma ilmez geçer
Her müjesi ğançer-i Kirmânîdür
- 5 Böyle beni zağma giriftâr iden
On sekizüñ kanlı Süleymânıdır
- 6 Belde o pinyâl-ı ğatâ-pîşesi
Es'ad işi âhen-i sultânîdür

7 (a) evşâfî : evşâf-1 Ü₂ Ü₅

55. Ü₁.53b, Ü₂.71a, Ü₃.70b, Ü₄.17b, Ü₅.57a.

3 (a) bekleden : bekleyen Ü₄

5 (b) ğanlı : ğanlı Ü₁

6 (a) belde o : beldeki Ü₁

- 7 Çâh-ı zenaħdânı o şîrîn-lebün
Şanki gümüş halkalu fincânidur
- 8 Leşker-i  uşşâk ile ol meh bu gün
Kışver-i hüsniñ şeh-i zî-şânıdur
- 9 Tabl-ı çeşm âh-ı dil-i  aşıkân
Tûğları zülf-i perişânıdur
- 10 Ol kaşı yâ ğamzesi ok dil-berüñ
Cân ile Hayrî kulu kırbânıdur

56

Ez-dehen-i dil-ber ğüfte-est**Fe^cilâtün / Mefâ^cilün / Fe^cilün*

- 1 Mest-i nâzüm cefâ şarâbumdur
 aşık öldürmek irtikâbumdur
- 2 Şeh-süvâr-ı tekâver-i hüsnum
Ebrû-yı şâhidân rikâbumdur
- 3 Mihr-i rahşân-ı maşrak-ı ânum
Çarĝ-ı pür-nür âftâbumdur
- 4 Ben o nev-nahl-ı gül-bün-i nâzum
Goncalar teşne-i gül-âbumdur
- 5 Şimdi âfâka fitne-i bîdâr
Ĝüşe-i çeşm-i nîm-ĝ^vâbumdur

56. Ü₁.53b, Ü₂.71b, Ü₃.71a, Ü₄.17b, Ü₅.57b.

Başlık:* -Ü₁ -Ü₂ -Ü₃ -Ü₅

2 (a) Ü₁kenarda "tekâver, ser-â-ser vezninde hayva nât-ı revende vü devendeye  umûmun ve esb ü üştüre husûsen itlâk olunur"

5 (b) çeşm-i : çeşmim Ü₄

- 6 Eyliyen bâd-ı şubhı pûyide
Gayret-i cünbüş-i şitâbumdur
- 7 Bu gazel bezm-i meyde ey Hâyri
Leb-i dil-berden intihâbumdur

57

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Keyfiyyet-i gamuñ dil-i bîmâra neş'edür
Mecnûna cevır Leylî-i hun-h^vâra neş'edür
- 2 Gör mâyedâr-ı meykede-i aşkuñ oldu dil
Çün şîşe zevk ü şevk ile hemvâre neş'edür
- 3 Bir mestdür ki gamzesi kattâl-ı aşıkân
Hun-ı şikeste-gân o cefâ-ğara neş'edür
- 4 Şûrîdegân-ı tekye-i hicrâna sevdiğüm
Bir gûşe-i nigâh ile nezzâre neş'edür
- 5 Kan dökmek aşık öldürüp âzürde eylemek
Hâyri şağın o gamze-i mekkâre neş'edür

58

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Dilden ki her şerâre-i âhum zühûr ider
Dehri harîk-i âteş-i memdûd şûr ider

6 (a) şubhı : şabâ Ü₄

57. Ü₁.54a, Ü₂.71b, Ü₃.71b, Ü₄.18a, Ü₅.57b.

5 (a) öldürüp : öldürüp Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅ / âzürde : âzür Ü₄

(b) Hâyri : sen Hâyriyâ Ü₅

58. Ü₁.54a, Ü₂.72a, Ü₃.71b, Ü₄.18a, Ü₅.57b.

- 2 Seyl-âb-1 eşküm üstüne bu kıadd-i ham-şüde
Bir cisrdür ki leşker-i miñnet mürûr ider
- 3 Teşbîh idüp hadîka-i firdevse sâhasın
Evşâf-1 kûy-1 yârda rıdvân kuşûr ider
- 4 Ol nâleler ki itmiş idüm dergehinde ben
Bir gün olur ki hâtır-1 yâra huţûr ider
- 5 Gül-ğoncaveş nesîm-i elemden bulur fenâ
Her kim cihânda hunde-i şevk ü sürûr ider
- 6 Ey şeh-süvâr-1 hüsn tarîk-i vefâyı tut
Şeh-râh-1 aşğdan nice şehler ubûr ider
- 7 Düşsün bilâd-1 ebâda derd-i firâk ile
Her kim o yârdan dil-i Hayrî'yi dûr ider

59

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Ağyâra yâr bûse-i la'l-i terin virür
İblîse şanki hûr-1 cinân kevşerin virür
- 2 Sîr-âb-1 mevc çeşme-i âb-1 hayât olur
Bir teşne-dil ki tîgine cân ü serin virür
- 3 Gördükce fer ü şevketüñ İsfendiyâr-1 dil
Ey şâh-1 hüsn mağdemüñe efserin virür

7 (a) derd-i firâk : derd ü firâk Ü₁

- 4 Levh-i ruḥında ḥaṭṭ-ı tirâşîde şanma yâr
Ağyâra dil-şikestelerüñi defterin virür
- 5 Gönder sihâm-ı ğamzelerüñi mîzbân-ı dil
Mihmân-serây-ı sînede cânâ yirin virür
- 6 Ḥayrî cihânda sâķi-i gerdûn ki devr ider
Ben bî-ķarâra derd ü elem şâĝarın virür

60

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Şem^c-i ruḥsârũña ey ğonca-^cizârũm dil zâr
Yaķdı pervâne gibi bâln olup bülbül zâr
- 2 Ḥaṭṭ-ı müşĝinüñi ile şafḥa-i rûyuñi şimdi
Oldı ğülzâr-ı Ḥutende ğüzelüm sünbülzâr
- 3 Şaḥn-ı sînemdeki ğül-ĝonca gibi dâĝlarũm
Ĝören erbâb-ı başîret didiler ḥoş ğülzâr
- 4 Böyle ḥûn-ḥ^vâre nigâhından o çeşm-i mestüñi
Sâķiyâ ķan yudaraķ olmada câm-ı mülzâr
- 5 Didi Ḥayrî ruḥ-ı pür-ḥâlũñi seyr eyleyicek
Kişver-i hind-i cemâle ne ğüzel fülfulzâr

6 (a) gerdûn ki : gerdûna Ü₄

60. Ü₁.54b, Ü₂.72b, Ü₃.72a, Ü₄.18b, Ü₅.58a.

5 (b) hind-i : hind ü Ü₄

61

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Hîre-çeşmân mıyuz pertev-i hürşîd nedür
Bilmezüz mâh nedür şu°le-i nâhîd nedür
- 2 Bende-i dergeh-i mey-hâne olurduñ sen de
Bilseñ ey zâhid eger devlet-i Cemşîd nedür
- 3 İşigüñ hâkına yüzler sürerek mihr-i felek
Öğrenir bir gün olur lezzet-i câvîd nedür
- 4 Saña açılmadı mı gonca çemen şahnında
Sende bülbül bu kadar nâleye te'kîd nedür
- 5 Püser-i ma°nevî-i zâtı mısın ey Hıyırî
Semt-i Nâbî-i suhan-pervere taklîd nedür

62

Mütefâ°ilün / Fa°ûlün / Mütefâ°ilün / Fa°ûlün

- 1 Dili târ târ kılmış haç-ı rûy-ı yâr dirler
Buña °âlem-i sevâd-ı şeb-i nev-bahâr dirler
- 2 Görün ol haç-ı siyâhı ruç-ı pâk-ı dil-rübâda
Yine rûy-ı mâh-tâbı kelef itdi târ dirler
- 3 Saña dirler ise şâhum gül-i gülşen-i melâhat
Baña da mişâl-ı bülbül elemüñle zâr dirler

61. Ü₁.54b, Ü₂.72b, Ü₃.72a, Ü₄.18b, Ü₅.58b.

1 (b) Ü₁ kenarda "nâhîd, zühre yıldızı ki çiftayılar,çûlpân dirler"

4 (b) nâleye te'kîd : nâle vü te'kîd Ü₁

62. Ü₁.55a, Ü₂.73a, Ü₃.72b, Ü₅.58b.

- 4 İki dîde naqş-ı pâveş reh-i hasret üzre kaldı
Bu belâ-yı nâgehâna gam-ı intizâr dirler
- 5 Seni teşne-la^l-i hicrân idene cihânda Hıyırî
Leb-i âbdâr dirler ruḡ-ı tâbdâr dirler

63

Hâkim Efendî'ye Nazîredür*

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Raqqâs-ı şûhına kefi sînem naqâredür
Sûrâh-ı dest-i gamlâ gönül çâr pâredür
- 2 Gül-penbe rengi atlas eteklik giyüp yine
Dâmen-zen oldığı dil-i sûziş figâredür
- 3 Cünd-i ğam itmesün beni sâkî muḡâşara
Ol şeh-levend-i nâz ile °azmüm hişâredür
- 4 Gerd-i rehüz yüz urmaga pây-ı semendine
Ümmîdimüz vezîden-i bâd-ı bahâredür
- 5 Oldum süvâr-ı keştî-i bâd-ı heves bu gün
Bir şurta-i ümîd ile qasdum kenâredür
- 6 Hıyırî bu tarza pey-revî-i raḡş-ı hâmemüz
Bir şâ'ir-i güzîn-i °Uḡârid-vaqâredür
- 7 Zât-ı şerîfi Hâkim-i iqlîm-i nazımdur
Zîr-i kalem-revî-i hikem isti°âredür

63. Ü₁.55a, Ü₂.73a, Ü₃.72b, Ü₄.18b, Ü₅.58b.

Başlık: *Ü₁ Ü₂ Ü₃. -Ü₄ -Ü₅

2 (a) penbe rengi : penbeden ki Ü₄
5 (b) ümîd : ümmîd Ü₁ (mim şeddeli).
7 (a) Hâkim : Hâkîm Ü₄
(b) hikem : -Ü₄

64

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Ne dem ki vaşf-ı hat-ı rûy-ı dil-sitân okunur
Siyâh-nâme-i a'câl-ı 'âşıkân okunur
- 2 Şahîfe-i ruḥ-ı dil-berde hâl perverdür
Kitâb-ı ğamda aña nokta-i gümân okunur
- 3 Okunsa nüsha-i dîbâce-i meşârik-ı 'aşk
Senüñ hat-ı ruḥuña sûre-i Duḥân okunur
- 4 Piyâleden ki zuhûr itdi hat-ı Bağdâdî
Bu devrde aña yâkût-ı nev-nişân okunur
- 5 Açılsa defter-i hoş-dânişân hoş-gûyân
Gelince güfte-i Ḥayrîye ter-zebân okunur

65

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Sîneme ol ğamze-i hâtır-nişân ilmez geçer
Köhne-levḥ-i tâk-ı tîr-i bî-emân ilmez geçer
- 2 Merdüm-i çeşmüm n'ola yandursa tâb-ı 'ârızuñ
Câm-ı terden 'aks-i mihr-i âsmân ilmez geçer
- 3 Hâ'il olmaz kim ḥabâb-ı mey buhâr-ı bâdeye
Nüh-kıbâb-ı çarḥı âh-ı 'âşıkân ilmez geçer
- 4 Nâlemi görmüş de ağız açmamış ol gül-beden
Sîne-bend-i ğoncadan bâd-ı ḥazân ilmez geçer

64. Ü₁.55b, Ü₂.73b, Ü₃.73a, Ü₄.19a, Ü₅.59a.

4 (a) Ü₁ kenarda "hatt-ı bağdâd, kenâr-ı şâğarda olan hat"

65. Ü₁.55b, Ü₂.73b, Ü₃.73a, Ü₄.19a, Ü₅.59a.

2 (b) 'aks-i : nûr-ı Ü₄

4 (a) nâlemi : nâmemi Ü₄ / ağız : ağızun Ü₄

- 5 Neyyir-i rûyuñ dil-i Hıyırîyi sûzân eylemiş
Penbe-i huşke şerer bî-imtinân ilmez geçer

66

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Bâdeyüm keyfiyyetüm revnağ-fezâ-yı rûhdur
Şâğarum neş'em bu meclisde sefâ-yı rûhdur
- 2 Neş'eyüm neşvem sürûr-efrûz-ı mestân-ı şafâ
Nakl-i bezm-i işretüm tab'um gıdâ-yı rûhdur
- 3 Âteşüm şu'lem şî'â'-efşân-ı bezm-i inbisât
Hem şerârum tâb-perdâz-ı fezâ-yı rûhdur
- 4 Bendeyüm ki gıbta eyler şâhlar içbâlûme
Mülk-i dilde sözlerüm fermân-revâ-yı rûhdur
- 5 Lezzet-ârâdur bu şî'r-i şekkerînüm Hıyriyâ
Zâğ-ı kilcüm tûtî-i şîrîn-edâ-yı rûhdur

67

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Meclisinde aşîka virmezse ger ol yâr yer
Dâr-ı hicrân içre bekler aşîk-ı dîdâr der
- 2 Giryemüz göflünde te'sîr eylemezse gam degül
Katre-i bârân olur mı seng-i sahte kârger

66. Ü₁.55b, Ü₂.73b, Ü₃.73b, Ü₄.19a, Ü₅.59a.

2 (a) efrûz-ı mestân-ı : efzâ-yı minân-ı Ü₄
3 (b) perdâz : pervâr Ü₂ pervâz Ü₃ Ü₅ pervâne Ü₄
5 (b) tûtî-i şîrîn-edâ : tûtî-i edâ Ü₄

67. Ü₁.56a, Ü₂.74a, Ü₃.73b, Ü₄.19b, Ü₅.59a.

2 (b) seng-i : senge Ü₂ Ü₃

- 3 Nâz ile seyr-i çemen kıldukca ol serv-i revân
Berg-i gülden pâyına îsâr ider gülzâr zer
- 4 Kim dimiş kim ravza-i vaşında ol gül-^cârızuñ
Olmadı nañl-ı ter-i ümmîd üzre bâr ber
- 5 Nev-bahâr eyyâmıdur bülbül-şıfat ol Hıyriyâ
Tâze-gûyân nev-edâ şirin-suhan güftâr ter

68

Mefâ'ilün / Fe^cilâtün / Mefâ'ilün / Fe^cilün

- 1 Ruñunda turre-i pür-pîç ü tâba el mi deger
Ser-i cebîn-i güneşde seğâba el mi deger
- 2 O ğamze şimdi fûnûn-ı fitende mâhirdür
Anuñla hiç sül'âl ü cevâba el mi deger
- 3 O bahs ile tolu dürdür sağâne-i hâtır
Hâtuñ metâli^casından kitâba el mi deger
- 4 Başumda dağdağ-a-i derd-i firkatüñ var iken
Sipihr cevriñi de irtikâba el mi deger
- 5 Bu nâle sîñede neyveş nevâ-fürûz iken
Şinîd-i nağme-i çeng ü rübâba el mi deger
- 6 O esb-rân-ı reh-i nâz ü şive der-pey iken
Bu reh-güzârda ey dil şitâba el mi deger
- 7 Şu gibi şâf-zamîr olmasa eger Hıyrî
Bu çeşme-i kereme intisâba el mi deger

68. Ü₁.56a, Ü₂.74a, Ü₃.73b, Ü₄.19b, Ü₅.59b.

3 (b) metâli^casından : metâli^casında Ü₄

4 (b) cevriñi : cevriñe Ü₄

7 (a) şâf : şâfi Ü₄

69

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 O serv-i ser-keş-i âlî-cenâba el mi deger
O naḥl-1 şîve-i 'ar'ar-menâba el mi deger
- 2 Kâmer ki vechini sâyîde-pîşi itmişdür
O cebheye o ruḥ-1 sîne-tâba el mi deger
- 3 Edâya yer mi ḳodı 'unf-1 dil-şikâf ile
Su'âl-1 gamze-i hâzır-cevâba el mi deger
- 4 Yıkıldı ḳaldı gönül bî-mecâl meclisde
Ḥumâr-1 kâse-i ḡamdan şarâba el mi deger
- 5 Bu genc-i dîdede der-kîse eyledüm Ḥayrî
Nukûd-1 eşkümi bir bir hisâba el mi deger

70

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Dil-i Ya'ḳûb-hüznümde hayâl-1 dil-rübâ birdür
Cihânda ḥüsn-i pâk-1 Yûsuf-1 gül-gün-kabâ birdür
- 2 İki gelmiş bu bezm-i 'âleme İskender-i şevket
Senüñ hüsnüñ gibi âyîne-i 'âlem-nümâ birdür
- 3 Felekde âftâbuñ oldığı teşrîkden 'ârî
Anı îzâh ider ey ârif-i vaḥdet Ḥüdâ birdür

69. Ü₁.56a, Ü₂.74b, Ü₃.74a, Ü₄.19b, Ü₅.59b.

2 (b) ruh-1 : ruh ü Ü₄ Ü₅

70. Ü₁.56b, Ü₂.74b, Ü₃.74a, Ü₄.20a, Ü₅.60a.

- 4 Cihânda mâh-tâb-1 °âlem-ârâ bir toğar ey dil
Şi°â-1 dil-keş-i nûr-1 cemâl-1 Muştafâ birdür
- 5 Nücûm eflâkde çok lîk birdür necm-i şubh-âver
O hâl-1 dil-güşâ yârûñ ruğunda Hâyriyâ birdür

71

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Her neş'e kim baña leb-i cânâneden gelür
Ne bâdeden ne gerdiş-i peymâneden gelür
- 2 Dün gördüm ey göñül ben o kıalyoncı şûhını
Pinyâlı kıanlı cânib-i tersâneden gelür
- 3 Bir goncanuñ esîri degülstüñ bentüm gibi
Bülbül bu deflû nâle-i bî-câ neden gelür
- 4 Ol zülf-i müşgsâya tokundukça ey şabâ
Hûnîn şadâ-yı çâkiş-i dil şâneden gelür
- 5 Mağmûr-1 câm-1 °aşkuñ olan Hâyriyâ begüm
Bir mestdür ki gûşe-i mey-hâneden gelür

72

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Görenler ıztırâbum reşha-i sîm-âbdur derler
Dü çeşm-i eşk-bârum seyr iden gird-âbdur derler

71. Ü₁.56b, Ü₂.74b, Ü₃.74b, Ü₄.20a, Ü₅.60a.

2 (b) pinyâlı : pinyâlu Ü₁ Ü₂ Ü₃ / kıanlı : kıanlı Ü₁ Ü₂ Ü₃
4 (a) ol : o Ü₄
(b) hûnîn : hûnin Ü₄

72. Ü₁.57a, Ü₂.75a, Ü₃.74b, Ü₄.20a, Ü₅.60a.

1 (b) çeşm-i : çeşmim Ü₄ / iden girdâbdır : idenler zâbdır Ü₁ (Ü₂ nüshasında kenarda düzeltilmiş) / Ü₁ kenârda "zâb, çeşme ma'nasına, zihâb lafzından ihtisâr olunmuş"

- 2 Saña ağmâz-ı °ayn itmek °aceb mi mevsimi haṭda
Çemende bûy-ı reyḥân mâye-bahş-ı ḥ^vâbdur dirler
- 3 O kâkül kim dökülmüş nîm-i ruḥsârın muḥîṭ olmuş
Bu hâletle aña bir münḥasif meh-tâbdur dirler
- 4 Cemâlin haṭṭı gelse pek °ayân seyr eylerüz zîrâ
Muṣahḥaḥ gösteren her nüṣhayı i°râbdur dirler
- 5 Şaḳın dürc-i dehenden eyleme dendânuñı zâhir
Anı bir mişli nâdir gevher-i nâ-yâbdur dirler
- 6 Virür dârû-yı bûs-ı la°lin ammâ mevtden sonra
Baña rezm-i elemde hem-ser-i Suhrâbdur dirler
- 7 Maḥâdîmüñ birin sevdükde Ḥayrî zümre-i rindân
Anı şok ḳoynuña bir nüṣha-i âdâbdur dirler

73

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Görmeğe °ârîzuñı bende liyâḳat yoḳdur
Dîdede mihre nazâr ḳılmağa tâḳat yoḳdur
- 2 Ḳâmetüñi gördi ḳıyâm eyledi ey serv-i revân
Servüñi âsûdeligi tâbe-ḳıyâmet yoḳdur

3 (a) ruḥsârın : ruḥsârufî Ü₄

4 (a) eylerüz : eylerim Ü₄ Ü₅

5 (a) dehenden : dehândan Ü₃ / Ü₁ kenârda "dürc, zî-kıymet cevher ü lu°lu° vaz° olunan zarfa itlâk olunur"

6 (a) la°lin : la°l Ü₄

73. Ü₁.57a, Ü₂.75a, Ü₃.75a, Ü₄.20b, Ü₅.60b.

1 (b) tâḳat : °âret Ü₄

- 3 Lâ-cerem nağme nihândur dil-i zârîyende
Şanma erbâb-ı taşavvufda kerâmet yokdur
- 4 Nev-nihâlân-ı çemen küçük iken ber virmez
Devletüñi tâze ricâlinde mürüvvet yokdur
- 5 Mevc eksik mi olur hiç kenâr-ı yemden
Lütf-i nâgeh-res-i Mevlâya nihâyet yokdur
- 6 Geldi dîvânımuza leşker-i ma'na şaf şaf
Âdeme derhde 'irfân gibi devlet yokdur
- 7 'Âlemi tutmuş iken şevket-i nazmuñi Hayrî
Kim dimiş şâ'ir olan zâtda şöhret yokdur

74

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Tîğ-i ser tîz-i belâ yâ gamze-i dil-cû mıdur
Resm-i şemşîr-i kazâ çin-i ser-i ebrû mıdur
- 2 Turre-i şeb-gûn mı sünbül deste-i bâğ-ı İrem
Dilleri hâtır-perîşân eyleyen hep bû mıdur
- 3 Bî-müşâbih şeb-nem-i güldür disem dendânına
Hoçka-i la'l içre âyâ dâne-i lü'lü' mıdur
- 4 Kâplamış hurşîd-i ruhsârın cebîn-i mehveşi
Yâ zalâm-ı şeb midür yâ hatt-ı müşgîn-mû mıdur

74 . Ü₁.57a, Ü₂.75b, Ü₃.75a, Ü₄.20b, Ü₅.60b.

2 (b) hep : her Ü₄

4 (b) mû : bû Ü₃ Ü₄

- 5 Hüsni şahrâsın ihâta eyliyenler ser-te-ser
Ey perî hâl-i siyeh mi leşker-i Hindû mıdur
- 6 Levh-i ruhsârında ey dil ol kıyâmet kâmetüñ
Ruk'â-i tûmâr-ı a^cmâlüm mi hatt-ı rû mıdur
- 7 Ârız-ı gül-gûnına güldür disem çokdur şebih
Şâh-ı nahl-ı bâğ-ı hüsne surh reng-âlû mıdur
- 8 Cân ü diller berg ü bîdâsâ düşerler üstüne
Ey şeh-i hûn-rîz tîg -i âbdârüñ cû mıdur
- 9 Hayriyâ lezzet-nümâdur kilik-i şîrîn-i resîm
Şekkeristân-ı suhan mı tûtî-i hoş-gû mıdur

75

Fâ'ilâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Nâle vü feryâduma taklîd iderken gördiler
Rindler meclisde tanbûruñ kulagin burdılar
- 2 Şâhid-i şahbâyı gül-gûn câmelerle seyr idüp
Ayagina düşdiler ahbâb yüzler sürdiler
- 3 Cilve-i kadd-i hırâmânuñ temâşâ eyleyüp
Servler gülşende pâ-ber-cây-ı hayret turdılar
- 4 Şâne-zenler zülf-i yâri dürdiler devşirdiler
Ehl-i aşkuñ gûyiyâ tûmâr-ı ömrin dürdiler

5 (b) leşker-i : şükker-i Ü₁ Ü₂ Ü₃ (Ü₁ ve Ü₃ nüshalarında "şükker" kelimesi şeddeli)

6 (b) a^cmâlüm mi : âlem mi yâ Ü₄

8 (a) berg ü bîd âsâ : berg-i bîd âsâ Ü₃

9 (b) suhan mı : suhan yâ Ü₁ suhan Ü₂ suhanda Ü₃

75. Ü₁.57b, Ü₂.76a, Ü₃.75b, Ü₄.21a, Ü₅.60b.

4 (a) dürdiler : dirdiler Ü₃ Ü₄

- 5 Hâlûme rahm eyleyüp erbâb-ı ʿişret Hayriyâ
Lâʿl-i sâkîden devâ-yı derd-i tabʿum şordılar

76

Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün / Mefâʿilün

- 1 Vücûd-ı ye's ü ümmîd ârzû-yı hâtırumdandır
Biri sem biri mey ammâ sebû-yı hâtırumdandır
- 2 Güm olmakla gözümde şâhid-i baht-ı ʿadû-ḥaslet
Bu nüzhetgehde ey dil cüst ü cû-yı hâtırumdandır
- 3 Göñül naḫş-ı hayâl-ı yâri tahkîk eylemek senden
Şirîşk-i çeşm-i terle şüst ü şû-yı hâtırumdandır
- 4 Felek peygâr-ı vârun itdiği ben vaḫf-ı ḥasretle
Taʿannüdkârî-i vazʿ-ı ʿadû-yı hâtırumdandır
- 5 O ser-keş Hayriyâ tağzîb ü tahdîd itdiği kendin
Benüm arz-ı niyâz-ı rû-be-rû-yı hâtırumdandır

77

Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilâtün / Feʿilün

- 1 Bâʿis-i rûşenî-i çeşmi ḥat-ı ğabğabdur
Sürme-i dîde-i meh-tâb sevâd-ı şebdür
- 2 Ey şeh-i ḥüsn reh-i pür-ḥatar-ı ʿaşkuñda
Ceres-i kâfile-i dil suhan-ı yâ-Rabbdür

76. Ü₁.57b, Ü₂.76a, Ü₃.75b, Ü₄.21a, Ü₅.61a.

1 (a) ye's ü ümmîd ârzû-yı : ye's ümmîd ü ârzû-yı Ü₄
2 (b) nüzhet-gehde : nüzhet-gehde Ü₄ / cüst ü cû : cüst cû Ü₃ Ü₄
3 (b) şüst ü şû : şüst-şû Ü₁ Ü₂ Ü₄
4 (a) ḥasretle : ḥayretle Ü₁

77. Ü₁.58a, Ü₂.76a, Ü₃.76a, Ü₄.21a, Ü₅.61a.

2 (a) pür-ḥatar : pür-hâtır Ü₄

- 3 Tıfla zencîr-i giriftârî-i pâ-yı te^cdîb
Mevc-i pür-çîn-i haşîr-i harem-i mektebdür
- 4 Teb-i germiyyet-i ruhsâr-ı dil-efrûzuñ ile
Hâle mâh-ı neve tebhâle-i tâb-ı lebdür
- 5 Vüs^cat-ı meşreb-i erbâb-ı dile nisbetle
Lücce-i dūr teh-i bahîr-i teng-meşrebdür
- 6 Kerbelâ-yı elemüñ teşne-i şehd-i gamına
Mevc-i tîguñ güzelüm âb-ı be-ser-munşabbdur
- 7 Hayriyâ servveş âzâde-i bâğ-ı dehre
Matlab-ı gâ'ıye dâmen-keşî-i matlabdur

78

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 ^cÂrifüñ gülşen-i tab^cın ğam-ı ^câlem zedeler
Güli tûfân-ı hazân cümleden aqdem zedeler
- 2 Hasretüñle şaf-ı müjgân biribirine girer
Ser-behem-dâde olur hüzn ile mâtem-zedeler
- 3 İltifât ile tesellî bulamaz kalb-i hazîn
Zahm-ı nâsûr olıcak penbe-i merhem zedeler
- 4 Suhan-ı serd virür tab^c-ı hünermende keder
Varak-ı muşhafı bir katre-i şeb-nem zedeler

4 (a) dil-efrûzuñ : dil-fürûzuñ Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

(b) Ü₁ kenarda "tebhâle, etrâf-ı lebde sûret ü harâret-i teb ile hâsil olan kabarcığa dirlir."

7 (a) dehre : dehrün Ü₄ Ü₅

(b) gâ'ıye : gâniye Ü₃ Ü₅

- 5 Derd-i cângâh ile bîmâr olur ey Hâyri
 Hâsret-i çeşmi ile bâde içen gam-zedeler

79

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Tîr-i müjgânlaruñuñ zaħm-ı cigerde yiri var
 Hâr-ı gülzâr-ı gamuñ ol gül-i terde yiri var
- 2 Sülb-i fâşıkdan olur tâlih ü sâlih mevlüd
 Güher ile şererüñ kalb-i hacerde yiri var
- 3 Şerha-i zaħm-ı derûndan be-der olmaz ^caksi
 Beyt-i ber-cest-e-i ebrûñuñ eserde yiri var
- 4 Beñzer ol sünbüle kim şîşeye vaż^c itmişler
^cAks-i gîsûlaruñuñ dîde-i terde yiri var
- 5 Pâk-tıynetler olur pest ise de kadri bülend
 Düşse de turrelerüñ pâyuña serde yiri var
- 6 Hâlüñ ol merdümek-i çeşm-i melâhatdür kim
 Sâha-i dîde-i aşhâb-ı nazarda yiri var
- 7 Bülbül-i tab^cimuzuñ şîven ü zârîsi ile
 Yine Hâyri çemen-i bâğ-ı hünerde yiri var

80

Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün

- 1 Siyeh evrâkdur mecmû^ca-i şun^c-ı Hâk'a şebler
 Sefidâb ile konmuş noktaldur anda kevkebler

79. Ü₁.58b, Ü₂.76b, Ü₃.76b, Ü₄.21b, Ü₅.61b.

3 (b) ebrûñuñ : ebrûñın Ü₁

80. Ü₁.58b, Ü₂.77a, Ü₃.76b, Ü₄.22a, Ü₅.61b.

- 2 Sabû meyden cüdâ düşdükde pâ-mâl oldığın seyr it
Tehî kaldukda cândan hâk olur elbetde kâlıblar
- 3 Gürîzândur efendi bî-hîredler bezm-i ırfândan
Olur etfâle dâr-ı mâtem ü endûh mektebler
- 4 İder zîb-i meârif şâhibin bâlâlara işâd
Bulur ser-levhalar da cây evrâk-ı müzehhebler
- 5 Sakın şem°-i zebânuñ pek fîrûzân itme hâmûş ol
Suhan bezminde mikrâz-ı çerâğ-ı nuḡkdur lebler
- 6 Degüldür muhtelif âyîneler reng ü televvünde
Biribiriyle hem-meşreb olurlar şâf-meşrebler
- 7 Hudâ maḡbûl ider da°vâtın ehl-i meslegün Hayrî
Huzûr-ı şehde mevsûku'l-kelîmlerdür muḡarrebler

81

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 O dil kim dâğdâr-ı şu°le-i nâr-ı muḡabbetdür
Sifâl-ı la°l-i reng-i lâle-i bâğ-ı ḡakîkatdür
- 2 Misâl-ı mâh geh kâmil gehî noḡşân görünmekden
Tecerrüd-pîşegânuñ câyı evc-i çarḡ-ı refetdür
- 3 Muḡâlîfdür hemîşe imtizâcî şîşe vü sengüñ
Kelâm-ı saḡt-ı nâdân mûcib-i kesr-i ḡabî°atdür

3 (b) mâtem ü : mâtem-i Ü₁

81. Ü₁.59a, Ü₂.77a, Ü₃.77a, Ü₄.22a, Ü₅.62a.

3 (b) saḡt-ı nâdân : suhan-dânân Ü₂ Ü₃

- 4 Sebük-rûhâna yokdur havf çarhuñ inqilâbından
Habâba rûy-ı deryâ şadr-ı bezm-i istirâhatdür
- 5 Gehî ümmîd ider seng-i siyehden deşt-i şûrîden
O kim ümmîdvâr-ı himmet-i erbâb-ı hıssedür
- 6 Siyâh-nâme-i a^cmâldür hep zînet-i dünyâ
Hat-ı ruhsâr-ı hûbân aña bürhân-ı delâletdür
- 7 Hadeng-i ez-kemân-ber-cesteden fehm eyle ey Hayrî
Gurûr-ı nahvetüñ encâmı zîr-i hâk-ı zilletdür

82

Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

- 1 Bezme ey sâkî getir şahbâ-yı mey nevrûzdur
Eyle ey mutrib nevâ-yı hây ü hey nevrûzdur
- 2 Açdı sünbül turrezin gülşende Leylâ-yı çemen
Ey perî tûmâr-ı zülfüñ kılma tayy nevrûzdur
- 3 Câm-ı ^cayşuñ kırmadan Efrâsiyâb-ı çarh-ı dîn
Eyle ey dil ^cişret-i Kâvûs-key nevrûzdur
- 4 Dikdi tûğın gülşene şâh-ı bahârüñ yâsemen
Nâ-bedîd oldı cünûd-ı mülk-i dey nevrûzdur

- 4 (a) sebük-rûhâna : sebük-rûhâna Ü₁ Ü₂
5 (b) hıssedür : hâcetdür Ü₁
6 (a) a^cmâldür : âmâldür Ü₄

82. Ü₁.59a, Ü₂.77b, Ü₃.77a, Ü₄.22a, Ü₅.62a.

- 1 (b) hây ü hey : hây-hey Ü₁ Ü₂ Ü₃
3 (b) Ü₁ kenarda "Kâvûs, ^cAcem pâdişâhlarından bir pâdişâhın ismidir ki key izâfetiyle Keykâvûs dirler, murâd-ı Keykâvûs ise lakab-ı mu'ahhâren îrâd olunmuş, zîrâ key lakabdır ve Keykubâd'dan Dârâ'ya gelince Kiyâniyân itlâkı şâyi^cdür, Keyhüsrev, Keykâvûs, Keykubâd gibi."
4 (b) cünûd : cünûn Ü₄ Ü₅

- 5 Nâhun-i miñnetle deḷsün sînesin Hayrî gibi
Heçr elinden inlesin bir pâre ney nevrûzdur

83

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Sünbülü bâğda çün turre-i yâr itdi bahâr
Bâdı hem-hâl-ı dil-i nâbe-karâr itdi bahâr
- 2 Hat-ı nevr-hâste şûrîdeligüm arturdı
Beni sevdâ-zede hep böyle bahâr itdi bahâr
- 3 Sâye-i nûkhet-i sünbül döşeyüp reh-güzere
Mağdem-i şâh-ı güle müşğ nisâr itdi bahâr
- 4 Gül-i câm eylemedin kâm-ı ümîdüm ta^ctîr
Rûz-ı şâdî gibi sür^catle güzâr itdi bahâr
- 5 Virdi peymâne-i verd-i teri Hayrî hâra
Bülbül-i zârı giriftâr-ı humâr itdi bahâr

84

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 ^cArz-ı hâl-i dili cânâne takaddüm der-kâr
Şâh-i âdil geliyor ^carz-ı tazallüm der-kâr
- 2 Bülbülâsâ gam-ı ruhsârün ile kûyuñda
Vakt-ı güldür güzelüm âh-ı terennüm der-kâr

83. Ü₁.59a, Ü₂.77b, Ü₃.77b, Ü₄.22b, Ü₅.62a.

1 (b) dil-i : dili Ü₂ Ü₃ Ü₅
3 (b) mağdem-i : mağdemi Ü₁
4 (a) ümîdim : ümmîdim Ü₂ (şeddeli) ümîd Ü₄

84. Ü₁.59b, Ü₂.78a, Ü₃.77b, Ü₄.22b, Ü₅.62b.

1 (a) dili : dil Ü₄

- 3 Tîrden zahm şifâ-yâb degüldür dimezüm
Gamze-i yârdan °uşşâka terahhum der-kâr
- 4 Âhdan sîneye lâ-büdd dokunur dest-i elem
Defe mutribden olur sîli-i tek-düm der-kâr
- 5 Hiç görmüş mi ki gül-goncayı güftâr eyler
Leb-i dil-berde diyen resm-i tazallüm der-kâr
- 6 Zâhidüñ neş'esi yok na°ra-i yâ-hûsı füzûn
Dil-tehî olsa olur şavt-ı teh-i hum der-kâr
- 7 Hayriyâ perde-i dîdemde hayâl oldu cisim
Pes-i mînâda taşâvîre teccüm der-kâr

85

Mefâ'ilün / Fe°ilâtün / Mefâ'ilün / Fe°ilün

- 1 Göñül be-dâg-ı dil-efgâr-ı âferînişdür
Güşâde lâle-i gülzâr-ı âferînişdür
- 2 Nihâl-i kudsîde bâg-ı °ademde ol yârüñ
Rübûde şîve-i refâr-ı âferînişdür
- 3 O dil ki zahm-çeş-i hançer-i muhabbetdür
Elîf-i derd-i dil-âzâr-ı âferînişdür
- 4 O ser ki güyek-i geltân-ı râh-ı °aşk olmuş
Şehîd-i nîze-i hûn-h°âr-ı âferînişdür

- 4 (a) lâ-büdd : lâ- büt Ü₄
(b) tek-düm : tekeddüm Ü₅ ("tek-düm" kelimesi Ü₁ nüshasında harekeli)
5 (b) tazallüm : teccüm Ü₄

85. Ü₁.59b, Ü₂.78a, Ü₃.78a, Ü₅.62b.

- 2 (a) ol yârüñ : dil-i yârüñ Ü₁
3 (a) zahm-çeş-i : zahm-ceyş-i Ü₂ Ü₃ Ü₅
4 (a) Ü₁ kenârıda "güyek güy, top ma°nâsına, kâf taşgîr içündür"

- 5 Bu tavr-ı keç felek-i nâbe-râstîde göñül
Sebât-ı mağdem-i etvâr-ı âferînişdür
- 6 Çemensitân-ı ruğ-ı yârda hat-ı dil-cû
Be-zîr-i dâmen-i gül hâr-ı âferînişdür
- 7 Bu çarh âyine-i bed-nümâ-yı zîştîdür
Şeb aña gerd-i be-dîdâr-ı âferînişdür
- 8 Zebân-ı hâmeye bu nutk-ı dil-güşâ Hayrî
Edâ-yı melhem-i güftâr-ı âferînişdür

86

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Nâvek-i neşşâbe-i cevre siperdür sînemüz
Mevc-i seyl-i eşkendür elde tîğ-i kînemüz
- 2 Biz o mestân-ı mey-i bezm-i şafâyuz bulsa Cem
Zîb-i ser eyler gül-i şem^c-i şeb-i âzînemüz
- 3 Biz o murğân-ı semender-meşrebüz teşhîr için
Eylesün şeyyâd-ı deşt-i ğam şererden çînemüz
- 4 Gerd-i ğam ruhsârımızdan olmadı bir lahza dūr
°Uğde-i çîn-i cebîndür cevher-i âyînemüz
- 5 Katre-i eşkümde muzmer °aks-i tâb-ı °arîzuñ
Dâğ-ı hasret oldı nağş-ı sikke-i nağdînemüz

7 (a) zîştîdür : zîştîde Ü₃

86. Ü₁.60a, Ü₂.79a, Ü₃.78b, Ü₄.22b, Ü₅.63b.

4 (a) lahza : katre Ü₄ Ü₅

5 (a) nağş-ı : nağşı Ü₄

- 6 Kenz-i dilden fikr-i târ-ı zülfün olsun mı birün
Mârdan hâlî mi kalsun yâ bizüm gencînemüz
- 7 Hayriyâ gerdûn gibi biz bî-ķarâruz dâ'imâ
Ebrdür hürşîd-i dâġa hırķa-i peşmînemüz

87

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Oldı zamân-ı giryede hâsıl ümîdimüz
Bârânlı rûza düşdi bizüm hayf °idimüz
- 2 Her zahm-ı tîr-i ġamzesine tende ol bütûn
Oldı fitîl-i penbe bu mûy-ı sefidimüz
- 3 Göstermez ol meh-i ufuk-ı hüsni dîdeye
Pek tîredür sitâre-i baht-ı °anîdimüz
- 4 Şad dîde-i hasedle bakar ney bu bezmde
Seyr eyledükce yâr ile ġüft ü şinîdimüz
- 5 Hayrî biri birisine yârân °arż ider
Mânend-i tuhfe işte bu nazm-ı cedîdimüz

88

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Biz inķitâ°-ı hecr ile vuşlat mı görmüşüz
Râh-ı talebde menzil-i râhat mı görmüşüz

7 (a) Hayriyâ : Hayrî-i Ü₂ Ü₅

87. Ü₁.60b, Ü₂.79a, Ü₃.79a, Ü₄.23a, Ü₅.63b.

1 (a) ümîdimiz : ümmîdimiz Ü₁ Ü₂ (şeddeli)
(b) : bârânlı düşdi hayf bizim rûz-ı °idimiz Ü₄

3 (b) meh-i : mehüfî Ü₄

4 (b) ġüft ü : ġüft-i Ü₄

88. Ü₁.60b, Ü₂.79b, Ü₃.79a, Ü₄.23a, Ü₅.63b.

- 2 Bûs-1 lebin mi eylemiştir ol perîveşüfî
Bezm-i tarabda câm-1 meserret mi görmüşüz
- 3 Harf-1 vefâ mı çıktı dehân-1 nigârdan
Biz gonca-i emelde tarâvet mi görmüşüz
- 4 Mir'ât-1 çarhı seng-i kazâ eylesün şikest
Meşrebce anda rûy-1 letâfet mi görmüşüz
- 5 Çıkmış mı hiç derûn-1 nemekzârdan şeker
Tab^c-1 ricâl-1  aşrda himmet mi görmüşüz
- 6 Seyl-i fitenle ide Hüdâ anı hâksâr
Kaşr-1 fenâda  izzet ü rif^cat mi görmüşüz
- 7 Kâlâ-yı nazmı neyliyelüm elde Hayriyâ
Sûk-1 hünerde mâye-i râğbet mi görmüşüz

89

Mef ulü / Fâ ilâtü / Mefâ ilü / Fâ ilün

- 1 Tâb-1  izâr-1 yâr ile s zân olan bizüz
Mağb t-1 pertev-i meh-i tâbân olan bizüz
- 2 Cism-i nizâr ü çehre-i zerd ile her gice
Bezm-i vişâle şem^c-i şebistân olan bizüz
- 3 Üftâdelikle dergeh-i dil-berde gerdveş
Rû-mâl-1 taraf-1 g şe-i dâmân olan bizüz

2 (b) tarabda : talebde Ü₄
5 (a) nemekzârdan : nemek-dândan Ü₄
6 (a) ide Hüdâ anı : anı Hüdâ ide Ü₄ Ü₅
(b)  izzet ü :  izzet-i Ü₄

89. Ü₁.61a, Ü₂.79b, Ü₃.79b, Ü₄.23b, Ü₅.63b.

3 (b) taraf : sarf Ü₄

- 4 Dâ'im senân-ı hâme-i tîğ-i zebân ile
Kişver-güşâ-yı hıttâ-i ʿirfân olan bizüz
- 5 Âyîne gibi cevherimüz şâfdur bizüm
Meclâ-yı rûy-ı vâcib ü imkân olan bizüz
- 6 Dilde hayâl-i dîdesi ham itdi kaddimüz
Faşş-ı nigîn-i hüsne nigîndân olan bizüz
- 7 Sergeştelikle baht-ı siyâh ile Hayriyâ
Mânend-i zülf-i yâr perîşân olan bizüz

90

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Dil-i sengîn-i yâra girye-i ʿuşşâk kâr itmez
Hedef fülâd olunca tîr-i tîzîn ser-güzâr itmez
- 2 O müstâgnî meşâmm-ı bûy-ı ye's-i bag-ı vuşlatdur
Göñül hiç ârzû-yı maqdem-i bâd-ı bahâr itmez
- 3 O mest-i ser-perîşân-ı mey-i hicrândur dil kim
Bu ʿişretgehde nûş-ı câm ile defʿ-i humâr itmez
- 4 Çarîn-i kâm-ı istişmâm idenler lâle-i bâğı
Ümîd-i hâtırın ser-beste-i lutf-ı kibâr itmez
- 5 O dil kim hâtır-ı Hayrî gibi âlûde-i gamdur
Kelâl-ı guşşa-i hasretle ʿarz-ı inkisar itmez

6 (a) itdi : oldı Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

90. Ü₁.61a, Ü₂.80a, Ü₃.79b, Ü₄.23b, Ü₅.64a.

1 (a) ʿuşşâk : ʿuşşâk da Ü₁ ʿuşşâka Ü₄

2 (b) bâd : yâd Ü₄

4 (b) ümîd : ümmîd Ü₁ Ü₂ (şeddeli).

91

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Hâyâl-1 hatt-1 cânân eyleyen dilde şafâ olmaz
Sevâd-1 şâm-1 ğamdur bunda şem^c-i pür-ziyâ olmaz
- 2 Devâ-cû olmaz enfâs-1 Mesîhâ'dan dilüñ zahmı
Bu gülzârüñ güli minnet-keş-i bâd-1 şabâ olmaz
- 3 Göñül kesb-i şafâ itmek ne mümkün sâĝar-1 mülden
Çeraĝ-1 mihirden bezm-i ümîdüm rüşenâ olmaz
- 4 Müdâvât-1 ^cilel nisbetledür eĥvâl-1 mü^clûle
^cAşâdan özge çeşm-i kûra mîl-i tûtiyâ olmaz
- 5 Mey-i vahdetden ol kim neş'e-i sırr-1 sevâ buldı
Bu işretgehde sâkî mâ'il-i câm-1 sivâ olmaz
- 6 Benüm çeşmüm anuñ âyîne-i ^caks-i cemâlidür
Niçün ĥûn-1 sirişküm pây-1 cânâna ĥınâ olmaz
- 7 Gül-i şem^c-i cemâl-1 yâre hergiz olmamış sûzân
Bu bâĝuñ bülbüli Ĥayrî gibi âteş-nevâ olmaz

92

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Dil-i ^cuşşâkı her bir kâmet-i tûbâ-figen açmaz
Gül-i nev-resteyi gül-bün-sıfat nahl-1 semen açmaz

91. Ü₁.61b, Ü₂.80a, Ü₃.79b, Ü₄.23b, Ü₅.64a.

3 (b) ümidim : ümmidim Ü₁ Ü₂ (şeddeli) ümid Ü₄

4 (b) tûtiyâ : bûtenâ Ü₄

5 (b) câm : genc Ü₄

92. Ü₁.61b, Ü₂.80b, Ü₃.80a, Ü₄.24a, Ü₅.64b.

- 2 Hünermendân olur °âciz nizâm-ı hâl-i zârından
Girihhâ-yı vücûdın nâhun-i kilik-i suhan açmaz
- 3 Küşâd itmez kef-i berg-i hazân gül-goncanuñ bendin
Nikâb-ı °arız-ı Şîrini dest-i kûh-ken açmaz
- 4 Leb-i zaħmı ser-â- pâ teşnelikden çâk çâk olsa
Göñül mevc-i hüsâm-ı yârdan ğayra dehen açmaz
- 5 Olur dem-serdi-i aħbâbdan sâkit suhan-sencân
Dehânın vakt-ı deyde nâleye murğ-ı çemen açmaz
- 6 Açar biñ tâze tâze zaħm cism-i °âşıkâ ammâ
°Ukûd-ı târ-ı zülfün ğamze-i pür-şûr ü fenn açmaz
- 7 Çemen şahnında bir gül kalmadı açılmadı Ğayrî
°Acebdür sînesin ol âfet-i gül- pîrehen açmaz

93

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Dil-i rûşen-zamîre fikret-i dünyâ kesel virmez
Ğubâr-ı deşt mir°ât-ı meh ü mihre hâlel virmez
- 2 Resâ olmaz leb-i dil-teşnegân ser-çeşme-i mihre
Ruh-ı dildârı bûs itmek dilersem fırsat el virmez
- 3 Elümden çıktı cânânuñ ser-i zilf-i girih-ĝîri
Felek dest-i ümîde rişte-i tûl-ı emel virmez

- 4 (b) dehen : dehân Ü₁
5 (b) dehânın : dehânuñ Ü₄
6 (b) şûr ü fen : şûr fen Ü₁

93. Ü₁.62a, Ü₂.80b, Ü₃.80b, Ü₄.24a, Ü₅.64b.

- 2 (a) ser : her Ü₁
3 (a) girihĝîri : ĝünahĝîri Ü₄

- 4 Merâmınca nişâr eyler diyü hâk-ı reh-i yâra
Nukûd-ı eşki de °uşşâka gerdûn mübtezel virmez
- 5 Bu şi'r-i tâzeyi mengûş-ı gûş it her zamân Hayrî
Yem-i pür-cûş tab°uñ böyle dürr-i bî-bedel virmez

94

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 Müjgân-ı dîde hâme-i hasret nigârimuz
Pür-noktadur sirişk ile levh-i °izârimuz
- 2 Maktûl-ı tîg-i gâmzesiyüz çok mıdur o şûh
Kuhl-i siyehden eylese hâk-ı mezârimuz
- 3 Mâ-ı hamîmi müşrike şehd-i na°im ider
Düşse cehîme sûz-ı dil-i dâgdârimuz
- 4 Âzâde nahl-ı gülşen-i tecrîd-i vahdetüz
Birdür mişâl-ı serv hazân ü bahârimuz
- 5 Biz tâcir-i metâ°-ı vişâlüz zamânedede
İfnâ-yı naqd-ı °ömr iledür Hayrî kârimuz

95

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 O murğ-ı bî-mekânem yâde fikr-i âşiyân gelmez
Ser-i kûyuñ gibi çeşm-i hayâle büstân gelmez

5 (a) her : bir Ü₄

94. Ü₁.62a, Ü₂.81a, Ü₃.80b, Ü₄.24b, Ü₅.64b.

1 (b) pür : bir Ü₁ Ü₄ Ü₅ / noktadur : naqta-i Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

95. Ü₁.62a, Ü₂.81a, Ü₃.80b, Ü₄.24b, Ü₅.65a.

- 2 Degüldür tavk-ı kumrî halka-i âgûş-ı hasretdür
Niçün gülzâra ol serv-i revân ey bâğbân gelmez
- 3 Gül-i şem^cûñ o da âşüftesidür lîk hikmetdür
Niçün bülbül gibi pervânedен şît-i figân gelmez
- 4 Şabâ ta^ctîr ider kâm-ı hezârı bûy-ı goncayla
Şakın zann itme ^cuşşâka peyâm-ı dûstân gelmez
- 5 Kemân zûrın çeker eyler i^cânet tîre bâzûsı
Sebük-mağzuñ edâ-yı sahtı dânáya girân gelmez

96

Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün

- 1 Ruh-ı cânâne içre hatt-ı müşgîn ser- nümûd olmaz
Muhaşşal âteş-i reng-i gül-i ra^cnâda dûd olmaz
- 2 N'ola hep müşterî-i kâle-i rengîn-zağm olsa
Kef-i ^câşıkda dâğ-ı ye'sden ğayrî nukûd olmaz
- 3 İder mi mevc-i seyl ^cummânı hergiz derhem ü tîre
Dil-i şâfum benüm âzurde-i ta^cn-ı ğusûd olmaz
- 4 Gül-i mihre hazân ile bahârı bir gelür dehrüñ
Dil-i rûşen-güherde fikret-i bûd ü nebûd olmaz
- 5 Kılur mı istinâd ağıyâra ^câlî-himmetân seyr it
Anuñçün zîr-i ğargâh-ı sipihr içre ^camûd olmaz

- 2 (b) ey : -Ü₁ -Ü₂ -Ü₃
3 (b) şît-i : şît ü Ü₃
4 (a) bûy-ı : bûyla Ü₅
(b) dûstân : dâstân Ü₄

96. Ü₁.62b, Ü₂.81a, Ü₃.81a, Ü₄.24b, Ü₅.65a.

- 1 (a) içre : üzre Ü₄ / ser-nümûd : ser-nümû Ü₁
3 Ü₄'de 4. beyitle yer değıştirmiş.

- 6 Zebân-ı şâhid-i °âdil yeter her mısra°un Hayrî
Bu da°vâ-yı suhandur bunda bürhân ü şühûd olmaz

97

Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün

- 1 Rakîb âteş-i °aşkuñla dâgdâr olmaz
Zemîn-i şûre bahâr ile lâlezâr olmaz
- 2 Hayâl-ı la°li n'ola çıkmasa bu göñlümden
Hum içre turmayıcak bâde neş'edâr olmaz
- 3 Hevâ-yı zülf ü lebün° istemez riyâ ehli
Dıraht-ı huşk-ı ne-ber-câda berg ü bâr olmaz
- 4 Cinânı kûyuñia benzetmezem ben ey yüzi hûr
Taşavvur ile Sitânbûl Üsküdâr olmaz
- 5 Beyâz sînesi hûrşîdi şermnâk eyler
Çerâğ rûz-ı fûrûzende şu°lebâr olmaz
- 6 °îzâr-ı yâr n'ola hat resîde olmuşsa
Bu gülsitânda bir gül mi var ki hâr olmaz
- 7 N'ola ricâ-yı vişâlün° kılursa Hayrî-i zâr
Gedâ-yı kûy-ı muhabbetde kayd-ı °âr olmaz

6 (b) bürhân ü : bürhân-ı Ü₂ Ü₃

97. Ü₁.62b, Ü₂.81b, Ü₃.81a, Ü₄.25a, Ü₅.65a.

- 3 (a) zülf ü : zülf-i Ü₁ la°l-i Ü₄
(b) berg : big Ü₄
- 5 (a) hûrşîdi : hûrşîd-i Ü₄
(b) fûrûzende : ferzûnede Ü₁ / şu°le-bâr : şu°le-dâr Ü₄
- 6 (a) yâr : yâra Ü₅ / resîde : resîd Ü₄
(b) bu : bir Ü₄
- 7 (a) ricâ-yı : ricâl-i Ü₄

98

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Bulur nevk-i müjeñ şahñ-ı derûnum inhirâf itmez
Alur menzil çıkınca şaştdan tîr ihtilâf itmez
- 2 Edeb kec-fehmi mevzûn-tab^c kılmaz âteş-i te'dîb
Zer-i nâ-cinsi nâr-ı pûte-i terbiyye şâf itmez
- 3 Ser-i şemşîr-i ğamzeñ dil-nişînum oldı incinmem
Ne deñlü tîĝ-i ser-tîz olsa ızrâr-ı ğılâf itmez
- 4 Bulanmaz şafha-i deryâda keşret bulsa da hâşâk
Derûnun merd-i pâk âlûde-i çirk-i hılâf itmez
- 5 N'ola fahr itse Hayrî mâlik-i genc-i me'ârifdür
Edâ vü dâniþ ile fahr ider da^vâ vü lâf itmez

99

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

- 1 Murĝ-ı dil dâm-ı dü-ĝisûña düşer çok sürmez
Şeh-perin tâb-ı 'izâruñda döger çok sürmez
- 2 Biz anı şâh-reh-i kûyuña göndermiş idük
Deşt-i hayretde kalur peyk-i nazar çok sürmez
- 3 Vâr iken âh baña sûz-ı elem kâr itmez
Söyünür bâd be-pîş olsa şerer çok sürmez

98. Ü₁.62b, Ü₂.81b, Ü₃.81b, Ü₄.25a, Ü₅.65b.

2 (b) nâr : târ Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅

3 (a) incinmem : incitmem Ü₄

4 (a) bulsa da : bulsa Ü₄ / hâşâk : hâşâke Ü₄

(b) derûnun : derûnuñ Ü₄ / çirk : çarhuñ Ü₄

99. Ü₁.63a, Ü₂.82a, Ü₃.81b, Ü₄.25a, Ü₅.65b.

3 (b) bâd be-pîş : bâda be-pîş Ü₃ bâd-pîş Ü₄

- 4 Hâvf-ı tîğûfla niçün bîme tettebbu^c kılruram
Sîneden bir gün olur ol da geçer çok sürmez
- 5 Nevk-i tîr-i kalemüm sîne-i erbâb-ı dile
Hayriyâ ney gibi te'sîr ider çok sürmez

100

Mefâ'ilün / Fe'elâtün / Mefâ'ilün / Fe'elün

- 1 O tâze nahli göñül zîb-i bâğ-ı cân bilirüz
Haṭ-ı ruhın çemen-i gülşen-i cinân bilürüz
- 2 Ne hâcet ol gül-i ra'nâyı eylemek ta'rif
Biz anı gönca iken verd-i râygân bilürüz
- 3 Keder sürûrına der-peydür 'âlemüñ sâkı
Bahâr-ı dehri biz âmâde-i hazân bilürüz
- 4 Nedür bu sendeki mağrûrî-i cemâl ey şûh
Zevâl-ı mihr-i cihân- tâbı pek 'ayân bilürüz
- 5 Bizüz o ser-be-hevâ bülbülân-ı bî-ârâm
Ne şâh-ı nahl-ı gül-i mey ne âşiyân bilürüz
- 6 Nigâh-ı ğamzeñe kimdür rübûde-hâtır olan
Biz anı hançer-i dil-dûz-ı bî-amân bilürüz
- 7 Tekâver-i felege añlarum ki yol virmez
Semend-i âhı da Hayrî sebük-'inân bilürüz

4 (a) bîme : nîme Ü₃ / tettebbu^c : tîğ Ü₄

100. Ü₁.63a, Ü₂.82a, Ü₃.82a, Ü₄.25b, Ü₅.65b.

1 (a) nahli : nahl-i Ü₅ / bâğ : bahş Ü₄

3 (a) sürûrına : sürûr ne Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

(b) dehri : dehr Ü₄

101

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Peyâm-ı nûkhet-i cânâna çeşm ü gûşlaruz
Mişâl-ı gönca anuñçün dehen-hamûşlaruz
- 2 Nuķûd-ı eşke harîdâr bulmaduķ gitdi
Bu sûķ-ı giryede çoķdan güher-fürûşlaruz
- 3 Derûna nüh hum-ı eflâk neş'e baķş olmaz
Humâr-ı sâġar-ı ġamdan rübûde hûşlaruz
- 4 °Aceb mi telh-i dimâġ itse rûzgâr bizi
Hemîşe yemm gibi °âlemde vaķf-ı cûşlaruz
- 5 Ne minnet efser-i devletle câme-i câha
Bir iki rind-i ķadeh-nûş ü hırķa-pûşlaruz
- 6 Neşât-ı şevķ-i leb-i dil-ber ile ey Hayrî
Mişâl-ı bâde-i deh-sâle pür-hurûşlaruz

102

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

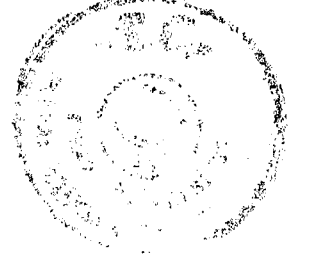
- 1 Ta'ñ eyler âftâba bu dâġ-ı nihânımız
Besdür ġamuñla şu'le-i âteş-feşânımız
- 2 Eyler hadeng-i âhımız eflâkden güzer
Ķadd-i dü-tâ-yı hasret olupdur kemânımız
- 3 Ebr-i bahâr-ı feyz-i ķanâ'at bizümledür
Her dem bahâr olur bu bizüm ġülsitânımız

101. Ü₁.63a, Ü₂.82b, Ü₃.82a, Ü₄.25b, Ü₅.65b.

1 (a) ü : -Ü₁ Ü₂ Ü₅

102. Ü₁.63b, Ü₂.82b, Ü₃.82b, Ü₄.25b, Ü₅.66a.

- 4 Rüstem-neberd-i ʿarṣa-i ʿaşk ü muḥabbetüz
Şeh-nâme-i ruhında yazar dâstânımız
- 5 Tehmûres-i fekle neberd itmege bizüm
Feryâd ü âhdur güzelüm kahramânımız
- 6 Dil müntesibliği anadan toğmadur bize
Birdür ğam ü elemle bizüm dûdmânımız
- 7 Dil ḥâmid-i elemdür anüñçün füzûn olur
Ḥayrî bizüm kudûret-i ḥayret nişânımız

Ḥarfü's-sin

103

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Tehî feyz-i meserretten dil-i dîvâne-i müflis
Ki bezm-i ʿayşda bî-mey kalur peymâne-i müflis
- 2 Aña âmed-şüd eyler şubḥ ü şâm elbette dâyinler
Hele ḥâlî degül aḥbâbdan ğam-ḥâne-i müflis
- 3 Neyi bulmuşsa anda düzd-i fakr-ı ihtiyâc almış
N'ola bî-ferş olursa sâha-i kâşâne-i müflis
- 4 Degül taʿdâd-ı zikrullâh için destinde âmâde
Ḥisâb-ı deyn içündür subḥa-i sad-dâne-i müflis
- 5 Hücûmından aña gelmez ḥalel dâyinlerüñ Ḥayrî
Ḥurûş-ı seylden ḥavf eylemez vîrâne-i müflis

5 (a) tehmûres : tehmûs Ü₄

103. Ü₁.64a, Ü₂.83a, Ü₃.82b, Ü₄.26a, Ü₅.66b.

2 (a) şubḥ ü : şubḥ Ü₂

3 (a) bulmuşsa : bulduysa Ü₃ / fakr : fakr ü Ü₄

5 (a) dâyinlerüñ : denilerüñ Ü₄

104

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Bâl-1 murâd-1 murğ-1 gönül dâmen-i heves
Pervâz-gâh-1 maqşadı pîrâhen-i heves
- 2 Ben bûse-çîn-i rûy-ı hayâl olduğum zamân
Çok tâze tâze güller açar gülşen-i heves
- 3 Ma'cûm iderdi kendüye meftûn olanları
Ser-keşlik itse şâhid-i müstaşsen-i heves
- 4 Bu bâğ-1 bî-vefâda olur çâk-ceyb-i hâr
Her kim giyerse gül gibi pîrâhen-i heves
- 5 Şâm-1 ye'isde hâne-i maṭlab kalurdu târ
Ger olmasaydı şem^c-i ruh-1 rûşen-i heves
- 6 Ben ol harîk-i nâr-1 firâkum ki Hayriyâ
Yandı şerâr-1 âhum ile hirmen-i heves

Harfûş-Şin

105

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Hatt o şûhuñ levh-i rûyın öyle tezyîn eylemiş
Şafha-i gül-gûnı gûyâ dûde-müşgîn eylemiş
- 2 Şüst ü şûy-ı eşk ile gitmez gözümden 'aks-i ruh
Âb ile kim şu^cle-i yâkûtı teskîn eylemiş

104. Ü₁.64a, Ü₂.83a, Ü₃.83a, Ü₄.26a, Ü₅.66b.

1 (b) maqşadı : nâfi^ci Ü₄

3 (b) itse : ile Ü₄

5 (a) hâne-i : dâmen-i Ü₃

105. Ü₁.64b, Ü₂.83b, Ü₃.83a, Ü₄.26b, Ü₅.66b.

- 3 Bâġbân-ı şun^c-ı Hakk̡ gülşende berg-i lâleyi
Küşte-i şemşîr-i aşka şem^c-i bâlîn eylemiş
- 4 Düşmesün mi ukdeler reghâ-yı çeşm-i aşika
Târ-ı ġisûsın o âfet çîn-der-çîn eylemiş
- 5 Aks-i la^clin derc idüp aşık dil-i vîrânına
Bir sıfâl-i köhneye gül-berg-i teşhîn eylemiş
- 6 Kâmetin zıkr eyleyüp şî^crinde Hayrî ol mehûñ
Âferin bir mısra^c-ı ber-cestesiz tazmîn eylemiş

106

Mef^cülü / Mefâ^cilü / Mefâ^cilü / Fa^cülün

- 1 Dil bilmeyerek zülf-i siyeh-târa tokunmuş
Âh itse aceb mi ayağı mâra tokunmuş
- 2 Leylî anı mecrûh-ı nigâh-ı sitem itmiş
Mecnûn-ı fenâ meslek-i ġaddâra tokunmuş
- 3 Rûyında degüldür o mehûñ hâl eser itmiş
Âhum şereri şafha-i ruhsâra tokunmuş
- 4 Girmiş bu gice dâ'ire-i halka-i zülfe
Vâr ise şabâ tabla-i attâra tokunmuş
- 5 Hayrî anı almam nazara çıkdı gözümden
Eşküm kaçarâtı kadem-i yâra tokunmuş

4 (b) çîn-der-çîn : çîn-pür-çîn Ü₄

5 (b) teşhîn : teşmîn Ü₄

106. Ü₁.64a, Ü₂.83b, Ü₃.83b, Ü₄.26b, Ü₅.67a.

1 (a) siyeh târa : siyeh-sara Ü₄

107

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Fezâ-yı gülşen-i ruhsâra hatt gelmiş çimenlenmiş
Gül-i ümmîdimüz bâg-ı muhabbetde dikenlenmiş
- 2 Nüzûl-ı leşker-i fikr-i hayâl-ı şûr-bahşuñla
Harâb-âbâd-ı dil ey şehriyâr-ı hüsn şenlenmiş
- 3 Tolaşmış gerden-i ağıyâra târ-ı zülf-i müşgînüñ
Seg-i herze-meres bâb-ı vişâlüñde resenlenmiş
- 4 Temâşâ eyleyüp levh-i ruhında nokta-i hâlin
Miyân-ı mehveşânda ol gül-i hûd-reste bünlenmiş
- 5 Güneş ebr-i rakîka girmiş ey dil istitâr itmîş
Çıkup germ-âbeden ol mâh-peyker pîrehenlenmiş
- 6 İdüp tazmîn evşâf-ı binâ-gûşın o gül-rûyuñ
Nihâl-i mışra^c-ı eş^câr-ı Hayrî yâsemenlenmiş

108

Mefâ'ilün / Fe^cilârün / Mefâ'ilün / Fe^cilün

- 1 Göñül dehânuñı fikr eylemiş de teng olmuş
Hayâl-ı ârîzuñ itmüş de şu^cle-reng olmuş
- 2 Oñulmadı hele zahmı dü-şaff-ı müjgânuñ
Rü'ûsı müşg ile súde nice hadeng olmuş

107. Ü₁.64b, Ü₂.84a, Ü₃.83b, Ü₄.26b, Ü₅.67a.

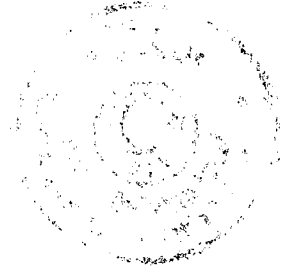
2 (a) fikr-i : fikr ü Ü₄

4 (a) eyleyüp : eylemiş Ü₄ / hâlin : hâlün Ü₄

6 (a) o : -Ü₄

108. Ü₁.65a, Ü₂.84a, Ü₃.83b, Ü₄.27a, Ü₅.67a.

- 3 Añup o la^l-i şeker-ħandi şimdi zehr ađlar
Dü-çeşm-i [°]âşık-ı şûrîde çün şereng olmuş
- 4 Niçe göñülliği güm-geşte kıldı şad-feryâd
Muhîf-i ħüsnde ol ġamzeler neheng olmuş
- 5 Bu tavr-ı tâzede cevlân idince Ĥayrî'nüñ
Semend-i ħâmesinüñ pây-ı sa[°]yı leng olmuş

109

Fâ[°]ilâtün / Fâ[°]ilâtün / Fâ[°]ilâtün / Fâ[°]ilün

- 1 Yakdı nâra göñlüm ol ruhsâr-ı dil-keş şem[°]veş
Dâġ-ı ġamdan oldı ħâl-ı dil müşevveş şem[°]veş
- 2 Pertev-i bezm-i şafâ-yı zümre-i [°]irfân olur
Hem-zebânın eyleyen sûzişle âteş şem[°]veş
- 3 Rişte-i zülf-i siyehden tâb-ı nâr-ı âhdan
Dil-ġudâz itdi beni kayd-ı keş-â-keş şem[°]veş
- 4 [°]Âşık ü ma[°]şuk yek cism oldıġın işrâb idüp
Gösterür pervâne şeh-bâl-ı münakkaş şem[°]veş
- 5 Eyle ey Ĥayrî fûrûzan bezm-i tab[°]uñ nûş ile
Pertev-i dildür mey-i şâfi vü bî-ġışş şem[°]veş

3 (b) çeşm-i : çeşmim Ü₄ / Ü₁ kenârda "şereng, zehr ma[°]nâsına, [°]Arabîde semm dirler"

5 (a) Ĥayrî'nüñ : ey Ĥayrî Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

109. Ü₁.65a, Ü₂.84a, Ü₃.84a, Ü₄.27a, Ü₅.67b.

3 (b) dil-ġudâz : dil-ġudâr Ü₃ Ü₄ / keşâkeş : ġuşâyış Ü₄

5 (a) tab[°]uñ : tab[°]ın Ü₄ / nûş ile : nuş-ı dil Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

110

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 İdüp inkâr hâlûñ nokta-i tefhîm göstermiş
Dehânuñ defter-i hüsninde şekl-i mîm göstermiş
- 2 Degülmevc-i pey-â-pey meşk-i refât eyleyüp eşküm
Habâba mekteb-i deryâda çok ta'lim göstermiş
- 3 Gözüm merdümlük itmiş tâk-ı mînâ-fâmı bâmında
Hayâlûñ şâhına bir mesned-i ta'zîm göstermiş
- 4 Meh-i nev şanma gerdûn cünbüş-i ebrûña reşk itmiş
Kaş oynatmış cihâna bir nigâh-ı nîm göstermiş
- 5 Dil-i Hayrî'ye keşf olmuş bu vâdî nazm-ı Kâşifden
°Aceb peyrevlik itmiş şûret-i takdîm göstermiş

Harfû's- Şad

111

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Olur üftâde râh-ı aşk-ı dil-berde ser-i muhliş
Virür mevlâsına tâc ü külâhın çâker-i muhliş
- 2 Nüvişte lafz-ı muhliş zîr-i dâmânında mektûbuñ
Bulunmaz hiç bir mevzu°da kadr-i berter-i muhliş
- 3 Olur imzâ hıtâm-ı nâmelerde bûsgâh-ı leb
Hele melsem şifâh-ı nâsa dâmân-ı ter-i muhliş

110. Ü₁.65a, Ü₂.84b, Ü₃.84a, Ü₄.27a, Ü₅.67b.

5 (a) olmuş : oldı Ü₄

111. Ü₁.65b, Ü₂.85a, Ü₃.84b, Ü₄.27b, Ü₅.68a.

- 4 Kılur ser-geşte bârân katresin bu şâfi-i meşreb
Olur düşkün felekde bî-muhâbâ ahter-i muhliş
- 5 İlişmez bahre dek cûy-ı revân bir yerde hiç Hayrî
Selâmetdür cemî°-i menziletde ma°ber-i muhliş

112

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 °Aşıkâ itdürse çok mı fikr-i la°l-i yâr rakş
Neşve-i şahbâdan eyler dâ'imâ hüşyâr rakş
- 2 Cümle maqdûrât olur şanman kaderde cilveger
Saye rakş eyler çemende eylese eşcâr rakş
- 3 Feyz-i sırr-ı rûhdur ecsâmı tahtîk eyleyen
Sâyedür rakşân olan şanma ider dîvâr rakş
- 4 Gevher-i eşküm tahassürle olur gâltîdeter
Gerden-i dil-berde itdükçe dür-i şehvâr rakş
- 5 Âdemi feyz-i tehî-desti kılur vakf-ı neşât
Dâ'ima eyler habâb-ı sâgar-ı ser-şâr rakş
- 6 Rûzgâr eyler perîşân-hâtîrânı bî-karâr
Bâddan itmekde evrâk-ı hazân her bâr rakş
- 7 Vâr ise gûş eyledi evşâf-ı bûy-ı kâkülün
Gird-bâd-ı deşt ider hemvâr ü nâ-hemvâr rakş

5 (a) hiç : ey Ü₄

İ 12. Ü₁.65b, Ü₂.85a, Ü₃.84b, Ü₄.27b, Ü₅.68a.

2 (a) şanman : şanmañ Ü₄ Ü₅ / kaderde : kader Ü₄

- 8 Tâb-1 rûyuñ yandurur °uşşâkı bî-ârâm ider
İtdürür pervâneye her şem°-i pür-envâr rakş
- 9 Bezm-i °irfân icre mestân-1 rahîk-i dânişe
İtdürür Hayrî nevâ-yı kilik-i hoş-reftâr rakş

Harfûd -dad

113

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 Bir gül açaydı şâh-1 gül-i gülsitân-1 feyz
Peymâne bahş olaydı biraz da benân-1 feyz
- 2 Ol serv-i °işve-sâz güzâr itse gülşene
Gelse hırâma yâsemen-i büstân-1 feyz
- 3 Mânend-i gönca zîver-i destâr-1 °izz ider
Perverde itse hârî dahî bâğbân-1 feyz
- 4 Bâğ-1 ümîdi kıлмаğa sır-âb ü tâze rû
Eşk-i dü-çeşmdür iki cûy-1 revân-1 feyz
- 5 Ben cilvegâh eyler idüm şahn-1 maţlabı
Olsam süvâr-1 edhem-i çâpük-°inân-1 feyz
- 6 Tefhîme ehl-i °izze lisân-i se°âdeti
Hayrî zebân-1 hâmem olur tercümân-1 feyz

Harfu'l-°ayn

114

Mef°ûlü mefâ°ilü mefâ°ilü fa°ûlün

- 1 Bûs-1 leb-i yâra haţ-1 ruhsâr ne mâni°
°Ayş eylemege hiç şeb-i târ ne mâni°

113. Ü₁.66a, Ü₂.85b, Ü₃.85a, Ü₄.28a, Ü₅.68a.

2 (a) ol : o Ü₃

114. Ü₁.66b, Ü₂.85b, Ü₃.85b, Ü₄.28a, Ü₅.68b.

- 2 Serv-i semeni bâd iderken mütehezziz
Âhumla o şûh eylese refât ne mâni°
- 3 Çıkamaz eser-i hüsn-i bütân dîde-i terden
Âyînede °aks olsa be-dîdâr ne mâni°
- 4 Haḫ gelmeyecek vaşlı n'ola olmasa hâşıl
Şâm ırmeyecek itmesek iftâr ne mâni°
- 5 Haḫdan ruḫını kılsa sütürreyle tehî yâr
Nâhunla güli eylese bî-hâr ne mâni°
- 6 Cânâne n'ola °âşıkı rencîde kılursa
Şâh eylese bir bendeye âzâr ne mâni°
- 7 Haḫrî bu ğazel dest-be-dest olsa °aceb mi
Elden ele düşse dür-i şehvâr ne mâni°
- 8 Tanzîr için Nâmık-ı pâkîze-edâya
Bu şi°r-i teri eyleseñ izhâr ne mâni°

Ḥarfu'l Ğayn

115

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 İrdi ne mihreden ne meh ü hâleden fûrûĝ
Geldi baña selâse-i ğassâleden fûrûĝ
- 2 Dâĝ-ı dil oldı hûn-ı sirişkümle şu°le-yâb
Gül-berge düşdi ğâzever-i jâleden fûrûĝ

2 (a) bâd : yâd Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅
6 (b) bendeye : bendesi Ü₃

115. Ü₁.66b, Ü₂.86a, Ü₃.85b, Ü₄.28a, Ü₅.68b.

2 (a) şu°le-yâb : şu°le-tâb Ü₄
(b) ğâze-ver : ğâze-der Ü₄

- 3 Âteş düşürdi hırmen-i hüsni cemâlüne
Çıkdukca küçe-i leb-i tebhâleden fîrûğ
- 4 Tenvîr ider derûnumı lâ-büdd mey-i rezîn
Sâkî çıkup o âteş-i seyyâleden fîrûğ
- 5 Gülşende sûziş-i dil-i nâlânımı görüp
Ser-ber-keşide oldı dil-i lâleden fîrûğ
- 6 Mahv eylemez hat ʿârızunuñ reng ü tâbını
Gitmez has ile şule-i cevvaleden fîrûğ
- 7 Târîk-hâne-i dile nûş-ı şarâb ile
Hayrî döküldi curʿa-i pengâleden fîrûğ

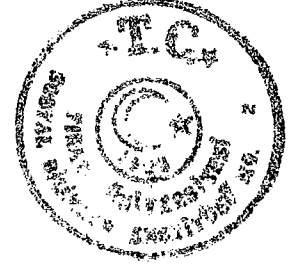
116

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Ehl-i ğaflet eylemez taşıl-i dünyâdan ferâğ
Sâ'il-i aʿmâ ider mi cerr-i eşyâdan ferâğ
- 2 Bûy-ı zülf-i müşfâmuñ cüst-cû eyler nesîm
Eylesün mi hiç hevâ ehli bu sevdâdan ferâğ
- 3 Gül-bün-i ʿömrüñ koparmağdur gül-i nev-restesin
Nev-bahar eyyâmı itmeñ câm-ı şahbâdan ferâğ
- 4 Gûşe-i mey-hâneden geçdüm bırağdum sâğarı
Eyledüm dihîm-i Cem'den tâc-ı Dârâ'dan ferâğ

3 (a) hüsni : hüsni ü Ü₄

- 5 Düz-d-i ğam târâc idüp cem'iyet-i efkârımı
Genc-i tab'a geldi Hayrî naqd-ı ma'nâdan ferâğ

Harfû'l-fâ

117

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Nezd-i cânânda turur güm-şüde hûşân şaf şaf
Dizilür pîşgeh-i şâhda ğilmân şaf şaf
- 2 Müncemid oldı uqûd-ı katarât-ı eşküm
Şanma sînemdeki ezrâr-ı girîbân şaf şaf
- 3 Beyt-i endîşemi şad şevk ile itmekde tavâf
Zâ'irân-ı Harem-i Ka'be-i 'îrfân şaf şaf
- 4 İki ebrû mı ya deryâce-i hûsn ü ândan
Mevc-i 'anber mi olur yohsa nümâyân şaf şaf
- 5 Leb-i bahr içre görüp 'aks-i şibâk-ı zülfün
Çekilür sâhile deryadaki hîtân şaf şaf
- 6 Bâddan mevc-nümâ şanma giyâh-ı çemeni
Yüz sürer maqdemüfie sebze-i büstân şaf şaf
- 7 Mevc-i hûn-âb-ı sirişküm gibidür ey Hayrî
Gerden-i yârda 'ıkd-ı dür ü mercân şaf şaf

117. Ü₁.67a, Ü₂.86b, Ü₃.86b, Ü₄.28b, Ü₅.69b.

1 (a) cânânda : yârânda Ü₃

2 (a) Ü₁ kenarda "ezrâr döğmeler, müfredi zurr gelür.

4 (a) Ü₁ kenarda "deryâce göl ma'nâsına, 'Arabî'de halîc dirler"

5 (a) içre : üzre Ü₄

(b) deryâdaki : deryâda Ü₄ / Ü₁ kenarda "hîtân, hûtun cem'idür, semek ma'nâsına ki Fârisî'de mâhî dinilür, hîvetetün vü ehvât ile cem' olundığı dañi ketb-i lûğatde görülmüştür"

118

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Aldı teşâbüh-i ruḥ-ı dil-berle tef şeref
Nisbetle buldı mâha efendi kelef şeref
- 2 Olmaz bülend-rütbe hünerden tehî kalan
Bî-dür bulur mı hiç yem içre şadef şeref
- 3 Maḳbûldür cihânda ḥamûl-ı cefâ olan
Sîlî-i nâsa buldı taḥamülle def şeref
- 4 Ber-düş kıldı ḳadd-i ḥamîde kemânları
Gerden-keşî-i kibr ile bulmaz hedef şeref
- 5 Bulsak °aceb mi şöhret-i Nâbî'yi Ḥayriyâ
Kesb itse çok mı câh-ı selefden ḥalef şeref

119

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Gâze itmiş rûyuña ey dil-ber-i mâh ittîşâf
Nûr-ı mihri eyleyüp meşşâta-i takdîr şâf
- 2 Satvet-i şemşîr-i müjgânuñ temâşâ eyleyüp
Tıfl-ı dil okur du'â-yı "neccinâ mimmâ nahâf"
- 3 Bûy-ı zülfüñ şemm idüp bâd-ı sabâdan ey perî
Bîni-i gül-goncadan düşmüş güle ḥûn-ı ru'âf

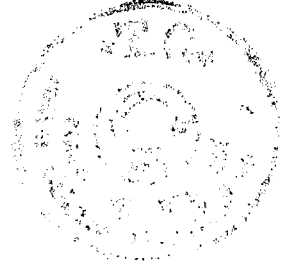
118. Ü₁.67b, Ü₂.87a, Ü₃.87a, Ü₄.29a, Ü₅.69b.

2 (a) hünerden : hünerde Ü₄
(b) içre : - Ü₄

119. Ü₁.67b, Ü₂.87a, Ü₃.87a, Ü₄.29a, Ü₅.69b.

1 (a) ey : o Ü₄
2 (b) "neccinâ mimmâ nahâf" ifâdesi Ü₁ nüshasında harekeli.

- 4 Sûre-i Nûr ü Dühân tefsîrine taḥbîk idüp
Eylemüſler ſerḥ-i ḥıṭṭa °arızuñda ihtilâf
- 5 Tuḥm-ı ḥâlî mezra°-ı fikre düşelden Ḥayriyâ
Kûy-ı dil olmadı teklîfât-ı mihnetden mu°âf

120

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Kâtl-i °uſſâka ṭurur ğamzede müjġân iki ſaf
Cenge girdükde olur nîze-ġüzârân iki ſaf
- 2 İki yanında yürür °âſık-ı ser-ġeſteleri
Eylemüſ leſkerini ol ſeh-i ḥûbân iki ſaf
- 3 Tîr-i cânâneyi ſad ſevk ile istikbâle
Ḥarem-i sînede ḥuddâm-ı dil ü cân iki ſaf
- 4 Dil ki mihmân idi ḥâtırda anı teſyî°e
Zîr-i dâmâna iner çâk-ı girîbân iki ſaf
- 5 Yârüñi aġyârı da °uſſâkı da var ey Ḥayrî
Ḳurılır dergeh-i sultânda dîvân iki ſaf

Ḥarfü'l Kâf

121

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Beni kem-nâm eyler nâle-i ḥasret-fezâsızlık
Yakıſmaz °andelîb-i ġülſen-ârâya nevâsızlık

120. Ü₁.67b, Ü₂.87a, Ü₃.87a, Ü₄.29a, Ü₅.70a.

2 (a) yürür : ṭurur Ü₄

4 (a) teſyî°e : teſbî°e Ü₄

(b) zîr-i : zîb-i Ü₄

121. Ü₁.68a, Ü₂.87b, Ü₃.87b, Ü₄.29b, Ü₅.70a.

- 2 Gül-i taşvîre bî-bû olduğundan rağbet itmezler
Saña şâyân degüldür ey gül-endâmum vefâsızlık
- 3 Gidermez cevherîn şemşîr-i tîzüñ bî-niyâm olmak
Getürmez naķş-ı zât erbâb-ı ʿirfâna kabâsızlık
- 4 O şûhuñ şöhret-i hüsnüñ nice inkâr ider âdem
Olur mı mihr-i ʿâlem-tâba ʿazv itmek ziyâsızlık
- 5 Suhan-pîrâlık itsem çok mı hecr-i yâr ile Hıyırî
Beni kem-nâm eyler nâle-i hasret-fezâsızlık

Harfü'l-Kef

122

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿilü / Fâʿilün

- 1 Şemşîri geçdi çâk-ı dil-i dâğdâra dek
Cûyuñ irişdi mevci leb-i cûybâra dek
- 2 Hatt gelmedükce hande-i laʿlin işitmedük
Gül nahli üzre gonca açılmaz bahâra dek
- 3 Kıldı ihâta gird-i leb-i şükkerini hatt
Hind ʿaskeri yetişdi gelüp Kande-hâre dek
- 4 Hâcı turur mı varmayacak şahn-ı Kaʿbe'ye
ʿÂşık ider şitâb ser-i kûy-ı yâra dek

4 (a) inkâr : ezkâr Ü₂ Ü₃ Ü₅

5 (a) suhan-pîrâlık : suhan-pervâlık Ü₄

122. Ü₁.68a, Ü₂.87b, Ü₃.87b, Ü₄.29b, Ü₅.70a.

1 (a) şemşîri : şemşîr Ü₄

2 (b) nahli : nahl Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

3 (b) kande-hâre : kandhâre Ü₁ Ü₃ Ü₄

- 5 Reyhân düşürdi bâd-ı şabâ âteş üstüne
Zülfüñ ucı döküldi ruh-ı tâbdâra dek

123

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Dâğ-ı ber-dil kıldı mihri tâb-ı ruhsâruñ senüñ
Mâhı şeb-gerd eyledi gîsû-yı tarrâruñ senüñ
- 2 Neş'e-i muzmer gibi telhî-i ta'c-m-ı bâdede
Mâye-i vecd ü neşât-ı dildür âzârüñ senüñ
- 3 Rûyuña hañt gelmedükce almadük bir bûseñi
Vaqt-ı şebde olmuşuz gül-çîn-i gülzârüñ senüñ
- 4 Âşık-ı zâr-ı siyeh-rûzuñ sürer yüz pâyuña
Sâyeveş beklerse her gün zîr-i dîvârüñ senüñ
- 5 Cur'a-i mînâ gibi ser-şâr-ı şevk itdi beni
Dildeki endîşe-i la'l-i şekerbârüñ senüñ
- 6 Sihr-i çâh-ı Bâbil'i ibtâl ider bî-iştibâh
Her nigâh-ı pür-füsûn-ı çeşm-i bîmârüñ senüñ
- 7 Hemçü Hayrî eylemezdi kûyuñı her gün tavâf
Olmasa hurşîd ey meh-rû hevâdârüñ senüñ

123. Ü₁.68b, Ü₂.88a, Ü₃.88a, Ü₄.29b, Ü₅.70b.

1 (a) kıldı : - Ü₃

2 (b) dildür : dildâr Ü₃

6 (a) sihr-i çâh-ı Bâbil'i : sihr-gâh-ı bâbuñı Ü₄ / Ü₁ kenarda " Bâbil, kâbil vezninde miyân-ı İrağ'da bir şehriñ ismidür ki vasat-ı âlemdür. Bu i'tibâr ile Bâbil merkez-i dâire-i âlem olur, el-ân şehri mezkûr harâbdur. Bâbil kurbında vâkı' bir çâh-ı amîkde Hârut ü Mârut mahbusdur diyü rivâyet iderler. Çâh-ı Bâbil bu ma'nâya mahmûldur."

7 (b) meh-rû : mihr-i Ü₄

124

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Âfeti dehrüñ ħat-ı °anber-miḡâlüñdür senüñ
Fitne-i devr-i kamer cânâ cemâlüñdür senüñ
- 2 Sanma ħâl ü ħatt °izâr-ı yâri kılmıḡ pür sevâd
Dilden °aks-endâz olan gerd-i melâlüñdür senüñ
- 3 Ey müheyyâ-sâz-ı tûfân ħadr-i baħr-i muħît
Ķatre-i nâçiz-i deryâ-yı celâlüñdür senüñ
- 4 Cilveger Őanma Őuver âyine-i ekvânda
°Aks-i Őûħ-ı Őûr-pervâz-ı ħayâlüñdür senüñ
- 5 Lâleyi pür dâġ-ı ħasret ġoncayı dil-ħûn iden
NaġŐ-ı âteŐ-fitne-i ruħŐâr-ı âlüñdür senüñ
- 6 Âftâb-ı rûy-ı yâra ħarŐu ħurmuŐ seg yine
Ey kamer var ise hengâm-ı zevâlüñdür senüñ
- 7 Çok mı Ķayrî merdüm-i çeŐm-i ħünermendân ise
Ķâl-ı dil-ber noġta-i kil-k-i kemâlüñdür senüñ

125

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mef'â'ilü / Fâ'ilün

- 1 Dâġ-ı firâkı sine-i ħasret-nigâra çek
TaŐvîr-i renc ü miħnet-i dehri cidâra çek
- 2 Vir eŐküñüñ revâcını bâzâr-ı giryede
Ol dürrî riŐte-i reg-i ebr-i bahâra çek

124. Ü₂.88a (kenârda), Ü₃.88a,

125. Ü₁.68b, Ü₂.88a, Ü₃.88b, Ü₄.30a, Ü₅.70b.

- 3 Ey dil zimâm-ı kâfile-i âh ü nâleyi
Sûy-ı sipihreden reh-i kûy-ı nigâra çek
- 4 Ebrûlaruñ gibi ham ider kâmetüñ senüñ
°Âşıklarüñ vebâlini ey mâh-pâre çek
- 5 Cezb it nigâh-ı dil-beri bir medd-i âh ile
Ol nev-gazâl-ı hüsni kemend-i şikâra çek
- 6 Hergiz hayâl-ı zülfini dür itme dîdeden
Dervâze-i muhabbete zencîr-i pâre çek
- 7 Tîğ-i nigâhı şaklama müşgîn gîlâfda
Şemşîr-i nâz ü °işveyi °uşşâk-ı zâra çek
- 8 Başdan çıkup o âşalecik buldı yüz hemâñ
Gîsû-yı rû-siyâhuñı ey şûh dâra çek
- 9 Hayrî semend-i tab°uñı meydân-ı cilveden
İştâbl-ı vaşf-ı h°âce-i devlet-medâra çek
- 10 Ya°nî Re'îs Efendî ki hâk-ı kudûmını
Mânend-i sürme dîde-i gevher-nisâra çek

126

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Beñzer tamâm tal°atine tâb-ı gerdenüñ
Toğmuş birâderüñ midür âyâ kamer senüñ

4 (b) vebâlini : bâlını Ü₄
5 (b) ol : ey Ü₄
8 (a) buldı : yuñdı Ü₄

- 2 Baş vechüm üzre pâyuñı ey şeh-süvâr-ı nâz
Tâ degmesün ğubâr-ı rehe sümm-i tevsenüñ
- 3 Zerrîn kabâdan eyliyecek kendüsin °ayân
Hürşide yanbaşı gelür ey mâh-rû tenüñ
- 4 Mestân yıkıldı neş'e vü te'sîri ile heb
Meclisde devri döndi sebû-yı ser-efkenüñ
- 5 Hıfzî'nuñ itdi matla°-ı hürşid nazmını
Hayrî bu hâme hâne-i tab°uñda revzenüñ

127

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 Kırş-ı mâha virdi şad-revnağ ziyâ-yı gerdenüñ
Riş-i mihre rişte tağdı şivehâ-yı gerdenüñ
- 2 °Âşıküñ kâkül-şifat hâlin perîşân eyleyen
Hep belâ-yı gerdenüñdür hep belâ-yı gerdenüñ
- 3 Hayli yüz bulmuş iken erbâb-ı hüşn ü ândan
Görmedük âyînde resm-i cilâ-yı gerdenüñ
- 4 Giryesi oldı gelû-gîr-i surâhî dün gice
°Aynına geldi habâbuñ mâ-cerâ-yı gerdenüñ
- 5 Kâşif-i râz-ı dil-i Hayrî olursa çok midur
Ey perf bu cünbüş-i nâzik-edâ-yı gerdenüñ

2 (b) ğubâr : - Ü₃
4 (a) neş'e vü : neş'e-i Ü₄
(b) devri döndi : durdı döndi Ü₄

128

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Açılır ğonca-i maḵşûdı dil-i nâ-sâzuñ
Ḥande-i la°lini gördükce o mest-i nâzuñ
- 2 Ğamze ebrûlar ile baş başa virmiş düşünür
Mekrine uğradılar var ise bir ğammâzuñ
- 3 Dûd-ı feryâd ile şem°üñ yüzi zerd olmazdı
Almasa âhını pervâne-i âteş-bâzuñ
- 4 Şererâsâ tolanur evc-i felekde âhum
Göñlüme od yaḵalı âteş-i dâĝ-efrâzuñ
- 5 Şu°le-i meyde görüp °aks-i °izâr-ı yâri
Kıpkızıl yandı yüzi câm-ı sebû-endâzuñ
- 6 Egri bakduñ diyü sen şûha bu ğam bezminde
Deldiler sînesini nây-ı nevâ-perdâzuñ
- 7 Ğonca kim ser-figen-i h°âb-ı tegâfûldür hep
Nâlesi nâ'iredür bülbül-i hoş-âvâzuñ
- 8 Murg°-ı cânuñ nice ḵurtulsa gerek ey Ḥayrî
Şayd-ı ser-pençe-i pervâzıdur ol şeh-bâzuñ

129

Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün

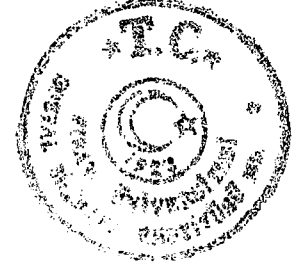
- 1 Şitâ-yı devr-i zamân nev-bahâr olur giderek
Geçer firâḵ dem-i vaşl-ı yâr olur giderek

128. Ü₁.69a, Ü₂.89a, Ü₃.89a, Ü₄.30b, Ü₅.71a.

129. Ü₁.69b, Ü₂.89b, Ü₃.89b, Ü₄.30b, Ü₅.71b.

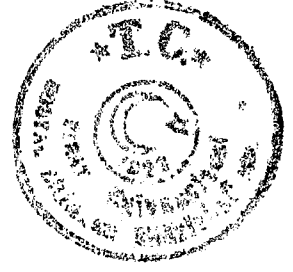
- 2 Bu bezm-i köhnede her kim ki bâde-i ter içer
Esîr-i derd-i şikenc-i humâr olur giderek
- 3 N'ola ruhında haţ-ı °anberîn sevâd olsa
Gehî güneşde kûsûf âşikâr olur giderek
- 4 Kılursa turre bizi beste yanına kalmaz
O da gûsiste-ser-i rûzgâr olur giderek
- 5 O şâh-bâz-ı bülend-âşiyân-ı gânzeye dil
Nihâde-pençe-i dest-i şikâr olur giderek
- 6 Gubâr-ı râh gibi düş türâb-ı maqdemine
Ser-i reh üzre bizümle düçâr olur giderek
- 7 Bu şûrezârda Hayrî komaz seni çıkarır
Kemend-i dest-i °atâ dest-yâr olur giderek

130

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Dâgumla reşk-i şem°-i şebistânuñum senüñ
Hem-reng-i tâb-ı hüsn-i dıraşşânuñum senüñ
- 2 Tavk-ı kad-i hamîdem ile hem-çü kumriyân
Ser-der-hevâ-yı kadd-i hürâmânuñum senüñ
- 3 Hâlüm görüp kıılır gül-i taşvîr handeler
Ol deñlü dil-şikeste vü hayrânuñum senüñ

- 4 Mevc-i nigehle beste-be-zencîr-i hîş olup
Pîçide-pây-ı turre-i pîçânûñum senüñ
- 5 Bir rütbe düşdi pâyuña cânâ ten-i nahîf
Gûyâ ki naqş-ı gûşe-i dâmânûñum senüñ
- 6 Âyîne-i °izârûña karşı bu za°f ile
Mânend-i °aks-i sâye-i müjganûñum senüñ
- 7 Germiyyet-i haţuñla girüp dûd-ı âhuma
Çün mîl-i kuhl-i dîde-i fettânûñum senüñ
- 8 Ben deşt-i pür-serâb-ı muhabbetde sevdigüm
Leb-teşne mevc-i hañçer-i müjganûñum senüñ

131

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 Ol müsbet-i cerîdesi luţfiyla °âlemüñ
Kim olmadı bu haşlet ile nâmı Hâtem'üñ
- 2 İşrâb ider şitâya bahârûñ te°âkubı
Encâmı fart-ı şevk ü sürûr oldığın ğamuñ
- 3 Âmâde ol ğınâya mükâfât-ı fâkadan
Ey dil redif kâfiyesi bişdür kemüñ
- 4 Her neş'e-i kemâle humâr-ı zevâl olur
Vardur dem-i mu'ahharı vakt-i mukaddemüñ

4 (a) pîçide : pîçende Ü₄ / turre-i pîçânûñum : turre ber-bîcânûñum Ü₄

- 5 Gömgök hicâb terlerine batdı tâbe-ser
Sünbül dürür nazîri diyenler o perçemüfi
- 6 Kan ağlamakda devr-i fenâdan cefâ görüp
Mey şanma hûn-ı dîdesini sâğar-ı Cemüfi
- 7 Bin dil-şikeste beste vü dil-ḥaste Ḥayriyâ
Her bir telinde ol ser-i gîsû-yı pür-ḥamuñ

132

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

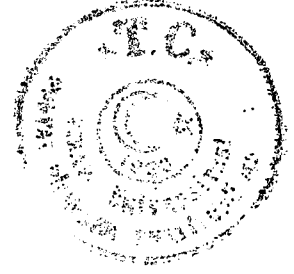
- 1 Ahz-ı metâ^c-ı lütfına şâhib-sehâlaruñ
Nakdînesi elinde du^câdur gedâlaruñ
- 2 Fûlâda tîr-i kârger olmak muḥâldür
Geçmez o saht ḥâtıra ey dil ricâlaruñ
- 3 Döndi hilâle cism-i naḥîfüm bu za^cfile
Bî-gâne vaz^cımı çekemem âşinâlaruñ
- 4 Tağyîr-i devr-i ^câleme bir ḥoş delîldür
Geh serdi gâh germi cihânda hevâlaruñ
- 5 Ḥubb-ı peder ğiyâbe-i cübb oldı Yûsufa
Encâmı derd ü miḥnet olurmuş şafâlaruñ
- 6 Yokdur cihânda vefk-ı müsâvât Ḥayriyâ
Bir it benân-ı muḥtelifin dest ü pâlaruñ

132. Ü₁.70a, Ü₂.90a, Ü₃.90b, Ü₄.31b, Ü₅.72a.

1 (a) lutfına : lutfâ Ü₄

4 (b) geh : hep Ü₄ her Ü₅

5 (b) derd ü : derd-i Ü₁ Ü₂ Ü₅

133

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Pür itme neş'e-i h^vâhişle ey gönül câmuñ
Humâr-ı düşmen-i sâmandur âhir encâmuñ
- 2 Siyâh kâkülüñe dil-rübûde olmuşdur
Duhân-ı âhı çıkup çarha °anber-i hâmuñ
- 3 Anı bilürdi gönül naql-ı bezm-i hüsn ü cemâl
Sem-i katîl imiş ancak dü çeşm-i bâdâmüñ
- 4 Tekâver-i felegi eyle zîr-i rânuñda
Olursa tûsen-i ikbâl hoş-reviş râmuñ
- 5 Uyar mı şâhid-i nev-hattâ sâde levh-i cemâl
Vifâk-ı matla°ı yokdur şabâh ile şâmüñ
- 6 Dönerdi halkası yâkût-ı faşş-ı la°line
Kenârı la°l-ı lebün içre câm-ı gül-fâmüñ
- 7 Neşât-ı bâde-i ikbâle düşme ey Hayrî
Humâr-ı düşmen-i sâmandur âhir encâmuñ

134

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Çeküp âgûşa yâri zevk-i vuşlat n'oldıñın görsek
Cihânda neyl-i ümmîd-i muhabbet n'oldıñın görsek

133. Ü₁.70b, Ü₂.90b, Ü₃.90b, Ü₄.31b, Ü₅.72b.

2 (a) kâkülüñe : kâkülüñle Ü₄

5 (a) sâde : sen Ü₄

6 (a) la°line : eylese Ü₄

134. Ü₁.70b, Ü₂.90b, Ü₃.91a, Ü₄.31b, Ü₅.72b.

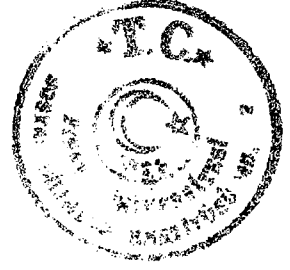
- 2 Be-dest itsek yine şahñ-ı çemende cãm-ı şahbâyı
Güşâd-ı lâle-i bâğ-ı terâvet n'oldığın görsek
- 3 Bu sũk-ı °aşra gelse h^vâce-i şeh-bender-i ihsân
Revâc-ı kadr-kâlâ-yı mürüvvet n'oldığın görsek
- 4 Varup ser-meclis-i mey-hâne-i iclâle girsek de
Neşât-ı bâde-i ikbâl ü devlet n'oldığın görsek
- 5 Şeb-i hicrânda cism-i zâra yir yir dâğ yakşak da
Şu°â-ı şem°-i şâm-ı bezm-i hasret n'oldığın görsek
- 6 Biraz mey-h^vârelükden tâ'ib olsak mevsim-i gülde
Riyâ vü tevbeden zühhâda lezzet n'oldığın görsek
- 7 Semend-i tab°-ı Rahmîveş şitâbân olsağ ey Hayrî
Diyâr-ı nazmı çapsak râh-ı sür°at n'oldığın görsek

135

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Girmez ey dil eliñe dâmen-i cânân senüñ
İşte dest-i ğam ile çâk-ı girîbân senüñ
- 2 Pertev-i mihre niçe zeng-i kelef hem-ser olur
Rûyuña beñziyemez şem°-i şebistân senüñ
- 3 Gel berü °âlemi takşîm idelüm ey bülbül
Kûy-ı cânâne benüm şahñ-ı gülîstân senüñ

4 (a) iclâle : °irfâna Ü₄ (Ü₅ nüshasında kenarda düzeltilmiş)
(b) ikbâl ü : ikbâl-ı Ü₁ Ü₄ Ü₅
5 (a) yakşak da : yakşam da Ü₄

- 4 Görmedük oldığını yek-nefes ey ğam bîrûn
Cuğdsın lânegehüfdür dil-i vîrân senüñ
- 5 Sen ne maḥsûd-edâ şâ'ir imişsin Ḥayrî
Reşk ider ğıpta kıtur nazmuña yârân senüñ

136

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 K̇adridür gösteren erbâb-ı kemâli küçücek
Görinür dîdelere k̇utb-ı şimâlî küçücek
- 2 Getürür ṫâlî'inüñ sehmini burc-ı k̇avse
Çeksin âĝûşına ol tâze nihâli küçücek
- 3 Ehl-i devlet geçicek mertebesinden küçülür
Gösterür çarḫda ḫurşîdi zevâli küçücek
- 4 Ḥâne-i âyîneyi bir nefes eyler târik
Şanma sen dilde süveydâ-yı melâli küçücek
- 5 İtsem irḫâ-yı °inân edhem-i kilke iderüm
Şâ°irüñ tab°ına şahrâ-yı ḫayâli küçücek
- 6 Nokḫa-i ḫâlini fehm itmede °âciz k̇alduk
Deheninden idelüm bir de su°âli küçücek
- 7 İmtinân az bulunur ehl-i keremde Ḥayrî
Felegüñ kendi büyük ḫavk-ı hilâli küçücek

5 (a) ne : o Ü₄ Ü₅ / Ḥayrî : ey Ḥayrî Ü₁

136. Ü₁.71a, Ü₂.91a, Ü₃.91a, Ü₄.32a, Ü₅.73a.

4 (b) melâli : hilâli Ü₃ Ü₄

5 (a) kilke : kilki Ü₄

137

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Göñülde cây idelden °aks-i câm-ı la°l-i gül-gûnuñ
Şirişki döndi sâğarda ħabâba çeşm-i pür-hûnuñ
- 2 Neşâtı mümtezic endûh ü hemmiyle meger ey dil
Ğubâr-ı ħaṭṭ ü la°l-i yârdür eczâsı ma°cûnuñ
- 3 Ğalîzû't-tab° olur mı şâf-dille faẓlda hem-ser
Şafâ-yı mey bulunmaz neşvesinde beng ü afyûnuñ
- 4 Vuşûlı sa°y ile maḫşûda taḫkîk eylemişlerdür
Muḫîṭ-i iltikâsın seyr idenler nehr-i Ceyhûnuñ
- 5 Tecerrüdle ğinâdan cây ider çarḫı Mesîḫâsâ
Zemîne geçdigin fehm eyleyen mâlıyla Kârûn'uß
- 6 Kelâm-ı talḫ-i yâri izdiyâd-ı vaşla bâ°isdür
Bilen ħâşiyetini iştihâ virmekde lîmûnuñ
- 7 Başı üstünde murgân âşiyân ṭutmuş bu deşt içre
Ser-i jûlîde-mûyından eṣerdür bîdi Mecnûnuñ
- 8 Müselsel ḫaṭ ile ser-levḫa-i dîvânda ey Ḥayrî
Ḥaṭ-âver bir civân-ı şûḫa beñzer tâze maẓmûnuñ

137. Ü₁.71b, Ü₂.91b, Ü₃.91b, Ü₄.32b, Ü₅.73a.

- 3 (a) olur mı şâf dille : olur mı dille Ü₄
- 5 (b) mâlıyla : mâl ile Ü₄
- 6 (a) kelâm-ı talḫ : kelâm-ı vaşl Ü₄ / bâ°isdür : bâ°is der Ü₁ Ü₂
- 7 (a) mûyından : mûyında Ü₄
- (b) Ü₁ kenarda "jûlîde, karışık"
- 8 (a) ey Ḥayrî : Ḥayrî Ü₄

138

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Ziver-i dûşı olur mıydı o kân-ı sitemüñ
Zülf-i müşğîn °alemi olmasa ceyš-i elemüñ
- 2 İn°idâmına delîl oldığı pek vâzihdür
Merg buldum hele maqlûbını lafz-ı keremüñ
- 3 Gördigin Rüstem-i °aşruñ o görür bi'l-kuvve
Merd taħrîr idelüm kalb ile lafzın diremüñ
- 4 Olayum dirseñ eger gürg-i kazâdan eymen
Hulk-ı mîş ile tesâvîde bir eyle şiyemüñ
- 5 Ğazel-i hâkim-i mülk-i hünerüñ ey Hayrî
Mevci her mısra°ı deryâ-yı °ulûm-ı hikemüñ

139

Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün

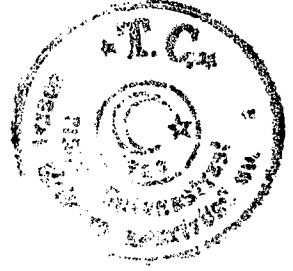
- 1 Bahâr geçdi şafâ görmedük hazânına dek
Güşâd-ı ğonca-i mül kaldı gül zamânına dek
- 2 Dirîĝ eylememekçün nigâh-ı dil-dûzıñ
Niyâzmend olayum çeşm-i bî-emânına dek
- 3 O ebruvân ile Tâtâr ğamzeden feryâd
Cefâ okın dil-i zâruñ geçürdi cânına dek

138. Ü₁.71b, Ü₂.91b, Ü₃.92a, Ü₄.32b, Ü₅.73b.

1 (b) zülfî : zülf-i Ü₁ Ü₄

5 (b) °ulûm-ı hikemüñ : °ulûm ü hikemüñ Ü₄

139. Ü₁.71b, Ü₂.92a, Ü₃.92a, Ü₄.32b, Ü₅.73b.

- 4 Firâk-ı rûyuñ ile kâr-bâr-ı hestî-i dil
Tutuşdı âteşe hep sine hân ü mânına dek
- 5 Bu şeb o kâfir-i hüsnüñ elinden ey Hayrî
Figân ü nâleler itdüm şabâh ezânına dek

140

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Ey mühr-i şîşe-i mey-i hamrâ açılmadıñ
Ey çeşm-i baht-ı âşık-ı şeydâ açılmadıñ
- 2 Sen ey dehân-ı yâr görüp bâd-ı âhumı
Mânend-i gönca-i gül-i ra'nâ açılmadıñ
- 3 Ezrâr-ı sineñ âşık-ı ey şüh çözümedüñ
Ey bâb-ı saht-ı bend-i temennâ açılmadıñ
- 4 Ey dil bu bezmde seni mesrûr görmedüm
Ey kufl-ı genc-i sırr-ı süveydâ açılmadıñ
- 5 Mir'ât-ı tab^c-ı Hayrî-i nâlânde gam gibi
Sen ey nikâb-ı rûy-ı dil-ârâ açılmadıñ

141

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Neşvedâr-ı câm-ı bezm-i derd idi evvel göñül
Hâk-ı râh-ı gamda hem-çün gerd idi evvel göñül

4 (a) kâr ü bâr : kâr-bâr Ü₁ Ü₂ Ü₄ Ü₅

5 (a) o : ol Ü₄

140. Ü₂.92a (kenarda), Ü₃.92a, Ü₄.33a, Ü₅.73b.

3 (a) ezrâr : âzâr Ü₃

141. Ü₁.72a, Ü₂.92a, Ü₃.92b, Ü₄.33a, Ü₅.74a.

1 (b) hem-çün : hem-çü Ü₄

- 2 Һамд-1 lillâh irdi tâb-1 nev-bahâr-1 vaşl-1 dûst
Bâd-1 berd-i hecrden dil-serd idi evvel göñül
- 3 Şimdi cânâ perveriş-yâb-1 şafâ-yı vaşldur
Mihnet-i firkatle ğam-perverd idi evvel göñül
- 4 Kîmyâ-yı luţf ile şâf oldu şimdi sîmveş
Nâr-ı ğamda mis-şıfat rû-zerd idi evvel göñül
- 5 Şimdi şahbâ-yı meserret Hayriyâ def^c eyledi
Neşvedâr-ı câm-ı bezm-i derd idi evvel göñül

142

Mef^cûlü / Mefâ^cilü / Mefâ^cilü / Fa^cûlün

- 1 Țâ^cât ile bînâ mı olur zâhid-i ğâfil
Cünbîden-i mehd ile gelür Țıfla teĝâfûl
- 2 Ta^cķîb ider naķsı temâm-ı meh-i bedrûñ
Güm-geşte olur pertev-i her-devlet-i kâmil
- 3 Âyîneyi bî-pertev ider kesret-i timsâl
Ĝaflet getürür ĥâtıra teksîr-i meşâĝil
- 4 Mâlişgeh olur dâmen-i sîlî-ĥor-ı te^cdîb
Takbîl-güzâr-ı leb-i yemdür leb-i sâhil
- 5 Һayriyi ĥamûş eyledi ĥatt-ı ruĥ-ı cânâñ
Eyyâm-ı ĥazânda güm olur bâng-ı ^canâdil

3 (b) miĥnet-i : miĥnet ü Ü₃ Ü₄

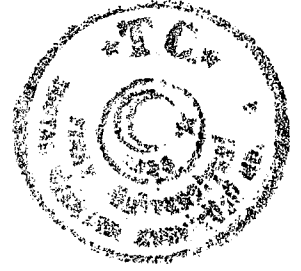
142. Ü₁.72a, Ü₂.92b, Ü₃.92b, Ü₄.33a, Ü₅.74a.

4 (a) sîlî-ĥor : sîlî-ĥûy Ü₄
(b) yem : - Ü₄

143

Fâ'ilâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Görmedüm ben şem^c-i ruhsârûñ gibi raşşende gül
Dâgdâr-ı reşk olursa çok midur gülşende gül
- 2 Köhne-bezm-i âlemüñ semdür neşât-ı bâdesi
Düşdi elden câm-ı ömri eylemekle hande gül
- 3 Sensin ey gül-pîrehen âşıkları nâlân iden
Bâ'is-i şûr ü şegabdur bülbüle şivende gül
- 4 Ey perî-ruh âh-ı germinden saşın âşıklañ
Şu^cle-i âvâz-ı bülbülden olur süzende gül
- 5 Feyzi mevc-i cüy-ı şemşîrûñden öğrensün sehâb
Zahm-ı tîğinden açıldı şâh-ı huşş-ı tende gül
- 6 Sîne-i pür-süz-ı âşıkda degül dâğ-ı belâ
Sâhir-i gâmzeñ bitürdi sâha-i külhende gül
- 7 Bâğda fart-ı hayâsından kızardı ârızı
Şi^cr-i rengînümden ey Hayrî olup şermende gül

144

Mefâ'ilün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Bu gün seyr-i çemende serv-şadd bir gonca-fem gördüm
Ruh-ı hamrâsı hem güldeste-i bâğ-ı İrem gördüm
- 2 Ser-i çeşminde hâl-i dil-siyâhın ol perî-rûyun
Miyân-ı nûn-ı hüsne nokta-i kilk-i elem gördüm

143. Ü₄.33b, Ü₅.74a.

7 (b) olup : olur Ü₄

144. Ü₁.73a, Ü₂.93b, Ü₃.94a, Ü₄.33b, Ü₅.75a.

1 (b) hamrâsı hem : hamrâsını Ü₄

- 3 Bahâristân-ı aşka lâlehâ-yı reng-efzâdur
Dime sînemde ey meh-pâre dâğ-ı derd ü ğam gördüm
- 4 Yine bir şûh-ı şîrîn-kâma dil virmek muḳarrerdür
Bu şeb ruḳyâda dest-i şûhda bir kâse sem gördüm
- 5 Murâdumca yine devr itdi çarḫ-ı vâj-gûn ey dil
Bilinsün sâye-i luḫfında gerdûnuñ ne dem gördüm
- 6 N'ola ben bülbül olsam gülşen-i vaşfında ey Ḥayrî
Ser-i şâh-ı saḫâda ğonca-i bâğ-ı himem gördüm

145

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Ḥasret-i ḫaddüfle sînem dâğ dâğ olsun begüm
Devletinde dil de bir yanmış çerâğ olsun begüm
- 2 Başına tûl-ı emel olmuşdur ol bî-çârenüñ
Câna sevdâ-yı ser-i zülfüñ ırâğ olsun begüm
- 3 Dîde-i mestüñ n'ola iğmâz-ı ḳayn itse baña
Ğuşsa çekmem ğamze-i bîmâr sağ olsun begüm
- 4 Merdüm-i dîdem gibi gösterdi rûy-ı mehveşüñ
Ḥâl-ı Hindûññ cihânda yüzi ağ olsun begüm
- 5 Cüst ü cûy-ı vuşlatuñla oldı Ḥayrî nâ-tüvân
Bir zaman varsun yeri künc-i firâğ olsun begüm

3 (b) derd ü : derd-i Ü₄

4 (a) dest-i şûhda : şûhda Ü₃ dest-i şevḳde Ü₄

146

Me'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Tîrûñ °aceb ki böyle bed-endîşdür begüm
Ser-ber-keşide ez-dil-i pür-rîşdür begüm
- 2 Me'vâ-yı göñlüm olsa n'ola zülf-i °anberîn
Şeb kanda irse hâne-i dervîşdür begüm
- 3 Keşfî-şikeste-i yem-i derd ü muhabbetüz
Gird-âb-ı bî-emân ise der-pîşdür begüm
- 4 Zehr-âb-ı câm-ı gam komaz anda dimâğ-ı hoş
Nâ-kâm-ı °aşka şehd-i sem-i nîşdür begüm
- 5 Turmaz ki bir nefes dil-i Hayrî şafâ bula
Tîrûñ °aceb ki böyle bed-endîşdür begüm

147

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

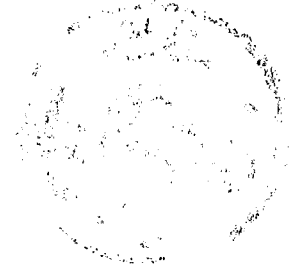
- 1 Dilde gam muzmer iken şevke talebkâr olamam
Sâgarum âb-ı gül-âlûd ile ser-şâr olamam
- 2 İstemem keşmekeş-i tûl-ı emelle devlet
Kayd-ı endûh-ı belâ ile giriftâr olamam
- 3 Baña ser-mâye-i iqbâl tehî-destîdür
Naqd-ı şöhret kazanup mâlik-i dînâr olamam
- 4 Telhî-i bâdeye bir neş'e için şabr idemem
Vaşl için derhde minnet-keş-i agyâr olamam

146. Ü₁.73b, Ü₂.94a, Ü₃.94b, Ü₄.34a, Ü₅.75b.

4 (b) sem-i : semm ü Ü₄

147. Ü₂.94a (kenarda), Ü₃.94b, Ü₄.34a, Ü₅.76a.

- 5 Mâye yok rişte-i pür-tâb-ı nefesden ğayrî
Saña ey Yûsuf-ı gül-çehre harîdâr olamam
- 6 İdemem cismümi şad seng-i havâdisle figâr
Naħlveş ben bu gülistânda pür-bâr olamam
- 7 Sâyeveş pâyına düşsem de o servüñ Hayrî
Hâk-ı râh olmağa kûyında sezâvâr olamam

148

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Ben dil-nişân-ı nâvek-i cânân degül miyüm
Âmed-şüd-i kazâyâ nıgehbân degül miyüm
- 2 Genc-i nihân-ı aşk derûnumda müstetir
Seyl-i havâdisât ile vîrân degül miyüm
- 3 Zünnâr-bend-i deyr-i harâbât isem n'ola
Ben ol büt-i muhayyele hayrân degül miyüm
- 4 Eşküm hemîşe ta'ne-zen-i mevc-i baħr ise
Sîlî-i dest-i carħ ile giryân degül miyüm
- 5 Geçdüm semend-i nâz ile itmez iseñ helâk
Ey şüh bir nigâha da şâyân degül miyüm
- 6 Şîrâze-bend-i dest-i telattuf ol ey perî
Zülfüñ gibi ğamuñla perîşân degül miyüm

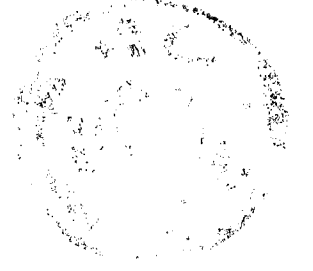
5 (a) pür-tâb : sipıhr-i tâb Ü₄

148. Ü₁.74a, Ü₂.94a, Ü₃.95a, Ü₄.34b, Ü₅.76a.

1 (a) cânân : müjgân Ü₄ Ü₅

5 (b) şâyân : hayrân Ü₄

- 7 Şi°rüm tahakküm itse bu vâdîde Hayriyâ
Mahkûm-ı hük-m-i hâkim-i °irfân degül miyüm

149

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Kef-i pûç olmaz âmed-şüdda sedd-i râh-ı mevc-i yem
Keremdârânı kılmaz lutfdan dest-i tehî derhem
- 2 Sirişküm rü'yet-i ruhsâresinden oldu nâ-peydâ
Şu°â°-ı mihrden güm-geştelikdür °âdet-i şeb-nem
- 3 Düşer efvâha nîgû-nâm olanlar râst-gûlıkla
Olur ma°mûl-ı °âlem naqş-ı rûy-ı sikke-i hâtem
- 4 Kemâl-ı hüsni yârûfî böyledür hûbâna nisbetle
Görünmez encüm-i rahşân toğunca neyyir-i a°zam
- 5 °Aceb mi sözlerin erbâb-ı °aşkuñ bilmese zâhid
Şinîd-i nağmeden bî-behredür her hâl ile ebkem
- 6 Sakın âzâdelikdür kayd-ı ârâyışden ey Hayrî
Vücûdın zeyn-i naqş itmekle habs-i kîse-i dirhem

150

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

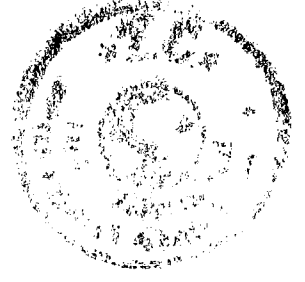
- 1 Bir nihâl-ı tâze-i bâğ-ı edebsin dûstum
Gonca-peyker sîb-gâbgâb piste-lebsin dûstum

149. Ü₁.74a, Ü₂.94b, Ü₃.95a, Ü₄.34b, Ü₅.76b.

3 (a) efvâha : envâha Ü₄ / râst-gûlıkda : râst-gûlıkla Ü₄
(b) naqş-ı : naqşı Ü₄
4 (a) hüsni : hüsni Ü₄ / hûbâna : hûbân Ü₄
5 (b) hâl : hâl ile Ü₁
6 (a) sakın : sakın Ü₄ / âzâdelikdür : âzâlikdür Ü₄

150. Ü₁.74a, Ü₂.94b, Ü₃.95b, Ü₄.34b, Ü₅.76b.

- 2 Fikr-i rûy-ı mehveşüfle tîre-rûzân-ı ğamuñ
Nâle-i şeb-gîrine hep sen sebebsin dûstum
- 3 Hân mân-ı dil mi koydı yaqmadağ tâb-ı ruhuñ
Şu^oleveş bir ser-keş âteş-i ğazabsın dûstum
- 4 Câm-ı la^olüñ her gören âşüfte vü ser-mest olur
Neş'e-i mînâ-yı şahbâ-yı tarabsın dûstum
- 5 Câme-i müşğın ile çün kilik-i Hıyırî ser-be-ser
Şevk-zâ'sın mâye-i şûr ü şegabsın dûstum

151

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Şeh-per-güşâ-yı cevvi-i hevâ-yı tevekkülüm
Bilmem ben âşiyâne hümâ-yı tevekkülüm
- 2 Ben ni^omet-i zamâneye olmam firîfte
Dil-sîr-i h^vân-ı feyz-i ğidâ-yı tevekkülüm
- 3 Geçdüm nevâ-yı sâzı ^oIrâk ü Hicâzdan
Remz-âşinâ-yı şavt-ı derây-ı tevekkülüm
- 4 Ebr-i belâ olur başuma zıll-ı çetr-i câh
Tenhâ-nişîn-i zîr-i livâ-yı tevekkülüm
- 5 Âyîneyüm libâs baña bir nemed yeter
Melfûf-ı şukkahâ-yı ^oabâ-yı tevekkülüm

5 (b) Ü₁ kenarda "şegab, şûriş ü feryâd ma'nâsıdır, ekser şûr lafzıyla mürâdif kılınup şûr ü şegab dinilür, esmâ-ı ezdâd kabîlindendir."

151. Ü₂.95a (kenarda), Ü₃.96a, Ü₄.35a, Ü₅.76b.

1 (b) âşiyâne : âşiyâ-yı Ü₄

3 (a) sâz-ı : sâz ü Ü₄ Ü₅

- 6 İtmem kabûl çinemi gevherden itseler
Ben °andelfb-i turfe-nevâ-yı tevekkülüm
- 7 Seng ü türâbdan yapılan kaşrı neylerüm
Bâlâ-nişîn-i şadr-ı serây-ı tevekkülüm
- 8 Rûşen-nazar bilür benüm °aks-i haqîkatüm
Mir'ât-i pâk-ı şâf-nümâ-yı tevekkülüm
- 9 Çeşmümde kem-şerer görünür mihr Hayriya
Pertev-gedâ-yı nûr-ı ziyâ-yı tevekkülüm

152

Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilâtün / Fâ' ilün

- 1 Pâkdür gerd-i kederden tab°-ı ra°nâmuz bizüm
Dürd-i meyden şâfdur câm-ı ferağ-zâmuz bizüm
- 2 Sîneden âmed-şüd-i endûh olmaz munqatî°
Pûygâh-ı esb-i gamdur şahñ-ı şahrâmuz bizüm
- 3 Dil ki pürdür sûziş-i hecr-i ruğ-ı cânâneden
Tâb ü reng-i şu°ledür sahbâ-yı mînâmuz bizüm
- 4 Târ-ı matlabdan fitil-i şem°-i sûzânveş kaçır
Öyle nâzîkdür kef-i dest-i temennâmuz bizüm
- 5 Nûr-ı kudsîden fûrûzândur çerâğ-ı dâğımız
Nâz ider hurşîde şem°-i meclis-ârâmuz bizüm

8 Ü₂'de 9. beyit ile yer değiştirmiştir.

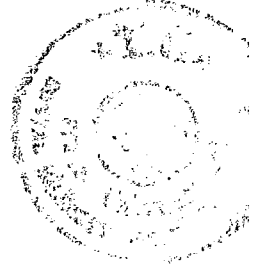
9 (a) kim : ki Ü₄

152. Ü₁.74b, Ü₂.95a, Ü₃.96a, Ü₄.35a, Ü₅.77a.

3 (b) tab ü : tab-ı Ü₄

5 (a) dâğımız : °aşkıımız Ü₄

- 6 Yek-nefes tâb-âver olmaz mihr-i rûy-ı dil-bere
Şeb-nem-i bâğ-ı elemdür çeşm-i bînâmuz bizüm
- 7 Târ-ı çengüñ nagmesin temyîz kılmaz Hayriyâ
Şîven-i zencîrden Mecnûn-ı şeydâmuz bizüm

153

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Dil ü dînüm o zülf-i ser-keş ü bî-dâda ben virdüm
Bütün maḥşûl-ı °ömr-i nâzenînüm bâda ben virdüm
- 2 Göñül çeşm-i siyeh-mestinden eylerken kaçup feryâd
Tutup ol derdmendi pençe-i cellâda ben virdüm
- 3 Oḡur dil ḡatt-ı rûyın pîş-i çeşminde edîbâne
O tıfl-ı bî-kesi ta°dîb için üstâda ben virdüm
- 4 N'ola vecd ü ḡarabla na°ra-i mestâne eylersem
Bu şeb kendü elümle yâra câm-ı bâde ben virdüm
- 5 Görüp ḡâl-i dil-i bîmâr ü nâlânım dimiş cânân
Yazuk bu ıztırâbı ḡayrî-i nâ-şâda ben virdüm

154

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Fikr-i la°lüfîdür dil-i pür-neş'ede keyfiyyetüm
Şevk-ı rûyufîdur zebân-ı şem°veş germiyyetüm

6 (a) olmaz : - Ü₄

153. Ü₁.75a, Ü₂.95b, Ü₃.97b, Ü₄.35b, Ü₅.77a.

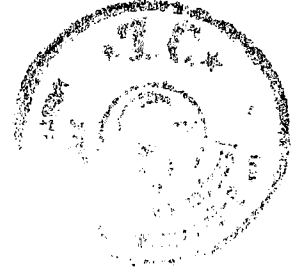
2 (b) derdmendi : derdmend Ü₄

4 (a) vecd ü : vecd-i Ü₁ Ü₄ Ü₅

(b) kendü : kendi

154. Ü₁.75a, Ü₂.95b, Ü₃.96b, Ü₄.35b, Ü₅.77b.

- 2 Hecr-i ruhsârûnla pîşem âh ü kârûm nâledür
Gel efendüm şeh-levendüm dil-pesendüm hasretüm
- 3 Bâ'is-i âh ü figândur mevsim-i gül bülbüle
Ru'yet-i rûyuñla artar nâle-i pür-hâletüm
- 4 Gûşmâl-ı mutrib eyler çengi pür-gûy-ı neşât
Sîlf-i cevruñdür ey meh mâye-i cem'iyetüm
- 5 Mâye-i iksîr-i devlet hâk-ı zilletdür göñül
Âstân-ı bâb-ı dil-berdür serîr-i rif'atüm
- 6 Mûcib-i şabr ü sükûndur ıztırâb-ı ehl-i dil
Süknet-i cûdur dil-i yemde delîl-i hikmetüm
- 7 Bil-°ubûdiyyet der-i dildâra istizlâl ile
Eyledüm sâyide Hâyri cebhe-i rıkkıyyetüm

155

Mefâ'ilün / Fe°ilâtün / Mefâ'ilün / Fe°ilün

- 1 İki kemân mı ham-ı ebruvân mıdur bilmem
Hadeng-i ğamze mi nevk-i senân mıdur bilmem
- 2 Ruhuñda °aks-i hañ-ı müşgsâ-yı rûyuñ mı
Duhân-ı sûz-ı dil-i °âşıkân mıdur bilmem
- 3 Ne oldığın bilürüm çâşnî-i hicrânûñ
Vişâl yahşi mi yâhud yamân mıdur bilmem

6 Ü₁ kenarda "ıztırab-ı ehl-i dil mûcib-i şabr ü sükûn oldığına delîl cûyun dil-ideryâda sâkin olmasıdır."

7 (a) bi'l-°ubudiyet : bi'l-°ubudiyete Ü₁ Ü₂ Ü₄ Ü₅

- 4 O defilü mevsim-i hayretle hoş-hevâyem kim
Dem-i bahâr mı vaqt-ı hazân mıdur bilmem
- 5 Senüñ bu kilk-i hoş-âgâz-ı nazmuñ ey Hayrî
Suḡanda tûti-i şîrîn-zebân mıdur bilmem

156

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 Şebîh olmayup engüşt-i dest-i yâra kalem
Ḥasedle oldı hemân çatlayup dü pâre kalem
- 2 Firâk-ı ḡattuñ ile göz yaşın döküp güzelüm
Cihâna râz-ı dilin kıldı âşikâre kalem
- 3 °Uşâre şanma derûnında rişte rişte duran
Vücûdın eyledi hecrüñle pâre pâre kalem
- 4 Yüzün zemîne sürüp bûs-ı dest ü pâyuñ için
Efendi ağılyarak geldi i°tizâra kalem
- 5 Hemîşe ḡâk-ı tevâzu°da kılmasa rû-mal
El üzre düşmez idi kadr ü i°tibâra kalem
- 6 Siyâh câme ile döndi âl-i °Abbâsa
°Aceb mi beñzese sultân-ı kâmkâra kalem

156. Ü₁.75b, Ü₂.96a, Ü₃.97a, Ü₄.36a, Ü₅.77b.

2 (b) cihâne : cihânda Ü₄

3 (a) °uşâre : °ursâre Ü₃

(b) hecrüñle : reşk ile Ü₄

4 (a) yüzün : yüzine Ü₄ / dest ü pâyun : dest pâyun Ü₂ Ü₃ dest-i te'dîbüñ Ü₄

5 (b) kadr ü i°tibâra : kadr-ı i°tibâra Ü₁

6 (b) beñzese : beñzesi Ü₄

- 7 Ağız açup dü-zebân oldı Hayriyâ bu gice
Şikâyet-i sitem ü cevr-i rûzgâra kalem

157

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Mûy-1 jûlîdem dü-tâ kıaddümle bir çeng-i elem
Her gice tâ şubh ider âhumla âheng-i elem
- 2 Süzme çeşmüñ ğamze pûşiş bulmasun müjgân ile
Tâs-1 gerdün olmasun çeşm-i dile teng-i elem
- 3 Şanma evrâk-1 gül-i ter şimdi üstâd-1 bahâr
Bulmaga ma'nâ-yı hattıñ açdı ferheng-i elem
- 4 Ben bilürdüm mesti-i câm-1 sürûrı rûzgâr
Şiše-i ikbâlûme irgürmese seng-i elem
- 5 Gerçi zahm açduñ velî öldürmedüñ Hayrî kuluñ
Eyledüñ ey âfet-i hûnî aña reng-i elem

158

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Sûvâr-1 esb-i 'irfân olmayan bilmez benüm kıadrüm
Bu vâdîde feres-rân olmayan bilmez benüm kıadrüm
- 2 Ben ol rûşen-çerâğ-1 dâğ-1 dil-sûz-1 şeb-i 'aşkum
Esîr-i nâr-1 hicrân olmayan bilmez benüm kıadrüm

7 (b) sitem ü : sitem-i Ü₄

157. Ü₁.76a, Ü₂.96b, Ü₃.97b, Ü₄.36a, Ü₅.78a.

2 (a) ğamze : ğamzesi Ü₄

(b) teng-i elem : reşk-i elem Ü₁ Ü₂ Ü₃ seng-i elem Ü₃

4 (a) sürûrı : sürûr Ü₃

158. Ü₁.76a, Ü₂.96b, Ü₃.97b, Ü₄.36a, Ü₅.78a.

- 3 Nigâh-ı kem-nigâhân-ı cihân fark eylemez rütbem
Şinâsâ-yı bülendân olmayan bilmez benüm kıadrüm
- 4 Ğam-ı hâlûñle ey serv-i revânüm nâr-ı firķatde
Sipend-i cânı sûzân olmayan bilmez benüm kıadrüm
- 5 Ben ol şâhîn-i °ankâ-gîr-i evc-i himmetüm Ğayrî
Hücûmından gürîzân olmayan bilmez benüm kıadrüm

159

Mefâ°ilün / Fe°ilâtün / Mefâ°ilün / Fe°ilün

- 1 Ğayâl °aciz olur dikķat-i miyânından
SuĞan muzîķa düşer tengi-i dehânından
- 2 Sitem-nümûde baña çîn-i ebruvânından
Mezâlim öğleniyor ol şehüñ nişânından
- 3 Nefâd-ı mâlı kerîme keremde şâhiddür
Bahârı zâhir olur gülşenüñ Ğazânından
- 4 Cihânda şâf-güher bâr-ı minneti çekemez
Mehüñ Ğam oldu kıadi mihrüñ imtinânından
- 5 Toķunma kâkül-i müşgîn-i yâra ey şâne
Uçurma murg-ı dil-i zârı âşiyânından
- 6 Müjeñ Ğunûde-i çeşm eyle Ğâb-ı nâza varup
O میلی eyleme âvâre sürmedânından

3 (a) şinâsâ-yı : şinâsân-ı Ü₄ Ü₅
5 (a) °ankâ-gîr-i : °ankâ-gîrüm Ü₄

159. Ü₂.97a (kenarda), Ü₃.98b, Ü₄.36b, Ü₅.78b.

- 7 Rakı̇b-i rû-siyeh-i sifle-tıynet ey Hı̇yrî
Mişâl-ı sâye o servüñ gider mi yanından

160

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Dü çeşmümden hayâl-ı rûy-ı cânân gösterür kendin
Teh-i âb içre °aks-i mihr-i raşşân gösterür kendin
- 2 Libâs-ı köhne giymek h^vâce-i zî-mâla °âdetdür
Olan ma°mûr dest-i °aks-i vîrân gösterür kendin
- 3 Bu gülzârufñ güli hûn sûseni şemşîr-i miñnetdür
Anıñçün goncası hem-şekl-i peykân gösterür kendin
- 4 Havâdişden olur rûşen güherler iztırâb üzre
Dokunsa bâd âb-ı şâf lerzân gösterür kendin
- 5 Cihânufñ naqşı şâfi-ıtab^ca hayret-bağş olur seyr it
Dem-â-dem dîde-i âyîne hayrân gösterür kendin
- 6 Kudûmından kıılır germ-ülfetân-ı °âlemi mesrûr
Mişâl-ı bâd-ı şubh ol kim gürîzân gösterür kendin
- 7 Degüldür perde-i berg içre bûy-ı gül nihân Hı̇yrî
Ne deñlü şaklasufñ dânişle °irfân gösterür kendin

160. Ü₁.76b, Ü₂.97b, Ü₃.98b, Ü₄.37a, Ü₅.79a.

1 (b) teh-i : tih-i Ü₁ (harekeli), / mihr-i : mihre Ü₁
2 (b) vîrân : rizân Ü₄
3 (a) hûn : çok Ü₁
4 (b) dokunsa : tokunsa Ü₄

161

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Göñül virdük haṭ-ı yâra ayırduḡ ġisuvânından
Düşürdük hâr-ı zâra °andelîbi âşiyânından
- 2 Beni hâk-ı mezelletde ne defilü eylese pâ-mâl
Cüdâ olmam o şûhuñ sâyeveş serv-i revânından
- 3 Benüm °indümde birdür °âlemüñ iḡbâl ü idbârı
Ben el çekdüm bu gülzârufñ bahârından ḡazânından
- 4 Düşürse bir zemîne sâye-i ġisû-yı müşġin
O câyuñ ḡaşre dek sünbül biterdi hâkdânından
- 5 Hezâra berg-i gül irsâl kılmış bâġbân ey dil
Bir ehl-i °aşka gelmiş nâme sûy-ı dil-sitânından
- 6 Fitil-i şem°-i bezmüñ eylesünler ol perî-rûyuñ
Gürûh-ı ehl-i °aşkuñ penbe-i dâġ-ı nihânından
- 7 Dür-i °âlem-bahâdur ḡayriyâ ḡâkim Efendî'nüñ
Düşen her ḡatre-i ter hâme-i gevher-feşânından

162

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Nigâhum germ olur şem°-i °izâr-ı yâra bakmaḡdan
Şererveş geçmez eşküm çeşmüme âteş bırakmaḡdan

161. Ü₁.77a, Ü₂.98a, Ü₃.99a, Ü₄.37a, Ü₅.79a.

2 (a) eylese : eylesen Ü₄

4 (a) düşürse : düşerse Ü₂ Ü₃ Ü₄ Ü₅ / müşġinin : müşġinüñ Ü₄

6 (a) fitil-i şem°-i bezmüñ : fitil-i bezm-i şem°-i bezmüñ Ü₁

(b) nihânından : nihâlinde Ü₁

162. Ü₁.77a, Ü₂.98a, Ü₃.99b, Ü₄.37b, Ü₅.79b.

1 (b) çeşmüme : cismime Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

- 2 Göñülden cûşîş-i ma^cnâya olmaz hemm ü ğam mâni^c
 Ḥas ü hâşâk men^c eyler mi âb-ı cûyî aķmaķdan
- 3 Ruḥ-ı cânâna ḥaṭ geldükce dâĝ aç sîneñe ^câşîķ
 Teĝâfûl câ'iz olmaz şâm olunca şem^c yaķmaķdan
- 4 Degül müjĝân görüñdi ucları ol meh uşanmaz mı
 Sitem mismârını bir bir ser-i ^cuşşâķa kaķmaķdan
- 5 Benüm meşşâte-i ḥâmem hiç olmaz Ḥayriyâ fâriĝ
 Dür-i ma^cnâyı ĝûş-ı şâhid-i mazmûna taķmaķdan

163

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Cânâ lebüñ gören mey-i gül-fâmı neylesün
 Seyr eyleyen çeh-i zekānuñ câmı neylesün
- 2 Âdâb-ı bezm-i Cem'de bulunmaz tekellüfât
 Mey-nüşlukda rindler ibrâmı neylesün
- 3 Zülfüñ meşâma almaz olur sînesin gören
 Ey dil şabâḥ-ı ^cide iren şâmı neylesün
- 4 Şabr eylesün firâķuñia ^câşîķ güzel veli
 Ğamzen katıldür dil-i nâ-kâmı neylesün
- 5 Çeksün mi derd-i hecrüñi Ḥayrî hemân begüm
 Vakf-ı neşât olan göñül âlâmı neylesün

2 (b) ḥâşâk : ḥâşâke Ü₄

3 (a) sîneñe : sîñede Ü₃

163. Ü₁.77b, Ü₂.98a, Ü₃.99b, Ü₄.37b, Ü₅.79b.

3 (a) zülfîñ : zülfüñ Ü₄

(b) ^cide iren : ^cidi gören Ü₄

4 (b) fetıldür : katıldür Ü₁

5 (b) vakf-ı : vefķ-ı Ü₄

164

Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 an gelir Őevk-i lebũfle eŐm-i pũr-hũn-âbdan
ŐiŐe rengin gũsterũr °aks-i Őarâb-ı nâbdan
- 2 Târ-ı hâtt-ı nev ruhuñda ser perîŐân olduđı
Bir eŐerdũr riŐte-i kettân ile meh-tâbdan
- 3 Câh-ı rũtbet mesned-i nâ-ehl olursa ğam degũl
Hâr ü hâs berter gelũrmũŐ cebhe-i seyl-âbdan
- 4 Őeb irũp mihr-i cihân-ârâ bulur cây-ı zevâl
Ey cemâl-ârâ-yı nahvet dũnme yũz aħbâbdan
- 5 Ğamze-i ser-mestine Hâyri o gũl-ruhsârenũñ
Mâ-cerâ-yı hâlũmi ben âcizem iŐrâbdan

165

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlũn

- 1 EŐki rîzân-ı reh-i yâr ideyũm °ahd olsun
Nadũmi yolına iŐâr ideyũm °ahd olsun
- 2 Hum aıldıda temâŐâ-yı Őarâba gideyũm
°Azm-i dervâze-i gũlzâr ideyũm °ahd olsun
- 3 Nigeħ-i germũmi ayırmayayum rũyından
Őereri mihr-i pũr-envâr ideyũm °ahd olsun

164. Ü₁.77b, Ü₂.98b, Ü₃.99b, Ü₄.37b, Ü₅.79b.

3 (b) hâr ü hâs : hâr hâs Ü₂ Ü₃ Ü₅

165. Ü₁.77b, Ü₂.99a, Ü₃.100a, Ü₄.36b, Ü₅.80a.

2 (a) aıldıda : aıldıca Ü₃ / gideyim : gidelim Ü₄

3 (b) envâr : enver Ü₁

- 4 Şâh-ı hüsn eyler ise kişver-i vaşlı ihsân
Gamze-i şûhî silahdâr ideyüm °ahd olsun
- 5 Açılırsa baña bir kerrecik ol gönca-dehen
Nâleden bülbüli bî-zâr ideyüm °ahd olsun
- 6 Süreyüm gözlerüme ruhların ol serv-ķaddüñ
Güle müjgânlarımı hâr ideyüm °ahd olsun
- 7 Deheninden haber alursam o mest-i nâzuñ
°Âlemi vâkıf-ı esrâr ideyüm °ahd olsun
- 8 Anı vuşlat gicesi boynuma ta°lîķ ideyüm
Turre-i ser-keşi ber-dâr ideyüm °ahd olsun
- 9 Tâb-ı ruhsârda mahv eyliyeyüm Hayrîveş
Senüñ ey dil yirini nâr ideyüm °ahd olsun

166

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

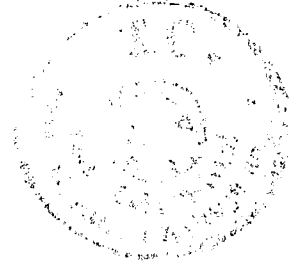
- 1 Dîde rûşenter olur hâtt-ı ruh-ı zîbâdan
Leb-i cû revnaķ alur bu çemen-i hađrâdan
- 2 Şâhib-i °unf ü ğâżab dâmenine el urmaz
Kim gören sâhîli mevc-i haţar-ı deryâdan
- 3 Fikr-i câh olmayıcaķ dilde ķalur mı ğaflet
Pîne-ber-dâştedür mey gidicek mînâdan

7 (a) nâzuñ : tâzuñ Ü₂

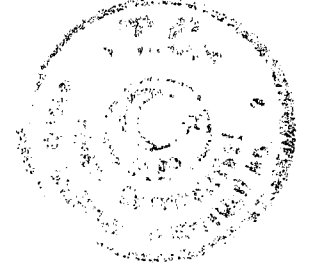
166. Ü₁.77b, Ü₂.99a, Ü₃.100a, Ü₄.36b, Ü₅.80a.

1 (a) olur : - Ü₄
(b) leb-i : âb-ı Ü₁

2 (a) el urmaz : el virmez Ü₄
(b) sâhîli : sâhil-i Ü₄

- 4 Şadr-ı ikbâlden âh ile iner şâhib-i câh
Seyl feryâd iderek sâkit olur bâlâdan
- 5 Dil-i erbâb-ı şafâ bî-keder-i  aşk olmaz
Sâgar-ı meykede hâlî mi kalur şahbâdan
- 6 Âh-ı serdüm geçürür hâtır-ı yâra bir gün
Tîşe-i serd ile âteş çıkaran hârâdan
- 7 Eyledüm Tıffî-i  ustâd için ihdâ Hayrî
Böyle bir gül koparup bâğçe-i ma nâdan

167

Mef il n / Mef il n / Mef il n / Mef il n

- 1 Nig h itse zem ne ol g l end mum hic bından
O c y n haşre dek nergis biter z r-i t r bından
- 2 Yine bir derdmend  v re-dil şayd itmed r kaşdı
Ne fehm itd n sen ol z lf-i siy hu n p     t bından
- 3 O de l  m ntesib dil dergeh-i k ş ne-i y ra
Miş l-ı halka-i der d de olmaz d r b bından
- 4 Eger sa f-ı sar y n s m olursa  ar  ider derhem
Bu ma n  m nfehim t k-ı hab bu n in il bından
- 5 Ser-i kilik-i m je n vaz  eyledi levh-i der n  zre
Ben m d g-ı dil m bir no tadur haşret kit bından

4 (b) b l dan : dery dan  ₁
6 (b)  ıkar n :  ıkarır  ₃  ₄
7 (a) ihd  : ey  ₁

167.  ₁.78b,  ₂.99b,  ₃.100b,  ₄.38a,  ₅.80b.

1 (b) nergis : s nb l  ₄

- 6 Eger tedkîk olunsa şehr-i bend-i kişver-i nazmuñ
Çıkar bir genc-i ma°nâ her teh-i beyt-i ħarâbından
- 7 Kûmâş-ı şî°rûfe bir naqd-ı taĥsîn iste ey Ħayrî
Varup Tıflî Efendî'nüñ der-i °irfân-me°âbından

168

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 °Unf ile cûyân-ı luĥ ol zâlim-i maġrûrdan
Dûd-ı âteşle alurlar şehdi hep zenbûrdan
- 2 Pây-ı dârı taht-ı Keykâvûs'dan bâlâ görür
Dehrde âġâh olanlar rûtbe-i Manşûrdan
- 3 Nagme bir şahbâ-yı rûĥânî ġam-ı fersûddan
Nûş ider mest-i muĥabbet kâse-i tañbûrdan
- 4 Feyz-i °irfân kalmaz °ârif olsa dil-sîr-i ġinâ
Âb ile ger olsa pür çıkmaz şadâ fagfûrdan
- 5 İncinür pâ-yı tecerrüd reh-güzâr-ı °aşġda
Ħalka-i zencîrâsâ naġş-ı pâ-yı mûrdan
- 6 Öyle bir gülzâr-ı nâzûk kalmasun gülden tehî
Çıkmason sevdâ-yı ruĥsârûñ dil-i rencûrdan
- 7 Vaşf-ı ġisûsın yazarken eylesem Ħayrî sezâ
Târ-ı maştar rişte-i müşġîn-i zülf-i ĥûrdan

6 (b) teh-i : tih-i Ü₁ Ü₃ (ikisinde de harekeli)

7 (a) şî°rûfe : şî°re ki

168. Ü₁.78b, Ü₂.100a, Ü₃.101a, Ü₄.38a, Ü₅.80b.

2 (a) pâ-y-dârî : pâ-y-dâr Ü₄

3 (a) rûĥânî ġam-ı fersûddan : rûĥân-ı ġam merşûrdur Ü₄

7 (a) ġisûsın : ġisûsuñ Ü₄

169

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Penbe-der-gûş olan hâdise-i °âlemden
Devr olur şîşe gibi bezm-i şafâ-yı Cem'den
- 2 Çarh-ı kec-vaż^ca tamennâ mı iderdüm böyle
Toğrılık görsem o ebrû-yı ham-ender-hamdan
- 3 Tîr-i gamzeñ ucıdur dilde qarâr itmişdür
Şanma mûdur güzelüm baş çıkarın sinemden
- 4 Halka-i dâğ-ı siyeh sine-i pür-hûnumda
Bir eşerdür şiken-i pençe-i bebr-i gamdan
- 5 Hayriyâ tûtî-i gûyâye dönerdi tab^cum
Bir cevâb alabileydüm ben o şükker-femden

170

Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

- 1 Sırr-ı vahdet cilve-engîz-i mezâhirdür bütün
Nokta-i merkez celf-sâz-ı devâ'irdür bütün
- 2 Mevc-i deryâ pençesinden dâmen-i sâhil çıkar
Maţlabından dest-i ehl-i feyz kâsırdur bütün
- 3 Lafz-ı nâzıkdür viren ma^cnâya hûsn-i iştihâr
Gösteren a^crâzı enzâra cevâhirdür bütün

169 . Ü₁.79a, Ü₂.100a, Ü₃.101b, Ü₄.38b, Ü₅.81a.

3 (b) mûdur : sudur Ü₁ / baş : yaş Ü₁

5 (b) şükker : sükker Ü₄

170. Ü₂.100a (kenarda), Ü₃.101b, Ü₄.39a, Ü₅.81a.

3 (b) a^crâzı : a^crâz Ü₄ / enzâra : enzâr-ı Ü₄

- 4 Müntehâ-yı °ahd-ı hüsniñde kıyâmetler kopar
Fitne-i devr-i kamer haţtuñda zâhirdür bütün
- 5 Çeşm ü ebrû hâl ü gîsû ser-be-ser cevr ü sitem
Rûy-ı cânân levh-i âyât-ı zevâcirdür bütün
- 6 Keşf-i esrâr-ı sevâd-ı dîdesinde çeşmimiz
Hikmetü'l-°ayn-ı fûnûn-ı nâza nâzırdur bütün
- 7 İhtilâfât-ı şu'ûnuñ gâyeti tevhiiddür
Gösteren ecsâmı azdâd-ı °anâşırdur bütün
- 8 Pertev-i nûr-ı ahaddür zîr-i keşretde nihân
°Ârız-ı cânâna mestûr-ı gâdâ'irdür bütün
- 9 Şerha şerha kıldı Hayrî dilleri tîğ-i nigâh
Pîşe-i çeşm-i bütân keşf-i zamâ'irdür bütün

171

Mef°ûlü / Mefâ°ilü / Mefâ°ilü / Fa°ûlün

- 1 Ser-cûş-ı humâr olsa göñül zevrak-ı gamdan
Seyl-âb-ı sirişküm el alur cünbüş-i yemden
- 2 Zencîr-i cünûn çekmese şad zûr ü sitemle
Ben gelmez idüm °âlem-i hestîye °ademden
- 3 Şahbâda degül lâle-i hamrâ bu çemende
Bir lâle-i ter bitdi sifâl-ı ser-i Cem'den

5 (a) çeşm ü ebrû : çeşm ebrû Ü₄
8 -Ü₄
8 (b) zîr-i keşret : zîr-i keşret Ü₂ Ü₃

171. Ü₁.79a, Ü₂.100a, Ü₃.102a, Ü₄.38b, Ü₅.81a.

1 (b) el alur : al olur Ü₁ Ü₄
2 (a) zûr : rûz Ü₄

- 4 Âyîne gibi oldu nemed-pûş dü çeşmtüm
Seyr itmeyeli °ârîzuñî pûşîş-i nemden
- 5 Bir bezme ki ağıâr ola sâkı tura dil-ber
Fark eyliyemem mâ-ħaşal ol bâdeyi semden
- 6 Ol kâşî kemân sîm-teni sîneye çeksün
Raħm-âver olan nevk-i ser-i tîr-i sitemden
- 7 Ĥayrî o mehi görmek olurdu baña toğsa
Mîhr-i şerefüm meşrik-i ikbâl ü keremden

172

Müfte°ilün / Mefâ°ilün / Müfte°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Meykede-i muħabbetüñ bâdesin iç sebû sebû
Ĥûn-ı dü çeşmi tâbe-key nûş idelüm kedû kedû
- 2 Âyet-i muşhaf-ı ruħuñ mekteb-i dilde sevdigüm
Okıdı tıfl-ı dil bu gün °ukde-be-°ukde mû-be-mû
- 3 Mîhr-i münîr ez-seħer tâbe-şeb eyleyüp şitâb
Aradı sen yüzi mehi gûşe-be-gûşe sû-be-sû
- 4 Çün gül ü bülbül ey göñül ber-ser-i pister-i çemen
Olsam o gül-°izâr ile sîne-be-sîne rû-be-rû
- 5 Ĥasret-i rûy-ı yâr ile ol kadar ağladum bu gün
Akdı sirişk-i çeşm-i ter çeşme-be-çeşme cû-be-cû

4 (a) oldu : ola Ü₄

6 (a) sîm-teni : sîm ü teni Ü₂ Ü₃

(b) raħm-âver : zahm-âver Ü₁

7 (b) ikbâl ü : ikbâl-ı Ü₁ (harekeyle gösterilmiş)

- 6 Peyrevî-i kelâmda edhem-i kilik-i Hâkimi
Bulmağa kıldı Hayriyâ °arsa-i nazmı cüst ü cû

173

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Huşûl-ı kâm için takbîl-i pây-ı her-°anîd itme
Yazıkdur ab-ı rûyuñ gerd-i zilletle pelîd itme
- 2 O miftâhü'l-beyân-ı kenz-i °irfândur revâ görmem
Zebân-ı maṭlabı her bâb-ı mesdûda kilîd itme
- 3 Siyeh dillerden olma merḥamet-cû zîr-destâna
Seḥâb-ı dûd-ı âteşden şakın bârân ümîd itme
- 4 Kemân-ı ebruvânuñ şaklama zîr-i nikâb içre
Hilâl-ı maṭlabum ebr-i kederde nâ-bedîd itme
- 5 °îmâd-ı kilik-i Hayrî var iken bezm-i belâgetde
°Abeşdür ârzû-yı Cevdet-i ibnül'-°Amîd itme

174

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Katre-i meydür şerer zühhâd-ı evbâş üstüne
Berkdür her zerre-i ḥurşîd ḥuffâş üstüne
- 2 Setr-i bismi'llâh üzre ḥatt-ı butlân çekmedür
Meh-cebînüm dökme perçem ol siyeh kaş üstüne

6 (b) cüst ü cû : cüst cû Ü₁ Ü₂ Ü₃

173. Ü₁.80b, Ü₂.101b, Ü₃.103a, Ü₄.39a, Ü₅.82b.

1 (b) gerd-i zilletle : gerd-i lezzetle Ü₄

5 (a) bezm-i : nazm-ı Ü₄

174. Ü₁.80b, Ü₂.102a, Ü₃.103b, Ü₄.39a, Ü₅.82b.

1 Ü₁ kenarda "evbâş, merdüm-i °amî ve muta°aşşîb ve nâ-şînâs-ı suḥan ma°nâlarına"

- 3 Hâke salma sâyeveş gîsû-yı müşgînüñ didüm
Ol nihâl-ı bâğ-ı istignâ didi baş üstüne
- 4 Böyle eşk-i germ ü âteş-reng olmazdı revân
Düşmese tâb-ı ʿizâruñ çeşm-i hûn-pâş üstüne
- 5 Meyve-i ʿirfân bitürdi naḥl-ı huşk-i hâmeden
Tabʿuñ Hayrî senüñ şâbâş şâbâş üstüne

175

Mefʿûlü / Fâʿilâtü / Mefâʿilü / Fâʿilün

- 1 Düşdi ḥayâli dîde-i pür-ḥayret üstüne
ʿAks urdı meh ḥabâb-ı yem-i miḥnet üstüne
- 2 Bûs eyledükçe laʿlini düşnâmı hoş gelür
Leymûn-ı telḥ nâzûk olur şerbet üstüne
- 3 Telḥî-i hecr vaşla mezâk-ı diger virür
Lâ-büdd nemek nihâde olur niʿmet üstüne
- 4 Ḥaṭ gelmedükçe bûs idemem ben ʿizârını
Kâzî nigîni şonra urar ḥüccet üstüne
- 5 Âdem ider mi hiç zen-i şad şevheri kabûl
Olmaz harîş merdum olan devlet üstüne

3 Ü₄'de 4. beyit ile yer değiştirmiştir

4 (a) eşk-i germ ü : eşk-i germ-i Ü₄

5 Ü₁ kenarda "şâbâş, âmme taḥrîf idüp sâbâş dirler, şâd-bâş terkibinden muḥaffefdür, duʿâ ve taḥsîn ve âferîn maḳâmında mustaʿmeldür"

5 (b) şâbâş şâbâş : sâbâş sâbâş Ü₃ Ü₄ Ü₅

175. Ü₁.81a, Ü₂.102a, Ü₃.104a, Ü₄.39b, Ü₅.83a.

1 (a) pür-ḥayret : pür ḥasret Ü₄ Ü₅

4 (b) ḥüccet : muḥabbet Ü₄

5 (a) zen-i şad şevheri : zen-i şevheri Ü₄

- 6 Ḳat^c-1 reh itmedükçe yitilmez menâzile
Dûrî-i hecr ile irilür vuşlat üstüne
- 7 Ḥayrî şad âferîn Felâtûn fikrüne
Ṭarḥ eyledi bu nev-ğazeli hikmet üstüne

176

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Ḳoysam ^caceb mi genc dil-i dâğ-dâğuma
Ḡam düşdi dest-bürd-i feraḥdan ocağuma
- 2 Sûziş olaydı ḥaṭṭ-1 şu^câ^cında neyyirün
Beñzerdi belki târ-1 fitîl-i çerâğuma
- 3 Yâ Rab sebûveş itme dehen-bâz-1 ihtiyâc
Peymâne gibi rızkumı gönder ayağuma
- 4 Beḏl eylerüm şadef gibi hep kâr ü bârumı
Bir kez ṭoḳunsa ḥarf-i temennî ḳulağuma
- 5 Virmez nakîşe ḥaṭ ruh-1 cânâne Ḥayriyâ
Ḥâr-1 siyâhdan ne zarar şahn-1 bâğuma

177

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Çoḳ niyâz itdüm o sûḳ-1 şîvenüñ dellâlına
Bir nazar ḳıl ^câşîḳ-1 zâruñ metâ^c-1 ḥâline

176. Ü₁.81a, Ü₂.102a, Ü₃.104a, Ü₄.39b, Ü₅.83a.

1 (b) Ü₁ kenarda "dest-bürd, ḥaşma zafer bulmak ve hünerde galebe eylemek" / dest bürd-i :
dest-bürdi Ü₂ Ü₃ dest-bür-i Ü₄
2 (b) târ : nâr Ü₄
3 (a) itme : - Ü₃
4 (a) kâr ü bârumı : kâr-bârumı Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

177. Ü₁.81b, Ü₂.102b, Ü₃.104a, Ü₄.39b, Ü₅.83a.

- 2 Bûs-ı dâmânuñ ricâ itdükçe ol âfet urar
Dest-i hayfı kabza-i hışm ile yan pinyâline
- 3 Tel gibi zerd eyleyüp cism-i nizârum sûz-ı ğam
Rište-i cân bağlanur boynında gül-gûn şâlına
- 4 Hatt degüldür şafha-i rûyında yârüñ aşıkunñ
Hatt çeküldi şâh-ı ğamdan nüsha-i âmâlına
- 5 Raħm iderseñ ber-murâd olmağ muğarrerdür saña
Tekye-i aşıkunñ begüm Hayrî gibi abdâlına

178

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fa'ûlün

- 1 Dil-dâdelik el virdi baña yâri görünce
Cân gitdi meded ğamze-i ğaddârı görünce
- 2 Sâyem gibi hâk-ı reh-i miñnetlere düşdüm
Hürşîd-i cebîn ü ruh-ı dildârı görünce
- 3 Kimdür bizi iskât idecek âh ü figândan
Feryâd iderüz ol ruh-ı gülzârı görünce
- 4 Çeşmüm o kadar girye ider vechüñe baksa
Şu gibi akar alçağa didârı görünce
- 5 Peymâne-sıfat kan yudarum derd ile Hayrî
Bu meykedede yâr ile aġyârı görünce

178. Ü₁.81b, Ü₂.103a, Ü₃.104b, Ü₄.40a, Ü₅.83b.

2 (b) cebîn ü : cebîn-i Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

3 (a) âh ü : âh-ı Ü₂ Ü₃ Ü₄

179

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Terk itdi 'âşıkın görüñ ol nâzenin yine
Gitdi yanınca bu dil-i zâr ü hâzîn yine
- 2 Yandur bu şem^c-i dâğufı ey sîne luğ kıl
Şâm irdi işte toğmadı ol meh-cebîn yine
- 3 Râzum tıyurdu yirlere geçsün gözüm yaşı
Ter-dâmen oldı andan o dürr-i semîn yine
- 4 Ol şeh-süvâr-ı nahvet ile gitdi hem-^cinân
Esb-i sebük-rev-i dile şad âferin yine
- 5 Havfum budur ki bakmaya Havrîye bir dahî
Oldı nigâh-ı gamzesi pür-hışm ü kîn yine

180

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilâtün

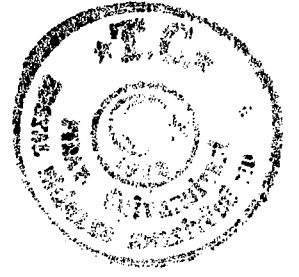
- 1 Devân olur dil ü cân gird-i kûy-ı yâra gelince
Şitâbı bülbül ider semt-i lâle-zâra gelince
- 2 İren menâzil-i maqşûda şükr secdesin eyler
Cebîn-nihâde olur mevcler kenâra gelince
- 3 Siyâh-rûzî-i dilden haber virür baña cânâ
Sevâd-ı hatt ruh-ı berrâk ü tâbdâra gelince

179. Ü₁.82a, Ü₂.103a, Ü₃.104b, Ü₅.83b.

3 (b) Ü₁ kenarda "dürr-i semîn, semeni vâfir ü kesîr dimekdür, şey-i semîn fi'l-asl semeni mürtefi^c ve 'âlî olan şey'e itlâk olunur."

180. Ü₁.81a, Ü₂.103b, Ü₃.105a, Ü₅.83b.

3 (a) cânâ : cânân Ü₅

- 4 Teḳarrüb olṣa yine sũziṣ-i dilũm ider efzũn
°Aṭaṣ ziyâde olur teṣne çeṣme-sâra gelince
- 5 Ğubârveṣ n'ola ruḥ-sũde olsa Ḥayrî-i Őeydâ
Der-i °inâyet-i ũstâd-ı kâmkâra gelince
- 6 Canâb-ı Őıdkî Efendi ki zâtı mũntehâbumdur
Gürũh-ı ehl-i hũner Őehrde Őũmâra gelince

181

Fe°ilâtũn / Fe°ilâtũn / Fe°ilâtũn / Fe°ilũn

- 1 Ḳalma ey dil o mehũñ meṣreb-i bî-gânesine
Ḥũblar mâ'il olur °aṣıḳ-ı dîvânesine
- 2 Eli ḳan ḳançeri ḳan bir beli pinyâllũnũñ
Âh ḳurbân olayum ṭarz-ı levendânesine
- 3 Biz cevân dũstlaruz Ḳays ise bir zen-pâre
°Âṣıḳ olmuṣ °Arabũñ duḫter-i fettânesine
- 4 Őũffî-i a°reci gördũm bu gice maḫffice
Girdi ayak ḳaḳarak Çizmeci Mey-ḫânesine
- 5 Dâl ḳançer gelicek bezm-i meye ey Ḥayrî
Söyle kim ḳarṣu ṭurur ğamze-i mestânesine

182

Mef°ũlü / Fâ°ilâtũ / Mefâ°ilũ / Fâ°ilũn

- 1 Girdũm hevâ-yı ḳâmetũñ ile çemenlere
Dũṣdũm ṭolaṣdum aĝlıyarak yâsemenlere

4 (a) olṣa yine : ol ṣanma Ü₁ Ü₂ Ü₃

181. Ü₁.82a, Ü₂.103b, Ü₃.105a, Ü₄.40a, Ü₅.84a.

5 (b) söyle : Őöyle Ü₄

182. Ü₁.82a, Ü₂.104a, Ü₃.105b, Ü₅.84a.

- 2 Hâr-1 belâda kalmaz idi °andelîbveş
Dil âşinâliĝ eylemese gül bedenlere
- 3 Çok ehremenlik eyledi °uşşâka dün gice
Aĝyâr çarpılırsa n'ola ehremenlere
- 4 Câm-1 şarâb-1 külfet ile telh-kâm olur
Göñlün viren bu bezmde şîrîn-dehenlere
- 5 Hayrî giderse şem°-i ruĥuñ şevkına n'ola
Şeh-bâl-1 cüst ü cû yaķarak encümenlere

183

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 Gitmez şu°â-1 dâĝ-1 derûnum şarâb ile
Sönmez çerâĝ-1 şu°le-i yâķût âb ile
- 2 Gözden sevâd-1 zülfüñi maĥv eylemek senüñi
Birdür siyâh-şastî-i bâl-1 ĝurâb ile
- 3 Birdür derûn-1 zâhid ile tab°-1 °aşîķî
Firdevs hem-çünân ise dârü'l-°azâb ile
- 4 Nüh tâķ-1 çarĥı âhuma hem-câ bilin benüm
Ser-germ-i ülfet añladı bâdı ĥabâb ile
- 5 Çeşm-i °alîl eyliyemez girye-i derûn
Delv-i şikeste-teh çıkamaz çehden âb ile

5 (b) encümenlere : encümlere Ü₁

183. Ü₁.82b, Ü₂.104a, Ü₃.105b, Ü₅.84a.

3 (b) hem-çünân : hem-cinân Ü₁ Ü₅

5 (b) teh : tih Ü₁ (harekeli) / "delv" kelimesi için Ü₁ nüshasının kenarında "delv, koĝa ma°nâsına ki anuñla koyudan su çıkarılır, cem°-i killeti edel ve cem°-i keşreti dilâ ve dulâ gelür, secl ve zenûb daĝı bunun gibidir" açıklaması var.

- 6 Olmaz semend-i âhum ile hem-^cinân felek
Üştür şabâya pey-rev olur mı şitâb ile
- 7 Zâhm-ı derûnum agız açup şimdi Hayriyâ
Var güft-gûsı ğamze-i hâzır-cevâb ile

184

Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilâtün / Fâ^cilün

- 1 Merd-i dil-şâf olmaz âmîziş-pezîr-i mâl ü câh
Eylemez âb-ı revânı tîre hâşâk-ı siyâh
- 2 Hilkat-i âzâdegân tutmaz girânbârân-ı mâl
Beñzemez serv-i çemâna nahl-ı kec-şâh ü tebâh
- 3 Huşk-ıtab^cân-ı cihân bilmez dem-i ehl-i nefes
Sebz olur mı hiç nesîm-i cân-fezâdan berg-i kâh
- 4 Nağsını işrâb ider her devlet-i şad-pertevüñ
Nağsa mensûb olması gird-i tamâm-ı bedr-i mâh
- 5 Zerredür Hayrî kemâlinden bu mihr-i zer-miyân
Eyledi âfâkı memlû pertev-i şun^c-ı İlâh

185

Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün / Mefâ^cilün

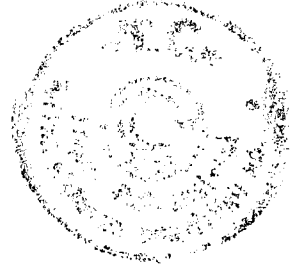
- 1 Görünce ^caks-i ruhsârufî hat-ı hâtır-hırâş üzre
Açılmış lâle şandum hârzâr-ı pür-telâş üzre

6 - Ü₁

184. Ü₁.82b, Ü₂.103b, Ü₃.105b, Ü₅.84a.

- 2 (a) âzâde-gân : âzâd-gân Ü₃ Ü₅
(b) şâh ü tebâh : şâh-ı tebâh Ü₃

185. Ü₁.82b, Ü₂.104b, Ü₃.106a, Ü₅.84b.

- 2 Gören reng-i 'izâruñ zîr-i müjgânında haññ birle
Kızıl yâkût dirler nîze-i elmâs tırâş üzre
- 3 O mûy-ı 'anberîn kim düşdi pişânından ol mâhuñ
Ġamâm-ı tîredür gûyâ hilâl-ı şebde kaş üzre
- 4 Silâhdâruñdur ey meh ġamze-i ser-tîz raħm itmez
Tayanmış saġ yanuñda hañcer-i hûn-âbe âş üzre
- 5 Der-i sineñde bekler kethüdâ-yı bâbdur hañcer
Komaz bir kimseyi ol dergehe dâ'im şavaş üzre
- 6 Lihâfâsâ niçe yüz sürmeyem ben bâbına Hayrî
Yatur gördüm bu şeb ol şûh-ı tannâzı firâş üzre
- 7 Veliyy-i ni' metüm bir kethüdâ-yı şadr-ı a'zamdur
Türâb-ı maqđemi tâcü'l- ferecdür baña baş üzre

186

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

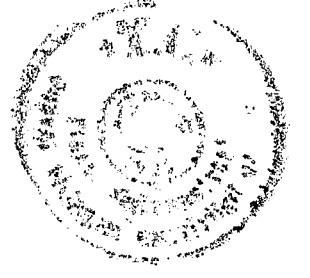
- 1 Şûfi tokunma kadr-şinâsân-ı işrete
Bintül 'ineb degül mi sezâ şimdi hürmete
- 2 Eyyâm-ı vaş ile şeb-i hicrân bir midür
Benzer mi vaqt-ı ġuşsa zamân-ı meserrete
- 3 Güncişk bâz ile tutamaz pençe-i kıtal
Lâyık mı dest-i redd-i gedâ ehl-i devlete

4 (b) hûn-âbe baş : hûn-âbe-pâş Ü₂

6 (a) bâbına: pâyına Ü₃ Ü₅ bâyına Ü₂ / Ü₁ kenarda "lihâf, yorġan ma'nâsına."

186. Ü₁.83a, Ü₂.104b, Ü₃.106a, Ü₄. -, Ü₅.84b.

2 (b) benzer mi : benzerdi Ü₂ Ü₅

- 4 Erbâbı ğadre oldı delîl-i ŧikesteĝi
Peykân-ı tîr geĝdüĝi hâl-ı mezellete
- 5 Târ-ı licâm râm kıllur esb-i ser-keŧi
Zâlim düşer kemend-i girih-gîr-i miñnete
- 6 Ur tâziyâne-i ser-i hâmeyle Hâyriyâ
Darb-ı edâ-yı hüsni bu çeng-i belâĝate

187

Mef'ûlü / Fâ' ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

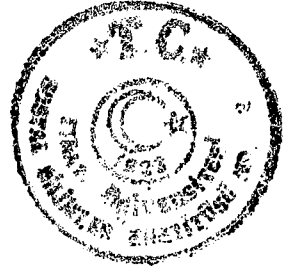
- 1 Ben ŧeh-süvâr-ı mülket-i hüsnum cemâl ile
ŧâh-ı Habeŧ denilse sezâ cünd-i hâl ile
- 2 Bir sâhirüm ki zülfüme Hârût-ı Bâbili
Ser-beste eylerüm ŧiken-i mekr ü âl ile
- 3 Bir cevherüm ki kıymetüme cân ü ser deĝer
Her nâ-ŧinâs el uramaz bezl-i mâl ile
- 4 H'âhendegân-ı derĝeh-i vaslüm °aceb midür
Âvâre eylesem niçe va°d-ı viŧâl ile
- 5 Vaĝt-ı suhanda ĝamze-i hâzır-cevâb ile
Kimdür ki kîl ü kâl ide rabt-ı süâl ile
- 6 Lâ-büdd irer merâmına ben ŧâh-ı nahvetüñ
Pây-ı semendine yüz uran °arz-ı hâl ile

4 (b) hâk : hâl Ü₁

187. Ü₁.83a, Ü₂.105a, Ü₃.106b, Ü₄.40a, Ü₅.85a.

187 Bu gazel için Ü₁ nüshasının kenârında "ez-zebân-ı mañbûb" açıklaması var.

4 (a) h'âhende-gân : h'âhend-gân Ü₃ Ü₄ Ü₅

- 7 Hayrî dehân-ı yârdan °arz itdi bir ğazel
Yârân-ı hoş-edâya bu şîrîn-makâl ile

188

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 Göz uciyla başladı sırr-ı cefâ tefhîmine
Cân fedâ olsun o fettânuñ nigâh-ı nîmine
- 2 Dil tolaşdı yâsemeneş seyr idüp refâtârını
Nahl-bendüñ nahl-ķâmet âfet ibrahîmine
- 3 Bir içim şudur leb-i şîrîni beñzer ol perî
Selsebîl-i bâĝ-ı °adnuñ sâķî-i tesnîmine
- 4 Deşt-i hicrân içre ey eşheb-süvâr-ı cevri-nâz
Düşdi cânım nîze-i dil-düz-ı ĝamzeñ bîmine
- 5 Bülbül-i hoş-naĝme-i gülzâr-ı tab°a Hayriyâ
Murĝ-ı ķudsîdür gelen ĝüsn-i edâ ta°limine

189

Mef°ûlü / Mefâ°ilü / Mefâ°ilü / Fa°ûlün

- 1 Seng-i sitem-i yâri hemân zîb-i ser eyle
Var efser-i iķbâlüne vaz°-ı güher eyle
- 2 Ol ĝoncayı yâd eyliyelüm hem-nefesüm ol
Ey bülbül-i hoş-lehce biraz nâleler eyle

188. Ü₁.83b, Ü₂.105a, Ü₃.106b, Ü₄.40b, Ü₅.85a.

2 (a) yâsemeneş : yâsemen Ü₂ Ü₃ Ü₅ yâsemenler Ü₃ / idüp : eyleyüp Ü₄ Ü₅

3 Ü₁ kenarda "tesnîm, cennetde bir şuyun ismidür, bâlâ-yı ĝuref ve ķuşûrdan cereyân eylediĝi içün tesnîm tesmiye olunmuş, zîrâ tesennüm fi'l-aşl isti°lâ ma°nâsına mevzû°dur, tesmiyenün münâsebeti bu vechiledür."

4 (b) cânım : gönlüm Ü₄

5 (b) ĝüsn-i : ĝüsn ü Ü₄

189. Ü₁.83b, Ü₂.105b, Ü₃.107a, Ü₅.85a.

- 3 Pür dâğ-ı cefâ eyleyegör cism-i nizârûñ
Nahl-ı çemen-i derd ü ğamı bârver eyle
- 4 Sînemde benüm yâreler aç tir-i sitemle
Ey ğamze bu  âlemde hemân bir eser eyle
- 5 Seyr eyle nedür pertev-i envâr-ı hağâyık
Levh-i dili mir'ât-ı  ukûs-ı şuver eyle
- 6 Ey hâle ile mâhı muhât eyliyen Allâh
Bâzûlarum o kâmet-i serve kemer eyle
- 7 Evşâf-ı leb-i yâri idüp şevk ile tahrîr
Hayrî kalem-i hoş-eserüñ ney-şeker eyle

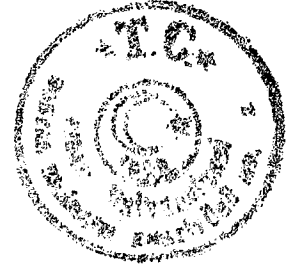

190

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Göñül dâğ-ı ğamufıla sîne-tâb olsun hiç olmazsa
Gül-i terden bedel dil şerha-yâb olsun hiç olmazsa
- 2 Ten-i zerd ü nizârûm zulmet-âbâd-ı felâketde
Çü zülf-i yâr vağf-ı pîç ü tâb olsun hiç olmazsa
- 3 Olur bir ğüşesi genc-i hayâl-ı dil-bere me'vâ
Hemân kâşâne-i hâtır harâb olsun hiç olmazsa
- 4 Eser maĥbûbdan  uşşâka  ömr-i câvidânîdur
Meşâm-ı bülbüle bûy-ı gül-âb olsun hiç olmazsa

6 (a) muhât : muhîr Ü,

- 5 Bu °işretgehde ben müştâk-ı rûy-ı sâgarüm Hayrî
Benüm pîş-i nigâhumda habâb olsun hiç olmazsa

191

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 Hâ'il olmaz eşk-i çeşm ol meh-likânuñ °aksine
Perde olmaz âb mihr-i pür-ziyânuñ °aksine
- 2 Dîde-i rûşen-güherde pestdür câh-ı bülend
Kıl nazar âyîne de tâk-ı semânüñ °aksine
- 3 Gör hayâl-ı kaddüñüñ rûşen-dilâne rabtını
Bağ kenâr-ı cûda nahl-ı dil-sitânuñ °aksine
- 4 Meh gibi ser-menzil-i maşşûdını lâ-büdd bulur
Uydıran refâtırını devr-i zamânuñ °aksine
- 5 Mahv iden cismin kılur ibkâ-yı âsâr-ı liķâ
Kıl nazar dest-i bütân içre hınânuñ °aksine
- 6 Añdurur berķ-i şehâb-ı nev-bahârı °âşıkâ
Urdıguñ tîr-i cefâ mihr-i vefânüñ °aksine
- 7 Berķdür Hayrî senüñ şem°-i şeb-ârâ sandıguñ
Tutma sîneñ her °izâr-ı rûşenânüñ °aksine

192

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Hevâ-yı hâl ü hattüñ koymadı °uşşâkı benlikde
Gubâr-ı râha döndük derd ile fersûde-tenlikde

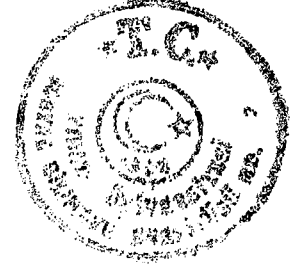
191. Ü₁.84a, Ü₂.106a, Ü₃.107b, Ü₅.85b.

5 (b) hınânuñ : cinânuñ Ü₃

6 (b) mihr-i : mihr ü Ü₃

7 (b) sînen : sînenüñ Ü₁

192. Ü₁.84a, Ü₂.106a, Ü₃.107b, Ü₄.40b, Ü₅.86a.

- 2 Nesîm-i bûy-ı zülfûñ çeşm-i bîmârûñ firâkıyla
Nemûz var ey gül-i hüd-reste sağlıkda esenlikde
- 3 Hâyâl-i °aks-i zülfûñ şaff-ı müjgânum miyânında
Görenler zann iderler tâze sünbüldür dikenlikde
- 4 Şen olmaz hâtırum hiç bezm-i ebnâ-yı zamân içre
Gider deşte tevaqquf eylemez dîvâne şenlikde
- 5 Dem-â-dem ihtilâs-ı nakd-ı °ömr itmekdedür Hâyri
Zen-i dünyâ kadar muhtâle bilmem râh-zenlikde

193

Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün / Mefâ°ilün

- 1 Degüldür rütbe-i câh-ı sitemger hiç pâyende
Olur tîr-i hevâyî çıksa da gerdûna efgende
- 2 Hışâl-ı tîre-rûzân eşk-i rîzî-i felâketdür
Bu °âdetdür olur ebr-i siyeh elbetde bârende
- 3 Degüldür bergler ruhsârına şad perde çekmişdür
Gül-i hüd-reste tâb-ı °arızuñdan oldı şermende
- 4 Okutmak nazm-ı Türkî bahs-i şi°r-i Şâib eylerken
Nemek mecz eylemekdür şerbet-i hoş-lezzet-i kande
- 5 Kelâm-ı serdden dillerde sad endûh olur peydâ
Kalur hâr-ı siyeh Hâyri şita geldükde gülşende

4 (b) şenlikde : şeklinde Ü₁

193. Ü₁.84b, Ü₂.106b, Ü₃.108a, Ü₅.86a.

1 (a) Ü₁ kenarda "pâyende, sâzende vezninde hemîşe ve dâ'im ve bâkî ma°nâlarına"

4 (a) okutmak : okunmak Ü₁ Ü₂ / şi°r-i : şi°ri Ü₃

194

Mef'ûlü / Mefâ'îlü / Mefâ'îlü / Fa'ûlün

- 1 Dil kim eser-i h^vâhiş-i devlet var içinde
Bir âyinedür gerd-i küdüret var içinde
- 2 Fikr-i dehenüñ çıkmayyor hâtırımuzdan
Bir levhdür ol nokta-i vahdet var içinde
- 3 Câ-gerde derînumda hayâl-i leb-i la'lüñ
Cem sâğarınüñ bâde-i behcet var içinde
- 4 Âlûde-i zehr itme şakın şerbet-i şehdi
Dür ol o suhandan ki mezemmet var içinde
- 5 Sırr-ı dehenüñle dil-i şad-çâkûme beñzer
Her bir gül-i üşkûfte ki nûkhet var içinde
- 6 Her mışra^c-ı Tıflıyî görenler didi Hayrî
Bahır-ı hünerüñ mevc-i belâgat var içinde

195

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

- 1 Be-câ-yı zer şarâb-ı erguvânım var destümde
Za'îfüm gerçi çok tâb ü tîvânım var destümde
- 2 Metâ^c-ı vaşl-ı yâr erzân degülse sûk-ı hüsn içre
Benüm de işte hâzır naqd-ı cânım var destümde
- 3 Zebânım beste kılmışdum cihânuñ güft ü gûsından
Ne çâre pür-zebânım deh zebânım var destümde

194. Ü₁.84b, Ü₂.106b, Ü₃.108a, Ü₅.86a.

2 (b) levhdür ol : levhdurur Ü₁ levhdür Ü₂ Ü₅

195. Ü₁.84b, Ü₂.106b, Ü₃.108b, Ü₅.86b.

3 (a) güft ü gûsından : güft-gûsından Ü₂ Ü₅

(b) pür-zebânım : bî-zebânım Ü₁

- 4 Ğam-ı hattıñla engüşt-âver-i hûn-ı dil oldum ben
Yanar şem^c-i elemle şem^cdânum var destümde
- 5 N'ola lâl olsa Ğayrî iztirâb-ı derd-i firqatde
Zebân-ı hâmeveş bir tercümânım var destümde

196

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Takaddüm kıldı pây-ı aşk ile tecrîd-i mecbûra
Kemend-i şalb târ-ı subhadur dârında Mansûra
- 2 Dil-i dâna ile ülfet ider mi tab^c-ı nâ-dânî
Olur mı mümteziç vaqt-ı şitâ eyyâm-ı bâhûra
- 3 Dil-i şâf âteş-i şevk-i ruhuñla yandırur dâğım
Yağar aksin tokunsa pertev-i hürşîd billûra
- 4 Ne kanlar yutdı hecr ile şurâhî şahñ-ı meclisde
Olaldan duhter-i rez haclegâh-ı humda mestûre
- 5 Şu^c-ı câm-ı mey rûşen-dil itmez zâhid-i huşki
Çerâğ-ı mihr virmez rûşenâyı dîde-i kûra
- 6 Saña vîrân-serây-ı hâtır-ı Ğayrî midür mesken
Ayak başmaz mısın ey ğam meded bir cây-ı ma^cmûra

197

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

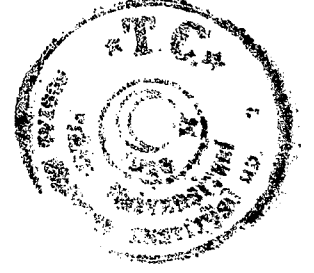
- 1 Külâh-kûşe-i fahrüm irişdi eflâke
Yüzüm sürelden o mâhuñ derinde ben hâke

5 (a) derd-i :derd ü Ü₅

196. Ü₁.85a, Ü₂.107a, Ü₃.108b, Ü₅.86b.

197. Ü₁.85a, Ü₂.107a, Ü₃.108b, Ü₅.86b.

- 2 O kebg-i dil-keşi şayd itse şâh-bâz-ı hayâl
Şalındurur mıdı murğ-ı hümâyı fitrâke
- 3 O ebruvânı kemân korķarum ki tîr urmaz
Nazar kılursa eger zahm-ı sîne-i çâke
- 4 O deñlü mest-i mey-i hayretüm ki leb tutarum
Berây-ı bâde-i gül-gûn ser-i bün-i tâke
- 5 Ne çâre tevbe-şiken °id irişdi ey Hayrî
Şarâba tevbe ile başlamışdum imsâke

198

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Açılmaz ğonca-i bâğ-ı ümîdüm gülşen olsam da
Nesîmâsâ açan rûy-ı gülistânı ben olsam da
- 2 Yine hayyât-ı ğamzeñ rişte-bend olmak muķarrerdür
Ten-i bârik ile pîrâhenümde sûzen olsam da
- 3 Cihân-efrûz iken mâh-ı şeb-ârâ zeyl-i hâverden
Olur mı küşte-şem°-i dâğ-ı dil dâmen-zen olsam da
- 4 Rehâ bulmak ne mümkün pençe-i şîr-i dü-çeşmüñden
Muħaşşal mîşe-zâr-ı °aşķda bebr-efgen olsam da
- 5 Daķıkâsâ geķer maħşûl-ı °ömr-i nâzenîñüm hep
Ķad-i ħam-geşte zahm-ı tîr ile pervîzen olsam da
- 6 Niçe şem°-i seħerveş dil güdâziş bulmasun Hayrî
Işınmaz tab°-ı serdi ol perîñüñ külħen olsam da

198. Ü₁.85b, Ü₂.107b, Ü₃.109a, Ü₅.87a.

3 (a) Ü₁ kenârda "hâver, mağrib-i zemîndür, ba°zı şu°arâ cânib-i meşrik olmak üzere şî°rlerinde îrâd itmişler"

4 (b) bebr-efgen : bir efgen Ü₂ Ü₅

199

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'îlün / Fe'îlün

- 1 Nedür göñül bu kadar âremîdelik sende
Misâl-ı gönca bulunmaz demîdelik sende
- 2 Neden bu bî-eserî ey hadeng-i kavş-i kazâ
Nişân-ı maqşada yokdur resîdelik sende
- 3 Kepâde itdi seni ebruvân-ı yâr meger
Nedür kemân-şifat ey kadd hamîdelik sende
- 4 Şehîd ider beni ey gamze 'âkıbet var iken
Çü nevk-i hançer-i 'ürân-keşîdelik sende
- 5 Kemâl-ı feyz-i Hüdâ-dâddur meger Hayrî
Zemîn-i tâze ile nev-şinîdelik sende

200

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Sûz-ı gam eyledi eser ey şûh cânuma
Bağ çeşm-i iltifât ile dâğ-ı nihânuma
- 2 İtmek kolay mıdur ham-ı kaddüm kemân gibi
Ey çarh tayan imdi hadeng-i figânuma
- 3 İtmem 'arûs-ı devlet-i şad-şevheri kabûl
Düşmez benüm bu kâr-ı denî 'izz ü şânuma

199. Ü₁.85b, Ü₂.107b, Ü₃.109a, Ü₅.87a.

1 (a) Ü₁ kenarda "âremîde,nâ-resîde vezninde, karar itmiş"

5 (a) kemâl-ı : gümân-ı Ü₂Ü₃Ü₅

200. Ü₁.85b, Ü₂.108a, Ü₃.109b, Ü₅.87a.

- 4 Meyl eylemem göñül zen-i dünyâ-yı bîveye
Ben ol kabîha şûreti almam lisânuma
- 5 Sîmurg-ı kâf-ı himmet-i vâlâ-mekân benüm
Her murğ-ı tîz-per iremez âşiyânuma
- 6 Ben °ayn-ı âteşüm seni şâyed semûm idem
Ey bâd-ı şubh uğrama zinhâr yanuma
- 7 Çâpük-süvâr-ı °arşa-i nazmüm ki Hâyriyâ
Yok hem-°inân edhem-i kilik-i devânuma

201

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 Dûn sebû-yı gıncayı gül-bün ki berdûş eyledi
Sâğar-ı gül °andelîb-i zârı ser-hôş eyledi
- 2 Şu°le-i âteş kesilse çok mı reng-i gıncası
Eşk-ı germ-i bülbülü hâk-ı çemen nûş eyledi
- 3 Ney gibi nâlân iken bezm-i muhabbetde beni
Böyle çeşm-i sürmedâr-ı yâr hâmûş eyledi
- 4 Sâkî-i gül-çehre bezme hânde-rîz-i şevk olup
Reng-i la°lin hem-çü mey gâretger-i hûş eyledi
- 5 Bu kumâş-ı nazmı nessâc-ı tabî°at Hâyriyâ
Tuhf-e-i ser-bezm-i üstâd-ı hatâ-pûş eyledi

4 (b) Ü₁ kenarda "bîve, bürûzen-i meyve, merd-i bî-zen ü zen-i bî-merd ma°nâlarına izdâdından"

5 (b) murğ-ı tîz-Per : murğ-ı tîz Ü₅

201. Ü₁.86a, Ü₂.108b, Ü₃.110a, Ü₅.87b.

1 (a) gül-bün ki : gül-beng Ü₂ Ü₃ Ü₅

202

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Arturdı bâde tâb ü fûrûg-ı lîkâmuzu
Gül-güne kılsun 'ârızına meh ziyâmuzu
- 2 Düşdüñ hevâ-yı kıddine bir şûh-ı ser-keşüñ
Zâhid nihâl-ı şû'leden itdüñ 'aşâmuzu
- 3 Ol bâdeyüz ki şişeden olduk revân hûma
Biz hırka-i fenâya değışdik kabâmuzu
- 4 Bir mihr-peykerüñ çekerüz bâr-ı hasretin
Şanma hilâl gibi 'abes inhinâmuzu
- 5 Baqsun bu şi'r-i tâzeye ragbetle Hayriyâ
Güş eyler ise Hâkim Efendî ricâmuzu

203

Mef'ûlü / Mefâ'ilü / Mefâ'ilü / Fa'ülün

- 1 Fikr-i müjesi cânuma peykân gibi geçdi
Ebrûsı ğamı hançer-i bürrân gibi geçdi
- 2 Gülzârda sür'atle yine mevsim-i sünbül
Hayfâ ki şeb-i vuşlat-ı cânân gibi geçdi
- 3 Devrân bizi şâd eyledi çün mevsim-i gülde
Eyyâm-ı şafâ 'îd-i fakîrân gibi geçdi
- 4 Nağd-ı hünerüm oldı benüm hayf ki pâ-mâl
Hâk-ı siyehe eşk-i yetîmân gibi geçdi

202. Ü₁.86b, Ü₂.108b, Ü₃.110a, Ü₅.87b.

203. Ü₁.86b, Ü₂.109a, Ü₃.110b, Ü₄.40b, Ü₅.88a.

4 (b) gibi : - Ü₁

- 5 Tîr-i kâlemi Hayrî-i pâkîze-edânûñ
Levh-i suhane hançer-i °ürÿân gibi geçdi

204

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Göñül kayd-ı cihândan hâşılı vârestedür şimdi
Şikenc-i dâm-ı zülf-i dil-bere peyvestedür şimdi
- 2 Dil-i şeydâya her bir târ-ı turreñi başka bend urdı
O mecnûn bir nice zencîr ile pâ-bestedür şimdi
- 3 Niçe zaħm ü niçe dâğ-ı siyeh var şahñ-ı sînemde
Bu gülşende gül-i üşkûfte deste destedür şimdi
- 4 Ğinâ-yı dehre müstağrıķ olan erbâb-ı hÿssetdür
Bu bezmün bâdesi peymânesi bed-mestedür şimdi
- 5 Dil-i Hayrî gibi mey-hâne-i ikbâl ü devletde
Bizüm de sâğar-ı ümmîdimüz işkestedür şimdi

205

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Pâyına düşsem o şûh-ı ser-keşüñi kâkül gibi
Eylesem rîzân sirişküm ayağına mül gibi
- 2 Çeşm-i pür-hûnda temâşâ eyle °aks-i zülfüñi
Şîşe-i haccâma konmuş deste-i sünbül gibi

204. Ü₁.87a, Ü₂.109a, Ü₃.110b, Ü₄.41a, Ü₅.88a.

2 (b) bâ-bestedür : tâ-bestedür Ü₄

3 (b) üşkûfte : âşûfte Ü₃

205. Ü₁.87a, Ü₂.109a, Ü₃.111a, Ü₅.88a.

- 3 Şaff-1 müjgânüm miyânında hayâl-1 °ârîzüñ
Olmada dâ'im nümâyân hâr içinde gül gibi
- 4 Düşse tâb-1 şem°-i ruhsâruñ eger nahl-1 güle
Goncaya meftûn olur pervâneler bülbül gibi
- 5 Haydar-1 kerrâr-1 nazmuz Hayriyâ başsun kadem
Hayber-i ma°nâya rahş-1 tab°umuz Düldül gibi

206

Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 İki çeşmüm toludur hûn ile peymâne gibi
N'ola pür-cüş ise sînem hum-1 mey-hâne gibi
- 2 Rûzgârum beni ser-geşte vü pâ-mâl itdi
Düşürüp hâke ser-i turre-i cânâne gibi
- 3 Dîdeme geldi hayâl-1 ser-i zülf-i siyehüñ
Geçdi müjgânlarum birbirine şâne gibi
- 4 Hep senüñ hasret-i dendân-1 laţfüñdendür
Dökilen eşk-i terüm pâyuña dür-dâne gibi
- 5 Dil-i Hayrî görüp ey şûh çerâğ-1 hüsnüñ
Şevk ile âteşe düşdi yine pervâne gibi

207

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

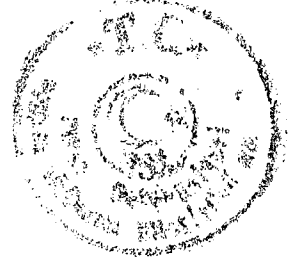
- 1 Kıldı °aks-i °ârîzî pür-tef ü tâb âyîneyi
Manzar itdükde o mihr ü bî-nikâb âyîneyi

206. Ü₁.87a, Ü₂.109b, Ü₃.111a, Ü₅.88b.

207. Ü₁.87b, Ü₂.109b, Ü₃.111a, Ü₅.88b.

1 (b) mihr ü : mihr-i Ü₁

- 2 Cilve-i ruhsâr-ı mihr-âşârũñ ey reşk-i kamer
Eyledi ğamnâk çün çeşm-i pür-âb âyîneyi
- 3 Rûy-ı gendüm-gûnunuñ °aksi o dihkân beççenüñ
Bî-karâr eyler çü seng-i âsyâb âyîneyi
- 4 Reng-i şahbâ-yı lebi bir hûd-perest °işvenüñ
Eyledi maşsûd şad câm-ı şarâb âyîneyi
- 5 Çok mı Hayrî °aks-i hatt-ı °arızı ol âfetüñ
Pür-sevâd eylerse çün levh-i kitâb âyîneyi

208

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Pervâne kıldı hüsnuñe mevlâ melekleri
Fânûs-ı sem^c-i zâtuñ idüp nüh felekleri
- 2 Olsun nigâh-ı bed kılanuñ levh-i rûyuña
Müjgânları sihâm-ı belânuñ yelekleri
- 3 Bâĝ-ı celâlün içre çemen-şuffedür felek
Hürşîd ü mâhdur o fezânuñ çiçekleri
- 4 Gül rûyuña nezâre-i kec eyliyen gözüñ
Düşsün zemîne jâle-şıfat merdümekleri
- 5 Baĝr-ı sirişk-i hasretüñe zevraĝ oldu çeşm
Şaff-ı müjemdür iki yanında kürekleri
- 6 Hayrî'den itme lutf ile ihsânuñu dirîĝ
Şâhân kabûl iderler efendüm dilekleri

4 (a) hûd-perest : hûd-rest Ü₂ Ü₃ hûr-dest Ü₃

209

Mefâ'ilün / Fe'îlâtün / Mefâ'ilün / Fe'îlün

- 1 İdince tâb-ı °izârûñ münevver âyineyi
°Araç-çekîde kıllur cûş-ı cevher âyineyi
- 2 Kemâl-ı haclet ile âb olup yere dökilür
Alursa destine ol mâh-peyker âyineyi
- 3 O nev-bahâr-ı riyâz-ı melâhatûñ eyler
Terâvet-i ruhı gül-berg-i ahmer âyineyi
- 4 Sevâd-ı zülf ü hat ü âteş-i ruhı kıldı
Bu bezm-i °işvede hem-şekl-i mücmer âyineyi
- 5 O deflü eyledi ser-şâr-ı bâde-i hüsnüñ
Gören bu bezmde zann itdi sâgar âyineyi
- 6 Olurdu çeşme-i hurşide ta°ne-zen Hayrî
Fürûğ-ı °arızına itse mazhar âyineyi

210

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

- 1 Dile fikr-i medîh-i la°l-i dil-ber pîşedür şimdi
Beni ser-mest iden sâkî mey-i endîşedür şimdi
- 2 Düşer bârân zemîne dûd-ı âteş ser çeker çarha
Degül dânyaya rif°at merdüm-i bed-kîşedür şimdi
- 3 Le'imüñ kadri °âlîdür kerîmüñ câyı bezm-i gam
Fütâde gül be-hâk ü hâr zîb-i şîşedür şimdi

209. Ü₁.87b, Ü₂.110a, Ü₃.111b, Ü₅.89a.

210. Ü₁.88a, Ü₂.110b, Ü₃.112a, Ü₅.89a.

1 (a) pîşe : bîşe Ü₁
(b) ser-mest : ser-met Ü₁

4 Sirişk-i dîdem itdi tab^c-ı saht-ı dil-bere te'sîr
Ser-i müjgânlarum mahsûd-ı nevk-i tîşedür şimdi

5 Gülistân-ı hünerde Hayriyâ Zârî Efendî'nüñ
Nihâl-ı hâmemme her saır-ı nazmı rîşedür şimdi

211

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1 Yine diller kemend-i turre-i tarrâra bend oldı
Ne zencîr-i kazâdur her gören âvâre bend oldı

2 Derûnın himmet ehli °âlem-i bâlâyâ rabt itdi
Dilüñde rişte-i ümmîdi kadd-i yâre bend oldı

3 Hüdâ °ömrüñ gibi gîsûların dûr ü dirâz itsün
Baña habl-ı ümîd ü gerden-i ağıyâra bend oldı

4 Ser-engüşt-i kalem nazm eyledükce vaşf-ı dendânın
Niçe dürr-i me°ânî rişte-i efkâra bend oldı

5 Yine haıııı kapladı bir bir kenâr-ı la°l-i cânânı
Yazıklar kim ser-i dâmân-ı gönca hâra bend oldı

6 Hevâ-yı kâmetünle düşmemekçün kûh ü şahrâya
Yine emvâc pâ-yı serv-i hoş-reftâra bend oldı

7 Senüñ derd-i hayâlüñ hâne-i çeşminde Hayrîñüñ
Ser-i zencîr-i eşk-i dîde-i hûnbâra bend oldı

211. Ü₁.88a, Ü₂.110b, Ü₃.112a, Ü₅.89a.

3 (a) dûr ü dirâz : tûl ü dirâz Ü₁ Ü₂ / Bu mısra Ü₂ nüshasının kenarında "Hüdâ °ömrün gibi gîsûların dûrü dirâz itsün" şeklinde düzeltilmiş.

6 (a) hûn ü şahrâya : kûh şahrâya Ü₂

212

Mef'ûlü / Fâ'îlâtü / Mefâ'îlü / Fâ'îlün

- 1 Gördükde istikâmet-i °aşqum kalem gibi
Ġam kat kat oldu dilde sutûr-ı raqam gibi
- 2 Dil bağlama bu küngür-i kaşr-ı zebercede
Düş-ı habâba el koma emvâc-ı yemm gibi
- 3 Kanın kurıtdı mihr-i ruhuñ dâğ-ı sînemüñ
Şeb-nemden ayru gönca-i üşkifte-dem gibi
- 4 Çâk itse dâmenini n'ola dest-i rûzgâr
Baş kalduran hevâ-yı gurûra °alem gibi
- 5 Hayrî derûnı nakş-pezîr-i °adem olan
Elden ele düşerse °aceb mi direm gibi

213

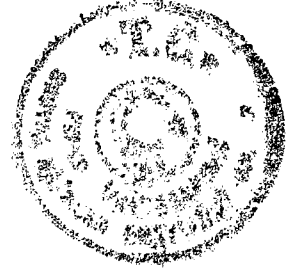
Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün

- 1 Dâğdâr it tâb-ı ruhsâr ile levh-i sîneñi
°Aks-i rûy-ı dil-rübâdan pür-gül it âyîneñi
- 2 Olmasun peykân-ı tîrûñ çeşm-i °âşıkdan birün
Şîşeye vaz° eyle ey gül-gönca-i ter bünyeñi
- 3 Yâri çek âğûşa sakla dîde-i ağıyardan
Ebr-i hürşîd-i cemâl it hırka-i peşmîneñi
- 4 Dâne-i hâlûñle teshîr eyle murğ-ı hâtırum
Tâ'ir-i iqbâldür şayd eyle şarf it çîneñi

212 . Ü₁.88b, Ü₂.110b, Ü₃.112b, Ü₅.89b.

3 (b) ayru : âb-rû Ü₂ Ü₃ Ü₅

213. Ü₁.88b, Ü₂.111a, Ü₃.112b, Ü₅.89b.

- 5 Eylesün Ḥayrî'yi ḥ^vân-ı iltifâtunı sır-i leb
Mazhar-ı lütf eyle şâhum bende-i dîrînefi

214

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Tîr-i müjgânlarunı ey şûḥ cigerden geçdi
Ḥûn-ı dil yâş yerine dîde-i terden geçdi
- 2 Râyet-i âh açup cünd-i elemle dil-i zâr
Reh-i ^caşkuñda neberd itmege serden geçdi
- 3 ^cAks-i la^clüñe dü çeşmüm yine pür-ḥûn oldu
Reng-i meydür kadeh-i şâf-ı güherden geçdi
- 4 Bî-muḥâbâ eser itmiş dil-i saḥt-ı yâre
Âferin nâvek-i feryâda ḥacerden geçdi
- 5 Bender-i ḥüsne vürûd eyledi peyk-i nazarum
Ḥayriyâ bir nice şahrâ-yı ḥatardan geçdi

215

Mef^cûlü / Fâ^cilâtü / Mefâ^cilü / Fâ^cilün

- 1 Gelmez kelâl gamze delerse derûnumı
Eglendürür benüm dil-i sevdâ-füzûnumı
- 2 Vallâhi nâleden anı bî-râḥat eylerüm
Arturmasun o turreşi leyli cünûnumı
- 3 Şahrâ-yı gamda gitdi ḥayâlün görünmedi
Güm-kerde eyledüm yine ben reh-nümûnumı

214. Ü₁.88b, Ü₂.111a, Ü₃.112b, Ü₅.90a.

2 (a) dil-i zâr : dil ü zâr Ü₁ Ü₂ Ü₅

3 (a) pür-ḥûn : bir ḥûn Ü₂

215. Ü₁.89a, Ü₂.111b, Ü₃.113a, Ü₅.90a.

- 4 Teh câm-ı nîlgûn-ı felek la^l-reng olur
Ger cur^caveş dökerse o hûn-h^vâre hûnumı
- 5 Ben ol şehîd-i hançer-i yârüm ki Hayriyâ
Gelmez kelâl gamze delerse derûnumı

216

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Gülşen-i dilde ezel reng ile bûlar var idi
Bezmede turfe mey ü turfe sebûlar var idi
- 2 Kanı ol dem ki ser-i kûy-ı dil-ârâda göñül
Sû-be-sû zemzemeler hâ ile hûlar var idi
- 3 Çeşm-i hûn-geşte gibi hecr-i lebûfile elde
Mey-i ahmerle tolu iki kedûlar var idi
- 4 Sırrımı saña ^cayân itmek için sulţânım
Eşk-i gammâz gibi niçe ^cadûlar var idi
- 5 Muṭrib-i bezmimüzüñ zîr-i lebinde Hayrî
Kulkul-ı şîşe gibi şavt-ı gülûlar var idi

217

Mef^cülü / Fâ^cilâtü / Mefâ^cilü / Fâ^cilün

- 1 La^llüñde buldı ehl-i taşavvur nezâketi
Rûyuñda gördi dîde-i ^câlem şabâhati

4 (a) teh : tih Ü₁ (harekeli)

216. Ü₁.89a, Ü₂.111b, Ü₃.113a, Ü₅.90a.

1 (b) mey ü : mey Ü₂ Ü₅

2 (b) hâ ile hûlar : hây ü hûlar Ü₅

217. Ü₁.89a, Ü₂.111b, Ü₃.113b, Ü₅.90a.

- 2 Zâlimde rahm-ı dil ne arar gördüğümüz mi hiç
Kâfırde nûr-ı pertev-i feyz-i hidâyeti
- 3 Seng-i siyehde gevher-i yek-tâ ümîd ider
Hâ'inde vardur diyen emn ü emâneti
- 4 Serv-i bülendden taleb-i bâr ü ber kıılır
Şâhib-kerem kıyâs iden erbâb-ı devleti
- 5 Aşhâb-ı cehle şi'r okuyan şâ'ir-i 'acîb
İblîse karşı eyledi Kur'an tilâveti
- 6 Tîrün ne deflü çıkısa melâzı zemîn olur
Erbâb-ı ğadr mesken ider hâk-ı zilleti
- 7 Âhîr olurdu şeh-per-i 'ukâb bâl-ı tîr
Merd-i ğayûr terk idebilmez hamıyyeti

218

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Bâde-i nâbdadur sırr-ı muhabbet sâkı
Getür o bâdeyi kim bahş ider 'ömr-i bâkî
- 2 Bülbülân-ı nağam-endâz-ı çemenzârûñ iken
Ağladursın niçe bir ey gül-i ter 'uşşâkı
- 3 Göreyüm var mıdur ebrûna şebîh 'âlemde
Meh-i nev gibi bütün devr ideyüm âfâkı
- 4 Hâver-i câmda hürşîd-i meyüñ tal'atine
Sûfi-i 'aşkum edâ eyliyemem işrâkı

7 (a) 'ukâb : 'ukâb Ü₁

218. Ü₁.89b, Ü₂.112a, Ü₃.113b, Ü₅.90b.

4 (b) eyliyemem : eyliye Ü₂ Ü₃ eyliyemez Ü₃

- 5 N'ola nûş eyler ise bâde-i nâbı Hayrî
Zehr-i derd ü ğam ü endûhuñ odur tiryâkı

219

Mef'ûlü / Fâ'ilâtü / Mefâ'ilü / Fâ'ilün

- 1 Künc-i elemde eyliyelüm âh tâbe-key
°Ömr-i °azîzimüz ola kûtâh tâbe-key
- 2 Yâr âstânı mesned-i °ulyâ yeter bize
Ey dil hevâ-yı meretebe-i câh tâbe-key
- 3 Ey ğamze eşk-i dîde çıkarmağdasın henüz
En baştan güzârî-i her câh tâbe-key
- 4 Bir kerre de bu kayddan âzâde kııl bizi
Ser-bestegî-i tavk-ı gem ey şâh tâbe-key
- 5 Hayrî kuluñ şikeste-dil ü nâ-tüvân ider
Derd-i firâk tâbe-key Allâh tâbe-key

220

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün

- 1 Dilden endîşe-i bûs-ı leb-i mey-gûn çıkdı
Şîşe-i dîdeden ol hasret ile hûn çıkdı
- 2 Dil-i bîmârı ider ülfeti şihhat-perver
Hum-ı meyden dimeñüz bâde Felâtün çıkdı

- 5 (a) n'ola nûş eyler ise : içe n'olsa gerek Ü₂ içelim n'olsa gerek Ü₃
(b) ğam ü endûhuñ : ğam-ı endûhuñ Ü₃

219. Ü₁.89b, Ü₂.112a, Ü₃.114a, Ü₅.90b.

- 1 (a) elemde : elemle Ü₁

220. Ü₁.90a, Ü₂.112b, Ü₃.114a, Ü₅.91a.

- 3 Za'ferânzârdur üşkûfesi minâ-yı şarâb
Her giren meykededen dâhik ü memnûn çıktı
- 4 Âteş-i reng-i gülüñi dudu be-dîdâr oldı
Gird-i gül-berg-i ruḡından ḡat-ı şeb-gün çıktı
- 5 Sifleden eyleme ümmîd-i kerem ey Ḥayrî
Kim didi ḡâk-ı siyehden dūr-i meknûn çıktı

221

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Âdeme izzet ü rifat getürür maḡrûrı
Çıkarır rütbe-i bâlâlara şeh-per mûrı
- 2 Cevr-i gerdün ile iñlerse n'ola ehl-i hüner
Sîlî-i muḡrib ider nâle-künân ṭanbûrı
- 3 Şeb-i yeldâ gibi pek dūr ü dırâz itmiş idi
Ḡam-ı zülfinde göñül fikret-i dūr-â-dûrı
- 4 Maḡv ider tâb-ı ruḡ-ı yâr sevâd-ı ḡatṭın
Giderür mihr-i seher târ-ı şeb-i deycûrı
- 5 Sîne-i dil-bere billûr disün de Ḥayrî
Pertev-i şem^c ile hem-lem^ca mı şaysun nûrı

3 (a) za^cferân-zârdur : za^cferen-zârdur Ü₁ Ü₂ Ü₃

221 . Ü₁.90a, Ü₂.112b, Ü₃.114a, Ü₅.91a.

1 (b) bâlâlara : vâlâlara Ü₃

2 (b) nâle-künân : nâle nâle-künân : Ü₂

3 (a) dūr ü dırâz : tûl ü dırâz Ü₁ Ü₂ Ü₅ (Ü₂ nüshasının kenarında "tûl" kelimesi "dūr" şeklinde düzeltilmiş)

222

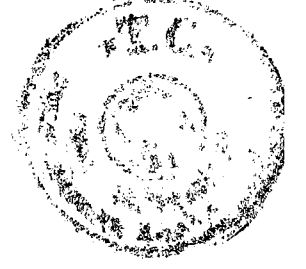
Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlâtün / Fe'îlün

- 1 Dil kıılır nâle tezekkürle o çâh-ı zekânı
Âh ider merdüm-i ğurbet-zede aîsa vatânı
- 2 Has gibi şule-i âh-ı dile ilkâ iderüm
Reh-güzârumda benüm hâr-ı melâmet dikenî
- 3 Lâlesi dâğ güli zaħm-ı derûn sünbülü âh
Var ise hûn-ı cigerle şulamışlar çemenî
- 4 Katre-i mey gibi kim gûşe-i mînâda kalur
Dilde mużmer yine endîşe-i bûs-ı dehenî
- 5 Tavk-ı kumrîyi ider halka-i bâb-ı hasret
Çeken âġuşına ey serv-i dilârâm seni
- 6 Ateş-i ġayret ile âhum ider destini huşk
Şâne çok ellemesün kâkül-i °anber-şikenî
- 7 Sahtî-i cevruñe şabrum gören ey şîrîn-leb
Reh-i °aşk içre dimez taş dögen kûhkenî
- 8 Bahs-i ġîsû vü kadûn kaşr idelüm sultânüm
Söz uzar meclis-i °uşşâkda söyletme benî
- 9 Kapa şandûka-i °irfân kaşaġın ey Hıyırî
Kim alur sûk-ı cihân içre metâ°-ı suhanı

222. Ü₁.90a, Ü₂.113a, Ü₃.114b, Ü₄.41a, Ü₅.91a.

- 1 (a) nâle : nâle-i Ü₂
- 2 (b) Ü₁ kenarda "lafz-ı dikende tevriye kaşd itmişdür"
- 8 (a) ġîsû vü kadûn : ġîsû-yı kadûn Ü₁ Ü₂ Ü₃ Ü₅

TARİHLER

Târîh-i Cülûs-ı Sultân Selîm Hân*Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlâtün / Fâ'îlün*

- 1 Bir seher olmuşdı dil müstağrıḳ-ı bahır-i hayâl
Mevc-i tekvîni temâşâ eyleyüp hayret-zede
- 2 Sünbülün dûd ü gülün dâğ-ı felâket gösterüp
Çeşmüme çarḫ eylemişdi gülşeni âteşkede
- 3 Nâgehân bir rûzgâr esdi mehebb-i feyzden
Kalmadı hiç cevî-i âlemde şehâb-âşû-zede
- 4 Hikmetin şordum şabâdan müjde-baḫş olup didi
Şâh-ı âdil çıḳdı evreng-i hilâfet-mesnede
- 5 Şehriyâr-ı kârdân Sultân Selîm-i kâmrân
Şu'le-i şemşîridür a'dâya nâr-ı mûkade
- 6 İnfirâd-ı hükmi var âfâka zıllu'llâhdur
Sırr-ı vahdet zâhir olmuşdur aḫaddan evḫade
- 7 Zülfe-i tuğrâsı kâküldür 'izâr-ı devlete
Nâvdândur ḫâmesi cûy-ı şafâ-yı sermede
- 8 Âl-i Ḥamdân şınfinuñ meşhûr Seyfü'd-devlesi
Fâhr ider olsa silâhdâr ol ḫidîv-i emcede
- 9 Bûs iderdi pâynı bânîderi Uzun Ḥasan
Şâtır-ı zerrîn-kemer olsaydı şâh-ı erşede

1 . Ü₁.91a, Ü₂.113b, Ü₃.115b, Ü₅.92b.

3 Ü₁ kanarda "cev mâbeyni's-semâ ve'l-arza itlak olunur" "âşû, âşûb'un muḫaffifidir ḡavḡa manasına"

3 (b) hiç: bir Ü₂ Ü₃ Ü₅

8 (a) Âl-i Ḥamdân: Âl-i hem-dân Ü₃

9 (a) bânîderi: bânîderdi Ü₁

(b) olsaydı: olsa idi Ü₂

- 10 İmtisâl eylerdi sekbân başlık °ünvânına
Eylese fermân Kızıl Arslanı teshîr-i dede
- 11 Zıll-ı °adlûfide livâ-ı kadr-i aşhâb-ı kemâl
Şübhemüz yokdur müsâvî oldı fark-ı ferqada
- 12 Yandırur berq-i şerâr-ı na°li hâr-ı cismini
Sürse rahş-ı düşmen-i makhûre dûd-ı °arbede
- 13 Hüsrev-i Haydar-meniş hâkân-ı Fârûkî-reviş
Desti ğays-ı feyzdür gülzâr-ı şer°i Ahmed'e
- 14 Hiddet-i enzâruma Zerqâ hased kılsa n'ola
Tûtiyâ oldı sevâd-ı hattı çeşm-i ermede
- 15 Bende-i dîrîne-i Hayrî re°is-i devleti
Bezî-i mecdûd eyledi târîh inşâd itmede
- 16 Zülf-i dil-berveş perîşân hâtır olmakla didi
°Aczini izhâr ile hâkân-ı şevket-mesnede
- 17 °Arz-ı eş°âr itmeden maqşad du°âdur zâtına
Her gününde mazharu'llâh ide °ayş-ı ergade
- 18 Geldi bâ-ilhâm-ı Haqq târîhine imdâd-ı ğayb
Saltanat mes'ud ola Sultân Selîm-i es°ade

10 Ü₁ kenarda "ded, sibâ°dan aslan ü kaplana dirlir "

11 (a) zıll-ı °adlûfide : zıll-ı °adlînde Ü₁ Ü₅

14 Ü₁ kenârda "Zerqâ-ı Yemâme Cedîs kabilesinden hiddet-i bâsire şahibi bir zen-i meşhurenüfi ismidir. Üç günlük yerden fark-ı eşhâş eylediği mütevâtirdür"

16 (b) °aczini : °aczin Ü₂ Ü₅

Târîh-i bed'-halk-ı re's*

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Zîb-i tâc-ı saltanat iklîl-i ticân-ı kerem
Şâh-ı cem mesned hıdv-i °ahd sultân-ı sa'îd
- 2 Muştafâ Hân-ı Tehemten ferr ü İskender-şükûh
Teşne âb-ı tîğine a°dâ misâl-ı berg-i bîd
- 3 Rişte-i tedbîrine beste umûr-ı kâ'inât
Bâb-ı hıfz-ı °âleme şemsîr-i °adlidür kilîd
- 4 Hakk aña bir bî-bedel şeh-zâde ihsân itdi kim
Nûr-ı rûyî reşk-i mâh ü gıbta-i hürşîd-i °id
- 5 Bir ser-i müyina maşûl-ı Hıtâ vü Çîni ben
Virmezem sük-ı cihânda söylerem "hel men mezîd"
- 6 Kurre-i °ayn-ı sa°âdet tâc-ı fark-ı saltanat
Vâris-i mülk ü milel feyz-i hüdâvend-i mecîd
- 7 Na°l-ı rahşî gurre-i şeb-dîz-i çarh-ı tünd-rev
Baht ü devlet dergeh-i câhında serheng ü °abîd
- 8 Ol nihâl-ı nev-resüñ halk-ı serin emr eyledi
Hâzret-i Hâkân-ı gerdûn-mesned ü ihsân nevîd
- 9 Şanma müdur dâmen-i gül-gûnına rîzân olan
Zîrine ezhârını dökdi nihâl-ı nev-resîd

2. Ü₁.91b, Ü₂.114a, Ü₃.116a, Ü₃.93a.
Başlık: °Ü₅

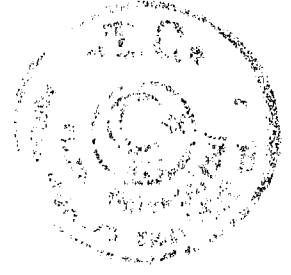
- 10 Farq-ı pâkin bûs için ol mihr-i burc-ı şevketüñ
Zer-sütürre olmağı ister hilâl-ı şâm-ı °id
- 11 Müşg içinde saklu bir dürdâne-i beyzâ gibi
Mûy ile mestûr iken farq-ı şehen-şâh-ı reşid
- 12 Kevkeb-i ğarrâ gibi zîr-i sevâd-ı şâmdan
Mûy-ı müşğinden ser-i sa°d-efseri oldu bedîd
- 13 Rûh-ı pâk-ı Hâzret-i Salmân için kılsun Hüdâ
Sâl-ı °ömr-i °izz ü câhın mûy-ı farkından mezîd
- 14 Fikr-i târihe düşüp şevkıyle Hayrî bendesi
Şâhid-i tab° ile eyler iken güft ü şinîd
- 15 Bî-nuqaḩ harfiyle bir beyt-i belâgat perverüñ
Yazdı târihin bu resme hâme-i sihr-âferîd
- 16 Halk-ı re's-i nâzik-i Sultân Selîme didiler
Meyve-i nahl-ı hılâfet bergden oldu bedîd

3

Târîh-i Cülûs-ı Sultân Abdulhamîd Hân*Müstefîlün / Fa°ûlün / Müstefîlün / Fa°ûlün*

- 1 Bir şubḩ-dem irişdi ğuş-ı dile bu tebşîr
Cümle kabûl olundu °âlemlerüñ niyâzı
- 2 Tevfik-i Hâkla oldu evreng-i mülke câlis
Bir pâdişâh-ı emced bir şehriyâr-ı ğâzî

13 (b) °ömr-i °izz: °ömr ü kâdr Ü₁

- 3 Şîr ü şadâ-yı behcet dünyâyı kıldı meşhûn
Eylerse çok mı gerdûn şevkinden ihtizâzî
- 4 Abdulhamîd Hân çün itdi cülûs tahta
Kılsun °adû-yı devlet tîğindan ihtirâzî
- 5 Ol hüsrev-i mü'eyyid hem-râhıdur mü'ebbed
İmdâd-ı şer°-i Aḥmed sırr-ı ebi'l-meğâzî
- 6 İtsün Cenâb-ı bârî ol şâh-ı nâmdârı
Makrûn kâm-kârı merhûn °adl-sâzı
- 7 Zâtıyla taht-ı şevket bulduḡda zîb ü zînet
Ḥayrî yazıldı târîḡ Abdulhamîd gâzî

4

Târîḡ-i Velâdet-i Şehzâde Sultân Muhammed bin Sultân Muştafâ*

Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilâtün / Fâ°ilün

- 1 Şulb-i Sultân Muştafâ Hân-ı °adâlet-pîşeden
Müjde dünyâya mu°ayyen şer°-i Aḥmed'dür gelen
- 2 Ğoncaveş diller açılsun gül gibi ḡandân olup
Gülşen-i °aşra nesîm-i feyz-i sermeddür gelen
- 3 Ḥ°âb girmezse meserretten °aceb mi gözlere
Ḳarre-i °ayn-ı şehen-şâh-ı mü'eyyiddür gelen
- 4 Ahd-i °adl-ı şehriyâr-ı dâdgerde düşmenüñ
Ḳalbine hep bîm-i şemsîr-i mücerreddür gelen

4 (a) tahta : tahtına Ü₂

4. Ü₁.92a, Ü₂.115a, Ü₃.117a, Ü₅.94a.

Başlık: Târîḡ-i velâdet-i Şehzâde Sultân Muştafâ Ü₁

- 5 Şimdi sârî kâlib-1 kevne hayât-1 tâzedür
°Âlemüñ çeşmânına ruh-1 müceddiddür gelen
- 6 Nâs kılsun cây-1 zîr-i hayme-i âsâyişi
Farq-1 dehre sâye-i emn-i muhalliddür gelen
- 7 Ravza-i °adl ü keremdür ol şeh-i °âlî-tebâr
Bâg-1 şulbından gül-i iqbâl-i es°addür gelen
- 8 Haq ide şehzâdegân ü zâtın âfetden selîm
Kevne anlardan bütün luğf-1 mü'ebbeddür gelen
- 9 Bülbül olsun gülşen-i vaşfinda Hayrî bendesi
°Âleme şehzâde-i vâlâ vü emceddür gelen
- 10 Bir beşîr irdi beşâretle didi târîhini
Cebhe-i devlet için nûr-1 Muḥammed'dür gelen

5

Târîh-i Diğer Berây-1 Müşârün-ileyh

Müsteḫilün / Müsteḫilün / Müsteḫilün / Müsteḫilün

- 1 Şâhenşeh-i şâhib-himem ḥâkân-1 İskender ḥadem
Ḥâmî-i eşnâf-1 ümem a°nî ki Sultân Muştafâ
- 2 Ḥulkîdür anda ma°delet dergâhı kân-1 mekremet
Ol şâh-1 °âlî menzelet ḥalk-1 cihâna muḫtedâ
- 3 Evşâfın eyler kudsiyân emrî kaderle tev'emân
Oldur Süleymân-1 zamân şâhân derinde cebhe-sâ

6 (b) muḫalleddür: Muḫalleddür Ü₁

5. Ü₁.92b, Ü₂.115b, Ü₃.117b, Ü₅.94a.

1 (b) a°nî : egnâ Ü₃

- 4 Şer^c-i şerîfün nâsırı a^cdâ-yı dînün kâhırı
Mir'ât-ı Hâkdür hâtırı feyz-i ehad virdi cilâ
- 5 Bâr-ı nihâl-ı şulbinün dünyâya revnak-bahş olup
Kâm-ı zamânı eyledi lezzet-çeş-i şehd-i şafâ
- 6 Lutf itdi Rabbü'l-âlemîn bir şâhzâde meh-cebîn
Hem-nâm-ı fahrü'l-mürselîn reşk-i dür-i âlem-bahâ
- 7 İtsün anı Rabb-ı celîl Sultân ebü'l-fetha ^cadîl
İ^ctâ idüp ^cömr-i tavîl kılsun şafâda dâ'imâ
- 8 Gül-gonca-i bâğ-ı ^catâ hürşîd-i çarh-ı ıstıfâ
Olsa kamer dâye sezâ keyvân olup lâlâ añâ
- 9 Gûş eyleyüp dehre küdümin ol hidîv-i emcedün
Târîhin imlâ eyledi Hayrî-i ihlâş intihâ
- 10 Bir böyle târîh-i dilârâ binde bir düşse n'ola
Nûr-ı Muhammed eyledi âfâkı pâk ü rûşenâ

6

Târîh-i Çeşme*

Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün

- 1 Hâzret-i Hân Muştafâ ser çeşme-i cûd ü ^catâ
Cûybâr-ı ^cadli sîr-âb itdi bâğ-ı ^câlemi
- 2 Kûze-i mihri ider ser-şâr-ı âb-ı cûy-ı feyz
Gonca-i gül-nahl-ı bâğ-ı lutfunû bir şeb-nemi

5 (a) bâr-ı: bârî Ü₁ Ü₂ Ü₃

6 (a) şâhzâde : şâhzâde-i Ü₂

6 . Ü₁.93a, Ü₂.116a, Ü₃.120a, Ü₅.95b.

Başlık: * Târîh-i çeşme-i Sultân Muştafâ der kurb-ı tersâne Ü₅

- 3 Teşnegâh-ı râh-ı feyz olsa °aceb mi reşha-cû
°Ayn-ı cûy-ı °âtıfettür naqş-ı ism-i edhemi
- 4 Kıldı bu mâ-ı zülâlâsânüñ icrâsın murâd
Çünkü °âdetdür aña irvâ °ıfâş-ı °âlemi
- 5 Eylemüşdi işbu âb-ı pâkuñ icrâ kaçdını
Bir güzîn-i mekremetkârân-ı nev°-i âdemi
- 6 Çorlılı merhum Alî Pâşâ-yı mîñû-âşiyân
Ya°ni Ahmed Hân-ı mağfûruñ vezîr-i a°zamı
- 7 Olmadın itmâmına mazhar be-emr-i İzidi
Reşha-i °ömrinden oldu huşk teh-i câm-ı femi
- 8 Çünkü şâh-ı °âlemüñ ihyâ-yı hayrât itmedür
Cümleden evvel cihân içre umûr-ı aqđemi
- 9 Eyledi tersâneyi bu âb ile reyyân-ı cûd
Cûy-ı luftından n'ola bir kaçredür dirsem yemi
- 10 Neş'e-bağşâ ol kadar °atşâne bu mâ'-ı lañif
Añdırur nûşı şafâ-yı neşve-i câm-ı Cemi
- 11 Cüst-cû eyler iken târîh-i itmâmın anuñ
Oldı Hayrî dil-beşîr-i feyz-i Hâkkuñ melhemi
- 12 Binde bir dinse °aceb mi böyle târîh-i lañif
İtdi Sulţan Muştafâ cârî bu mâ'-ı zemzemi

4 (a) mâ-ı: mâ der Ü₃

11 (b) dil: bir Ü₁

7

Târîh-i Çeşme-i Muhsin-zâde Muhammed Paşa**Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün*

- 1 Menba^c-1 cûy-1 himem ser-çeşme-i cûd ü kerem
Ya^cni Muhsin-zâde ol şadr-1 kerîm-i nâm-cû
- 2 Âşaf-1 deryâ-^catâ hem-nâm-1 şâh-1 enbiyâ
Eyledi irvâ ^citâş-1 fakrı luḡfi sû-be-sû
- 3 Gördi Saḡız ehlinüñ leb-teşne-i âb olduḡın
BezI idüp sîm ü zeri su gibi itdi cüst-cû
- 4 Fî-sebîli'llâh icrâ eyledi bu çeşmeyi
Tâs-1 zerrîn olmaḡı aña meh eyler ârzû
- 5 Lûlesi ^catşâne dil dökmekde bu ta^cbîr ile
İster iç ister vuzû it işte çeşme işte su
- 6 Hıyriyâ şahbâ-yı kevserle ide sîr-âb Hakk
Teşnegânı eyledükce iş bu çeşme ter gelû
- 7 Cem gelüp yazsa n'ola târîhini bu vechile
İç hemân ^cayn-1 Muhammeden Hüseyñ ^caşkına şı

8

Târîh-i Çeşme-i Muşârü'n-ileyh**Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün*

- 1 Âşaf-1 ma^cn kerem Hâzret-i Muhsin-zâde
Menba^c-1 cûy-1 ^catâ ya^cni Muhammed Pâşâ

7. Ü₁.93b, Ü₂.116b, Ü₃.120b, Ü₅.95b.Başlık : Ü₅. Târîh Ü₁,-Ü₂, Târîh-i çeşme-i sâr Ü₃8. Ü₁.93b, Ü₂.116b, Ü₃.121a, Ü₅.96a.Başlık : Ü₅. Târîh Ü₁,-Ü₂, Târîh-i çeşme Ü₃

- 2 Reşehât-ı kalemi şeb-nem-i gülzâr-ı himem
Katre ummân-ı kefi cûdına nisbet deryâ
- 3 Dehrde Hızır-şifat-ı âb-ı hayât-ı lutfî
Niçe leb-teşneyi irvâ ile itdi ihyâ
- 4 İşte ez-cümle Sağız halkını cûy-ı mineni
İtdi bu çeşme-i kevser cereyânla iskâ
- 5 Öyle bir °ayn-ı muşaffâ ki ser-i tâkında
Sîm ü zer tâs olursa meh ü hürşîd sezâ
- 6 Gûşuma söyledi târîhini hâtıf Hayrî
Cüst-cû eyler iken kilik-i belâgât-peymâ
- 7 Senden evvel gelüp üçler didiler târîhin
Âfiyetler içene °ayn-ı Muhammed'den mâ

9

**Târîh-i Velâdet-i Şehzâde Sultân Muhammed ibn-i Sultân
Abdulhamîd Hân***

Mef°ûlü / Fâ°ilâtü / Mefâ°ilü / Fâ°ilün

- 1 Abdülhamîd Hân ki vücûd-ı mükerremi
Kıldı Hüdâ vesîle-i tanzîm-i mümkinât
- 2 Kutb-ı devâir-i kerem ü °adl ü dâddür
Ol pâdişâh-ı şâf-dil-i kâmilü's-şifât
- 3 Yâ Rabb esâs-ı devleti ol şâh-ı a°delün
Turdukça kâ'inât ola müstahkemü's-sebât

9. Ü₂.114a (kenarda), Ü₃.118b, Ü₅.93b.

Başlık : *Ü₅. Sultân Muhammed Efendimizin Velâdetlerinde Reisü'l-küttâb Efendi Hâzretlirintü Riyâsetlerinde İnşâ Buyurdukları Târîhdür Ü₂ Sultân Muhammed Efendimizü Velâdetlerine İnşâd Olunan Târîhdür Ü₃

3 (a) devleti. Şevketi Ü₂ Ü₃

- 4 Şehzâde Hân Muhammedi ihsân idüp kerîm
Dârü'l-hilâfeden be-der oldı mükedderât
- 5 Hâyri kulu re'isi çerâğ-ı inâyeti
Açmışdı müjde nâgmesine gûş-ı iltifât
- 6 Geldi beşâret eyledi rûhu'l-kudus gibi
Bir hoş-kadem-beşîr-i şafâ-bahş-ı hûb-zât
- 7 Tebşîr idince maqdem-i maḥdûm ʿâlemi
Toldı şadâ-yı kûs-ı sürûr ile şeş cihât
- 8 Târîhî çok mı böyle dil-ârâ düşerse yâ
Nûr-ı Muhammed ile ferah boldı kâ'inât

10

Târiḥ-i Sadâret-i Muhsîn-zâde Muhammed Pâşâ*

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

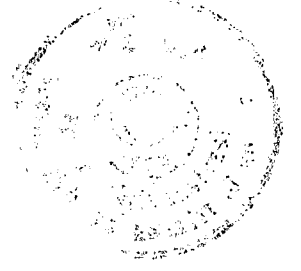
- 1 Nedür mir'ât-ı tab^c-ı şevk-ı peymâda bu pertevler
Dile var ise envâr-ı tecellîden ziyâ geldi
- 2 Sülâf-ı inbisâta sâğar olsa gûş-ı cân çok mı
Ki sem^a kulḳul-ı câm-ı mekârimden şadâ geldi
- 3 Saña ey^c andelîb-i zâr nergis egri mi bakdı
Ne yüzden şem^c-i şâm-ı âha böyle intifâ geldi
- 4 Zebân-ı ta^cnesin sûsen dırâz itdiyse ketm itme
Sükûtuñdan senüñ rûy-ı dile gerd-i cefâ geldi

10. Ü₂.115a (kenarda), Ü₃.119a, Ü₅.94b.

Başlık: Ü₅. -Ü₂ -Ü₃

- 5 Bu günler inhizâm-ı cünd-i âlâmüñ zamânıdur
Bütün dehre beşâret-nâme-i zevk ü şafâ geldi
- 6 Sürüp cûlar yüzün şahrâlara hamd-ı Hüdâ eyler
Cihâna ebr-i ihsân-ı Cenâb-ı Kibriyâ geldi
- 7 Sipeh-sâlâr-ı ecnâd-ı çemen serv-i dil-ârâdur
Aña bâb-ı şeh-i nev-rûzdan sebzîn kabâ geldi
- 8 Şitâ ceysin izâle eylemekçün mülk-i gülşenden
Yine serdâr-ı mihre emr-i sultân-ı beğâ geldi
- 9 Gül-i ra^cnâ ki dârtü'l-merz-i gülzâra vezîr oldı
Degül hâr ile bergi aña şemsîr ü livâ geldi
- 10 Bütün eşyâda cârî olmada te'sîr-i iqbâli
Vekâlet şadrına bir âşaf-ı revnağ-fezâ geldi
- 11 Mehâsin şâhibi ol dâver-i Muhsin ki cûdından
Vücûh-ı berr ü luğf ü re'fete nûr ü bahâ geldi
- 12 Semiyy-i şehriyâr-ı taht-ı ıqlîm-i risâlet kim
Gubâr-ı maqdeminden dîde-i zulme 'amâ geldi
- 13 Livâsı pür nüķûş-ı sûre-i "innâ feteħnâ" dur
Ebu'n-Naşr-ı zamân telķîbine zâtı sezâ geldi
- 14 Görenler cünbüş-i tîğ-i cihân teşhîrini dirler
Vücûdın yaķmâga düşmenlerüñ berk-i każâ geldi
- 15 Sütûn-ı hayme-i nuşret denilse rümħine lâyıķ
Esâs-ı dîne mi^cmâr-ı deķâyıķ âşinâ geldi

- 16 Hazîz-i arza inmek nesr-i çarha °âdet olmuşdur
Hümâ-yı bahtı bir şeh-bâz-ı kudsî i°tilâ geldi
- 17 O kerrâr-ı mağâzî pîşe kim meydân-ı heycâda
Şaf-ı düşmen anuñ çeşmine mevc-i bûriyâ geldi
- 18 Hüdâ Hân Muştafâyı dâ'im itsün taht-ı devletde
Aña ilhâm-ı Hakķ feyz-i kerîminden °atâ geldi
- 19 O düstûr-ı vaķûra gönderüp mihr-i hümâyûnun
Cihân sükkânına âsâyîş-i râhat-fezâ geldi
- 20 Temâşâ eyle re'yin revnaķ-ı dîvân-ı Şevketdür
İdince fikr-i Şâ'ib °aql-ı evvelden ğinâ geldi
- 21 Eyâ şadr-ı keremver câmi°ül-âsâr-ı tedbîrûñ
Ser-â-pâ ehl-i îkân ü sülûka muķtedâ geldi
- 22 Benüm ol şâ'ir-i Hâydar-neseb kim Düldül-i tab°um
Baña ıştâbl-ı elâtâf-ı İlâhîden hibâ geldi
- 23 Semend-i tab°uma hem-rev bulunmaz râh-ı ma°nâda
Nice çâbüķ-süvâr-ı nazma reşkinden bükâ geldi
- 24 Şarîr-i kilkümi ğuş eyliyen dir bezm-i °irfâna
Ne şûr-efgen ne şevķ-efzâ ney-i âteş-nevâ geldi
- 25 Dimiş nâhîd şît-i nâmemi his eyleyüp mihre
Semâ° itdüñ mi bir âvâz-ı hasret i°tizâ geldi
- 26 Yeter Hâyri yeter ey bî-edeb da°vâyı terk eyle
Tazarru°la Cenâb-ı Hâzrete vaķt-ı du°â geldi

- 27 Ola hürşîd-i câhuñ maşriq-i iqbâlden tâli^c
Dinildükce şabâh ü şâm olup şubh ü mesâ geldi
- 28 İderken fikr-i târîh-i kûdûmuñ şadr-ı iclâle
Zebân-ı kilke bir beyt-i nezâket ihtivâ geldi
- 29 Hürûf-ı sâdesinden düşdi iki mısrâ^cun târîh
Vüfûr-ı himmetüñden tab^ca ilhâm-ı Hüdâ geldi
- 30 Bulur dîn-i mübîn-i Muşafâ feyzin bilâ-şübhe
Ki şadr-ı devlete nûr-ı Muhammeden şifâ geldi

11

Târîh-i Kütüphâne

Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilâtün / Fe^cilün

- 1 Ekmel-i pâd-şehân Hân Hamîd-i ^câdil
Fazl-ı Haqq ile idüp ^cadl binâsın teşyîd
- 2 Kâm-yâb oldu maqâsidle zamânında fuhûl
Bu kütüphanenüñ ihyâsın idince temhîd
- 3 Bendesî mazhar-ı elîf ü ^catâsı Hayrî
Levhe manzûme-i evşâfin iderken tesvîd
- 4 Geldi bâ-lutf-ı Hüdâ hâtıra bir hoş târîh
^cAyn-ı câvîd ola dârü'l-kütüb-ı şâh Hamîd

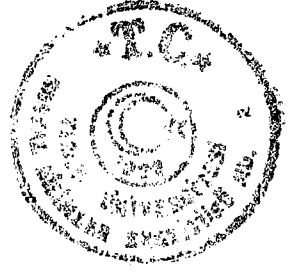
Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilâtün / Fe°ilün

- 1 Şâh-ı ferhunde-meniş Hân Hamîd-i zî-şân
Tîgi çarh-ı zafer ü fethe helâl-ı ğarrâ
- 2 O şehen-şâh-ı velî haslet ü adl-efzâ kim
Kalb-i °ârif gibi °ahdinde münevver dünyâ
- 3 Kuşb-ı a°zamla güneş gibi bu vech ile ider
°Âlemi zîr-i kefi emn ü emânda îvâ
- 4 Kalb-i âġâhı bihîn matla°-ı envâr-ı hikem
Fikr ü endîşesi âyîne-i ilhâm-ı Hüdâ
- 5 İntihâb itdi silahdâr celîli's-şânın
Kendi perverdesine mührini itdi i°tâ
- 6 Necm-i iķbâldür ol mihr-i sa°âdet-pertev
Maşrıķından ne güzel eyledi neşr-i azvâ
- 7 Subh-dem olmuş idüm külbe-i aħzânümde
Nazar-ı diķķat ile nâzır-ı tâķ-ı bâlâ
- 8 Hâris-i kulle-i heftüm bir °aceb hâletle
Çeşm açup sâbit ü seyyâre idüp ref°-i °asâ
- 9 Didi âmâde oluñ yerlerüñüzde bir bir
Hakķ Ta°âlâ idecek °âleme bir feyz ihdâ
- 10 Anı teşyî° ile me'mûrlaruz emr budur
Zîb ü fer bulsa gerek şimdi basî-i ġabra

- 11 Mâlik-i mülk ü milel pâd-şeh-i İslâmüñ
Hâtır-ı pākına mülhem olacak bir ma^cnâ
- 12 Bir emîn bendesini şadr-ı güzîn eyliyecek
İdecek şer^ele kânun ile hükmin icrâ
- 13 Anı gördüm ki şitâbân olarak berç gibi
Gülşene toğrı gider peyk-i sebük seyr-i şabâ
- 14 Didüm ey müjde-res-i bûy-ı vişâl-ı hûbân
Ne bu hey'et ne bu sür^eat baña eyle inbâ
- 15 Didi yok mı haberüñ şimdi şehen-şâh-ı cihân
O kerîmü'ş-şiyemi eyledi fahr-ı vükelâ
- 16 Şadr-ı ikbâle bu gün kendü efendüñ gelecek
Diñle Hayrî bu sözüm müjde benümdür ammâ

RUBÂİLER

1 *

- 1 Tahfîrûñ ile kilkümi tezhîb eyle
- 2 Tertîb-i füyûzât ile terkîb eyle
- 3 Yâ Rabb dilerem h^vâhiş-i hâtırla beni
- 4 Taşîl-i kemâl itmege terğîb eyle

2 **

- 1 Ey vaşf-ı kemâlün tolu dîvân-ı kemâl
- 2 Yek şemme-i şun^c-ı kalemün hüsn-i cemâl
- 3 Ey sâni^c-i her şun^c-ı dü gîfî dilerüm
- 4 Kıl göñlümi vaḥdet ile çün noḫta-i hâl

3

- 1 Pergâr-ı vücûd devr idüp ekvânı
- 2 Keşf itdi bütün dâ'ire-i imkânı
- 3 Bir noḫtayadur muḫîf-i kevnün rabṭı
- 4 Bir merkezeder devâ'irün devrânı

4

- 1 Biñ âyine vaz^c olunsa bir me'vâya
- 2 Bir şahş duḫûl eylese ol meclâya
- 3 Her âyinede zuḫûr idüp biñ görilür
- 4 Temsîl budur mezâhir-i esmâya

5

- 1 Ey mezḫar-ı âsâr-ı kemâlât-ı vücûd
- 2 Kıl çeşm-i dili mükḫüle-i kuḫl-i şühûd
- 3 Hep vaḥdet-i zâta mürtebitdür eşyâ
- 4 Emvâc-ı kesîre bahri kılmaz ma^cdûd

1 . Ü₁.31a, Ü₂.119a, Ü₃.123b, Ü₅.98b.

Kıt'a başlığı altında ama rubâî vezni ile yazılmış

2 . Ü₁.31a, Ü₂.119a, Ü₃.123b, Ü₅.98b.

Kıt'a başlığı altında ama rubâî vezni ile yazılmış

3 . Ü₂.119b, Ü₃.123b, Ü₅.98b.

4 . Ü₂.119b, Ü₃.124a, Ü₅.98b.

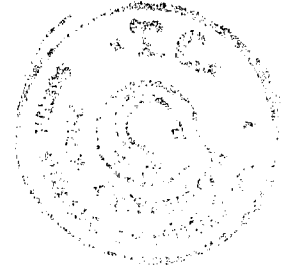
5 . Ü₂.119b, Ü₃.124a, Ü₅.98b.

Beyit*

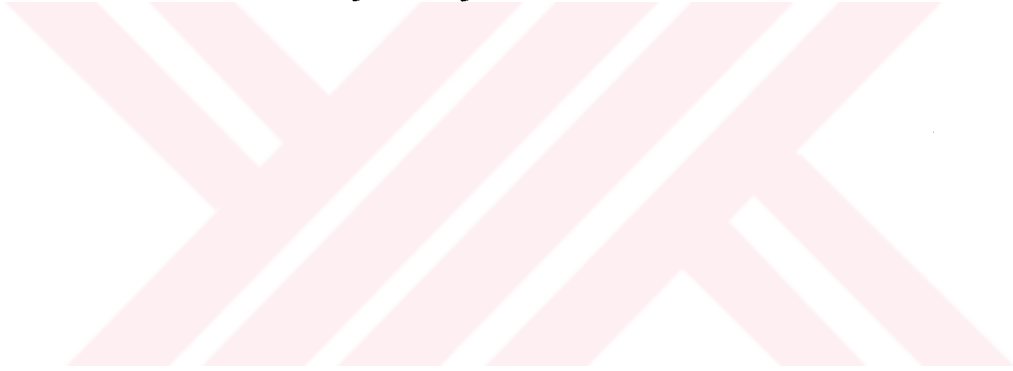
Halil Paşa Merhûmun Paşa Kâpusı pîş-gâhında bînâ eylediği
sebilün maşrabalarına tahrîr

- 1 Fî-sebîlillâh icrâ-yı zülâl-ı mevhibe
Feyzidür Hakkuñ Halil Pâşâ-yı ihsân-meşrebe

* Ü₂.120a, Ü₃.99a (Beyit başlığı nüshalarda olmayıp tarafımızdan konulmuştur)

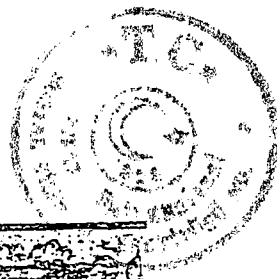
FARŞA ŐİRLER

1	منم که نور هنر نیک زو حال منست	شعاع مهر سین بر تو کمال منست
2	منم که خال و خط چهره عروس سخن	سواد نسیخه رعنا قیل و قال منست
3	کلید کویچه مشکل کشا حصن هنر	بدست مقدر فکرت مجال منست
4	منم معلم فطرت بمکتب امکان	عقول کامله اطفال خرمسال منست
5	حکیم دانشم اسرار حکم عرفان	نوشته بر سر لوح زبان لال منست
6	ادب که نورمه و مهر چرخ عرفان شد	فروغ شمع شب مجلس خیر منست
7	بجا و رعمه کعبه هنر کسبم زمصر فیض خدا معرفت غلامنست	
8	نواده برکت تقدیر نسیخه فیضم	فطانت و هنر و معرفت مال منست
9	زخامه پرس کالات من کند اعلا	که ترجمان مقال لسان حال منست
10	بتبع خامه کنم کشته شیشه ادب	هر آنکه ملتس عریضه قال منست
11	ز آه کرم دل من حذر کیند حذر	که برق مز رعه عمر بدسک منست
12	ز تیغ موج سرشکم مگردانست	کسی در صد خواهش جدا منست
13	مدیح خط بنی خواستم که بنویسم	هما بکفت که شاخامه ریش با منست

1. Ü₁.4b Ü₂.9b Ü₃.9b Ü₅.9aBaşlık: "Ü₃ Ü₅. Der-Na't-ı Fârisî Ü₁ Ü₂1 (a) رومی: نور Ü₃3 (b) مجال: مجال Ü₁11 (b) Ü₁ kenarda "sekâl, Türkî'de mutlak-ı sâni didikleri hâlete itlâk olunur, lâkin ber-dûnu't-terkîb ma'nâ hâsil olmaz. Bu sûretde bed-sekâl, yaramaz, sânici ve bed-fikr ma'nâsına olur"

19
20

14 قلم بدست گرفت یکی ز حور آفت
صحیفه باید اگر صفحه جمال منست

15 ز مام زخمش مسرت گسسته خواهم کرد
اگر بدست دل نابا اعتدال منست

16 غبار کوچه غم کرد راه دردالم
چو کحل با صبر در چشم اکتال منست

17 خدیو کسود اندوه و محنت دردم
قضا جیبیه کش نشکر ملا منست

18 پرست دانتهم از پینهای داغ دروک
شکوفه چون دل بدستیا منست

19 بدشت شخت و غم تشنه و جگر خونم
همیشه تلخی زهرالم زلال منست

20 سرست خامه من گر کند چنین دعوی
خندک ترکش عرفا و فضل نال منست

21 بنم که نشاهد خلوت سر افکر و خیال
غنوده در کف خیمه غملا منست

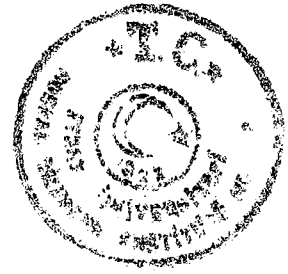
22 ز بسکه خواجه کوهر فروش سودلم
که نال نامه من زشته زلال منست

23 پرست کنج دلم از نقود علم و کمال
غنا طبع قناعت شعار ما منست

24 عروس و صف شهنشاه کشور اولاک
نشسته در حرم خلوت خیال منست

19 (a) بدشت : بدست

20 (b) Ü₁ kenarda "nâl, rîşe-i kalem ü ser-zebân"

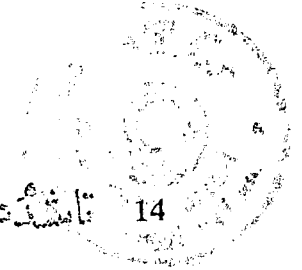
که خطار و ادهم مقال منست	25	شبنم که راه مدیح احسان
قلم که بر سر انگشت اشتفا منست	26	ز شوق منتبتش همچو کل بناخ شکفت
همیشه سلسله کردن و بانند	27	هر آن سطر که جز مدح او کم املا
فرخ چهره محبوبه کمال منست	28	بیا صفحه بوقت نوشتن و صفتر
ودیده در تبه صد و فیه چیا منست	29	قاش ز رکش عالیهای و صافش
حریر پر تو مهتاب پایمال منست	30	بموقی که نویسم مدیح تاب زخمش
هزار مهر در رخشان کل سفا منست	31	چمنظر از معانی و صف روی و تم
بگفت شاهد قدی بچهره خام منست	32	بلوح منحت او نقطه که بنها دم
خزان بخانه الطاف لایزال منست	33	دلم بگشود در جواهر و صفش
ز بارگاه خدا اقدم سوال منست	34	نقوشم شدن ز فرم محنتش خیر
	35	ز نور و صف کریش شود فروزانتر
		چراغ خامه که دوست اشتفا منست

ز شهر جانسور خطره بجام هم افکنده ام	منگه برد کرد اندوه و نام افکنده ام	1
یوسف مقصود رجاً عدم افکنده ام	نیستم گرم الفنا خو امطلب دریمپان	2
خط بطلان برسطو مدح و ذم افکنده ام	از سوانامه رسوائی و مجنونیم	3
چون کس در دنیا تمیز منم	دست منی نامر بر من	4
جامه در شاخورد و امته افکنده ام	از هم منگشت از بزم جنون عربانیم	5
اخا حسرت بر لب لایه نغم افکنده ام	دشمن داد و دشمن بد خو آخر بیخستم	6
بر زمین نه نیار بیش و کم افکنده ام	رنک رو ناز را از فرط استغنا خود	7
بسکه از چشم خو بر خاک دم افکنده ام	میشو کل کونه رو بتان کرد زمین	8
پنبه داغ جنون را دمیدم افکنده ام	شد تا دم یکسفا بر کل و پریاسمن	9
تا بیاض دید در رنک بقم افکنده ام	آنقدر کربان شدم از حسرت و خساریار	10
بر سر آتش خود ریشد نه افکنده ام	رشمه بار کرده ام از دیده برداغ و جوج	11
ایشان در صحن کلزار ام افکنده ام	مرغ عشقمه ز کلسا محبت کرده جا	12
	نغمه پرد از حیرم دیر عشقم رو و شب	13
	نغمه با صحنم دوری بر هم افکنده ام	

2. Ü1.25b Ü2.39b Ü3.39a Ü5.32a.

Başlık: Ü5. Diger Ü1 - Ü2 - Ü3

1 (a) Ü3 در : بر

- 14 تا شده لبسته زینیر کیسوتان
- 15 من بیک آهی زهجر طوره شبکون یار
- 16 وایچی افر لختم از شعاه آه درون
- 17 بیز کهسا جو شیر عری منم
- 18 حبت دینا ساختم از ساهه خاطر
- 19 کرینا زم برغاک از غطره رفعت نیست
- 20 آن شهنتاهی که در راه مدیح نا او
- 21 صاحب الکو ترجیب حق که با تو سینا و
جو صد معنی بمیزاب قلم افکنده ام
- 22 نا نکوید المعی فکر تم جرمدحتش
- 23 یاد کردم نکت کلزار خلق پاک او
- 24 کضم او صاحب جمالش رنج دل شد راجتم
- 25 آب کردم فکر خواز شرم وصف خلق او
- 26 جایگیر آمده هوافت او تا در دلم
- 27 آنقدر کردم بلند آوازه وصف معجزش
- 28 دنو شتم ناب لوح فکر حکم شرع او
- قنیم بر کردن دل خیمیم افکنده ام
- زنگ در عرات نور صیدم افکنده ام
- سوغت بردل اعل حتم افکنده ام
- در میا آهوان حسن رم افکنده ام
- این صنم بیرون زایوان حرم افکنده ام
- خویش را در پا آن صاحب کرم افکنده ام
- بر رکاب تو سن عزت قدم افکنده ام
- مصنفا اندیشه بردست قسم افکنده ام
- در مشاقد سیما امید شتم افکنده ام
- خصلت دارو جان در طبع سم افکنده ام
- کوهر اندیشه را در زبریم افکنده ام
- نور حق بر ساحت بیت الصنم افکنده ام
- نغمه چون قرطه در گوش اصم افکنده ام
- حیرت اندر طبع اصحا حکم افکنده ام

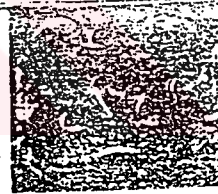
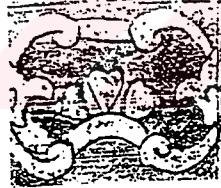
17 (a) Ü1 kenarda "bebr. sibâ°dan arslana müşâbih kasîrî'z-zeneb bir canavarın ismidür."

22 (a) Ü1 kenarda "el-ma'î, zekî ma'nâsına."

24 (a) Ü1 kenarda "ez-renc-i dil takdîrindedir."

- 29 تا شود سر لشکر اجنا اوصاف رسول
از قلم بردوش مدح ترا علم افکنده ام
- 30 جوهر نظم مجرد از عرض اوصاف است
دست رد بر فکر این و کیف و کم افکنده ام
- 31 تابکیر ما ز درش نقد شفاعت راصله
سگ نفرت بدینا رود رم افکنده ام
- 32 تولد ششم عطرت جو خامه ام
چو بمدح طره اش طرح رقم افکنده ام
- 33 شهر نظم جهانگیر است چون نام شهبان
صیت و صفش منک در و درم افکنده ام
- 34 زوفکر کرد محو شمع شعرا نوری
نا قلم بر مدح آن مهر کرم افکنده ام
- 35 نا کرم زوفیض از نفت شمع حسن او
طغنها بر مهر چرخ پرستم افکنده ام
- 36 حشمم در معرض اوصاف او افزوده است
بیت عیب از نام بر خرد محشمم افکنده ام
- 37 تا یکی اخطا خیری بعد ازین گویم دعا
طبع ارباب هنر از بس درم افکنده ام
- 38 میشود جبار بصحن گلشن حسن قبول
در شمع نفی که از نون قلم افکنده ام

36 (a) ÜI kenarda "Muhteşem, şû'arâ-yı İrân'dan bir şâ'ir-i mâhîrîñ ismidür. haşmetem ile Muhteşem beyninde cinâs vardır."

1

Tahmis-i Fârisî

<p>نونهما عشق در کلزار آن انداخته عشق را در کان طبع عاشقا انداخته</p>	<p>ای محتاج کرده زبان را جان انداخته وی خرام عشوه در قدبتان انداخته</p>	I
<p>کوهر مسود در جیب زبان انداخته</p>		
<p>سوخست جان و اصفا قدرت او صاف تو چنگ شهبانم بی همت الطاف تو</p>	<p>نور حیرت در شب اندیشه او صاف تو گر نباشد دادر سرد را و ج غم انصاف تو</p>	II
<p>بس همایون مرغ عقل از آسینا انداخته</p>		
<p>در فضا رزمگاه درد تو تیر بلبل سینه اهل دانش شدند نشا ابتلا</p>	<p>از کجا نابخسته در چشم تجیر کرده جا چو کند این زخم از خیز دست قضا</p>	III
<p>معرفت کز تیر حکمت بر نشا انداخته</p>		
<p>در نیخته رنگ صفا بخش کس تا حدوث باغبان حکیم تو در صحن بست احداث</p>	<p>ام طبع باغ کون از بهر نیرهان حدوث کرده نالاد در فضایش عند لبیا حدوث</p>	IV
<p>طرح رنگ آمیزی فصل خرا انداخته</p>		
<p>باری قوس قد از دست مرد دارو کز انگ مانند کمان کرد دست نخل قد پیر</p>	<p>سرعت اندیشه را افکنده در دامای تیر کرده سهم ناله عشاق را کرد و مسیر</p>	V
<p>عادت خیماره در جیب کمان انداخته</p>		

1. Ü1.23a Ü2.37a Ü3.36b Ü5.30a.

III.

3 Ü1 kenarda "çün, keyfe ma'nâsına ve edât-ı ta'lîldür"

V.

2. Ü1 kenarda "dâr ü gîr, ceng ü 'arbede ma'nâsına, gîr ü dâr dahî dirler"

شد کفر و ارم دام بلا انفعال	مخ طبع اندر هوا معصیت نکشاده
تا نشد تیغ دل پابسته قید	یکند تیغ ندامت بجهل تیغ مارا

عفو تو شاهین رحمت را بر انداخته

در چمنای محبت هر قدم چو کربلا	رنجته خونها اهل عشق را دست
لاله باغ شهادت کرد این جسم مرا	انگ از فرط محبت کلسا عشق را

از نسیم عشوه فروش ارغوان انداخته

سایه پرورد غمت در آفتاب رستخیز	میکند در زینخل عفو و لطف را کوز
هر که جا کرد ستاینجا زین ظل تیغ تیز	رو خوشتر از همت و پاکاری بخت عزیز

فروش استبرق بزر سایه انداخته

طعمه عشق ترا از منزبان آورده ام	تیردودت را بصحن دل نه آورده ام
در حرم خاص خود این میهما آورده ام	تارک سر راه دل آسمان آورده ام

آن هانا سایه بر این استخوان انداخته

ای مندر را رواج داده دبار عشق	زیور دستا شاهان کرده تو خا عشق
ساخته منکوش دلها کو هر شب واد	نقد جانها کرده صرف کاله زربار عشق

عزیزان را رواج غروشان انداخته

VI.

- 4 Ü1 kenarda "dürrâc, keklige müşâbih bir kuşdur, Nazmî'nün bu beyt-i garrâsında dahî mezkûrdur:

سحر که بر سر شمشاد و سرری
بخواند مدحتت در راج و قرری

VIII.

- 4 Ü1 kenarda pâ-kârî, emlâk ü °akâr ü evkâf mahsulini cem'idene dirler ki °Arabîde câbî murâd olunur. Bu mahalde imdâd ü i°ânet ma°nâsında isti°mâl olunmuş"
5 Ü1 kenarda "istebak, galîz-i dibâya itlak olunur. mu°arrebdür"

ساعغر من کرد اینک بر شراب لعلگون	زین بجا چون بروایم که دلخوش خون	XI
دل درین خلوتسر از غرط سو داو چون	خست کردن شیشه ناموس مار سرنگون	

نوعر و سان غمت رامو کشتا انداخته

از ده و لعل آتش رنگ خوبان چکل	طعمه از خون عشق افکنده ام در کام دل	XII
آتش افشانی کنم از سوسن دل متصل	وز شعاع نا اتم مهر کرد و نشد بچکل	

رینه ان را جیم ندردها ن انداخته

شد از آن رو بکنسوخاموش فریاد من	شرع گوید منع لب کن عشق گوید نغمه زدن	XIII
در ره حیرت روم جز این نمیکوم سخن	در دم در نیچه شیر سوید ای توتن	

کای تو هم در راه عشق خود عا انداخته

نیست بلبل را بکاه کلبستان محرمی	دو وصلت که در یابد که با آن محرمی	XIV
در حریم ذات چون یابد کیلما محرمی	هیج در جای نمی یابم بخوبان محرمی	

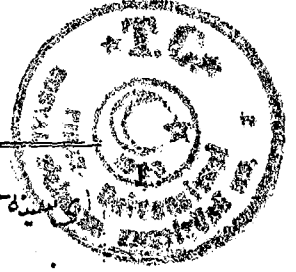
جوهر اول علم در آستان انداخته

کرده یکسای درنگاهتم زهر و زلال	حسرت حسن ترانازم که در بزم وصال	XV
هر که باشد مست دار العیش بزم انقلا	مشد شد نشئه صها و اندوملا	

جام آب زنده کی از دست جا انداخته

<p>می‌طپد خو چرخ از هیبتش درخا خوک ناف تا مهر سیلا بر رخ اهل فنون</p>	<p>وصف صفت کرب هر ذره میریزد برو میکند شیر کام فضل را وصف زبون</p>	XVI
<p>نطق زادر معرض عقد السنانداخته</p>		
<p>کرد سوزان ریشه بر زبان زلیخو خسی شعله مهر جمال کبریا بیت از بسی</p>	<p>در نهایت جو کشایم بک برق ناکی سو میبخشد ما دانه که نقص اخرسی</p>	XVII
<p>منظم را آتش اندر خانمانداخته</p>		
<p>در هو او صف توانداخت صد تیز اینکه دانه صدها عقل ارباب</p>	<p>منکه باشم عقل کلرانا اولدا آدب بال نکشایم کنون از لانه باغ طلب</p>	XVIII
<p>مرغ اوصاف تواز اوج بیانداخته</p>		
<p>ساخت خیر را سر آور در ره تجرید تو تا چنین کردد نوای مدحت جان وید تو</p>	<p>مست ذوق عرفیم کز نغمه توجید تو میکند تخر بر کلکش نسخه تمجید تو</p>	XIX
<p>لذت آوازه در کام جهانانداخته</p>		

خاموشی از شکایت کرد و کون دون بست	ای سینه جسم این نفس نبلکون بست
سوان شد از سیاهی خالشد و کون بست	سو تو ای دل از تن شو چون بست
شدمشت دود خرم آنش کون بست	
تا کی بد شمنی دلم جورمست ترک	کو صلح کن زمانه و کویار شو فلک
بگذار ای سپهر دین نیست همیشک	شفقت کند بطارم اعلامر املک
با اهل دل عداوت بخت زبون بست	
سردست و سخت عقده بخت زاه سرد	رینم دوی دلت و چینم تار درد
هرگز نیاز و ناله بجانان اثر نکرد	رود زمین خاک مذلت کم چو کرد
فیض دعای من اثر و از کون بست	
تا کی طیب منکه بمبرم کشاد و بست	بنص دلم کرفی و رنک رخت شکست
بیماریم عدوی علاجت از است	از ریش خاطر من مفتون بدار دست
د انستم ای مسیح که چونم فسول بست	
خیر بمر دتشنه لب و زار و ناتوان	عرفی بریزد درد بلب العطش زنان ⁴
تا کشته ایم سیر ز ماه الحما جان	
ما را کلوی تشنه و جام نکون بست	

2. Ü1.25a Ü2.39a Ü3.38b Ü5.31b.

Başlık: Ü1 Ü2 Ü5. Tahmis-i Diğer Ü3.

III.

5 Ü1 kenarda "vâj-gûn, maklûb ü ma'kûs ma'nâsına."

V Ü1 kenarda şu mısra yazılıdır (Bu mısra diğer nüshalarda eksik olup Ü1'de de kenarda yazılıdır).

<p>این خرابیها زجام نشسته با چشم بست وین خوشی از نگاه سرده با چشم بست</p>	<p>این در مخمور من هم باد من با چشم بست کره مستانه من از خار چشم بست</p>	I
<p>آه من از سر مه دنیا له دار چشم بست</p>		
<p>شد سراسر کشید و لیا زید آد بیاه شوخ چشم از تو میگیرند تعلیم نگاه</p>	<p>سایه مژگان تو جیش تافلا اینه صفحه مشق منظم شد و چشم زرم</p>	II
<p>کردن آهو بلند از انظار چشم بست</p>		
<p>از نیست اشیر بسا ما نمیدارد کریز هیج از زرم وجد دستا نمیدارد کریز</p>	<p>و ز خدنک غم دل نالانمیدارد کریز از سپاهی لشکر شانه نمیدارد کریز</p>	III
<p>ورنه چشم آهوان کی در شما چشم بست</p>		
<p>سآباش بسرافاد چون ظل هما کی نیاشم من سسکان نذر خوش لفا</p>	<p>سید و نشسته من دل سر چشم کر چه شبها نشسته است از سرم چشم</p>	IV
<p>هر کجا باشد نظر باز شکا چشم بست</p>		

3. Ü1.25b Ü2.39b Ü3.39a Ü5.32a.

III.

3 Ü₁ kenarda "Destân. Rüstemiñ babası adıdır. Rüstem-i Destân didikleri bu ma^cnâya mahmûldur"

IV.

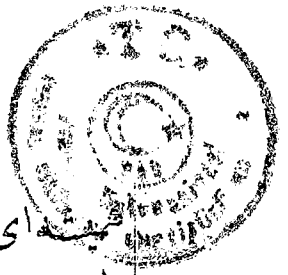
1 Ü1 بابش : بالش

<p>سخت از داغ نهانم صد چراغ روشن من نیم غماز اما روز ناریک مرا</p>	<p>جلوه آنچه شعله است می آفت آتش لقا سوی طبع من شود از دود آهم رونما</p>	V
<p>هر که بیند بی سخن داند که کاجستم</p>		
<p>کردم ز هم جنبش آن چشم پر نخوت مرا نه همین سرکشه دارم کردش چشم مرا</p>	<p>خست کردن و سامه کرد و اد حسرت مرا بی قرار داد با دامن غفلت مرا</p>	VI
<p>چون صف مرگان دو عالم بقر چشم تست</p>		
<p>یافه است این نشئه از صهباجور و زکا کرچه مست از دگر کرد اصا بی اعتبار</p>	<p>بسکه دل شد ساقی بی و شراب انظار جام حسرت را شو چشمش من بقر</p>	VII
<p>مستی دنبال دارش از خما چشم تست</p>		

<p>عشق در آست چو یابم بسی پامان را الایا ایها الساء در کاسا و ناولها</p>	<p>بهرج عشق کردم کرچه بس قطع مرا چنین آمد سخن بسیار می کردم تا ملها</p>	I
<p>که عشق آسانم و اول و اخرا مشکها</p>		
<p>دل در کرد او چو ذره رقصا ناسد بیونافه کاخر صبا از ان طره بکشايد</p>	<p>چو آن خوشید از خا و طلعت بر فاید زیادت آن کر بریشان میشوم شاید</p>	II
<p>بسیار مشکها</p>		
<p>ولی از بی بجالی چو کنم اغنائی کرد عر سر در منزل جانان چه نس و تیش چو صر</p>	<p>اگر آهی کم چرخ زمین را می زدم در هم کز خا و فراق مبتلا می حسرت در دم</p>	III
<p>جرس فیرا میدار که بر بندید محالها</p>		
<p>نیا و دم بدست طلب و مقصد سر کا کل شب تارک و بیم و موج کرد ابی چنین هائل</p>	<p>فلك دست و تجیل عمر از باد مستعل غریب مشکست ای آشناد در غم مشکل</p>	IV
<p>بکاد اند حال ما سبک از اساحلها</p>		
<p>زد برد ز داغ سینه سوزا علوحا حضرت کر همی خواهی ازوغا. مشوحا</p>	<p>شد چو دلم برق عشقا از راه روحا ببخشا ازین نکته بجز روح روحا</p>	V
<p>مبتی ناللق من تهوی دغ الدنیا و افها</p>		

لشودید زار و کریان باش
نکومت که درین باغ دهر خندان باش
بنام و سحر همچو مرغ بشخوان باش
اگر رفیق و شفقتی درست بیمان باش

حریف جگر و کر مابه کستان باش

II چرا ز دیده سرشک روان چنین کردی
چرا چنین شکایت بچین چین کردی
بگو که از چه سبب ناله و این کردی
کوت هوست که با خضر همنشین کردی

نهان چشم سکند چو آب حیوان باش

III خندان غمخوار خود کشاد مده
باز دست و سینه که اشتیاق مده
بود ز کما قوی دست اعتماد مده
شکنج زلف پریشا بدست باد مده

مکو که خضرعت و گو پریشان باش

IV فروزگی عشق شکسته کن نازبت
تواضعی به پریشان دلان سرفروزبت
کرشمه بدل ناتوان همرازبت
کمال دهنبری و حسن در نظر نازبت

بشوه نظر از نادان دوران باش

V بنوش وقت سحر آتشین سیانه
چو خیری الم افروز سربه پیکانه
ولی بداع تحمل کذا چون لانه
خوش حافظ و از دهن مکن ناله

ترا که گفت که در رو خوب حیران باش

5. Ü₁. 26b Ü₂. 41a Ü₃. 40a Ü₅. 33a

I. Ü₂ Ü₃ Ü₅ کر مابه و : کر مابه

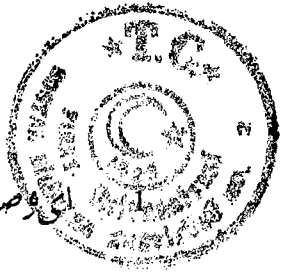
II. Ü₃ ذ چشم : چشم

V. Ü₁ kenarda "âteşin seyyâle, bâdeden kinâyedür"

Tahmis-i Gazel-i Nâbî Efendî

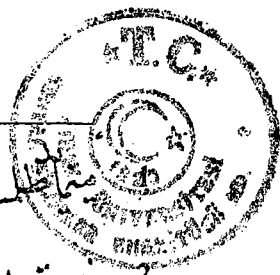
<p>منم شو از زنجش خارانش من اول افك از زده ايكن وضع بدنك</p>	<p>از جو كل حسن كم خنده نه شيون مرهم شمر دريش خدنك ستمش تن</p>	
<p>قادر ميوز آيرنقه تحيين صد دندان</p>		
<p>خونم ز بي خنجر اين شوخ كشنده پيمانه لبين او بيديكني كورد چنده</p>	<p>لب تشنه شمشير جفايم من بنده در ناخمس شده چون قهره غنكده</p>	II
<p>شعر ايليوب چانلدي پسته حدندان</p>		
<p>زنكش بسرشكم مره از صفحه او برد ايشه خنكلاره با تانلدي دلسرد</p>	<p>آينه طبعم كه ز خشمش شده پر كورد افقار تارونك جان عمده مدرد</p>	III
<p>كلچين بهشتك كل روي سپندن</p>		
<p>كلها معارف نشود و لكش شادان قادر مي ايد فر رعه صفحه سيراب</p>	<p>سيراب نساز اكر از آب مي ناب از ابرهنر ناكند جو سخن آب</p>	IV
<p>فيض الميجي خامه مداوك مد دندان</p>		
<p>خير شده تاراج كرخواش و اشوا نابي سپه عشق ايديك خار عشا</p>	<p>عشق آمده چو مهر فلك شهر و برآ از همد عقل چو مجنون كند طاق</p>	V
<p>بيچاره لرك باشلراك اول خردنك</p>		

	1	ای وصفِ رختِ صیقلِ مرآتِ سخنها	
پیمانه صهبای ثنای تو ذهنها	2	رونق ز سواد خط و خارخت را	
با بر بهار نشود تازه چمنها	3	از فکر بناگوش تو ای نخل ملاححت	
در گلشن اندیشه من رست سمنها	4	غریبزدگان را نظر مرحتی کن	
ای عارض تو آینه صبح و طنبا	5	تا بر کشم از چاه دوات آب معانی	
		با دلقم بسته ام از نال رسنها	

	2	بهریت بخت ذات تو موجش سئوالها	
خا و خستش سطر و خط قیل و قالها	1	درد ز رشک در غذا تو زاله نیست	
بر چپه برک کل عرق انفعالها	2	آینه بر صحیفه دل انتخاب کرد	
تصویر بی مثال ترا از مثالها	3	خواهد که میرد بهو آرخت که رست	
از جوهر خود آینه را بر و بالها	4	بی تاب کرد رخس خیال حکیم را	
بار ثقیل درد و غم از احتیالها	5	افزوده کلک ضع خداوند بی نظیر	
زیب صحیفه رخت از خط و خالها	6		
	7	مانند کلک ناطقه برد از شاعران	
		خبر زبان حاشا را نکش لالهها	

1. Ü₁.31b Ü₂.46b Ü₃.45b Ü₅.37b
 2. 2. Ü₁.31b Ü₂.46b Ü₃.45b Ü₅.37b

3

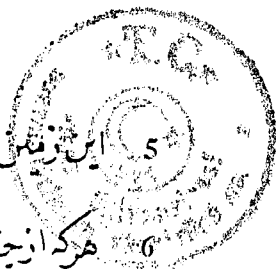
ز اولی آغازها ظاهر شد و انجامها	میتواند شب از سواد شماها
بی تعب حاصل نیک کرد و در عالم کامها	نیست بی رنج سفر برین راه مقصد ^{صوبه}
بس زهر شاخ ز باجید کل بیغامها	بخواهد نشد حاصل مرا از باغ و ^{صفا}
میرود و از خویش و باشم دشمن آواها	میرسم چون موج بر ساحل نیک بر ^{در}
در جبهه دائم عدو نخت کاشد خاها	سرد بادالم دلگرمی ما محو کرد
هوش منم آورد بوی گل بادامها	از فراغ چشم او مد ^ش کشتیم ^{طیب}
گوشه از می تهی رونق ندارد بجامها	فیض نیست خوشی را بی جا ^{بجای}
دست امید ضرر از دامن برامها	با تمنای در اغوش میان یا شد

درون دانش که خیر پیرو را قمشید
 و در کرد کار و اما صبح شماها

4

سرمه چشم تماشا ساختم آن دور	بر عذار دیدم این خطه مشک اند ^{دور}
امتحان کردیم بر آتش شمیم عود را	سوخیم از داغ درد نمایا ساختیم
بسته ام از دیدگاه چشم خفا ^{آلود}	همیشه آید به اگر در بر ^{آفتاب}
کرد و انوار تجلی شوهر موجود ^{ان}	بچو مهر کفر و غش که شد انجم بر فلک

3. Ü₁.32a Ü₂.47a Ü₃.46a Ü₅.38a
 4. Ü₁.32a Ü₂.47a Ü₃.46b Ü₅.38a

برفتا بر جسم من صهبا غم فرسود را	شنید از ذر خوشید فیض	5
صوا سرفیل پندارد نوای عود را	هر که از چنگ حقیقت نغمه بشنیده است	6
طاق ابرو جبین آدمی مسجود را	کعبه حسن جمالت را خدا محراب ساخت	7
غازه از خون دلگن شاهد مقصود را	دلچیرم عشق ای مشاطه بیغ ستم	8
اوزیان دارد درین باز عالم سود را	هر که شد کالای وصل مهوشانرا شسته	9
بروخرمین می شمارد کوکب مسعود را	آنکه از شمع قناعت اقباس نور کرد	10
تا که خیری مرغ عشق باغ مولانا شد		11
چو گل نسرین بخندان خار غم فرسود را		

5

جام صهبا دل خوشه تنگت اینجا	بزم عشقت که می سخی رنگت اینجا	1
شیشه کرم الف آینه زش سنگت اینجا	دل ما کشته با لام حوادث همسر	2
چون صباد شمن آرام و درنگت اینجا	هر که خو کرده سوای سر زلف تو شد	3
جام از با ده تهی کام نهنگت اینجا	غرقه فقرم درد و غم عالم را	4
در بهاران بسر قبر شهیدان خیری		5
هر گیاهی که دم ندو بخند نکست اینجا		

6

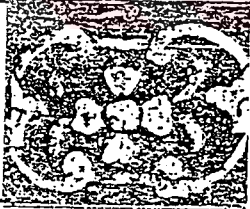
<p>زبان شکوه باشد قفل مطلب را کلید اینجا سگ بر روی باغستان است کنگر و شمشیر اینجا مگر صید خدنگ فخره با آرمید اینجا وک سنک سیه چوب سینه کلنگ در میاید</p>	<p>بنا ناله بکشاید در قصر امید اینجا درین وادی مجا لاف خون آید برون ای چنان بار اشک من اثر در کوه و صحرا کرد</p>
<p>ره عشق است اینجا بی دلیل نیست هر واد هزار آن خضر باشد چو کیه خیر بدید اینجا</p>	

7

<p>یک دهان خنده و بنیم در روز کور را حفره چاه عدم در ره بود مغرور را بوی جای خود سازد خانه معمور را نقش خاتم می شمارد نقش بای مود را شهد خو ویرانه سازد خانه زبور را چشم عالم بین شمارد دانه انکور را</p>	<p>کرده دندان استخوان صدفین مسرور را چون شراب بالا رود و جو خود کند کی رود در برز عشق زاهد خاطر خرا هر که در ملک جهان از سلیمان کند کسب لذت آفد سرمایه سامان شود هر که از نور فروغ بادد یا بدردوشنی</p>
<p>روشنی و دل کند خیر بعید ما فریب دور بین نزدیک سازد هر محل دور را</p>	

6. U₁.32b U₂.47b U₃.47a U₅.38b
 4 (a) در : ده U₂ U₃
 7. U₁.33a U₂.48a U₃.47a U₅.38b

د عشتم چون فنداء است این عالم مرا	1 موج بحر فطرتم دیاست این عالم مرا
د مثل کنج ته میناست این عالم مرا	2 جرحه پیمانده دارالصفا و حدیم
بویک اسب استغناست این عالم مرا	3 نعل خوش همت من شد علاء جرح دون
لوح مرآت بجلایاست این عالم مرا	4 هر چه میجو اعم درو بنیم ز عکس سحر حق
بزمک نشاء اولی است این عالم مرا	5 دارن آماده مستی جدم و عستم
د نظریک دامن صحراست این عالم مرا	6 قیس حشاشن آرم دشت حیرتم
بند بیست سبب است این عالم مرا	7 کن کنور نیاست در هیچ نیست
یک بیابانزار وحشت زاست این عالم مرا	8 منزلم دور من کم کرده دایم بیکسم
صفحه نظم غلط اهداست این عالم مرا	9 معنی برجسته هرگز نفهمیدن ازو
ابتداء منزل عقباست این عالم مرا	10 یکده راهست ازوی تا باقلیم بقا
این جوآن غزل خیر امینا کفنه است معدن اسراران یگناست این عالم مرا	11

9

عکس قدش گرفت ز رفتار آب را	از دل ربو فکر خرامش شنا برا	1
چو بیضه افکند بزمین آفتاب را	طافوس عشق کربلک جلوه کوشود	2
برقت شمع ظلت شام سحاب را	از آتش غناست فروغ دل سیاه	3
پاشیدن نمک شده لازم کباب را	آتش بدل فنادون شام سرشک تلخ	4
کحل سیاه دیده دل سا خواب را	یار بجمال شاهد معنی نما بین	5
زردی روی خسته دلآما هتارا	در نزد آفتاب جمالک شمرده ام	6

بیمار حسرت لب یاریم خیر را
 بالین ما کیند سبب شراب را

10

ساخت محسوسا سنجین آینه را	عکس خط و خا اوشد جو یقین آینه را	1
از نفس کردم نغمه غنبرین آینه را	نا بیند جلوه کاحسن تو نا حیرمان	2
چین شو از جوهر خود بر چین آینه را	دردن اهل هنر کرد الم فطر بود	3
سیندند نغمه دوبرین آینه را	در ره مهر و غا ارا نطقا قدش	4
از حوادث موم شد حصین آینه را	هر که کرد درم خوبا را مضایمست	5
کر کنی مهر عدا خود قرین آینه را	محو کرد همچو شبنم از فروغ ناب و	6
لطف کن ای غمزه با احد مبین آینه را	میشکافد چو دعالش اگر از اهنست	7

9. Ü₁.33b Ü₂.48b Ü₃.48a Ü₅.39a10. Ü₁.33b Ü₂.49a Ü₃.48a Ü₅.39b

در حیرم بزم وصلک عاقبت فانوس کرد | پرتوی آن شمع روی آتشین آینه را

از فروغ طبع بهجت دانه بدخیر صفا
صورت این باشد جلادان همین آینه را

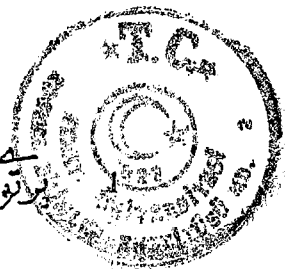
9

11

آخر شد آب با ده جوشان بجام ما	پوشور کشت در دهن ما کلام ما	1
پهلوی عاشقت در عالم پیام ما	کوید زبان تیغ تو ای منبع ستم	2
پای خم شراب شد آخر کلام ما	شیران کوهسار دیار عدل و مقيم	3
بوی سواد آن خط مشکین منام ما	دشک در رو بجز عود و عیبر ساخت	4
درد دست با صبح دهی کوز ما ما	پیوند بکسلیم ز سودا طره ات	5
همچون نیکین از سر تا شیر نام ما	دارد بصنعت دل دروشن کبر قرار	6

خیر ز جام با ده حاسدیم مست
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

7

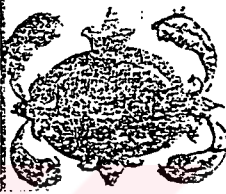

12

نابدا از نایب خسار شیخ ضعیف آفتاب	بر تو از اعراضش روی منیر آفتاب	2
شیر بر فین پیچد چو کیرد بشیر آفتاب	بابلند است فطر ترا جدی پیوده	3
گا چاه باشد کمی کردون سر بر آفتاب	ذک و رفت یکی باشد بر و شن کوهرا	4
لا اله الا الله کینا از شاه تد آفتاب	ز خدا عشترا ترا که با دشمن است	5
در کند شعله شبنم شد اسیر آفتاب	هر زمان از جرح محنت در دمند ایگشد	6
نوسنند فلک راست زیر آفتاب	خده رو مردم سرکشرا منجر میکند	7

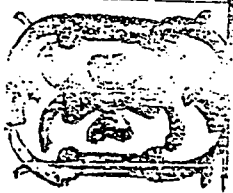

ذره سان خیر شدم سرکشنه انشوخ
بر توی از اعراضش روی منیر آفتاب

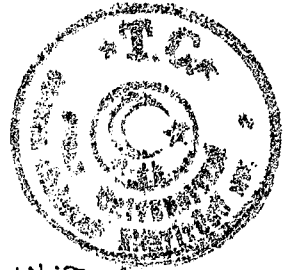
13

از نهال شعله شد او را کل بو یا نصیب	بیهوشه از اشوخ سرکش گشت عاشق ترا	1
خاکسرا مباد آبا بشک ما نصیب	طای ایش جباب سیل محنت میکند	2
مغر کسرا نشد از نسبت با نصیب	سنگ چو هر بنا شد تیزی در زیر خاک	3
می نشد لب نشکا نواقطه از دریا نصیب	از عطا نایح رو با هیچ کس غرضی نیافت	4
کم شو اهل سخن و لذت دنیا نصیب	بیلند و حمل کل هرگز نکرد د کامیاب	5
سالک حق را نشد آرام در بجا نصیب	تا بمنزل میرسد ره و تک و پو میکند	6

خاک و اهرم رسد از عالم بالا نصیب

14

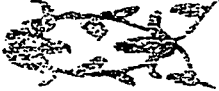
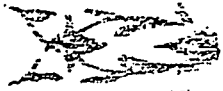
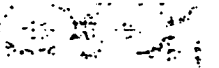
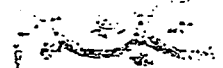
ز شوق و ذوق طرب بجار سد مرا بر لب	چو بوسه لب جانان رسد مرا بر لب	1
زدل چو آتش سوران رسد مرا بر لب	ز ناب حسرت رخسار با لک جگر	2
نفس چو رشنه پیمان رسد مرا بر لب	ز فکر کوهر دندان او جواه کنم	3
سخن چو کوهر غلطان رسد مرا بر لب	ز بس کوه شد اندیشه دلد از اندوه	4
 دهن حسد ده پیمانه میسوخیر چو بوسه لب جانان رسد مرا بر لب		5

15

ز کل برتن من رشنه پیراهن است	کل روی که تا طره اش بر کرد نیست	1
در در خانه فانوس را صد روز است	ز چشم حسرت پروانهای شمع خلوتگیر	2
زد و آتش دل سینه من کلخت است	مگر که مایه تن را خیال شعله روز	3
بچشم هر چراغ بزم و در کلخت است	مگر در مجلس من آفتاب کل پیرهن آمد	4
 فغان نشسته بر خیزد ز دل از مهر مهر که شمع مجلسم بشعاع شمع است		5

14. Ü₁.38b Ü₂.54a Ü₃.53b Ü₅.43b.15. Ü₁.38b Ü₂.54a Ü₃.54a Ü₅.43b.

1	آرزوی رخت چشم من دیوانه آید	میکند در موسم گل جلوه و تابانه آب
2	کلچه عاشق دست باشد از زلا سبخی	لب تشنه دلدادد یک پیمانہ آب
3	سبزه ککون شو که خاند ویش چه شد	میخورد از خون عاشق ریشه این تابانه آب
4	کشد در کمال جان او عالم اتحاد	در کمال کاره در محراب اسکاف
5	 پس خطرناکست خیر از سر شک من خند 	
	 خانه سسکین بنا را میدند ویرانه آب 	

1	در حسرت تو غمزه و شاد مر اکیست	دلخسته را سموم و نسیم صبا یکیت
2	آینه زشت و خوب بیک لجه بنکرد	روشن دل از اهره رنج و صفا یکیت
3	مخل دماغ بوی شراب مجتیم	در می خمار و نشئه عمر اساقیا یکیت
4	بکانشته اند بدله اسرور و غم	در کلسنا عشق و بار و شنا یکیت
5	سبزه آب صافی شود در دم آشنا	جر و نگاه در کف عفو خدا یکیت
6	دو حدت کف و شنید جهان یکی	سوراخ فی پر است ولیکن صدا یکیت
7	آن سرور که دید سجایای حل او	کفا فلک تو اصل قدر علا یکیت
8	 پیرو شدم بذات شریفی که خیر یا در نزد او معارف و فضل عطا یکیت 	

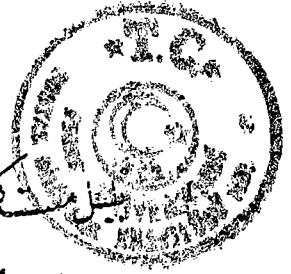
16. Ü₁.38b Ü₂.54b Ü₃.54a Ü₅.44a.17. Ü₁.40a Ü₂.56b Ü₃.56a Ü₅.45b.2 (b) -Ü₅ رنج

7

Ü₂ ve Ü₃'de 8. beyit ile yer değiştirmiş. Ü₅'de bir sonraki gazelin başına yazılmış.

بر فرقِ ظلِ رایتِ سلطانم آرزوست	1	در سر هو آلف پریشانم آرزوست
خونِ خاشاکم آتش سوزانم آرزوست	2	از خاکِ غصه پرّم جام می کجاست
این تحفه دیار صفاها نام آرزوست	3	ای باد کحل کرده او ب دیده ریز
از بسکه میزبانم و مهمانم آرزوست	4	ای غم بخانه دل ویرانه پائی نه
دکف نیکین ملک سلیمانم آرزوست	5	خواهم که دست بردهن یا یر میرسد
سیمی ازین شکفته کستانم آرزوست	6	یک بوسه ده ز کوه جباتک ز باغ
تسخیر هند و او ز یک و این نام آرزوست	7	باغ خامه هنر و خنجر زبان
آیینم که صورت خوبانم آرزوست	8	محمود ظهور من ز تجلی یار جو
من شاعرِ قجوا بر احسانم آرزوست	9	اوصاف حسن دوست بامید وصل اوست
کشم غبار کوشه دامانم آرزوست	10	خواهم که بوس پای دل از ای خد کنم
 خیر نی بیال همت و احسان مولوی من هدم حسن و سلیمانم آرزوست	11	

<p>چه عجب کردم از فکر لبست نیست
چون جاب انکه درین بحر کدو بردو
شعر اگر چه زبان هست ولی خامو
هر که بچو نشئه می دشمن عقل و رمبو
شیشه را شام و سحر پنبه ازادر کو
شعله مهر جهان تاب چرخبوست</p>	<p>بیل منست که از ساغر کل سرخوست
2 میتوان رست و طعم و دود و الم
3 ریخت پروا بر و سرمه زد و دل خویش
4 بجای خود بر سزار باب صفا خواهد کرد
5 نشو نازعت نعره مستانه ما
6 خنجر پرده نمازض کلکون کردد
7</p>
<p>باده خنده ده از جام دهن خیری را
از خمار می اندوه لبست مدهوست</p>	

<p>عالم مضی و مهر درختا بدید نیست
کشور خراب لشکر سلطا بدید نیست
عکس رخس بدید حیرا بدید نیست
پر موج کشته عالم و عیان بدید نیست
دل در شکیخ زلف پریشا بدید نیست
د زخم سینه ام سپیکا بدید نیست</p> | <p>1 دلها براز محبت و جانان بدید نیست
2 دل پایمال تخنش او در میانه کم
3 آینه منست ز صورت می شده
4 در پرده مظاهر اسماکت ذات
5 محوست بشیراغ من اندر شب بلا
6 چون غنچه که در ورق کل نهان شده</p> |
|--|---|

19. Ü₁.41a Ü₂.57a Ü₃.56b Ü₅.46a.

2 (b) Ü1 kenarda " kedû, kabak ma'nasına mübâdi sebahat ü şinâverfide miyâna bend olunup etfâle

tedricî ta'lim olunduğı müşâhiddür"

5 (b) Ü1 kenarda " penbe-der-gûş gaflet ü 'adem işgâ-yı kelâmdan kinâye olunur"

20. Ü₁.41b Ü₂.57b Ü₃.57a Ü₅.46a.

غائب نکا و قالب مایه بر حسن او | حکمش رو در تن ما جان بدید نیست

7

خیری گمست جسم نزارم میان داغ
کله با بدید و باغ و کله با بدید نیست

8

21

مجلس انس و طرب با خاطر من دشمنست	1
چشم همه میزند از دیدن مینای من	2
بسکه خاموشم ز فوط حیرت دیدار او	3
سرکشانم خور یا یکدیگر را دشمنند	4
ذوق خودم جز در جسد ساجد	5
عاقلا هرگز با فعی کرم الفت نیستند	6

از فراق کل رخی خیری درین کلشن سرا
ناخن من همچو خار باغ دامن دشمنست

7

21. Ü₁.41b Ü₂.57b Ü₃.57b Ü₅.46b.
Ü₅ سازم : میازم (b) 6

1	از گردنم نه پنجر و نیغ ستم گذشت	بر سرو لیک موجّه بجرالم گذشت
2	این شمع نیست لشکر پروانه با علم	از معبر قنابد یار عدم گذشت
3	آگاه در فر عشق شود هر که سر دهد	را از آشنای دهر شد از سر غم گذشت
4	در ذات او جو مهر نباشد نقیصه	هر آنکه از ملاحظه بیش کم گذشت

5

صحن حیرم و صد حق کردی جا خویش
 خیر می کسی که از سرد پروجره گذشت

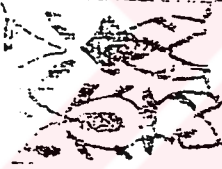

1	سینه از تاب محبت داغند احسن او است	باغ دل بر کل ز فیض نه به احسن او است
2	خرمن کل از فروغ عارضش آتش گرفت	دیچمن از جها عالم هزار احسن او است
3	کاسه سرها بر از صها سودا لبش	هر کسی بینی در نیجا نشه د احسن او است
4	دبیاض دیده تصویر جیا او کشد	خامه فرکان من صوتنگ احسن او است
5	مبدعها ایچ استغنا احسن و ناز را	شاهما غمراه اش کرد تشکا احسن او است
6	طبع سخی اهل زهد از بار ویش نرم گشت	سنگ خار اینز اینک دلفک احسن او است
7	داغ بر سرش اندد دل نک و پو میکند	بر فلک خویشد رختانی فر احسن او است
8	بگردنم چنان کنی تاب بخش	سوزش اندد در بار کبر احسن او است

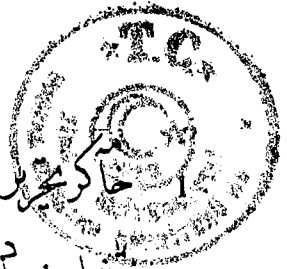
9

شمع خویشد ست خیری اینکه د فافوس چرخ
 ذره از پر تو مهر است ه احسن او است

22. Ü₁.42a Ü₂.58a Ü₃.57b Ü₅.46b.Ü₁ کردی: کرد (a)23. Ü₁.42a Ü₂.58a Ü₃.58a Ü₅.47a.

1	شبک از سیر جمال دیده ام پر نور بود	پرتو نظاره ام شمع حیرم حور بود
2	روضه باغ شهادت آتماشا کرده ایم	چو بخشک دار سرو گلشن منصور بود
3	آفتاب از ساعز چشم تو مستی عام شد	سبجه زاهد ز تخم دانه انکور بود
4	از سبزه چرخه و پیمانیه کل نشو یافت	دخرا باق گلستان بلبل مجبور بود
5	آن زمانه از روز شهید لعنت کرده است	مرغ روح من با بوی گلستان زنبور بود
6	درد بسا عدم طوم ما هستی و انبود	نقطه خال تو بر لوح درو مسطور بود
7	رخت آن روز که تو از خطه تی لوح رخت	خاکسریها ز دامن زدن مادور بود
8	باز آن زمانه که تو با ما بودی	تاتار مناعستایانم نغمه صبر بود
9	 خیر یار و روزگرمت عشق منو لانا شدیم شراب لایزال جان ما مجبور بود 	

صفحه با هم روزن و نوا تراست اسکنند کند	1	حاکم بخیر و وصف عارض دگر کند
سکه نقش خویش را مضمیر بسیم و کند	2	نقش اسعد را لوح طبع مستعد
جوهر آینه موج باد کوه تر کند	3	تا اندازد اگر عکس جان پرورش
همچو فانوس آنکه جاد خانه بید کند	4	چو چراغ مهر از باحوادث ایمنست
از صف ترکا من باید که بال و پر کند	5	ناشو پروانه باشم رخس چشم آشنا
هر که داغ عشق را طبع خود مضمیر کند	6	مهر محشر کند نقش جدا قصر خورشید
	7	بینماید بسته سر منقا بلبل غنچه و شر
		عندلیب طبع خیر کر نوای سر کند

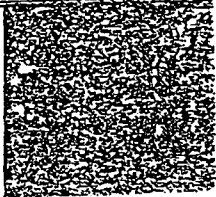
لوح مرآت سحر را زنگه استب کنید	1	تیره روز آید راه او خط غیب کند
دست را در خون نغاب چهره مطلب کنید	2	رخ نماید شاهد مقصود در چشم شما
یک نفس این طفل را آزاده از مکتب کنید	3	تا یکی در شفقتا دل در ره عشق شماست
لعل خور باد و پیمان نه مشرب کنید	4	بود در بنشیدای مهبا فروشا وصال
	5	همچو با سبغ ناد رکشن مقصد رسید
		همچو خیر ترک قید مساک و مند هب کند

25. Ü₁.44b Ü₂.61a Ü₃.60b Ü₅.49a.

4 (a) مهرا باد: مهر از باد

26. Ü₁.44b Ü₂.61a Ü₃.60b Ü₅.49b.

کم شدن از داغ دل جستم هویدا شد	خواستم کور باشد اشک دیده در باشد	1
برق کیش صبر ساما دل ما شد نشد	آشنا هم کشتن از نکا هوش خواستم	2
پادشاه سینه ریشیر سودا شد نشد	من امید داشت از عقده زانوش کم	3
با شمع ایوان تماشا شدند	خواستم انفا شیخ شهر شوق افرا شو	4
 خواستم چیر شو قانون مضر بغنا خامه ام مفناح با کج مغاشد نشد		5

چو شاخ میوه ز چو بسنان نمی آید	آدا و صفت از زبان نمی آید	1
ز تن برون دلک بار یک جان نمی آید	مبا آنکه پی تیر غمزه ات چو نفس	2
ترا که حرف و غما از دهان نمی آید	چو سایر بستیم که کس از روی نجشید	3
چو سبزه که از آب روان نمی آید	نرفتی بیخ خیا خطش ز چشم تو	4
هزار مازره گلستان نمی آید	ولین گرفت دل ما براه کوی نکار	5
ز هند بخت سیه کار بان نمی آید	صبا نیامده با بوی خط مشکینش	6
دل ز زیر خم ابروان نمی آید	پسوز آمد که شو معتکف بجز الج	7
که کار پیر کهن از جوان نمی آید	نهاره نجشید سایه همچو درخت	8

27. Ü₁.44b Ü₂.61b Ü₃.61a Ü₅.49b.28. Ü₁.45a Ü₂.61b Ü₃.61a Ü₅.49b.

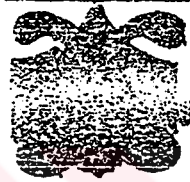
خندنگ را ستر و از مهر گمان نمی آید	ز مهر کسی که خیم از پیر نیست تا بجز	2
که تخم رسته ازین خاکدان نمی آید	ز سفله نقد گرم هیچ جا امید مدأ	3
مکو که فیض ازین آسمان نمی آید	نظر ز دیده مرد خدا طلب هر جا	4
که ز اغ جغد بین استیان نمی آید	در اوج عرش برید ز جبرئیل آید	5
- بفیض مولوی روم ازد لم خیر
بجز جو رحمن بیان نمی آید

موج از چیم زنگ زد اشده بجا شد	تیغ تو بدل جلوه نداشت چه بجا شد	1
انگشت بلا عقده کشا شد چه بجا شد	پیچ رنگ جان کشت ز تیر ستمش را	2
صد برق شرر شبنم ما شد چه بجا شد	مایم نهال کل زخم ستم دوست	3
آتش می مینا و فاشد چه بجا شد	سرتاب قدم دل ز تفد و تو پرت شد	4
جا حلقه ز باب قضا شد چه بجا شد	در وقت شهادت که گرفتیم کمانش	5
خونم بکف بار خا شد چه بجا شد	افزاده بد اما بتان کرد مزارم	6
خیر شده در کیس و جانانه گرفتار
ذل چله کش قید جفا شد چه بجا شد
	7

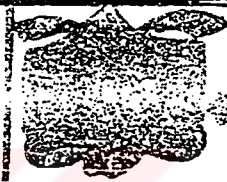

30

آب چون دچنه فند خسرو می آورد	ز طبع تیره و اصهبها برو می آورد	2
شمع خورا هر کسی شهابرو می آورد	آتش دل از غم خطش فروز آید	3
انکه کوهرا ز تبه دریا برو می آورد	کام دل نماید هد کاهی ز آشوب فتن	4
رنک می باصفوت مینا برو می آورد	ساده طبعی منظر اسرار پنهان میشود	5
این زنها خشک ماکلهها برو می آورد	خا از او مهاب رویش سبک کلشن صفحا	6
نخل نخوت بار استغنا برو می آورد	جلوه نازی نماید قامت بالا او	7

مصروع واعظ جو موج باده تنجیر با

اهل دل را از غم دنیا برو می آورد

31

بندید، مهر منور سیاه می آید	حضر سینه که بر تو چو ماه می آید	1
مگر که آن بت آهو نگاه می آید	غزال دشت زمانت سنبل آشفته	2
چو سیل سرنزمین رو براه می آید	بجست و جو سر کویت عاشق کربان	3
قدح بدست و شکسته کلاه می آید	شکوفه چمن خوبیت از مه رو	4
چو میل سرمه بروی رو سیاه می آید	ز خاک قبر شهیدان غمزه تو یکاه	5
کسی که بر سر ایوان جاه می آید	چو طفل بربا بامست در خطر دایم	6

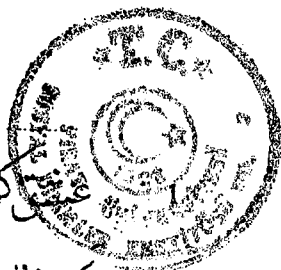

بجوخ سرمه چشم بخور می بابتد

بروز سینه خیریکه آه می آید

30. Ü₁.45b Ü₂.62a Ü₃.62a Ü₅.50a.31. Ü₁.46a Ü₂.62b Ü₃.62a Ü₅.50b.

شمع شأ و حشت ما را از چشم شیر کرد	عکس کمر نور تجلی بدها نشو کرد	2
از مه مهر عینک چشم سپهر پر کرد	انکه از ناب جالک چشم عالم خیره سا	3
دبیاض دید حو جان تصویر کرد	نیست مرد دست قدر نقش خار و تو	4
ساعده خوراک شمشیر ستم تشبیر کرد	ت باز و عذر خویش در ما آرمود	5
وصف لعلک نازبان بر ککل تقریر کرد	نیست شبم میگرد آب از دها او هنوز	6
استخوان عاشقان را قبضه شمشیر کرد	بعد مردن رستم بیگاسا از صف عشقو	7
	کشته نامش لوله سرچشمه نطق ملیح	
	کاک خیر ناکه وصف لعل او تجریر کرد	
		

این چنک بجز ریشه هم او از ندارد	دل غیر سرف تو همساز ندارد	1
مژگان تو برق نکبت باز ندارد	هرگز نشود توده حسن مانع آشر	2
جز نیش بلا ما ر بدل را از ندارد	ز از زلف مجو غیر جفا و ستم ما	3
رازیست دهان تو که غما ندارد	بیرون نشود بر ککل از پرده غنچه	4
چو خانه فانوس در باز ندارد	خلوت کده دلکه بشمعیت منور	5
از حلقه چشم کمر ناز ندارد	عکس قد بالا تو دم نیست که ای	6

32. Ü₁.46a Ü₂.62b Ü₃.62b Ü₃.50b.33. Ü₁.46a Ü₂.63a Ü₃.62b Ü₃.51a.

2 (b) مژگان : مژگان

چو کردش دولا ب فلک لایتنا | انجام غم دیده اش آغاز ندارد

خیر زخم زلف بنان رشنه بیاشد
مرغ دل ما بخصت پرواز ندارد

8

34

کشاد کا خود از زخم آرزو دارد	نه چاک سینه من منت رفودارد	1
باب تیغ ستم کوزه کلودارد	هر آنکه سیر ز سر چشمه محبت شد	2
ز جو خون شهادتلم وضودارد	نه زیر تیغ تو خم شد بجو شکر کند	3
چو طوطی آنکه لسان لطیف کودارد	مثال بسته بانس غریق سگرید	4
چو خامه آنکه درین بزم سرفودارد	سرآمده است بتحقیق مشکلا جها	5
ز اشک من کل نورسته آب رودارد	ز بسن بهجرت کرد رچین کردم	6
پراز حرام شکم آنکه چون سیودارد	بسنگ قهر شود عاقبت شکسته د	7
نه کاینه آینه نه می رخ نکودارد	فغان بلای و طوطی و مت بسعت است	8

شدم کل چمن عشق مولو خیر

نه بو کنید دما سراجیه بودارد

34. Ü₁.46b Ü₂.63b Ü₃.63a Ü₅.51a.

4 (b) طوی : طوی

35

رسته دل لاله باغ حشر سرخ و زرد	زرد
کشتی چون بر آرزویان از زمین خجک سرخ و زرد	2 مهرام از بنیوان در چمنزار و غا
از غضب که در رخ صبا عدا سرخ و زرد	3 سر و زرد باشد نهج از آتش جدا
نعت خود انکود اهل قضا عت سرخ و زرد	4 کاسه دل انکود در نکند از رنگ و بو
عینکد رخسار مرد مرز برودت سرخ و زرد	5 هر که دست باشد مظهر عیب کسان
کی پوشد مردم روشن طبیعت سرخ و زرد	6 پینگر بکونی لوح رخ آینه را

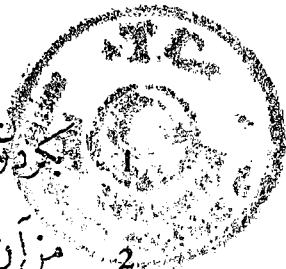
7 از فروغ آتش آندوه محنت خیر یا
 رسته دل لاله باغ حشر سرخ و زرد

36

از غنا خویش آتش در وجودی کنید	1 ای قدح و شاز و حو اشک رشک می کنید
در غم و اندوه موج با آرد و پی کنید	2 خاکنما غصه ها آتش از صها آریند
پیش حسن جسم خویشتن لایستی کنید	3 شبیم گلشن از برده و اهل بیخوشید
در تفت و تاب بنور کوه تا کوهی کنید	4 تشنگی غمناک باشد ز غم بر سران
در کار بزم ما ای مطربان می کنید	5 میرمد تا زاغ غم از بوستان عیش ما
بجا عیش را بنمرد خویش تابعی کنید	6 کشتو آزاد کی بر ما مسلم گشته است

7 خوشی تن را محمودیدار جمال می کنید

35. Ü1.47a Ü2.63b Ü3.63b Ü5.51b.
 36. Ü1.47a Ü2.64a Ü3.63b Ü5.51b.

1	بگردن مهر جا مجلس ز یابی من باشد	شراب شعله اشخ جرمه میا من باشد
2	من آن متا ابکار و خلوت کاه بخریدم	که رنگ کل حنا با اسفنا من باشد
3	چو دیده اش بر صحنه اندیشه بنوم	سوا چشم آهود و ده معنا من باشد
4	ندید هیچ بیرون داغ هجر با ز سینه	چو کیفیتی از نشئه صمها من باشد
5	کر قدم جا رسوا ز دست ساقچشم	که شمع بز محسرت لاله صحرای من باشد
6	گلستانجا لشرا ز بس من باغبان گشتم	که زلفش سنبلی از گلشن سودا من باشد

	سواد سرمه چشم نشاء اندوه را خیر		7
	ز دواه آتش را شور افرا می من باشد		

1	دلپراز سودی بخله تا کل ز لبر شود	صندلها آرزو در غنچه ام مضمهر شود
2	جا ساد راست فطرت سجده و میخارا	رشته کا شمار و طنبور و کوی منسطر شود
3	هر که شد هم محبت نیکان شو نیکی پذیر	آب چو با سکر آمیزش کند سکر شود
4	میدر هر د با و از گوشه شاخ بنا	سرخ معنی را در و شو و نامه بال و پر شود
5	میشد شخرد از برونک از هت اهل کرم	قلمها از فیض دریا دست کو هر شود
6	اخذ و اهل شر و گشته سازد و دریا	شاخ چو با آتش آمیزش کند اخگر شود

37. Ü₁.47b Ü₂.64a Ü₃.64a Ü₅.51b.
 38. Ü₁.47b Ü₂.64b Ü₃.64a Ü₅.52a.

8
 9
 10

1	منه هم نهای مهر علی بن زین کجا شود	خو رسیدن اجراع کجا هم ضیا شود
2	بافس اگر رفیق شد راستی بچو	که در راه تافتاب بار همتا شود
3	تو که علقه رسته کند مرد را ز بند	با انقطاع رسته ز سوزن رهاس شود
4	سالک ز وصل بسته کند باب گفتگو	سیل از بود رسیده به بیم بصد شود
5	از اشک چشم خانه ظالم بود خراب	سامان شعله از نم بارانها شود
6	چو مهر اگر ز داغ درو شمع خود کنی	مهتاب از اجراع تو بر تو کد اشود
7	خیر دین چمن چه کم نغمه خوش با عند لب زاع و زغن همنوا شود	

دامن صحر است از مهتاب يك دريا شير	كوشكو كودك مزاجا جهان جويا شير	1
بي قرار هادهد اطفالا لاسودا شير	ز ازوي لكد دينا است نادان مضطر	2
شير كى باشد چو شير از شر ك معاشير	جلوه فيض بزوكى نيست از نام بلند	3
كوسفيد ياف عين قير از اجرا شير	تيره د يابد زانوار نصيحت روشن	4
از تير خم روغن صابرايد لاي شير	زاده صباخينها صافتر زيشان شود	5
طفل را بهتر بود از شهد با اعما شير	سالموح از نعمت دينا با نكده قانغت	6

طفل د خير ازان دل بسته رفتن باو

دامن صحر است از مهتاب يك دريا شير

دساغر شراب چون گشت اشكا	د دیده وقت كريد چو خوكشت اشكا	1
صفا سحر و فوگشت اشكا	د ملك حسن با ريز عر كا ان بر رفتن	2
كلها گلستان درون گشت اشكا	اين زخم سینه نيست ز بار ايتراو	3
صد اخذ ز نجت زبون گشت اشكا	دل خاست نارود بره کشور مراد	4

اين گل كه زيب گلشن نظمست خيرا يا

در شوره زار طبع تو چون گشت اشكا

40. U₁.49a U₂.66a U₃.66a U₅.53b.
5 (a) زایشان : زایشان

41. U₁.50a U₂.67b U₃.67a U₅.54b.

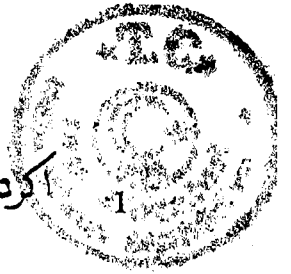
سرد کردد جلوه از با بهار بیشتر	از فغان من کند با عشوه کاپیشتر	2
دیدم را پر خواب دار نشسته در بیشتر	دولت دنیا بمر دم باعث غفلت شود	3
مهر و مه راد ر فلک شد بقر بیشتر	رتبه بالا بضا جا و بخشد اضطراب	4
مرد را محفوظ کردد ز زشتار بیشتر	باغبان تجلی که بخشد میوه میدارد نگاه	5

چاسا زد خاک را تیر هوای خیر یا
هست بالا رفتنی را خاکسار بیشتر

دل من را کشته تیغ تغافل میکند آخر	نگاهت غار صبر و تحمل میکند آخر	1
کفن از نار و بود سو کاکل میکند آخر	سینه بختی بوقت فرا سیر هجر زلفت را	2
بکر گاه خم شمشیر را بل میکند آخر	روان من ز بختون شهادت ن کند خواهد	3
شراب خویشتن از خون بلیل میکند آخر	درین کشتن سربا و صف رویش نغمه	4

بجا کوس قبر طابا نظم ترم خیر
ز روم آغاز عز مشرامل میکند آخر

42. Ü₁.60a Ü₂.78b Ü₃.78a Ü₅.63a.43. Ü₁.60a Ü₂.78b Ü₃.78b Ü₅.63a.

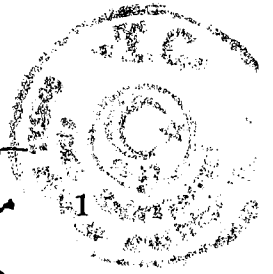
44

سند قاس کند مرغ باغ لای خویش	اکر دور و فکتم اشک دانه دانه خویش	1
ز آفتاب کنم کر چراغ خانه خویش	بود و دیر شو شعله اش چو بخت این	2
رسانده ام بفلک ناله شبها خویش	ز فکر قد بلند و سواد خط رخت	3
شهادتی نکتند از کهر خزان خویش	دلی که سرور عشقت اشک می باید	4
من آن هزار گلستان و حد تم خیر		5
ز بال خویش کنم خارا آشیانه خویش		

45

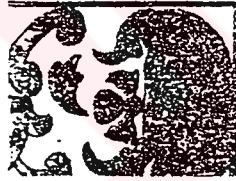
بلبل بیکطرف کاخ و رو بیکطرف	عاشق بیکطرفت مهر و بیکطرف	1
یک جلوه کرد آن قد و جو بیکطرف	کرد نکش چو سایه فادند د پیش	2
کرد دنگ چشم فتن جو بیکطرف	چون بترجسته طرفه غمرا لاحترا	3
چو کا بیکطرفی فلک کو بیکطرف	چاپکسو اجرخ ز خویشیده مانو	4
مجنون بیکطرف رود آهو بیکطرف	شو چون قیس من افند اگر بدشت	5
جنت بیکطرفی سرانکو بیکطرف	ای زاهد این از آن من و آن از آن تو	6
خاشاک را برد رویش جو بیکطرف	کبر و شست کند محو ما سو	7
خیر خرید قدر شناسان هر دو را		8
نظمت بیکطرف شده لولو بیکطرف		

44. Ü₁.65b Ü₂.84b Ü₃.84b Ü₅.67b.45. Ü₁.67a Ü₂.86b Ü₃.86a Ü₅.69a.

46

1	مادر زیر فلک رلحت تما میکنم	در سو آسایه دودستم میکنم
2	شمع و ش آتش ز داغ د بمغز خونیم	نا هو افسرزین ز سروا میکنم
3	برای خشک کلشن شوقیم پیش روزگار	کاسر بر آسمان که رو بصر میکنم
4	دشت حشر جلو که شاهد مقصود ماست	از کف افسوس مرآت تما شامیکنم
5	زان سبب ماست برداریم از شغل جان	سیلی زد بر قفای جاه دنیا میکنم
6	دچمن آن عندلیبا سمند و مشربیم	شعله و از برق آشیانها میکنم
7	سینما ساز چو هند و قلم در زرد ما	بجرها از قطره ناچیز پیدا میکنم
8	د هوای سیر چشم مست آن آهونگه	حلقه چشمی ز خط جام می و میکنم

ما ز فیض نکه اشعار غزالی کلیم

خامه را حیر عضا طو معنا میکنم

47

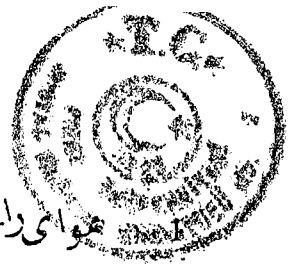
1	ز شوقش اشک بر رخسار چو غلطد چنان غلظم	چو شبنم بر رخ کلتر اچو غلطد چنان غلظم
2	ز چشم اعتبار یا چون میجو افاده	تهی جا از کف میجو اچو غلطد چنان غلظم
3	ز سیل اشک خود غلطیده و بر خویش پیچیده	خبا از موج برانها چو غلطد چنان غلظم
4	ز فکر زلف پیچاید اوبی صبر و آرامم	که طفل از بیم شکل ما چو غلطد چنان غلظم

براه تازه کوئی پیرو نزهت شوم سیر

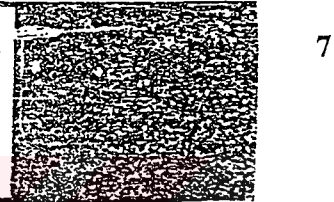

ز عشقش مست در رقاب چو غلطد چنان غلظم

46. Ü₁.72b Ü₂.92b Ü₃.93a Ü₅.74b.47. Ü₁.72b Ü₂.93a Ü₃.93a Ü₅.74b.

48

امید جرعہ زمینای سر کنون دارم	هموای راحت دل از سپهر دود دارم	
بسر چومهر فلک آتش جنون دارم	از ان همیشه شو بیدار سرگردان	2
چو تیغ غازه رخسار او زخون دارم	دل که شاهد خلوت که بجز د شد	3
کشاده صد کل داغی ز سر برودارم	چمنظر از فضای حدیقه درد	4
سواد در دزد مور و ملخ فروز دارم	بفکر دانه خالش در آشیانه سر	5
خندک جو تو در ساحه درود دارم	چو شاخ کلک نشاء است در فضا بجز	6

	سراغ شمع رخ یار میکنم خیر		7
	بوادی بی که ز پروانه رفتمو دارم		

49

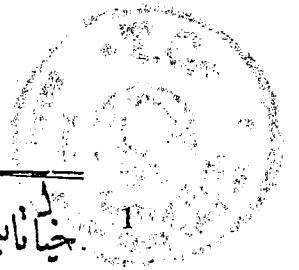
برک ز کس دمدا می کلبدن از خاک تنم	کشته چنجر مشرکا نوشتد چون بدتم
شب که از حسرت زلف سیهت ناله زتم	آه من نکبت صد سبیل بویا دارد
غبطه برک کل و لاله صحن چینم	دستم ریش الم داغ جفا در سینه
زلف معنی چو خم طره خوبان شکنم	کلک من ناخن مشاطه فضل و هدیه
شررتیشه خارا شکن کو همکنم	کاه پنهان شو مر از دستم که ظاهر
گو یار در دهن مردم با قیل سخنم	مظنر معینم ولیک ندارم صورت

	نکنم از پی آن قامت بالادور	
	خیر خیره سر سایه نخل سمنم	

48. Ü₁.73a Ü₂.93a Ü₃.93b Ü₅.74b.7 (a) Ü₁ kenarda "sürâğ, yol sormak ve yola delâlet etmek. Çağatay lisânından ma'hûzdur."49. Ü₁.73a Ü₂.93b Ü₃.93b Ü₅.75a.

1	دزین آینه عکس رو یارم نیستم	شعاع آفتاب شعله یارم نیستم
2	نه از دیده و پیدا با تا ردل فروزم	نیم طره غیر شمارم نیستم
3	نه فیض اعتبار دارم از عالم نه استغنا	مثال نقطه صفر شمارم نیستم
4	ز سر کردانی من نیستی و هستی کل شد	نه شعله جواله دارم نیستم
5	جنونم الفتی دارد تمکین خرد مند	کمی سر و گاهی هوش یارم نیستم
6	شون امتیازم محو انوار بجلی شد	بدی با حقیقت جو یارم نیستم
7	نشانی بی نشانی دارد از امر زش حیرت	چو حرف و عد بوج آن نکارم نیستم
8	نه پیدایی نه پنهانی نه بندم ریشه و ملت	جناب بحر و موج بیقرارم نیستم
9	سر ایا منظر بود و نبود عالم خیری	
	بگلزار جهان رنگ بهارم نیستم	

1	بوی آن رخ نیکو کنم بزم سخن روشن	سو اصفحه را کرده استم کلک من روشن
2	کل خوشید رنگم بر چمن شریف می آرد	بشارت بر گلستان دیده مرغ چمن روشن
3	نمی بست اینقدر بر نقش شیرین خنده کایها	نشد کرا از شرارتش چشم کوهکن روشن
4	سو دخال غریب کل چشم ما عزیزان شد	نشاد دیده ما بجز تو صبح وطن روشن
5	فراغ خانه ام چون کوهسار از نور خود چهره	
	کنم فانوس تن از شمع داغ خولشتن روشن	

52

کل خوشید را بر صفحه خاطر مصور کن	خیالناشن رخسار شوق افروز دلبر کن	1
شراب فطرتم را غبطه صهبا کوثر کن	الهی برقی اندیشه کرد آن ساغر دلرا	2
صف مزگان من محصلت بال سمند کن	نسوز نار با آتش شمع جمال او	3
زبانم را موثر بچو نوک تیغ حیدر کن	بدست فکر تم بکشا خدا یا خیر معنا	4
شکار زخم شمشیرش سر آینه رادر کن	بصحن خانه دل میهمان شوق می آید	5
<p>ز نور شمع نظم نصرت آتش زبان خیر شبستان خیال خویش را یکند اختر کن</p>		6

53

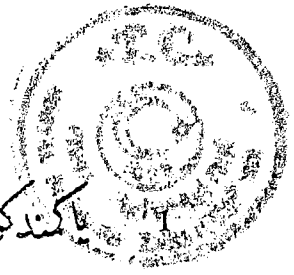
شبنمی بر لاله بزمرده گلشن فرن	آب اشک ای دیده بر داغ سیاه من فرن	1
تیشه بر تربت فرهاد خارا کن فرن	شاهد ای شیرین شرع عشق سوند ترا	2
خرمن کترا شرار شعله شیون فرن	سوختن معشوق خور نیست ای بلبل سرا	3
دیچمن ای غنچه هرگز لا اشکفتن ترا	هر کل زخم زبا جنبش مژگان شکفت	4
<p>از شکا صبح خیر آفای آید برون چاک زخم جسم خود در ارشته و سوزن</p>		5

52. Ü₁.76b Ü₂.97a Ü₃.98a Ü₅.78b.

3 (a) تازتاب : تازتاب

53. Ü₁.76b Ü₂.97b Ü₃.98b Ü₅.78b.

5 (b) چاک : چاک

54

یادُم شمشیر یا نولک سر ابروست این	یا کند کردن جانست یا کیست این	
یادها دلربا با غنچه خوشبوست این	یا بلوح عاشقش یک نقطه شک یا خا	2
یا نکا دیده یار است با جادوست این	بسته دیک مویکد رزم آوردان عشو	3
یاد و تیغ صا رو یا ساعد و بازو این	ماهی سیمت یاد رجی با حسن و آن	4
شبم باغ حسن یا خا عنبر بوست این	یا سواد مردم چشم فآده بر رخس	5
بدشاشوق یا مرآت پاک روست این	یا شطاع آفتاب مشرق حسن و جمال	6
	نقد جان خیر بهای کمترین او بود	7
	مصراع نظیر تو یا نحو رشته لولو این	

55

وی نسخه وحدت را صفحه جمال تو	ای قطره کاک حق هر نقطه خا تو	1
فانوس حقیقت را شمعست مثال تو	از پر تو رخسار روشن دل عاشق	2
ای مهر صفاد لیدیم زوال تو	ای ساغر فی کشتی مستور چشم ما	3
جو یا در فیضیم از بحر کمال تو	ای اشک نر خواهیم از زینش و از جو	4
از بای دل اندازم ای عقل عقال تو	د راه جزو رفتن رفتن بر حقیقت	5
ای لاله داغ دل تنگت بسفال تو	بیدای بلا باید در سینه کنجاری	6

54. Ü₁.78a Ü₂.98b Ü₃.100a Ü₅.80a.55. Ü₁.79b Ü₂.100b Ü₃.102a Ü₅.81b.5 (b) Ü₁ kenarda "°ikâl, luğatde vasat-ı zerrâ° cemele rabt olunun hable itlâk olunur. cem'i°ukul6 (a) Ü₁ kenarda "beydâ, ma°nen ve veznen sahrâ gibidir"

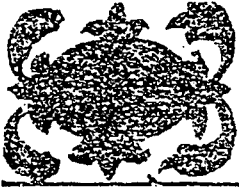

ای باغ قناعت باش از باد خرا این	رشک کف احسان شد هر لبها تو
8 ابرو ترا بنده هر د لب مره پیکو	خوشید کند سجده در پیش همزه تو
9 ای مرغ دل عاشق دایم تو چه غنما	کرد و شده چون بینه زیر پرویا تو
10 خاکستر پروانه اصل تو مگر ای جان	آتش زده درد لهارنک رخ آل تو
11	یا حضرت سؤالا ناخیر شده مست فیض از لطف جوا تو و ز لطف سوال تو

1 دل و تنم زغم تو خراب شد هر دو	خراب صدمه صدا اضطران شد هر دو
2 دیده عکس دو خاطر خوش که منم بود	برو سیل سر شکم حباب شد هر دو
3 دو قطره که به بحر خوش ز دیده چکید	بموج آمد و ببحر کلاب شد هر دو
4 بسینه بود و سبک از تیر جو تبار	کد اخت از تن آه دل آب شد هر دو
5 غرغ آتش داغ و شرار شعله آه	کناز جسم مرا ما هتاب شد هر دو
6 ز فکر نایش رحمت سواد جرم گناه	سفیدی دم صبح ثواب شد هر دو
7 سواد جهل مرکب ظلام جهل بسیط	برو شاهد عرفان نقاب شد هر دو
8 دو مصرعی که بوجوه تیرا بره نسیستم	بدست سادانه تیغ عتاب شد هر دو
9	براستی چو قلم چون علم شدم خیری

خطا و معصیت من صواب شد هر دو

57

از شوقِ اوست چشم بندد دهر آینه	تا دید عارضت چومه انور آینه	1
فانوس شد بشمع رخ د لبر آینه	دوسینه اش همیشه شو جلوه ز نور	2
خنجر کشد بروی من از جوهر آینه	کریک نکم بر رخس این چه طالعت	3
کردد زرنک دود نفس مغبر آینه	روشتند لان صبو بازار نیستند	4
 خیری ز خاکساری خود پاک دل شو	 یا بد جلا همیشه ز خاکستر آینه	5

58

ای آتش دل نور بقا بلکه تو باشی	ای داغ درون شمع هدا بلکه تو باشی	1
ای بخت سیه کل جلا بلکه تو باشی	در گوشه غم دیده حسرت منشا زنا	2
در کلشن ما باد صبا بلکه تو باشی	ای آه ندارم شکایت ز تو خوش باشی	3
مرات تجلی خدا بلکه تو باشی	ای روشنی ز نماشای رخ یار	4
آینه رخساحیا بلکه تو باشی	ای ساغر می مینگره با تو بغرت	5
کلکونه رخسار رضا بلکه تو باشی	ای خون سرشک جگر آلوده عاشق	6
ای تیغ ستم بال هما بلکه تو باشی	بر فرق شهیدان جد لکاه محبت	7
راستکش اجناد بلا بلکه تو باشی	ای طره مشکین بریشان شده یار	8
	ای خاله خیر همه جامنغ فیضی	9
	میزاب گلستان سخا بلکه تو باشی	

57. Ü₁.80b Ü₂.102a Ü₃.103b Ü₅.82b.

1 (a) لآ انور : انوار

(b) Ü₁ kenarda "her-âyine elbette dimekdür. °Arabî'de lâ-büdd ma'nâsıma"5 (a) Ü₃ ز خاکساری خود پاک دل شو خیری58. Ü₁.86a Ü₂.108a Ü₃.109b Ü₅.87b.

ÖZEL ADLAR İNDEKSİ

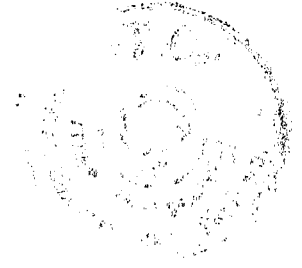
Abbas	G-156/6a
Ahmed	T-1/13b, Mt-3/VII/4
Âl-i Âbâ	Mt-1/III/2b, Mt-1/I/7b
Âl-i Ahmed	K-5/7b
Âl-i Hâmdân	T-1/8a
Âl-i Osmân	K-5/30b
Allâh	G-219/5b, K-12/49a, G-189/6a, K-14/10a, K-5/38b
Arab	G-181/3b
Aristo	K-15/14a, Mt-3/XIV/2
Âsaf	G-45/7a
Attâr	Mt-3/XIV/4
Bâbil	K-11/44a, G-123/6a, G-187/2a
Bâli	K-10/5b
Bârî	K-7/8b, G-11/5b
Bedrû'd-dîn-i Şâmî	G-24/7b, G-52/5b
Behrâm	G-40/3b
Behzâd	Mt-8/I/5
Bî-sütûn	Mt-5/II/5
Canâb	Kt-3/3a
Cem	K-4/12b, K-15/9b, G-163/2a, G-116/4b, G-131/1b, G-169/1b, G-171/3b, G-194/3b, G-21/5b, G-25/4a, G-29/3b, G-45/7a, G-6/1a, G-86/2a
Cemşîd	G-61/2b
Ceyhun	G-137/4b
Cûd	Mt-3/VI/2
Çigil	Mt-3/XV/1
Çingîz Hân	K-5/27b
Çizmeci Meyhânesi	G-181/4b
Dârâ	K-5/17a, G-116/4b
Dârâb	G-33/1b
Düldül	K-12/30b, G-205/5b
Ebî't-Tayyib	K-9/37a

Efrâsiyâb	K-4/20b, G-82/3a
Emîr Dihlevî	Mt-3/XIII/5
Enverî	K-4/33a
Ester	G-22/1a
Fârûk	T-1/13a
Fâsîh	Mt-10/V/4
Fazlî	K-10/8b
Felâtun	G-175/7a, G-220/2b
Ferhâr	K-5/5a, K-5/8b
Fırat	Mt-1/V/8b
Fıtnat	Mt-4/V/4
Firdevs	G-183/3b
Habîb-i Kibriya	K-2/1ab
Hâkânî	K-9/24b
Hâkim (Efendi)	G-162/7a, G-172/6a, G-202/5a
Hâkîm-i Gaznevî	Mt-3/VIII/5, Mt-3/XIII/5
Hamza Efendi	K-16/20a
Hârût	G-187/2a
Hayber	G-205/5b
Haydar	K-9/21a, K-16/22a, K-4/35a, K-4/37a, T-1/13a
Hazret-i Zehrâ	K-9/41a
Hicâz	G-151/3a
Hıfzî	G-126/5a
Hındû	K-4/34a, K-11/25b, G-30/2b, G-48/3b, G-74/5b, G-145/4b
Hûda	K-3/4a, K-4/15a, K-10/1a, K-10/5b, K-11/37b, Mt-3/VIII/3, Mt-3/XVIII/3, G-70/3b, G-88/6a., G-199/5a, G-211/3a
Huten	G-60/2b
Hüsameddin	Mt-3/V/4
Hüseyn	Mt-1/III/1a, Mt-1/II/4a
Hüsrev	Mt-3/V/4, G-45/7a

İrâk	G-151/3a
İblis	G-217/5b
İbrâhim	G-188/2b
İlhânî	K-5/34b
İrem	Mt-12/27b, G-74/2a, G-144/1b
İsâ	Mt-3/VII/5
İsfendiyar	G-32/6a, G-35/1b, G-59/3a
İskender	K-5/16b, G-31/3b, G-70/2a
Ka'be	Mt-3/III/3, G-30/2b, G-38/7a, G-117/3b, G-122/4a
Kâf	Mt-2/X/1
Kandehâr	G-122/3b
Karahisârî	G-47/6b
Kârûn	G-137/5b
Kaşgâr	K-8/16b
Kâşif	G-110/5a
Kaykâvus (Kâvûs-key)	G-82/3b, G-168/2a
Kays	G-181/3a
Kemâl	K-5/28a
Ken'ân	K-15/12b, Mt-1/II/4a, Mt-1/III/1a, Mt-1/IV/1a, Mt-1/VI/8a, G-77/6a
Keyhüsrev	Mt-3/IV/5
Kızıl Arslan	T-1/10b
Kirmânî	G-55/4b
Kur'ân	K-9/40b, G-217/5b
Leyla (Leyli)	Mt-6/V/4, G-57/1b, G-82/2a, G-106/2a
Mahmûd	K-5/26a
Mansûr	G-27/3b, G-196/1b
Mecnûn	K-15/7a, G-57/1b, G-106/2b, G-137/7b, G-152/7b
Mesîh	G-91/2a, G-137/5a
Mesnevi	Mt-3/I/5
Mevlâ	K-12/50b, Mt-3/VI/2, G-34/5a, G-73/5b
Mevlâna	K-7/7a, K-7/18b, Mt-3/XIII/2, Mt-3/XIII/4, G-1/1ab
Mevlevî	Mt-3/III/5, Mt-3/XII/5

Mevleviyye	K-7/14b
Mollâ-yı Rûm	Mt-3/IV/4
Muhammed	K-11/20a
Mustafâ	G-70/4b
Mustafâ Hân	K-5/18a
Nâbî	G-118/5a, G-61/5b
Nahşeb	G-8/6b
Nâmık	G-114/8a
Nasr-ı Sâ mânî	K-5/25b
Nefî	Mt-3/XIII/4
Nişâncı Pâşâ	K-12/23a
Nüzhet Efendi	G-5/7a
Râ'ik	Mt-11/VI/4
Râğb	Mt-8/VII/4
Rahmî	G-134/7a
Reîs Efendi	G-125/10a
Resûl	Mt-1/I/8a, Mt-1/III/3b
Rıdvân	Mt-3/XVIII/3
Riyâzî	Mt-5/V/4
Rûm	Mt-3/XIII/1, Mt-3/XIII/3
Rüstem	K-5/7a, G-32/6b, G-138/3a
Sâib	G-193/4a
Sıdkî Efendi	K-6/13b, G-180/6a
Sıfâhân	K-5/24a, K-6/3b
Sitanbul	Mt-12/69a, G-97/4b
Sultan Selim	T-1/5a, T-1/18b
Süleymân	K-5/16b, G-55/5b
Tatar	K-5/27a, G-139/3a
Tehemtem	G-33/1a
Tıflî	G-166/7a, G-167/7b, G-194/6a
Türkî	G-193/4a
Usyûfî	K-9/28b

Utarid	K-16/21a, G-63/6b
Uzun Hasan	T-1/9a
Üsküdar	G-97/4b
Ya'kûb	G-70/1a
Yazdân	Mt-12/22b
Yezdân	K-5/4b, K-6/14b
Yezîd	Mt-1/III/2a, Mt-1/III/3a, Mt-1/III/7a, Mt-1/VII/6a
Yusrî	G-30/5b
Yûsuf	G-70/1b, G-132/5a, G-147/5b
Zâl	K-5/4a
Zârî Efendi	G-210/5a
Zehra	K-4/36a
Zerka	T-1/14a
Zûlfikâr	K-4/37a, K-15/22b

EKLER

MUKADDİME¹

Hamd-ı firâvân ü şükr-i bî-pâyân cenâb-ı Yezdâna şâyândur ki tâk-ı zebceden nişân dîvân-ı ekvân-ı şanî² dest-i kudreti ve vücûd-ı kârhâne-i "âlem delil-i vahdetidür.

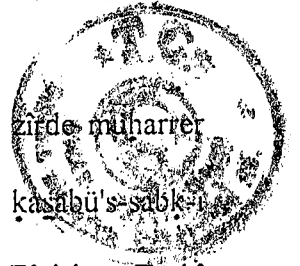
Nazm:

ففي كل شيء له آية تدل على أنه واحد

وصلوة بمجد وسلام ببروعد

Ol nâzım-ı emr-i dîn olan Seyyidü'l- mürselfine lâyük ü haqîkdür ki manzûme-i mu'cizât bahresi zîver-i mecâmî³-i iştihâr ve beytül-kaşid sitâyişi ile'l-ebed muqayyed-i buğûn-ı mehâriq-i ahbârdur ve dahî âl ü aşhâbı üzerlerine olsun ki her biri şirâze-i mecmu'a-i diyânet ve nokta-i tahsîn-i beyt-i faziletidür. Amma ba'd ma'lûm ola ki kelâm-ı mevzûn ve nazm-ı gûn-a-gûn fenn-i mine'l-fünûn ve belki eşref-i şanâyi⁴-i beşcriyye oldığı vâreste-i kayd-ı çerâ vü çün olup tabaka-i "ulyâ aşhâbı füzelâ "anil-ğayr ta'allüm ü iktisâbına h'âhiş-ker ü kesb ile huşûlî mümteni⁵ olduğundan her şahşâğayr-i müyesser ve fî hadd-i zâta muqaffâ ve müsecca⁶ güftâr ü mazâmîn ve nüktî müstemel eş'âr-ı semîr-i meclis-i erbâb-ı fazl ü "irfân ve nedîm-i hâşû'l-hâş bezm-i aşhâb-ı fehîm ü îkân olmağla o maqûle mahrem-i esrâr-ı gaybiyye vü bîhâne-i kümûnât-ı ma'neviyye olan zevât-ı müteşahhışanun eş'ârı ba'de mâ kazâ nahbe üflâde-i tâk-çe-i tenâsı ve tevârî olmak revâ-dâste-i ehl-i inşâf olmayup şu sebebden ki şâ'irüñ şîri nakd-i fikri ve belki hâşıl-ı "ömri olup âşârını tahlîd ile nânmı tecdid

¹ Ü₁.1b Ü₂.1b Ü₃.1b Ü₅.1b Mukaddime başlığı metinde olmayıp tarafımızdan konulmuştur.

vesîle-i rahmet-i karib ü ba'îd olacağı zâhirdür. Binâberîn tercemesi zîrde müharrer kalem-i keliflü'l-beyân ya'ni ser-âmed-i şu'arâ-yı devrân ve hâ'iz-i kasabü's-saluk meydan-ı ʿirfân olan es-Seyyid Muhammed Hayrî Efendî merhûmun Fârîşi ve Türkî eş'âr-ı dilârâsı egerçi mütefâvit-i râdde-i ihşâ olup ancak hâl-i hayâtında cem° ü telfikine muvaffak olamadığından ekser-i âsârı mânend-i dürr-i yetim-i asdâf-ı evrâk ü [mecâmi°de]² müstetir ve o dahi mürûr-ı ezmân ve tekkelübât-ı hevâdisât-ı ekvân ile resîde-i ʿarza-i telef ü ziyâ° olacağı [kâ's-şems fi'l-hevâciri]³ zâhir idüğini [hâlâ mesned-nişîn-i haṭb-ı cesîm-i riyâset ve yekke süvâr-ı meydan-ı ʿaql ü fetânet olan Muhammed Râşid Efendî şûret-i terğîb ü teşvîkde bu sukâta-çîn-i h'ân-ı erbâb-ı me'ârif ü fûrû-nişîn maştaba-i aşhâb-ı letâ'if]⁴ ya'ni Ahmed Vâsîfa ifâde ve âsârını cem° ü tertîb ve [unfûvân-ı şebâbında]⁵ nazm-âver-i beyan olduğu kelimât-ı mevzûneyi terk ü tecnîb ile divânını sâ'ir devâvîn-i bülağâya ilhâk-ı irâde buyurmaları ile imtişâlen li-emrihi maqşada şürû° ve tertîb-i uşûl ü fûrû° kılındı. Ve mine'llâhi't-tevfîk ʿalâ mâ kaşdet ve ʿaleyhi i°timâdî fi-mâ ʿaniyyet-i vâridet.

[Çünkü sâhib-i divânun ibtidâ-yı emrde tefâsil-i ahvâline vukûf ü ʿusûr için nüfûs-ı beşeriyede devâ°i-eşvâk der-kârdur. Fi'l-hâzâ bâlâda va'd olunduğı gibi ibtidâ tercemesine ve ba°de eş'âr ü sâ'ir âsârınun kayd ü tahrîrine ibtidâr münâsebet görüldi]⁶.

² mecâmi°de : defâtirde Ü₂ Ü₃ Ü₅

³ kâ's-şems fi'l-hevâciri: -Ü₂ -Ü₃ -Ü₅

⁴ şûret-i teşvîk ü terğîb ü ma'raz-ı tahsîn ve tatribde hâlâ re'isü'l-küttâb ve zübde-i erbâb-ı elbâb olan ʿinâyellü Muhammed Râşid Efendî Hazretleri bu fakîr-i kalîlü'l-bıdâ'a Ü₂ Ü₃ Ü₅

⁵ eyyâm-ı şebâb ü sabâsında Ü₂ Ü₃ Ü₅

⁶ -Ü₁

[Terceme-i es-Seyyid Mehmed Efendi]⁷

Mûmâ ileyh Bolı sancağında Viranşehir kazasında vâkı° Ömerli nâm karyede sâkin Kaşamoni mütesellimi dimekle ma°rûf es-Seyyid Yahyâ Ağa'nun şulbünden bin yüz kırk yedi tarihinde tevellüd ve hacr-i terbiye-i pederde derece-i [fark ü temyize]⁸ teşâ°ud eyledikde nazım:

تفان وفضل من كل علم فانما يفوق امرئ في كل فن له علم

meâlini semîr-i zamîr-i fetânet-i tahmîr ve ol havâlide kâ'in ba°zı kavâbilden tahşil-i °ilm-i yesîr eylediği hinde semt-i şî'r ü inşâya °atf-ı °inân ve °unfuvân-ı şebâbında cevdet-i qarîha ve selîka-i şabîha ile [müşârün ileyh bi'l-benân]⁹ olup tahmînen sinni °akd-i °işrine muntelhî oldukda Hekîm-zâde °Ali Pâşâ merhûmun Trabzondan li-ecli°ş-şadâre âsitâneye teveccühünü istimâ° ve kethüdâsı Velîyüddîn Efendî'nün terbiye-i erbâb-ı isti°dâd mu°tâdı olduğunu ihsâs ile dâmen-gûşe-i semâhatine medd-i bâ° ve bir kaşîde-i tennâne ile işbât-ı vücûd ve cezâlet-i şî°rine nazaran nâşiye-i ahvâlinde eşî°a-i liyâkat ve istihâl-ı mütelâlî ve giderek bi't-terbiye kadr-i şî°ri °âli olacağı sübût-yâfte-i ta°ayyun ve şuhûd olmağla Velîyüddîn Efendî'nün iltifât ü nevâzişine mazhar ve vuşla-i °atiyyesine neyl ü vuşûl ile mâhiyyeti kemter iken ber-ter olup kıt°a li-muħarririhi:

Kenâr-ı yerde yazıkdur kemâl erbâbı

Dürr-i şemînc maħall genc-i şâygân-sezâ

Felekde seyr ü temekkün hilâli bedr eyler

⁷ Terceme Ü₂ Ü₃ Ü₅ (Ü1 nüshasında bundan sonraki kısım 94'a'dan itibaren başlıyor).

⁸ Fark-ı temyize Ü1

⁹ müşârün bi'l-benân Ü2 Ü3 Ü5

Bulur küşâyîşi gülşende ğonce-i ra'nâ
 meflûmı şâhib-i tercemenüñ kurtı-ı binâgûş-ı iz'ânı kılınarak bil'-ma'iyye âsitâne-i
 sa'âdete azîmeti terġib olunduġda nazım:

نظم تغرب عن الاوطان في طلب العلم، وسافر في الاسفار
 خمس فوائد، تفرح هم واكتساب معيشة، وعلم واداب وصحبة

ماجده

mezâyâsını derhâl pîş-nihâd-ı şu'ûr ve lebbeyk-zen-i icâbet olarak izhâr-ı beşâset ü
 sürûr idüp akraba ü ta'allukâtıyla vedâ' ve 'alâyık ve revâbıt-ı vağan-ı aşlıden inkişâ'
 ve neşide-i beyt:

Ehl-i dil ârâm ider her çanda kim raġbetlenür

Gâh olur ġurbet vağan gâhî vağan ġurbetlenür

Pâk-tıynet ġûşe-i ġurbetde h'âr olsun mı hiç

Gûher âġûş-ı şedefden dür olur kıymetlenür

terâneleriyle dem-sâz-ı bezm-i hicret ve âsitâne-i sa'âdet tarafına haddi h'ân-ı 'azîmet
 olup muğaddemen dâ'ire-i mezkûreye ittişâl iden Kânî'ye refik ve beyt-i ġarrây

اجبار لنا انا غريبان ههنا

وكل غريب للغريب نسبي

me'âliyle çat'-ı mesâfât-ı tarîk eyliyerek müfredât-ı dünyâya şûret-i muhâsebe-i icmâl
 olan âsitâne-i sa'âdete ilķâ-yı 'aşâ-yı vuşul ve dâ'ire-i mezkûrede bir zamân refâhiyet-i
 hâl ile gül-i şad-berg-i ümîdi vâreste-i âfet-i zübûl olmuş iken

فلک با مردم ممتاز خصمی بیشتر دارد
کماز اول کند اواره روی تیر ترکش را

maẓmûnı üzre maḥdûmı olan zâtuñ mesned-i kethûdâyiiden °azl ü iğtirâbı ḥasebiyle müşârü'n-ileyh giriftâr-ı çâr-mûçe-i iztirâb ve müstağrıç-i deryâ-yı endûh-ı vâ-ketâib olub mısra°:

وامی نفیم لایکدره الدهر

mefhûmıyla dâğ-zen-i sine-i ḥasret ve muntazır-ı °inâyet-i ehadiyyet iken mısra°:

وماهی الاغیرة شم بنجلی

me'âli çok geçmeden şıfat-ı kâşife-i ḥâlî olup ba'z ma'ârif-şinâsân-ı °aşr terbiyeleriyle Ḥâmid Ḥamza Efendi'ye intisâb ü intimâ ve nevbet-zen-i divân-ı meserret bi-intihâ olup o esnâda kethûdâ kâtibi ḥulefâsına illhâk ile maẓhar-ı işfâk ve [rağbet-i qadr-şinâsân-ı âfâk]¹⁰ ile manzûme-i alıvâli yevmen fe-yevmen müstezâd ve ber-vesf mısra°:

İltifât âyinedür şûret-i isti°dâda

şîr ü inşâsı daḥi rûz be rûz metânet ü rezânet kesbiyle reşk-efzâ-yı kulûb-ı ḥussâd olup giderek ehl-i kalem beyninde şöhreti kenâr-ı °alî °ilm ü merâtib-i devlet-i °aliyyeye istihkâkı mübeyyen ü müsellemler olduğına binâ'en kalem-i mezkûrede baş ḥalîfelik ile ser iftihârı muvâzî-i fark-ı ferqadân ve yetmiş sekiz şevvâlinde dâhil-i

¹⁰ rağbet-şinâsân-ı âfâk Ü5

silsiletü'z-zehab-i hâcagân olup [seksen üçde]¹¹ kethüdâ kitâbetiyle kamîrâ ve seksen beşde Dîvân-ı Hümâyûn beglikiligi ile menşûr-ı kadri şâyeste-i tuğra-yı tîha olup Şimni vaq'asında Ordû-yı Hümâyûn Edirne'ye tevaccüh eyliyecek taşavvuruyla Edirne tarafına şitâb ve ordunuñ Şimni'de istiqrârı hascebiyle mûmâ-ileyh hedef-i schmü'l-ğayb-ı serzenîş ü itâb olup Şamaķu kaşabasına nefy ü iclâ ve 'azimete müheyyâ iken mir'ât-ı hâlinde merhamet-i şâhâne rû-nümâ ve kayd-ı nefy ü ğurbetden reh-yâb-ı selâmet ve Ordû-yı Hümâyûn ile vâşıl-ı âsitâne-i sa'âdet olduğdan soñra seksen sekizde yine hıdmet-i mezkûreye vâşıl ve bu del'â dahî yedi sene miqdârı serâ'ir-i devlet ve hıdemât-ı dîvân-ı bülend-menzclet ile vaq' ve 'izzete nâ'il olup toķsan beş tarihinde nihâyet merâtib-i küttâb ü maımağ-ı enzâr-ı ülü'l-elbâb olan hıdmet-i meni'a-i riyâset ile tarîķini ikmâl ve toķsan yedide şadâret-i 'uzmâ kethüdâlığıyla ihrâz-ı destmâye-i iķbâl ve bir müddet hıdmet-i mezkûre ile iştiğâlden sonra giriftar-ı merâret-i 'azl ü infisâl olup nazım:

لرنت بيتي كلزوم البناء
في الفعل والحرف على الأصل

mâ-şıdķ ile âmil mısra°:

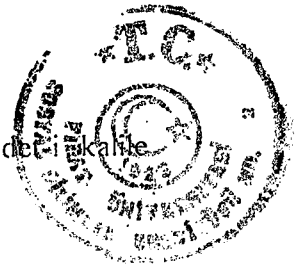
وخير جليس في الزمان كتاب

diyerek leyl ü nehâr sine-kûb-ı tahassür olduğu maķşad-ı zamîrine nâ'il olup toķsan toķuz tevecihâtında beyt:

Ne kadar cylese de sû-yı hilâfa cecreyân

Yine mecrâ-yı kadîmüñ bulur âb-ı ilşân

¹¹ seksen sekizde Ü2 Ü3 Ü5

mü'eddâsınca çâvuşbaşılık hizmetiyle bâb-ı ʿâliye takrîb ve bir müddet-i kâfile zarfında mısra[°]:

ان الأفاضل مجبولون بالحن[°]

mevlûmı üzre hıdmet-i mezkûreden tecnîb olunup

عزيت ولرا ذنب وليراك جاهلا[°]

وهذا لانصافا الشريف خلاق[°]

حذفت وغيري مثبت في مكانه[°]

كأنني نون اجمع حين يضاف[°]

mevlûmıyla nâtika-cünbân -ı şikâyet ve zîr-i perde-i mekâyid-i hassâddan nemkûle-nakş-ı nîreng-i ğadr ü ʿudvân nümâyân olur endîşeleriyle dest-zen-i cfsûs ve hayret iken derhâl tersâne emâneti tevcîhi ile mikzâf-cünbân-ı zevrakçe-i kudûret ve [iki yüz târîhinde]¹² zuhûr-ı tebâşir-i ʿinâyet ile tekrâr riyâset-i küttâb hıdmeti muhavvel-i zimmet himmeti kılınup [ikiyüzbir]¹³ senesinde tekrar sadâret-i ʿuzmâ kethüdâlığıyla binâ-yı ikbâli teşyîd ve bir müddet mürûrında makeddemât-ı sefer zuhûrını hiss ü teferrüs ile fikdân-ı esbâb-ı aʿzârını temhîd ve bir fehvâ-yı mısra[°]:

Esbâbâ rabt olundu şu'ûn-ı mükevvenât

¹² o lûalde Ü2 Ü3

¹³ ikiyüz Ü2 Ü3

ekallî iki sene muḳaddem tehiyye-i levâzım ğazv ü cihâd ḳaziyyesini takyîd eylediği
hîlâf-ı meşârib-i kâr-ı fermâyân-ı vaḳt olduğuna binâ'en hıdmet-i mezkûrdey tebdîl
[olunmuş idi]¹⁴ ve kemâl-i hüzn ü endûh ile

من كان يرغب في جنة فواد
وصفائه فلينا عن هذا الوري
فالماء يصفو ان نامي فاذا د
منهم تغير لونه وتكدر

usûlını nağme-serâyân-ı maḥâfil-i ʿirfâna taḳdîm ve delâlet-i ʿaql-ı tecâribiyle evzâc-ı
şütür gürbe-i rûzgârdan istinbât eylediği aḥkâmı yek-be-yek şümârende-i benân-ı
tefhîm itmiş idi. Sefere ʿazîmet taḥaḳḳuḳunda vâḳıf-ı serâ'ir-i düvel ve râz-dân-ı
kâffe-i mileldür diyü istişâb olunmasını ba'z ḥayr-ı ḥâhân-ı devlet sevḳ ü inbâ ve [bin
ikiyüz bir senesi şevâlinde]¹⁵ nişâncılık menşûrı yed emânetine i'ta ve [ikiyüz iki]¹⁶
târîhinde tekrâr riyâset-i küttâb ḥal'ati dûş istikâmetine iksâ olup ikiyüz dört senesi
vaḳa'-i fâci'asında Nehr-i Boza'yı mürûr ider iken râkib olduğu esb-i şüm lağzide-pây
suḳûṭ olup etraftan zühûr iden sa'y-ı evfer muvâfıḳ-ı hüḳm-i ḳazâ vü ḳader olmayup
bir muḳtezâ-yı ser nevşet-i ezel zebûn-ı ser-pençe-i eccl olup nehr-i mezbûrde ğarîk ü
şehâdet-i ḥaḳîḳiyyeye neyl ile ebrâr güzeşte-gâne refîḳ oldu. Nazm:

لا تظنوا ان المنون دعته
بل دعته الى الشهادة حقاً
خطبه حور الجنان اوجاءت

¹⁴ -Ü1

¹⁵ o hılalde Ü1 Ü5

¹⁶ ikiyüz üç Ü2 Ü3 Ü5

مسيرات فمات فيهن عشقا

Müteveflâ-yı müşârün-ileyh şadâkat-kâr-ı devlet şûlî tabî'at kesret-i me'âlî sebebi ile vâkıf-ı mezâyâ-yı sünûn-ı şettâ ve 'ale'l- huşûş 'ilm-i târîhde şâhib-i yed-i tûlâ olup sâ'ir 'ulûmda dahî kıadr-i müşterek dirâyeti ve şî'r ü inşâda mahâreti inkâr olunur mevâddan olmadıđı ve 'an-aşl-ı âlude meşreb ve lâubâlî ve'l-yevm hamr ü ğadâ emr-i mekâlî varadü'l-yevm lisân-ı hâlî iken münheyyât-ı umûrdan bil-küllîye dâmen-keş firâğ ü peşimânî ve teheccüd ü nivâfla müdâvemmet ve ba'z erbâb-ı sülûka mekârenetle telakki eylediđi evrâd ü ezkâra mevâzabetden nâşî pâ-nihâde-i süllem-i kemâl-ı insânî olup ehl-i hâcâtüñ maķâşid ü me'âlîblerini redd-i 'indinde iktirâf ma'âsiye mânend-i 'ad olundıđı hasebiyle meclisinden şahş-ı vâhid âyes ü maħrûm çıkmayup ekser evkâtda incâh-ı mültemesât-ı nâs ile iğtinâm-ı du'â ve 'ale'l-huşûş hânesi takye-i fuķarâ ve me'vâ-yı ehl-i vecd ü fenâ olup sırr-ı ahâllerine nazâr ile tevcihât-ı kalbiyyelerine mazhar olduđından ğayri şâ'ibe-i haķd ü hasedden 'ârî ve erbâb-ı me'ârifi istiħdâm ve takrîb-i hulâsa-i efkârı olup katî çok eşhâb-ı isti'dâd ü istiħkâkı sevķ ve ta'rîf ile ta'ayyunât-ı zâtiyyelerine sebeb ve niçe niçe zalım-hûrde-i hâdişât-ı ekvâna merhem-zen-i hâcet ve taleb olup 'aleķ-ı nefis zâtı kemyâb ü nâdir ve 'aķîle-i vücûd feżâ'il endûdı müste'hil sitâyiş-i evâ'il ve evâħir bir merd-i sa'îdü'l-mâşir idi. Defterdâr şakķ-ı evvel Sâbık 'Ali Râiķ Efendî'nüñ [merhum müşârün ileyh]¹⁷ fevtine inşâd eylediđi târiħdür.

Târiħ

Ėayf oldı nehr-i Boza'da

Ėayri dâna dâ şehîd

¹⁷ -Ü1 -Ü2 -Ü3

Mersiye^(**)

**Merhûm ve mağfûr es-Seyyîd Muhammed H̄ayrî Efendî
H̄azretlerinûn h̄aqqında dâmâdî Sa'îd Efendîniñ inşâ eylediği
mersiyedür^(***)**

Mefâ'îlün / Fe'îlâtün / Mefâ'îlün / Fe'îlün

- 1 Cihâna bir gün olup 'ibret ile ben nigerân
Göründi çeşmüme 'âlem misâl-ı reng-i hazân
- 2 Ğubâr-ı h̄âtır-ı maḥzûnumı izâle için
Şu gibi olmuş idüm semt-i gülsitâna revân
- 3 Hemân gördüm o dem bir şoğuk haberle gelüp
Olunca gülşene nâgâh bâd-ı serd vezân
- 4 Yedinde şem'a-i kâfûrî zanbağın söndi
Devrildi nâme-i âsârî ḡoncanuñ ol ân
- 5 Düşürdi servi ayakdan o hevl-nâk haber
Çınâruñ oldu derûnı o nâr ile sûzân
- 6 Pür itdi dâğlar ile mîr-i 'âşıkân cismin
Şarardı şoldı gülün çehresinde kalmadı kan
- 7 Görünce gülşene bâdın o vaz'ı-ı bâr-ı dîni
Kemâl-ı hayret ile tondı kaldı âb-ı revân

(**) . Ü₂.127b, Ü₃.124b, Ü₅.5b.

Başlık:(***) Ü₂ Ü₃ Şâhib-i dîvân Seyyid H̄ayrî Efendîniñ dâmâdî Halîl Efendi-zâde hafîdî yekke-tâz-ı meydân-ı belâğat çâbük-süvâr-ı düldül-i feşâhat müderriseyn-i kirâmdan Muhammed Sa'îd Efendîniñ merhûm müşârün-ileyhüñ vaşfında inşâd eylediği mersiyedür ki bu maḥale nigâşte kalem-i âteşin şafir kılandı Ü₅

- 8 Çerâğ-ı luḡfi iken geldi Őimdi Őiddet ile
Yanan ocađını sndrdi llenf brn
- 9 Görünce Őiddetini ehl-i bġa brnu
Didüm o demde ey ġŐn dih-i tfn
- 10 Ey ilm-keŐ-i ġretger-i nizm-ı ġemen
Vey muġaddemet'l-ceyŐi pr ġurr-ı ġazn
- 11 Nedür bu cŐ  ġurŐ-ı sitem-nmnu aceb
Murd seyle mi ġarġ eylemek cihn hemn
- 12 Felek bu szlermi ġuŐ idüp didi yok yok
Benüm gözüm yaŐıdur Őanma sen anı brn
- 13 Siph-ı seyl-i siriŐküm aġın salup tekrr
MiŐl-ı fitne-i Cengz oldu dehre revn
- 14 Bilr misin neden oldu bu ġlsitn ġarb
Bilr misin niġn oldum bu ġne ben giryn
- 15 Bilr misin ne peym-ver oldu bd gelüp
aġıtdı ġurmen-i Őabr-ı dili o ser-gerdn
- 16 B ġnde bir Őeh-i iġlm-i fazl  irfnu
Veftn eyledi iġbr dehre h amn
- 17 Ftde-i yem-i b-shil-i ġaz v ġader
Zebn-ı ġalk-i ġird-b mevt-i b-dermn

13 (b) oldu dehre : dehre oldu ₃

15 (b) ġurmen-i : dmen-i ₃

- 18 Ğarîk-i baĥr-ı ŧehâdet güzîde-i ŧühedâ
Dehende-i ser ü cân ü resîde-i cânân
- 19 Gül-i ŧüküfte-i gülzâr pâk âl-i Resûl
Cenâb-ı Ĥazret-i Ĥayrî Efendî-i zî-ŧân
- 20 Re'îs-i devlet olup olmuŧ idi nice zamân
Müdîr-i keŧf-i dîvân ŧevket-i ŧâhân
- 21 ŧehenŧeh-i ŧu'arâ münŧî-i ĥarîrî ŧab°
İderdi ĥâmesi ıklîm-i nazmı âbâdân
- 22 Göreydi ŧi'cini ĥâkânı ol ŧeh-i nazmuñ
Te'evvüb eyleyüp olmazdı nâzım-ı dîvân
- 23 O ŧeh-süvâr-ı hüner kim celâl-ı devvânî
Olurdi görse yanında miŧâl-ı peyk-i devân
- 24 Teferrüd etmiŧ idi Ĥalvetî tarîķinde
İderdi tekye-i kalbinde zîkr ile devrân
- 25 Kibâr-ı hey'ât ü dervîŧ-sîret ü ĥoŧ-ĥû
Der-i sa'âdeti olmuŧdı cây-ı dervîŧân
- 26 Cihâd-ı ekber idüp nefse o kuĥb-ı zamân
İderdi ĥalka-i zîkr içre âhı tîr-i gümân
- 27 Cihâd-ı aŧğara da esb-rân-ı himmet olup
Sinân-ı düŧmene itmiŧdi sînesin ĥalkân
- 28 °Înân-ı esbini dest-i ĥazâ çeküp bir gün
Fütâde eyledi Nehr-i Bozaya anı hemân

- 29 Kemend-i mevcesi ol nehr-i pür hurûşuñi o dem
Tolaşdı gerdenine mârveş olup pîçân
- 30 Güm oldı cismi çalup nâm-ı pâki  âlem de
Hümâ-yı devlet idi dîdelerden oldı nihân
- 31 Ezelde terk-i vücûd eylemiş mücerred idi
 Aceb mi olmasa rûh-ı latife çabr ü mekân
- 32 Du âya başla Sa îdâ ki h ame-i z are
Bu girye-i ğam ile geldi ğayrî  ağd-ı lisân
- 33 Be-rûh-ı ş h-ı şehîdân-ı Kerbelâ y  Rabb
Rev n-ı p kına kıl r yet-i cem l ihs n
- 34 O zaħm-ı sînesin ñ her çek de h nını kıl
Riy z-ı cennet-i me'v da bir g l-i ħand n
- 35 Anı d ş rme yem-i iz r ba maħşerde
 l hi ş ħn-ı sel metde eyle cilve-k n n
- 36 Şefi -ı r z-ı cez  dest-ġiri olup anuñ
Sır t-ı maħşeri t -berkveş ola g zer n
- 37 Der-i mur dını feth it be-ħaġġ-ı s re-i feth
 l hi r hına her kim olursa f tiħ -h  n

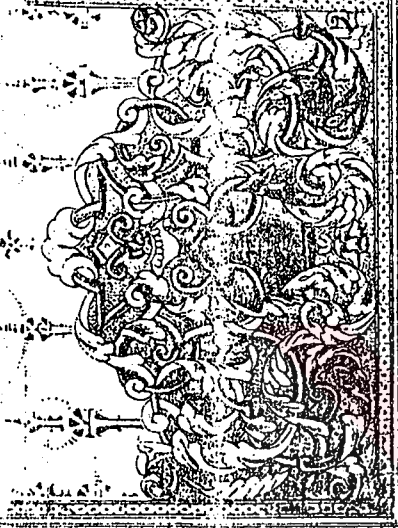
ISTANBUL ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİ
ISTANBUL UNIVERSITY LIBRARY

ARSIV NUMARASI :
KİTAPIN ADI : TY 5528
YAZARI :
NUMARASI : TPA 111
ÖLÇÜSÜ :
YAPRAK SAYISI :

Bu mikrofilm izinsiz çoğaltılamaz.

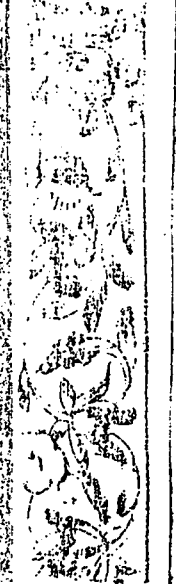
This microfilm may not be without permission

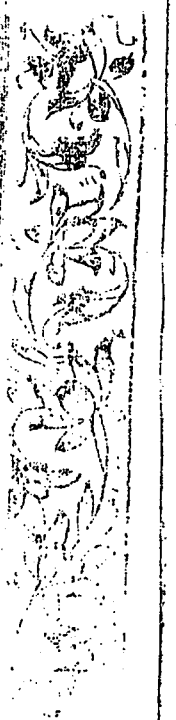
حمد و اوان و شکری با این خطاب بزبان شاهانند که طاق زبردند
 دیوان کوان صنیع دست قدرتی و وجود کاشانه عالم دلیل و تکرار
 فی کل شئ له ایه تدال علی نه ولید و صلوة عجمه و سلام هر بعد
 اول ناظم امر وین و لادن سید المرسلینه لایق و حقیق در که منقوله
 معجزات باهره سی زیور مجامع اشهار ویدیتا القصید سدابیش
 الی الابد مقید بطیون عارنات اخبار در و دخال و اصحاط ک
 اوزر لرینیه اوسوسه که هر شمشیرانه مجموعه دیانت و فضله
 تحسین بیت فضیلت و اما بعد معلوم راه که کلام موزون
 و نظم کونا کون فنق من الضنون و بلکه اشرف صنایع بشریه آید
 و از دسته قید چرا و چوین و نوب ضیفه علیا اصحاطی غنایا
 الفیر تعلیم و اکتسابه خواستگار و کسب ایله حصول مسیح
 اولد یغندان هر شخصه غیر میسر و فی حد ذاته متقی و مستقیم

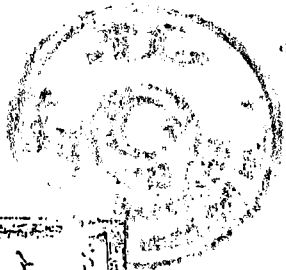
... مستقیم و متقی و مستقیم ...

و زبان و تدبیر خاص بر اصحاب فهم و ایتقان و لسانه
 او متوله محروم اسرار غیبیه و بیاطنه کونات معنوی و لادن و
 مستحقه نانا اشعار بعد ما قضا نجبه افاده طایفه ناسی قیود
 اولوق و ادا داشته اهل انصاف و لیوب شوسیدن که شاعر
 شعری نقد فکری و بلکه حاصل عصری و لوب آثارش تعلیم
 نامنی بنمید و وسیله رحمت تربیت و بعید اولد یعنی فایده
 نتیجه سی زبیده مخرب تکلیف الیای زبیدی سر آمد شعرا و زبان و
 قصبه الشیب میدان عرفان و لادن السید محمد شیری افند و موسی
 فاضلی و ترکی اشعار دلاسی که چه متفاوت و آه اصحاب لوب
 البیخ حال حیاتند جمع و تلفیقند موزون و اوله میدنند که آثار
 مانند در تبیین اصناف و وزن و مجامعه مسله و زبیدی بر زبان
 و تعلیمات عادات اکوانیه و سید عوذه لطف و ضیاع اوله
 کاشمیس غلج هوا بر ظاهری و کنی حال مستند نشین خضب
 حسین ریاست ویکه سوزار بیان عشق و غنایان اولان عهد
 افندی صورت تزیین و تفسیر به بوسطنه بین خوانان و تصانیف و
 مصلیه و کمال اظهار همت اسمد و اصفه افاده و آثارش جمع و تزیین و

... مصلیه و کمال اظهار همت اسمد و اصفه افاده و آثارش جمع و تزیین و ...

مختص له دره افغان سائر و او را بنام الطالق داده به طور ملایم	مناجات	ای خانه مستنکاه جهان برزبور	نذهیسی که کون و مکان برزبور	مجموعه اعمالی کلک کر مکه	قالی شاهه علاء زما برزبور	نفت رسول	ماید دار سترما انجی جیب کربا	کا میاب تهربا و اونی جیب کربا	نابدا اکثر بر معنی جیب کربا	شهر استوایا جیب کربا	نذینه ملیاوی جیب کربا	جامع الاسرار اسما و سقا و انصاف	دستگیرت سید جیب کربا	دیگر	مهر سپهر زده خورشید مالتان	انجم فلک شبنم باغ ملاحتک	دوسه درینه مسایه و رومن	سرور زون بر
--	--------	-----------------------------	-----------------------------	--------------------------	---------------------------	----------	------------------------------	-------------------------------	-----------------------------	----------------------	-----------------------	---------------------------------	----------------------	------	----------------------------	--------------------------	-------------------------	-------------

لا اله الا الله

سینه و روکنه سب و نه آینه سب	اسود خزان باغ حضرت	ی نو نهان کلشن دولت خندا قیله	ولتر زین خانی به بسنه کفند	اولوسیه زانی آله سید سلو	برک ریاض عشق در در خانه با نیال	ای کف عینکاه عالی زدم نسیم شوش	زیمیک و نلسه مسکن ای برزبور	فعل سمنده داغ او در چه همه	برک خزان کمی زود لاله خیرا	سوز بایند بو زنده ملک رسالتک	فیضان فاسک ملا استغاب روزک	بجز احسا آنکه کردان سیه روزک	ضربا یله زنا لسطرب روزک	کو در لوتو درین مکتبه خوار روزک	ذره کنه فیضای سبب روزک	سوز بایند بو زنده ملک رسالتک	سوز بایند بو زنده ملک رسالتک
------------------------------	--------------------	-------------------------------	----------------------------	--------------------------	---------------------------------	--------------------------------	-----------------------------	----------------------------	----------------------------	------------------------------	----------------------------	------------------------------	-------------------------	---------------------------------	------------------------	------------------------------	------------------------------

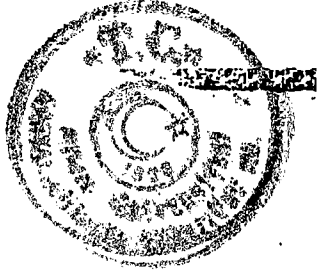
بروز جم کوی
در صحنه ماسنه
شده اتان
شوروت
ایچرت
۴

سوندن مع سرب
نش جانسوزرت و عذاب روزگار

استقامت نیکو او کوشاید که سنگ	ساعه عالمه طوله ناصواب روزگار
دست شترک فونی قلب عیال التیمه	متصل اولماز دیوبوله انقلا روزگار
	
جام شترک کز می تو سید این اهل دله	طیم اولدوخوله مالک منتا روزگار
شربت شیرین اولور و زهر عتاب روزگار	بو یوله ایله زهر خدیوم جناب روزگار
بزرگ کل این خروختن رسالک و سکو	پرتو تو افروز چیغ آفتاب روزگار
تیرج نیو تمهر جریخ عاطفت	طاق ایوان بلند نه قیاب روزگار
در که ماهینه نسبت پاتم صورت	چهره نام مش فی انتحاب روزگار
صفحه روی میری نسخه سخر خلا	بو یوله منتا پاکه دایم خستار روزگار
اول شهنشاه قدردن که کار اولد	ساحب مالک و دول آفتاب روزگار
باعث خالق مل مقصود استا و علا	دفع شتک وظنون و اریاب روزگار
رایع کرد ظلم معنای الفاظ هم	
فخر عالم سیتد کونین سردار وسل بنمه ساز لویح سیم ما منتا روزگار	
کوردی شهب او لور و مو اثر دیده و	شعله شمشیر افزایاب روزگار
تا عتقد و مل شرح پاکه و ایسنه	کردن انظار من اعجاب و رقاب روزگار
هرت همانند و ذوق سیر سیر کیم	رشد فرود بس بندن خضر روزگار

اولسه

ولسه لطفی بخیر و حرمه قصص عالمی	برق پایه سید اولور و آرزو روزگار
کلان نمد مکتب بدله نور عا ترن	ایله زر مثل سربو کاب روزگار
چو هر تیغ چین شمشه چین هلال	ناو نیو یکا یله منافع باب روزگار
بو خفتی از و سوله تک و یو التیمه	آهنگ رونما اول سبیل چی تو روزگار
رقص ایدک دایم صفا سنند کد کد	حاکم پایه اولاندان انتاب روزگار
	
شهر بار منبع فصاحت شع الذبنا	بخت پایه جوی تید نایب ناب روزگار
ای خدیو اعظم و الاحباب روزگار	نفس شیطانی یعنی بریکه کلابه روزگار
طالیم آینه سن زینک منقش آینه فایده	پاک برینتایله دست عتاب روزگار
دایم شانه جهما تسخیر طوطی دانیم	اولدم اوصا اکلله اعجاز کفایت روزگار
آه اقدم نشایم مجموعه سامانی	طبعه بده ظهور فاراب روزگار
بزن سلا له کدن سنک بر شاعر مجرم	بر عمر و سن ککش مشکین نقاب روزگار
اقباس ایلی فریخ دانشمدن انور	فاز و کوزه انازه جواب روزگار
کلک هیند و بیکری شتا فکر اید	کیم صری کلک شمر کد رباب روزگار
شاعر جید نسبت میر دیار فطنتم	چوقی نشای تیه بکا هر کایتا روزگار
خادمه اولسه فوله زهر و زهره	
چیکر اکر نظم و الفاظ کلک ایله	
ترن و خورن نه خستار تیلایه	

نکته: این لفظ شاید با
 والدان مرکب در کتب
 جامد در طرف مکان
 تقی است عابدان
 و خاصه دان کی
 مراد تر قی بر
 دیگر در خطا
 دنیا خاندان
 دور
 ۲۲

ای شه ملاک رسا لطفک اولتر که	سخنه ایلرحاله هر شبح و ستا روزگار
دامن احسا کی طوقدم بدامید ایلله	جانانه کای ایلدی تبر عتاب روزگار
ایله بر سخا کد بو سخا کد ایل بجز دروغ	دوره لطفک مدد ای آفتاب روزگار
غنیه کای کشتا دایتدیکه باد هر تارک	
رومنه کد اولسون درود پختا روزگار	
درفت فارسی	
نتم که نور هنر زنگ در حال منست	شغاع مهر سخن پر تو کمال منست
نتم که خال و خطیم بر عروس سخن	سواد نسخه رنقا قیل و قال منست
کید کویچه مشک کشتا حصن هنر	بدست عقدا کوز کوز مجال منست
نتم معلم فطرت بیکتاب انکارن	عقود کای مده اطفانا ختر سا منست
حکیم دانشم اسرار کف عرفان	نوشته بر سر لوح زبان لال منست
ادب کد نورمه و مریح عرفان نشا	فروغ شمع شب مجید سخا منست
مجاور حور کعبه هنر کس کس تم	
زم مصر فیض ندا معرف غایب منست	
نهاده بر کف تقدیر نسخه فیضم	فظانک و هنر و معرفت ال منست
زخما به بر سر کجا لای من اندام	کرتو جان تقاضا کس انحال منست

بغ

زبان خوش منست کس کس تو هم کرد	اکر بدست دل نابا اعتدال منست
غیا کویچه غم کد ز راه دردم	چو کجا باصرد در چشم اکتال منست
خدی کویچه اندوه و محنت دردم	قضا خبیثه کس کس ز کجا کمال منست
پوست دانشم از پشیمانی داغ دردم	شکوفه چین دل بدست منست
بدشت محنت و غم کشته و میگر خونم	همیشه تلخی زهرالم زلال منست
سازت خامه من کک کد چنین دعوی	خندند ترکش عرفا و فضل آ منست
منم کد نشا هدخلو تسر فکر و خیال	خنده در کف خیمه طلا منست
زبک که خواجه کوه هر فرزند بودم	کد ناز نامه سر دشته لال منست
پرست کج دلم از تقود علم و کمال	نقش طبع قناعت شعار آ منست
عروس و صف شهنشاه کشور لولالک	
نشته در حر بر خلو جیب آ منست	

نکته: این لفظ شاید با
 والدان مرکب در کتب
 جامد در طرف مکان
 تقی است عابدان
 و خاصه دان کی
 مراد تر قی بر
 دیگر در خطا
 دنیا خاندان
 دور

نکته: این لفظ شاید با
 والدان مرکب در کتب
 جامد در طرف مکان
 تقی است عابدان
 و خاصه دان کی
 مراد تر قی بر
 دیگر در خطا
 دنیا خاندان
 دور

خبر انشا در براد بنت
رسول الله اولاد حضرت
فاطمه در
نقشه جدا از یکدیگر در این کتاب

دو سخن حسین مجید را در کربلا آورد بزرگدین کربلا را در کربلا آورد کش کرده در کربلا آورد شفق صاف در کربلا آورد روغن خنده آساده در کربلا آورد کیم او زنده در کربلا آورد بزرگدین در کربلا آورد	چندان دود در آهال با ما آمد کوز بوظلم و غدر و قتل اعدا آورد سواد خساری بر سر آورد کوز دم ز پیش خضر خیر الدن آورد کوز آتش شرفین و کاک خمد آورد سرمه یارب شهادت کربلا آورد بوی و جید ز باخامه سحر آرد	بجز انشا در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد	بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد بدانچه در کربلا آورد
--	---	--	--

سواد خساری بر سر آورد کوز دم ز پیش خضر خیر الدن آورد کوز آتش شرفین و کاک خمد آورد سرمه یارب شهادت کربلا آورد بوی و جید ز باخامه سحر آرد بجز انشا در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد	بجز انشا در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد	بجز انشا در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد	بجز انشا در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد بجز در کربلا آورد
---	---	---	---

خانه سرزده نرود و سر مناسه
سلی محراب در کنی که کورت است
سجی به عوام سیمی ساکن
قلندر غاب ایله منزل
اولان خله دخی للاق
اولنور

کورد خزینه کلک کورد امنا کبر رختا	دکل ششم کل نوزده ایله کلک کور
تذکر ایله کجه اهل بیتک چشم کران	دکل بازا ایله ابر بها کور زمان کور
چو روی طوق ماتم ایلیو کور مشکتیز	ایله زنجار کجه ابر بها کور زمان کور
و چو هر جوداد و شند کور صابره جودا	دو کور از اشک خورین ایله کجه جودا
دکل امواج اشک تلخ زهر لیمیزه دیار	سنجی ان ایتمه ده ای کو هر کجا کور
کورد کلر کور خسا و سیر کور خا انا الو	ایله انا دیار و یار و ارض بوستا کور

فضا کور بلا کور جمع ریخ و مصدا بند
انک هر یک می سینه شمشیر کا منبند

دکلده رعد کورد و حسیه کجه ایتمه راز	کورد سن کل رعه عیلا اولی ایله انا
واقد آتشینه اولد سوزان سینه کورد	نکلده او آتشت انا کور عنصر ناز
دو نیم اولد سوزان شمشیر کور عالمنا	کورد خا سینه کور شمشیر کور شمشیر
زده بوش اولد اعدا کجه بیجا ایله کور	دکل امواج احاطه ایله کور ناز
سند کور شمشیر اعنا کور طبع ایله استر	زوبین ما کور شمشیر کور شمشیر
نه ایلک کور کور و روح برید اوزده	فلک قلمش تهیه حاله کور کور ناز
خدا بدخواهی کور اسم خوش کور ایتک	ایله انا شمشیر کور شمشیر کور شمشیر

عنا ایلک کجه جرحه نکلده کور عطا
کورد شمشیر کور شمشیر کور شمشیر

کورد خزینه کلک کورد امنا کبر رختا
تذکر ایله کجه اهل بیتک چشم کران
چو روی طوق ماتم ایلیو کور مشکتیز
و چو هر جوداد و شند کور صابره جودا
دکل امواج اشک تلخ زهر لیمیزه دیار
کورد کلر کور خسا و سیر کور خا انا الو

کورد خزینه کلک کورد امنا کبر رختا	کورد ششم کل نوزده ایله کلک کور
تذکر ایله کجه اهل بیتک چشم کران	دکل بازا ایله ابر بها کور زمان کور
چو روی طوق ماتم ایلیو کور مشکتیز	ایله زنجار کجه ابر بها کور زمان کور
و چو هر جوداد و شند کور صابره جودا	دو کور از اشک خورین ایله کجه جودا
دکل امواج اشک تلخ زهر لیمیزه دیار	سنجی ان ایتمه ده ای کو هر کجا کور
کورد کلر کور خسا و سیر کور خا انا الو	ایله انا دیار و یار و ارض بوستا کور

فضا کور بلا کور جمع ریخ و مصدا بند
انک هر یک می سینه شمشیر کا منبند

دکلده رعد کورد و حسیه کجه ایتمه راز	کورد سن کل رعه عیلا اولی ایله انا
واقد آتشینه اولد سوزان سینه کورد	نکلده او آتشت انا کور عنصر ناز
دو نیم اولد سوزان شمشیر کور عالمنا	کورد خا سینه کور شمشیر کور شمشیر
زده بوش اولد اعدا کجه بیجا ایله کور	دکل امواج احاطه ایله کور ناز
سند کور شمشیر اعنا کور طبع ایله استر	زوبین ما کور شمشیر کور شمشیر
نه ایلک کور کور و روح برید اوزده	فلک قلمش تهیه حاله کور کور ناز
خدا بدخواهی کور اسم خوش کور ایتک	ایله انا شمشیر کور شمشیر کور شمشیر

عنا ایلک کجه جرحه نکلده کور عطا
کورد شمشیر کور شمشیر کور شمشیر

ایدمس دوج طبعه یخچیکو مرغان	ایدمس دوج طبعه یخچیکو مرغان	قلم دستم بر منامد کینجه نظه	قلم دستم بر منامد کینجه نظه
بولد خله کا ایدر ایدر خانان یخچیکو	بولد خله کا ایدر ایدر خانان یخچیکو	ز اول سلطان عصم کیم ممد چوک با	ز اول سلطان عصم کیم ممد چوک با
اولونان هر یکا نسبت یخچیکو	اولونان هر یکا نسبت یخچیکو	نمیر او کویا به لطفه ک ظاهر فانی	نمیر او کویا به لطفه ک ظاهر فانی
هاتر یکدک سجد سجد سجد	هاتر یکدک سجد سجد سجد	غرضه یخچیکو ایدر ایدر ایدر ایدر	غرضه یخچیکو ایدر ایدر ایدر ایدر
باران ایلله شاه جهان لطفه	باران ایلله شاه جهان لطفه	بوسالان اولداتار یخچیکو سجد سجد	بوسالان اولداتار یخچیکو سجد سجد
جمل	جمل	جمل	جمل
جدیدا اولدیقه ما شاعر ک الیتو افون	جدیدا اولدیقه ما شاعر ک الیتو افون	سکا عمر طبیعی ایلله الله احسان	سکا عمر طبیعی ایلله الله احسان
ابروی بت دلشکین ماه انامد	ابروی بت دلشکین ماه انامد	اول صرع بر جسته ک شیت و فانی	اول صرع بر جسته ک شیت و فانی
ریحان فضا ی چمن سجد سجد	ریحان فضا ی چمن سجد سجد	اول خط ک رخ باران اولتده فانی	اول خط ک رخ باران اولتده فانی
مجلای صفا آینه روی عداد	مجلای صفا آینه روی عداد	اول داغ ک عشق آتش ک سجد	اول داغ ک عشق آتش ک سجد
راه حرور و صلدن لیت جسد	راه حرور و صلدن لیت جسد	اول دل ک اوله حبت سلوان سجد	اول دل ک اوله حبت سلوان سجد
مست می حقیر بود بر پشته آنا	مست می حقیر بود بر پشته آنا	اول سال ک کیم اولیه رهبر موس سجد	اول سال ک کیم اولیه رهبر موس سجد
کیم هاله بزه حلقه زنجیر بلاد	کیم هاله بزه حلقه زنجیر بلاد	ظاهره قلع نوشلار باطنیزده	ظاهره قلع نوشلار باطنیزده
سیل جسد در غنی	سیل جسد در غنی	ماهر رخ زود لوله کول چرخ جسد	ماهر رخ زود لوله کول چرخ جسد
کیفیت صیبا بدلتی فراد	کیفیت صیبا بدلتی فراد	مهر جسد در یون ایدر زار سجد	مهر جسد در یون ایدر زار سجد

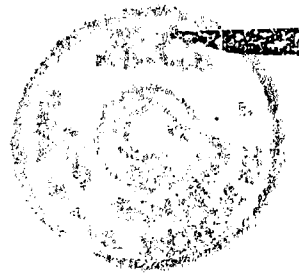
بن تذکره محمود کیکان
تبعی در
بنده سرحد و در سنه

شکفته کنا خانان دارا صلوات والا	شکفته کنا خانان دارا صلوات والا	مه برج و غام سه سهر کینوش	مه برج و غام سه سهر کینوش
تغ	تغ	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
جنا بصلطی خانان فلک چاک که درون	جنا بصلطی خانان فلک چاک که درون	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
مثال جسم عفتاک وجود نابسان	مثال جسم عفتاک وجود نابسان	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
سلطان سر بر آرد اول لطف کیم اول	سلطان سر بر آرد اول لطف کیم اول	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
کورلدن روغی اولداتار شاهر کردار	کورلدن روغی اولداتار شاهر کردار	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
اولداتار تو افون روغی هر شمشاه یخچیکو	اولداتار تو افون روغی هر شمشاه یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
قیلده زنگ کناهی روغی بر لک کل	قیلده زنگ کناهی روغی بر لک کل	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
اراده ایلله مسا کنا کین توجیه همت	اراده ایلله مسا کنا کین توجیه همت	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
اول کیم کنا کین دیه کنا شاه صفا هانان	اول کیم کنا کین دیه کنا شاه صفا هانان	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
بوشاهان ایدر ایدر قوت یخچیکو	بوشاهان ایدر ایدر قوت یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
ایلمد کنا کین ملای عینی اول شمشاه	ایلمد کنا کین ملای عینی اول شمشاه	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
اولونان اچا کنا کین کنا کین عدان	اولونان اچا کنا کین کنا کین عدان	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
کنا کین حلقه تیغ عدلی اولداتار	کنا کین حلقه تیغ عدلی اولداتار	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
اکثر یلله کنا کین کنا کین کنا کین	اکثر یلله کنا کین کنا کین کنا کین	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
یخچیکو وصف داغی اولداتار قایل ایدر	یخچیکو وصف داغی اولداتار قایل ایدر	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
سخت صاحب و غم کین حلقه	سخت صاحب و غم کین حلقه	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو
کیم عهد غایه کنا کین کنا کین	کیم عهد غایه کنا کین کنا کین	ایلمد ما نماند غم یخچیکو	ایلمد ما نماند غم یخچیکو

برنج سلجوقی مرغی است که در خاگاه میسند	هندو فلک در نیمه جنوبی است
الد قالی له سرخسین است	کوکری بریک کل باغ عضا در
هرکیم که قوی ایله خوان نمند	لایو لیسیم انقاد کردک داب غنند
هندو عطا سی که ارباب جواد	طوبی حساب قلم روز جزو در
در روز که لطفی برهنه سز و لطف	سیار ایله هادلی کاکچکول کیدک
کرد و نهنگ آنک غرق و خشو	رونق شکن شفته شمس ضحاد
کال حکمک زبوریدر جو هر بند	دست کروی شاکش لک صباد
حلقه چین معرفه فیض بهاری	تصویب چینه شبیه اینه خفا
ای خامه خوشلجه حلقه هاد	نورسته کل کشن طبع شعزاد
ای دی و خوشید شیم مدد آنک	انوار آنک لکه سنگ مهر ضیاد
فانوس هاندیم شمع زیانم	خوشید یکا مصفاه لک زواد
بنایینه روی معانی و نکات	هریورق بسنی اندیشه طبعم
انفوج مجموع الطاق خداد	انجاز رسد رک عقول ککاد

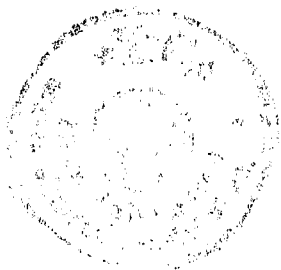
زلال پس ناسته عامه تحریف
 انبوی رسد در روز

از جمله بهم چشمه کلام و سخا و	شویید لوت و و سبخ سهو حضا
الد قلم و صف عذاردن آلوزاد	هر قطره سی چو جرحه می هوش باد
بغیر می خو نیز بنی ایلدی بسوا	شز کانلری برده در شرم و حیا در
ست ایتریک جام ایله دنیاوی سر	کیم دین تشناق صحتا جنا در
سرمیزان مقصودیشکد باشد چینه	راهنم اوکیم زلف و شوق افلا دیاد
قوتی حرم و وصلنه عاشق زاری	باینده انک حلقه صفت قدی و نا
نقش معنی صفحه قلبه برایتی	صان خاتم انکف زین آلوزاد
اول آصف جم جاهک مانند و گنا	مه مقدمه بوسه زلف و ناصیا در
اول رتبه ده عالی چمن منز لیک	انجم کل جا هیله دایم زاله سزاد
ایرکی تختی انک شعله تیغی	چو فلک معرکه بره برق و غادر
پاشای فلک مرتبه هنام محمد	کورد قدی سرینه چشم فضا در
بر شمع در ذاتی شبنم عطا	فانوسی انک دست عای فزاد
کرانش قهری شری چینه سما	انجم کی تیغ کل زرسقف سما در
ایول ایلا لنده کی مرغان معظم	کویا کجا بایم بی قهر سخا در

خیا ز ره معرفتم ادم صبحم	هر صبح ده سبقت باه جلوه ما
اندیشه او شبها در و اوج هنر	کیم میدی ناک مرغ خفا غنچه
بر ما نشانه دکش بکار خالم	نوک قلم صیقل ترا ت صفاد
شعر ترم ارباب دله فغض سازند	هر مصرعی فرق هنر با مال هماد
بیت	بیت
خیری تو لکان با بکه ای صفا مجد	
نهاد بی قاش سخن و حسن ادا در	
کلیله	کلیله
نقد تو ز اولوب هر چه صمیم نظیر	تو چه عرض ما اولد همچو کور نظیر
مخاصانه تنم پز اولدی بله	بوی آتش عنصر ما بی ایلوب تاثیر
عجبی که ال تاب نار کردان	دل صد فاق که پشید همچو پیشیر
بازوب صحیفه دریایه سطر بسطر	زبان مویخ خذایا تین اید نصیر
حرارت آتشدن آلوده و کلکن و اثر	سزار و کسه فوله کلکستار اریطر
صبا سموده بدل اولسه ایتمه هیچ	همیشه داغمن شبنم برینه کلکشیر
مدیخ آتش رخساره و شد پیر شعر	
قلم بون نزل سوزناک ایدر خیر	
باشنده یانده آتش بسیر کد اندک	اولاناک کد بخش او صافه مینر
کال اولوسه عجبی افندی سوزناک	شبهه تا تقسیم اولدی چرخ ابر

منال دینت یوزیه هفت خیر چو سیر	شعاع کورس فان صده صلو بر خیر
شکسته کورمکاه کوشو از ما	چوزور کد آتش یخین سپهر اید قهر
اشته دیه سنه میل آتیش اولد	عجبی مهر کوروشه مناجیم ضیر
فروع شهر شعاع موی بد قدرت	اشعه قف آتشیاه بادی نظیر
اود کلوا ایدک بحر بره انوشک	کوردنک چشمه مویخ آب و صبح
زواج اید اولو همچو شود آتش	جهانک ایسم اندک حرارت نظیر
فرود جو فاک همچو یونده زرک	اود کلوا اولدی حرور سراسر ایگه
دکل کوکک بیضا سز ارت کونا	رخ فلک ایدک آتیش بره قیچیر
تف حرارت شمسیه سوتون و غنچه	اولو نیسان آتشدن ووشش ایدر
رناشته قلد رنج و ظن ایتمه	عطار دایلمش آتش صبا سن نظیر
دکل بر نانو الاجهانی طوت نشاند	شعاع قمع همت کسک خاب وزیر
اوشسوار رضای جبار دنیجود	بورسه و صحنه کالک جو ایدک نظیر
فروع چهره و دل زلالی چشمه جود	سخن شناسانه هنر پرور و کیم بود
سعی سید عالم نشانی باشکیم	
نیشم کرمه ذات کاک مکار امیر	
سعی سید عالم نشانی باشکیم	عقاد ما ایدک دستور ایدک نظیر
دوشرسه خرمن عدوی کول ایلر	سحاب کف کوبنده بوقدر شمیر

یاد بر که هر شاک ناید بر ز رزق	صد و شوق میوه نونو ز لعل سرده
یاد موشم قیلتم و آسانه لزر زرا	عجیب عکس تو قاصد چون شمشیر خلا
بچه بنخیزد چرخ غلامت اولیم او	غبار راه حسرت ناید بکام صفا هانه
سپهر آیدنی بر که هر چکا دن او	فوله ایلر سه چشم ارنیشا کی کرایه
او دکلو ایدم حسرتی تله چرخ دور	بک آینه حیرت کو روزگ ماه تابانه
کشت امیدم خار زار یا سا اولمش	ایده سم سینه آوار نیل چو مرغی افشا
نزول ویرد بنیاد مرید بچه عدد	دکل و نغصه انعام چرخ طبع ویرد
سند ایدله قهقهه کام ای صباط طور	بکاخونه ویرد بو باغک بو ریخته
آنی اول رتبه قیدم ممتدخ خون خنجر	سریک بود زک سوده یا قورمانه
براز مشربیه می ویرمشکد شام پیر	یاده سم سینه اظفار ایلور ووشه
من خیرتری ایلر تو سن چرخ دنی با مال	الین طونترسه کراستا والا ذوق نشا
عشار شمه شفق کار کار لطف ویر	سه تیر چرخ فای اولد کلک کو هر فغانه
بکاحضرت صفا اقدی سخنوریم	بنم جان آتین مطلبی طرف دامانه
آنچون قلدر فانی من مرسانه	او کشتی سوزانم العافای زردانه
اوینج باله کو هر قفا فضل و فضیح ویم	بضاع دست سائل صا ایدله صفا عمانه
سپهرستان ایلر لایحه لایحه تقدیم	ایده سم سینه ایلر شام اوهانه

عنايت

عنايت بولور چا بر ورميغ صفا	بشير بودد صفت بيشع بيشع
غرض قصد صده رنگ اکلک بيلان ايد	کود بود صوبه بر چا خوش رخ کردان
غريب تيمه بو نما شام غم و غيبه سا	قل استغنا الطفا بيشع بيشع سا
ريس کتاب امين افندي خواجه الان استدر ناسنه ويرد سا	ذاتکي انيه نامک کي عالمک ايدير
ای کو مکا فاک رتبه خطا لاد حق	جوهر بر منير اولسه سکا نغصه
سن او فرماتده ايلم هنر سکه سنرا	خامه اوصاد اولور صوبه بيلان
انرا بککي کور دجه صاف صاف همير	ارشد و فضل ايد سبأ کلکک تليان
مکت فضله خلا علوم و ادب	سيلم حقه کليل قوش چرخ بيز
نظم و تکي کي کي ايدک اچونه صانه	دقدر افده خيري تو کلک اسمي يان
کتابه نشايسته اولور صغفه بيشع ریکور	کتابه نشايسته اولور صغفه بيشع ریکور
فصله خوش اولور بيلان اولور الحاد	فصليه اني قيا مجله فضله بکون
دست لطف کلک کوز ايلان اچون ساهل	فرغ اسفل قبال ايله آله تزيين
او نخل وجودی وله بد خاهلر	اسمه اککوره کوز دانه مکيه بيشع

کامله
کار دوزينه سقا طيله ویرشد

توسه حرفيه مشايخ
موشيه و نادر ارنيشه
سپهرستان دوزينه

قوات نسبت در کده نوبه
دو امله اول نور بسته روز بود
یکی مستطاب و مستطاب و کده
حرف شرط دخی بود اگر مست
نکته نوشته نامب دکدر

دکدر عتربا قدم زبان چون دند	دکادون و جاجانک ادا کند	دکدر عتربا قدم زبان چون دند	دکادون و جاجانک ادا کند
دکدر خدمته با با غلش عیب کند	علاقه میانه بر سبک کمر ساعت	دکدر خدمته با با غلش عیب کند	علاقه میانه بر سبک کمر ساعت
شما لطف کند او قاتن ایلیو محضو	بان دق ایله سبج سن سبک ساعت	شما لطف کند او قاتن ایلیو محضو	بان دق ایله سبج سن سبک ساعت
کراولسه نظر الفنا که منظر	اولو رسید کف غزیه معتبر ساعت	کراولسه نظر الفنا که منظر	اولو رسید کف غزیه معتبر ساعت
شعاع باصق لطف کند فرین اولد	اولو چو قی مه و مهر وطنه و رسا	شعاع باصق لطف کند فرین اولد	اولو چو قی مه و مهر وطنه و رسا
در عنایتک عرض حال ایله خیر		در عنایتک عرض حال ایله خیر	
کار با م فلک و نجومی کو درجه	با قوب هزار خست لظن لید ساعت	کار با م فلک و نجومی کو درجه	با قوب هزار خست لظن لید ساعت
بو کجه قونیه رو باد کیر و کیر	امید ده راوله قیبه خیر ز ساعت	بو کجه قونیه رو باد کیر و کیر	امید ده راوله قیبه خیر ز ساعت
عداد عمر یکی افزون ایله الله		عداد عمر یکی افزون ایله الله	
کف کارده اولد قیبه مستقر ساعت		کف کارده اولد قیبه مستقر ساعت	
قصید ذبکر			
نه دل بر عیب فکره همواره میر	درد و نیاز و شش کو بیا قیبه بی جان	نه دل بر عیب فکره همواره میر	درد و نیاز و شش کو بیا قیبه بی جان
شبه بر کوا شش و شکد سخن خرم زبان	و چون بجز این اندام و شش را سوزان	شبه بر کوا شش و شکد سخن خرم زبان	و چون بجز این اندام و شش را سوزان
بینه چشش بیلابی و آشنایه و نوید	مگر باشد کی سوگدا ابر جان جانان	بینه چشش بیلابی و آشنایه و نوید	مگر باشد کی سوگدا ابر جان جانان
دو شش اشک تویم ذر و سوز خسته	سپین بینه منبر بجز بجز خسته	دو شش اشک تویم ذر و سوز خسته	سپین بینه منبر بجز بجز خسته

دو وید

بویچنک قد خیا زنده که حشاند	بویچنک قد خیا زنده که حشاند	بویچنک قد خیا زنده که حشاند	بویچنک قد خیا زنده که حشاند
او کو حشیش بی با لاسر نه که زنده	او کو حشیش بی با لاسر نه که زنده	او کو حشیش بی با لاسر نه که زنده	او کو حشیش بی با لاسر نه که زنده
بهم خرج ایتمی کم بر بیوند نقد ساند	بهم خرج ایتمی کم بر بیوند نقد ساند	بهم خرج ایتمی کم بر بیوند نقد ساند	بهم خرج ایتمی کم بر بیوند نقد ساند
شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند
چینه لانه زنده که رشید نایاند	چینه لانه زنده که رشید نایاند	چینه لانه زنده که رشید نایاند	چینه لانه زنده که رشید نایاند
شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند	شکلی داغ نین سونخ نودست حشاند
اوم کف عطا دلوبار ملک کفاند	اوم کف عطا دلوبار ملک کفاند	اوم کف عطا دلوبار ملک کفاند	اوم کف عطا دلوبار ملک کفاند
او ذات محتر و حاشی هاشم فاند	او ذات محتر و حاشی هاشم فاند	او ذات محتر و حاشی هاشم فاند	او ذات محتر و حاشی هاشم فاند
ادا و دانسته فکرت صلا سیراند	ادا و دانسته فکرت صلا سیراند	ادا و دانسته فکرت صلا سیراند	ادا و دانسته فکرت صلا سیراند
کف لطف و عطا صفا دلوبار غنایاند	کف لطف و عطا صفا دلوبار غنایاند	کف لطف و عطا صفا دلوبار غنایاند	کف لطف و عطا صفا دلوبار غنایاند
دو دنده اناک کاورش بر شمع فروزند	دو دنده اناک کاورش بر شمع فروزند	دو دنده اناک کاورش بر شمع فروزند	دو دنده اناک کاورش بر شمع فروزند
قلم بر تیره دلد و سهرای زباید	قلم بر تیره دلد و سهرای زباید	قلم بر تیره دلد و سهرای زباید	قلم بر تیره دلد و سهرای زباید
نشیب نامو او زره منی کینا اولاند	نشیب نامو او زره منی کینا اولاند	نشیب نامو او زره منی کینا اولاند	نشیب نامو او زره منی کینا اولاند
قلم شود او آنچه مبد خندان	قلم شود او آنچه مبد خندان	قلم شود او آنچه مبد خندان	قلم شود او آنچه مبد خندان

هر ذره را بچیزش و شمس و قمر را بلیله
هر قطره سی پی نه قوتیاید برید
قدش در دیوان و صدی که کسر بلیله
حقان بر زمین بچرخ و نایا بچرخ برید
افلاک را با سنی بر برگه کد برید
بر حرفیاید تفصیل همه مستور
سندک سیاه سختی جلا برید
مخوردگی را اثر وطن و سفر بلیله
آینه ظاهر قدم آورد و نظر برید
تاتفسن عقد نفیس کهر بلیله
عزیز در اقبال شه کاشف بلیله
بر ذره لطفش کنی بنم نظر بلیله

نخل اصل خیر بن بیچاره تو فیضش
باران بهار کی بر بار و بر بلیله
کندم بختی در سحله تو حید

روغ الصداقت و مژده حلاوت
کندم بختی در سحله تو حید

روز و شبی غلغله غلغله
قله ذریع فضیله حق بر تالیله
سوز در ساحل دیده صد و نود انداز
کن عطا سسه اید و نود نود نوا
سیر اولور آنکه عطا شایسته
رو عطا اولور آنکه او نکل کرم نشاید
کویا که قلله نیش به استخیر زیناید
از دستند و دیک دانستند بشنید
طنز اسندک انتر سانسف غازان
هر برستونی شکل خندانک عد و نکل

قصید دیگر
هر زبیده که جموعه کون نظر بلیله
هر کوی که کور کزنی آینه و حد
کویین المندن بنمود اولو عاشق
حسرت کش رضای کلکون شهاد

شرفی سر نوحه نقض صبر بلیله
تحقیق مرایای عمکه سوسوز بلیله
تیر دود می بر هر زخم بکا بلیله
اغوشی نشسته قضایه سوز بلیله

کویین المندن بنمود اولو عاشق
حسرت کش رضای کلکون شهاد

وز بجه از از مضافا لایله اسبک
اول فیاض داد و دانکم و جوی
امواج بحر امن احسان از آنکه
کوردی کن قلزمی کو هر نیا ایکن
برنا و دان آب سخا جوش خا خا
قصر دوان چشمی ماه نظیاند
انگشتی بچره کلک سیه چو کوی
صحن شریف کلشن امرک بنفشه

طنز اسندک انتر سانسف غازان
هر برستونی شکل خندانک عد و نکل

قصید دیگر
هر زبیده که جموعه کون نظر بلیله
هر کوی که کور کزنی آینه و حد
کویین المندن بنمود اولو عاشق
حسرت کش رضای کلکون شهاد

کویین المندن بنمود اولو عاشق
حسرت کش رضای کلکون شهاد

مشهد یاروح عرش آسمان معرفت	مشهدی آراک هر چه چاه معرفت
ذره سیله آفتابیک برابر بر روی	ذره سیله آفتابیک برابر بر روی
آرزو امواج متجاوزش ایزد یابی	فانشار هر نقطه می بر کوهر یابی
قباه که اهل دل در کعبه علیا کی	عام نعمنا که خورشید جهان اراکی
کیم او در سیند صابند کیند کیند	کیم او در سیند صابند کیند کیند
خند چو زهر اید اهدا اکا نوزین	ایوز سو زود کا کاف، مه افروزین
دل از راه صفت و بیت کسختی نخبین	خسری ندیدش کیم عشق حسا الذین
اولد تیغ باطنی در نیاید بر عیان تو	اولد تیغ باطنی در نیاید بر عیان تو
جله اشکالمو کوفی ناظم فیضید	جو حق بر لطف مولایه ملازم فیضید
کشتی معوی از شاه ساهم فیضید	او ایند اولد سر بر معرفت کیم فیضید
سالک بی نوشته کز راه ناز خوش	سالک بی نوشته کز راه ناز خوش
ذاتی غایب بر اعتباری سرمدی	کاسه ایسین پنج احسا بکدر وح عد
له مصباح سز الله وجهه اسدیه	عقلی زهر جود فایات شریف احمد
کیم او در سیند صابند کیند کیند	کیم او در سیند صابند کیند کیند

۱۸۶

لک اوغنا سر و کوه اصغیا	ایزه ارنا بقاده در همنا ای انبیا
صفی قلب میگر نشخه ستر خدا	علم وحدت سبقتا امام اولیا
مکتب معین شاکر حکیم عزیزی	مکتب معین شاکر حکیم عزیزی
دشمنه دعوا الی تیغ ظلی محسوم	مشق دست سینه اندر شیطان
بانغ معنادر کواکب نونها و منعم	یکلستان از مغز دل بر فیضی کم
اکر روح کلشنید باغبان معنی	اکر روح کلشنید باغبان معنی
کتر سرفی اخرا میه زبانی تیشه در	عقل کل بزنده بر شاگرد بالغبی
باده او حیدر طبع با باخوشیت بود	دو کشا او باخزیه خانان دیند در
آینه چشم روشنید دید با منور	آینه چشم روشنید دید با منور
کام احسانک بتا مشتری مغلی	بناد کل ایمان و اکو مشتری مغلی
بلکه ما و هویر خشان نشسته مغلی	کوهر کلکار نیک کال مشتری مغلی
کوچه اسرار نیک نشو شنید ز بهر	کوچه اسرار نیک نشو شنید ز بهر
نصیر لیک نظم راه صاف ده طبل جلاد	دشمنه عزم کسرا اولد بی تیغ اجل
دشمنه مغلوبی غنچه نوزیکان	بیض سفید آتش کور کیم شمشک ناز
حدیچ در شیدا ما استخوان کوه	حدیچ در شیدا ما استخوان کوه
آتش زبانه زبیر انبای روم	مظهار نفاس فیض جود مولانا روم
سختی بجز	سختی بجز

کتابخانه مجلس شورای ملی

زنده آشفته نام نوزاد کم	فصل در شمار زنده آشفته
ساعتی لای قوربی کلنام بکن	معتبر دصا کو هرده ناکا بکن
هر که دن قدر لاسن زو بی نام بکن	
بر عروس تاز و اقبال عال لاله شد	غافه ز خساد دید خوز دل اهل شد
فدی بوس لعل نعل لاله ای کف دید	دشو با یا او نوزی نعل به اربا بچید
جام اقبال جها جام شمار انجام بکن	
اوله ایمن ای سوا کشتی غا و قواد	منزلاک اولوش بکن لیلان بچرا عبنا
نوزی قور بکن او نوسن و ج الاد و جا	زنده کلیم عزیز ما ایزر ساعد و روز
زورق صیابی قولل سا قاقا انا بکن	
بوز لغان ای بکیم مجرم بزم بیقین	دو و مشلا و غا و کوه و کباب آشفته
انکو سوزان آه دل جیتر د هین	آرزو کردن سیمین و خال غنبرین
خاخره کوه نفس جیتر انجام بکن	
بکیم جاک جها کاه نظره و بر شد سفا	کلاک مانی وجود تک مشلا جها سفا
اولد شو کوه دل پسند جیتر سوزان ما	شاعر مجرم شفا اولساک بی غننا
نوزی نوزی فیض الهمی که الامام بکن	
تخمین غزل ریاضی افندی	
فی استم سلا فوشوق فزون بتر	فنا کله م یوناله حسرتیون بتر

زلفه

بجود

نقله و ضرورت وزن

اولده اولان باحسین

عزیده حصا و دینلور

معاشه و رویتان بکاید

سم مصلحت و زراعت

سکا ارکادین لفظت

چوق بر سوزان ایدار

حکلی ز کسانه عموری

میکم نوزیوم - میرد شوق	سوزیج زبان ای کد ملک حکمتی
خاکا شینغ عطاره که اولدی عتی	دهر تقیاریت به جوقی شاد کونک
طبعه استاد دس ششکلا شفته	
شد عری طبع من مغیو طحویا بکاید	بکونک خصم شلا از روزی نظر غم خیل
چوننا طبع من غلی رستا ز آب کل	تخم شرمش بیفشاند ز زمین جان و دل
چوننا باشا که هر چی که کار دوزم	
طبعی کلار کلها می نانا ایتم فوله	هر دم رشک و اربا دجا ایتم فوله
نطق توفیقه ز نام آشفنا ایتم فوله	قایه تسلنا اولدی غا ز ایتم فوله
کجه ضبط ایتمک ز منم خاخره بوز	
تا دوزیم ایچره بوجا و سس بکون	تا اوله مست می توجیلا بکاید و س
تاسهر بی قراره اولیه خار ضعیف بکن	تا احستا ما و سال عالی تخم جیتر ایچون
دکره اولاسند هر کیم ایتمه انشاب	فیضن و صانیت ذی ایلدا اول کلا بیا
دور شو آندان ایچسک خلد قبریته بکاید	هر دم اولسوز و روح بکینه دشا شجا
اولیا ای کونک خالی اولیه دنیا ش	
تخمین غزل غلظت خانم	

سرست جام دیم سیم تا خود بتر	ناتفا دستف مستی خود زود بتر
سافر کر که سوه کی داغ درو بتر	
آهی اول آفته کچر استر سه اهل عشق	مانند موم اولو و چر استر اهل عشق
فریاد سکه کا اید استر اهل عشق	فرهاد زار اذرا استر سه اهل عشق
نخل ریاض فضل اولو ابته خاک کا	ویریز نخل گلشن تا چاره بار
ای دل که آید پی بر زمره روزگار	سن کی برده بیخ زحمت ای چرخ نابکار
جلاد و غل پشینه میسنای غلامان ما	ایندک تمام حوصله صبر احتیاج
چال ایلدک دروغی تا بجه ده تا	
تا کی درون خانة تنگ اجره افزوا	در سوا ایلی قضا سنی کشتا ایلد خیر
بودیت دلگشا ایلد مطرب ایلد فای	شعد کور و جسته به صلا زور و ایضا
تخمینس غریبانی افندی	
بوغ نون زود به چراغ شعله بار کند	شد تک ساجیک سطر عشا زود کند

کتاب زبان معلوم به سوشن
در حفظ و بیان و روزگار
صفا سینه

نوبه چای سینه سن غوسر زود کند	کشتا اولدنگ و تاجه بر بلبل زار
سوزنا ایلد ما عاشق تا آرزویاز	اولو زلفش اولو اعلای اولو چشم
چمنه لاله لر و حبس کلده دغ زود کند	اولو سن شیم آسازینه خورشیده اولو
شیر سالک عشق ایلد افاده لاک حاسا	ترا متقد اولقغه قیل کند کی اولو
سنی باک ایلدن اسه حجاب سه سو اورد کند	
شیر مرغ جان اولد اولد نکا اولوق	خیلم بلایه تا رطره ایلدی ملحق
سرسکی ایلدک آیشینا سینه سن	عجیبیت سن متقاد اولو به افکار
کونک کند زلفک اولش بر کار کند	
زوله نقش خیالک شده ما اولد سنی	سندک تمیو کلان نقشک خیر ایلد اول
توپا دلمج پر زار اولد عزال اجره اولوی	اولو سه تا غامه چونی تا رطری
تخمینس غریب شوکت	
کشتا اولد خیر جکله قیل افکار	مانند غنچه بجه سپهر کرد معارف
آتش برست شعله اولد خود بتر	آدم خزان نظر الیخبات باش

بوستون طرقت ب سرتنگاه مثل جان	کلنج ذک بیه کور سبز جان
مراق دروستان ب غمگانه کوه کا	اکو که در هستی خود را نوز نشان
ب پای بناقی بله جویر کار بر قرار	کردان کرد خویش تن اول آسنا وار
هر اهل چوید و آن یار بله کدار	بهر زنده زجاده خور پای زنها
ج چون می روانش تو با خویش باش	زندگ کرد در ایلم البه انفعلا
آینه در زین و یار بیسایه پاک	من بینم جویاب روان سبای ناک
رو بر زمین او تو چو بوم و مهر تاناک	زاهد برو بسایه مستو خوش باش
خ خیر سن اوله و سبیلانان دیو الهوس	نمک خیز بهد لعل بل بار دست بر
خفیف آید و بسوزد که در چو نمک	سنگ ک زلاغری نشد مید نمک
د در دام چشم حلقه غافل خوش باش	تختین غزل زلف پاشا
اسیر زند زانده زینا تا غافل کرد	سیاست غافل دست مقام غافل کرد
مناج صبور ساسا سوسیر بر باد غافل کرد	میصفا سوسیر بشوق لاله جاده غافل کرد
ر سینه زنده ایستد ایستد ایستد	سنگ شیب چشم کدک در غفلت بر

بوستون نصیحه ای شمع و باد در	کوفتا و زنده فاست فاست بر کدک
ب او تو که در سر چشمک او دانا در غمگانه	دک نوز که در آلاما کوشه چشمک
مخار غ جانان نشا کوشه چشمک	خوش نامن و کوشه کوشه چشمک
ج جهان فده در آتم که ایضا غمگانه	عجب سود آرزو کان کوشه چشمک
شبه کجاست تیر سوسنی ز کله جان و سر	ای که تیغ غمگانه غمگانه چشمک
صفت جبین جبینه بویه با در دیدن	صفت جبین جبینه بویه با در دیدن
خ حسا زله کلون بر طراف اند غمگانه	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
سکا نایزید ز نراهه ستلا در کون	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
ملک عزت در کون اما القاب کون	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
د سیه در روز حسنا بیا غمگانه	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
سگ آند و کون کدک حسنا	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
نظار آلود و در دست فای کدک	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
ر ناکا زید قهر غمگانه	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
سنگ غمگانه ای شمع چشمک	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون
دلمیر بل مر و غمگانه کوشه کلون	اوله بر غمگانه بر حسا زله کلون

فطرس خالطع خرب بادنا ی بیل	چقا خار کوش بدم بیدنی سیر
کلر دانه قش بشون و قانداک ی بیل	تلک خاکسکه آتش و آتش و آتش ی بیل
عجری خاسورا آتسک فرادنا ی بیل	عجری خاسورا آتسک فرادنا ی بیل
چقا کا اهل عشقه هر کدو غدارک	ساقون و قون و قون طبع زانو بیلارک
علاه و قون و قون بویسن آدل ازارک	کودون کینچه شادابی لغاتین کارک
فونو فصلون ترخال دالنا شاک ی بیل	فونو فصلون ترخال دالنا شاک ی بیل
او کون اولک شاک اجه و عمار و موش کلار	سنی جام تحت البیبه مدهوش کلار له
عجری و شونای شیشی جن بر جوش کلار	شیشی باها و شش سربا کوش کلار له
بسنده آتش زانق قش زو اجماد اجماد اجماد	بسنده آتش زانق قش زو اجماد اجماد اجماد
سیر کوه که شامل خواجه و غده و آزار	اید عشق آلا و دلیرون ایلر اغیار
قوکلک شنده مدهم عینه و قش عمار	بوکلار و نالک تک خوجوش و کلار
سنی آتوق بجوم قش زانق ایلر	سنی آتوق بجوم قش زانق ایلر
سیر نما خیریه بشته شیشی اقل و آ	او کوش ایلر بونو ایلر کلر کیم بیلار
زبان شله آتشی باخو سرد و قش	سختنا ایدجه ملو طبع و قش
کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر	کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر
کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر	کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر
ای سماع و کون و ایلر ایلر ایلر ایلر	فونو عشق و کلار ایلر ایلر ایلر

سوزان و قش کوی پروردگار
عابدین

نجیس غزل لیم	نجیس غزل لیم
ای صبا ایله عاشقده باله مده	راه و مسلتده بز و قش لیم ایلر
ارزومر زهنه باد کبی یوقد سده	اکشش اوست که مارا بسر کار برد
بیل از نکمت کلر راه بکلر ادر برد	بیل از نکمت کلر راه بکلر ادر برد
صحن سیننده او کولاله صد و تری بیل	جو شمشیر ایلر سه ایلر ایلر ایلر
نخل تنه ایلر عینه زخم جاوید	استخراغ نشو پیش نهدنک ایلر ایلر
کون زخم کوه سینده و سوزان ادر برد	کون زخم کوه سینده و سوزان ادر برد
خون او کوروشک لیکاه در نسا ایلر	بو طوطی کله بریش ایلر ایلر ایلر
ایسه کور و بو صحن سینده بیل	یکچن آیلر خیر ادر قی نخل کلر
نکمت زلف نو کور با بکلر ادر برد	نکمت زلف نو کور با بکلر ادر برد
منقطع اولر شمشیر ایلر آغش	عداید عشق مکعبت ایلر ایلر
اولر کور کشته شمشیر عروک نال ایلر	شوشو چشم شهید لیل او کلاس کور
استخراغ ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر	استخراغ ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر
دور اهن فلک ایلر عاشق برسد	نقد قادی ایلر آه و فغان ایلر ایلر
کسه یز اولر کجه کجه دین ایلر ایلر	تاب و دار و کلر ایلر ایلر ایلر ایلر
کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر	کون دین و ایلر ایلر ایلر ایلر ایلر
نجیس غزل نصیح ایلر	نجیس غزل نصیح ایلر

سوزان

درجهای مجتهدم چون کربلا	درجه خواتین اهل عشق را دوست
لاذباغ شهادت کرد ای جسم مرا	انکا از فرط محبت کلمات عشق را
سایه بر تو ز غم ز آفتاب رخسار	میکند دین رخسار عفو و لطف را بکار
هر که با کردگار نیاید از طبع تو	ز دستش از رحمت و با کوری چنین عزیز
طلعه عشق تو از من ز آفتاب آورده ام	تیر در دست و با بصیرت دل ز آرم آورده ام
دخیم خاصه دایره بهمان آورده ام	تا از دست راه دل آسمان آورده ام
ای بند را رو با جاده ذیبا از عشق	ز پیور دستاشان کرده نوبت عشق
ساخنده من که شوق لبها کو هر مهره از	نقد جانها کرده صرف کاله زار تا
دین بجا چون بر تو که در طریح خون	ساز غم من کرد اینک بر زتر با لعل کو
شکوه کن ز شبنم ناموس مال سوز	دل درین غلوه سوز از فرط سوز و دین
وز شمع قائم بر کردار شد نخل	آتش فشان کنم از سوزش دل متصل

توضیح: درجهای مجتهدم چون کربلا
 لاذباغ شهادت کرد ای جسم مرا
 سایه بر تو ز غم ز آفتاب رخسار
 هر که با کردگار نیاید از طبع تو
 طلعه عشق تو از من ز آفتاب آورده ام
 دخیم خاصه دایره بهمان آورده ام
 ای بند را رو با جاده ذیبا از عشق
 ساخنده من که شوق لبها کو هر مهره از
 دین بجا چون بر تو که در طریح خون
 شکوه کن ز شبنم ناموس مال سوز
 وز شمع قائم بر کردار شد نخل

وی خرام عشوه و قد بان انداخته	عشق را در کار طبع عاشقان انداخته
نور خیزد در شب اندیشه او صاف تو	سوخ جان و سینه قد ترا و صاف تو
کربانشد داد در سوخ و رایج غم افشا تو	چنگ شهنشاه المی رحمت العفا تو
ز کانا بخشند و چشم خیر کرده جا	دروغضا از زمکاه در دو تو بدیدار
چون کند این زخم را ز خیر دست فضا	سینه اهل دانش بشد زنا ابتلا
اطمع باغ کو زان بریزه از صد و	دینته و ناک سنا بخش کل سنا حد و
کرده مال او در فضا اش عند لیا حد و	باغبان حکم تو در صحن بر سنا حد و
سورتا ندیده والا کزین در مال ابر	باری قوس قد از دست مرید دار و
کرده سهم ناله عشق تو ز کوه و کوه	انکه عاشق کمان کردست شغل قد و
سرخ طبع اندر هوا معصیت نکشاده	شد کوفرا رخ دم بآوا انضال
عشق تو شامین رحمت را بر انداخته	عشق تو شامین رحمت را بر انداخته

چون کفر خانه دادند
 تعلیل در

در کوه چنگ و کوه سنا
 کوه و نادر و غیره

بال کشایم کنوزان را نایاب طلب	اینکه در نهم صفا عقلا ارباب است
مست فو غیریم گرفته قوجده نو	ساخت خیر را سرور در دره مجرب بود
میکند بجز بککش نسخه تمجید تو	تا چنین کردد ای مدحت باورید
ای سینه جمل برین نغمه بیک کون	خاموشی از شکایت کردون دون
سوی تو ای دل از قفس شوی بیرون	سزوان شد از سبای ناز و لذت دون
کوسل کن زمانه کو با روشو غلک	تا کی بد شنی دم جور مش ترک
شفقت کند بطارم اعلام را ملک	بکدای سپهر دین نیست هیچ ملک
درو در زمین خا را مملکت چو کرد	هرگز نیا ز ناله بیجانان ترا نکرد
از ریش خاطر من مقنون بدار دست	بجاییم عدوی علاج است از است

و در این مقصود و مکرر است

شع کو بدین مع لکن عشق کو دید تو	شاد از او و کینست نمانش فریاد من
در دم در خیمه شیر سویدای تو تن	درون خیمه روم جزان بیکویم سخن
در دو بصلت که در باید که با آن محرم	نیست ببلد بکجا کتابت آن محرم
هیچ در بیگانی بایم بخویان محرم	در حرم ذات چو ت باید کلام محرم
خسرو حسن تر از نام که در بریم وصال	کرده بکجا در نکا هم ز هر روز لال
شده شد زنده صهبا و اندو ملام	هر که باشد مسته دار العیش از انصاف
وصف صفت کریمه نوره میوریز بریز	میبلد خدیجه از همیشه رخا خون
میکند شیر کرام فضل را وصف ازین	نافی تا مهر سیلا بر رخ اهل فنون
دو نبات چو کشایم که بوق ناکس	کرده سوز از ریشه بر زان از بوسه
سوی پیشند و از آن که نقص اخروی	شعله مهر سخا کبیر بایت از بسو
منکه باشم عمن کل زمانه اندا ادب	در هوا و وصف تو اداخت صدایت

بال

جلوه آنچه مشاهده است ای فاش فلان	سخت از داغ نمانم صد چهره دروغ
سوی طبع من شش از دو دم و آرم و غنا	من هم غمنازانه از دو زار یک مسرا
تسبیح	هر که بید بی سخن دانند که چشم است
خست که در ساحت کرد و آتش شش مرا	کردم جنبش آن چشم بر خست مرا
بی فرورداد با دامن غفلت مل	نه همین سرگشته ده او که در خست مرا
تسبیح	چون صف زنگار و تمام بیک چشم است
بس که دل شد آبی ز نور شلال نشانی	با فله است این نشانه از صبا بجز در نی
جام حشر را نشو چشمش بی بقیتر	کریمه مست از او که در صبا بی عبا
تسبیح	مستی و ناله دارش از تمام چشم است
تسبیح	غزل حافظ شده است
تسبیح عشق کردم کریمه بس قطع مرا	عشق و آست بچو نام بس بی ناما را
چنین آمد سخن بی نامی کردم غنا	ایلا یا ایها انشا و در کا سا و نا و نا
تسبیح	که عشق آنکس از قول و آفتاب شکها
چون آن خون سید زانجا و طلعت برآید	دلم در کرد او بچو در و رضا ایامه
ز یاد غرض آن که بریشان میشود شاید	بگو تا فقه کاخ صبا از آن بگو بکشد
تسبیح	
اگر آنم بچرخ زمین را می نم درم	ولی از بی مجال بگویم افغانی کردم

در دله عشق که می می جویم

تسبیح	دانشتم ای سیم که جویم فتنه است
عراق بریزد در دلیله العطش ز فغان	خیرت بود تشنه لب و زار و ناوان
تسبیح	ناگفته ام سیر ز ما ایلیا مان
تسبیح	ما را اکلوی تشنه و بیام نکوز است
تسبیح	تخمیس غزل صبا است
این خراسیا ز جام نشنه با چشم	وین خوشی از نگاه نشو با چشم
این مخمور من هم با دستم چشم است	کریمه مستانه من از خمار چشم است
تسبیح	آه من از سر مه و ناله با چشم است
شد سر او کشف و با زینب آه شاه	سایه زنگار و جیش قفا فلان آه
صفی عشق منظم شد و چشم در دم	شوخ چشم از تو میگردم قدیم
تسبیح	کردن آه و بلند از افغان چشم است
از فتنه شایسته با نامی ندارد کریم	و ز خندنگ غم نال آنمیدار کریم
بچ از زدم و سیده شایسته از کریم	از سیاه می کشک شایسته از کریم
تسبیح	ور چشم آهوان کی در شایسته است
سایه اش بر افغان چون غلامان	کی نباشم من سنگ آن زده غمناک
تسبیح	
تسبیح	هر جا باشد نظر بایسته چشم است

دست از دستن آید دید
دست در دستن دید کردی
بویعنا نمودر

کوفتاد فرزند مبتلا می شست در دم	مرا در منزل جانان به من عشق تو
جوس فریاد میلا که بر بندید محالها	جوس
فان در سرت و نعل عراز باد مستی	نیا قوم بدست خدای مقصد سر کا کل
غریب شکلات ای آشاد و غم مشک	شبلا در یک و نیم موع کرد ای چنین حال
کجا دادند حال با سبک از آن سالها	کجا
شاد چون در این عشق آرزو راه و وفا	رگ برده ز داغ سینه سوزا جلوه وفا
بختا ازین بخت بیک روح و وفا	حسرت که هر می خوای از وفا نشو وفا
تیمی نال من قنوی دع الذا و اهلها	تیمی
تخمیس غزل مشار الیه	تخمیس
عیشه ای دشو درین زاد و کویان باش	یکویت کرد درین داغ هر خندان باش
باشام و محرمی مرغ بشخوان باش	اگر رفیق و شفیع در دست بجان باش
حریف جزیره که مابه کستان باش	حریف
چرا ز دره سرنگ روان چنین کردی	چرا بسین شکایت مجین چنین کردی
یکو که از بجه سینه و این کردی	اگر عورت که با من عشق من کردی
نجان چشم سکنه چو این نجان باش	نجان
عندانی غم که در رخسار کشتا در دیده	باز در سینه ما که کشته در دیده
نود و زکا قوی دست عتماد مده	شکوه زلف برینا بدست باد مده

یکو

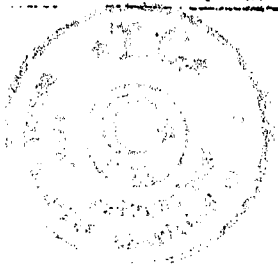
مکوه که در غمت و کوی بیت باش	ز تو کوی عشق رنگت که کایان از دست
کایان بگری و حسن و نظر بر زبانت	کایان
بیشو و نظر ز نادان دوران باش	بیشو
بشوش وقت سحر آشتین سیانه	چو خدی که فر روز سربه بیکانه
ولی بدایغ نخل که در چون لانه	خوش حافظه از دور آن کنان
نواکت در در و خوب حیران باش	نواکت
تخمین غزل نانی فندی	تخمین
ز بوی گل حسن که ز خنده نشوید	مرا نشو در ز زنجش خار نشوید
سر هر شود در پیش خندان مستحق	اگر آن فلک از دود بکن وضع بدند
ر را قار و میوزا برونه محسین صد داند	ر
بیتشده شمشیر جفا بر من بنده	خونم ز پی خنجر این شمشیر کشنده
در طاعتش شد بسجود تو بر و نکده	بجانه این بود که کی بود که چند
عصر بلیوب چالده بیست حمد ندان	عصر
زین طبع که در خنجر شده بود کرد	ز کفش بر سر که موزا سخن او بود
کعبین پشتک کل روی سپندان	کعبین

بزلافت البشتر جملک سکناسکینه	حیات چشمه سنگ نظر کینه سنه
معاذ عباد و بیک سمنز	کوزه دودوستم نغمه سبلک سمنز
صرا ز کز دوا و کیک کلاک سمنز	سنگ صحه نراغ اولک سبلک سمنز
قیام خامه خیری صف بلا غلده	امامت سخن ایسوز مقام وسند
نشخوری اوقه لیلان و غنم	اوله سه راق کو مومض مجتده
دست در مضایبه مشوی کونه	اندک قویج جانف فرج دلک بال
سب که اولوب جالس بزور خیال	ایلیه زندی کی جو شوخ و روش
کج کلک و باد کش و جام نوش	کاه قلیوب ناله دیوانه کی
کاه چکوب بغور مستانه کی	ز زبان شیفته شیرین کلک
بر کادون قنقار صد رسبو	شیوه لر ایتدی می و قدر پیشما
بر کادون ساق کلکون عدل	دستالم چک کی کوریانی
غار قاپدیوب صبر یله سامانی	
ساق کلکجه رویه قلده عتاب	دیدم اراج سکن آفتاب

بشتر سمنز و سمنز

سیراب سار آراک از آب می ناب	کلکها معارف نشو و کنک نشاداب
از ابرهنه ناکنشد جو سخی آب	قادر می اید مزه صفحه سیراب
فیض الیقین خامه مداد کند ندان	خیر شده تاراج کجوش غاشق
عشق آمده جوهر فلک شهر بوبرا	ناب سپه عشق بدیجک خار غنچه
زهک عقل جو مجنون کند ملاق	
بجاره لرد باشلر انا اول خرد نند	
تجسس پرواز غزل راق افند	
کو کرد و لاشد جهان کشته حصار	اوسر و غلدر داغوش بچون خنکار
رو اسرار می در پیش ابدوب نماها	چکوب بو قافله زرقع قنار قنار
هوای وصل ایله غریبه بزوار دیار	
دلده تارغ نفاش محبت وار	تمده سونیا اضطراب محنت وار
بمطاف طبعده بزکافت وار	مثال لاله درونده داغ حشر وار
عاشق قالد کو کایچ زلف بر خنده	بویبذ عیج کور شمی فوج آمد
سنگا عارضی بوقه چین ز سنبند	کلک عذاریه همی بولمز عالد
سپاسم غم طوقه امان در سینه	
شرا در دینه سزارغ عشق پیینه	

نسخه نادره مشتمل بر
تغذیه و فواید

باده کور سرد همدم شوق	بویله میزند مستکنک عادت	شوق و طرب باده او یعنی ایضاد
ساعده سیمین کشمیر قیل	تاب رخساره دل تنور قیل	بندیدیم ای کل باغ نشانی
کوشا دید چکان اول تا آرزو کن	صوت بک بکا برو قیاح غم فکن	بودی صون دست کرمه بکا
دسته آلام آبی جانم بجی		دو دند بید غنچه که کنک آید تو
دلن طویق داغ نهانم بجی		آج کور کنی ساقی بر عمر فلک
		آنجان کاس فرج پروری
		نشسته سخی نالری بیروش آید
		سینه کبریا بوغش بوالجیب
		دیدم آپتو اصلنی قلده مسو ال
		مژده که ماه رمضان آمدست
		روزان ایچیم آوار است
کوشا دید چکان بوغش آوار آمد	آنرا چوب آه سبک کا هدت	

خون

خون ناسفته دغن سوز او	بسته دهن غمز سر ساجد فیه	خون و خنک از کی قند بلور
سایه دیوار کبری نه مجال	صنّف سیام ایله نم چون عدلا	یا او منار از معالی نشان
بوسه سوز اسوائی کز کوی تابنا	اولاد یا صوفیه جای قیام	زین اولجوزی آسای قنادیل ایله
قیه سی رونق شکرت نه فلک	ساحه سی باغ ارمه شتک	مهربانه مهد را کاکلی قنار
انجور خنک از کی قند بلور	ناظر بیه و بر مرده فود بصیر	حاصل اولعبده والا شرف
یا او منار از معالی نشان	زرچیه لوهر بری بر نوجوان	بنام بوسه ناله قیلنج و تاب
زین اولجوزی آسای قنادیل ایله	دو دند شهبه سرده لو مندیل ایله	باشده دستار کج ساغری
مهربانه مهد را کاکلی قنار	بری سحر برینسی اخشام بنا	ایله بیکن جانب بایه نکاه
حاصل اولعبده والا شرف	وصف قلله اوله منصف	خانم و قوربت کله کون عدلا
بنام بوسه ناله قیلنج و تاب	غلبه بر بری جای ناب	غزوه سخی کز کبر و شکیب
باشده دستار کج ساغری	هدی طوار کج ساغری	مردوشی سرش کنش خل سوز
ایله بیکن جانب بایه نکاه	آه امان آه امان آه آه	
خانم و قوربت کله کون عدلا	ای غنچه بت بوغنم جانفکنا	
غزوه سخی کز کبر و شکیب	مطره سی لبسته عقل عجیب	
مردوشی سرش کنش خل سوز	شبهه بر انداز خرام ندر و	
	باشده دستار کج ساغری	
زغلزیک تابش کلدن کوز	طره لری سنبل باغ املا	

کوشه چشمنه غضبانه غما	بررسی بجا بری دربان باب
کوز دیکک دیده او باشه	اره در دو غم او رو باشه
غزه ایله آه او ایکی ابروان	بیر لاجل قوس جلک نشان
عربن جو ز کس ستانه	معرکه کو دیده فنا نه سی
نفلک روزه یله اولور چو غلام	تو میمان ایچنه لایحه خیا
سجده سی سننه خرم ایلیو	مرغ دله دانه و دام ایلیو
<p>خجینه ایله رک آنکا برکلیش امانه کلش خنیا</p>	
داخل سبحان و لیجی اول صم	طافلو آغوشن آتورا اولدم
ناز و ناز دینه و برنجه سدا	قلدس علقا کیلوبا حلام
خلق قیام ایلدیلر سر سس	اولدی یا صوفیه محشر بری
صانیه قنایله سجد	عب شر نازنه های هو
جانب محراب طوطیجه یوزیز	جان کیلوبا پیدایاغی یوزیز
ساحه منصوره ده غلام تر	دین عشاقه بجا اولد نار
بن دخی ز دانه کاه ایلیو	کره کان کر لوجه آه ایلیو
بیرک غزه سنه اولد و شو	آنک نصیبین بکل اولد خورش

دیس

دیده سر مسته اهو دیده	صبر ایله سامانه باهوردیم
مرغ دلی بریلیان حسا	ایلدی نخی بر کسند بلا
بیخه سیمغ قضا بوشتر	جا بلیش امانه جان بلیش
مزه سکا ای دل شور دیده	رسته کن محنته یوقد مجال
دوشدم او حالله فنا ایلیو	آه درون دل و جانم دیوب
ایرکین جانب یاره نگاه	کوردم ان اول شه عاشق
صودی ال که شه دستاز	برورق آلدی کف خونخار نه
او یوب اول شفته آه ایلد	بریسنه دوقد نگاه ایلدی
دبد او قوطاس بدیع المثل	ایلدی بی در دله آشته حال
یون اولان برایی بتعجب	ایلدی بی وادع صبر و سیک
دیدا و دونه کجکد عجب	ناوقد و بخش اید شویو
دیدای او بر شاعر سخاوتیه	شعره بر معجزه کفناز نیش
دوبیکه بر مجلس فایده	عدد چمن صفت احیایه
بوبرایی بی بر اهل کال	او قید اول بزمد نیل نال
باک اثر ایلد چون تبریز	اشته بو ایات منظر کریز
طرد مسکن ناله کاسینه کوی	بروز کو کوی کر یان شد م

طو غریبی اول شاعر شیرین سخن	مظهر و فیض کرم و دلان	زیر تو نویسد که حایا
مثل یونیز کهو نینخدر	مردم صاحب نظر نینخدر	دیو را ایمنش اهل سخن خیرا
لیک او شب جایشه قلم دعا	ایلیه حق آن بکا مبتلا	
بند اوله زلف سیه کاک	بنه کچه شیوه و رقاصه	
غزوه عذاریه مفتونا اوله	ایلریم جورا کامون اوله	
واصف او بو نینیری کلر کبر	آه و فغان ایلیه لبیل کبی	
باده ایچر سه لیمی یاد اید	نشنه لعلم اکا فر یاد اید	
عاشقم اولور سه اوکلان	فسر غمغرسو جرخه اید	
خوبلر ایچره بی سلطان اید	حقه اوصاف غزوان اید	
کوش اید یجاد بو سوزون	دیدم ابا دشت کون دلتیز	
بو نیکه خیر کبی صد بنده لر		
اوله فدا ترک اید، جانیه سر		
شکر بو سوزونک اید ک بل بید	اکاده قلمشدا زار تیه شاد	
دیدم اولور قدر بو محله قنه	شاد اولور نیکه دوستی	
دیدم اولور نیکه خیرا		

فوج

مدق مصغق قنه و دوشه

کوش اید یجاد نامی اولور سونا	مستی ناز و تو مضطرب	فوج شکر جاندر نین اید
دیدم سکا سیر جام حرام	بویله دور قاعده اهل کرم	
چیکجک جور و جفا و قی	اولیه سن نازا نشه و قی	
بونی دیو بسوزون خوراک	قلدی خرم و لذت کج	
اشنه بود ما وقع و حسب حال		
بهر عجب و قنده می باخیال		
خبر از اید کلک ندهیب ایله		
ترتیب نیو ضایته ترکیب ایله		
بیارب دیلر و خوروشنا طرا اید	تحصیل کالالتمکه ترتیب ایله	
قصه کجکجه نینیر		
نویصفا کالک صورتون دیوان کال	بلک نشه ضم قلاک حسن جمال	
بی سانه بر صغ و دویق دیلر	تیل ک کل و حدت ایله چو غنچه	
قصه کجکجه نینیر		
بی شهب و خوصه نغف کرموز	وی کجه ناز بویه که بنده پرورد	
خیز طوشه سانه و صف کده ایلی	طرطوب و بود روزار سخن اید	
ایک جانر و لکه غریمال اید		
استه سید طلمه بر رخ حیدر		

نیزه کلده مع خند و خند و خند

مانند کاک ناطقه بر دار شاهان
خبر باز ماند گفتن آنها

بیا اطلاق شب از سودا شامها
نیست بی بی خرف برین مقصد
بویامد کند حاصل از اذیاع
عیدم بچرخ بر ساحل کیک و زرا
سرد بادام دکوری ما محو کرد
از زین چشم بود غمگینم می بیند
فیض آن نیست خوشی بی جا عار
باتامای در اغوش میان باشد

دوره دانش که پیروزانم شایم
دور کرد کار و اماست مع شامها

بعد از دیدم این خط مشان اندوز
سرمه چشم تمام شامها ختم آن دور
استخوان کرم بر آتش شمیم عودا
سینه او از دید او چشم خطا لودا

چو مهر کوز خوش کردنم بر فلک
کرد او را بجای محو هر موجودان

غزلیان در حرف الف

ای وصف زخمت صیقل بر آرزوینها
رواق ز رسوا خط و ما ز خست را
از کوی ناگوش توانی غل ملوحست
غریبه در کار نظر رحمتی کن

تا بگویم از چاه و آفتاب معانی
با دل تو علم بسته ام آفتاب رسنها

بحریت بحث ذات موجش به الهها
تا خوشش سگ خط و قیل و قالها
دارد در رشاد و غذا تو زاله نیست
بر چه بر یک کل عرق انقباضها
آینه بر صیفه دل انخاب کرد
ضویر بری مثال تر از انشاها
خامد که میده به آینه دست
از چه هر چه دانسته او به بالها

نیاید کرد دشمن خیال حکیم را
بارش داد و دو غم از احتماها

از غزه

بنا با آتشک من از در که و سحر کرد

از سنگ سیه چوبین و کلس در میان
وه عشقست بخا بدین است هر که
هر از خضر باشد چو کینه خجسته بدین

کرده دلتا استخوان صد تن سرور

چون شرد بالا و شو و چو خون کند
کی رود در بر عشق از ابد تا آخر
هر که دوسلک جهان سلیمان کند
کسب الفت آفر سرویه ساقا شود
هر که از نور فریغ باده باید رو
چشم عالم بین شما در دانه ککورا

دوشی دل کند خجسته مایه
دور بین نزدیک ساز هر محال

موج بحر فطرت دایست این عالم
چو عیبمانه دار الصفا و حد
فعل خوش حرف من شد علاء خج
هر چه بخورم در دینیز و عکس خج
دوشی دل کند خجسته مایه
دور بین نزدیک ساز هر محال

دوشی دل کند خجسته مایه
دور بین نزدیک ساز هر محال

این زمین دروغ از دروغ بشید
هر که اینک صفت فتنه بشید

کینه حسن جان خدا خراب است
دخیم عشق ای مشا ذلیع استم

هر که شد کلا و وصل به مشا ذلیع
آنکه از شمع قاتل اقتباس بود کرد

تا که خجسته مرغ عشق باغ نوالا کند
چو کل نسرین بخندان غم فزیدورا

بزرگ عشقت کمی سرخ کت اینجا
دلها کشته بالام حوادث عسر

هر که خجسته دروغی سر زلف تو شد
غریه فغم در دروغ عالم را

دوبهاران سر خجسته خجسته خجسته
هر یکا غمی که دهنده ز غم کت اینجا

زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

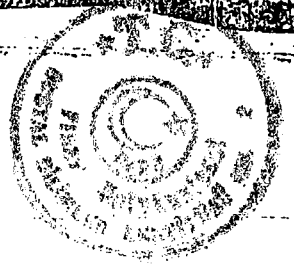
زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

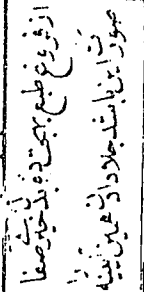

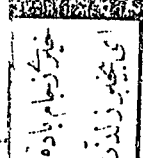

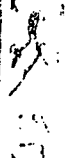
زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

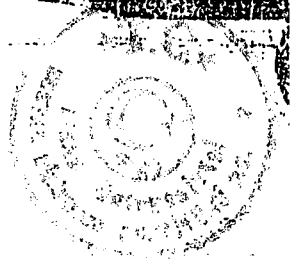
زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

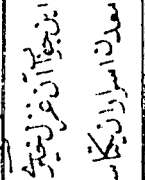
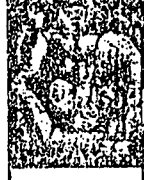
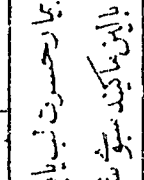
زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

زبان شکوه باشد فعل طلب کل اینجا
مکوبند مندلک غمزه با آرمید اینجا

درود مهر و ارسا مقدس	میکند سندان مهر و زین سپهر
هر که کرد درم خواب را هفتاد است	ایضا درم و شد حصص بن آینه
مخورد چو ششم از فروغ تاب و	کرکی مهر عدل خود قرین آینه را
میشکافند چو دل عاشق آرازا هفت	لطف کنی غمزه با حد بین آینه را
دریم بزم وصل عاقبت فانوس کرد	برقوی آن شمع رو آتش آینه را
	
از فروغ طبع بهجت به دلخیز صفا	صورت بین باشد جلا داد همین آینه
پوشو و کشت در دهن ماکلام ما	آخر شد آب با ده جوشان بجای ما
کوید زبان تیغ قوی منبع ستم	پهلوی عاشقت در عمارت نام ما
شیران کوهسار و بار ملاسیم	پای خمر شرب شد آخر کلام ما
روشک در دوشیم و غیر ساخت	بوی سواد آن خط مشکین شام ما
پیند بکسیر ز سواد منزه است	درد دست با صبح دمی که ز ما ما
دارد بصحنه دل در شکر خوار	همچون نیکین از سر تا شیر نام ما
	
خیر ز پیام داده خانه است	خیر ز پیام داده خانه است
ای خیر ز لذت شرب ملاها	ای خیر ز لذت شرب ملاها
	
فرمان تو کی	فرمان تو کی
بر تو مهر عطا در نظر مولانا	کحل در چشمه اله نماند در مولانا

بک نشویم بر عشق در شمع نیست	بک نشویم بر عشق در شمع نیست
منم در دستم که در دلم بکس	بک با با نزار و جشت زات این عالم
منی بر جسته هر که نغمه دید از تو	صفحه نظر غلط املاست این عالم
بکنده ارمات ازوی تا با قلم بقا	ابتکار منزل عقبات این عالم
	
این چو آن غزل خیر اینا گفته است	این چو آن غزل خیر اینا گفته است
مدان اسرار این کلمات عالم	مدان اسرار این کلمات عالم
از دل رنج که خرامش نشان ابر	عکس قدش گرفت ز رفتار ابر
خاموش عشق که رفک جلوه کوشد	چو بیضه انکند ز مین آفتاب را
از آتش غناست فروغ دل سیاه	بر وقت شمع ظلمت شام سجایا
آتش بدل فنا و در فنا غم سرتاج	پاشیدن نلک شده از نو کجا ابر
بار جمال شاه معنی غما بخت	کحل سیاه دیده دل اسما خواب را
در زو آفتاب جمال شمرده ام	ز روی روی خسته دل آما هفتا را
	
بهار حسرت لب یاریم جویا	بهار حسرت لب یاریم جویا
بالهن ماکند سبو شراب را	بالهن ماکند سبو شراب را
عکس خط و نما او شد چو یقین آینه	ساخت عکس کمال است این آینه را
تا بنید جلوه کلاه تا بحیران	از نفس کرد و نقل اندر آینه را
دکتران هل مهر خورد لم عطر بود	چین شوا جزو شکر چو جبین آینه

بزرگواران تقاضای تخفیف
التماس می‌نمایم و خواهشمند است
بزرگواران سینه سینه
بزرگواران سینه سینه
بزرگواران سینه سینه

عجیبی ماه و ده رست بر سر او نوبه بخالد	شسته نام ای شوخ بکجا رسکا		کرز به لشکر اندوه و غم دانی بختی	دروم بر تو حسرت کله بر آید به در جانا
در عنایت باری بتر پناه سکا	بایام بر غمده خرویشین ده جانا		ایران افاده طوقه امر مرغ چینه جانا	دوشتر کوه کلی قید بلاید دان خالک
دل بستنده داغ پینه زخمه سوسه	بج کلک شسته غنچه تربینه در جانا		هفت سیم جفا و جوح صحن سینه جانا	دکل ستمده داغ پینه زخمه سوسه
همایون زوزند غنچه نشان داغ حشره	شهادت سخن خیر یادک فالذن مومومه		اکا بید آیدون عب غمزه بر کینه در جانا	همایون زوزند غنچه نشان داغ حشره
بویا به سزا ورده اولان خن تر آسا	صد سنگ ملا متاله اولو چیده تر آسا		دوشن خال او کوس پینه ای سیر آسا	بویا به سزا ورده اولان خن تر آسا
بارد خط شیر زکی هولاسینه دوشتر	نقد دل و جفا قالد و شوشیم زرا		بر بیک سبک زو بو لوری نظر آسا	بارد خط شیر زکی هولاسینه دوشتر
بر بر بر آیدینه سیمین برنده	ای خیر کیماری باقر نادر فرقه		سرکشکی تراثت سوبتوشن سر آسا	بر بر بر آیدینه سیمین برنده
بولک آره بود بولک غبار سبک	نه خن آزار و آسک در هزار صبا		دو کوفضای کاکا سمد شله صبا	بولک آره بود بولک غبار سبک

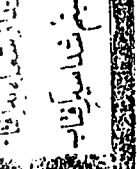
بن

شکسته برده زوزند صحر جانا	بزرگ و بند و شکر ک...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کیسه زوزند و نغده کله در صبا
کله زوزند و نغده کله در صبا	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کله زوزند و نغده کله در صبا
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...
کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...		کوه کوه شفته بریت نغده و...	کوه کوه شفته بریت نغده و...

37 ط

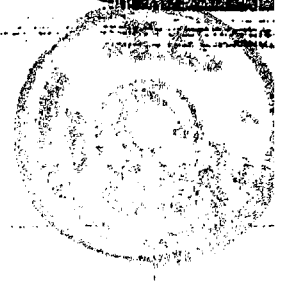
خنده در در سگش استغفر میکند	توسنند فلاك راسته زير فتاب		دوه سانه چير شدم سرگشته آنوقت		بوسه لعل با لعل چو نامه بر برن چو آب
برقوی ز غاوشش روش منرا فتاب	دوبچه چمانه و صباهه بر برن چو آب	خرم سنا و روش ماهه بر برن چو آب	قد هسته اولو آزاده بر برن چو آب	دایما سر ماهه و کرده بر برن چو آب	ای پر بر مهله ای لوز کشته و کذا
	زمن مستان برن دهر چیده خیریا	طبع پاک غل و غشنگد سنا برن چو آب	بوسه از اشخ سرگشته عاشقتر	طایب اوش جواب سیل محبت میکند	سند بچو بر مرینا شد قتی در درین طای
	انها از شعله شده او را کل و بو با نصیب	خاک بر ما و آب اشاک ما نصیب	مشک که از شد از نصیب با نصیب	می نشد از شکا از انفره از دیا نصیب	کم شو اهل سخن را لذت دنیا نصیب
	سالم حق را نشد آرام دیکجا نصیب	روز و شب و فیض شکا با نعل	سازک و راهم رسد از عالم بالا نصیب		

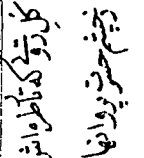
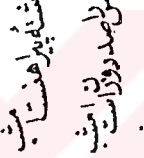

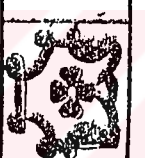
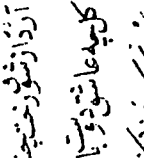
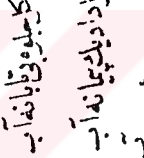
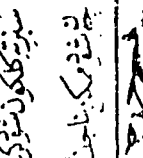
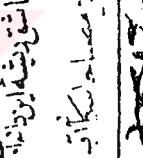

خنده

دروغ نفس و بیکه نایلم اولو	بیل که اولسه لانه بر شاخه در فتاب		قالور ایاقده خون دل خیریا کی		مخاکام صفاد و شراب استغنا
سزا بوجلس عرفانده خامه سحر	نابدا از ناب خوساوش خیر آفتاب	اولورسه مطرب نظم ربا استغنا	شیر برین پیچه چو کیک دین آفتاب	سوزده و خنطه اولو بر بیکر	بر تو از عاوشش روی منرا فتاب
	دول اولدی تقطه شما رشتا استغنا	نیک بوسنده کی با برینا با استغنا	کامجه باشد کی کرد و سرون آفتاب	سوزده و خنطه اولو بر بیکر	بالک با بست نظر ترا بعد سید بود است
	دول اولدی تقطه شما رشتا استغنا	امان او غزه خاطر جو با استغنا	لااله و ادرین کیک از شعله بده آفتاب	سوزده و خنطه اولو بر بیکر	دانه و غصه کی باشد بر روشن کو فلان
	دو کیک بشعله ششم شاد سیر آفتاب				نخورد عشق ترا کلاخه با شمعنت

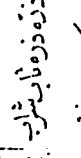
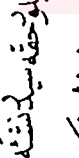

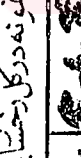
دانه داغ مناسه کاف
بجی ایله در

تیر برین برندن مسوع
اولان شیر

چوبوسه لیجانان رسد مراریه	ز شوق و درون مزاج رسد مراریه		دهن حسد ده بیانه میسوخیر
ز ناب حشرت رخسار با لب بگر	زد لبواشش سوران رسد مراریه		چوبوسه لیجانان رسد مراریه
ز فکر کو هرچ ندان او جواه کنم	نفس چور شده بجان رسد مراریه		کل در تو که تا طراش کرد نشد بش
ز بس کوه شگانه دیشه کد از اندو	سخن چو کو هر غلطان رسد مراریه		دو رخساره فانه لیس رسد مراریه
			مگر در مجلس من آن تب کل پیر هن آمد
آرد از شوق ز چشم مزاج یوانه آب	میکند کرم کرم کرم و با نه آب		فغان نشه بر خیزد ز دل از هر جزو
کل پیه عاشق تو باشا از لا شغری	علیه نشه دلزاد و یک بیانه آب		که شمع جلاظ و شغاف شیواست
سبزه کل کون شکر خا هدهد و شید	میخورد از شوق عاشق ریشه ابرو نه آب		پنجه هر چراغ بزم و در کشت نشد
نیز در مکر با حفت و علاه افقاد	شد یکبار زنده مصلحه لکانه آب		

خانه

	دو شیشه صحیح له فور افنا بر آب		شعور طایفند زده دره ناب شراب
	بلو حقه سید نشه در تیک سنا		خرزبه خانه سازده کی حباب شراب
	مثال شیشه اشکده خشت لعلان		نقاد قالد بزنده او لوبه خربزه شراب
	بقوه هوش و خرد بدال لید فلسف		کور در پیر معانی با به کوشنا شراب
	کلور سه بزده عسین لید جهور شراب		کاس سوم سمدد هو عالم آب
	او تو بو میکده ده خیر که نقاش شراب		مثال صقله بر یکاه عالم آب
	او لوبه بی رخ دلبر صفا عالم آب		چون محنتی در از شقای عالم آب
	غبار کو د کرد در افرق مازنده		نظیر باغ جناد در فضای عالم آب
	اید رسد اسل امواج مصله سوسه		خدیو ملک جدد کدای عالم آب
	کل شکفته شر ایله خزان لید باک		آکنه دسته کز لکها عالم آب
	دکتر افسر شاهی بی جام صهبای		
	نونه در کل رخسار باک جانان لید		صبر خامه خندی و بر بود جلد
			صماخ جانه غنای فرای عالم آب
			ساعتی کجی هر از منور شراب

بن فاخته بی سوسامانی یاد ایت	بن عابز و در دماند فاخته یاد ایت
فداک هوسله	بن خجل چمانسن
لاقی بکامس کین شمدا قدم	اولکی اولان عهد بله یاک یاد ایت
بیکان لاک اتمک	شهر فله فلاسن
دل نلک زلفکده - سالله دونه	طوغ عام و صلاه شب هر اکر یاد ایت
بوشوره غم	مشارب چمانسن
ای خیری بیماری دیدن جورله منتون	
شایدن ایلر	
آمدن انک مسن کافشاکی یاد ایت	
بر نازه جوانسن	
چله عجبی کردلم از فکولت بیوش	
چون چابار لنگه درین بزم کور کوروش	
شمعل کچه زبان همت و دل خاموش	
هر کچه نشه می شمن عقل و مهر	
شعله مهر جانار چار شمشیر	

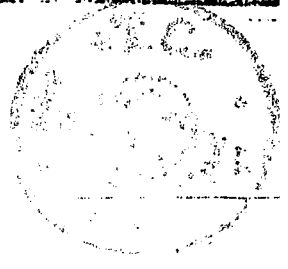
کلیه این مثنویها را در کتاب
تذکره شاعران تبریز
ملاحظه فرمائید
شاهد در

تذکره شاعران تبریز
ملاحظه فرمائید
شاهد در

دوسدنت گفت و شنید جهان بگو	سوراخ فی پرست ولیکن شمشاد
آن سرور که دید سجایای مسلم او	گفتا فلک تو افاض قدردان کجاست
پیر و شدم بذات شریفی که خیریا	
دور زدا و معارف و فضل عطا کجاست	
دور هو از فن پریشا نام آرزوست	بروز قیظ را بیت سلطنت آرزوست
از خا خا غصه برم جام می کجاست	خون خاشاک آتش سوزا نام آرزوست
ای باد کحل کرد ره او دیده ریز	این تخمه دیار صفا هانم آرزوست
ای غم بخانه دل ویرانه پای نه	از بس که میزبانم و مسانم آرزوست
خونم که دست بره من بار میبرد	دیکم بکن ملک سلیمانم آرزوست
بیک بوسه ده زکوه جفاک زایع	سیسی ازین سنگنه کلسا نام آرزوست
بایغ خامه هنر و سخن ز زبان	تسخیر هند و اوزک و ایرانم آرزوست
مجوم ظهور من ز بجای بار جو	آینه ام که صورت خود بانم آرزوست
او صحت حسن و با مید و صل او ست	من شاعرم و جو از اجناسم آرزوست
خواهم که بوس پای دلاری بخورم	کشم خیار کوشه دامنم آرزوست
کل پرستم بیل لالی که یاد ایت	بر غنچه دها سن

ترجمه

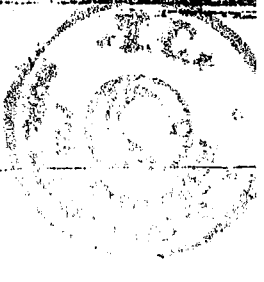

دلهار	باده خنده و از جام دم خیری را ازخاری اندوختند هوش	دلهار از محبت و جانان بدیدیت دل با ایامال غنمش او در میان گم آینه منست ز صورتی شده در پرده مظاهر اسما کست ذات محوت شجر اغ من اندر شب بلا چون غنچه که در دور و کل نهان شده غائب نکو قال با پرز حسن او
عندلی	عالم نخبی و مهر در رخسار بدیدیت کشور خراب لشکر سلطانه بدیدیت عکس خشن بدیدین حیرت بدیدیت پرموج کشته عالم و عمان بدیدیت دل در شیخ زلف پریشا بدیدیت در زخم سینه ام سیرک بدیدیت سکشن روان درین ماجا بدیدیت	عندلی من چه میسازم کلکش مرم صتا رمد با شمع روشن و شمنت بیلی تصویر در کلار و شیو شمنت دوشبنا انش رو بر غوغ شمنت میور و رشخ خورسند هوش هیچ نیندیش کن ای بد شمن شمنت
خیری	کست جسم نزارم میان داغ کلهها بدید باغ و کلهها بدیدیت	جلس نفس و طریبا خاطر من شمنت چشم مد میز من از دیدن بناغ بسکه خاموش زوط حیرت دیدار او سرتکازم خون کیک در او شمنت دوای خود کسند جور و جرم سنج عاقله هرگز باغی کرم الفد نیستند

از

دین	از فراوانی خیری درین کلشن سرا ناخن من همچو خار باغ دامن شمنت	از کردم زنجیر و بیخ ستم گذشت این شمع نیست لشکر روان با علم اکاه رمز عشق شود هر که شود در ذات او جوهر نباشد نقصه
خیری	صمیم و محبت کردی چاک خویش خیری کسی که از سر برود و رو گذشت	باغ دل پر کل فیض بهلا و است دیندار جهان عالم هزار حسن است هر کسی بی دریا نماند و احسن است خامه مژگان من زوئیگان حسن است شاهها غوغا نشدند زوئیگان حسن است سنگ خار اینزبانک دانه کل حسن است برفک شوخ شد خشتا بی قرص حسن است سوزش اندوختن با کلهها حسن است
شعری	شعری خورشید خیری ای که داناوس بیخ	مدعاه او با استغنا حسن و نازا طبع سخن هزل هلا آرد و پیش تم داغ و شورش اندک و نلک بود میکند بگردد خورشید تاب خورشید

هر چه در این دنیا است...

بیشتر بکوتن و گردن و زنده
ست پرست و زار شد و اولاد
اولاد و وقت پرستند که
نوازشند و وقت و عمدت اولاد
و بجهت و در سجده بر

حرف ک		ذره از پرتو هر شهاب حسنا است	
حرف گ		حرف الفاء	
نم فغانه هب خطه یار باد باغش	ظهور در وعده سحاب یار باد باغش	غایب اولاد دله رسته انکار بیجا بیج	ظهور از شهاب طاهره دل آید بیجا بیج
بواشک کرمه دود در روزمه حمل	اوشعله بیکر و آتش غدا در باغش	صالح دیناناندا انشا الله امید	بیا بر خنده بسته از بیجا بیج
محل ایله جنایه سعاد استرسک	و فور شهرت منصوره دارد باغش	دل دانا بود صحبتین سخن و غرور و غدا	اوله بیا بچه دانا بیجا بیج
بوی کستاننده سرا فرازا و گوهر نیندا	همیشه تربیه نخله بار در باغش	خیمه قدایه بلند ایزد کرده کرد	سرور ز اولادین سرور ایلد بیجا بیج
سختک نازک اوله لاجرم نفوذ بود	رواج نقده خلوص بیجا در باغش	بهرین قدایه بلند ایزد کرده کرد	بهرین سرور ز اولادین سرور ایلد بیجا بیج
مثال سایه بزم خاکسار اولانزه	خلام دلکنی قد نکا در باغش	بهرین قدایه بلند ایزد کرده کرد	بهرین سرور ز اولادین سرور ایلد بیجا بیج
		بوی طلق نازه طوطی طبع خیریه	
		هوا قند لید خوشک کاد در باغش	
حرف ی			
		غایب اولاد دله رسته انکار بیجا بیج	
		ظهور از شهاب طاهره دل آید بیجا بیج	
		بیا بر خنده بسته از بیجا بیج	
		اوله بیا بچه دانا بیجا بیج	
		سرور ز اولادین سرور ایلد بیجا بیج	
		بهرین سرور ز اولادین سرور ایلد بیجا بیج	
		قدایه بلند ایزد کرده کرد بیجا بیج	

نکاحه

حرف ل		کتابه لر ایزد صاحب عالم ناسه دانند	
حرف ز		بومر زار ایزد نظم و کشتنک با الله ای خیر	
ایتمو می زین ایله اشک غم منترج	فلز شعاع بفرایله نسیم منترج	ایتمو می زین ایله اشک غم منترج	فلز شعاع بفرایله نسیم منترج
بوی لوز کله شهید نخله دونه و فوف طعم	مالوز خزینه طوطیه نخر و منترج	بوی لوز کله شهید نخله دونه و فوف طعم	مالوز خزینه طوطیه نخر و منترج
دل بیندا هل خد به سر کرم اولور کرم	ایلمر سنک سخینله سام جم المنترج	دل بیندا هل خد به سر کرم اولور کرم	ایلمر سنک سخینله سام جم المنترج
جانا ایلمس بزم رضیا تمه کنیک	دیور جیبیا ایلد منترج دم المنترج	جانا ایلمس بزم رضیا تمه کنیک	دیور جیبیا ایلد منترج دم المنترج
حرف ح		اعلان و شمع باد میه وضع آید خیر	
حرف خ		قند اذله ایلدی شایر ز منترج	
حرف ط			
		ایتمو که جویری قند ایلد بار نصیح	
		غالی خطنه قند ایلد م روینده	
		نسخ و شناع له ویرک فوسل بار ک	
		خطه روین نوله ایلد سر شوره توله ترا	
		خیمی عسر تکش نظیر اولورده خیر	
		نور تو غوغوزن باک بیجا بیج	
		رکب جهانه اولد کتک اده ده و صباح	

خوشبند صافه نخ ایدیمک قلعه	افلاک ابرو طرفه سرفه صبح
اولد تراک شب بچوره و شتران	کویاکه کودی خلده اسکند صبح
تصدید مد عاخصم اوزد و لکجه	کلاخ نام انجمله محضر صبح
فانجه سفید به بوجتر زکشو	حدت سستی ابله دودسته پنجاه
چار و بلرله سکه سپوره نسیم صبح	طوله غبارشله دو مبر صبح
خیرک درونک ابله مصفی و جویله	
دلصافی صدفتمش زبور صبح	
اولدجه جلو و بنج عتاد صبح	رضخ سپرو جنبه اوزده صبح
چالک درونه بوسه جتنا فروش	وضع ایلکد بنبه ابله مرم صبح
بار غمگله قدخ اولدی به نونک	اغزخ بھر رویکه برجم صبح
بنایلدجه چالک کریان اربلا	اشکخنده تم سینم اولو قوم صبح
ایلر بوسه کشتی به باد باغی غرق	کوداب شوقه جنبش مویج صبح
اسفند بارشله عاگلا اید تو مراد	سبب زره کیدی بنه رسم صبح
دهری غریق بر تو لطف آینه خیر	
خوشبند مردم اولقه و صبح	
مهر در رسم سبک ستر و آبروخ	
فرد بوز بر کلا تمین ناد چرخ	

بوتو

پرتو تپا و نیم صافه هر شب کیمه	سیمد بودوخ النون فاند لوسر
توهنگ آند عکسل بر اولک نل دیو	سجده کاجیه خورشید محراب چرخ
صافه نیم لوح کردوش شانه نقطه	کب و املا دهانک و مصفی پنجاه
التوا سکا خنده عصا ابله اولو بیله	آغایط آرا اولسه کربوا چرخ
مه طوفان شمشیرینه بر ز منقش نزل	نور قراسن آید اظهار اول قلا چرخ
ناودا کلاک خیرک زانور جوی آب	
دو اید و کلان دهره و بنه چرخ	
حرف الدال	
شبک اوسه چالک دیدام پر نور بو	پر تو نظار ام شمع جرم جوی بو
روضه نایم شهادت انا نشان کوهیم	چو خندان داسر و کلشن منقش بو
آغلا اوسا غنچیم تو مستی عام شد	سبجه زاهد تخ دانه انکور بود
از نسو غنچه و بجانه کل نشو نایک	دختران کلستان بلبل مخمور بود
آن زمان اوزر شهادت لعل کرده است	سرخ ریح من باغ منگ زنبور بود
دو دستا عدم طوما هستی با نبود	نقله خال تو بولوح درو مستل بود
فرا تر و زک کبک اوز خفته تی بولوح	خاسته تها زانمان در مادی بود
ارسانه لیمه و حیا اولد	قالتا سنامه لیمه نقره بود
حیرا و زک دست عشق مولا نایم	

چرخ

صبا

من امیدارند از عقد زایش کم

خواستن آفتاب شمشیر شوق و آواز شو

خواستن خیر شو قانوز مضارینا
خامد ام منافع با کج معاش شدند

چو شاخ سیوه چو سنان می آید

زین برون درک بار یک بجائی آید

ترا که حرف و فاهان عی آید

چو سبزه که از آب روان می آید

هزار مازره کلستان می آید

زهد بخت سیه کایان می آید

دل ز زیر خم ابروان می آید

که کار پیر کهن از جوان می آید

خند کم راستر و آفره کانیان می آید

که تخم رسته ازین خاکدان می آید

مکو که فیض ازین آسمان می آید

که زانم بخند برینا نشان می آید

دراغ عیش برین زحیر کلا آید

بیت بیض مولوی دم از دم خیر

از شراب لایزال جانم بخور بود

صحنه لاهور تو مرا قاسک کند

سکه نقش خورین ز منور بسوز کند

جوهر آینه موج باده کو ترک کند

همچو فانوس آنکه جا در خانه بید کند

از صدف نگار من باید که بال و پر کند

هر که داغ عشق را در جمیع خود منور کند

نماید بسته سر منقلا بلبل غنچه و ترا

عذایی طبع خیر کز نای سر کند

لوح قرآنی سر زان کنگار آتش کند

دست در دست تو نماند هر چه طلب کند

بلک نفس این طفل را آزاد از کنگار کند

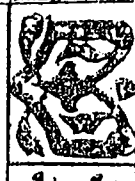
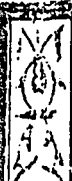
لعل تو را باد به میان من مشرب کند

همچو آب سح ناد کلشن مقصد رسید

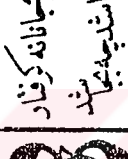
همچو خیر زیاد زید مساک و ندع بکند

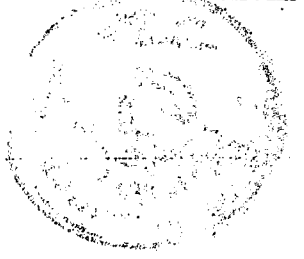
کوشان از داغ دل جستم هوید آید

برق کیش بر سر آما را داشتند

بدید، مهر سوز سیه می آید	حضر سیه که بر روی چو ماه می آید
مگر که آن آب آهوی نگاه می آید	غزاله شست زمانت سنبل آشفته
چوسیل سر بزین رو بره می آید	بجست و جو سر کوی عاشق را
قدح بدست و مشکنه کلا می آید	شکو فدی چمن خو بیست آینه رو
چومیل سر به برون رو سیاه می آید	زنا که قبر شهیدان غمزه تو کلاه
کسی که بر سر یوان جاه می آید	چو طفل ز لب با مسته ز خطر دایم
	
بجج سر به چشم خود می آید	بجج سر به چشم خود می آید
شمع شاد و خست ما از چشم شیر کرد	بروز نسینه خدیگه می آید
از مه بر عینک چشم سپهر پر کرد	عشق که نو خجی آید هان تو کرد
دیوانه بین خو چنان تصویر کرد	آنکه از نا جان چشم عالم خیره ست
ساعت خیز که شست چشم تشنه کرد	نیست مگر دست قدرت تقفقا تو تو
وصف غلک با زبان بر تک نفر کرد	تو با او عدو دشو پیش رو ما آرمو
استخوان عاشقان از قبضه شمشیر	نیست شبنم بیکه آید از دها او مو
	
کننه نامش لوله چشمه نفع طبع	بعد مژدن چشم بیکه آید از صف عشو
کلاک خجی تا که وصف غلک بر کرد	
این چند بجز شسته هم از انداد	دی غیر سرف تو مساز انداد

		بجز حور حسن بیان نمی آید	موج از چشم زناک زداند چه بجا شد
تبع تو بدل بلوه نا شد چه بجا شد	انگشت بلا عقده کنا شد چه بجا شد	موج ز لبما کبشت زیر ستمش را	انگشت بلا عقده کنا شد چه بجا شد
ماییم نهال گل زخم ستم دوست	مهد بر تو شتر ستم ما شد چه بجا شد	سزا بقدم دل ز تنغه تو تو پر شد	آتش و بیست و نماند چه بجا شد
درواق شهادت که کوفیم کانش	لج حلقه ز لایب قضا شد چه بجا شد	افاده بد ما تانان کرد مزارم	خونم بگفت بار خاشاک چه بجا شد
		خیر بر شده در کس تو یانه گرفتار	خیر بر شده در کس تو یانه گرفتار
ز جمله کس قید جفا شد چه بجا شد	ز جمله کس قید جفا شد چه بجا شد	را طبع تیره را صبا برو می آورد	آب چون دینه فند خست بر روی آورد
آتش از غم خستش فروز آید شود	شمع خجی که کسی شها بر روی آورد	کام دلهایم کاهی ز آشو بختن	انکه کو هر ز تیدد را بر روی آورد
ساده طبعی مظهر اسرار پنهان میشود	زنگ می نصف میونا برون می آورد	خا از او ستار و پیش آتش کشتن بخند	این نهان خشک ما کلهای بر روی آورد
جله نازی نماید قامت بالآ او	نخل نخوت بار استغنا برون می آورد		
اصح و اعظم جو معج با ده تزخیرا	اهل دل را از غم دنیا برون می آورد		

خط

سرده و زنده
و شش تا یک
و شش تا یک
معالجه

هرگز نشود تو در خصم باغ آتش
ز آن لطف جو غیور و مست ما
بهر و نشود بر لکل از پرده عین
خلو که ده لکه بشعبت منو
عکس قد با آتوم نیست که ای
چو که درش و لایب فلک لایتنا

خیز زخم زلف بان و شنه باشد
مرغ دل با ز خصت پرواز ندارد

نیساک سینه من منت رفودارد
هر که میرد سر چشمه محبت شد
نه زریغ تو خمد شد بگو شک کند
مثال پسته باغ غریب سگ کوز
سایده است مستحق مشک لایبها
ز بسن بجز شت کرد و چین کردم
بسنک قهرش عاقبت شکسته و
نغان طیار و مله طرمت لایبها

شدم کام چمن عشق مولود خیز

که بویکند دقادر چه بودارد
سوخم بر سینه از غم داغ محنت سرخ
مهرام از بیبلا در چینه زار و فا
شکر و زرد آتشند هیچ از آتش جدا
کاسه دل آتو کرد و زد که آتو زد
هر که در قوت بستند مظهر عیب کسان
ببندگی که بکی نوع رخ آینه را

از فرغ آتش آندوه محنت خیرا
روسته و دل آتو باغ حشر سرخ بود

از قند خون آتش آتشک و شک و کند
خانما غصه طاش آتش از صها ز بند
شبنم کلشن از زره و وصل خوش بند
دشمنی قهر باشد ره بر بجز مراد
میوه قند از غم از بوستان عین ما
کشنگ ازاد کی بر ما مسک کشته است

خونین را محو دیدار جمال کی کند

هرگز نشود تو در خصم باغ آتش
ز آن لطف جو غیور و مست ما
بهر و نشود بر لکل از پرده عین
خلو که ده لکه بشعبت منو
عکس قد با آتوم نیست که ای
چو که درش و لایب فلک لایتنا

خیز زخم زلف بان و شنه باشد
مرغ دل با ز خصت پرواز ندارد

نیساک سینه من منت رفودارد
هر که میرد سر چشمه محبت شد
نه زریغ تو خمد شد بگو شک کند
مثال پسته باغ غریب سگ کوز
سایده است مستحق مشک لایبها
ز بسن بجز شت کرد و چین کردم
بسنک قهرش عاقبت شکسته و
نغان طیار و مله طرمت لایبها

شدم کام چمن عشق مولود خیز

که بویکند دقادر چه بودارد
سوخم بر سینه از غم داغ محنت سرخ
مهرام از بیبلا در چینه زار و فا
شکر و زرد آتشند هیچ از آتش جدا
کاسه دل آتو کرد و زد که آتو زد
هر که در قوت بستند مظهر عیب کسان
ببندگی که بکی نوع رخ آینه را

از فرغ آتش آندوه محنت خیرا
روسته و دل آتو باغ حشر سرخ بود

از قند خون آتش آتشک و شک و کند
خانما غصه طاش آتش از صها ز بند
شبنم کلشن از زره و وصل خوش بند
دشمنی قهر باشد ره بر بجز مراد
میوه قند از غم از بوستان عین ما
کشنگ ازاد کی بر ما مسک کشته است

خونین را محو دیدار جمال کی کند

ششوا طبع غرابید و زین صفتش

مثال جمله دست قدرت در حلقه توید
 اندک مغناجید که زانده نلابله آلا
 روان اولند که در کلمات باغ معناده
 عروس و زین باجملکاه ناز و رانما
 منقذ اولد بخیر آسمان عشق مویله
 سلوا را باین سر سوزن مقصود ایضا
 که در کا و در حصص فیوض الهینک
 پراولش آری انک که در دست بختده
 مثل سفاهه جواله سوز عشق و حمله
 سخن و نوا بخیرید سلوک بزومعنا
 نظر کا قدر سوزنا صهیایی حقیقده

الذک و مستنده در و در حلقه طبع اسرار
 محض قلب کرد که عبر در حلقه توید

منه هم لغای هر علم تویم چکا شود
 ترک علاقه دسته کدمرید از بند
 با انقطاع و شنه ز سوزن رهان شود

بوزندان صفتی است و سبب افلاک است
 در این صفت سوزن و سوزن حلقه توید
 عیبه سوزن غرض از سوزن حلقه توید

بگرد و هر چه مجلس زبای زباید
 من از تماشای کجا خله تکاه بخیریم
 چو دیده اش بر صفحه اندیشه بسوزد
 ندیدیم بر تو داغ مجرای از سینه
 کرم بر سوز دست شایسته
 کلمات با تماشای زبای زباید

سواد سوره چشم شاه اند و در اختیار
 ز دور آتش در سوز افرازی من باشد

دلبر از سوز و کسب کاکان لبر شد
 یادت از دست غمزد سجده و بخار
 مگر شدم محبت نیگاشه بکی پذیر
 میریز هر دو از کوشه شایخ بنا
 میشو خوروان بزور تانده تانها علم کرم
 انداز اهل سرگز گشته ساز قد دریا
 میشو با صد بلای و بخت و محنت و جاد
 میریز از سوز و کسب کاکان لبر شد

بهر چه کشته ام نیگاشه با تماشای زباید
 کشته ام در سوز و کسب کاکان لبر شد

ششوا

خرف لادن	خرف لادن	خرف لادن
مذاق مسته او ایله تلخی شتراب لذیذ	مذاق مسته او ایله تلخی شتراب لذیذ	مذاق مسته او ایله تلخی شتراب لذیذ
ذکله ناده طوطسه او نوله کلار لذیذ	ذکله ناده طوطسه او نوله کلار لذیذ	ذکله ناده طوطسه او نوله کلار لذیذ
که وقت صبح او اولو دیده لرده خوراید	که وقت صبح او اولو دیده لرده خوراید	که وقت صبح او اولو دیده لرده خوراید
دخی زیاد اید شربتی کلار لذیذ	دخی زیاد اید شربتی کلار لذیذ	دخی زیاد اید شربتی کلار لذیذ
قولشکر او لاند جهانه آب لذیذ	قولشکر او لاند جهانه آب لذیذ	قولشکر او لاند جهانه آب لذیذ
ششاده لایله اولو نوره آب قنار لذیذ	ششاده لایله اولو نوره آب قنار لذیذ	ششاده لایله اولو نوره آب قنار لذیذ
الده خامه سنک بوشکر میزید شکر	الده خامه سنک بوشکر میزید شکر	الده خامه سنک بوشکر میزید شکر
شال سکر او نوله یاز دینی چای لذیذ	شال سکر او نوله یاز دینی چای لذیذ	شال سکر او نوله یاز دینی چای لذیذ
خرف لاء	خرف لاء	خرف لاء
دوم صحر استازم بایک دیر شیر	دوم صحر استازم بایک دیر شیر	دوم صحر استازم بایک دیر شیر
بی قناره ادهد لطفا لاسو و شیر	بی قناره ادهد لطفا لاسو و شیر	بی قناره ادهد لطفا لاسو و شیر
شیرگی لشد چو شیر از شکرک معاشیه	شیرگی لشد چو شیر از شکرک معاشیه	شیرگی لشد چو شیر از شکرک معاشیه
که سفید یاف عین قنار اجاز شیر	که سفید یاف عین قنار اجاز شیر	که سفید یاف عین قنار اجاز شیر
از بیم روغن سنا براید لای شیر	از بیم روغن سنا براید لای شیر	از بیم روغن سنا براید لای شیر
لطفا بایستد دیر از شیر آب عکاشیه	لطفا بایستد دیر از شیر آب عکاشیه	لطفا بایستد دیر از شیر آب عکاشیه
طفل خیر از ان دلسته وقتنایه	طفل خیر از ان دلسته وقتنایه	طفل خیر از ان دلسته وقتنایه

دخی در شرب و در صبح
وسیا با این مسالیه

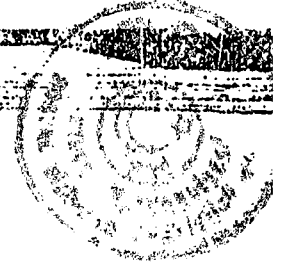
سالك زوسل بيلته كند باي كشتو	سالك زوسل بيلته كند باي كشتو	سالك زوسل بيلته كند باي كشتو
اوشك چشمه خانه ظالم بود خرد	اوشك چشمه خانه ظالم بود خرد	اوشك چشمه خانه ظالم بود خرد
چو مهر كز داغ دروشم خوكز	چو مهر كز داغ دروشم خوكز	چو مهر كز داغ دروشم خوكز
خيزد رين چمن چه كنج غنچه خوش	خيزد رين چمن چه كنج غنچه خوش	خيزد رين چمن چه كنج غنچه خوش
باعديليب زاغ وزغن همون شود	باعديليب زاغ وزغن همون شود	باعديليب زاغ وزغن همون شود
زرد بود و نوله كاله اولوش زرد بود	زرد بود و نوله كاله اولوش زرد بود	زرد بود و نوله كاله اولوش زرد بود
دكله دود و با و زرد و يك اولمش دند	دكله دود و با و زرد و يك اولمش دند	دكله دود و با و زرد و يك اولمش دند
بجيج كركنگ كذبن پر تو رضا رسا تانه	بجيج كركنگ كذبن پر تو رضا رسا تانه	بجيج كركنگ كذبن پر تو رضا رسا تانه
كشش باه جشمش سفته كرمابه چرخه	كشش باه جشمش سفته كرمابه چرخه	كشش باه جشمش سفته كرمابه چرخه
عذايار كوه سينا بلاك قهصد بايه ايج شگر	عذايار كوه سينا بلاك قهصد بايه ايج شگر	عذايار كوه سينا بلاك قهصد بايه ايج شگر
بالا والون قلله لوح كره دونه خوريد	بالا والون قلله لوح كره دونه خوريد	بالا والون قلله لوح كره دونه خوريد
الده قطره شكلاه اولد تر كا عذ	الده قطره شكلاه اولد تر كا عذ	الده قطره شكلاه اولد تر كا عذ
غم غذا ركبه زرد خندان غن ايمه	غم غذا ركبه زرد خندان غن ايمه	غم غذا ركبه زرد خندان غن ايمه
خطوط صاينه بود كور و كوشود نانا	خطوط صاينه بود كور و كوشود نانا	خطوط صاينه بود كور و كوشود نانا
سلسله بچون ان مسطر كشيده بتم	سلسله بچون ان مسطر كشيده بتم	سلسله بچون ان مسطر كشيده بتم
بولور ميگ به قلده السرا و زره كا عذ	بولور ميگ به قلده السرا و زره كا عذ	بولور ميگ به قلده السرا و زره كا عذ

خرف

بهدت و جوده متعلق
موجود است از مشهور و بدید

مترجم و تفسیر و تفسیر
اینک معنای که در کتب معتبره

تفسیر کلید و تفسیر
و تفسیر و تفسیر و تفسیر
و تفسیر و تفسیر و تفسیر

دامن صحرایست از مهتاب یک در یکا شیر	موجود هر چند در جوق ایسه نایز	و حدت نسبت ایله که تری ایشاید	دوق اصحابی که آنک لکغه مهنون	کسب نشوویه عرض مجلس شریک	دیده احوال و احد معتقد کوزیو	معنی و حدت سخن کوزیو نایز اولو	اختلاف و حدت نایز اولو کبیر		جمله نیک و سببه بود که در انجیر	قبله عالم اولون کعبه علیا برور	جان بوس لعل و لکش یاره هونور	کیسوی یار کرد که غیا و بدلا اولو	آلوده خار بی عشقه جوی ایدر	امای کجی که حدت بی آشدی کلارور	من غلابی خط رخ سر نما اولور	سقت ازده ایله عشق عاشقی رتب		سیرت بیسته نایز و یکا شیر	حلوی نطق ایله حرم داله سیرت	
-------------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	------------------------------	--------------------------	------------------------------	--------------------------------	-----------------------------	--	---------------------------------	--------------------------------	------------------------------	----------------------------------	----------------------------	--------------------------------	-----------------------------	-----------------------------	--	---------------------------	-----------------------------	--

سوزم

بیک ستاره میخندد که
کلیان آسمان غاسد رو انجیر
اقلیم بوکوبه مندرید

سوز شرح ایلم تمام انشارور	کوبه قلم بروش اشکله کوزورور	تینان کوزور قلم خوش کوجا کوبه سک	جهان کوزیر افند سوز و قلش اولو	زور و بر محیطی کوزور کوزور		خیر یا زاغ سیه منقار خامد بنم	مچو طوطی بویله شیرین نظیر کوزور	خطایک یوز که رایته دامن سیا اجر	مهید دله و بچه شهباز غمز سوز	بلم که مشتو ایله مقصد جضامید	سنن کل کوزیم یکا یوشید لغه کیم	سنبل ز ربه کوزور او مشتو کوزور	کلزار معرفت نسیم تخمیل		خیر کشتا ایش کل طبع بو مرتبه	هب هفت ولی هم دستگاه اجر	کوزیده و تیر کوزور جو کشتا کشتا	بیمه کشتا کوزور کوزور کوزور	این کوز سینه بندست زبا اولو تیر او	
---------------------------	-----------------------------	----------------------------------	--------------------------------	----------------------------	--	-------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	------------------------------	------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	------------------------	--	------------------------------	--------------------------	---------------------------------	-----------------------------	------------------------------------	--

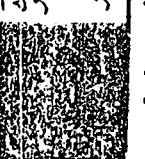
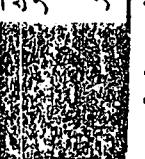
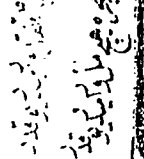
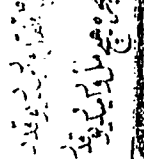
بوشنه نك كل كمش كلاي قانشه	كوزندن عكس نخي مجواو آوازاشم
محي او زوددين بازيجا قانشدر	هلم نكتم كمي لعل دلبرده
بيزنده ساغر مزني شراب قانشدر	دو كنج قالكه دلد هه هوا بوس ليك
شكسته كاسه چنك و ربا قانشدر	نه نغه قالكه نه نشوه بو كونه مجلسه
زلاصا برنده سراب قانشدر	اميد وصل كيدو قالكه دلد باسو سهار
دوكله فكو زمان شيا قانشدر	دوكله بيره هان تو قالكه ساغزه
	
تد دلد فكو عدد رتيان واري جيتو	نه دلد فكو عدد رتيان واري جيتو
نه سينه ده اوسوزو ناب قانشدر	نه سينه ده اوسوزو ناب قانشدر
عبدالله افنديه عرض وانا شخند	عبدالله افنديه عرض وانا شخند
بكا اينه صفت سينه عريان در	سكار و قشكن مهرو زرخشا در
جدول سبزي ايله برنجده كلشا در	خط نومات و عاوض كلر نكلن ايجون
كشوه حسنه بكم خطه ما عا در	جمله كان قمر طلعت و مهرو زرد در
بوسيه چنك كه شام غريبان در	سرمه چشم اما شند سلو دغند
داغدا حاصل اولور سيل قر اولور	سويينه سدا ايله بويه سوك جاك
معنى عشق بليو عاشق عجان در	اولسره سره صارا ليقه تن در و در
عشق عجمه عدسه دقه ديه اولور	نجه خوش بويه كمد بويه مر با مثل
زمره صاف دلان قهر غريزان در	فاضل فاضل اقيم هنر وركنه

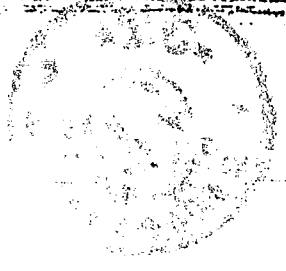
ماورى ناسى ايله در كوشنه
 كران شانه قانشه
 بر قسيه نانه
 اسيد

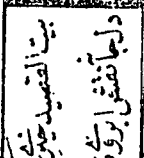
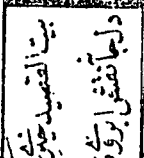
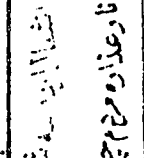
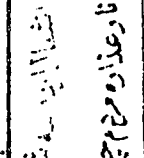
كوزنده

سند خذ ز بخت زبون كشتا نشا	دل ناست تار و زره كوشور باد
	
در شور و زار طبع تو چون كشتا نشا	این كل كه زيب كلشن نظمت ختورا
ارایش بدن سخن كلستا فیند	زیر رخ دلبز خط نظاره شكند
كودون شنبلیله كی سياره فلكند	كچك بچه ممكن او كی كود كچكند
ولله سر غمز بوسكو و فنند	سپرخه افسوس كل نوجب زخم
	
آینه و ش در و نه نگاه بسین بتر	خجریه قهین اولور اید جان کبی جانان
ایکل خجرت که بر نفس تشین بتر	اولسون دلبور نما فاند فابورده لوتندر
کوسته بومه کبی بکام چین حسین بتر	او یه غر و حسن که ای فایزین بتر
بر کوز در و فایزید بیکم آ و اینون بتر	دشك جنا اولور سه اکر کلشن حاشا
حسن دای نظم اکلد بجه ختورا	بن کوه ره صالکه ال صوغر و رسنگ
کیده و بسحاب بهار آفتاب قانشدر	بولان اسکده ای بی بروج کینه در
سنگال دیده ده و یجا شخو قانشدر	جلده کوش جاننه صد آفرین بتر
زنده عا حکیم بی نقاب قانشدر	زنده عا حکیم بی نقاب قانشدر
کل خیال جمال اولوب پرا فکده	کل خیال جمال اولوب پرا فکده

مندان بنام عاشق بیجا دست ایدر	جلسه صانه ما تنگ دست ایدر
بگر خراب لعل کله دل خراب اولد	مینا تر نلا طم سه با شک ایدر
اول آتشین غنایت بر همین شکار	هند و خالی و شوقی آتش پرست ایدر
فری چشم مستی او خون زرافانک	قام مثال جوعه دو کو خاکه کبک ساید
	
خیر خیال رو بیکله الده کل طوتر	
جلسه صانه جام تنگ دست ایدر	
صفیتر کان دل از بوری برینه کیرد	لشکرتنه غوغا بوری برینه کیرد
اتحاد و نظارت صورت جنستیده	لب یا ربوب مینا بوری برینه کیرد
صفی طبعنا ایدوب فرط از من اشراق	دکوزل جا ایه صهبای بوری برینه کیرد
راستجک طبعنا ایلده افلاک و سیرات	خاتم آتشکنا ایلده جانابوری برینه کیرد
دو شتر بر برینه ناسی سخن سزا اولسه	بادون سبزه سحر بوری برینه کیرد
سیر ایدر اوله صنیچ کچک کچک آغوشه	عاله و ماه شبیا را بوری برینه کیرد
	
با داهی طوبیوب بیلل زارک خیرتر	
بر کهای کل رعنا بوری برینه کیرد	
دلده غده زکوزلف کاکل کومید توتد	زمین شوره دریا و سبل و آیدر توتد
	
سبک کتک دوند و بونام آتشده غوغا	تیر سنا قصه ز بزمیچ علی کولیدر توتد

اک تحقیق مزایای سخن و همیدر	ذاتنه عرفده علاوه دور از دلدر
	
اشبه نو باوه نخل قلم خیری به	
قیله عطف نظر دید ما احسان در لر	
دل جان نقش بر تو یار یا زار بو زار	شبه بیت نظم حسن نگار یا زار بو زار
تسویب و وصف فامتن آید کجه خانم	ظن لیلوم کمن مناری یا زار بو زار
اول شده جریه کر مه لطف و عطفله	بیک کوه نام عاشق ز آزار بو زار
ایتم سید بگری تذکره سواد آه	لوح سپهر شرح بجزا یا زار بو زار
جند ناشایخ خسرو کلکون قای کل	ملا چمند جیش عمار یا زار بو زار
عکس وطن اوستح دلد جانده نقشه	صفا مشق خط فاحصا یا زار بو زار
	
بیت القصد خیر نازک دادا کجور	
دل جان نقش بر تو یار یا زار بو زار	
بر دل که تار پر حیم خوبانه بند اولور	کفقد زار کین سزما اولور سزلا اولور
عمر شسته سوز طرم خم زخون کولکل	شیراز کوه شام جوش کندان اولور
مست شراب لعلنا و شمشو ارمک	جام قشای طایر سه سم سندا اولور
یارک جنگنا نمانشته مهر و فاکلور	تلخا به نوش حسرت زهر قند اولور
	
نشانی ایزد سه شعر سخن با خیر با	
نارعد از مرع چشم سبنا اولور	

ملک

امید بوسی قله عرشوخ سوزد فهاد سرو کلین صفت کل لایم بوند	و چند کتک سینه همسنگ طبعک کجی خیرا عجبی شاعران از کجی و ارامید یوقدر
آه قسم مجرور و کله فلک پر دو اولد آفتاب سنی ستر ایلیکه ابر خط	کویا تقسیم خستکله طاقون اولد اولد اشکاک هر قطره جویا لیک پر اولد
چکالاک کسب معارفه سواد معرفت شاد دل در دینه کلازان خلد اولد	رو کا اچره نقاد چهره مقصود اولد زینش داندن شعله سوز زخو انا اولد
برنگ آینه که کجینه دایم شخص خرد ساکا با سالی بر او زه اوج مطلبه	خجی کجی کولک کدک این شهر صفت اولد حاصلت دسته کا شهبه بر عصب اولد
ممکن اولن اولنک نقد ادا مویح یج دشت عرفان و هنر و شخصیتا بوید	هر وسیع الهبتک با حسان نامعده اولد دو بین خاند خیری با به مشهور اولد
دیو بیو عاشق لیلک کجین سوز اولد دو بین خاند خیری با به مشهور اولد	کرسته مغناش ما به حله صحت اولد عجبی بوند در هر سیم اصفیون اولد
کل او زه فیه ایلیلیل اما عاشق محروم سهر لوله کی ختم خندان محروم اولد	سهر لوله کی ختم خندان محروم اولد سهر لوله کی ختم خندان محروم اولد
ایشته شمع بلال کون شاکم خندان اولد ایشته شمع بلال کون شاکم خندان اولد	ایشته شمع بلال کون شاکم خندان اولد ایشته شمع بلال کون شاکم خندان اولد

رو مقام شمشیر پیر و مرموز آیم خیر ملاک جوی خنده او شام شاکم خیر	خدیو پرور و راضف سلطان جوی که بهر آنک شمشیر دست صورت اولد
جلوه کا حسن دلبر و ز نظر آینه دیند حق بیه جو صوت نماشا آینه	انده و مضمهر خانی چشم تر آینه سقی بو مختسرتک سر سیر آینه
شاهد وضع الهبتک عجل کا هند اولسون آرزو دست کجی کونک	چشم عبرتله نظر قبل سر تر آینه ایله اشک کده دل بر معتبر آینه
کوند بزخوشید رخ تابعدان کونک تنکای عکلی شاد او و جود اعمی	طافصه چند له لوح سحر آینه جبهه و رخسار چشم و رو بو آینه
کشته اولنم ختم تیغ قالی بونک دلیسا جهل اولنم بیخده صفت اولد	که چکر آغوشنه کجی ساسا حل بونک دامن و دست یا کارا با جهل بونک
سینه پناه کوبه ناله و لیلک ند بونک ناله مجلسد کوش یاره بونک و کونک	غیبه کلان یانک دام نامل بونک مطر بونک ستر فیا و ستر سلا بونک
ایله بونک سراسر ایشنه خند بونک بزونله طامع ایشنه رسم رشک ایله	مقد شاهی اولنم جا به ناله بونک سینه سار کونک دام حامل بونک

جلوای خیر و خیر معانیست
مکون استوار و سیرتیه
زلاله و طلاقی و نوری
تاریخی و نوری و نوری
و نوری و نوری و نوری

کوشه چشم بخوابد
غیرت جنبش نشا بدد
ایلیق باد صبحی بوسیده

بوغزل بزم میده ای خیری
لب دلبردن انخاب د

کینیت غلک دلم نیاره نشه در
کوریاه دایمکده عشقدا اولدول
بوسندگ غنوسی تیلان عاشقدا
شوریده کلا نیکمه عیله نه سوردمک

فان دو کونک عاشق اولدول اولدول اولدول
خیرک صاقق اولدول مکاره نشه در

دلدن کهر شراره آغم منهن اولدول
سیلا اشکم اوسته بوقدم نشه
تشیبه ایدول حدیقه فودوسا حبه
اول ناله کولک اتمشیک در کیمده بن
کلفجه وش نسیم الدن بولور فنا
شیراه عشق نجه شهاد عیور اولدول

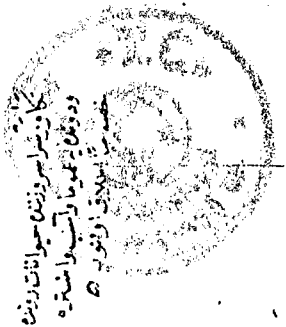
دوشون بلا اولدول ابعده در اولدول اولدول

لعل یار اوصافی ملول اولدول ابعده خیر
اشغیه اشغیا دکنیم فاضل بوس اولدول

قامن یچن غنزه بر اولدول
عاشق دلبسته الام ایدان
بوله صوقا قاشقاری بکله
سینه مجروحمه ایلر چکر
بوله بی زخمه کوقا اولدول
بلدک پینال خطا پینشه سو
چاه زخندان او شیرین لیک
لشکر عشاق اوله اوله بولور
طلبل حشم آه دل عاشقدا

اول قاشق باغ غنوسی اولدول اولدول
جانیه خیرک قوی قرا اولدول

مست نازم جفا شتر اولدول
شهر اولرکا ورحسمن
مهر زخندان مشرق آتم
بن اولدول کلین نازم
عاشق اولدول درملک اولدول
ابروی شاهدان رک اولدول
چرخ برون اولدول اولدول
غینه کولر ایتشه کلا اولدول

1533

شیر

سکا ایله دی بیخه چین صحنده	سند بیل بود قدا نه واکید نه
بسر معنوی ذابیسن ای بیخه	سنت نانی سخن پرورد نقلد
دلی نانا قاشق خلد روی بار دیر	بو کا عالم سواد شب نوبهار دیر
کورن او و خط سراج پاک دریا	ینه و ما هانای کفایت نادر دیر
سکا دیور لایشام کل کلشن ملام	یکاده مثال بیل الکاه زار دیر
ایکی دید مقبولش و حسن زوز قاله	بویلا ی با کما نه غم انتظار دیر
سفی تشنه فعل چران ایدنجهان دیر	لیا بدار در بر رخ تابدار دیر
حاکم افندی به نظیره دور	سوخ دست غمله کوکل پار دیر
دقا ص شوخه کن سینه تم قاده	دامن زنا ولدین خوش ناک دیر
کلی بینه رکی اطللس کلک کوبینه	اول شلهوند ناز یله غم خداد
چند غم ایتمسو بی ساقی محاصو	امید یز وزیدن باد بهار دیر
کرد و هر یوز او رضعه پاستند نه	بر شوقه امید له قصدم کار دیر
اولم سوا کشتی باد هموس یورک	بر شاعر کزین عطا در د قاره دیر

ذات شریفی ماک اقلیم نظر دیر

اغیار دیار بیسه لعل ترن ویر	ابلیسه صاکه حور جا کورن ویر
ستیل موج چشتمه آب حیاتا اولد	بر تشنه دلک بختک جا و سر ویر
کورد بجه فرو شو کلک اسفند یاد	ای شاحسن مقدم کما افتر ویر
لوح رنخد منقط تراشیده صانه یاد	اغیاره دلشکت لک ذقون ویر
کوند رسها غمزه لک میزبان دل	مهمان سکر سینه ده طیارن ویر
خیرجهانده ساقی کوردنک دوا یید	باغچه یوانی بالون و تو بلیل زار
بن سقاره در دو عالم ساغون ویر	اولد کلزار خسته کوزه بر سنار
شمع رضایر کی ای عیجه عذارم	کورن اربا بیخیز دید یلین خوش گزار
خط مشکی کیله صغی رو یلینشد	ساقا قان بود روی اولد جا مزار
صحن سینه مد کی کلغی کجی اغلام	کشور هیند حاله نه کوزل اغلامزار
بویله خوشخواره کاهند او چشم	دید خیر رخ پر خالکی بر لبیل
خیم چشما میوزر تو خوشید نه دور	بلوز نامه در شعله ناهید نه دور
بنده در که بیضا ادا اولد لک سنده	بلسانای ناهید کورک و دل حشید
ایشکل خاکه دیور سووره لک موفاد	او کوز نور کوزن اولور لک تابدید نه دور

نا عهد ز مری بلدی کی خناییل
چو لیان دیر لک

ب چشم مناسه زتاب
فشدان خصاراوش

579

دیش ز غیبت چه صحنه ناز و نوح
او تیان سینه زنده دانی ز نوح

کودک زلفش بر رخسار سپهر سکارا غمناز عین تیرک مجید موشم خصلت او کاک کیم در کلنج زشتا بوجست جمال زلفش کله بدک عینا سیرالیزیرا صاف ز دوج دهدن ایله دندکی نه ویز دار و بوس لعلن ماموند نصیر	دو چشمش شکر بر سیرین ز بید ز بید چمنه بو رخیاں مایه بخش خواید کرد بوسا الله اکابر بخش بهتا بدر کرد مصعب کو سترن هوشنی بی عراید کرد انی بر شانی نادر کو هر نابا بدر کرد کاد ز لاله همسر سیرا بدر کرد
--	--

علا دیک برین سو که سحر ز نوز دنیا
انی صوق تو بیک بر شنی آداید کرد

کودک عاوی بند یاق بوقد فانک کور کویام آیدای سرور لاجرم غمه نهاند دل زار بند نونا لاجمن کویچک ایکن بر ویریز سویج آسکی اولو رهیم کار بند کلا دیوانه لشکر منی صف صف	دیده ده مهره نظر قلعه صاب بوقد سرو ز آسکی تا بیامت بوقد صامه اواب تصوفده مکر امت بوقد دو لاله نازه رجالد سر و دست بوقد لطیف تاک دس مولابه نهایت بوقد آدمه دهره عرفا کبی دوت بوقد
---	---

عالی طلوتش بیک شکر نظر نیک
کیم دیش شاعر اولان ذالده شهزاد

رسم ششید فضایلین سر ابرو سید
شیخ سر تیز بلا با غمزه د بطور سید

مکر و جعنی ساید پیشی آیشد ادایه بر می قود عین دل شکا فیله نقد قالدی کوکل و مجال مجلسد	اوجیهه به اویخ سینه تابه الی کر سوال غمزه حاضره جویا الی کر خما کاسه غمدن شایه الی کر
---	---

دیفتو خزند خیال دلر یابد ایک کلش نوز روز عالمه اسکند سوز فلاکه آفابک اولدی تشریک غار جهانن ماه عالم ارا بر طغز اولد	جهانن حسن پاک تو شکون قیابرد سنگ حسنی کی ایینه عالم غار آنی ایضاح ایله ای عا و متغذایرد شعاع دکشن ز جمال صطغی یارد
--	---

بجو مافلاکه جوق لیک بر دوج جمع اولد
اونا دل کنا یارک زخنده خیر یارد

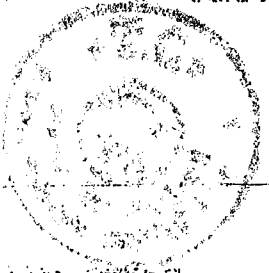
هر نشه کیم کالج جانانه دن کلور دو کوردم ای کوکلن ز قالی بوشو بر غنی نیک اسیر دکلسک نیم کج اول زلفه شکتا طوقد قجه ای	نماده دن ترک درش بیانه دن کلور بینا اولو قانلو جانی تر سانه دن کلور بلبل بو دکلو ناله بیچانه دن کلور خونین صدای کاشن دن شان دن کلور
--	--

مخو جام عشقک اولخیرایکیم
بر مستدر کو کوشه سینه دن کلور

کودک

سرمه چشم زنده شسته شکر مزه	که کز نقش خا تا ز تخم کز با ناک سنده
تندک او وضع عدد و خاطر مدهند	فکد یکجا وار و لایند یکی بز و فخر تل
اوسر کش خرد یا تقصیب محمدی تایدی کند	
بیم عرض نیاز بر روی خاطر مدهند	
سرمه دیدن مهتاب سواد سینه	باعث روشنی چشمی خط غبغه
جوس قافله دل سخن یار بدر	ای شبه جستن بر خطر عشق کند
موج بر چین حصیر حور و مکتب	حلقه زنجیر کز آینه با ناک آید
هاله ماه توه بخاله تاب لبدر	شیر کرمیت رخسار دلق و زلال
لجه دوزخه بحر تنگ مشربدر	روستق مشربا رباب له نسته
موج تیغ کوزه لب لبز مصلد	کریلای الگ تشنه شهید غممه
خبر یا سرو و شن آله باغ دهر	
مطلب غایبه دامن کنی مطلبدر	
کل طه فان خزان جمله دنا قدره	عارانک کلشن طبعن غم عالم زده
سز نمده آه اولو و حرنه ماتم زده	حسرتکله صفه کز بری پیرینه کید
زخمی ناسور او لیجی بنیه مرم زده	الثانیاه نسلی بونه منقلب حیزن
و بوق مصعنی بر قطره ششم زده	سخن سرور بر طبع هنر مند کند
درد جانکانه عیله بیار اولور ای خیر	

خطایه اطراف لبه صورت
و حرارت تب آله حاصل زود
قدیمه در بر

طرس شوکمی سبیل دسته باغ ارم	دگر خاطر پریشانی این لب بویید
نی مشاب شنبم کلدردیسم دندانه	حقه لعل بچره آبا دانه لولومید
قالبش خورشید رخسار زینین مده شو	باطلا و شمشید ری خط مستکن مویید
حسن جحر اسن اسانه ایلین بر سر	ای بری خالی سیمی مشکو هند مویید
لوح زینتک ای دلا و قیامت قانده	رقعه طومار اعمالی خطیر مویید
عاری کک کونه کلدردیسم چوم قدر	شاخ غل باغ حسنه سرح زلال لولومید
جاودالری تو بریاد ساد و شر لرا وسته	ای شه خوز زینغ آبدار کج مویید
خبر یا لذت غاد کاک شیرین زینم	
شکر شاستن باطوطی خوشک مویید	
ناله نوز یاد به تقلید یاد کن کویید	رند لرم جملده طینه و نولان کویید
شاهد جیبها کک ز جال له لپیور	آیفینه دوشند با احباب یولوسور
جمله قد خرامانک تا مشایلب	سرو و کلاشند با برکت خیر طویید
شانه زلف زلف یار دوزخ و شویید	اهل عشق کک بر اطلو ارمون دویید
ساله رحم ایلو با رباب عشق خیر	
لعل ساقینه دوا دی در طبع صوفیید	
و بجز یار و بند از روی خاطر مدهند	بر کس بری نمی آسای خاطر مدهند
کروانه کوزه شاه شاد بجز عذو	بوزنه کله آد رحمت بجز خاطر مدهند

کوکا

حسنتی چینی ایله باده پنجن غم زده	خادگان در غمان اول کل ترده ترود	تیرم کاندکلان زخم جکوه ترود	سبب فاسق اول اول صلاح و مصالح اول	شرخه زخم در روند بد اول ملاز عک	بکر اول سنبله یکم شیشه برع	بالا پست اول اول است ایسه قدر بلند	خال اول در ملک چشم ملاح اول	بیل بلخ شون وزاری ایله	سبب اول فقه جی و صنع حقه شلر	سیدان سید و نشد که با اول دفع است	کرید اول فقه زخرد لر بر فرغ فاند	ابو زینب معاصی بالا اول اصعاد اول	ساعتی زبانه یک فر و زایه تمامه	کله مختلف آینه لر زک و تلو فده	خدا تبار اوله تبار اول مسکله ایله	خوشه شده نو فو اول کلک اول زعفر کلر
خادگان در غمان اول کل ترده ترود	کهریله شرک قلب حجره ترود	بیت برجسته ابرون لرده ترود	عکس کسبو لر کلک دیده ترده ترود	دو ششمه لرک پاک که سوز ترود	ساحه دیده اصحاب نظر ترود	سفیله ایله فو عشق فطله لر اده کو	سختی فاقده سید اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول	اول اول اول اول اول اول اول اول

او اولکم داغدا رشعانه نا محمد	سقا اول لرک لانه باغ حقیقت	شاهنامه کل کل کل کل کل کل کل کل	خاند همیشه اندر شیشه و سبک	سبک و خا و یوقه خوجی خنک افلاک	کمی امید ایله سنک سبک دست سوز	سنانا اعمال دهر زیت دنیا	عز و ریختنک انجانی زیر خال دانلد	ایله ای مطرب تها طمی نور و زود	ای پر طو ما ز لعل قلبه طمی نور و زود	ایله ای دل عشرت کا و روسک نور و زود	نابدید اول اول اول اول اول اول	ناخن محضله دست سینه سن جی کبی	عج اندان کلکته بر باره فی نور و زود	سبلی باغده جوه طره یار تیک بهار	خط نو خاسته شوی دیده لکه آرد و زود	سایه سبک و زود و هر کز و
سقا اول لرک لانه باغ حقیقت	عز و ریختنک انجانی زیر خال دانلد	ایله ای مطرب تها طمی نور و زود	ای پر طو ما ز لعل قلبه طمی نور و زود	ایله ای دل عشرت کا و روسک نور و زود	نابدید اول اول اول اول اول اول	ناخن محضله دست سینه سن جی کبی	عج اندان کلکته بر باره فی نور و زود	سبلی باغده جوه طره یار تیک بهار	خط نو خاسته شوی دیده لکه آرد و زود	سایه سبک و زود و هر کز و	سبلی باغده جوه طره یار تیک بهار	خط نو خاسته شوی دیده لکه آرد و زود	سایه سبک و زود و هر کز و	سبلی باغده جوه طره یار تیک بهار	خط نو خاسته شوی دیده لکه آرد و زود	سایه سبک و زود و هر کز و

کلاوس سید بادش صریح
برادش اول سید که
انصافیه کلاوس دیو لر ماله
کلاوس سبک کلاوس کلاوس
اولش نظر اول فقه و کلاوس
فادیه فقه کلاوس کلاوس
شاهانده کلاوس کلاوس
و کلاوس کبی

بویج آینه بدنامی زینند

شب که کرد بیدار فریشتند
زبان خامه به بو نطق و کفکشا بستر
اگر ملامت گفتار آفرینشد

از فغان من کن یاد عشوه کل بیشتر
سرد کرد در جلد او با بهار بیشتر
دولت دنیا ببردیم باعث غفلت
دیده را بر خویله از نشسته و آینه بیشتر
دیده بالایان با جفا و بخشند اضطراب
مهر و مهره را در فلک شد بیدار بیشتر
با جفا نمانی که بخشد میوه بیدار
مرد را محض ز کرد ز زلف آینه بیشتر

بیا ما از خاک ابرو هرمان جو بیا
هست بالا رفتی را خاک آینه بیشتر

کاهت غارت صبر و تحمل میکند آخر
دل را کشته تیغ تفان فرامی کند آخر
سینه بختی بوقت کسب و عمر زاندا
کفن از نا بود و شود کاکام میکند
روان من ز سخن ز شهادت چون کوه
بکر کاه خم شمشیر را با میکند آخر
دوین کلشن را و صبر و دروغ
شتر بخریشتم از خون لبان میکند

بنا کوس قهر طایب نظم ترم بیدار
ز درم آغاز عمر شهر آمل میکند

خون آینه

تا اول نشانی جورده سپرد سینه من
موج سیل اشک انداخته کینه من

کلیم ابلدین کام امیدم مختصیر
روز نشانی سر غناه کلاه آینه

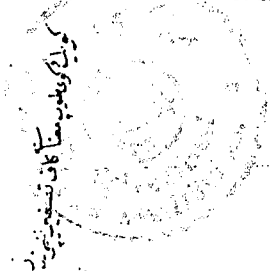
ویرد بهمانه و در خوش خور خار
بلبل ز آرزو ققار حمار آینه

عرض خادای جانانه تقدم در کلاه
شاه عادل کلیم عرض نظم در کلاه
بلبل آسایم رخسار کلاه کوکب
وقت کلاه کوکبم آه تو تم در کلاه
تیر زخم شفا یاب کلاه در نغم
غزویا درون عشاقه رقم در کلاه
اهد سینه به لایله و قیوستام
دفعه مسطرینا اولو رسالی تکدم در کلاه
بیم کوشش که کلیمه کتفا را یلو
زین لبرده دین رستم نظم در کلاه
ز عهد نشانی بی تو با کوه زین
دستی اوله اولو صورت تم در کلاه

خیر یار ده دیده صده خیار آینه
پس میناد، تصاویر به بخشم در کلاه

کو کل بدایع و تفکرات آفرینشد
کساده لایله کلزار آفرینشد
فها ل قدسیده باغ صدمه دیار
ربوده شیوه رفتار آفرینشد
او دلگوشم چشم خنجر محبت دار
الیف در دل زار آفرینشد
اوسر که کوه غلط راه شمشیر
ششید نینه خونخوار آفرینشد
بویط بیک فالک نام آفرینشد
ثبات مقدم اطوار آفرینشد

چمنستان رخ بارده خطه دیر
بزیرد امن کل خوار آفرینشد

بزا و مسنان می بزم صفا بزم بزم بزا و مرغان آمد مشرب ز شکر بزم کردم ز خفا مزنا و لکد بر خطه قطره اشکده مغز و کسک تا جانید کز دلان فکرت از لعلک و لکس بزم خوبیا کرد و بان کی بز سبقت از دانا ابرد و خوشی شد داند خوشی نه بی بیمه اولادی زغان کز به ده حال امیدم عزیم تو بر غن و سینه شده ابرویک کو ستر غز او به افق حسنی دیده صد دیان حسد له بقری بی بزم سخت بیک بر سینه بازان عزیزانید مانند حقه اشسته به نظر خیز بزا قطع مجرایه وصلی کو بزم بوس یعنی ایلتز اول بوی و مشرب حرف و نامو سینه در جان شکران مرگت جز نمی سندان صفا لکس مشرب عیار اند و لطف افنی کو بزم بزم عین ز ابر و طراوی بزم	ز سبب سزا لعل کل شمع شبان دیده المی صفا دشت غم شرد چیده عقد عین جیند جوهر آید داغ حشر او کد نفس کف ندیده مادون خالی قالسو یازم کجیده بارانی روز و دستک بز حقیقت اول کد خیل بینه بو سوسفید پک تیره و دستاره سخن عید سوز ایام کج یا رایله گفت و شنید بازان عزیزان راه طلبیده منزل راحتی کو بزم بزم طریقه جام مسرتی کو بزم بزم عین ز ابر و طراوی بزم مشرب عیار اند و لطف افنی کو بزم
--	--

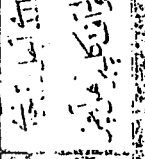
چشمی

چشمی بجم در دوزخ زار و شکر سبل فتنه اید خدا آفتا کسا طبع رجا عسره مهمی کو بزم قصر فناد عزت و رفعتی کو بزم کالا می نظی نیله ام الدمه خیریا سو و هنر ده مایه زغبی کو بزم تعدا دیار ایله سوزان اولاد بزم جسم نزا و پیره زور دایله هر کج انزاده ککله دورک دیر که کرد دام مسنان شانده تیغ زبانه ایله آینه کجی جوهر ز صاف در بزم دل خنای دیده معنی زینت قد سر کشنده ککله بخت سیاه ایله خیریا مانند زله بریشا اولان بزم هدف فولاد و یجه تیغ بزم سر ککله کو کالیج آرزو مقدمه باد با بزم بو عشق کجده نون با سله دفع خنای ایند خاقرین سر سینه نالط ککله بزم اول کد خیل بینه بو سوسفید پک تیره و دستاره سخن عید سوز ایام کج یا رایله گفت و شنید بازان عزیزان راه طلبیده منزل راحتی کو بزم بزم طریقه جام مسرتی کو بزم بزم عین ز ابر و طراوی بزم مشرب عیار اند و لطف افنی کو بزم	طبع رجا عسره مهمی کو بزم قصر فناد عزت و رفعتی کو بزم کالا می نظی نیله ام الدمه خیریا سو و هنر ده مایه زغبی کو بزم تعدا دیار ایله سوزان اولاد بزم جسم نزا و پیره زور دایله هر کج انزاده ککله دورک دیر که کرد دام مسنان شانده تیغ زبانه ایله آینه کجی جوهر ز صاف در بزم دل خنای دیده معنی زینت قد سر کشنده ککله بخت سیاه ایله خیریا مانند زله بریشا اولان بزم هدف فولاد و یجه تیغ بزم سر ککله کو کالیج آرزو مقدمه باد با بزم بو عشق کجده نون با سله دفع خنای ایند خاقرین سر سینه نالط ککله بزم
--	---

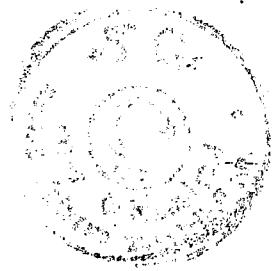

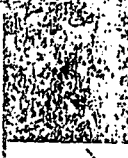
دل در ششمین روز دنیا سوزد	عبارت دست مراتب سه و بهر حال در
سازد و نوبت آتشگاه هر چه مهر	روح دلدار بود تا تکمیل بدست مهر روز
الذی جسد جانا ناک سلف کوه که بر	فان دست ابدت شد خلد ایام و روز
را میخیزد تا ریلر در بو خالک و زیاده	تفوح اشکیده عشا کو در میندازد
بوشهر تازی و بی شک و تریز تا نماند	
بم بر جوش طبعک بویله در بی بدل و روز	
زبان دیده خانه حسرت کار روز	بر زلفه شتر شکر کله لوح عذار روز
مقتول تیغ غمز سیز جو قیام و تیغ	کحل سپهر نایله خاک نزار روز
عاصمی مشرک شهید نعیم ایدر	دو شده عجمه سوز دل داغدار روز
آزاده نخل کشش بجزید و صدت	برود و مثال سرو خزان و سهار روز
بر تا جوشاع وصال زلفه زاده	
انعام فدا عمر ایله دشمنی کار روز	
اومرغ بی سکا تم یاده فکر آتش کله	سرو کوب کی چشم خیا به بو سنا کله
کله کله قوی قری سلفه اغوش سر	بچون کلزاره اول سرو و با آفتاب کل
کله شمعان اووه آشفته سید آتش کله	بچون بدیل کی پروانه دشمنیت فغان کل
سبا اقله ایله کله هر آینه خنجر	صدا تیغ ایتره عشا بیله و سنا کل
<p>کان روز و نیم کار ایله امانت بیله و کار</p>	

دل عشاق هر قافه بطوبی و عین کبیر	کل شمع جفا داده هرگز اوذا مش نشان
بزن و سنا آه و لور عاجز نفا سارا زنده	بویاغذک بلبل خجری کی آتش نیا روز
کشت آتش کوی بر زمین کلین بیک بیز	کله در بسته دیکان هر سلفه نخل سنا کله
زنجی سر ایشنه کله پادشاه اولسه	کوه کوه سرب و حسا کله شنبه و عشا کله
ارور و منور قری اجبار کله سنا کل	دعاش روزت ذریه ناله و مرغ بچون
آبریک تازه تازه چشم طاقه نما	عفو تا در غن غمز بر شو رخسار کله
بزم صومعه و کله ناله کله	
عجیب سینه سن او آفتاب کله هر کله	
<p>کل شمع جفا داده هرگز اوذا مش نشان</p>	

دوب جهمی بپزود مع فالرلسن دره	زره جهمی بپزود سبب صاف سر
سویخت برغول در دشتیم اول بخنجر	دککاو تیغ سر تراز اوله فالرلسن بر
بونهتر صخه دیاده کز ت ولدانه خانقا	درون مردیا ک اولود جره سنه تراز
دوله دوله خرا ایتمسه جگر مالک کنه معاند	
اداوه دانیشلاه خرا ایدر دعوا اوله آتمز	
سپهر ک ناب غذا دکه د و کبوتر سو	سپهر ک ناب غذا دکه د و کبوتر سو
بزانی شاه و دیو ک کیمه خورد میشیلاک	دشت جبرته تا تو بیک نظر چیوت
وادا اکی آه بکا سوزالم کارا آتمز	سونو باد بیل اوله شر جتر سو
سخره تکماله خنجر نیمه تیغ قاپور	سینه ک برونک اوله تو اوله بگر ک برون
درد نول ک بیر قلم سینه اربابه	
خنجر آتکی بک تا بر اید بجر سو من	
اوله نخل ک کل زیب باغ جالبیله	خطلون چون کلشن یمنان بیله
نه ختا اول کل عیان ایدلک تیریش	بزان بیجه اکی و دور دور اکل بیله
کدر سرورینه ک پیله رعالم ک سا	بهار دگر براماده خزان بیله
دله بوسته ک مغروری جمالی شیخ	زفال بهر جهانا بیک عیال بیله
دوره سنه دیمه ایلدون دی آراوه	دشخاخ خنجا ک خنجه آتشان بیله
کاخ غره ک کدر ر بود شاه اوله	بزان خنجر دلد و زجا مان بیله

سبک مغز دادای معنی دانا یه کز کلک	
رخ جانان بجر خط مشکین سر نواله	محصل آتمز زند کل رعنا و د اوله
ناله شتری کاله زنجین رخ اوله	کف عاشقده داغ باسد خنجر قواله
ایدمی صبح سیل غما هر کز در هم و تیر	دلصاف نیم ازده طعن حسن اوله
کل هر و خزینله بهار ک برونک د هرک	دروشته کهره و نکوت بود بنوا اوله
و یولی سنا اغیاره طاهر سیرت	آنکوزین رخ ک اسیر بجر عمو اوله
زینا زینا شاه دل تدره صهرتک بجر	
بود عینا سنه دایه دده بر عاقب هوا	
دریغ اشق عشق کله داغ دارا نو تر	زینون شورده بهار یله لاله زار اوله
خیال علی اوله چشمه بوی ک کلک دان	ختم بجره طلوع معینی باده فتنه لاله
هموار لغز لبیک استموز یا اعلی	دروغ خشتک بترنگا برونک و یار اوله
جان ک کویک بکرت مرم بنا غنی برونک	نصوی و یله سستبول اسکلا اوله
یا من سینه سخور یکنه شرمنا ایلر	سیخ ریغ و یوز و یوزده مشه یله یار اوله
خدا یار اوله خط سینه اوله	بوکلستا لده بر کلی و اکر خا اوله
نوله نوله ر کاه رساله ک تیروسته تیز تاز	
	آنکوزین بجر ک مشقه برونک اوله
دوله نوله بر صحن درون انجمن آتمز	آنکوزین بجر ک مشقه برونک اوله

حرف السین

که بزم عشقه بجای تو ایام غم	منی غم من مستند دل دیو ام غم
هله تاشا کاد ایساید غمنا غم	اکا آمد شد ایو صبح مشام البت یا غم
ذوله فی فر شش و نوسا کاشا غم	نیری بوشسه آند و ذفر احتیاج البت
حسنا دینا ایچ بد سبجه صد غم	چک اعدا ذکر الله ایچون دستند ما غم

هموندا اکا غل غل ایلار خیری
خوش سینه ایچون ایلر ویزه منسو

بالا مراد مرغ کوکل امن عوس
برای تو چین زوی خیا اولدیم زما
صدو ایدر ذکر کند و یقون اولد
بواجی و غاده اولور چاک بیجیل
شا یا ایدیه خانه ملک قانوک اناز

من اول حورین ناز تو نام که خیر با
باندی شراب عیبه خورم هو

حرف الشین

منی غم من مستند دل دیو ام غم
مجنون فاما سال غدا ره مذمت غم

حرف کاف

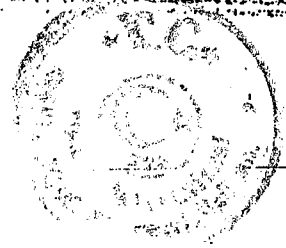
سندا ایدیه خیر سبک عتایلر	نکار و فلک اکلر بک بول ویرمز
مخال غمنا ایچون دهن خیر شلر	بیام نکبت بانا چشم کوشلر
بوسوق کوبه ده جوتو کوبه فر شلر	نقوداشک خیر دیا بولمقد کتده
خمار سار غر غمدان دیود، غوشلر	درون خیم افلاک نشنه بخش اولر
همیشه هم کی عالمده قفس شلر	تلیخ و ماغ ایتمسه دور کابوز
برای کی زند قد حوش تو خیر شلر	نه متا غمسه و لاله جامه جامه

نشاط شوق لبه لبه ایله ایچیر
مثال باده ده ساله پر خورشلر

بسد زخمکله سغله اشق شلر
قد و قان حسرت اولو اید کاشلر
عزیم یما اولور بوز نکلسنا لیر
شهنشانه زخمده یازده سنا لیر
فریاد و آهده کوزوم قهرمانلر
بردر غم و امله بزم دور مانلر
طعن ایلا افشا بوداغ نه غمز
ایله خندانک غمرا فلا کدر کدر
ایر یهار فیض قناعت بوزملر
روسم بورد عرصه عشق ایچمیز
طهورش فلکله بیزد ایتمک بزم
دل منستبکی آنه دن طوغر غمز

حرف گیم

منی غم من مستند دل دیو ام غم
خیر بزم کدورت حیرت نشلر

رویده و دکلد و او مهک و تا الزینت	آه شتر و صفه و رخا طوطی	خدا و شوخ لوج روین و یله زینت	صحنه کلک و فی و باد و ششکین	خدا و شوخ لوج روین و یله زینت	صحنه کلک و فی و باد و ششکین
کیروش بویجه دانه حلقه زلفه	وارایسه صبا اطله عطا طوطی	آیا یله کم شعله با ترق تسکین	کشته شمیره عشقه شمع بالین	آیا یله کم شعله با ترق تسکین	کشته شمیره عشقه شمع بالین
خیر آنی الم نظر چیتقد کوزمدان	اشک نظر قی قدم باره طوفنش	تا کیسوسن و آفین چین و چین	بر سنا که به کاه ک تشمین	تا کیسوسن و آفین چین و چین	بر سنا که به کاه ک تشمین
تکاشن رخا خطا کلک پند	کل امید نر باغ مجتده و کلک	فامتن در کرایلو بشتر ند سیکر اولهک	آفرین بر صبر بر حست تقصیرین	فامتن در کرایلو بشتر ند سیکر اولهک	آفرین بر صبر بر حست تقصیرین
زیر سکر و کخیال نه بجه سکر	طریا بال و دای شیری سکر	سک عرزه موس باب و عا کاک	سک عرزه موس باب و عا کاک	سک عرزه موس باب و عا کاک	سک عرزه موس باب و عا کاک
ملو شمش کردن عا تا روز سکر	مینا مهر شادان اوله طوطی	چیتقد کز یادان و ایما یک	ایلیک تصدین ای صاف تا کوشن اولهک	چیتقد کز یادان و ایما یک	ایلیک تصدین ای صاف تا کوشن اولهک

فقال صرع اشعار سیکر یا سملینت	خیال عال و صردک بتنه و زان	بوطون نازده جولان ایدینجه ایچور	سمنه خامه سنک یا سویی تانک اولش	فقال صرع اشعار سیکر یا سملینت	خیال عال و صردک بتنه و زان
کو کاد هانکی فکر ایلنده تنک	روسی شکله شوخیه خندنا و	دویم عاشق شو روید بو نزل	مجه خسته و او لغزله زینت	کو کاد هانکی فکر ایلنده تنک	روسی شکله شوخیه خندنا و
او کلده هله زخمی و وصف نرکانک	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
آوب اولهک شکر شد شهید و غرظ	مجه خسته و او لغزله زینت	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
نیجه کو کلک ک کشته تیکه صدق	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
یاقه تا کولم اول رخا و کلک شمع	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل
دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل	دویم عاشق شو روید بو نزل

تاریخ زمره سینه
سینه در زمره

شاد در درختا اوله اسان ايد ديو ايد	فريض سرور ساجا مي خيزد ايليز
كردن دلبوده ايد كه در شهر ايد	كه هر اشك خسته له اوله غلطيده
دانا اله حساب سافر سرشار رسد	آدمي فريض تي دستي تيلو و غلطيده
بادن ايمكه او راغ خزان مر ايد	روز كا ايلير بر شانا خاطر ايق بقرار
كرد بادشت ايد هموار و فاهوار رسد	وا رايسه كوش ايد او شانا اوكا كلك
ايدد پروانده به عرضم بر ايد	تاب دريك ياند در درختا ابي ارام ايد

بزم عزت ان ابره مسان رجوع دانسته
ايدد در خيبر نو كاك خوش ايقا ارقص

حرف الفصاد

بمانه بخش اول ايد برز و دنيان	بكل ايليك شاخ كل كلستان فريض
كله خرامه باسن پوست ايليز	اول سرور عشوه سا ايد ايدسه
برورده ايد سكار خي ايليز	مانند عيني زور و سنا خور ايد
اشك دي و خي ايليز	بلوغ ايددي غلطي سيران تا زور
اواسم سوار ايد ايليك عتا فريض	ان جمله سكا ايل ايد محسن مطلق

تفهيمه اهل عزه اسان سعادتي
حيرى ريان خامه اوله خي ايليز

حرف الفيقين

دلشيره كوشنا اولش و اوله نظم كا نشاند	دلشيره كوشنا اولش و اوله نظم كا نشاند
عجب پروان امان اتمش سوز نقدم كو ستر	عجب پروان امان اتمش سوز نقدم كو ستر
كرد و رو فكم اشك دانه و اند خوش	كرد و رو فكم اشك دانه و اند خوش
چود و تيره و شو شعله اش خي ايليز	چود و تيره و شو شعله اش خي ايليز
زنگه قد ايليد و سواد خط خوست	زنگه قد ايليد و سواد خط خوست
دكي سرور عشقه ساشك ميبايد	دكي سرور عشقه ساشك ميبايد

موان هزار كلستان و عدم خيبر
زبال خويش كم خارا اشيا ندر خوش

حرف الفصاد

اوله افكاه راه عشق و لهره منظم	اوله افكاه راه عشق و لهره منظم
نوشته لفظ مخصوص بر و امانده سكه	نوشته لفظ مخصوص بر و امانده سكه
اه اوله نما خانا كاه لوده بوه سكاله	اه اوله نما خانا كاه لوده بوه سكاله
قلمو سركشته باران قلمو سوز و سكا ايليز	قلمو سركشته باران قلمو سوز و سكا ايليز

الستر عيره و لده سوزان بر و سكا ايليز
سلا متد جميع منزلده و معبر سكا ايليز

عاشقه ايدد عيني و كل عمل ايدد
جمله معدود اوله محسن تيدد و جلوه

بوسیب یاده سینه زنگنه زانغ	عیش الیکه هیچ شیار زانغ
سرو سمنی باد ایدر کن متهوز	آهله اوشخ ایسه زانغ
چغور انز حسن تیان دیده ترون	آینه ده عکس ایسه بیدک انزغ
خط کلچک وصلی زوله اوله احاصل	شایر مجید اتمسک افغانغ
خط دل زخی قلعه سزیه تویار	ناخصله کل ایسه بیچاره مانغ
جانانه زوله عاشق ریجیه قیله	شاه ایسه بریده به آزاره مانغ
خیر بوغزله شید سنا و لیسیم	الذان اله دوشسه دوشکول مانغ
تغزیر لجه نامق پاکیزه ادایه	
بوغزور ایله طهارانه مانغ	
ایرک ز مهر دن نه مه و خاوند فروغ	کله کجا ندره عساله دن فروغ
داغ دل اولدوخون سرشکله شغل	کلرک دوشد غا زور زاله دن فروغ
آتش دوشور من حسن چون کله	چقد بیه کوجه لبخاله دن فروغ
شور ایله دورخی لایله بی زورین	ساقی چیمه و آتش سیاله دن فروغ
کاشنده سوغ شوزال لایله کوریه	سربکشده اولدک لاله دن فروغ
محم ایله خط عا رضک زانک و باغ	کمز خسیله شاه جواله دن فروغ
مغز لجه نامق زانک فانه ده نوش شربیه	

خیر

خیر و کادی جود بکانه ذیون	خیر
سوزن نشه کجه کجه کجه	سوزن
بلبل بکیزن کانه و بکیزن	بلبل بکیزن
بل جمه کون قد خوی بکیزن	بل جمه کون
کورد کجه خوی بکیزن	کورد کجه
جور توجسه خوی بکیزن	جور توجسه
جواکسو جوج زخوی بکیزن	جواکسو جوج
شوغ خون قیس من فند کربش	شوغ خون قیس
سوز اهدا من زخوی بکیزن	سوز اهدا من
سینجی و شنت کده محو مانغ	سینجی و شنت
نظرت بکیزن شد زون بکیزن	
نوز جانانان طغ کنگنه خوت صفت	نوز جانانان
منجد اولد عتق و قضا نشه	منجد اولد
زیت اندیش صده شویله تکیه	زیت اندیش
یکی بره می باد زجه حسن و نده	یکی بره می
لبخ بچه کور و کجه شایک زانک	لبخ بچه کور
بوردن بوغ ماسنه یان بوس	بوردن بوغ

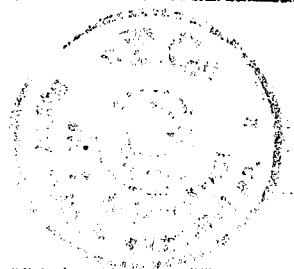
ایرک ز مهر دن نه مه و خاوند فروغ
 داغ دل اولدوخون سرشکله شغل
 آتش دوشور من حسن چون کله
 شور ایله دورخی لایله بی زورین
 کاشنده سوغ شوزال لایله کوریه
 محم ایله خط عا رضک زانک و باغ
 مغز لجه نامق زانک فانه ده نوش شربیه
 بلبل بکیزن کانه و بکیزن
 بل جمه کون قد خوی بکیزن
 کورد کجه خوی بکیزن
 جور توجسه خوی بکیزن
 جواکسو جوج زخوی بکیزن
 شوغ خون قیس من فند کربش
 سوز اهدا من زخوی بکیزن
 سینجی و شنت کده محو مانغ
 نظرت بکیزن شد زون بکیزن
 نوز جانانان طغ کنگنه خوت صفت
 منجد اولد عتق و قضا نشه
 زیت اندیش صده شویله تکیه
 یکی بره می باد زجه حسن و نده
 لبخ بچه کور و کجه شایک زانک
 بوردن بوغ ماسنه یان بوس

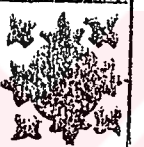
دکرها	زیر دامانه اینجاک کز آنک صفت	یارانه انجاردین عشاقیده و اراده پیوسته	بافتن برین کلب کاشن آریه نو افشرد
دکرها	نور بلور د که سلطانن دیوانه ای	حرف انفاق	سکانشان آرد کل دای کل اندام مراد
دکرها	کلیه تصویر بی بو اولد اینند زینت	کلیه تصویر بی شمشیر بی بی نیا اولوق	کلیه تصویر بی شمشیر بی بی نیا اولوق
دکرها	او شونک شمشیر خسته زینجه انکار آید	او شونک شمشیر خسته زینجه انکار آید	او شونک شمشیر خسته زینجه انکار آید
دکرها	سخن بدایق انبسم جوی مجرای ایله پیوسته	سخن بدایق انبسم جوی مجرای ایله پیوسته	سخن بدایق انبسم جوی مجرای ایله پیوسته
دکرها	بختی کسنام ایلر ناله حسرت نغمه سوزن	بختی کسنام ایلر ناله حسرت نغمه سوزن	بختی کسنام ایلر ناله حسرت نغمه سوزن
دکرها	شرفی بچه ی باق دل داغداره و	شرفی بچه ی باق دل داغداره و	شرفی بچه ی باق دل داغداره و
دکرها	خدا کلد که خنده لعلن اشتهد	خدا کلد که خنده لعلن اشتهد	خدا کلد که خنده لعلن اشتهد
دکرها	هیکله اسانه کرده لب شکر بی خط	هیکله اسانه کرده لب شکر بی خط	هیکله اسانه کرده لب شکر بی خط
دکرها	عاشق ایلر شایب سار کوی یار و	عاشق ایلر شایب سار کوی یار و	عاشق ایلر شایب سار کوی یار و
دکرها	دجان دوشرد باد سبب آفتل و	دجان دوشرد باد سبب آفتل و	دجان دوشرد باد سبب آفتل و

دکرها	موج خراب سر شکم کیده ای پیوسته	موج خراب سر شکم کیده ای پیوسته	موج خراب سر شکم کیده ای پیوسته
دکرها	کردن باره عقد و مرجان صفت	کردن باره عقد و مرجان صفت	کردن باره عقد و مرجان صفت
دکرها	ادی تشابه رخ دلبره تن شرف	ادی تشابه رخ دلبره تن شرف	ادی تشابه رخ دلبره تن شرف
دکرها	اولا بلند رتبه هنر تنه تنی قالات	اولا بلند رتبه هنر تنه تنی قالات	اولا بلند رتبه هنر تنه تنی قالات
دکرها	مقبوله وجهانن خونچا اولان	مقبوله وجهانن خونچا اولان	مقبوله وجهانن خونچا اولان
دکرها	بردوش قیلدی قد خجیده کاتر	بردوش قیلدی قد خجیده کاتر	بردوش قیلدی قد خجیده کاتر
دکرها	بولسق بیجی شهرت نایب خیرا	بولسق بیجی شهرت نایب خیرا	بولسق بیجی شهرت نایب خیرا
دکرها	کسب ایت چو خوجی سلطانن شرف	کسب ایت چو خوجی سلطانن شرف	کسب ایت چو خوجی سلطانن شرف
دکرها	غازه ایتمش ویکای د ندرنا قصه	غازه ایتمش ویکای د ندرنا قصه	غازه ایتمش ویکای د ندرنا قصه
دکرها	سقطون شمشیر بر سر کانه ترنا ایلیر	سقطون شمشیر بر سر کانه ترنا ایلیر	سقطون شمشیر بر سر کانه ترنا ایلیر
دکرها	بجو زلفن شم ایدر با سبب ای بی	بجو زلفن شم ایدر با سبب ای بی	بجو زلفن شم ایدر با سبب ای بی
دکرها	سوزنور و نشا نفس برینه تطبیق آید	سوزنور و نشا نفس برینه تطبیق آید	سوزنور و نشا نفس برینه تطبیق آید
دکرها	نغمه خالی سوزن و کوی و شایب ایلیر	نغمه خالی سوزن و کوی و شایب ایلیر	نغمه خالی سوزن و کوی و شایب ایلیر
دکرها	کوی دل و نشا خجیده ایونده نغمه	کوی دل و نشا خجیده ایونده نغمه	کوی دل و نشا خجیده ایونده نغمه
دکرها	فتوحه شایب طوره غمخوره رنگا ایکنه	فتوحه شایب طوره غمخوره رنگا ایکنه	فتوحه شایب طوره غمخوره رنگا ایکنه
دکرها	ایک ایلنه بود عاشق سرکنده تر	ایک ایلنه بود عاشق سرکنده تر	ایک ایلنه بود عاشق سرکنده تر
دکرها	تیر ایلان صدقه قیامه اشرفا	تیر ایلان صدقه قیامه اشرفا	تیر ایلان صدقه قیامه اشرفا

دکرها

بابل تا این روز زن میان مرغانه
بر سر این سید و کرم وسط عالمه
اعتقاد باینه که بزرگوار عالمه
الآن سید کرم خردید با این سید
بر جاه عقبات عاقل و عاقله
مخبرند و در وقت تایدنر بانه
بابل بر معنای شمایل در

دانه بر تو قیاد بر ناز رخسار سنگ	ملم شب کردی که کسک بملار سنگ	دانه فرقی نیست حشر نکار چنگ	تصویر پنج و بیست دگر چاره چنگ
زشته مغز کی تلخی طعم با ده ده	مایه وجد و فشا دلدار از سنگ	ویراشک کز رو یعنی بازار کرمی د	اونا دوی رشته از این بنار چنگ
رویک خط کلده که آلدق بر پوست	وقف شده اولستر کلین کلار سنگ	تخیل زمام قافله آه و ناله یس	سگ سپهر دن زه کوی کاه چنگ
عاشق زار سیه روز سو رویوز یک	شاموش بکتر هر کون زیر دیار سنگ	ابرو زلفی خم ایدر قاهر سنگ	عاشق کزک و بالی ای ماهه بار سنگ
جرمینا کی سر شاشوق آید یخ	دلده کی اندیشه لعل اشک بار سنگ	جدیبات نکاه دلمبری بر مدله آه	اعمال نوزال حسنی کند نکاه چنگ
سحر با بل بطلال ایدر روی شاه	هر کز کز فوسفون چشم ببار سنگ	هر کز خندان زلفی و رایتی و دیده	دور زه محبت زنجیر یار و پست
		تشیخ کاه صافله مشکین غلامند	شش ناز و عشق و عشق ازار پست
عجمی سحر ایلر کوی هر کون ملون		باشک چینه و آصله جی بند یوز ما	کیش روسیا همگی ای شوخ دار چنگ
اولسه خورشید منور و اورد اوستک		حیکر سینه جعفری بی ن جمود	صعبیه کتوجه نوزم زار چنگ

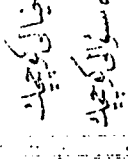
بخت

بغیر زینس افندی که خاک قد و منیر	ماند سر سوه دیده کوه هزاره پیک	کوز تمام طلعه تاب کرد نک	طوغش برادری کید زیا تو سنگ
باص و جسم اوزده پاک ای شهباز	تاد کسک غبار ره ستم تو سنگ	زین قیادان ایلیچان کند و ستم یان	خوشبخت باش کلوزی ما تو سنگ
مستایقانه زنده و نابوری ایله هب	بجمله دود و دود و دود سوسو سنگ		
حفظندان ای کد مطلع نظر شید نظنه		تربص ماهه برده صد روزی تیا کرد	دیش هر ورشته طاق شید ها کز نک
خیر بو خامه نه فغانه طبع کله روز نک		باشک کز کل کلک شمشاق بر شایانید	جب با کز کرد نک ره بزار کرد نک
		خیلی یوز بوشن این را با حسن و اولد	کوردن آینه ده رسم سلا کرد نک
		کری سخی اولدی کله کیر صراحی و کیمه	عینه کانه سجا بلک بجره کز نک
		کاشف از دل خیر اولور سید	
		ای پرده شمشاق از کوی کرد نک	
		خنده لعلی کورد کیمه اوستا زنگ	
		غیر ابرو زلفیله باشق ابرو مشق و شوق	
		دور زه ناه شمع و آذوق و شوق	
		المسه یعنی پروانه شهباز	

غیور در زمانه بر خوش بند - حب بد عیابه جیبا ولد بوسنه	کوسته کا، کوی چو نه، بونوز - انجام دود محبت اولوش صفالک		یوقدر جهاند و فوسا وات خیرا	براته نشنه خواهشله ای که کجا سنا کاکلکه دلر بود او نشندر
	بزیان بایان مختلفن دست و بالک	نهار و شنن ماما دلر آخر انجا مک دخا اهری پیجویه چرخه عزیز خا مک	سم قیبال یف ایلیج ده جیشم یاد مک اولوز توشن قیا ایوشن ویش مک	آنیلور و فلکی ایله زیر رالکده اولامی شاهده فوضه، سنالوج حال
	خیا و دشمن سانا دلر خونا مک	کاز سنه ایلیک بجره کاشا مک نشاط با دوا نهاله در شمایم تیکو	جهانده نیا یی بخت نولد بوز مک کشا اولوبه نطر نولد بوز مک	دور در حلقه سی با یوق نض نعلینه
	شاد و شمع شکر مست نولد بوز مک	شاد و شمع شکر مست نولد بوز مک شاد و شمع شکر مست نولد بوز مک	شاد و شمع شکر مست نولد بوز مک شاد و شمع شکر مست نولد بوز مک	بیت ایتمک نه صخره چینه ما کشتیا بوز شوعص و کله خولبه شیندیا

بلا

سیند طبع رحمی و شش تابان و لقای خیر دیا نطنج چاپسق راه عشر نولد بوز مک	اشته دست غم ایله چالاکر تاش مک دویک بکویه نر شوع شش تاش مک		کیر نری دل لک و امن جانان سنک بر تو مهر نیجه ذلک کلف همسز اولور	نور و روحالی تقسیم ایله لم ایلیک کور مک اولد یعنی کف نفس غم بوز مک
	سن نه محسود ادا شاعر عیشین ایلیک دشاد اولد عینله قیلور نغمه ک یاراش مک	کوز بوز دوریده لر غلب سما کویچک چکسن اغوشته، و ناز و شاک کویچک	تدوید کوستون ادایان کاک کویچک کوز نعلانک سه منی بیج قوسه	اهل کوز بچی ک مرتبه سنک کویچک عنا آینه بی بر نفس ایلر تار مک
	دعنت ایله لریده سالی کویچک ش غر طبعه صخره خیالی کویچک	صافه سن زنده، سوز مک امل کویچک ش غر طبعه صخره خیالی کویچک	دعنت ایله لریده سالی کویچک ش غر طبعه صخره خیالی کویچک	استاناز بوز لور و اهل کومده تیکو فلکان کتشی سوز مدنی کویچک

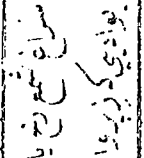

زیر و روشی اوله

کوکله شما ایدلنگون عمل کلکون	سروشک در تده ساغده ختا چشم بزخده
نکاح مخرج اندوه و همیه مکاری	غنا خط و عمل بار در اجرا مخرجونک
غنا الطبع اوکوشا لاله فضلده	صفای و بو ترفوشه وسنده بنک و فیونک
وصولی ایه مقصود تحقیق المشرق	محیط القیاس سید الله نهر جیونک
بجز ده غنا دینا اید بجز می سیح اسما	زینیه یکدیکن نم ایلین مایلله قانوک
ککولنج یازا از یاد و وصله باعث در	بیلین خاصیتنی اشبا ویر و مکانه لیونک
باشی وستن غنا شایسته توشه بود	سروشکده مویله انز و ریدیکه مخرجونک
مسلسل خط ایه سر لیه نه یه روانه اوجیر	
خط آرد بیزه اوشوخه کن تاز و ضریفونک	
زیر و روشی اوله رسکدا و کاستیک	زلف مشکیکن علی و لیسه جینه یانک
اندامینه دلیل اید یغی پاک و لخصه	مردم بودم علمه قلوبی لفظ کونک
کوردکن بستم عصرا اوکورد با القوه	مردم مخرج اید نم قیله لفظ کونک
اوله بیزه رسکدا کونک و قضا انز	زلف همیشه سنا و یوه نوله یانک
غزل حکام ملک هنر لاشای سیموری	
موجی عمر مصر مخرج یا علوم حکام	
بیت	
دفع بیلکون کناه دله زون	نیا زنده اید چشم بیامنه دیک

اوله روانیه تا نار غمزدن بونید	جننا اولک تاز بجز و جاند
فراق رو بیکاه کابار هستی عدل	ملو تشنه آشفته هبینه خانانده دیک
بوشبا و کافو حننا لاندن ای سیموری	
فغان و ناله لر اید صبح اذانه	
حرف اللام	
نشو و جایزم درد ایدی اول کول	خاراه غده همچون کونک اول کول کول
حمد الله ایزکتاب یونیه رسول توت	باید مجرند دلد سر اید اول کول
نشو با نایوروشیا بر صفا و صلا	مخت فوخته خم پرور و اید اول کول
یکجا لطف اید شما اولد شوم سیم	ناغده موصف زور زون اید اول کول
نشو و جایزم درد ایدی اول کول	
نشو و جایزم درد ایدی اول کول	
طایع ایتیه بیامی اوله زانده غنا	بجینیدن مبد اید کلک طغنه قنای
تقیب اید تقصیبی تمامه بدر لاله	ککوشه اوله پر تو عمر و لاله کاسل
ایینه بی بی بر تو اید کونک تشنه	غفلت کونک در خاطر کیکر و شافل
مالشکه اوله در امن سیلین طایه	تقیب ککدار لب بدر لب ساحل
بیت	
بیت	
بیت	

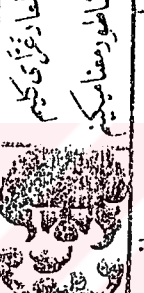

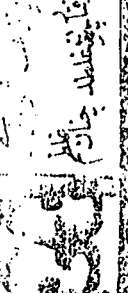
بیت
بیت
بیت

امید بجز صد ز منبای سرگون دارم	عوا می رست دل از سپهر و دودارم
بسوی چه مهر فلک آتش خون دارم	از آن همیشه شوم بیزیر و سرگردان
چو تیغ غازه رخسار او ز خون دارم	دل که کشا دهد خله که بجز د شد
کنشاده صد کاه غی سر بر زود	چمنظر از فضای حدیقه دود
سواد دود ز مور و مرغ فروز دارم	بکنک دانه خال شوق را آشیانه سر
خند تک چو تود و د ساجه دود دارم	چو شاخ کلک ز ناله است وقتا بجز
	
بر لوز کس ز ندای کجند از خال دارم	کنشده بجز زنگار او شد بیدارم
شب که از حشر ترانگ سیرت ناله دارم	آه من بکوت سمد سبیل بود دارم
غبطه بر لاک و لانه سخن چمن	دستم در پیش ام داغ برفا در سینه
زلف معنی چو زخم زخوابان شکنم	کاک من ناسخ سناط لشنش در ستر
شیر زبانه خار اشک که کو حکم	کاه سبهان شروان ز دست که ظاهر
کویا در دهن مرد بود باقی سخنم	مظفر بقیه و لیک ز دارم صورت
	
بکنک از بی نامت بالادور	بگو بجز ترانه سرو قد بر غنچه ز کورد

سرخ شمع رخ یار میکم سحر
 بود ای که ز بر زانه در معن دارم

با قافیه ای که در مشهور است
 اولی که با قافیه ای مثل بوند
 سخن است و در سخن است

✓

		ماد ز زیر فلک رست نما میکنم	در سو آسایه دودستم تکیکم
شع و ش آتش داغ و بجز خونم	تا هم افسوس زین زسروا میکم	بر رخسار گلشن نشو قیوم پیش روزگار	کاس بر آسمان که در یو بجز میکم
دشمن حشر جله و کاشا هدهه مقصود	از کعبه افسوس نرات تا شام میکم	از آن سیه است بردارم از شفا دارم	سبلی ز در قفا یی جاهه دنیا میکم
دشمن آن عدلیتا سمد رومشیم	شغلا از برقی آشیانها میکم	سینما آسایه هدهه و قلم زرد ما	بجز حال از قضا نه با جزیریا میکم
دشمن سیه چشم است آن بود که	حلقه چشمی ز خض جام می و امیکم		
ما ز فیض کنه اشفا در غای کیکم	خامه را شکر عصاره طوطی معنا میکم	ز شوق قتل رشاد بر رخسار چو غلغل چو تیر بر رخسار چو غلغل چو غلغل	چو تیر بر رخسار چو غلغل چو غلغل سینه با کوی میخو ز بجز غلغل چو غلغل
ز چشم احتیاج چو ن میخو ز قادم	ز سبب اشک ز غلطله و بر رخسار چو غلغل	ز کور لب بچایج اوی سهر زارام	که غلغل آنیم شکر ما چو غلغل چو غلغل
		ز غمت منور است ز غلغل چو غلغل	ز غمت منور است ز غلغل چو غلغل

۴۵

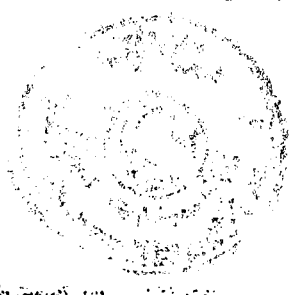
تدشد قضای کعبان د کلیم	زاد نشان تا اول جانان د کلیم
سپاه نادانیه ویران د کلیم	کعبان عشق درونده مستتر
سپاه چرخیه کریان د کلیم	زاد نابد ویر خانات ایسم نوب
ای شیخ بر کاهه ده شایا د کلیم	اشکم عهدنه طغنه زن مع شجر
زاد کعبی عماله بریشان د کلیم	چشم سمنان زانیه ایزدایان هلاک
شعر و حکم ایسه بیا دیده خیریا	شبه از بندد آظرفن زانای پوی
کوبدان قایل غطفند دست توی	محمک و سکر اکو عزغان د کلیم
شعاع مهر در کشته نکر عادت	کعبان بوی خوش است در آن بلبید
اوتومو عالم تقش زوسکه خام	دو شرافره ایکی نام زان اولد رشت
کوبن زان زان زان زان زان زان	کعبان حسنی ایزد بوی خیریا نیست
شند فیه دن بر و کوبه جالیله	عجب سوزان آن عشقک طبعه ازل
کوبن زان زان زان زان زان زان	سحق آرزو نکره قیدار ایشیا ایچو
عجب کعبی غنچه است بسین دست	زاد نانه باغ او بسین دست

سرخ شده تا دلپا اهل پری در و لب	بیا که حسنه نطقه کلان کورد
بها شاک عشقه لاله های رنگ ازاد	دیده سمنده ای بیباغ و دگر کورد
بیه شیوخ شیرین کار دل و بر بند عزیز	بوی زار و دست شونده بر کاسم کورد
مرا میینه در آنگد جرح و آنگزنی	بشنو سایه لطفند کرد و ناله دگر کورد
ناله بر لبیل اولسم گلشن صغده ای بیکر	دولنده و دله بر باش جرح اولد
سرخ شاد سخاوه غنچه باغ هم کورد	باشه کاسه اسیر زندک باغ اولد کورد
شتر ننگه سمنه دروغ اولد کورد	غرضه کعبی غنچه باغ اولد کورد
باشه عشق امل اولد شادون مجاز و ننگ	شاه عدو ننگ جهان کورد باغ اولد کورد
دیده مستند زانده آغایین ایسه بیا	مردم دیده کعبی کوسس در و بر و ننگ
سخت و شیر و ستمکاره اولد خیر نا اولد	برزقا و رسوان زان زان زان زان
بوی کعبی کوبیه بداندیشند کعب	سرو کعبیله از زین بر و ننگ
ما با ک کعب اولسه زان زان زان	شغنیله بوسه نماله در و ننگ کعب
کشتی کشته کعب در و ننگ	کوبایه اما ایسه دیندار کعب
سرخ شده تا دلپا اهل پری در و لب	بها شاک عشقه لاله های رنگ ازاد
بیه شیوخ شیرین کار دل و بر بند عزیز	مرا میینه در آنگد جرح و آنگزنی
ناله بر لبیل اولسم گلشن صغده ای بیکر	سرخ شاد سخاوه غنچه باغ هم کورد
شتر ننگه سمنه دروغ اولد کورد	باشه عشق امل اولد شادون مجاز و ننگ
دیده مستند زانده آغایین ایسه بیا	سخت و شیر و ستمکاره اولد خیر نا اولد
مردم دیده کعبی کوسس در و بر و ننگ	برزقا و رسوان زان زان زان زان
بوی کعبی کوبیه بداندیشند کعب	سرو کعبیله از زین بر و ننگ
ما با ک کعب اولسه زان زان زان	شغنیله بوسه نماله در و ننگ کعب
کشتی کشته کعب در و ننگ	کوبایه اما ایسه دیندار کعب
سرخ شده تا دلپا اهل پری در و لب	بها شاک عشقه لاله های رنگ ازاد
بیه شیوخ شیرین کار دل و بر بند عزیز	مرا میینه در آنگد جرح و آنگزنی
ناله بر لبیل اولسم گلشن صغده ای بیکر	سرخ شاد سخاوه غنچه باغ هم کورد
شتر ننگه سمنه دروغ اولد کورد	باشه عشق امل اولد شادون مجاز و ننگ
دیده مستند زانده آغایین ایسه بیا	سخت و شیر و ستمکاره اولد خیر نا اولد
مردم دیده کعبی کوسس در و بر و ننگ	برزقا و رسوان زان زان زان زان
بوی کعبی کوبیه بداندیشند کعب	سرو کعبیله از زین بر و ننگ
ما با ک کعب اولسه زان زان زان	شغنیله بوسه نماله در و ننگ کعب
کشتی کشته کعب در و ننگ	کوبایه اما ایسه دیندار کعب

برک

تلف شورش در بن مسافری
کفر شور لفظیه مراد قلوب
شور و شیب و بلور سار استناد
قیلند در =

فکر زکوه و شکوه تیره روزی از نیک	نانه شکرینه مبین سبزه نستم
خانان دلی تو یک یا قدق باب رشک	شعله و شوق سرکش از غصبتش نستم
حاکم هر کوی آشفته و سترستا او	زنده یکتا صفا طهرین دوستم
جامه مشکین ابله چو کلان حکم سرسبز	
شوق اسن مایه شور و شغبتن دوستم	
دوین آینه عکس رویا به نستم	شعاع آفتاب شعله بادم نستم
نهاد دیده و پیدا با تار دار فروزم	شیرین غم عبور شادم نستم
فیض عصار دارم از عاظم دانستنا	مثال نقطه صفتی شادم نستم
ز سر کردان من نیستی و عسب کل شد	نوشه جواه دارم نستم
جنوم الفتح از روی کین خورد من شد	کیمی نوستی و کاهی بو نیام نستم
شهر را میبارم بحر افوار بجلی شد	بوی با حقیقت جو میام نستم
نشانم و نشانم از او از مرز شیبم	چو غم و عدو بوی آن کام نستم
نیبایی ز بهانی ز بنده و رفته و جلد	سحاب بحر و موج بیدارم نستم
سرا با منظر بود و نبود عالم خوبی	
یکبار در جهان ز ملک ببارم نستم	
باید که در کوه و در غنایم بزم	دور میداد صاف در جام نغمه بزم
سبب ز آمدند اندوه و ناز غنم	بوی کباب غم در سخن صحرای بزم

دک

بکر چو شورش مرغ جادوینا	بکر بک شغف در سبزه آینه بزم
تا مطلب قبل شمع سوزا و شمع قاچر	اوله ناز که دست نماز بزم
دور قد سید فروزان بد جویغ داغز	ناز از بد خورشیده شمع مجلس از بزم
یک نفس آری او اولتر هر دور دلبه	شبنم باغ اللد چشم بیا از بزم
نار چشکل غم سمن تمیز قلمت خیرا	
شیرین زنجیر و نچون شیدا من بزم	
دل و دهم از تو کوشش و بیاد و زور	بیت مخصوص غم نازیم باد و بزم
کوکل چشم سبزه آینه کون یا چو زیا	طله کلاه اراد در مدینه جلال بزم
او غم و زین خط و زین پیش آینه	او طفل سبک کای بچکان استخوان بزم
نورانه و نظریه عصر مستانه بزم	بوشب کند و ناله یار جان بزم
کوز سال دل بیاد و نالایم در پیش جانان	
بازوق بو اسطر از خیرین نالایم بزم	
بکر ای که در دل پر زشته ده کینتم	شوق و رو یک روز با ن شمع و شکر نستم
عجز خسا کله پیشه ام و کافاله	کل قدم شهلو یک دل بسدم حسرت
باغشاه و غنایم در موسم کل لبیله	رویت و رو یکله آرتا ناله بر جانم
کوشمال مثل ایلیکی پر کوی نشاط	سبیل جو رکده ای مایه جمعیت
مایه اکبر و نل خاک و نشت و کوز	استان باب دلبه در سر ز غم

نوشیدنی در سینه نبت سه سبزه	نوشیدنی در سینه نبت سه سبزه
آب الیه که اوله بر چرخند نغز و زرد	فصیح و نایب طاروق اوله دلش نغز
حلقه زنجیر آساقش پی بود	انجیر آساقش در حکم ار عشقه
چشمه سوادنی ز خشک دل بخورد	اوله بکر کانا از کنالسه کلده سحر
	وصفیکسو سنرا از انکین چشمه سوز
دو اوور شیشه کبی بر صفا حرمه	تار مسطر ز شیشه مشکین زلف حورد
طلوغر لاک کوردم لایر و خراند خند	پینه که گوش اولان حاد نه عالمه
صفا صود کوزوم با شش جیه اوران	چرخ کج و وضه تنی می یاید دم بول
بر اثر در شکر کجچه بهر غمدان	بهر خیره زنده او جیده داده قارانش
	سهرها علمای کویا به دور چشم
سید سوزش که ال اوور چشمه عید	بوسه آینه بلیدم بناموش که فندان
بر کاکا ایدم عالم هستیه عدمه	سرسبز و کما اوله که کوزی زود نوز
بولانه نزدیک سفال سوزیده	زنجیر سوزش که زود و استقامه
سینه سوزش که کج نش زود	مشیا که کل لانه حیا بهر چند
نوک بلیدم ماصصل اوله سینه	بوسه آینه بلیدم بناموش که فندان

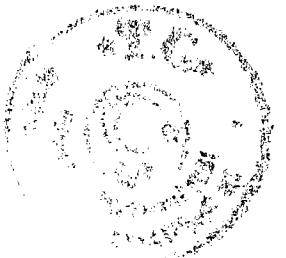
نغمه

صاحب عفت و خجیب دامنه ال اوور	کم کوزن ساحلی موج خنجره وایز
کجا او لیج دلاوه قالوری غنجد	پینه بر دانشه که کج کجید میناد
سدا اقبال دن آهیله اینو صراحیه	سیل فریاد آید آساق اوله و اوور
دل و آساقانی که در عشق اولاد	سازر میده خالی قالو صبهاده
آه سوزم کجور و خاطر یار بهر کوز	تیشه سوز آله آتش چیه ازین مار
	ایلم طفلی اسناد اینچون ای خیر
بویله بر کل تو یار و بیایچه معنا	
نما ایتسه نومه اول کل اندام جانیته	اوسما یک حسره که کوزن مزور زدنیده
بهر برد و نمند توان در صیدایه عفت	سوزم زیندن اولدن سیه ایلیج و نایب
اوور که منشد دل در کجا کاشانه یار	شاهانه زود دیده اوله کجا باندک
اگر سفته سربلک سیم اوور جرح ایدم	بوسه صفا منغمه طاسیایک انله زدن
سربلک مزک وضع آید نوح دور اولد	نغمه داغ علم بر نغمه در حسره کجا بندن
زود نغمه اولد شهر کج کج کج نظر	بصفا کج منظره برتین بخت ازین بند
	فانوشه کج بر نغمه خجیب استه ای سوز
وار و طفلی نغمه نیک در عرفا نماندن	
سینه سوزش که کج نش زود	بوسه آینه بلیدم بناموش که فندان
نوک بلیدم ماصصل اوله سینه	بوسه آینه بلیدم بناموش که فندان

بروئیل سرشک حساب شد هر دو	بریده عسک و خار خشن کینمزد
بویج آمد و بجر کلوب شد هر دو	دو قهوه که بجز شش دیده چکد
کلانخ از قهوه آه آداب شد هر دو	بسیه بود و بیگانه بیخو بنان
کلان بسم مرا ماه تاب شد هر دو	فروغ آتش داغ و شزار شعله آه
بروشاهده عرفان نقاب شد هر دو	زکونایش رحمت سلو د بزم کلاه
بدست سادته تیغ عتاب شد هر دو	سلو د چهل رگب غلا جهل بسط
	دو مصرعی که بوصف و بر و تیس تم
	براستی چو قلم چون علم شدم خیری
	خطا و مصیبت من صواب شد هر دو
خون در جوی نایک نوش دیده که کدو	میگد حجتک با ده سناج سبزو
اوقیدی طفلان بود که غمناک	آب بخیض رخکد مکتب دله سوسو
آرد که سن نور می که شک شد سوسو	بهرین روز سخن تابش ایلیو شتاب
اولسم اوکلند از یاد سینه تارین	چو کل و بیلای کی کلان نویسیه چینه
آقد سر شکر چشم خسته چشمه جیوه	حسرت زو یار یله اولندا خاکد کبود
	بهری کلامده ادهر کلک حکلی
	خرفانها

بدرمان

نشان یافته و سفید رنگه و در
بازار خنک و صفا از نور و صحت
عشق کند شد معنی و در دنیا
مصلحت کیند

اول تا شی کان بسم غی سیده پیشکوه	دلم اورا اولان نولک سرین ستمدن
تیکراوی کور ملک اوردو بکامل غنسه	بهر شرف مشرق بقبال کردمان
خون نواو	خون نواو
ای قطره کایک شیخ مر نطفه سنا تو	وی نسخه وسد ترا صغیه جمال تو
ازین تو زینش او و شدن لای عاشق	فانوس حقیقت و شمعیت مثال تو
ای ساغر غری کشتی مستوز چشم ما	ای مهر صفا دادیم زوال تو
ای شادک از غم ز بیم از زوش و آجو	بیخو که در فیضیم از بجز کمال تو
دو راه چو زلفش زین بره حضرت	از پای زلف اندازم ای صفا عقال تو
بندای بلا بایده در سینه کجای	ای لاله داغ دل شکست سنا لاله تو
ای باغ قناعت باش از باغ خزا ایز	دشکد که کینا شاد شد مریدینها تو
ای تو ترا بنده هر د لبرمه بیک	نخوشید کند بجهت د پیش ما لاله تو
ای مرغ دل عاشق دلم تو چه صفت	کوی شد چو بیخه ز پر و بال تو
نخاکستر پروانه آهسته تو مکر ای جان	آتش زده در دلمها ز رخ ال تو
	ای حقیقت مولانا شکر شده است شکر
	خواب میکند همه صفا حضرت شد هر دو

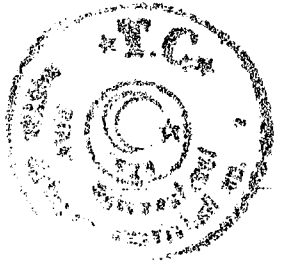
سایه درین شادباش ز کینه
مخفند در رخسار و آفرین
قشانه مستغادر

صعد خورسک شادباش شادباش و	دوست خانی بد بر خیزد آهسته
عکس از همه جا بر جبین او آهسته	بوس ایلد که غلغله شادباش خور کین
لا بد نکل نازک و لور شریت آهسته	تخی بجز وصله ملاق دگر ویرد
قاضی کنی صکر او در خجرت آهسته	خدا کلایک بوس بیه من بنمناز
اولاً حریر بر زم اولاد آهسته	آدم ایدی هیچ زن صد شو خریز
دووی بحر ایله ابرو لور وصلت آهسته	قطع ز باجند که ستم ساز له
غیر صمد فرین غلاطون فکر کند	غیر صمد فرین غلاطون فکر کند
طرح ایلدی بر فخری حکم آهسته	طرح ایلدی بر فخری حکم آهسته
شنائین لیلای بدست لاله زاره کلینه	دو او تو دل تو کونکون بیا کلینه
چین نیا او لور مو جیل کاره کلینه	برون ساز له منو شکو بجهتین لال
سوا خط رخ براق و تابداره کلینه	سیا در دو کونکون خیزد بر کما
عظمتی او تو رتشد چشم به کلینه	تورب او از منده شادباش لاله زاره کلینه
دو عنایت اسناد کامکاره کلینه	خماوش نو لاله زاره شادباش کلینه
جای صمد فری اغدی کی ذاتی منجند	جای صمد فری اغدی کی ذاتی منجند
غرم دوشد و نسیرد فرمدا و جا	غرم دوشد و نسیرد فرمدا و جا

و نیزه نبله برینت

بار قدر ابرو بیک کرد دلله بید آهسته	حشو کا پنجو تقییل آهر چند آهسته
ز باطل مطعی مراد میسده و کلید آهسته	ایون صراح الیای کفر فاقد ر واکرم
سجاری و د آشد صق با آ امید آهسته	سیه دللا ز اوله حرت جو زرد ستان
لهل مطلم ابرو کرد و نادید آهسته	کان ابرو اولک صاقله زرقا انچه
عاشق کلایک خیزد و اراکن بر مر بلا نغده	عاشق کلایک خیزد و اراکن بر مر بلا نغده
عیند آرزو و جو و اراکن المعید آهسته	عیند آرزو و جو و اراکن المعید آهسته
لا ز شو قیا و است چشم بید آهسته	فادید عارضت جو مه انور آهسته
قافوس شد بشع زخ دلبر آهسته	در سینه اش همیشه شو جولو زرقا
سجیم کشد بروی من از جبرم آهسته	کر لیک کنم بخش ازیچ خانه است
کرد ز لیک در دو نقص بغیر آهسته	رو شند لاله زاره نیستند
استوری ز خاکساری خورد بالند آهسته	استوری ز خاکساری خورد بالند آهسته
یابد جلای همیشه ز ما کس تر آهسته	یابد جلای همیشه ز ما کس تر آهسته
برند فرین ز غور شد خفا آهسته	تقریب میله شرور ز هادی آهسته
مجهیز دوی کونکون اول سینه آهسته	سطل بسم الله اوزره خضر خطی آهسته
اول نه تیایغ استغفار و تکبیر آهسته	خاکساری شادباش و شکو بجهتین لال
عاشق کلایک خیزد و اراکن بر مر بلا نغده	عاشق کلایک خیزد و اراکن بر مر بلا نغده
عیند آرزو و جو و اراکن المعید آهسته	عیند آرزو و جو و اراکن المعید آهسته

و نیزه نبله برینت

در سینه اش همیشه شو جولو زرقا

بیک

سوزش اولاد خند شام خنده بزرگ	بزرگی بلکه تا رقیل چرخه
یارب سیوسوش همه دهن ناز استیج	بیان کنی رزقی کو نذر ایام غده
بذل ایلم صدف کنی بکار بارو	بر کوه غنچه حرف معنی قوغده
ویرمن نقیصه خطه رخ جانانه خیرا	
خارسیا هداک ضرر صحیح با غده	
چوق نیا زانیتکا وسوشه ونک دلا	بر نظر قیل عاشق زانک متاع حاله
بوسه امانک رسالتدیکه اوفت او	دست حق فیضه خستیده با بنیاله
تنگی زرد ایلیو جسم نزام سوخ	رشته جان باغی و نوبند کنگه نشانه
خطه دکله صفحه روینده یارعا	خطه کنگه نشانه غده نشانه
رحم ایدرسک بزور ادا و توت ترز دسکا	
یکه عشقک کج خیر کنی کجی ابداله	
دل داده لالال و برورد بکارای کریم	سجان کندی مداد غنچه خند زور
سام کج خازده و غنچه دوشده	خوشید جبین رخ دراز کور
کیده بزنی سنگ ایده جک آه غنچه لادن	غزاید ایده زور و رخ کلر کور
چشم او فلک کوبه اید و جک بافته	سه کجی قوغده دیدار کور
بوی مکده یا اولیه اغیارای کورین	

بزرگ

در زمین، یعنی زانکه بزرگ
شکلش در زمین است
و حال اولادش به اعلان نماند

ترا نایتد عاشقن کو ز اول و زین نه	کند یا بجه بودن زار و حزن نه
یاند بو شمع دکنی ای سینه لطف قیل	شاکر بو انشه طوطی جبهه
را و طوطی بر لور کچون کور با غنچه	ترد من و نذر آندان او در زمین نه
اول شش و انخونه کدی معما	اسب سبک و دله صد آفرین نه
	
خونم بود و ک باقمه به سحر بر دخی	خونم بود و ک باقمه به سحر بر دخی
اولدی نکا غزه سی پر خشم و کین نه	خونم بود و ک باقمه به سحر بر دخی
قالده ای د او مهک مشرب بیکاسته	خونم بود و ک باقمه به سحر بر دخی
ال قان خنجرای قان بر طیلن لولونک	آه قور بان اوله بر طر زولونک
بر سواد و ستلر ز قیس ایسه بر زبارو	عاشق او نش عریک دختر قارینه
صوفی اسرجی کوروم بو کجه بختجه	کیدی نیای قافه ز جیره بختجه
	
دل خنجر کلچک بزرمیه ای خیری	دوشده طوطی غنچه ز باسند
سویله کیم قان ز غنچه غنچه مستانه	دانشناغ ایلمه کل بد نلوه
کدم ایامی نامسکله جهنلمه	اغیا چاریلور سه نوله و نلور
خار و بلاده قان زیدی عندلیب و	کولکینا
چوق امر منلک ایلد عشاقه دویکجه	کولکینا
سجری کیدرسه شمع و خند شوقه نوله	

طیاش صاغ را که خمر خون باش و

دوست که بکوی کجای باید خمر

نماند آنچه بود سویشین بانه خمر

و این غنچه که خدای صدرا عظمی

ترا و عقداج انفرجیدر کایان از

صوفی طوقه قد زشتانمان عشق

ایا و سیله شب خیران بر میدد

کجنگ با از یله طله پنجه خفا

ارباب غدرد او دلدی رنگ که

تا در لایم نام قیل و سب سر کشی

اور تا زبانه سر خامه یله خیرا

سروبا کاکسینی و سبک بلاغی

بن شهباز ملک حسن جمالیله

بر سحر و ک زلفه هار و با بل

بر سحر و کیمت جان و سر و ک

هر نا شناسان او و مزید مالیه

وقتی سخن غم و حاضر جمالیله

کیمدی که قیل و قالیده و بطیالیله

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

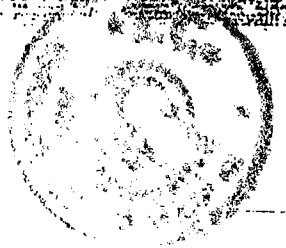
سینه و سینه

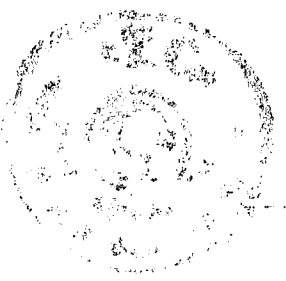
سینه و سینه

سینه و سینه

سینه و سینه

نور و سینه که کجایی

سینه خنده بر سینه اسید بالی
زین و قصور در بران اللد کما یخیز
شست سینه انوش ز راستم زان لاس
استلا مناسنه موشه عدد شست
مناسبتی بو جمله در عقی

لا بد بر سر سینه بنه سنفونک	بابی سندی به یوز و ز عمر خانیله		خوبی دهان یاردن عرض آید بر غزل	
کوز اوجله با نلکد سرجا تفهینه	نیم فدا اولسون او فنانک کلاه نیمه		یاران خوش ادا به بو شیرین خالیله	
دل طو لاشد با سمن و شیر اید و نثار	خط بندک غنم قات آق اراجنه		برایم سود لب شیرینی بز اولیری	
دشت حجر ان نیره آشپ ارجونا	دوشد جا نر نیمه دلد و غره اید		سلسیل باغ عدنک سانسیمه	
	لیل خوش غنم کلزار طبعه خیر یا		سنک ستم یاکر همان ذیب نرانیله	
	مرغ قدیس ککن حسن ادا عینده		اول غنجه بی ادا طبعه لم عنفسم اولو	
	بر داغ جفا ایله کور جسم نزارک		بور داغ جفا ایله کور جسم نزارک	
	سینده نیم باره نر تیور ستمه		سیر ایله ندره قوا غا احتیاق	
	ای عاله ایله ما عی غا غز ایلیق الله		ای عاله ایله ما عی غا غز ایلیق الله	
	او مثال یاکر ایدوب شو قیله شیر		خیش قلم خوش نرک نشیک ایدیه	

کول

کول داغ عمنکله سینه آدا و نر شیر اولو	کل بر دند دلسرعه آدا و نر شیر اولو		کول داغ عمنکله سینه آدا و نر شیر اولو	
نوز دود نوزم ظلم اباد فلا کده	چوانه بو قویج و نیا اولسون جمع اولو		نوز دود نوزم ظلم اباد فلا کده	
اولو بر کوشه سی کج خیا دلید ماوا	هما کاشنا حاضرم اولسون جمع اولو		اولو بر کوشه سی کج خیا دلید ماوا	
نوز مجید ک عشاقه عمر جا و دایندو	مشاه سینه بو کلا و اولسون جمع اولو		نوز مجید ک عشاقه عمر جا و دایندو	
	بو عشق کجک بن ششاق و زو سا فرخیز			
	نیمیش کلاهه جا و اولسون جمع اولو			
	حالا اولو اشک چشم نوز به نغانک			
	دیله دوش کمره پسته جا به بلند			
	کول خیا عدنک دروشند لاند و بطین			
	مه کی سر منزل مقصود بی لا بد بو لور			
	محر ایدن جسمین ییلو بقای تو ارقا			
	اکدر و برینجا تو بهارک عاشقته			
	برق خنک کور سینه شمشاد و صلا نیک			
	طوبه سینه کج خنک دروشند لاند کده			
	هوا خا و خنک بو کده عشاقی نلکده			
	شیر کج خنک جشمه بر اولو نر کلاه			
	کول خنک لاند صفه نر کامرمانده			

ساج و صبر ارا دار آد کل سون حسیق	نمده اشته حاضر نقد جانم وار دستمه	ساج و صبر ارا دار آد کل سون حسیق	نمده اشته حاضر نقد جانم وار دستمه
زبانم بیسته قنقشده جهالک گفت کوکوشده	نه چایی زبانم دهه زبانم وار دستمه	زبانم بیسته قنقشده جهالک گفت کوکوشده	نه چایی زبانم دهه زبانم وار دستمه
غرض شکله انکشت آوزون دال اولده	باز شمع الله شمع دالم وار دستمه	غرض شکله انکشت آوزون دال اولده	باز شمع الله شمع دالم وار دستمه
زبان خاموش برتر جانم وار دستمه	زبان خاموش برتر جانم وار دستمه	زبان خاموش برتر جانم وار دستمه	زبان خاموش برتر جانم وار دستمه
نقد قلد با ی عشق قله بجز بد بجز بیره	کنده مصلک رسیده دارنده مضیه	نقد قلد با ی عشق قله بجز بد بجز بیره	کنده مصلک رسیده دارنده مضیه
دی انا الله الفنا بد شمع نادانی	اول تو دمنده وقف نشا ایام با حوزه	دی انا الله الفنا بد شمع نادانی	اول تو دمنده وقف نشا ایام با حوزه
دشمن آتش شوق دشمنه کله بالند غم	با قو عکس طوق کس بر تو خوشد بالو	دشمن آتش شوق دشمنه کله بالند غم	با قو عکس طوق کس بر تو خوشد بالو
نه قائل بود که بجز به صراحی جلیبله	اول اولد خندور زجهه کله خنده	نه قائل بود که بجز به صراحی جلیبله	اول اولد خندور زجهه کله خنده
شعاع جانم روشندل تر از اهدا شو	چراغ مهر بر نور روشنا دیده کوره	شعاع جانم روشندل تر از اهدا شو	چراغ مهر بر نور روشنا دیده کوره
سکای بران سکا خاطر خیر بید مسکن	سکای بران سکا خاطر خیر بید مسکن	سکای بران سکا خاطر خیر بید مسکن	سکای بران سکا خاطر خیر بید مسکن
ای ای صبر حسن ای غم مدد بر سجا معلومه	بوز و سوز اولد اوماهان درنده بنگاه	ای ای صبر حسن ای غم مدد بر سجا معلومه	بوز و سوز اولد اوماهان درنده بنگاه
کلوه کله شمشیر بر رشتا اغلا کله	صانک دیند مرغ هرابی فترا کله	کلوه کله شمشیر بر رشتا اغلا کله	صانک دیند مرغ هرابی فترا کله
اولی و کلک کسی نمیدانست شاهان خجالا	نظر قیلور او زخم سینه چاکه	اولی و کلک کسی نمیدانست شاهان خجالا	نظر قیلور او زخم سینه چاکه
اولی و کلک کسی نمیدانست شاهان خجالا	باز یار کله کسین سینه کله	اولی و کلک کسی نمیدانست شاهان خجالا	باز یار کله کسین سینه کله
نجاتی بر شکر عید ابر شکر ای خیر	نجاتی بر شکر عید ابر شکر ای خیر	نجاتی بر شکر عید ابر شکر ای خیر	نجاتی بر شکر عید ابر شکر ای خیر

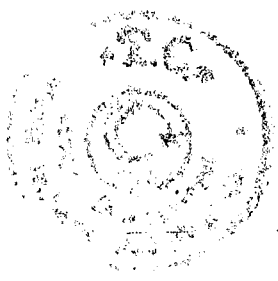
منابع

بازینه سازدن بوزنه عیب
روانم برقی سنا اینده

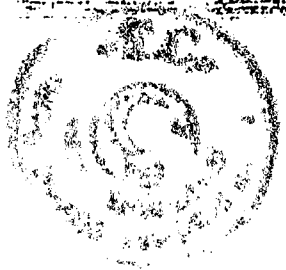
شن و نوز خرم بچ بر انا زمان اینچمن	کید و دشته تو فلان یازده شکند	شن و نوز خرم بچ بر انا زمان اینچمن	کید و دشته تو فلان یازده شکند
دکله در دبه با ستمک هیچ با بنده	دکله در دبه با ستمک هیچ با بنده	دکله در دبه با ستمک هیچ با بنده	دکله در دبه با ستمک هیچ با بنده
خطای تیر و روزا انک زیری فلاکند	بو عاوند اولو اریسه البته بارند	خطای تیر و روزا انک زیری فلاکند	بو عاوند اولو اریسه البته بارند
دکله بر کل زشتا صدر پرده چکند	کلنجور رسنه آجا وضکدا اولد سرنده	دکله بر کل زشتا صدر پرده چکند	کلنجور رسنه آجا وضکدا اولد سرنده
اول قنق نظم تر کج شوم ستا ایلور کج	نگد مزج ایلور کج شوم ستا ایلور کج	اول قنق نظم تر کج شوم ستا ایلور کج	نگد مزج ایلور کج شوم ستا ایلور کج
کلور سردون دلورده صدنا نذا اولو بید	کلور سردون دلورده صدنا نذا اولو بید	کلور سردون دلورده صدنا نذا اولو بید	کلور سردون دلورده صدنا نذا اولو بید
غایب خاسیه سیمور نشا کله کله کلکند	بر لایینه دور کرد و در و آرا اینجه	غایب خاسیه سیمور نشا کله کله کلکند	بر لایینه دور کرد و در و آرا اینجه
دکله تر خوا هاش وقت و آرا اینجه	بر لولوه صلده تقصله وسد زار اینجه	دکله تر خوا هاش وقت و آرا اینجه	بر لولوه صلده تقصله وسد زار اینجه
یکورده کجیه یور خاطر مزید	جم سافونین یاده بجهت و آرا اینجه	یکورده کجیه یور خاطر مزید	جم سافونین یاده بجهت و آرا اینجه
ساکوره در وفده شتال لعلک	دو اولد سینه کله مدنت و آرا اینجه	ساکوره در وفده شتال لعلک	دو اولد سینه کله مدنت و آرا اینجه
آلوده زهر تیه صفق شوم سینه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	آلوده زهر تیه صفق شوم سینه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه
سوز هتکله دل صد چاکه بجز	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	سوز هتکله دل صد چاکه بجز	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه
هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه
هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	صمیم کریمه چو ناب تو انم وار دستمه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	صمیم کریمه چو ناب تو انم وار دستمه
هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	صمیم کریمه چو ناب تو انم وار دستمه	هرورکا اشکنه کونک و آرا اینجه	صمیم کریمه چو ناب تو انم وار دستمه

کوکل قید جهاندانگان وارسته شد	سنگ دلم زلف لبر پیوسته دشت
لشکر هر تار و پاره بسته بند آورد	او بگویند و بچید ایله بایسته شد
بچه تخم و بچه داغ سینه و سخن سینه	بوی کلند، کلانکند، دشت دشت شد
شاد هر مستغرق و آرا بخشد	بویون باور پیاده بدست دشت
دلجویی بی بیخانه اقبال و دولده	
برنده ساغر امید زار شکست دشت	
بایه دوشم او شوخ سرکشان کاکلی	ایلمن زین سرشک آینه مل کج
چشم پر خنده قاشا اله عکس زنگ	شیشه خجانه قونش دست سبیل کج
صفه ز کازمیرانده خجانه عارضه	اولده دلم نایان خجانه کاکلی
دوشسته باشم زشت کونخا کله	خجانه به مقون او تو پروان لیلی کج
جنگ کرا و نظیر خیدر یا با صبران قدم	
خیر عنایه و خشن طبع و دل کج	
یکی چشم طوطی و خوار ایله بیانه کج	نوبه بچوش ایسه تخم بیخانه کج
روز کاوم بی سرکنده و با مال کج	دوشد و پیر خاکه سر طوفان کج
دیده به کلته خیال سر زلف سبک	کجی ز کاکلرم بر برینه شانه کج
سینک خسته	
دلجویی کور و ای شخ جرم حنک	

شعله آتش کلسه چو زنی زلک عجم	اشک دم بلیغ خال بچین نوش باده
نی کجی لالان کجی بز و مجتده جی	بویله چشم سوره و آیتنا موشا باده
ساق کلیم بز و زنده خنده در شوق اولو	زلک اعلان جی و غار کج هوش اولو
	
بوغاش نظمی نسیاج طبیعت خیر با	
مخند سر بزیم اسنا و خطا بوش اولو	
ار تو در باد ناب و فروع لقا مری	کلکونه قلسو غار صنه صنها
دوشده هوا قد بر شخ سرکشک	زاهد نهال شعله و آید ک عصار
اول باد و نور کشته اولد و اولد	بز خرقة غنایه دکشدا ک قمار مری
بز هر سکر او چکه در با حسرت	صانه هلال کجی عیش خفا مری
	
باقسون بو شمر نازه به عبتله خیر با	
کوش لیلایه حاکم افندی و جاش	
فکر ز سی جانده بیگ کجی کجی	ابرو سی غمی بزبان کجی کجی
کلانده سه عتله به موسم سبلا	حفا کشته صلت جانان کجی کجی
دو بزنی شادا آید کج موسم کلا	آرام صفا عید قهران کجی کجی
نقد هنرم اولد کجی کجی کجی کجی	خاد سببه اشک تیجان کجی کجی
	
لوح سخن خجیر عریان کجی کجی	

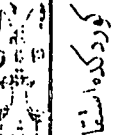

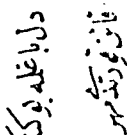

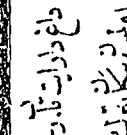
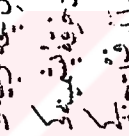
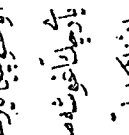

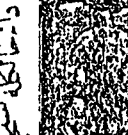
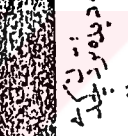
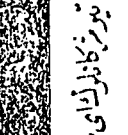
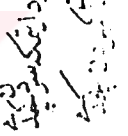
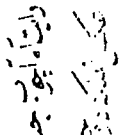
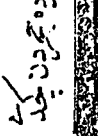
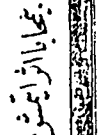

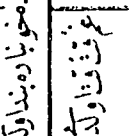
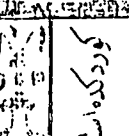
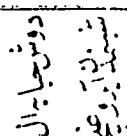
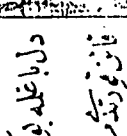
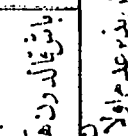
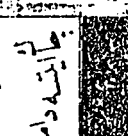
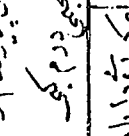
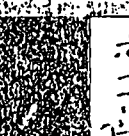
سواد زلف و خط و لاش و سوزن کند	لو بر ز عشق ده همشکل بحر آینه
و دکله آید سر شاداده حسنه	کو رون بو بر بند ظل آید سافرا آینه
اولورد چشمه خورشید طغه و خورشید	
فروع عارضه آینه منظر آینه بی	
دله مکر مدح لعل دلبر آینه شاد	بی سر شاد ساقی می اندیشه شاد
دوشتر آرزو آینه دوشتر کوه چرخه	دکلر آینه رفعت مردم بد کشته زنده
بیشتر آینه کوه کوه کردیک تاج بزم غم	فغان کل بخالد و خا زین شیشه زنده
سروشک دیدم آینه شمع سینه دلبره	سوزن کلدرم محسنه زنده آینه شاد
کلستان غمزه خیر یا ز آفتند	
نهال خامنه هر سطر شمع زنده شاد	
زنده دلبر کند طر و طره بند آینه	نه زینبر قضا دهر کو ز آینه
دو روز بخت اهل عالم با آینه	دکله آینه قد یاره بند آینه
خدا عشق کی سوز آینه بود آینه	کاجس بند و کرد آینه بند آینه
سراکت تمام نظر آینه کوه و سوزن	نجه نوحانی زنده آینه بند آینه
آینه خط قلابه بر کرد لعل جانان	یار فایم سر و اما نجه خاند آینه
عزیز آینه در شمع آینه و سوزن	بیا مویج با سر و خوش آینه بند آینه
آینه آینه در خندان خانچه شاد خیرند	

شوق آینه آینه دوشکد بر آینه	منظر آینه کده او هر زنی نقاب آینه
و کده محک غازی بر تف و آینه	آینه غمناک جو چشم آینه آینه بی
جلوه ز خطا هر آثار لاری در شان قور	بیمار آینه چو سوزن آینه آینه بی
دوشکد کم کونک عکس او ده نقاب آینه	آینه محسنه صدم جام شاد آینه بی
زک صبا لاری ز خور بست عشق و ناک	
چو قیچو عکس خط عارضه آینه آینه	
بر سواد آینه حسنه مولا کله	ما نوسوع ذاتک آینه نکل کله
اوله نخاه بد قله نکل لوح رویه	من کا نوسوع بهام بلانک بل کله
باغ جلالک لاجر چمن صفته و نکل	خط آینه شاد همدک و نکل آینه کله
کل رویه نظار کج آینه کونک	دوشکد زینه آینه صفت مردم کله
بحر سر شاد حسنه زون آینه ششم	صفت مردم آینه آینه کله
خیرین آینه لطیفه احسانک دفع	
شاهان بیونا بد ز آینه دیکله	
آینه آینه تاب عذار کمنور آینه	عزیز کله قله خوش چو آینه
کمال بخت آینه آینه آینه آینه	عزیز کله آینه آینه آینه
آینه آینه آینه آینه آینه	عزیز کله آینه آینه آینه

	بدر حننه و رود ابله بی بید نظرو	
	تیر یار پیچه صحرا ی خطری بچادی	
اکلند دردم دل سودا فروغی	کلر کلال غمزه در لرسه در روزی	کلر کلال غمزه در لرسه در روزی
آر تو رمس او طر مسی لبلی جنونی	والله ناله دن آبی در حنالی	والله ناله دن آبی در حنالی
کم کرده ایلام بنه بن در همونی	صحرا ی عمده کده خیالک کو کندی	صحرا ی عمده کده خیالک کو کندی
کو جرمه و شون کوسه او خنوا جرمه	بنجام نملگون غلک لعل و نلک او	بنجام نملگون غلک لعل و نلک او
	بن اول شهید خنجر یار که خنجر یار	
	کلر کلال غمزه در لرسه در روزی	
بزمده طر نه سبور وار اید	کشتن زاده اول ویکله یوز وار اید	کشتن زاده اول ویکله یوز وار اید
سوسوزمیه لر عایله عول وار اید	فخی اولد مکه سر کوی در لاراد کو کلر	فخی اولد مکه سر کوی در لاراد کو کلر
خی جرمه طولانی کدو لولو وار اید	چشم خور کشته بی عجز بکلله اله	چشم خور کشته بی عجز بکلله اله
اشک غم آری بی عده و لولو وار اید	سرمی سکا عینا ایچکون سلطان	سرمی سکا عینا ایچکون سلطان
	مطرب زبیر زک زبیر لنده خید	
	غلل شیشه بی ص کلور وار اید	
رو بیکه کو درک دیان عالم صبا حتی	لعلکده بولکده هل نشو نزل کنی	لعلکده بولکده هل نشو نزل کنی
	خاننده وار در دین امن و امنی	

	سوز خیر اشک دیدم خونا به بند اولد	
	غم غم قنا اولد دلده سطورم کجی	
دوش سجا به ال قومه امواج کجی	دل باغله یو ککه قصر بز جردن	دل باغله یو ککه قصر بز جردن
شبنم آید و غنچه اشکنده دم کجی	فائق تو رنگ هر رشک دایغ سینه ملک	فائق تو رنگ هر رشک دایغ سینه ملک
باش قالد دن هوا غمزه علم کجی	چال آیتسه دامننی نوله دست روز کجی	چال آیتسه دامننی نوله دست روز کجی
	خیری دورنی نقش بیدر علم اولد	
	الداهه دوشرسه عجمی دروم کجی	
	عکس تو در یادیا بزرگال شایبه کجی	
	شیشه و وضع ای کل غنچه توبینه کجی	
	ایر خوشبخت بی حالیت خریقه پشیمه کجی	
	طالز اقبال د رسید ایله قشایه کجی	
	المیله خیری بی خوان الفنا کجی سرب	
	سندور لطف ایله شام بزم دیرینه کجی	
	خون در لایش برینه دیده تره کجی	
	روه عشق کده نبرد ایتمک سر کجی	
	شکر شکر شکر شکر شکر شکر کجی	
	آفرین تا اولد فریاده جرمه کجی	

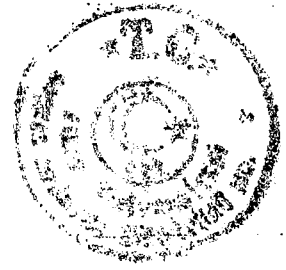
سر و بلند دوز طلب بار و بر قیلور	صاحب کرم قیاس ایله ارباب دوزخ	اصحاب جهله مشورا قیاسا عجب	البسه قارشو ایله قران نلور قی	یونان نه دکلاه عقیسه ملا زین اولور	ارباب غلامه مکن ایله خالک ذلی		اخرا اولورده شهبه عتاب بال تبر		مرد عیور زک ایدمه بلز جمعی	باده نالده دوز سز محبت ساقی	کوز اولور باده بی کجش ایدمور	بیلان نغم انداز چتر ازان کین	اغلام سن یغیه نرای کل تر عشاق	مده نوبی تون دور ایدمه نطق	صوفی عشق اولد ایله تم اشراق	نایوب سامن خوشه بیک ملطفه		نوله نوش ایله ایه باده نای حبری	زهر درد و غم و اندوه وک و تریاق	کنج اللله ایله لم آه تاکی	عمر عزیز مزار اوله کوه تاکی	باز آستانه فی مسند علیا یتریز	ای غمز اشک ایدم چتر مقدمه حسن	ای زلفه ای عمر بیه جا تاکی	اناشتن کذا بی عمر جا تاکی	سرسینه کی طوق غم ای شانه تاکی		چتر کون شکت نایوب	درد فراق تاکی الله تاکی	
----------------------------------	-------------------------------	----------------------------	-------------------------------	------------------------------------	-------------------------------	--	--------------------------------	--	----------------------------	-----------------------------	------------------------------	------------------------------	-------------------------------	----------------------------	-----------------------------	---------------------------	--	---------------------------------	---------------------------------	---------------------------	-----------------------------	-------------------------------	-------------------------------	----------------------------	---------------------------	-------------------------------	--	-------------------	-------------------------	--

۱۰۰

دلده ناندیشه بوسیمکو نچیتقد	شیشه دیده دانه سر نایله نچیتقد	دل بیچار ایدر انقی صحت پرور	خم میدان دینه کز باده نلاط چیتقد	زعفر نزار در اشک فیه مستا شرب	هو کون میکانه نسا حاک و من چیتقد	زعفر نزار در اشک فیه مستا شرب	کوز کلده زین خندان خنوش چیتقد		سفله دن ایله امید کوز نای چیتقد	آدمه عزت و رفعت کوز در مغرور	چیتقد رتبه بال اولو شهر پرور	چو کوز و نیله نگره نوله اهل هنر	شاید بی بیک طرد و دراز نیتقد	غم زاننده کوز کل عکوز و در دور	مجر اید ز تاب رخ یار سودا خطین	کیدور بر سر سخن تار شب دجور		سینه دلبره بلور دسیوند چیتقد	پر تو شمع ایله محبت حایسون نور	دل قیلور ناله نده کوله اوجاه ذنجیر	آن ایدر مر غزیت ز کوه و نجر	خس کی شعله آه دله القای ایدم	ره کز ارمده نهم خاندان کوز	لاله سوز داغ کل ندم درون سنبل آه	وار ایه خوش کوز له مو شونجی		نیشتر کوز کوز شایسته نایوب	چمکن آغوش شانه ای سر و دلارام سخن	ملوک قری بی اید حلقه باب حسرت
-----------------------------	--------------------------------	-----------------------------	----------------------------------	-------------------------------	----------------------------------	-------------------------------	-------------------------------	--	---------------------------------	------------------------------	------------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	-----------------------------	--	------------------------------	--------------------------------	------------------------------------	-----------------------------	------------------------------	----------------------------	----------------------------------	-----------------------------	--	----------------------------	-----------------------------------	-------------------------------

نقد و کتبه قوریه نسیب نشتند

ط ۹۰۶ ۱۱

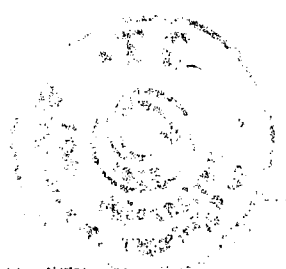
اشخ غیروا یله آم ایده سننی خنناد	شاپورق الله مسن کاکل دیو شکی
سننی جو دکصبر کورن ای شیرین	رو عشق لجره دیو نلانو در کونک
بخت کیسه قد کصرا یله ام سلما	سوز اوزار مجلس شادان سولیم خ
قیه حسند و قه عرفان تیا غزل سحر	
کیم اورد سووق جهانانچر ستاخ سنخ	
بر کار و سوز دور ایدوب کو اوز	کشف ایته بیرون دائره امکان
بر نقله یه دور محیل کونک رطلو	بیر مرکز در دور اولک دور اوز
بیک آیدینه وضع اولنسه بیما وایه	بر شخص در خولایله اولجه لایه
هر آیدینه ده ظهرو ایدوب سید کونک رطلو	تخیل بود و در مظان ابر سما یه
ای مظهر آغار کالات و جود	قیل بضم دلی مکن کل شهرود
هب وحدت دانه مرتبته نشیا	انواع کثیره مجری طرز معدود

موج کوی تماشایلیو بیجورد	بر سحر اولمشاد مستغرق بحر خیال
چشمه بیخ ایلنک کلشنی آنشک	سینور و وکلن داغ فلاک کوستور
فالدیج بیخ عالمده سحر آشورده	ناکما یور کوراسه منب فیضنا
شاعا دچیتدا اولنک خلأ مستند	حکمت بر و صبا دفره بخش اولویش
شعله شمش برید اعدا نار بود	شهر بار قدردان سلطان سلیم کامر
سرو متظا مر اولمشاد اجد اولو	انفراد حکمی وار افاقه عمل الله در
ناو اند خا صحر و صفا سریده	زلفه طنز سر کاکل در عذار دوله
غریب اولسه سلیمان اولخند بود	الرحمان سمنفک مشهور سلف اولو
شطر زین کرا ولسیدی شاعرشد	بوس ایدوب بیخ نایند در اوزون
ایله فوئالارسلان تیجورد	استاد ایزد سکران باشلق عنوانه
شبهه مزین بود کور اولد فری زید	ظلال عدلده لواء قدرا اصحاب کمال
سوسه پیش دشمن مغرور و عمریه	یادد و در سرق شرا و نقلی خا تیجور
دستی غیث فیضد کلزار شمع احمد	خسرو سید منشن خا فاروقی روش
نویا اولد سواد حقیقیتم ارمده	سدا نظارمه در قاحسد قلعه قو
عزیز انظار ایله خا قانک شکر	زبان لبر و شرفی قانکاره اقله بید

چشمه بیخ ایلنک کلشنی آنشک

دوسب عدل در سلان قیلدین

سوسه پیش دشمن مغرور و عمریه

عزیز اشعار آمدند عصمه دادند	هرگونه مظهر الله ابد عشر ارغند	تاریخ	کادی بالاهام حق ازین امداد و عیب
زینج سلطنتا کلین تجمان کرو	شاهج مستند عهد و عهد سلطانان	تاریخ	سلطنت مستعز اوله سلطان سلیم آمد
مصطفی نامنموز و واسکند کوه	دشمنه آینه غمه اعلا مثال برک بید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
رشته تدبیر به بست امداد کاشانه	ابین حفظ عالمه شریف عدل کلید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
حق کابری بدل شهرت از حسن الیدم	نور و نور رشک امداد غمظنه خوش بید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
بر سری هویبه مخصوصه و عیب	هویر بر سر سینه امداد سید کلید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
نور عین سعادت نایح فرخ سلطنت	راد و رشک و مال و فضل خلد و نعلید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
اهل رخش غم شید زینج شند و	بخت و دولت در کجا هاند سر عدل	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
اوتو اورد و رسک حلق سر بریا مر اید	مختصر هفتاد کرد و من مستند و اید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
مانه معبود من کک کوزه روزان اید	زیرین از زمانه زینج و کند نهاد اید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
فرز باکر بوس بچران و مورج شو کند	از دست و اولوغی استر اوله شام عید	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
مشناه بجهتکده و ساقه بود از اید	مشاه اید مستند بکر و زینج شند	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس
زینج سلطنتا نامنموز و عیب	سالمه و قد و عیب و عیب و عیب	تاریخ	تاریخ بد و خلق با مس

عکس

فکر تاریخ و روشه شوقله خیرتیه	شاهد طبی الله ایلر کن کت توتیه	تاریخ	حلق راس نازک سلطان سلیمه دیدلر
فی فقط حرفیه بریت بلا پرورک	بارد تاریخ نورسه خانه سوز اید	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
تاریخ	تاریخ	تاریخ	تاریخ
بیمجد ام برتنگ که شوله بو تیشیر	جملاه قبه اولنگد عالمک نازک	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
توفیق حقه اولنگد نورنگ ملکه جا	بر باد شاه اجمد بر سر بار غازی	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
صیت و صد ایدمچ نیا اولد مشهور	الکوجوی کردون شوقله اهدا	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
عهد انجید خاچان ایدمچ باس خسته	قلعه عدل اولد یغمان استغور	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
از سر و مویده هم ایدمچ و مویده	اهداد شرع احمد سوز بار غازی	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
ایستو جابوس با اول شاه ناملاز	مقرون کامکاری مرعوه عدل اید	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
تاریخ	تاریخ	تاریخ	تاریخ
دایته قمن شوکت بوله فاده زید و زید	شاهه طبی الله ایلر کن کت توتیه	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
خیر ی یازدی تاریخ عهد انجید خا	نورده عین شرع احمد کلا	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا
تاریخ و لادق شهرت و سلطنت مستند	قره عین شهید شاه مویده کلان	تاریخ	تاریخ جابوس سلطنتان عهد محمد خا

عهد عدل شهر آباد کرده دشمنک	قلبه همبیم شمشیر مجرب در کلان
شمشیر ساق کوبه حیات تازه در	عالم چشمانه روح مجدد در کلان
ناس قلم کجای زخمیه آسایش	فرق هر دو سایه امن مخلد در کلان
روسته عدل و کرد و کردار عاقبت	باغ صلبت کل اقبال اسعد در کلان
حق اید شهر آگاه و دان آنگذرت سلیم	کونه آلودت بیرون لطف مؤید در کلان
بیل و لنگش و صفه خیره پدید	عالم شهزاده والا و اجد در کلان
بر بشیر ایوبک بشا زنده دیدی تارینخی	
جبهه دولت بچون نور محمد در کلان	
تا دینج دیگر برای مشتازانیه	
شاهنشاه مسما عمر شاه اسما که کند	حای مشتازانم اغنی سلطان مصطفا
خلیق آئینه معقد در کاوی کین کورت	اول شاه عالی مرتزک خلق شها مقدرا
اوصاف ایلر قدسنا اشرف آله قرمانا	اول آتیمیلان زمان شاهان در زنده جبهه
شریح شریفک ناصر عدلک دینک قاهر	مرتزک معقد خاطر فیض صدق و در جبار
باو نه مسلمانه دنیا و تو قمش اولو	کام زمان فی آید لذت جش شهید مسنا
لطفا یک در عالم بر شاهان خرد متولد	عمر خرد بر این رشک در عالمها
بستون برین مسما کونین	سعدی برین برین کونین
کلینغ باغ عفا شمشیر جریح اسلطان	اولسه قویه سز کویه اولو اولا لاکا

کوش

کوش ایلر دهر و قدوس خدیو محمد	تاریخ مدلا ایل خیر اخلاص انشا
بر بوم بله تاریخ دلدار بیکه بوشه فوله	
نور محمد ایلد آفاقی پاک و روشننا	
تا دینج جبهه	
شخص مصطفی شریفه جو وعطا	جوسا عدل سیر ایلد باغ عالی
کونه مرزا اید سرتاب جوی فیض	غنی کل خلی باغ لطفک بر شبنم
نشنکاره فیض اولسه عجبی رشک جو	عین جو عاطفتک نقل اسم ادمی
فیلد بو ناز آتک لاجوس راه	جو که خادند کارا و اعطاش عالی
البت اشوب آبا کل لجر قصدی	بر کونیک مشکاران باغ آدمی
جولیلو جری علی با شامینو آتیشنا	یعنی احدی منفقور وزیر عظمی
اولمدن تامانه مطهر بار ابرازدی	رشک عمر ندان اولد خشان تاجی
جو که شاه عالمک شریفه آتیه در	جمله آتونه جان بجز اهل عدلی
ایلد ترشایی بو آب یله زیان جود	جو شخصه ناله بر قطره در دریم جو
نشه بخشا اولد عطا به مالطفه	اکد کونوشی شفا نشو جومرجمی
جسینی ایلرک تاریخ تامان ملک	اولدی شمشیر فیض خفاک سلمی
بیکه برین شمشیری : تاریخ جبهه	
ایتکلسلطان مصطفی سیر بوم اوزیر	

عاقبتدا بینه عن محمد دمان

ترجمه الاستبد محمد خیر افند

مومالی به بولی سخا غده و بران شهر قضا سنده واقع عمری
 نام قره ده ساکن قسطوی متساجی یککاه معروفا السید بحیر
 اخانک صلیدن بیک یوز قرقیدی تارنجیده تولد و تخریریه بده
 درجه فرق تمیزه تصاعد ایله کده نظر تقنین و خد من کل عالم فانما
 یفوق مرئی فی کل فن له علم مالمی سمیر ضمیر فطانت تجریر و اول
 حوالیه کائن بعض قوابلن تحصیل علم سیر ایله کی حینده سمیر
 شعر و انشایه عطف عنان و عنفوان شباننده جود و قریبه و
 سلیمته صبیحه ایله مشا رالیه بالبنان اولوب تخمینا سنه عقد
 عشرینه منتهی اولدقده حکیم زاده علی باباشا مرحومک طریز و نده
 لاجل الصدقاره آسنانه به توجهی استماع و کتجداسی ولی الیز
 افندیگ تریبه اربابا استعداد معناد اولدقنی احساس ایله
 دامن کوشته نسما حخته مدباع و برقصین طنانه ایله اثبات و جود
 و جزاک شعرته نظر ناصیه احوالده اشعه لیاقت و استیهاد
 متداولی و کیدریشک بالترتیبه قد و شعر می عالی اوله جینی شریافته
 نقین و شهود اولمشاه ولی الدین افندیگ النفاذ و فوازشنه

منبع جوهر سرخینه جود و درو
 آصفه زعیطاه منام شاه انبیا
 کورده سائز اهلک لب تشنابرا و ایله
 فی نسبیل الله اجر ایله بوجشه
 نوله عطشا دل و ککه بوغیر
 خیر و اصبا کورله اید سیر ایخو

بمعن محسن زاده اولمکد کرم نامجو
 ایله اروا عطا ش تخریطی سوبو
 بذاب یلدوسم و زرد سوبو ایله ججو
 طاس زین و لغی کله البراز و
 استریخ استرو صلیت شسته اشته
 تشنکانی ایله کجه انیشونه ترکلو

هم کلوب بازسه نوله ناله ایلی بو جمله
 ایچ هماعین محمد دنده سینه شینه

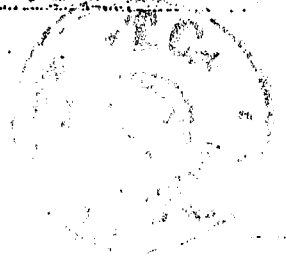
منبع جوهر عطا یعنی محمد باشا
 قلمه عمان کن جودینه نیش و
 نیش لب تشنه بی و اوله ایله آتله
 آتله بوغیشه کور جورا ناله اسقا
 سیم و زرد طاس اولوب موشیه سیرا
 سنجور ایله کن کلک باورختن سیرا

استدانت اوله کرا با سیرا دیدیلد تا جین

دنیایه صورت محاسبه اجمال و لایزال آستانه سعادت القاد
 عصای وصول و دایره مذکورده بهر زمان رفاهیت حال
 ایله کل صد برك امیدی وارسته آفت ذبول و لشکین
 به فلک باحرم ممتاز خصمی پیشتر دارد. کانا اول کند
 اواره روی بتر کشتی را. مضمونی او زوره مخدومی اول
 ذالک مسند کنج ایدین غزل و اغترابی حسبیه مشا رالیه
 کرفار چار مویسه اضطراب و مستغرق دریای اندوه و کتاب
 اولوب ع وای نعیم لایکزه الدهر. مفهومیله داغ زدن
 سینیه حسرت و منظر عنایتا حدیثا بکن ع و ماهی لاغری
 شم نیلجی. مائی چوق کچیدن صفت کاشفته حالی اولوب بعض
 معارف شناسان عصر تربیه لر یله حامد حمزه افندی به
 انساب و انما و توبت زن دیوان مسرت بی انها اولوب و
 انشاده کنجده کاتبی خلفا سینه الحاق ایله مظهر اشفاق و رعیت
 قدر شناسان افاق ایله منظومه احوالی یوما فیو ماسترا
 و برو فوج التفات آینه در صورت استعداده شعر و انشا
 دخی روز بروز مناسبت و زانت کسبیه رشک نزاری قلب
 حسدا اولوب کیدر کاهل قلم بیننده شهرتی کار علی علم و مزار

نظم و صله عطیه سه نزل وصول الیه ماهیتی کتر اکن بر ترا و تو
 قطعه نجره کار برده یا ز قد کال را بانی به دریشه عمل کنج
 شاکان سزایه فلک و سیر و مکن هلالی بد را لیلو. بولوک شاکان
 کلشنده غنچه رعنا. مفهومی صاحب ترجمه نلک قرط بنا کوثر
 اذغان قلندرق بالمعیه آستانه سعادت غریبی ترغیب اولندقه
 نظم تغزب عن الاوطان نه طلب العالی و سافر فی الاسفار
 خمس فوائد. تفریح هم و اکتساب معیشتة. و علم و ادب و صحبه
 ماجده. مزایای در حال پیشنها شعور و تلبیک زنا جابت
 اوله رقا ظهار در بناشت و سرور اید و بیا و بیا و بیا
 و داع و علائق و روابط وطن صلیدن انقطاع و نشید
 به اهل د آرام اید هر قدر کیم رضیتنور. کاه اوله غزیت
 وطن کاهی وطن غزیتنور. پاک طینت گوشه غزیده خوا
 اولسونجی هیچ. کوهر آغوش صد فدن دورا و لور قیمتنور
 ترانه لر یله و مسازیریم هجرت و آستانه سعادت طرفه حدی
 خوان غزیتا ولوب مقدمه دائره مذکورده به اتصال ایدرت
 کافج ریشک و بند غزای. اجازتنا انا غزیران جهنا. و کل غزیت
 التفریب نسیب به مالیه قطع مسافات طریق ایله و لغزیت

اقبال و برمدت خدمت مذکوره ایله اشتغال دکن سکون و
 مراد عزت و انقباض اولوب نظم لرقت بی کتوزم البنا
 فی الفعل والحرف علی الاصل ماصد قیله عامل و خیر
 جلیس فی الزمان کتاب دیر رک لیل و نهار سینه کوب
 تحسیر اولدینی مقصد ضمیر نه نائل اولوب طقسان طفقوز
 توجیه نالنده نقد رایله ده سوی خلافه جریان سینه
 مجرای قدیمک بولور آب احسان مؤداسنجی چاوش باشلیتو
 خدمتله باب عالی به تقریب و برمدت قلیله ظرفده
 ان الافاضل مجبولون بالحن مفهومی اوز ره خدمت مذکوره
 تجنیبا و لنوب غرت و لمراذب و لبالک باهدا و وهذا
 لافضلاف الشریف خراف حذف و غیر مثبت مکانه
 کافی فون لجمع حین یضاف مفهومیله ناطقه جنبان سک
 وزیر پرده مکاید حساد دن نقوله نقش نیرنگ غدرو
 عدوان نمایان اولور اندیشه لرله دسترن فسوس و
 حیرت لکن در حال ترسانه امانتی توجیهی ایله مقذاف
 جنبان زورجه کدورت و آیکوز نارنجده ظریب تابشیر
 عنایت ایله تکار ریاست کات خدمتی محول ذمت همی قلیتو

دولت علیه به استحقاق مبین و مسلم اولدیفنه بناء فله
 مذکوره ده باش خلیفه لک ایله سر افتخاری موازی فرق و فدا
 و تیش سکر نشو انده داخل سلسله الذهب خواجهکا اولوب
 سکسان و چمن کتد کتایتیه کامرواوسکا بشده دیو
 هایون بکلجکی لکی ایله منشور قدر کتایسته طغری غلا
 اولوب شمنی وقعه سنده اردوی هایون در نه به توجه
 ایلیه جک تصوریله ادر نه طرفه شتاب وارد و نذ شید
 استقاری حسیله موغی ایله هدف سم الغیب سر ز نش
 و عنایا اولوب صما قوصبه سنه نفی و اجلا و عزیه مهیا
 ایکن مرآت حالده مرحمت ناخانه رونغا و قید نفی و غریب دن
 رهیاب سلامت و آردوی هایون ایله واصل ستاده شفا
 اولد قدن صکوه سکسان سکوزده ینه خدمت مذکوره به
 واصل و بود فعه دخی بدی سنه مقداری سر اژدولت
 و خدمات دیوان بلند منزلت ایله وقع و عزته نائل اولوب
 طقسان بش تارنجده نهایت مراتب کاتب و مطمح انظار
 اولو الایالات خدمت منبعه ریاست ایله طریقی کال و
 طقسان یدیده صدارت عظمی کتد الغیله احراز دستمابه

را یکا ولد یعنی اسب شوم لغزیده یای سقوط اولوب
 اطرافدن ظهور رایدن سعی او فر موافق حکم قضا و قدر
 اولوب بر مقتضای سر نوشت از زبون سرخیه اجل
 اولوب نمرز بوردده غریب و شهادت حقیقیه به نیل
 ایله برزکدشتکانه رفیق اولدی نظم لانتظروان النور
 دهته به بلد عته الی الشهاده حقا خطبه حور الجنان
 و جهات مسفرت فوات فیهن عشقا متوفای مشار
 الیه صد اقتکارد و ولت صوفی طیبیت کثرت مطالعسیله
 واقف مزایای فنون شتی و علی الخصوص علم ناریخچه صحت
 بد طولی اولوب سائر علومه دخی قد مشترک درایتی
 و شعر و انشاده مهارتی نکار اولور مواد اولدیغی
 و عنصل لوده مشرب و لایالی و الیو فخر و غذا امر
 مقالی و در الیو و لسان حال ایکن منهیات مورد بالکیم
 دامن کش فراغ و پیشمان و بتجد و نوافله مداومت و
 بعضی رباب سلوکه مقارنله نطق ایلدیکی وارد اولور
 موطنبدن ناشی بانهاده سائر کال انسان اولوب اوله
 سماجی لک مقاصد و معطل البرین رد عند نده اقترا فعا به

ایکوز بر سنه سنه مکر و صداره عظمی کتخله بنای
 اقبال تشید و برمدت مرورنده مقدمات سفر ظهوری
 حسن و تفرس ایله فقدا اناسبا با عذاری تمهید و برخط
 ع اسبابه ربط اولندی شئون مکنات: اقل ایکی سنه
 تهیه لوازم غزو و وجهاد قضیه سنی تقید ایلدیکی غلاف
 مشارب کا و فرمایان وقتا ولدیفنه بناء خدمت مذکور
 تبعید و کمال خزن و اندوه ایله من کان برغب فی حیوة فواد
 و صفاته فلینا عن هذا الوری: فالما یصفوان نای فاذا
 منهم تغیر لونه و نکذاه اصولتی فخره سرایان محافل عرفانه
 تقدیم و دلالت عقل تجارسیله اوضاع شکر کر به روزگار
 استنباط ایلدیکی حکامی یک بیک شمارنده بان تفهیم
 اتمشید سفره عزیت مخفنده واقف سائر دول و راز
 کافه ملالدر دیو استصحاب اولمنسنی بعضی خیر خواهان
 دولت سوق و انبا و آوخز لده نشا نچک منشوری
 یدمانتها عطا و ایکوز ایکی نارنجنده مکر و ریاست
 کاب خلقی و رش استفا مننه کسا اولوب ایکوز در
 سنه سی و رتبه نابعه سنده نهر بوزیه فی عررا بیدرکن

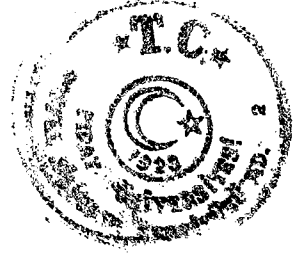
سلیم خان بن سلطان سلفی و روح پرور و در نهایت ارشادنا انعم کما لات
 یسرنا ذلک بقید الات مرآت معدنی کل کربد در بخار از اب محمد
 نجاشده نریان زندد هزور فضل پرور که داند محط نام امکان ضعیف
 صفا جو هر غزاف بیله رشید در کوه کوه در جسد طریب فزوزیم جاناوید
 از سر کید رتدیک نشو دایح دایسه اولور مورق الی در نظم به تخی نکرت
 حسد ان چاکا کاد کوه کوه سوارک اهل دروند مورق غلام و جاها و نادان غنچه
 خند و ند جان اول بادشا ایدق آناه مظهر به نشا رئیس اسبق سیر افادت
 سورج به سوز غنای سمد قاتل شاعران در کوه پریشم پریشا قهوجی سوز کرف دلبر
 زین و زین زانند نیک ایدق قویک ضعیف سمد بویک شاعران کوه زین بند
 سوز کفره محب زین ایدق ایدق در کوه شاه صابون الله زین زین شاه
 بسند یو اویب نار همی سزاد و یسه که ستمین و در کتب بر جان وی را
 ایدق و یوزنی بر باد و رسو بویجه اوله و سطل و کتا بر آتک ایدق و افریقات
 کوه کوه و اصف یقند و ایدق سیمنی امر و اراده عان لریده ادم و غول
 ستمند غلام سلیم کات ایدق اطرافه و انو ایدق غلام علی یسه نفع زاید
 کلیم کوه او ایشا و یفرغ ناما اولد تاریخ ایدم عد ادا ایدم جلک ساخان و در

سینه کوه سیم ایدق و یوزنی

مانند عد اولند بی حسبیله مجلس ندن شخص اسدایس
 و محروم چیمویب کثر او فاذه انجاح ملت مناسات ناسن ایله
 اغننام دعا و علی الخصوص خانه سی کجه فقر و ما اولی
 اهل وجد و فنا اولوب سز الحال زینه نظر ایله توجهات
 قلبیه لرینه مظهر اولد یغدن غیری مشابه حقد و حسد
 عاری و آراب معارفی استخدا م و تقرب خلاصه افکار
 اولوب غمی جو قاصصا با استعداد و استحقاقی سوق و
 قریب ایله یقینات ذاتیه لرینه سبب و نتیجه نیجه زخم کوه
 حادثات کوه که مرهم زن حاجت و طلب اولوب علوی نفس
 ذاتی کجیاب و فاد و عقیده وجود فضائل اندود و سز
 شتایش وائل و او اخر بر مرید سعید الما ایدق و فقر دار
 شوق اول سابق علی راق افندیک فوشنه ایشا ایلدیک ناخک

حیفا ولدی نبر یوزده
 جنیری دافاده شهید

ÖZGEÇMİŞ

1968 yılında Elazığ'a bağlı Çalıca köyünde doğdum. 1987 yılında Orta öğretimimi tamamlayıp, aynı yıl Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü kazandım. 1991 yılında mezun olup, Milli Eğitim Bakanlığı emrinde dört yıl öğretmenlik yaptım. 1993 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde başladığım Yüksek Lisans programını 1995 yılında "Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi Divanı'nın Tahlili" adlı tezimle bitirdim. Aynı yıl girdiğim doktora programını 1999 yılında "Hayrî (Hayatı, Edebi Şahsiyeti ve Divanı'nın Tenkitli Metni)" adlı tezimle bitirdim.

1995-1997 yılları arasında Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Öğretim görevlisi olarak görev yaptım. 1997 yılında KTÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne Öğretim görevlisi olarak atandım. Halen aynı üniversitede görev yapmaktayım, evli ve iki çocuk babasıyım.

Hasan ŞENER